Coperta: ADAR DARIAN Redactor: S. SINGER

FLAVIUS JOSEPHUS

ANTICHITĂȚI IUDAICE

CĂRȚILE I-X

DE LA FACEREA LUMII PÂNĂ LA CAPTIVITATEA BABILONIANĂ

Prefață de RĂZVAN THEODORESCU
Cuvânt asupra ediției, traducere şi note de
ION ACSAN

ISBN 973-8056-l0-l ISBN 973-8056-l l-X

EH

EDITURA HASEFER
Bucureşti, 1999

Carte editată cu sprijinul Guvernului României
Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale
şi Ministerul Culturii

Prefață

Cu doi ani în urmă, Editura „Hasefer" adăuga şirului de acte culturale cu care ne-a obişnuit mai de mult publicarea Istoriei războiului iudeilor împotriva romanilor *a principalului cronicar evreu din antichitatea latină, Josephus Flavius. Unul dintre traducători şi autorul notelor explicative era atunci eminentul clasicist Ion Acsan, mie revenindu-mi onoarea de a prefața volumul.*

Aceeaşi editură, cu acelaşi tălmăcitor din limba greacă revin acum cu o operă a aceluiaşi celebru autor din vechime, Antichitățile iudaice. *Cu bucuria de ieri, când introduceam pentru iubitorul de istorie român o operă, palpitând de succesiunea unor evenimente faimoase, a lui Josefben Matitiahu, cel născut la Ierusalim cu aproape două mii de ani în urmă, semnalez astăzi cititorului importanța acestei autentice enciclopedii a iudaismului.*

în plină epocă iulio-claudiană şiflaviană — cea de înflorire a comunităților evreieşti şi a sinagogilor din lumea romană, de revoltă a iudeilor din timpul unor Nero, Vespasian şi Titus, încheiată cu distrugerea Ierusalimului şi cu debutul diasporei — lucidul şi superior oportunistul învățat, intrat sub patronaj imperial, încheia la Roma, într-al treisprezecelea an de domnie a lui Domițian, adică în 93—94 — grație mecenatului acelui Epaphroditos ce era un cărturar cunoscut cu o vastă bibliotecă şi cu multe cunoştințe despre Homer — cele douăzeci de cărți ale opului denumit Ioudaike archaiologhia, *dedicat istoriei poporului evreu de la facerea lumii până la vremea neroniană.*

Josephus Flavius, care sfârşise nu de mult redactarea Războiului iudeilor, *unde făcea* istorie strict contemporană, *realiza prin* Antichități *o frescă a* istoriei vechi *evreieşti din care, în acest volum, găsim primele zece cărți — de la origini la*

captivitatea babiloniană — ce prelucrează o parte a Vechiului Testament, *acea* Tora *cu care Josephus era atât de familiar, ca evreu, ca fiu al unei familii de preoți ai templului, în fine, ca discipol al unui pustnic ce-şi perecuse viața în deşert, după modul de trai al esenienilor regăsit în imaginea unui loan Botezătorul.*

Autorul, ce presară ici şi colo, legende şi interpretări rabinice, „inovații" nesemnificative, de fapt, printre informațiile venite din textul canonic — notabile sunt cele referitoare la unul dintre personajele centrale care este Moise — a lucrat, se pare, deopotrivă pe text ebraic, pe cel grecesc al Septuagintei *şi pe altul aramaic, folosind de la cartea a 14-a înainte izvoare privitoare la epoca elenistică, aceea a Haşmoneilor, precum pagini*

ale unui Nicolae din Damasc, pentru ca finalul (cărțile 18-20), închinat istoriei din vremea lui Caligula, a lui Claudiu şi a lui Nero, să exploateze din plin un izvor roman al timpului: este vorba de Istoriile *acelui Cluvius Rufus, guvernator al Hispaniei Tarraconensis, ale cărui informații au fost utilizate şi de Tacitus sau de Plutarh. Aici se află celebrul pasaj al* Antichităților *(XVIII, 63-64), denumit „testimonium de Christo": este locul unde se face mențiune despre Isus Hristos — pasaj controversat, socotit de mulți ca o interpolare sau o prelucrare mai târzie — care l-a făcut notoriu pe Josephus Flavius în Evul Mediu creştin (celălalt text de secol I referitor la întemeietorul creştinismului se găseşte, cum prea bine se ştie, în* Analele ***lui** Tacitus).*
Termenul de „antichitate" în sens latin, de „arheologie" în grai grecesc era, în vechime, un concept foarte larg unde intrau descrieri de datini, obiceiuri, legi, ceremonii, edificii, costume, arme, podoabe — tradiția a fost creată de eruditul latin Marcus Terentius Varro, prin cele peste patruzeci de cărți ale Antichităților divine şi umane *din ultimul secol al Republicii romane, izvor folosit de la Vergiliu până la autorii creştini — iar în cazul operei lui Josephus Flavius se pare că autorul evreu a dorit să imite cumva* Antichitățile romane (Romaike arhaio-loghia) *ale lui Dionisie din Halicarnas, retorul şi istoricul grec viețuitor puțin timp înainte.*
Scrise pentru a face cunoscut grecilor — şi, indirect, stăpâ-nitorilor romani, cuceritori ai Iudeii — tot ce au făptuit evreii în lunga lor istorie pilduitoare, de un autor care îşi asumă evreitatea, dedicând osteneala sa, de un impresionant ambitus

intelectual, măreției şi singularității iudaismului, Antichitățile *lui Josephus Flavius narează, explică evenimente şi miracole, aşază în prim plan eroi ai* Vechiului Testament: *în acest volum se pot găsi pagini esențiale dedicate lui Moise „legislatorul" — cel pe care creştinismul, atât de îndatorat spiritului iudaic, îl va înfățişa ca un „precursor Christi", din pictura catacombelor romane până în mozaicurile, aşijderea romane, de la Santa Costanza şi de la Santa Măria Maggiore — ca şi lui Abraham, „bărbatulfără asemănare în orice fel de virtute". în istoria lumii vechi Josephus Favius rămâne ca o exemplară sinteză culturală, prin familiarizarea sa cu trei universuri spirituale ce mânuiau cele trei limbi sacre ale* Bibliei *— ebraica, greaca şi latina — împrejurare care i-a creat autorului, în posteritatea bizantină şi medievală occidentală, un loc de neconfundat.*
Ca şi Războiul iudeilor, Antichitățile iudaice *au dăinuit în mediile savante ale Europei vechi. Le găsim ilustrate, acum o jumătate de mileniu, în arta flamandă din ducatul Burgundiei, de către pictori de manuscrise din Gând, Bruges sau Anvers — este cazul exemplarului păstrat la Biblioteca Arsenalului din Paris — după cum le întâlnim în vremea Renaşterii, tipărite, spre pildă, la Basel, în 1544, în acea atmosferă intelectuală unde uma-nişti germani ca Johann Reuchlin începeau să utilizeze cu dezinvoltură instrumentele filologiei ebraice, ca şi „arta cabalistică".*
Operă de erudiție v eter o-testamentară şi întreprindere cărturărească paradigmatică pentru civilizația evreilor, Antichitățile iudaice *rămân un reper unic pentru cel ce vrea să înțeleagă cum Palestina atâtor fervori mistice, Grecia unei mlădioase culturi antropocentrice şi Roma unui pragmatism juridic, militar şi civic se puteau întâlni armonios într-un acelaşi personaj, hulit de mulți, dar citit de şi mai mulți, pe numele său Josephus Flavius.*
RĂZVAN THEODORESCU
VI
VII

CUVÂNT ASUPRA EDIȚIEI

Marile conficte armate ale Antichității au fost relatate posterității de către cei mai reprezentativi istorici ai epocii lor, cu o artă demnă să stârnească admirația urmaşilor apropiați sau îndepărtați: Herodot, pentru confruntarea lui Darius şi Xerxe, pe uscat, la Marathon şi pe mare, la Salamina, cu cetățile greceşti coalizate; Tucidide, pentru Războiul peloponeziac *dintre cetățile rivale Atena şi Sparta; Titus Livius, pentru cele trei răz-boaie ale romanilor cu cartaginezii; Caesar, pentru îndelungata luptă de cucerire a Galliei în* însemnări despre războiul cu gallii *şa. La strălucita pleiadă de istorici greci şi romani s-a alăturat şi un evreu, care a scris* Războiul iudeilor împotriva romanilor, *martor ocular la eroica apărare a Ierusalimului, cucerit după o crâncenă rezistență la 28 septembrie 70 en.Ca diplomat, şi-a disculpat concetățenii învinuiți de romani pe nedrept; ca general, a apărat lotapata împresurată de ostile lui Vespasiaa; ca prizonier al acestuia, a fot mediator între asediatorii Ierusalimului şi asediați; după generoasa eliberare din prizonierat, a înlocuit sabia şi lancea cu paşnicele instrumente ale scrisului, devenind fervent apărător al adevărului, împotriva celor care vedeau până şi într-un război doar potrivitul prilej de delectare cărturărească. Prin viața şi opera lui, a întruchipat pilda istoricului total, implicat direct în destinul poporului său ca luptător şi scriitor, nu doar ca simplu cronicar. Pentru ca grecii şi romanii să cunoască zbuciumatul trecut al unui neam decimat prin asedii îndelungate şi împrăşitat în cele patru vânturi, a sens apoi* Antichități iudaice. S-a *apărat de învinuirile de trădare ale consângenilor săi printr-o* Autobiografie *şi a polemizat în* Contra lui Apion *cu un erudit alexandrin, denigrator al evreilor şi precursor al*

vni

antisionismului. într-un cuvânt, o personalitate complexă şi fascinantă, cu un destin de excepție: Josephus Flavius.

L-am evocat în precedentul Cuvânt asupra ediției la Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor *(Editura Hasefer, 1997), lucrare prefațată de Răzvan Theodorescu și tradusă în colaborare cu Gheneli Wolf, notele explicative și indicele alfabetic de nume revenindu-mi în întregime.*
La imperialul îndemn al lui Vespasian și al fiului său, Titus, cuceritorul Ierusalimului, Josephus Flavius și-a elaborat capodopera în limba aramaică, titlul traducerii eline fiind Peri tou ioudaikou polemou *(în limba latină,* Bellum iudaicum). *Cele șapte cărți ale originalului au însumat în traducerea românească 543 de pagini: răscoala Macabeilor, care a dus la întemeierea Iudeii elenistice-, a fost legată de revolta antiromană, încheiată cu distrugerea Ierusalimului și a Templului și cu capitularea Masadei (167 î.en. — 73 e.n.). Cea de a doua lucrare capitală a lui Jospehus Flavius este o istorie a poporului evreu de la facerea lumii, până în al doisprezecelea an al domniei lui Nero (66 e.n.), când au început revoltele care au dus la dezlănțuirea războiului descris în prima lucrare. Cele peste cinci milenii bogate în evenimente dramatice și personalități puternice au fost cuprinse în XX de cărți care întruneau 60 000 de rânduri, după socotela lui Josephus Flavius. Adică două volume de circa 600 de pagini. încurajarea a venit din partea mecenatului grec Epaphroditos, fost secretar al lui Nero. Tot lui i-a dedicat JosephusFlavius și* Contra lui Apion *(Kata Apionos). Titlul ales:* Ioudaike archaiologîa (Antichități iudaice) *amintea de Romaike arhaiologia* (Antichități romane), *lucrarea lui Dionisie din Halicarnas (secolul I î.e.n.), care număra tot XX de cărți (s-au păstrat primele XI și numai fragmente din celelalte). Retor și teoretician literar, elinul face o dizertație asupra trecutului Romei, inventând discursuri puse în gura personajelor istorice idealizate, flatând vanitatea cuceritorilor lumii antice. Josephus Flavius, chiar dacă folosește și el discursuri fictive, scrie istoria poporului său, adresându-se unor străini dornici să o cunoască, fără intenția de a-i linguși. Participă direct sau indirect la faptele precursorilor săi, alternând narațiunea fluentă, sobră și fermecătoare cu descrierea cizelată până în cele mai mici amănunte. Sursele lui Josephus Flavius sunt biblice: „scripturile sfinte",*

„cărțile sacre" sau laice: operele tyrienienilor, caldeenilor și grecilor care au scris despre strămoșii lui. Obârșia sacerdotală nu și-o dezminte niciodată, prin încercarea de a convinge păgânii sceptici să creadă chiar si lucrurile ce par neverosimile.
Bun cunoscător al trecutului și tradițiilor poporului său, Josephus Flavius nu regretă timpul cheltuit cu însușirea limbii grecești, fără o pronunție perfectă, condamnând disprețul nob'h Iilor romani față de studiul limbilor străine, îndeletnicire lăsată pe seama sclavilor. Era și firesc ca un evreu să facă apologia poliglotismului, grație căruia a putut consulta toate sursele bibliografice aflate la Roma, principalul centru cultural al vremii, întrucât Biblia *nu acoperă în întregime istoria veche a „poporului ales", prin înlăturarea numeroaselor lacune,* Antichitățile iudaice *constituie un neprețuit tezaur de informații. Așa-zisul „renegat" nu se mulțumește să reconstituie fidel* Biblia, *ci aduce detalii noi, explicații utile pentru necunoscătorii limbii ebraice. Tabernacolul, sanctuarul pe roți al anilor de peregrinare prin deșert a evreilor, cele două temple construite de Solomon: unul destinat preoților, altul poporului* (Biblia *vorbește de unul singur), palatul regal, vasele de cult și odăjdiile sacerdotale sunt descrise cu o plasticitate uimitoare, dând traducătorului mult de furcă. Prin discursurile atribuite personajelor biblice, Josephus Flavius dorea să demonstreze grecilor și romanilor îndrăgostiți de retorică faptul că și iudeii puteau să fie oratori la fel de iscusiți. Vocația de istoric este dublată de cea de moralist, adept fervent al monoteismului, neaascunzându-și disprețul față de miturile care degradează divinitatea prin umanizarea ei excesivă sau față de ateismul filozofilor greci sau romani. Pentru cunoscătorii* Bibliei, *Flavius Josephus a realizat o valoroasă scriere complementara, interesând deopotrivă specialiștii și publicuVlarg atât prin caracterul ei informativ, cât și prin meritele ei artistice incontestabile.*
Prin drumul parcurs de la crearea lui Adam și până la moartea lui Nabucodonosor (562 î.e.n.), poporul evreu s-a implicat în întreaga istorie zbuciumată a Orientului antic. Acesta este conținutul primelor zece cărți ale Antichităților iudaice, *într-o versiune românească pe care mi-o asum singur, prefațator fiind și de această dată Răzvan Theodorescu. Un al doilea volum va cuprinde următoarele zece cărți (XI-XX). Pentru a încununa traducerea românească a operelor lui Flavius Iosephus, un volum independent ar urma să cuprindă scrierile „minore" (doar*
cantitativ).
Traducerile germane centenare ale lui Heinrich Clementz s-au oprit la operele mari: Geschichte des Jiidischen Krieges *(Halle, 1900), într-un volum și* Jiidische Altertumer, *în două volume, fără note explicative, doar cu o prefață și un Indice de nume, cuprinzând informații privitoare la geografia Palestinei antice. Prima lectură a Bibliei am făcut-o încă din adolescență, într-o colibă de la marginea orașului, încnjurată de o grădină edenică și învecinată cu o miriște pe întinderea căreia n-am descoperit nici un Boaz adormit și nici pe sărmana moabiteancă Rut culegând spice. A fost o vacanță biblică, închinată lecturii integrale a traducerii lui Gală Galaction și a preotului Vasile Radu, care m-a inițiat în tainele religiei, descoperindu-mi și comorile limbii române. în* Tăblițele de argilă. Scrieri din Orientul *antic, antologie alcătuită în colaborare cu Constantin Daniel (Biblioteca pentru toți nr. 1074, Editura Minerva, București, 1981, pp. 29l-317) am inclus tălmăcirile noastre din* Judecătorii, *XIIl-XVI (Samson);* Regii, /, *XVII, l-52 (David și Goliat);* Ecclesiastul, 7-5; *Iona* (7-/V), *precum și* Istoria uciderii blaurului și a sfărâmării lui Bel. *Paralel cu traducerea primelor zece cărți ale* Anticităților

iudaice, *am făcut o nouă lectură a* Bibliei, *pentru a puncta sursele narațiunilor, descrierilor şi discursurilor josephiene. Dacă la definitivarea versiunii româneşti a* Istoriei războiului iudeilor împotriva romanilor, *semnata împreună cu Gheneli Wolf, am avut la dispoziție o ediție modernă elino-germană, cu comentarii erudite, la* Antichitățile iudaice *am fost nevoit să întocmesc un aparat critic. Unica mea sursă a fost clasica ediție greco-latină, fără note explicative, din 1865: Flavii Josephi* Opera, *Graece et Latine, Recognovit Guilelmus Dindorfius, Volumen primum, Parisiis, Editore Ambrosio Firmin Didot,*
MDCCCLXV.
Numele de persoane, popoare sau localități adaptate de autor la ortografia grecească diferă mai mult sau mai puțin de forma consacrată ulterior de Biblie. *Aş fi trădat originalul dacă le unificam cu grafia biblică. N-am recurs la explicații decât acolo unde diferențele erau prea mari, ca de pildă, Gotholia - Athalia şi Iesus - losua etc.*
XI
Ediția greco-latină de bază are la începutul fiecărei cărți un sumar al capitolelor intrinsece, indicându-se în final numărul de ani pe care îl acoperă evenimentele relatate: de la 3833 (Cartea I) până la 2 ani (Cartea a Ii-a), celelalte cărți prezentând cifre intermediare. N-am repetat aceste titluri la fiecare capitol în parte, aşa cum a procedat Heinrich Clementz în Des Flavius Josephus Judische Altertiiraer, *Obersetzt und mit Einleitung und Anmerkungen, I. Bând. Buch I bis X; 11. Bând. Buch XI bis XX, nebst Namenregister (Verlag von Otto Hendel, 1900). în locul ediției din 1938, am preferat* Biblia *sau* Sfânta Scriptură, *tipărită sub îndramrea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Istitutului Biblic, Bucureşti, 1995. Pentru cronologie şi refrințele istorice, am folosit* Enciclopedia Antichității *de Horia Matei, Editura Memoria, Bucureşti, 1995. Pentru termenii de specialitate, am consultat: G. Guțu,* Dicționar latin-român, *Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983; Martin Bocian în colaborare cu Ursula Kraut şi Iris Lenz,* Dicționar enciclopedic de personaje biblice, *traducere în limba română de Gabriela Danțiş şi Herta Spuhn, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1996 şi Dagobert D. Runes,* Dicționar de iudaism, *Traducere din limba engleză de Viviane Prager, Editura Hasefer, 1997.*
ION ACSAN

CARTEA I

CONȚINUTUL CÂRTII I:

1. Introducere privitoare la rostul lucrării întregi.
2. Facerea lumii şi orânduirea elementelor.
3. Despre urmaşii lui Adam şi cele zece generații care s-au perindat de la el şi până la potop.
4. Despre potop şi felul cum Noe, salvat de o corabie împreună cu familia lui, a locuit în câmpia Sennaar.
5. Despre cum s-a prăbuşit Turnul înălțat de copiii săi spre a-l sfida pe Dumnezeu; cum li s-au amestecat graiurile şi cum locul unde s-au întâmplat acestea s-a numit Babilon.
6. în ce fel şi-au construit urmaşii lui Noe locuințe pe toată fața pământului.
7. Cum fiecare norod în parte şi-a tras numele de la strămoşul său.
8. Cum Abraham, strămoşul neamului nostru, plecat din țara caldeenilor, a locuit ținutul denumit odinioară Canaan, iar acum Iudeea.
9. Cum Abraham, alungat de o foamete din Canaan, a plecat în Egipt; după ce a rămas acolo câtăva vreme, s-a întors înapoi.
10. înfrângerea locuitorilor Sodomei în lupta împotriva asirienilor.
11. Cum Abraham, atacându-i pe asirieni, i-a eliberat pe sodomiți şi a readus victorios prada părăsită de fugari.
12. Cum Dumnezeu a nimicit neamul celor din Sodoma, mâniat de nelegiuirile lor.
13. Despre Ismael, fiul lui Abraham şi urmaşii săi arabi.
14. Despre Isaac, fiul legitim al lui Abraham.
15. Despre Sara, soția lui Abraham şi felul cum şi-a încheiat ea viața.
16. Felul cum Chetura, din căsătoria ei cu Abraham, a adus pe lume neamul troglodiților.
17. Despre sfârşitul lui Abraham.
18. Despre Esau şi Iacob, fiii lui Isaac, ■naşterea şi creşterea lor.
19. Cum, de teama fratelui său, Iacob a fugit în Mesopotamia; acolo s-a însurat şi a zămislit

doisprezece feciori, întorcân-du-se apoi cu ei în Canaan.
20. Despre moartea lui Isaac şi înmormântarea lui în Hebron.
Intervalul cuprins de această carte numără 3833 de ani.

INTRODUCERE

1. Cei ce se îndeletnicesc cu scrierea istoriei nu au, după părerea mea, unul si acelaşi motiv, ci mai multe, între ele existând o mare deosebire. Căci unii se dedică acestui gen de lucrări ca să-şi demonstreze elocvenţa, spre a dobândi faimă prin intermediul ei; însă o fac doar ca să fie pe placul celor ale căror fapte le înfăţişează, ostenindu-se peste puterile lor în această treabă; sunt şi alţii pe care înseşi întâmplările la care au luat parte direct i-au constrâns să le fixeze în scris, spre a nu fi date uitării; dar pe mulţi tocmai măreţia a fost cea care i-a determinat să povestească fapte învăluite de tăcere, ca să fie în folosul tuturor. Din cauzele pe care le-am înşirat mai sus, ultimele două mi se potrivesc şi mie. Cât priveşte războiul pe care noi, iudeii, l-am purtat împotriva romanilor, atât participarea mea la el cât şi deplina cunoaştere a felului cum s-au desfăşurat evenimentele m-au silit să devin istoric, ca să-i dau în vileag pe cei care, în scrierile lor, au deformat adevărul.
2. Am întreprins opera de faţă, convins că aceasta va fi demnă de preţuirea tuturor grecilor. Căci ea va reda întreaga vechime, precum şi constituirea statului nostru, transpuse din scrierile ebraice în limba lor. încă mai înainte, când am aşternut în scris istoria războiului, m-am gândit să înfăţişez străvechea obârşie a iudeilor, prin câte întâmplări ale sorţii le-afost dat să treacă, sub ce mare legiuitor s-au deprins ei cu cinstirea lui Dumnezeu şi a celorlalte virtuţi, ca şi luptele pe care le-au dus de-a lungul atâtor veacuri, până, în sfârşit, la războiul purtat fără voia lor împotriva romanilor. Dar întrucât tema s-a dovedit a fi prea vastă, separat de acest război, mi-am propus să închin o lucrare aparte ursitei iudeilor, pe care s-o descriu de la primele începuturi şi până la izbucnirea ostilităţilor. O buna bucată de
vreme, aşa cum păţesc cei ce se înhamă la o sarcină deosebit de grea, m-a năpădit o anumită delăsare şi lene, având de tradus atât de multă materie într-o limbă din altă ţară, străină mie. Au fost însă unii care, mânaţi de dragostea lor pentru istorie, m-au încurajat în munca mea, în primul rând Epaphroditos[1]*, un bărbat instruit în tot felul de ştiinţe, deosebit de dornic să cunoască evenimentele petrecute aievea, deoarece el însuşi era deprins cu marile isprăvi şi cu feluritele schimbări ale sorţii, vădind în toate împrejurările o fire aleasă şi statornica cultivare a virtuţii. Stimulat de un asemenea protector, mereu pregătit să-i sprijine pe cei în stare de lucrări folositoare şi cinstite, mi s-a părut ruşinos să pun lenea mai presus de cea mai lăudabilă trudă şi mi-am adunat toate puterile de care dispun; s-a mai adăugat şi ceva ce m-a pus serios pe gânduri, anume că şi propriii mei strămoşi s-au arătat bucuroşi să-şi dezvăluie întâmplările străinilor şi că unii dintre greci ardeau de nerăbdare şă cunoască faptele noastre.*
3. Am aflat de asemenea că Ptolemeu al II-lea[2]*, rege care s-a dedicat cu multă râvnă ştiinţelor şi strângerii cărţilor aduse de pretutindeni, a ţinut mult ca legile, precum şi deciziile ce decurg din ele, luate de statul nostru, să fie transpuse în limba greacă; iar Eleazar*[3]*, cu nimic mai prejos în virtute decât oricare dintre arhipăstorii noştri, n-a şovăit să slujească interesul acestui rege, pe care l-ar fi respins din capul locului dacă la noi n-ar fi existat strămoşescul obicei de a nu ascunde nimănui faptele bune şi frumoase. Ca atare, am găsit potrivit să iau drept pildă mărinimia marilor noştri preoţi, convins că şi azi setea de cunoaştere a regelui ar fi deopotrivă de mare la mulţi alţii. Totuşi, suveranului aceluia nu i s-a pus la îndemână întreaga scriptură, ci a primit doar partea privitoare la legi, trimisă la Alexandria spre*

[1] Bogat om politic grec, libert şi apoi secretar al împăratului Nero, căruia Havius Josephus i-a dedicat două dintre lucrările sale: *Antichităţi iudaice* şi *Contra lui Apion.* A fost executat în anul 95 din ordinul lui Domitianus.
[2] Supranumit Philadelphos („Iubitor de frate"), cel de-al doilea rege din dinastia macedoneană a Lagizilor, care a domnit în Egipt între anii 283-243 î.e.n., a terminat construcţia Museionului şi a Bibliotecii din Alexandria, înzestrând-o cu preţioase manuscrise adunate din lumea grecească şi nu numai.
[3] între 323-l92 î.e.n., Palestina s-a aflat sub dominaţia ptolemaică, având guvern propriu condus de Marii Preoţi, funcţie deţinută de Eleazar.

a fi cercetată acolo. Au rămas pe dinafară numeroase alte lucruri aflate în Scripturile sacre, aşijderea ceea ce cuprinde încă o istorie de cinci mii de ani; şi feluritele întâmplări neprevăzute din acest răstimp, mereu nestatornicul noroc al războaielor, mulţimea strălucitelor fapte de arme ale conducătorilor, precum şi numeroasele schimbări survenite în treburile publice. în ansamblu, din parcurgerea acestei istorii, cititorii pot să deducă mai ales că oamenilor care s-au supus voinţei divine, fără a cuteza să încalce legile chibzuite, treburile le merg bine, chiar peste aşteptările lor, urmând să primească de la Dumnezeu, drept răsplată, fericirea; în schimb, cei ce se abat de la stricta respectare a legilor întâmpină piedici de netrecut până şi în ceea ce li se părea lesne de înfăptuit; ba chiar şi atunci când au întreprins un lucru socotit de ei bun, sunt loviţi de nenorociri fără leac. îi îndemn aşadar pe cititorii acestor suluri să se supună voinţei lui Dumnezeu şi să constate, privitor la natura Lui, că legiuitorul nostru înţelept a vorbit cum se cuvine, atribuindu-i pururea numai fapte demne de deosebita-i putere; povestirea lui Moise este curată, ferită de tot ce întâlneşti la alţii, păstrând deşertăciunea miturilor, în pofida faptului că marea vechime a faptelor depănate i-ar fi permis lesne să înşire minciuni nepedepsit. Căci el s-a născut cu două mii de ani înaintea noastră, într-o vreme în care nici chiar poeţii n-au cutezat să strămute măcar obârşia zeilor lor, necum faptele eroice sau legile unor simpli muritori. Toate acestea vor fi înfăţişate cu grijă în ordinea cuvenită; aşadar, intenţia mea este ca, în relatarea evenimen-

telor, nici să omit, nici să adaug ceva.
4. Fiindcă îndeobşte toate sunt strâns legate de înțelepciunea legislatorului Moise, se cuvine să vorbesc pe scurt despre el, ca nu cumva cititorul să rămână surprins că, deşi scrierea tratează despre legile şi faptele oamenilor, am inclus atâtea lucruri privitoare la studiul naturii. Se cuvine să se ştie din capul locului că acest bărbat a socotit ca o datorie a celui dornic să ducă o viață cumpătată sau să dicteze legi semenilor săi, cercetarea prealabilă a firii lui Dumnezeu şi astfel, după ce a contemplat cu sufletul opera acestuia, să caute să-l imite ca pe modelul cel mai bun dintre toate, străduindu-se să-l urmeze îndeaproape. Căci fără o asemenea cunoaştere, nici legislatorul însuşi n-ar avea dispoziția sufletească favorabilă, nici cititorii scrierilor sale nu şi-ar simți inima înclinată spre virtute, dacă n-ar fi fost învățați dinainte că Dumnezeu, ca bun părinte si stăpânitorul tuturora, care le vede pe toate, hărăzeşte o viață fericită celor ce ascultă de El si cufundă în mari nenorociri pe cei ce se abat de la drumul cumpătării. Aşadar, Moise, dornic să-şi inițieze propriii săi concetățeni în această învățătură, nu şi-a bazat legile pe convenții şi înțelegeri mutuale, cum au procedat ceilalți, ci le-a orientat mintea spre contemplarea lui Dumnezeu şi a lumii, insuflându-le credința că cele mai frumoase creaturi ale Domnului de pe fața pământului sunt oamenii; apoi, de îndată ce i-a deprins cu această evlavie, i-a fost lesne să-i convingă şi în privința tuturor celorlalte lucruri. Alți legiuitori au păşit însă pe urma legendelor şi, prin spusele lor, au atribuit zeilor ruşinoasele păcate ale oamenilor, întrebuințând din plin aceste nelegiuiri pentru dezvinovățirea lor. Dar legiuitorul nostru, prin virtutea fără pată atribuită lui Dumnezeu, a arătat că oamenii trebuie să se străduiască din răsputeri să-i urmeze pilda; pe cei care nu recunosc sau nu cred în acest lucru, dimpotrivă, Domnul i-a pedepsit cu asprime. Acesta este deci criteriul pe care stăruim să-l adopte cititorul doritor să examineze lucrarea de față. Cel ce judecă astfel nu va găsi în ea nimic care să pară contrar măreției Domnului, sau nedemn de dragostea Lui față de oameni. Căci toate apar după deplina ordine a naturii în întregimea ei: unele sunt arătate cu degetul de către legiuitor, altele sugerate doar alegoric, cu gravitate; numai cele care merită într-adevăr o mențiune fățişă au parte de o prezentare clară şi dusă până la capăt; fireşte, pentru cei care vor să cerceteze cauzele profunde ale fiecărui lucru e nevoie de o chibzuință mai cuprinzătoare şi mai filosofică; mi-am propus să amân aşa ceva pentru altă dată. Dacă Dumnezeu îmi va da o viață mai lungă, o dată încheiată această scriere, m-aş încumeta să trec şi la cealaltă. Deocamdată îmi îndrept fața spre povestirea faptelor propriu-zise: mai întâi în privința facerii lumii, voi aminti câte ceva chiar cu vorbele lui Moise. Aşa le-am aflat în Sfintele noastre scripturi; ele sună după cum urmează mai jos.

CAPITOLUL I

1. La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul. Dar cum acesta nu era încă la vedere, ci zăcea acoperit de întunericul adânc, doar Duhul plutind deasupra lui, a poruncit Dumnezeu să fie lumină. De îndată ce ea s-a ivit, privind întreaga suprafață, a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric şi întunericul l-a numit noapte, iar lumina a numit-o zi; apariția luminii s-a chemat dimineață şi începutul odihnei, seară. Şi aceasta a fost prima zi; Moise a fost cel ce i-a zis o zi, pricina acestui fapt aş putea-o reda chiar acum dar, cum am făgăduit să tratez cauzele tuturora într-o lucrare aparte, îmi amân explicația pentru momentul potrivit. Apoi, în a doua zi, Dumnezeu a înălțat deasupra întregului cerul, fiindcă a vrut ca acesta să stea despărțit anume pentru El; l-a înconjurat cu cristal, făcându-l să fie umed şi îmbibat cu stropi de apă, ca să slobozească ploi întru rodnicia pământului. în a treia zi, El a făcut uscatul, pretutindeni înconjurat de mare: în aceeaşi zi au răsărit din glie iarba şi semințele. în a patra zi, a hărăzit cerului soarele, luna şi celelalte stele, înzestrându-le pe toate cu o mişcare şi un crug din care să reiasă limpede scurgerea timpului şi toanele vremii. în cea de-a cincea zi, Dumnezeu a făcut viețuitoarele, atât cele înotătoare, cât şi cele înaripate; pe unele le-a trimis în adâncul apelor, pe altele în văzduh, punându-le de îndată să se unească-între ele şi să se împerecheze, în vederea prăsirii lor, încât spița să le crească şi să se înmulțească. în ziua a şasea, El a creat neamul patrupedelor, făcându-le fie bărbat, fie femeie; printre acestea a întruchipat şi omul. După spusele lui Moise, lumea, cu tot ceea ce cuprindea, a fost creată în aceste şase zile; în cea de-a şaptea zi însă, Dumnezeu s-a odihnit şi a pus capăt treburilor sale. De aceea şi noi ne abținem de la orice muncă în
această zi pe care am numit-o sabat; ceea ce în limba evreilor înseamnă răgaz.
2. înainte de a depăna soarta lumii după cea de-a şaptea zi, Moise descrie crearea omului în felul următor: Dumnezeu l-a plăsmuit pe om, luând țărână din pământ, şi l-a înzestrat cu suflare de viață şi duh. Şi omul acesta s-a numit Adam, adică, în limba ebraică, „roşuiî, fiindcă el a fost făcut din țărână roşie înmuiată. Ea este țărâna feciorelnică şi adevărată. A adus Dumnezeu în fața lui Adam fiecare soi de animal, arătându-i partea bărbătească şi partea femeiască; iar El le-a dat numele pe care-l poartă până azi. Văzând însă că Adam era lipsit de tovărăşia şi apropierea unei femei (căci nu era încă nici una) şi se minuna de felul cum se purtau între ele celelalte făpturi, Dumnezeu i-a luat în timpul somnului o coastă şi a făcut din aceasta femeia; de îndată ce a văzut-o, Adam a recunoscut că ea fusese făcută dintr-o parte a lui. în limba ebraică, femeii i se zice Issa; dar ea a primit numele de Eva, ceea ce înseamnă „mama tuturor viețuitoarelor".
3. Moise povesteşte mai departe că Dumnezeu a sădit spre răsărit o grădină unde, între tot soiul de arbori, creştea pomul vieții şi al cunoaşterii, care te ajută să deosebeşti binele de rău. în această grădină i-a adus Dumnezeu pe Adam împreună cu femeia lui şi le-a poruncit să aibă grijă de creşterea plantelor. Grădina era udată de un singur fluviu care îşi poartă apele de jur împrejurul pământului şi se împarte în patru brațe. Din el curge Phison (ceea ce

înseamnă „mulțime") înspre India[1], spre a se vărsa în mare, fiind numit Gange de către greci; la rândul lor, Eufratul şi Tigrul au drept loc de vărsare Marea Roşie; Eufratul se cheamă Phora, având sensul de,revărsare" sau „floare"; Tigris sau Diglath se traduce prin „îngust şi repede". în sfârşit, Geon[2], care curge de-a lungul Egiptului, înseamnă „din răsărit mânân-du-şi apele spre noi"; grecii îl numesc Nil.
4. Dumnezeu le-a poruncit lui Adam şi femeii lui să mănânce roadele culese din oricare alt pom în afară de cel al cunoaşterii, prezicându-le că, dacă se vor atinge de el, vor fi sortiți pieirii. Dar cum în vremea aceea toate viețuitoarele obişnuiau să vorbească între ele, şarpele, deşi trăia în bună înțelegere cu Adam

Potrivit *Bibliei,* acest fluviu înconjoară țara Havila, bogată în aur. în *Biblie,* Gihon, cel care face ocolul țării Cuş.

şi cu femeia lui, le pizmuia fericirea de care se bucurau ascultând de poruncile lui Dumnezeu; pe deplin convins că-i va târî pe amândoi în nenorocire, dacă nu se vor mai supune orbeşte, mânat de răutate, el a înduplecat-o pe femeie să se înfrupte din pomul cunoaşterii, explicându-i că în roadele sale sălăşluieşte deosebirea dintre bine şi rău şi e de ajuns să mănânce din ele ca să aibă parte de un trai fericit, aidoma lui Dumnezeu. Astfel, femeia s-a lăsat ademenită de şarpe să încalce porunca divină. După ce a gustat din pomul oprit şi roadele sale i-au fost pe plac, Eva l-a înduplecat şi pe Adam să mănânce din ele. Atunci amândoi au cunoscut că, de fapt, erau goi şi au căutat acoperăminte pentru părțile ruşinoase, expuse privirilor: căci pomul le dăruise agerimea şi înțelegerea. Cu frunze de smochin s-au învelit, acope-rindu-şi ruşinea, şi s-au arătat mai bucuroşi decât fuseseră deunăzi, fiindcă dobândiseră o pricepere care le lipsise mai înainte. Când Dumnezeu a venit în grădină, Adam, până atunci obiş-nuind să-i vorbească fără înconjur, a rămas ascuns, mustrat de păcatul săvârşit. Dumnezeu a rămas surprins de purtarea lui şi a căutat să afle din ce pricină mai înainte el îl întâmpina bucuros, iar acum fugea şi se ascundea. N-a primit nici un răspuns de la Adam, care recunoştea că-i încălcase divina poruncă. Dumnezeu i-a spus atunci: „în ceea ce vă priveşte, hotărârea mea a fost să duceți un trai fericit şi scutit de orice necazuri, neatins de nici o nemulțumire sufletească, toate lucrurile care țin de belşug şi desfătare fiind asigurate numai de grija mea pentru voi, fără cea mai mică trudă şi strâmtorare a voastră, căci amândouă vă îmbătrânesc mai repede, făcându-vă să nu mai aveți o viață lungă. Acum însă mi-ai disprețuit porunca, nu te-ai supus voinței mele, tăcerea nefiind deloc dovada virtuții, ci a conştiinței tale încărcate." Atunci Adam a căutat să se spele de păcat şi l-a rugat să nu fie mânios pe el, aruncând vina faptei asupra femeii şi spunând că ea l-a ispitit să cadă în greşeală. La rândul ei, femeia a devenit învinuitoarea şarpelui. Pentru faptul că a urmat îndemnul femeii, Dumnezeu l-a pedepsit pe Adam, spunându-i că de acum încolo pământul n-o să-i mai dea roade de la sine, ci doar după o muncă grea şi trudă istovitoare glia îi va dărui câte ceva din unele, iar din altele deloc. Eva a fost pedepsită cu naşterile şi chinurile facerii, care le însoțesc, fiindcă s-a lăsat păcălită de şarpe, atrăgându-l şi pe Adam în nenorocirile urzite împotriva lui. Dumnezeu a luat

şarpelui darul vorbirii, mâniat de răutăcioasa lui purtare față de Adam, iar pe limba lui a pus venin, spre a-l face duşmanul oamenilor, îndemnându-i astfel să-i izbească cu precădere capul, fiindcă pe de o parte nenorocirile omenirii pleacă de acolo şi, pe de altă parte, aceasta e calea prin care poate fi răpus mai uşor. Şarpele a fost lipsit şi de picioare, încât să-şi târască trupul pe pământ, încolăcindu-se prin praf. După ce a dat pedepsele pomenite mai sus, Dumnezeu i-a mutat pe Adam şi Eva în altă parte.

CAPITOLUL II

1. Adam şi Eva au avut doi copii de parte bărbătească: primul dintre aceştia s-a numit Cain (cuvânt care, dacă ar fi să-l interpretăm, înseamnă „avuție"), iar cel de-al doilea, Abel (care înseamnă „îndoliere"). Ei au adus pe lume şi fete. Firile fraților erau însă opuse. Căci Abel, mezinul, susținea dreptatea şi, socotind că Dumnezeu era martor la toate faptele sale, slujea virtutea; el ducea o viață de păstor. în schimb, Cain era din cale afară de rău şi, ahtiat după câştig, s-a apucat cel dintâi sa are pământul, din care pricină şi-a ucis propriul frate. Când au vrut amândoi să aducă jertfă lui Dumnezeu, Cain i-a dăruit din roadele pământului şi ale pomilor, iar Abel, lapte şi întâi născuții miei ai turmei sale. Mai încântat de această jertfă s-a arătat Dumnezeu, întrucât El era cinstit prin lucruri produse de la sine şi potrivit naturii, nu prin cele provenite din scorneala omului hapsân şi cu de-a sila. De aceea, Cain, îndârjit de faptul că Dumnezeu îl părtinise pe Abel în dauna lui, şi-a ucis fratele, ascunzându-i leşul, convins că isprava îi va rămâne nedescoperită. Dumnezeu, care cunoştea nelegiuirea comisă de el, a venit la Cain şi l-a întrebat unde se află fratele său: nu l-a mai zărit de multe zile, având în vedere că mai înainte ei erau totdeauna împreună. Pus în mare

. încurcătură şi neştiind ce să-i răspundă lui Dumnezeu, Cain a susținut mai întâi că pe el însuşi îl nelinişteşte faptul că nu-şi mai vede fratele deloc. Când însă Dumnezeu l-a hărțuit şi mai mult cu întrebările sale stăruitoare, plin de mânie, el i-a spus că nu este nici învățătorul, nici păzitorul fratelui său şi că nu se sinchiseşte prea mult de ceea ce i s-a întâmplat. Atunci Dumnezeu l-a învinuit fățiş că poartă culpa uciderii propriului frate: „Mă miră — a zis Domnul — că nu ştii nimic de soarta fratelui pe care l-ai ucis tu însuți!" Dar fiindcă i-a adus o jertfă şi astfel l-a rugat să-şi domolească mânia împotriva lui, Dumnezeu nu-l pedepseşte pe loc pentru crima făptuită; l-a blestemat totuşi, amenințându-l că pedeapsa se va revărsa peste urmaşii săi până la a şaptea spiță. Apoi l-a

alungat din ținutul acela împreună cu soția lui. întrucât Cain i-a destăinuit teama că în cursul rătăcirilor sale va cădea prada fiarelor şi astfel va pieri, Domnul i-a poruncit să nu aibă nici o grijă că va păți ceva rău din partea sălbăticiunilor, putând cutreiera liniştit întregul pământ, I-a pus apoi un semn[1] al lui, ca să fie recunoscut, şi i-a poruncit să plece.

2. După ce a străbătut multe țări împreună cu soția lui, Cain a poposit până la urmă în Naida[2], cum se numea ținutul acela; acolo a locuit el, zămislindu-şi odraslele. Dar pedeapsa primită nu i-a slujit deloc drept avertisment, ci i-a sporit şi mai mult răutatea; el s-a dedat la tot felul de plăceri, chiar dacă satisfacerea lor aducea daune însoțitorilor săi. înmulțindu-şi avuția domestică prin numeroase bunuri dobândite pe calea jafului şi silniciei, Cain şi-a călăuzit slujitorii spre dezmăț şi tâlhărie, fiind cel ce i-a învățat să trăiască de pe urma ticăloşiilor. El a pervertit traiul simplu dus de oameni până atunci prin născocirea măsurii şi greutăților, preschimbând nevinovăția vieții, străină de asemenea lucruri, şi măreția sufletului în perfidie şi josnicie. A fost primul care a trasat hotarele ogoarelor, a înălțat un oraş şi l-a întărit prin ziduri, slujitorii săi fiind nevoiți să locuiască împreună cu dânsul. După Anoh, cel mai mare dintre fiii săi, el a numit această cetate Anoh. Fiul lui Anoh a fost Iared. Acesta a devenit tatăl lui Mamei, al

[1] Acest semn nu are un caracter infamant, ci unul protector: el îl prezintă pe Cain ca pe membrul unui clan care îşi răzbună cu străşnicie uciderea membrilor săi.

[2] în *Biblie* „Nod, !a răsărit de Eden" *(Facerea,* IV, 16).

cărui fiu a fost Mathusala; din el s-a tras Lameh, care a zămislit şaizeci şi şapte de copii, împreună cu cele două soții ale sale, Ada şi Sella. Unul dintre ei, Iobel, născut de Ada, a înălțat corturi şi s-a ocupat de păstoritul turmelor. Fratele său după mamă, Iubal, s-a îndeletnicit cu muzica, inventând psalterionul şi harfa. Dar Thobel, unul dintre fiii celeilalte soții, care îi întrecea pe toți prin puterea lui, s-a distins în treburile războiului; cu ajutorul lui, el a adunat lucrurile care desfată trupul, fiind primul care a făcut unelte de aramă. Lameh a fost şi tatăl unei fete care se numea Noema; fiindcă era înzestrată cu harul profeției, ea a întrezărit blestemul care îl urmărea datorită fratricidului lui Cain, el însuşi dezvăluind soțiilor sale această taină. De altfel, încă de pe când mai trăia Adam, urmaşii lui Cain au devenit nespus de răi; unul urmând pilda de răutate a celuilalt, de la o zi la alta, neamul lor a ajuns tot mai hain: în înclinarea lor spre război întreceau orice măsură, ca şi în zelul lor de a-i jefui pe alții. într-un cuvânt, dacă vreunul era mai puțin grăbit să săvârşească un omor, acela era excesiv de îndrăzneț, trufaş şi hrăpăreț.

3. După ce Abel a fost ucis iar Cain a fugit, fiindcă el săvârşise omorul, Adam, cel dintâi om, făcut din lut (căci se cuvine să vorbim aici de povestea lui), s-a gândit să-şi facă alți copii. Dorința de a avea urmaşi era arzătoare, în pofida faptului că împlinise deja două sute şi treizeci de ani; după aceea a trăit alți şapte sute de ani, până ce s-a stins din viață. Lui Adam i s-au născut numeroşi fii, printre care şi Seth. Dar mi-ar lua mult timp ca să vorbesc pe îndelete despre ceilalți; deocamdată mă mulțumesc să pomenesc cele privitoare la urmaşii lui Seth, căci, o dată ce a crescut şi a ajuns la vârsta când poți să distingi singur faptele bune de cele rele, s-a străduit din plin să cultive virtutea şi, întrucât el însuşi a fost un bărbat fără pereche, a lăsat nişte urmaşi care au imitat pilda lui. Toți fiind înzestrați cu. o fire aleasă, ei au locuit în aceeaşi țară în bună înțelegere şi fericiți, fără să aibă parte de necazuri cât timp au trăit, descoperind înțelepciunea lucrurilor cereşti şi a astrelor care împodobesc tăria. Pentru ca oamenii să nu rămână fără aceste descoperiri, mai înainte ca ele să ajungă la îndemâna lor, fiindcă Adam le prezisese că toate erau sortite pieirii, fie prin pârjolul focului, fie prin prăpădul şi năvala apelor revărsate, ei au înălțat două coloane: una făcută din cărămizi, iar alta din piatră. Pe amândouă au fost înscrise descoperirile lor,

astfel încât, dacă potopul ploilor ar fi nimicit coloana din cărămizi, barem coloana din piatră, rămasă în picioare, să transmită oamenilor inscripțiile astronomice, înştiințându-i totodată că ele fuseseră săpate şi pe coloana de cărămizi. Coloana de piatră a dăinuit până azi în țara Siriei.

CAPITOLUL III

1. Acesta a fost traiul dus vreme de şapte generații de urmaşii lui Seth, care l-au cinstit pe Dumnezeu ca pe stăpânul întregii lumi, urmând în toate privințele virtutea. Dar, o dată cu scurgerea timpului, ei s-au abătut de la datinile strămoşeşti la cele rele, fără să-i mai aducă lui Dumnezeu cuvintele cinstirii, fără să mai respecte dreptatea față de oameni şi, aşa cum mai înainte se luau la întrecere în privința virtuții, cu un zel de două ori mai mare se distingeau în fapte rele; aşa se face că au atras asupra lor vrăjmăşia dumnezeiască. Căci mulți dintre îngerii Domnului, unindu-se cu femeile pământene, au zămislit feciori nelegitimi care disprețuiau toate lucrurile drepte datorită încrederii în puterea lor; chipurile, şi ei au săvârşit isprăvi asemănătoare cu cele pe care au cutezat să le înfăptuiască, după spusele grecilor, Giganții[1]. Dar Noe, indignat de faptele acestora şi nemulțumit de ceea ce puneau la cale, i-a sfătuit să-şi schimbe în bine firea şi felul lor de a trăi. Când a văzut că cei dojeniți nu-i dădeau ascultare ci se lăsau şi mai atraşi de ademenirea tuturor viciilor, s-a temut că va fi ucis el, împreună cu soția şi copiii săi, părăsind aşadar țara.

[1] Aluzia la *Gigantomahie,* războiul titanicilor fii ai Gliei împotriva olimpienilor care sălăşluiau în cer, deținând supremația lumii, este justificată de faptul că *Biblia* însăşi menționează uriaşii zămisliți de Fiii lui Dumnezeu împreună cu fiicele oamenilor, fiind nişte gigantice făpturi muritoare de obârşie divină, urmaşii îngerilor căzuți.

2. Dumnezeu l-a îndrăgit pe Noe fiindcă era atât de drept; în schimb, pe ceilalţi nu numai că i-a condamnat, ci, întrucât avea de gând să nimicească întregul neam omenesc şi să pună în loc un altul, nepângărit de vicii, a retezat mai întâi durata vieţii, ca să nu mai numere atât de mulţi ani, ca mai înainte, ci numai o sută şi douăzeci[2], preschimbând suprafaţa uscatului într-o mare întinsă. în felul acesta stârpea el toţi oamenii. Urma să scape teafăr numai Noe, Dumnezeu fiind cel ce-i va arăta mijlocul şi calea salvării. Noe a înjghebat o arcă cu patru despărţituri, având lungimea de trei sute de coţi, lăţimea de cincizeci de coţi şi înălţimea de treizeci de coţi; a coborât în corabie împreună cu mama şi fiii săi, alături de soţiile acestora, aducând înlăuntrul ei cele trebuincioase hranei zilnice; şi a luat apoi tot soiul de animale, parte bărbătească şi parte femeiască, ca să rămână în viaţă specia lor, iar perechile la fiecare să fie în număr de şapte[3]. Arca avea pereţi trainici, cu încheieturi şi acoperiş zdravăn, ca să nu se scufunde sau să se destrame la izbitura valurilor. Aşa s-a salvat Noe împreună cu ai săi: adică al zecelea de la Adam încoace. El era fiul lui Lameh, al cărui tată fusese Mathusala. Acesta se trăgea din Anoh, fiul lui Iared. Ultimul avusese ca părinte pe Maluel care, alături de numeroasele sale surori, descindea din Cainas, fiul lui Enos; Enos, la rândul său, era fiul lui Seth, ce se născuse din Adam.
3. Prăpădul acesta a avut loc când Noe împlinise şase sute de ani, în cea de-a doua lună, numită de macedoneni Dios[4], iar de evrei, Marsuane: căci aşa era împărţit anul în Egipt. Dar pentru statornicirea zilelor de sărbătoare Moise a dorit ca prima să fie Nisan sau Xanthicos[5], căci aceasta a fost luna când el i-a scos pe evrei din Egipt. Chiar şi în toate cele privitoare la serviciul divin, Moise a luat această lună drept punct de plecare; în schimb, pentru vânzări şi cumpărări, ca şi pentru celelalte treburi obşteşti, a păstrat orânduirea care fusese mai înainte. După cum se spune,

[2] în tradiţia literară a Egiptului antic, vârsta pe care o atingeau înţelepţii, scribii şi marii faraoni (Ramses al II-lea) era de 110 ani. De o fabuloasă longevitate s-au bucurat şi oamenii vârstei de aur; cei din vârsta de argint au avut o copilărie seculară, maturizarea lor tardivă fiind însă scurtă, din pricina nesăbuinţei lor (vezi Hesiod, *Munci şi Zile,* mitul celor cinci vârste).
[3] *Facerea* (VI, 19) vorbeşte doar de câte două perechi.
[4] Adică *noiembrie* din calendarul romanic.
[5] Lună care corespunde lui aprilie.

ploile mari au început în cea de-a douăzeci şi şaptea zi a lunii pomenite mai sus. Răgazul scurs de la apariţia primului om, Adam, era de două mii cinci sute şi cincizeci şi şase de ani. Acest timp este menţionat pe larg în Cărţile sfinte, căci pe atunci erau notate cu mult zel începutul şi sfârşitul bărbaţilor vestiţi.
4. Atunci când a atins vârsta de două sute şi treizeci de ani, lui Adam i s-a născut un fiu, numit Seth; Adam a trăit în total nouă sute şi treizeci de ani. La cei două sute şi cinci ani împliniţi, Seth l-a zămislit pe Enos, care, la vârsta de nouă sute şi doisprezece ani, şi-a lăsat grija lucrurilor agonisite în seama fiului său Cainas: acesta i se născuse pe când el avea o sută nouăzeci de ani. Dar Enos a vieţuit nouă sute şi cincizeci de ani, iar Cainas nouă sute şi zece ani, la vârsta de o sută şaptezeci de ani zămis-lindu-l pe Maluel. Acest Maluel, după ce a trăit opt sute nouăzeci şi cinci de ani, a murit, lăsând în urma lui pe Iared, care i se născuse când el împlinea o sută şi şaizeci şi cinci de ani.
Lui Iared, care a trăit nouă sute şaizeci şi doi de ani, i-a urmat fiul său Anoh, născut în cel de-al o sută şaizeci şi doilea an al vieţii tatălui său. Dar când a împlinit trei sute şi şaizeci şi cinci de ani[6], Anoh s-a strămutat la Dumnezeu; aşa se face că, despre sfârşitul vieţii lui, nu s-a păstrat nimic în scrieri. Mathusala, care i s-a născut lui Anoh în al o sută şaizeci şi cincilea an al vieţii sale, l-a avut pe Lameh la vârsta de o sută optzeci şi şapte de ani, transmiţându-i acestuia conducerea gospodăriei atunci când a împlinit el însuşi nouă sute şaizeci şi nouă de ani[7]. Lameh a deţinut puterea vreme de şapte sute şaptezeci şi şapte de ani, şi lui i-a urmat fiul său Noe, pe care l-a zămislit la vârsta de una sută şi optzeci şi doi de ani. Iar Noe a stăpânit nouă sute şi cincizeci de ani. Aceşti ani, adunaţi laolaltă, însumează timpul despre care am scris mai sus. Nimeni nu poate să cerceteze anul morţii acestor bărbaţi, fiindcă viaţa lor se întinde peste cea a copiilor şi a copiilor copiilor, la socotirea anilor urmând să se ţină seamă doar de anul naşterii.

[6] Numărul anilor vieţii lui Anoh (sau Enoh) coincide cu zilele unui an solar. Dumnezeu l-a găsit pe placul lui şi apoi nu s-a mai aflat nimic, pentru că l-a mutat la El (vezi *Facerea,* V, 24).
[7] Proverbial record de longevitate legendară, nedepăşit de nici un patriarh de dinainte de potop.

5. După ce Dumnezeu a dat oamenilor semnul său prevestitor, au început ploile şi ele au căzut vreme de patruzeci de zile fără întrerupere, încât apa se ridica deasupra pământului preţ de cincisprezece coţi. Astfel că majoritatea oamenilor au pierit, orice nădejde de scăpare fiind pierdută, ei neavând unde să se refugieze. De abia la o sută şi cincizeci de zile de la încetarea ploilor au început în sfârşit să scadă apele, în cea de-a şaptea zi a lunii a şaptea. Apoi, după ce arca s-a oprit pe un pisc al unui munte din Armenia, Noe şi-a deschis arca şi, zărind în jurul lui puţintel pământ, speranţele sale au căpătat temeiuri tot mai bune. După câteva zile, când valurile băteau în retragere, Noe a dat drumul unui corb, doritor să afle dacă şi altă parte a pământului răsărise din apă, îngăduindu-i să iasă fără primejdie din arcă. Dar întrucât apa acoperea pretutindeni totul, corbul s-a întors la Noe. După alte şapte zile, el a dat drumul unui porumbel, ca să cerceteze starea în care se află pământul; deoarece şi el s-a întors, cu ghearele pline de mâzgă şi cu o ramură de măslin în cioc, Noe a priceput că pământul scăpase de urgia potopului. După alte şapte zile de aşteptare, a slobozit animalele adăpostite în arcă, coborând el însuşi, împreună cu copiii săi, ca să aducă jertfe şi mulţumiri Domnului şi să se ospăteze împreună cu familia lui.

Armenii din preajmă au numit ținutul Aprobaterion, adică „loc de ieşire": căci rămăşițele Arcei sunt arătate şi astăzi de băştinaşi.
6. Potopul şi arca sunt amintite de toți străinii care au scris lucrări de istorie, printre aceştia numărându-se şi Berosos Caldeanul[8]. Privitor la potop, el afirmă următoarele: „Zice-se că şi acum s-ar afla în Muntele Cordyerilor din Armenia o parte din acea corabie, unsă pe dinăuntru cu smoală. Unii o desprind de acolo şi o folosesc drept amuletă pentru îndepărtarea primejdiilor." Despre aceasta a scris şi Hieronymus Egipteanul, autorul *Antichităților feniciene,* aşijderea Mnaseas şi mulți alții. Nicolaos din Damasc[9], în cartea XCVI-a din lucrarea sa descrie

r

[8] Berosos din Babilon (345-275 î.e.n.), preot al zeului Marduk, istoric grec care a scris o cronică în trei cărți, intitulată *Babilonicele,* (azi pierdută), din care citează Flavius Josephus.
[9] Nicolaos din Damasc (64-2 î.e.n.), scriitor grec, sfetnicul lui Herodes cel Mare, menționat şi în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor,* autorul unei *Istorii universale* în 140 de cărți despre Asia Mică, Grecia şi Roma.
aceste lucruri prin vorbele următoare: „Mai sus de Milyada[10], în Armenia, se află un munte uriaş, numit Baris, către care se zvoneşte că ar fi fugit mulți oameni, găsindu-şi astfel salvarea; unul dintre ei, sosit într-o arcă, ar fi poposit pe vârful muntelui, lemnele rămase din corabia lui dăinuind acolo multă vreme. Poate că este unul şi acelaşi cu cel despre care a scris Moise, legiuitorul iudeilor".
7. Cuprins de teama că Dumnezeu, hotărât să-i nimicească pe oameni, va inunda în fiecare an pământul cu puhoiul apelor, Noe a ars pe altare jertfe, rugându-l să păstreze de acum încolo ordinea de odinioară a lumii, fără să mai dezlănțuie vreodată un potop atât de mare, ca să nu mai amenințe cu pieirea întreaga stirpe a viețuitoarelor, de-a valma, ci să-i pedepsească doar pe cei răi şi să-i cruțe pe aceia care, datorită inocenței lor, doreşte El să-i ocrotească şi să-i ferească de groaza unui prăpăd. Aceştia vor fi şi mai nefericiți decât cei răi şi, totodată, mai asupriți, dacă n-au siguranța că vor rămâne vii şi nevătămați, ci sunt sortiți altui potop, după ce nu numai că au trăit spaima pe care le-a inspirat-o cel dintâi, ci îndură şi sfârşitul adus de cel de-al doilea. Noe l-a implorat, aşadar, pe Dumnezeu să-i primească cu bunăvoință jertfa şi să nu trimită de acum încolo o asemenea năpastă asupra pământului, pentru ca urmaşii săi să-l lucreze cu hărnicie, să-şi clădească oraşe şi să ducă o viață fericită; ei râvnesc să primească iarăşi de la Dânsul nu doar întreaga prosperitate de dinainte de potop, ci să aibă parte şi de o viață îndelungată, până la adânci bătrâneți, la fel ca înaintaşii lor.
8. După ce Noe a înălțat spre cer aceste rugi, Dumnezeu, care-l îndrăgea fiindcă era un om drept, i-a dat încuviințarea înfăptuirii tuturor dorințelor sale, spunându-i că nu Lui i se datorează pieirea celor răpuşi de potop, ci ei înşişi şi-au atras pedeapsa pentru nelegiuirea lor. Căci dacă El ar fi luat hotărârea să-i stârpească cu totul, nici n-ar mai fi îngăduit oamenilor să vină pe lume, fiind mai înțelept să nu le dea viață deloc, decât să le-o ia după aceea. „Dar — a adăugat Domnul — ocările prin care mi-au înfruntat ei evlavia şi virtutea m-au silit să le dau cuvenita pedeapsă. De-acum încolo voi înceta să mai osândesc cu atâta asprime faptelor lor rele, cu atât mai mult cu cât ai intervenit în
[10] Veche denumire a Lyciei, ținut în sud-estul Asiei Mici.

favoarea lor. Chiar dacă voi mai dezlănțui uneori nişte furtuni neobişnuit de puternice, nu trebuie să vă mai speriați de furia ploilor: fața pământului nu va mai fi năpădită de potop! Vă poruncesc însă să vă abțineți de la vărsarea sângelui omenesc şi să rămâneți nepângăriți de omoruri, dar să pedepsiți pe cei care au săvârşit crime; vă îngădui, în schimb, să vă folosiți după voia şi pofta voastră de toate celelalte animale. V-am făcut stăpâni asupra tuturora: cele care trăiesc pe pământ, înoată în apă sau zboară prin văzduh. înfruptați-vă doar din carne, fără propriu-i sânge: căci în el se află viața ei. Ca dovadă că mi-am curmat mânia, vă voi dărui arcul meu." (Este vorba de curcubeu, pe care iudeii îl socotesc Arcul Domnului.) După ce a rostit aceste făgăduințe, Dumnezeu l-a părăsit pe Noe.
9. Noe a mai trăit încă trei sute şi cincizeci de ani după potop, în tot acest timp bucurându-se de fericire, şi a murit la vârsta de nouă sute şi cincizeci de ani. Nimeni dintre cei ce compară viața de acum şi durata ei scurtă cu anii împliniți de îndepărtații noştri precursori să nu creadă că sunt mincinoase ştirile ce ne-au parvenit despre ei, având convingerea că, de vreme ce oamenii de azi nu trăiesc atât de mult, nici strămoşii nu puteau să aibă o existență atât de lungă. Căci acele făpturi erau îndrăgite de Dumnezeu şi creați de Domnul însuşi, iar hrana de care se

foloseau ei avea darul să le prelungească viața. în afară de asta, Dumnezeu le-a hărăzit o viață mai lungă pentru cultivarea virtuții şi pentru aprofundarea astrologiei şi geometriei, științe ai căror descoperitori erau: dacă n-ar fi trăit barem şase sute de ani, atât cât durează aşa-numitul an mare, ei n-ar fi putut face nici o prezicere sigură. De altfel, iau martori ai spuselor mele pe toți aceia dintre greci şi străini care au întocmit lucrări despre evenimentele din vechime. în sprijinul meu se pronunță unanim Manethon[11], care a scris o istorie a Egiptului, Berosos, autorul caldeean, şi Mochus, şi Hestiaeus, de asemenea Hieronymus Egipteanul, care a fost istoricul fenicienilor. Chiar Hesiod[12] şi Hecateu[13], şi Hellanicos[14], şi Acusilaos[15] şi deopotrivă Ephoros[16] şi Nicolaos[17] susțin că oamenii din vechime au trăit o mie de ani. în această privință, fiecare poate să gândească ce găseşte de cuviință.

[11] Manethon din Sebennitos (secolul 3 î.e.n.), autorul unei istorii a Egiptului: *Aigytiaca* (trei cărți), scrisă în limba greacă la cererea lui Ptolemeu II.

[12] Hesiod din Ascra (secolul 8-7 î.e.n.), poet epic beoțian care a înfățișat genealogia *(Theogonia)* şi originea omenirii *(Munci si Zile)* sau a eroilor *(Scutul lui Heracle).*

[13] Hecateu din Milet (secolele VI-V î.e.n.), logograf grec care a scris lucrări geografice, de istorie fictivă şi etnografie.

CAPITOLUL IV

1. Noe a avut trei fii: Sem, Iafet şi Cham, veniți pe lume cu o sută de ani înaintea potopului; au coborât cei dintâi din munți în câmpie şi s-au hotărât să locuiască acolo,îndemnându-i să le urmeze cu încredere exemplul şi pe alții care, datorită stăruitoarei amintiri a inundațiilor, se temeau de ținuturile câmpeneşti şi nu se îndurau să descindă de pe înălțimile lor. Iar câmpia unde au pogorât ei prima oară se cheamă Sennaar. în zadar le poruncise Domnul că, de se va întâmpla ca oamenii să se înmulțească prea mult, ei să întemeieze colonii în altă parte, pentru ca să nu se iste dihonii în mijlocul lor, ci prin însămânțarea unor terenuri mai întinse, să se obțină recolte îmbelşugate: lipsiți de priceperea lucrurilor, locuitorii munților nu s-au supus spuselor sale. Din această pricină, ei au avut parte de necazuri, începând să priceapă că greşeala este a lor. După ce tinerii lor au sporit mult, Dumnezeu i-a sfătuit din nou să se ducă în colonii. Dar oamenii, convinşi că desfătarea vieții nu este un dar al lui Dumnezeu şi că propria fericire este numai în puterea lor, nu s-au supus nici

[14] Hellanicos din Mytilene (480-400 î.e.n.), mitograf şi istoric grec preocupat de genealogii şi de întemeierea unor cetăți elene.

[15] Acusilaos din Argos (a doua jumătate a secolului VI î.e.n.), mitograf care a alcătuit o *„istorie"* a omenirii (trei cărți).

[15] Ephoros din Cyme (secolul IV î.e.n.), prozator grec, autorul unei istorii universale, lipsită de metodă şi exactitate științifică.

[17]Nicolaos din Damasc, din *Istoria universala* a căruia Flavius Josephus a și citat în paragr. 6 al prezentului capitol (vezi n. 9)

de astă dată. La faptul că n-au dat ascultare poruncii divine s-a adăugat şi bănuiala că Dumnezeu vrea să-i ducă în colonii ca să le întindă o cursă, urmărind să-i împrăştie şi să-i asuprească mai lesne.

2. Spre această jignire şi înfruntare a lui Dumnezeu i-a condus Nebrod[1], nepotul lui Cham, fiul lui Noe, căci el era cutezător şi avea mâini nespus de puternice. Acesta i-a convins să nu mai accepte gândul că fericirea lor vine de la Dumnezeu, ci că meritul tuturor bunurilor obținute revine destoiniciei de care dau dovadă ei înşişi. Şi cum faptele sale tindeau puțin câte puțin spre tiranie, Nebrod a socotit că poate să-i îndepărteze pe oameni de teama lor față de Dumnezeu dacă le va spori încrederea în propria lui putere. A amenințat că vrea să se răzbune pe Dumnezeu, care plănuieşte să acopere pământul cu un nou potop. Va clădi aşadar un turn atât de înalt încât apele revărsate să nu poată urca până la el, răscumpărând astfel pieirea strămoşilor săi[2].

3. Mulțimile au încuviințat cu înflăcărare proiectele lui Nebrod, socotind supunerea față de Dumnezeu drept o subjugare: ele s-au apucat să clădească turnul fără să-şi cruțe forțele şi fără să lâncezească în străduniile lor. Turnul câştiga în înălțime mai presus de orice speranță datorită numărului mare de mâini care munceau. Dar, fiindcă avea lățime, în fața privitorilor înălțimea lui părea mai mică. Era construit din cărămizi lipite între ele cu smoală fierbinte, ca nu cumva să se desprindă sub asediul apelor. Când a văzut smintita lor purtare, Dumnezeu nu s-a îndurat să-i nimicească pe toți, deşi nenorocirea prin care trecuseră mai înainte ar fi trebuit să le fie învățătură de minte; El a amestecat limbile pe care le vorbeau şi a semănat dezbinarea între ei, fă-cându-i să nu se mai înțeleagă unul cu altul din pricina graiurilor

[1] Biblicul Nimrod, „cel dintâi viteaz de pe pământ" *(Facerea,* X, 9), identificat cu Ninurta, zeul vânătorii şi al războiului la babilonieni. Regatul lui cuprindea Babilonul şi ținutul Sennaar, Ninive şa., sugerând îndeobşte Imperiul asirian.

[2] în *Biblie (Facerea,* XI, 3-4), urmaşii lui Noe, care au descălecat în câmpia Sennaar, au hotărât singuri să întemeieze un oraş şi să construiască în mijlocul lui un turn înalt până la cer, dornici să-şi facă faimă înainte de a se împrăştia pe fața întregului pământ. Flavius Josephus atribuie exclusiv lui Nimrod inițiativa construirii turnului, ca o frondă la adresa lui Dumnezeu, „vinovat" de dezlănțuirea potopului.

deosebite. Datorită amestecului limbilor vorbite, care înainte vreme fusese una şi aceeaşi, locul unde a fost înălțat turnul se cheamă acum Babilon: căci evreii numesc amestecul „babei"[3]. Construirea şi amestecul limbilor sunt menționate şi de Sibylla[4], prin următoarele cuvinte: „Fiindcă toți oamenii vorbeau odinioară aceeaşi limbă, ei au început să clădească un turn foarte înalt, ca să ajungă până la cer cu ajutorul lui. Dar zeii au stârnit un vânt năprasnic care a dărâmat turnul, atribuind fiecăruia o limbă aparte. De aici îşi trage numele oraşul Babilon"[5]. Câmpia ce se cheamă Sennaar şi se află în ținutul Babilonului este pomenită şi de Histiaeus, zicând cele ce urmează: „Preoții care s-au salvat din încurcătura aceea, luând cu ei ofrandele lui Iupiter Enyalios[6], au venit în Sennaarul din *Babilonia".*

[3] Cel mai vestit oraş mesopotamian de pe cursul inferior al Eufratului îşi trage numele de la semiticul Babilim („Poarta Divinității").

Etimologia lui este explicată şi prin rădăcina *bll* (a amesteca, încurca).
[4] Sibylla din Cumae (circa 1000 î.e.n.), legendară preoteasă şi prezicătoare a lui Apollon, ale cărei oracole au fost strânse de autori necunoscuţi în cele 14 cărţi „sibylline" redactate în hexametri elini şi datând din perioada cuprinsă între secolul II î.e.n. — secolul ITI e.n.
[5] „Turnul Babei" este principalul sanctuar din Babilon — Etemenanki (Casa temeliei cerului şi pământului) — alăctuit din şapte corpuri suprapuse, atingând 91 m. înălţime, descris de Herodot în *Istorii (Cartea I,* cap. 181). Zigguratul simboliza muntele sacru unde poposea divinitatea, în templul din vârf, închinătorii urcând până la el mii de trepte. La Flavius Josephus turnul capătă sensul nu de preamărire ci de sfidare a divinităţii supreme şi totodată a potopului lui Noe. „Tumul Babei" nu a fost dărâmat de furtună, ci de persanii care au cucerit Babilonul. Numărul mare al locuitorilor din neamuri diferite făcea ca în oraş „amestecul" limbilor vorbite să nu fie doar o metaforă, ci o realitate vie.
[6] „Războinicul" — tradiţionalul epitat al lui Ares (Marte la romani) — este atribuit lui Zeus, identificat cu Marduk, cinstit în Esagila (Casa cu capul ridicat), templu învecinat cu prezumtivul Turn Babilon.

CAPITOLUL V

Aşadar, oamenii s-au împrăştiat datorită limbilor diferite pe care le vorbeau, coloniile fiind întemeiate de ei pretutindeni; fiecare a luat în stăpânire ţinutul unde i-a fost dat să ajungă şi Dumnezeu i-a călăuzit astfel încât ei să populeze întregul uscat, aflat fie în interior, fie pe ţărmul mării. Călătorind în corăbii, câţiva au devenit şi locuitori ai insulelor; unele popoare au păstrat numele pe care îl aveau de la descălecătorii lor, altele şi l-au schimbat, iar altele l-au luat pe cel care era mai la îndemâna vecinilor proprii. La ultimul procedeu au recurs cu precădere grecii; căci ei şi-au însuşit gloria unor lucruri străvechi când au obţinut supremaţia în veacurile ulterioare, schimbând numele unor popoare şi orânduirea statului lor de parcă ei ar fi fost întemeietorii.

CAPITOLUL VI

1. Fiii lui Noe au avut la rândul lor feciori care le-au cinstit memoria, numele părinţilor fiind date popoarelor oriunde ţara acestora le revenea lor. Lui Iafet i s-au născut şapte fii. Teritoriul aflat sub ocârmuirea lor începea de la munţii Taurus şi Amanus[1], se întindea în Asia până la fluviul Tanais[2], iar în Europa până la Gadira[3]. întrucât aceste ţinuturi ocupate de ei nu mai fuseseră până atunci locuite de oameni, numele lor au fost date popoarelor

[1] Munte care desparte Siria de Cilicia.
[2] Donul de azi.
[3] Oraş din sud-vestul Spaniei (Cadiz).

stabilite acolo. Cei cărora grecii le zic acum galateni[4] s-au numit cândva gomarieni, fiindcă erau urmaşii lui Gomar; la fel, şi sciţii îşi trag numele de magogeni de la colonia întemeiată de Magog. Privitor la ceilalţi fii ai lui Iafet, Iovanus şi Mades, din ultimul descind madeii, cărora grecii le spun mezi, iar din primul, ionienii şi toţi grecii. Thobel le-a hărăzit ţara thobelienilor, care în vremea noastră se numesc iberi[5]. Mosoch este descălecătorul mosoche-nilor, care acum se cheamă cappadocieni[6], dar s-a mai păstrat o urmă a denumirii străvechi: căci la ei mai există şi acum oraşul Mazaca, arătând celor care cunosc lucrurile că odinioară aşa s-a chemat întregul norod. Aidoma conducătorului lor Thiras s-au numit thirii, cărora grecii le-au schimbat numele în traci. Acestea sunt neamurile care au avut drept descălecători pe fiii lui Iafet.
Aschanazus, cel de-al treilea fiu al lui Gomar, a fost întemeietorul aschanazilor, cărora grecii le spun azi rheghieni[7], din al doilea, Riphates, se trag riphatienii, care se cheamă paflagonieni[8], iar din primul, Thorgames, thorgamienii, numiţi, după spusele grecilor, frigieni[9].
Iovanus, fiul lui Iafet, a avut el însuşi trei feciori: Elisas, cel ce le-a fost strămoş şi totodată conducător, şi-a dat numele eli-seenilor, care acum se cheamă eolieni[10]; Tharsus, la rândul său, tharsienilor, în vechime Cilicia[11] purtând numele lor: o dovadă sigură este faptul că cel mai vestit oraş şi deopotrivă metropola lor se numeşte Tars, chiar dacă Theta s-a schimbat în Tau[12]. în sfârşit, Chetimus a ocupat insula Chetima (care se cheamă acum Cipru) şi tocmai de aceea evreii denumesc Chetim toate insulele şi majoritatea ţinuturilor de coastă. Iau drept o dovadă a vorbelor

[4] Ţinutul cuprins între fluviile Sangarios (Sakarya) şi Halys (Kizil îrmak).
[5] Populaţie autohtonă care şi-a eternizat numele în Peninsula Iberică.
[6] Regiune istorică situată în zona central-estică a Asiei Mici.
[7] Locuitorii oraşului Rhegium (Rhegion), din strâmtoarea Mesinei (Reggio di Calabria).
[8] Regiune istorică din nordul Asiei Mici, aflată în zona de coastă a Mării Negre.
[9] Populaţie tracică care ocupa teritoriul actual al Turciei.
[10] Triburi greceşti care au migrat din Beoţia şi Tesalia pe litoralul apusean al Mării Negre, învecinându-se cu ionienii, rudele lor.
[11] Ţinut din sud-estul Asiei Mici, înconjurat de Cappadocia, Siria, Pamfilia s.a.
[12] Alfabetul grecesc are litere diferite pentru Th (Theta) şi T (Tau).

mele unul dintre oraşele Ciprului, care întâmplător şi-a păstrat până azi numele de Citium[13], căci astfel îi spun cei ce i-au dat o formă grecească, chiar şi aşa nedeosebindu-se prea mult de numele Chetim. Iată câte sunt, aşadar, noroadele ai căror întemeietori au fost fiii lui Iafet şi nepoţii lor[14]. Dar mai înainte de a mă întoarce la ceea ce mai am de povestit, îmi permit să remarc un lucru mai puţin cunoscut de greci. Numele au fost schimbate ca să fie mai apropiate de gingaşa rostire grecească, spre delectarea cititorilor. Ai noştri nici nu folosesc aceste modele, fiindcă la ei forma şi terminaţia sunt mereu una şi aceeaşi: căci noi îl numim pe Noeus Noe şi în orice formă el nu se schimbă.
2. Fiii lui Cham au luat în stăpânire ţările care se întind din Siria şi de la poalele munţilor Amanus şi Liban până

la mare şi la ocean. Numele unora au dispărut cu desăvârşire, ale altora s-au schimbat şi au devenit atât de diferite încât sunt de nerecunoscut, puţine fiind cele care s-au păstrat în întregime. Dintre cei patru fii ai lui Cham, timpul n-a dăunat cu nimic doar lui Cuş: căci etiopienii, al căror conducător a fost, şi acum îşi spun ei înşişi sau sunt numiţi de către toţi asiaticii cuşiţi. Şi mestreenii şi-au păstrat până acum amintirea numelui lor: ai noştri denumesc Egiptul Mestre şi mestreni pe toţi cei ce locuiesc în ţara aceea. Putes a condus colonişti până în Libya, ai cărei locuitori s-au chemat puteeni după numele său. Până şi în ţinutul maurilor[15] curge un fluviu cu acelaşi nume: am întâlnit numeroşi istorici greci menţionând şi fluviul care se cheamă aşa, şi ţara numită Pute, aflată în vecinătatea lui. De la unul din fiii lui Mestraim, Libys, îşi trage şi Libya numele, care dăinuie şi azi: ceva mai târziu voi arăta pricina pentru care ţara se cheamă şi Africa. în sfârşit, Chanaanus, cel de-al patrulea fiu al lui Cham, a populat Iudeea actuală, care s-a numit, după el, Chanaanaea[16]. Fiii lui

[13] Oraşul de baştină al filozofului grec stoic Zenon, colonie feniciană de pe coasta sudică a insulei.

[14] Flavius Josephus dă întâietate celui mai mic fiu al lui Noe, probabil fiindcă din rândul iafetiţilor făceau parte şi grecii. în concordanţă cu grafia lor a modificat autorul denumirile semite, care rămân neschimbate.

[15] Mauritania, regiune din nord-vestul Africii de Nord, corespunzând Marocului şi Algeriei actuale.

Canaan, teritoriul siriano-palestinian locuit de triburi vest-semitice până la sosirea israeliţilor, după 1200 î.e.n.' restrângându-se la Fenicia.

Cham şi-au adus pe lume fiii lor, Cuş având parte de vreo şase; dintre aceştia, Sabas a fost descălecătorul sabeilor[17], Evilas, al evileenilor, care acum se cheamă getuli[18], Sabathes, al saba-thenilor, cărora grecii le zic astabari; Sabacathas i-a colonizat pe sabacatheni; Regmus a fost strămoşul regmeilor, având la rândul său doi fii, dintre care Iudadas a fost întemeietorul neamului iuda-deenilor, care locuiesc în partea de miazăzi a Etiopiei[19], lăsându-le moştenire numele, iar din Gabaeus îşi trag obârşia sabaeii. Nebrod, şi el fiul lui Cuş, a rămas la babilonieni, aducându-i sub-comanda lui, aşa cum am spus mai înainte. Apoi, Mesraim a avut opt fii, care au pus stăpânire pe întregul teritoriu dintre Gaza şi Egipt, ţinutul nereţinând decât numele lui Filistin; grecii numesc o parte a acestui teritoriu Palestina. De"spre ceilalţi, adică Ludiimi şi Enemetiimi, şi Labiimi (singurul care a adus colonişti în Libya şi a dat denumirea unei regiuni), Nedem, ca şi Phethrosim şi Chesloem şi Chephtorim — nu ştim nimic, în afara numelui lor. Căci în timpul războiului etiopic, despre care vom povesti mai târziu, oraşele lor au fost distruse. Chanaan, la rândul său, a avut următorii fii: Sidon, întemeietorul oraşului din Fenicia care îi poartă numele şi denumit şi acum de greci Sidon; Amathius, fondatorul oraşului Amathiu, care dăinuie până azi, iar locuitorii săi îi spun Amathe, macedonenii însă numindu-l Epiphania, potrivit unuia dintre urmaşii fiilor lui Alexandru; apoi Aradius a stăpânit insula Aradus şi, în sfârşit, Arucaeus, oraşul Arce, situat în Liban. Cât priveşte ceilalţi şapte fii: Chettaeus, Iebuseus, Amorrheus, Gergesaeus, Eudaeus, Asennaeus şi Samaraeus — nu s-a păstrat nimic în Cărţile sacre în afara numelui lor; căci evreii le-au dărâmat oraşele, nenorocire care a survenit din pricina pe care o vom arăta mai jos.

3. După potop, atunci când pământul şi-a recăpătat înfăţişarea din vremea de altădată, Noe s-a apucat să lucreze pământul; el a sădit vie, iar când s-au copt strugurii, i-a cules la timpul potrivit

[17]. Locuitorii regatului Saba din sud-vestul Peninsulei Arabia, denumit Arabia Fericită (Yemenul de azi), sursa bogăţiei sale fiind tămâia şi plantele aromate.

[18] Populaţia nomadă din Africa de Nord, între Syrta Mică (Golful Gabes) şi Oceanul Atlantic, vecină cu Mauritania şi Numidia. Getulii sunt ipoteticii strămoşi ai tuaregilor.

[19] Termen fabulos care se referea la Africa Neagră, în general, şi la Nubia, în special (=Ţara Cuş).

şi, deloc deprins cu desfătarea vinului, a benchetuit, aducând mai întâi jertfă lui Dumnezeu. S-a îmbătat aşadar şi, cuprins de un somn adânc, s-a dezvelit, zăcând într-o atitudine necuviincioasă. A fost însă văzut de fiul cel mai mic, care, spre a-l zeflemisi, l-a arătat fraţilor săi; dar aceştia au acoperit goliciunea tatălui lor. Când Noe a aflat de această întâmplare, celorlalţi fii le-a dat binecuvântarea lui; n-a aruncat însă blestemul asupra lui Chain însuşi, pentru că era ruda lui de sânge, ci asupra urmaşilor săi. Şi, întrucât ceilalţi au scăpat teferi, blestemul lui Dumnezeu s-a abătut asupra urmaşilor lui Chanaan[20]. Dar despre asta vom vorbi în cele ce urmează.

4. Sem, cel de-al treilea fiu al lui Noe, a adus pe lume cinci feciori, care au populat Asia până la Oceanul Indian, de la Eufrat încolo. Urmaşii lui Elam sunt elamiţii[21], din care îşi trag obârşia perşii; Assuras a întemeiat oraşul Ninus[22] şi a dat numele supuşilor săi, care au cunoscut cea mai mare prosperitate războinică. Arphaxades a transmis numele său celor care se cheamă azi caldei[23], el fiind chiar căpetenia lor. Din Aram se trag arameii, pe care grecii îi numesc sirieni[24], din Lud descind ludienii, care azi se cheamă lidyeni. Aram, la rândul său, a avut patru fii, dintre care Usus a fondat Trahonitis[25] şi Damascul, oraş situat între Palestina şi Coelesiria[26], chiar la mijloc. Ulus a fost întemeietorul Armeniei; Gatherus, stăpânitorul bactrienilor[27], iar Mesas, al

[20] Canaaniţii din Palestina, blestemaţi de Dumnezeu să devină robii lui Sem *(Facerea,* 9,24), au fost biruiţi de urmaşii fiului lui Noe. Astfel se încheie înşiruirea hamiţilor, ulterioară menţionării iafetiţilor.

[21] Locuitorii Elamului, stat antic din sud-vestul Iranului cu capitala la Susa. A făcut parte din imperiul akadian şi asirian, Susiana ajungând o satrapie a imperiului persan (secolul VI î.e.n.).

[22] Ninive (în asiriană Ninua), străvechi oraş al Asiriei şi ultima ei capitală. Regele asirian Ninus va fi menţionat în *Cartea a IX-a,* cap. X, paragr. 2.

[23] Populaţia de neam arameic care a migrat în sudul Mesopotamiei, într-un ţinut care s-a chemat Caldeea, statul caldeean atingând apogeul în timpul domniei lui Nabucodonosor II, înainte de a fi cucerit de Cirus II cel Mare.

[24] Regiunile nordice ale Siriei au primit numele de Aram după sosirea triburilor semite nomade ale arameilor (secolul XII-XI î.e.n.).

[25] Regiune la răsărit de Iordan, menţionată în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor.*

[26] Parte a Siriei, cea dintre munții Liban și Antiliban.
[27] Locuitorii Bactriei sau Bactrianei, care ocupau un teritoriu cuprins între munții Hinducuș și Amu-Daria.

28

mesanaeilor, în țara cărora se află Spasini Charax[28], după numirea de acum. Din Arphaxades s-a născut Salas, iar din acesta Heber; de la el încolo iudeii încep să se numească evrei. Heber i-a zămislit pe Iuctas şi Phalec. Ultimul s-a chemat aşa fiindcă el s-a născut tocmai când se împărțeau locuințele, căci Phalec înseamnă la evrei „împărțeală". Iuctas, fiul lui Heber, a avut următorii fii: Elmodad, Saleph, Azermoth, Eiraes, Edoram, Aezel, Declas, Ebal, Abimael, Sabeus, Opheires, Evilates şi Iobab. Aceştia au locuit lângă râul indian Cophes şi în Aria[29] cea învecinată. Aceştia sunt urmaşii lui Sem.

5. Aduc aici vorba despre evrei. Din Phalec, fiul lui Heber, s-a născut Ragav; din acesta, Serug, al cărui fiu, Nahor, a fost părintele lui Tharrus. La rândul său, ultimul a fost tatăl lui Abraham, al zecelea după Noe; venirea lui pe lume a avut loc la două sute şi nouăzeci de ani după potop. Tharrus i-a dat viață lui Abraham la vârsta de 70 de ani; Nahor însă l-a zămislit pe Tharrus atunci când număra o sută şi douăzeci de ani. Serug avea o sută şi treizeci şi doi de ani atunci când i s-a născut Nahor, iar Ragav l-a dobândit pe Serug la vârsta de o sută şi treizeci de ani. La aceeaşi vârstă Phalec l-a avut pe Ragav, dar Heber împlinise deja o sută şi treizeci şi patru de ani când l-a zămislit pe Phalec, în vreme ce Heber a fost conceput de Sale când acesta număra o sută şi treizeci de ani. Sale a fost adus pe lume în al o sută treizeci şi cincilea an al vieții sale de către Arphaxades. El era fiul lui Sem şi a văzut lumina zilei la doisprezece ani după potop. Abraham a avut doi frați: pe Nahor şi pe Aran. Dintre aceştia, Aran, lăsând în urma lui un fiu, Lot, şi două fiice, Sara şi Melca, a murit printre caldeeni în oraşul pe care caldeenii îl numesc Ur. Acolo poate fi văzut mormântul lui până în zilele noastre. Nepoatele după propriul frate au fost luate în căsătorie, Melca de către Nahor şi Sara de către Abraham. Cuprins de ură față de țara caldeeană din cauza suferinței adânci pricinuite de pieirea lui Aran, Tharrus împreună cu toți ais săi au plecat la Carrha[30], în Mesopotamia. Aici a şi murit şi a fost înmormântat Tharrus, după

[28] Oraş de la vărsarea Tigrului în golful Persic (azi Karem sau Kamata).
[29] Parte a Arianei străbătută de râul Arius, satrapie a Persiei.
[30] înfloritor centru comercial, cultural şi religios din Orientul antic (mileniul III-II î.e.n.), situat pe un afluent al Eufratului superior, la sud-est de Edessa, legând Mesopotamia de Cappadocia, Siria, Palestina şi Egipt (în aramaică, Haran).

29

ce a trăit două sute şi cinci ani. Căci, treptat, viața oamenilor s-a redus, devenind din ce în ce mai scurtă, până la naşterea lui Moise; de atunci încolo, aşa cum a hotărât Dumnezeu, sorocul vieții omeneşti a fost stabilit la o sută şi douăzeci de ani, vârstă pe care a atins-o Moise. Nahor şi Melca au zămislit împreună opt fii: Uxiis, Bauxus, Camuel, Chazad, Azav, Pheldas, Iadelphas şi Batuel. Aceştia au fost fii legitimi ai lui Nahor. Căci el a mai avut de la concubina lui, Ruma, pe Tabaeus şi Gaamus şi Machas. Iar Batuel, unul dintre fiii legitimi ai lui Nahor, a dat naştere unei fiice Rebeca şi unui fiu, Laban[31].

CAPITOLUL VII

1. Abraham l-a adoptat pe Lot, fiul fratelui său Aran, la rândul lui fratele Sarei, propria lui soție, fiindcă erau slabe speranțe să mai aibă copii legitimi; la vârsta de şaptezeci şi cinci de ani, el a părăsit Caldeea, potrivit poruncii primite de la Dumnezeu, şi s-a îndreptat spre Canaan, pe care l-a lăsat drept moştenire urmaşilor săi, fiind un bărbat deosebit de priceput în toate privințele, foarte capabil să-i convingă pe cei cărora le vorbea şi înşelându-se arareori în judecata lui. Astfel, întrucât prin virtutea lui a început să-i întreacă în înțelepciune pe ceilalți, s-a hotărât să înnoiască părerea greşită pe care şi-o făcuseră oamenii despre Dumnezeu şi s-o îndrepte pe calea cea bună. Aşadar, el a cutezat cel dintâi să susțină că există un singur Dumnezeu, creatorul întregului univers; toate celelalte lucruri care ne aduc fericirea sunt oferite de Dânsul fiecăruia, fără să provină din propria noastră putere.

[31] Nominalizarea finală a celor trei nu este deloc întâmplătoare: Batuel şi copiii săi sunt singurii urmaşi ai lui Nahor, menționați în *Biblie,* pentru că îşi vor împleti destinele cu cele ale urmaşilor lui Abraham. La cererea venerabilului său părinte, Isaac o va peți pe Rebeca. După căsătoria lor, ea va deveni mama lui Esau şi a lui Iacob *(Facerea,* cap. XXIV-XXV). Asupra fiicei lui Batuel, Flavius Josephus se va opri în finalul *Cărții I* (cap. XVI-XXI).

30

El a dedus aceasta din cele ce se petrec pe uscat şi pe mare, din ceea ce arată soarele şi luna şi din toate schimbările survenite pe bolta cerului. „Căci, zicea el, dacă puterea s-ar afla în creația însăşi, desigur că aceasta s-ar îngriji singură de păstrarea ordinii. Că lucrurile nu stau aşa este cât se poate de limpede. De aceea ele nu ne sunt folositoare din propria lor inițiativă, ci prin supunerea lor unei puteri supreme care le porunceşte: doar ei i se cuvine întreaga cinste şi mulțumire!" Tocmai pentru faptul că şi caldeenii, şi ceilalți locuitori ai Mesopotamiei puneau la cale o revoltă împotriva lui, Abraham a socotit că este mai bine să se mute pe alte meleaguri şi, cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu, a luat în stăpânire țara Canaanului. Acolo a înălțat un altar şi a adus jertfă Domnului.

2. Berosos îl pomeneşte pe părintele nostru Abraham, fără să-l numească, spunând următoarele: „în a zecea generație de după potop, a existat la caldeeni un bărbat drept şi mare, priceput în ştiința astrelor". Hecateu nu s-a mărginit doar la menționarea lui în treacăt, ci a lăsat şi o scriere aparte închinată lui. Nicolaos din Damasc, în cea de-a patra carte a *Istoriilor* sale, vorbeşte astfel despre el: „în Damasc a domnit Abraham, despre care se spune că a venit aici cu oaste străină din ținutul caldeenilor, situat mai sus de Babilon". La nu prea multă vreme după aceea, s-a strămutat de acolo, împreună cu poporul său, pe meleagurile care se numeau pe atunci Canaan, iar

acum se cheamă Iudeea, şi împreună cu ai săi s-a înmulţit foarte mult, dar despre istoria lor voi povesti într-o altă carte". Numele lui Abraham este şi acum vestit în ţinutul Damascului; ţi se arată şi un sat care este numit Lăcaşul lui Abraham.

CAPITOLUL VIII

1. Când însă foametea s-a abătut după câtva timp asupra Canaanului, Abraham, care auzise despre prosperitatea egiptenilor, s-a îndreptat bucuros spre meleagurile acestora,,pentru

ca ai lui să se împărtăşească din belşugul lor, iar el să cunoască îndeaproape învăţăturile preoţilor despre zei; dacă ele erau mai bune decât ale sale, să se conformeze lor, iar dacă el însuşi se dovedea mai înţelept, să-i atragă pe calea cea bună chiar pe dânşii. Dar întrucât Sara îl întovărăşea, temându-se şi de lipsa de măsură a egiptenilor în privinţa femeilor, el a pus la cale următorul şiretlic, ca nu cumva regele să-l ucidă din pricina frumuseţii soţiei sale. S-a dat drept fratele acesteia şi a îndemnat-o şi pe Sara să joace rolul de soră (ceea ce era în interesul amândurora). Când ei au sosit în Egipt, lucrurile au decurs întocmai cum a bănuit Abraham. Faima frumuseţii soţiei sale s-a răspândit din gură în gură; atunci şi faraonul, regele egiptenilor, nu s-a împăcat cu zvonurile ajunse până la urechile lui, ci, mânat de arzătoarea poftă de a o vedea aievea, s-a arătat nespus de dornic să pună stăpâ-nire pe Sara. Dar Dumnezeu s-a împotrivit nelegiuitei sale patimi, lăsând ca ţara să-i fie bântuită de ciumă şi de revolte ale supuşilor săi. Când el însuşi a vrut să ştie ce anume trebuie să facă pentru a înlătura năpasta stârnită de mânia Domnului, preoţii i-au răspuns că intenţia lui era să ia prin silnicie soţia unui străin, înspăimântatul rege s-a interesat cine era Sara şi ce legătură avea cu însoţitorul ei. Cum a aflat adevărul, el şi-a cerut iertare faţă de Abraham: a socotit că avea de-a face cu sora şi im cu soţia lui, precumpănitoare fiind numai dorinţa de a se înrudi cu dânsul şi nicidecum de a-i aduce vreo jignire, împins de patimă. I-a dat aşadar ca despăgubire o mare sumă de bani şi i-a îngăduit lui Abraham să stea la sfat cu cei mai învăţaţi dintre egipteni; datorită acestui fapt, faima virtuţii sale a sporit şi mai mult.
2. Căci egiptenii aveau tot felul de obiceiuri şi îşi dispreţuiau unii altora riturile, din care pricină le socoteau odioase, iar Abraham în convorbirile sale cu fiecare în parte, a respins obiecţiile lor şi, cercetându-îe îndeaproape, a demonstrat că ele erau neîntemeiate şi departe de adevăr. De aceea, în cursul întâlnirilor, ei l-au admirat ca pe cel mai înţelept bărbat, nu numai prin mintea lui ageră, ci şi prin puterea de a-şi convinge interlocutorii, el fiind cel ce i-a iniţiat în aritmetică şi le-a transmis lucrurile privitoare la astrologie. Fiindcă înainte de sosirea lui Abraham în Egipt, egiptenii erau cu totul străini de aceste ştiinţe, ele au ajuns de la caledeeni în Egipt şi de acolo au trecut la greci[1].

[1] Lista înţelepţilor greci, care au călătorit în Egipt ca să se instruiască,

3. După ce s-a reîntors în Canaan, Abraham a împărţit ţara împreună cu Lot, între păstorii lor izbucnind certuri în privinţa păşunilor; i-a lăsat totuşi lui Lot deplina libertate de a alege. El însuşi a ocupat ţinuturile de la poalele muntelui, părăsite de Lot, şi a locuit în oraşul Hebron; acesta este cu şapte ani mai vechi decât Tanisul din Egipt. în schimb, Lot s-a stabilit în câmpia străbătută de fluviul Iordan, nu departe de oraşul Sodoma, pe atunci încă evlavios, iar acum dispărut fără urmă, prin voinţa şi mânia lui Dumnezeu: pricina celor întâmplate o voi arăta la locul potrivit[2].

CAPITOLUL IX

în vremea când asirienii ţineau Asia sub stăpânirea lor, treburile sodomiţilor mergeau din plin şi, pe măsură ce bogăţiile lor sporeau de la o zi la alta, şi tineretul devenea tot mai numeros. Regii sodomiţilor care ocârmuiau ţara erau în număr de cinci: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus şi craiul balenilor; fiecare avea propriul său teritoriu. Asirienii[1] au pornit războiul împotriva lor şi îi asediau cu o oaste împărţită în patru părţi, toate având însă unul şi acelaşi comandant. în bătălia care a urmat, asirienii biruitori au impus regilor sodomiţi plata unui tribut. După ce

întocmită de Diodor din Sicilia *(Biblioteca istorica,* I, cap. XCVI), cuprinde nume precum Orfeu, Homer, Licurg din Sparta, Solon şi Platon din Atena, Pitagora din Samos, Democrit din Abdera şa.), Flavius Josephus îi atribuie lui Abraham sarcina de a-i fi instruit pe egipteni în ştiinţele descoperite de caldeeni. „Tatăl popoarelor", adversarul idolatriei şi precursorul monoteismului, devine şi un erudit al vremii sale, puntea de legătură dintre culturile orientului antic şi Grecia clasică.

[2] Vezi cap. XI din această carte a *Antichităţilor iudaice.*

[1] *Biblia* vorbeşte despre o coaliţie alcătuită din regii Sennaarului, Elasarului, Elamului şi Gutimului *(Facerea,* XIV, 1).

vreme de doisprezece ani aceştia au stat în robia lor şi le-au plătit tributul cuvenit, în al treisprezecelea an ei s-au răzvrătit. Aşadar, asirienii au pornit o expediţie împotriva lor sub conducerea lui Amarapsides, Ariuch, Chodollamor şi Thadal. Aceştia au prădat întreaga Sirie şi i-au stârpit puzderia de urmaşi. Cum au ajuns în ţinutul Sodomei, asirienii şi-au instalat tabăra în valea care se numea Fântânile de asfalt[1]. în vremea aceea, acolo se aflau puţuri numeroase; iar acum, o dată cu dispariţia oraşului sodomiţilor, valea s-a preschimbat într-un lac care se cheamă Asfaltitis[2]. Despre lacul acesta vom vorbi ceva mai departe. Sodomiţii au tăbărât asupra asirienilor şi, în crâncena încleştare care a urmat, mulţi dintre ei au căzut în luptă, ceilalţi au fost luaţi în

captivitate, printre aceştia numărându-se şi Lot, sosit în ajutorul sodomiţilor.

CAPITOLUL X

1. Când a auzit despre nenorocirea acestora, Abraham a fost cuprins de îngrijorare pentru soarta rudei sale, Lot, şi de milă pentru sodomiţii care-i fuseseră prieteni şi vecini. Şi cum a socotit că se cădea să vină în ajutorul lor, n-a zăbovit deloc, ci a pornit repede, împreună cu oamenii săi, şi în a cincea noapte i-a surprins pe asirieni la Danus (căci aşa se numea cel de-al doilea izvor al Iordanului); atacându-i mai înainte ca ei să se înarmeze, pe unii i-a ucis chiar în paturile lor, unde nu se aşteptau la un măcel, iar pe alţii, care nu adormiseră încă, dar nici nu erau în stare să lupte din pricina beţiei, i-a pus pe fugă. Abraham i-a urmărit pe fugari şi în ziua următoare i-a silit să se retragă până în oraşul

[1] Valea cu aceste „fântâni de asfalt" se numea Sidim *(Facerea,* XIV, 3).

[2] Marea Moartă, situată între Israel şi Iordania, pe fundul unei depresiuni tectonice, lacul cu cea mai joasă altitudine de pe pământ.

Soba[1] din ţinutul Damascului, dovedind astfel că biruinţa nu se dobândeşte prin mulţimea sau prin droaia de soldaţi, ci că prin luptă îndârjită şi prin vitejie poţi învinge o mulţime oricât de mare, aşa cum el a spulberat o oaste atât de numeroasă doar cu trei sute şi douăzeci şi doi de oameni de casă, împreună cu trei prieteni ai săi. Şi prada cu care îşi încărcase mâinile fugind, duşmanul a fost nevoit s-o înapoieze în chip ruşinos.

2. Abraham i-a adus teferi pe sodomiţii luaţi prizonieri de asirieni, de la care l-a recăpătat şi pe Lot, ruda lui, apoi s-a întors acasă în pace. Iar regele sodomiţilor i-a ieşit înainte până la locul care se chema Valea Regilor: acolo a fost primit de regele oraşului Solyma, Melhisedec. Numele acesta înseamnă regele drept: înţelesul acesta se bucura de un consimţământ unanim, pricină pentru care a şi fost ales preot al lui Dumnezeu. Solyma s-a chemat după aceea Hierosolyma[2]. Acest Melhisedec i-a primit pe oştenii lui Abraham cu ospitalitatea cuvenită şi le-a pus la îndemână cu multă dărnicie tot ceea ce aveau nevoie pentru traiul lor zilnic: în timpul ospăţului, el însuşi a început să-l laude pe Abraham şi să-I aducă mulţumiri lui Dumnezeu, fiindcă a lăsat ca duşmanii să încapă pe mâna lui. Iar Abraham i-a oferit a zecea parte din prada de război şi Melhisedec a primit darul său. în schimb, regele sodomiţilor l-a rugat pe Abraham să-şi păstreze prada pentru el; nu-i cerea altceva decât să-i cedeze oamenii pe care i-a scăpat din robia asirienilor. Abraham i-a spus că nu poate să facă aşa ceva şi că nu vrea să tragă alt folos din restituirea prăzii în afară de primirea proviziilor de care aveau nevoie oamenii săi de casă; se cuvine totuşi să primească o parte din pradă, ca să-şi recompenseze prietenii care i-au fost abaţi în luptă. Primul se numea Escholes, al doilea — Ennerus şi al treilea Mambres.

3. Lăudându-i virtutea de care a dat dovadă, Dumnezeu i-a zis: „Nu vei fi privat de răsplata ce ţi se cuvine pentru vitejeştile isprăvi pe care le-ai îndeplinit". Dar el i-a răspuns: „La ce mi-ar sluji această răsplată, câtă vreme nu am parte de urmaşi?" (căci până atunci nu avusese nici un vlăstar). Atunci Dumnezeu i-a prevestit că i se va naşte un fiu, iar urmaşii săi vor fi tot atât de

[1] în *Biblie,* „Hoba, care este în stânga Damascului" *(Facerea,* XIV, 15).

[2] Sfânta Solyma, adică Ierusalim. Melhisedec era un rege-preot.

numeroşi ca şi stelele din cer. Când Abraham a auzit spusele lui Dumnezeu, i-a închinat o jertfă după porunca pe care o primise de la el. Iată jertfa pe care i-a adus-o: o junincă de trei ani, o capră de trei ani şi un berbec tot de trei ani, câte o turturică şi o porumbiţă şi, aşa cum primise ordinul, le-a tăiat apoi în două, păsările rămânând netăiate. Când însă mai înainte de înălţarea jertfelnicului, păsările de pradă au zburat deasupra, avide de sângele vărsat, a răsunat glasul Domnului, care le-a vestit că urmaşii săi, vreme de patru sute de ani, vor avea vecini răi în Egipt; dar ei vor birui grelele cazne impuse de duşmanii lor, plecând de acolo şi, după înfrângerea canaanenilor, vor pune stăpânire pe ţara şi oraşele lor.

4. Pe atunci Abraham locuia în preajma unui stejar numit Ogyges[3]; acest loc se află în Canaan, nu prea departe de Hebron. Mâhnit că femeia lui nu-i născuse încă nici un urmaş, l-a rugat pe Dumnezeu să-i hărăzească un copil de parte bărbătească. Domnul l-a îndemnat să nu-şi piardă nădejdea, căci, aşa cum printre toate celelalte l-a scos cu bine din Mesopotamia, nu-l va lăsa fără urmaşi; la porunca Domnului, Sara i-a adus în aşternut o slujnică al cărei nume era Agar, născută în Egipt, ca să aibă copil de la ea. Iar slujnica, după ce a rămas grea, a cutezat să-şi arate dispreţul faţă de Sara, văzându-se deja stăpână, ca şi cum vlăstarul ei urma să deţină puterea. Dar Abraham a lăsat în seama Sarei pedepsirea slujnicei, care a plănuit să fugă, nemairăbdând suferinţele, şi l-a rugat pe Dumnezeu să aibă milă de ea. în vreme ce rătăcea prin pustiu, i-a ieşit în cale îngerul Domnului, care i-a poruncit să se întoarcă la stăpânii ei: starea ei se va îmbunătăţi dacă se va purta cum se cuvine; singură s-a vârât în necazul de acum, fiindcă fusese nerecunoscătoare faţă de stăpâna ei şi îngâmfată. Dacă nu dă ascultare Domnului şi va merge mai departe, îngerul a asigurat-o că va pieri; dar dacă se întoarce, va deveni mama unui fiu care va fi cândva domn peste ţinutul acela. Agar s-a supus şi, o dată întoarsă la stăpânii ei, a obţinut iertarea lor. După nu prea multă vreme, l-a născut pe Ismael, care va să zică „Cel ascultat de Dumnezeu", fiindcă Domnul a dat ascultare rugilor sale.

5. Cel despre care am vorbit mai sus s-a născut atunci când Abraham număra deja optzeci şi şase de ani. Cum a împlinit

[3] în *Biblie* „Mamvri, care este în Hebron *(Facerea,* XIII, 18).

nouăzeci şi nouă de ani, i s-a arătat Dumnezeu, făgăduindu-i că Sara îi va naşte un fiu. L-a îndemnat să-i dea numele de Isaac, prezicându-i că din dânsul se vor naşte popoare mari şi regi, care, prin războaiele duse de ei, vor cuceri întregul Canaan, de la Sidon şi până în Egipt. I-a poruncit să nu îngăduie sau să se amestece cu celălalt; de aceea, să i se facă tăierea împrejur la partea ruşinoasă în a opta zi de la naşterea fiecăruia. Pricina tăierii noastre împrejur o voi arăta în altă parte. Privitor la fiul său Ismael, Abraham l-a întrebat pe Domnul dacă el va trăi: Domnul i-a prevestit că va avea o viaţă lungă şi va fi strămoşul mai multor neamuri. Şi după ce i-a adus mulţumire Domnului pentru asta, s-a tăiat împrejur numaidecât atât el însuşi cât şi toţi ai săi, aşij-derea şi micul Ismael. Ultimul împlinise în ziua aceea treisprezece ani, iar Abraham avea nouăzeci şi nouă de ani.

CAPITOLUL XI

1. în vremea aceea sodomiţii, mândri de bogăţia şi mulţimea banilor lor, erau sfidători faţă de oameni şi lipsiţi de evlavie faţă de Dumnezeu; astfel, nu-şi mai aminteau de binefacerile aduse de El, îşi urau oaspeţii şi dispreţuiau legăturile cu ceilalţi. Mâniat de aceste purtări, Domnul a hotărât să pedepsească trufia acestora şi nu numai să le dărâme oraşul, ci să le pustiască şi ţinutul, încât să nu mai răsară niciodată din el o plantă sau un fruct.
2. Atunci când Domnul a luat această hotărâre în privinţa sodomenilor, Abraham a văzut trei îngeri (în timp ce şedea în pragul casei sale, lângă stejarul Mambre) şi convins că sunt nişte străini, s-a sculat, le-a urat bun venit şi, aducându-i la el, i-a rugat să fie oaspeţii lui. Aceştia au primit invitaţia şi el a poruncit să se facă pâine din lamură de făină şi să fie înjunghiat un viţel care să fie gătit pentru un ospăţ pregătit sub stejar. în faţa lui străinii au lăsat să pară că se ospătează, apoi s-au interesat de femeia lui,

37

întrebând unde anume era Sara. La răspunsul lui că aceasta se afla în casă, ei au spus că peste câtăva vreme vor reveni, iar dânsa va deveni între timp mamă. Dar Sara a luat în derâdere vorbele lor, chibzuind în sinea ei că nu mai putea să nască copii de vreme ce singură avea nouăzeci de ani şi vârsta bărbatului atinsese deja un veac întreg. Oaspeţii au încetat să se mai ascundă şi au recunoscut că erau îngerii Domnului: unul dintre ei fusese trimis să le dea vestea că vor avea un copil, iar ceilalţi doi, ca să-i stârpească pe sodomiţi.
3. La auzul acestor vorbe, Abraham a deplâns soarta sodomiţilor şi, ridicându-se în picioare, l-a implorat pe Dumnezeu să nu-i nimicească pe cei drepţi şi buni laolaltă cu nelegiuiţii. Domnul i-a spus că printre sodomiţi nu se află nici un om bun: dacă între ei se vor găsi barem zece, El era gata să-i scutească pe toţi de pedeapsa păcatelor. Abraham a păstrat tăcerea şi îngerii au ajuns în oraşul sodomiţilor, unde Lot s-a oferit să le fie gazdă; căci el îi primea pe străini cu cea mai mare ospitalitate, fiind cel ce imita pilda de bunătate a lui Abraham. Când a văzut că nişte tineri atât de chipeşi la înfăţişare au poposit la Lot, sodomiţii s-au pregătit să-i supună umilinţei şi silniciei. Lot i-a rugat stăruitor să se abţină şi să nu aducă vreo jignire străinilor[1], ci să dea oaspeţilor săi respectul cuvenit; le-a mai spus că, de nu pot să se stăpânească, le va ceda în locul lor pe propriile sale fiice, ca să-şi satisfacă poftele, dar localnicii nu s-au învoit.
4. Mâniat de cutezanţa acestor desfrânaţi, Dumnezeu i-a orbit, încât ei s-au străduit degeaba să găsească intrarea casei; El a socotit că sodomiţii merită să piară cu toţii. Prevenit de Dumnezeu că sodomiţii urmează să fie nimiciţi, Lot a plecat din preajma lor împreună cu femeia şi fiicele sale (amândouă fiind încă nemăritate): dar peţitorii lor nu s-au îndurat să plece împreună cu ele, susţinând că spusele lui Lot erau nişte scorneli prosteşti. Atunci Dumnezeu şi-a zvârlit suliţa în mijlocul oraşului, pe care l-a mistuit în foc împreună cu locuitorii săi, pârjolind ţinutul de jur împrejur, ca într-un incendiu, aşa cum am mai scris în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor.* Dar femeia lui Lot, care, în vreme ce se îndepărta, a privit adesea înapoi spre oraş, foarte curioasă să vadă prăpădul abătut asupra lui, lucru interzis cu
desăvârşire de Dumnezeu, s-a prefăcut într-un stâlp de sare (l-am văzut eu însumi, fiindcă el a dăinuit până deunăzi). în schimb, Lot şi fiicele sale au ajuns într-un loc mărunt, care fusese ocolit de flăcări. El se cheamă acum Zohor; căci aşa spun evreii la ceea ce este „mărunt". Acolo a dus Lot, departe de oameni şi lipsit de merinde, un trai necăjit.
5. Din convingerea că întregul neam omenesc se stinsese cu totul[2], fetele s-au împreunat cu tatăl lor, având grijă ca el să nu afle nimic. Ele au făcut acest lucru pentru ca spiţa oamenilor să nu piară cu desăvârşire. Au dat astfel naştere unor copii, cea mai mare avându-l pe Moab şi numele lui înseamnă „descinde din tatăl meu". Mezina l-a născut pe Ammanus, iar numele lui înseamnă „fiul neamului meu". Unul dintre ei este strămoşul moabiţilor[3], care şi acum au rămas un popor mare, celălalt, al ammaniţilor[4]. Şi unii şi alţii locuiesc în Coelesiria. Iată, aşadar, în ce fel Lot a scăpat teafăr din prăpădul Sodomei.

[1] Homosexualitatea răspândită în Sodoma era socotită de iudei o spurcăciune, fiind pedepsită cu moartea *(Leviticul,* XVIII, 22 şi XX, 23).

CAPITOLUL XH

1. Abraham însă s-a strămutat la Gherara, oraş din Palestina[1], dând-o pe Sara drept sora lui, mânat de frică, la fel cum procedase

[2] Catastrofa care a distras Sodoma şi Gomora (cutremur urmat de o incendiară erupţie de gaze), situate într-o regiune până azi seismică, poate să fie o paralelă iordaniană la legenda potopului.

[3] Triburi nord-vest semitice care locuiau la vest de Marea Moartă şi de fluviul Iordan, învecinându-se cu amoniţii şi edomiţii. Supuşi Regatului Israel în timpul domniilor lui David şi Solomon, moabiţii şi-au recăpătat independenţa spre a deveni vasalii Asiriei, dispărând ca popor aparte în secolul VI î.e.n.

[4] Populaţie semitică situată la est de Iordan, între Iabboc şi Marea Moartă, care şi-a întemeiat în secolul XIII î.e.n. regat propriu cu capitala la

Rabbath Atnmon (Amman, Iordania).
[1] Situat la granița ei de atunci cu Egiptul (circa 2000 î.e.n.)
38
39
mai înainte. El se temea de Abimelec, regele din partea locului, care se îndrăgostise de Sara şi râvnea nespus de mult s-o necinstească. Dumnezeu i-a înăbuşit pătimaşa dorință, trimițând asupra lui o boală grea. Atunci când vracii lui îşi pierduse nădejdea să-l mai vindece, în somn l-a avertizat printr-un vis să n-o siluiască pe soția străinului. De îndată ce s-a simțit puțin mai bine, regele a spus prietenilor săi că boala i-a fost trimisă de Dumnezeu, spre a ocroti dreptul ospeției, fiindcă El a vrut ca femeia să rămână nepângărită, căci cea care îl însoțea pe străin nu-i era soră, ci soția lui legitimă; a primit chiar promisiunea că după aceea va primi binecuvântarea cerească, dacă-şi va scuti oaspetele de orice griji pricinuite de soția lui. Spunând acestea potrivit sfatului dat, şi prietenilor săi, a chemat la el pe Abraham şi i-a cerut să nu fie îngrijorat că soția sa va avea parte de o jignire. Căci ea era sub ocrotirea Domnului şi aflată în paza Lui, aşadar va fi trimisă înapoi neatinsă de silnicie. Chemând drept martor pe Dumnezeu şi conştiința femeii, regele a spus că n-ar fi râvnit-o din capul locului dacă ar fi ştiut că era măritată; dar întrucât a crezut că e sora lui, nu socoteşte că i-a făcut nedreptate. L-a rugat să se împace cu el şi să-i redea favoarea lui Dumnezeu. Dacă vrea cumva să rămână la dânsul, va avea de toate din belşug, iar dacă va prefera să plece, îi va pune la îndemână însoțitori şi îl va înzestra el însuşi cu orice lucru de care duce lipsă. Drept răspuns la vorbele sale, Abraham i-a spus regelui că nu l-a mințit că se înrudeşte cu soția lui (căci era fiica propriului său frate), şi că, fără această prefăcătorie, călătoria i s-ar fi părut lipsită de siguranță. Şi întrucât nu credea că era pricina îmbolnăvirii regelui[2] şi îi dorea acestuia sănătate deplină şi pe mai departe, i-a zis că va rămâne la el cu dragă inimă. Atunci Abimelec i-a dat o parte din pământul şi avuțiile sale, şi împreună au făcut legământ să trăiască fără vicleşug, pecetluindu-l printr-un jurământ rostit la o fântână care s-a numit Bersuba: care va să zică, Fântâna jurământului. Aşa îi spun şi astăzi oamenii din partea locului.
2. La câtăva vreme după aceea, aşa cum îi făgăduise Dumnezeu, Sara i-a născut lui Abraham un fiu; el i-a dat numele de Isaac. Aceasta înseamnă „râs". Căci Sara a râs atunci când
[2] Regele din Gherara şi haremul lui au fost pedepsiți cu stârpiciunea din pricina Sarei, boala fiind vindecată de Dumnezeu, la rugămintea lui Abraham *(Facerea,* XX, 17-l8).
40
Domnul i-a spus că va deveni mamă, fiindcă nu mai spera, la o vârstă atât de înaintată, să zămislească un prunc şi, ca atare, aşa si-a numit fiul. Ea însăşi împlinise nouăzeci de ani, iar Abraham atinsese pragul unui veac. La această vârstă amândurora li s-a născut în ultimul an un băiat, pe care l-au tăiat împrejur în a opta zi de la naştere; această zi o respectă până astăzi iudeii la tăierea împrejur a fiilor lor. Dar arabii fac acelaşi lucru în al treisprezecelea an: căci Ismael, strămoşul neamului lor, zămislit de Abraham, împreună cu concubina lui, a **primit** tăierea împrejur la vârsta aceea. întregul rost al spuselor mele îl voi lămuri cu multă grijă. 3. Sara l-a iubit mai întâi pe Ismael, zămislit de roaba ei Agar, înconjurându-l cu multă râvnă, de parcă ar fi propriul ei copil: îl ocrotea în speranța că îi va fi urmaş. Dar după ce l-a născut pe Isaac, a socotit că nu se cădea ca el să fie crescut împreună cu Ismael, deoarece, având în vedere că acela era mai mare, la moartea ta ălui lor ar fi putut cu uşurință să-l nedreptățească pe mezin. L-a sfătuit aşadar pe Abraham să facă în aşa fel încât să-l izgonească pe Ismael odată cu mama lui. La început el n-a prea vrut să îndeplinească dorința Sarei, părându-i-se o faptă din cale afară de crudă alungarea unui copil la o vârstă fragedă şi a unei femei lipsitî de orice mijloc de trai. După aceea, fiindcă Dumnezeu încuviințase ceea ce plănuise Sara, s-a lăsat convins şi l-a încredințat mamei sale pe Ismael, care nu era în stare să străbată drumurile singur şi, dându-i un ulcior de apă şi o pâine, i-a poruncit să se ducă încotro o va mâna nevoia. De îndată ce a început să ducă lipsă de merinde în timpul călătoriei, Agar a fost cuprinsă de îngrijorare şi teamă. Când a rămas aproape fără un strop de apă, a lepădat sub un brad copilul, care de abia îşi mai trăgea suflarea, îndepărtându-se pentru ca el să nu-şi dea duhul în fața ei. Dar i-a ieşit în întâmpinare îngerul Domnului şi, ară-tându-i un izvor ce țâşnea în apropiere, i-a poruncit să se îngrijească de creşterea copilului: căci marele ei noroc depinde de salvarea lui Ismael. La auzul acestor prevestiri, femeia a prins iarăşi curaj şi, întâlnind în calea ei nişte păstori, prin grija pe care i-au purtat-o aceştia, a scăpat teafără din jalnica ei năpastă[3].
[3] Agar a supraviețuit în pustia Faran din zona sudică a Sinaiului, iar fiul ei a ajuns un vânător iscusit şi legendarul strămoş al popoarelor arabe, murind la vârsta de 137 de ani.
41
4. Când băiatul a atins vârsta bărbăției, s-a însurat cu o femeie care se născuse în Egipt (de unde îşi trăgea obârşia şi mama lui); aceasta i-a născut doisprezece fii: Nabaiothes, Cedarus, Abdeelus, Massamas, Idumas, Masmas, Masses, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphoesus şi Cedmas. Aceştia au populat întreaga țară, de la Eufrat şi până la Marea Roşie, pe care o denumim Nabatena[4]. Ei şi-au dat numele neamurilor şi triburilor arabe, datorită atât propriei lor destoinicii, cât şi demnității lui Abraham.

CAPITOLUL XIII

1. Pe Isaâc îl iubea mai presus de orice părintele Abraham. fiindcă era unicul său fiu, dar şi fiindcă Dumnezeu i l-a adus *îu* dar când atinsese pragul bătrâneții. Copilul însuşi sporea din ce în ce mai mult bunăvoința şi dragostea zămislitorilor săi, prin cultivarea tuturor virtuților, prin afecțiunea arătată ambilor părinți şi prin deplina lui

evlavie față de Dumnezeu. Abraham își sprijinea propria fericire pe râvna de a-și lăsa fiul la adăpost de orice griji atunci când el nu va mai fi în viață: ceea ce se potrivea cu voința Domnului însuși. Dornic să pună la grea încercare devotamentul lui Abraham față de El, i s-a arătat în somn și, înșirând toate binefacerile de care avusese parte: biruința asupra dușmanilor încăpuți pe mâna lui și avuțiile pe care i le-a dăruit, întru fericirea de acum a lui Isaac, a cerut să-i închine ca victimă a jertfei chiar pe acesta. I-a poruncit să-l ia cu el până sus, pe muntele Moria, și să-l aducă acolo ardere de tot, după ce va fi înălțat un jertfelnic în locul acela. Căci el își va putea dovedi pietatea în

[4] Țara Nabatului, locuită de nabatei, populație arabă stabilită în nord-vestul Peninsulei Arabia (secolul IV î.e.n.), de unde i-a alungat pe edomiți care foloseau limba și scrierea aramaică. Petra era capitala regatului lor, care a atins apogeul în secolul I î.e.n.

măsura în care va pune sau nu salvarea copilului său mai presus de ceea ce era pe placul și voia Domnului.
2. Convins că ar fi nedrept să nu dea ascultare lui Dumnezeu în orice privință și să nu-i ducă la îndeplinire toate cererile, prin înțelepciunea lui trăind toate viețuitoarele, după propria-i vrere, Abraham a tăinuit față de soția lui ordinul pe care i-l dăduse Domnul și faptul că avea de gând să-și sacrifice fiul; nici măcar slujitorilor nu le-a suflat o vorbă despre intenția lui, ca nu cumva aceștia să împiedice jertfa închinată lui Dumnezeu. A luat cu el pe Isaac împreună cu doi slujitori și un asin, ca să ducă în spinare lucrurile trebuincioase pentru aducerea la îndeplinire a sacrificiului, îndreptându-se spre munte. După ce vreme de două zile a drumețit în tovărășia slujitorilor, în a treia zi a dat cu ochii de munte și, lăsându-și în câmpie ambii slujitori, a urcat numai cu fiul său, pe piscul unde mai târziu regele David a înălțat un templu. Au cărat sus toate lucrurile de care aveau nevoie pentru sacrificiu, cu excepția animalului de jertfă. Isaac, pe atunci în vârstă de douăzeci și cinci de ani, a pregătit altarul și numaidecât a întrebat ce anume vor aduce jertfă, de vreme ce nu dispuneau de nici o victimă; iar Abraham i-a zis că aceasta le va fi dăruită de Dumnezeu însuși, cel care oferă din belșug oamenilor lucrurile de care duc lipsă și totodată le și răpește bunurile când ei își pun mare încredere în ele. Domnul le va da și victima cuvenită, dacă jertfa va fi pe placul său.
3. După ce altarul a fost înălțat, lemnele despicate în două fiind puse pe el și toate lucrurile pregătite pentru jertfă, Abraham i-a vorbit astfel fiului său: „Copilul meu, prin mii de rugăminți adresate lui Dumnezeu l-am implorat să mi te naști, iar după venirea ta pe lume, n-am precupețit nici o osteneală ca să te cresc și n-am socotit că ar fi o mai mare fericire decât aceea de a te vedea bărbat, pentru ca, murind, să te fac pe tine moștenitorul avuției mele. Dar fiindcă am devenit tatăl tău prin vrerea lui Dumnezeu, iar El îmi cere acum să renunț la tine, îndur cu mult curaj jertfirea ta. Te cedez așadar lui Dumnezeu, cel ce-mi cere asta în onoarea lui, El, care a fost întotdeauna milostivul meu apărător și sprijinitor. întocmai cum te-ai născut, vei părăsi acum viața, nu după mersul firesc al lucrurilor: oferit de propriul tău tată drept jertfă lui Dumnezeu, părintele universului. Socot că te-a găsit demn să te stingi din viață, nu răpus de o boală, nici de

n

război, nici de orice altă năpastă, așa cum se întâmplă îndeobște oamenilor, ci ca unul căruia îi va lua sufletul în timpul rugăciunilor și al jertfei sacre, aducându-l la El. Tu vei fi astfel îngrijitorul și ocrotitorul bătrâneților mele, drept pentru care te-am și crescut, Domnul dându-ți locul binemeritat!"
4. Isaac (care se cuvenea să fie generos, căci se născuse dintr-un asemenea tată) i-a aprobat fără șovăială discursul: el a spus că din capul locului n-ar fi meritat să se nască dacă încălca hotărârea Domnului și a tatălui său și nu se supunea bucuros voinței amândurora, fiind nedrept chiar și în cazul când n-ar fi primit să facă ce dorea doar tată] său; așa că s-a îndreptat spre altar, spre a fi adus jertfă. Acest lucru se înfăptuia negreșit, dacă Dumnezeu nu s-ar fi împotrivit la timp. L-a strigat pe Abraham, pe numele său, împiedicându-l asfel să-și ucidă fiul. I-a zis că nu din dorința de a vărsa sânge omenesc i-a poruncit să-și înjunghie copilul, ca să-l răpească cu atâta cruzime tatălui pe cel dăruit de El însuși, ci numai ca să-l pună la încercare dacă-l va asculta și atunci când îi va cere o faptă cumplită. Cunoscându-i ardoarea și evlavia fări pereche, se bucură de darul pe care i l-a adus; așadar, nu-l va lăsa de izbeliște, de vreme ce merită cu prisosință toată grija cu care i-a înconjurat mereu și pe el, și pe vlăstarul său: acest fiu va atinge o vârstă înaintata, având parte de o viață fericită, de feciori cuminți și legitimi, cărora le va lăsa o avuție mare. Domnul i-a mai prezis că neamul său se va răspândi prin multe și bogate popoare, care își vor aminti întotdeauna de strămoșul și întemeietorul stirpei lor; iar urmașii lui vor pune stăpânire pe Canaan prin forța armelor, stârnind invidia celorlalți oameni. După ce a spus acestea, Domnul le-a

adus pe neaşteptate un berbec pentru jertfă. Iar ei, văzându-se redaţi unul altuia şi părtaşi ai făgăduielilor unui noroc atât de mare, s-au îmbrăţişat călduros, au jertfit victima şi s-au întors la Sara, unde au trăit fericiţi, căci Dumnezeu îi ajuta cu dragă inimă în toate lucrurile pe care le puneau la cale.

CAPITOLUL XIV

La nu prea multă vreme după aceea a murit Sara, la vârsta de o sută douăzeci şi şapte de ani. Ea a fost înmormântată în Hebron; canaanenii s-au oferit să-i dea un loc de înmormântare din domeniul public, Abraham cumpărând însă ţarina[1] cu patru sute de siclii[2] de la un oarecare Efraim din Hebron[3]. Abraham si urmaşii acestuia şi-au înălţat acolo monumentele lor funerare.

CAPITOLUL XV

După aceea Abraham s-a însurat cu Chetura, care i-a născut şase fii, înzestraţi cu multă putere de muncă şi deşteptăciune: Zambranes, Iazares, Madanes, Medianes, Iosubacus şi Suus. Şi aceştia au avut copii la rândul lor: lui Suus i s-au născut Sabathones şi Dadanes. Acesta i-a zămislit pe Latusimus, Asuris şi Luomes; Madianes, pe Ephas, Ofren, Anochus, Ebidas şi Eldas. Pe toţi aceştia, fii şi nepoţi, Abraham i-a trimis să întemeieze colonii, iar ei au ocupat Trogloditis[1] şi acea parte din Arabia Fericită care se întinde până la Marea Roşie. Zice-se că Ophren

[1] Sara a murit la Chiriat-Arba, iar locul ei de veci a fost peştera Macpela, aflată la capătul unei ţarini, în faţa lui Mamuri, sau a Hebromului. *Biblia (Facerea,* XXIII, 19)

[2] Monedă evreiască de 6 gr. (sechel).

[3] Efron Heteeanul era proprietarul ţarinei din preajma peşterii Macpela, locul ales de Abraham pentru înmormântarea Sarei. Deşi Efron s-a arătat gata să-l cedeze gratis, din respect faţă de Abraham, acesta a preferat să cumpere locul de veci al familiei şi urmaşilor săi.

[1] Ţinut de pe coasta de nord a Etiopiei, locuit de troglodiţi.

a pornit într-o expediţie în Libya[2], pe care a şi cucerit-o, iar nepoţii lui, statornicindu-se acolo, i-au zis ţării Africa, după numele său. Ca martor al acestor cuvinte îl iau pe Alexandros Polyhistor[3], care spune următoarele: „Prezicătorul Cleodemus, numit şi Malchus, care a depănat istoria iudeilor aşa cum a scris-o Moise, legiuitorul iudeu, povesteşte că Abraham a zămislit împreună cu Chetura mai mulţi copii. El redă şi numele a trei dintre ei: Apher, Suris şi Iaphra. Asiria s-a chemat astfel după Suris, de la ceilalţi doi, Apher şi Iaphra, îşi trag numele oraşul Aphra şi ţara Africii. Ambii au sărit în ajutorul lui Heracles, venit să poarte război împotriva libyei şi a lui Anteu[4]. Heracles a luat-o de soţie pe fiica lui Apher şi ea l-a născut pe Didor[5]. Din ultimul descinde Sophones, de la care îşi trag numele sophacii[6], din rândul barbarilor."

CAPITOLUL XVI

1. Când Isaac era în jurul vârstei de patruzeci de ani, părintele Abraham a hotărât să i-o dea de nevastă pe Rebeca, nepoata fratelui său Nahor, iar ca peţitor l-a trimis pe cel mai vârstnic dintre slujitorii săi[1], după depunerea unui aspru jurământ. Legământul

[2] Adică în zona nordică a Africii, singura pe care o cunoşteau, de fapt, oamenii antici.

[3] Lucius Cornelius Alexandros, denumit Polyhistor (secolul I î.e.n.), prozator grec, autor de savante compilaţii şi istorii, descrieri de obiceiuri orientale sa

[4] Uriaş invincibil câtă vreme venea în atingere cu mama lui, Gaia (Glia), ucis de Heracle, care l-a sugrumat, ţinându-l pe umăr, pentru a împiedica orice contact cu pământul.

[5] După uciderea lui Anteu, Heracles s-a unit cu soţia lui (care a dat numele oraşului marocan Tanger), şi a devenit tatăl lui Sophax, rege al Mauritaniei. Fiul său Diodor (nu Didor) a întemeiat dinastia regală a ţinutului din nord-vestul Africii.

[6] Probabil, supuşii lui Sophax, strămoşii marocanilor de azi. [1] Eliezer *(Facerea.* XXIV, 33).

s-a înfăptuit în felul următor: fiecare şi-a pus mâna sub coapsa celuilalt şi l-a chemat pe Dumnezeu ca martorul faptelor lor viitoare. Prin slujitorul său a trimis prietenilor de acolo nişte daruri care, din pricină că erau rare sau lipseau cu desăvârşire din ţinutul lor, urmau să fie preţuite ca atare. Deoarece era greu să străbaţi Mesopotamia iarna, din cauza noroaielor îngroşate, vara, din cauza lipsei de apă, mai ales că şi tâlharii prădau acele ţinuturi încât drumeţii n-ar fi scăpat teferi dacă nu s-ar fi păzit cu străşnicie, slujitorul a sosit după o lungă călătorie în oraşul Carrha. Odată ajuns în nemijlocita apropiere a cetăţii, credincioasa slugă a întâlnit multe fete venite să scoată apă din fântână. L-a rugat aşadar pe Dumnezeu ca Rebeca, pe care Abraham îl trimisese s-o peţească pentru fiul său, să se afle printre fete dacă măritişul va fi pe placul ei, iar semnul de recunoaştere să fie refuzul celorlalte de a-i îngădui să bea, singura care se va învoi fiind ea însăşi.

2. Cu asemenea gânduri s-a apropiat slujitorul de fântână şi a rugat fetele să-i dea de băut. Ele l-au refuzat, spunându-i că au nevoie de apă ca s-o ducă acasă şi nu pot să renunţe la ea (căci apa nu se scotea lesne din fântână); una din rândul lor le-a mustrat pe toate pentru morocănoasa lor purtare faţă de găzduirea străinilor, întrebându-le: ce fel de legături vor să aibă ele cu oamenii, cărora nu se îndură să le dea măcar apă? Ea însă i-a îndeplinit cu voioşie dorinţa. Iar slujitorul, care trăgea mari speranţe în urma tuturor acestora, domic s-o cunoască într-adevăr, i-a lăudat generozitatea şi bunătatea, precum şi faptul că n-a şovăit să vină în ajutorul însetaţilor, cu preţul trudei sale. Apoi a întrebat cine sunt părinţii ei, cărora le-a dorit să aibă noroc cu o asemenea fiică; apoi le-a urat ca ea să aibă parte de un bărbat cumsecade şi să-i nască copii legitimi. Ea nu s-a împotrivit să-i dezvăluie ce dorea să ştie, ci i-a spus şi din ce neam se trăgea. I-a zis: „Mă numesc Rebeca, tată mi-a fost

Batuel, dar el s-a stins din viață, iar fratele meu este Laban, care are în grijă întreaga gospodărie, împreună cu mama noastră[2], veghind să-mi păstrez fecioria". Când a auzit acestea, slujitorul s-a arătat bucuros că, prin faptă şi vorbă, în chip vădit l-a avut pe Dumnezeu ca ocrotitor în timpul călătoriei sale. Apoi el a scos un colier şi alte asemenea podoabe, cu care obişnuiesc să se gătească fecioarele, şi le-a oferit copilei, drept

[2] Ea se numea Melca *(Facerea,* XXIV, 24).

47

răsplată pentru potolirea setei şi ca semn al deosebitei sale prețuiri, spunându-i că se cuvenea să primească asemenea recompense, fiindcă a întrecut în bunătate atâtea fete. Totodată a rugat-o să-i îngăduie să poposească la ai ei, căci noaptea îl împiedică să-şi continue călătoria: ducea cu el şi podoabe femeieşti de mare preț pe care zicea că nu le poate depune nicăieri în mai deplină siguranță decât la nişte gazde bune. I-a spus că despre omenia mamei şi a fratelui ei şi despre faptul că erau la fel de primitori, putea să-şi facă şi singur o părere din virtutea pe care o dovedea ea însăşi; nu va fi o povară pe capul lor, căci el le va răsplăti ospitalitatea, trăind pe cheltuiala lui. Fata i-a mulțumit pentru buna părere pe care o avea despre omenia părinților săi, l-a mustrat totuşi, fiindcă îi socotea pe ai săi zgârciți: toate le va obține de la ei pe degeaba. Va merge mai întâi să-l întrebe pe fratele ei, Laban, dacă se în voieşte să-l primească şi îl va conduce apoi acasă la ea. 3. Când vorba a fost transpusă în faptă şi drumețul a devenit oaspete, cămilele sale au fost luate în primire şi îngrijite de slujitorii lui Laban, el fiind poftit la masă de către gazdă. După cină, a cuvântat astfel către fratele şi mama fetei: „Abraham este fiul lui Tharrus, adică ruda voastră: căci Nahor, bunicul copiilor tăi, stăpână a casei, a fost fratele lui Nahor, zămislit de acelaşi tată şi aceeaşi mamă. El m-a trimis la voi, ca s-o cer pe această copilă de soție pentru fiul lui, care este legitim, crescut ca unic moştenitor al întregii sale averi. Fireşte că ar fi putut să-i aleagă dintre femeile ținutului acela una foarte bogată; dar el n-a vrut s-o unească pe aceasta cu propriul fiu din marele respect pe care-l poartă neamului său, şi cu el doreşte să se însoțească prin nuntă. Nu întâmpinați cu dispreț râvna şi propunerea lui; căci binecuvântarea lui Dumezeu m-a întovărăşit, norocoasă, de-a lungul călătoriei mele şi am dat lesne de copila şi de casa voastră. Când am sosit în preajma oraşului, urmărind numeroase fete venite să ia apă de la fântână, l-am rugat pe Dumnezeu ca ea să se afle printre acestea; ceea ce s-a şi întâmplat. Dați-vă şi voi încuviin-ța-rea la această nuntă hotărâtă de Dumnezeu şi pe Abraham, cel care m-a trimis încoace cu atâta sârguință, cinstiți-l, încredin-țându-mi propria voastră copilă. întrucât au găsit cererea în căsătorie frumoasă şi pe placul lor, recunoscând în ea voința lui Dumnezeu, Laban şi mama lui au trimis fata în condițiile cerute. Isaac s-a căsătorit cu ea şi a devenit stăpânul tuturor avuțiilor: căci copiii pe care i-a avut Chetura fuseseră trimişi în colonii.

48

CAPITOLUL XVII

Nu prea mult după aceea a murit şi Abraham, bărbat fără asemănare în orice fel de virtute, deosebit de drag lui Dumnezeu datorită firii sale din cale afară de evlavioasă. El a trăit o sută şaptezeci şi cinci de ani şi a fost înmormântat de către fiii săi Isaac şi Ismael în Hebron, alături de soția lui, Sara.

CAPITOLUL XVIII

4. Iar Isaac (după moartea lui Abraham) a lăsat-o grea pe femeia lui: pântecul ei umflându-se mult, el s-a temut şi l-a întrebat pe Dumnezeu ce s-a întâmplat .Acesta i-a răspuns că Rebeca îi va naşte doi gemeni, care vor fi zămislitorii unor neamuri purtând numele copiilor[1] şi că mezinul îl va întrece pe fratele său mai mare. După câtăva vreme, aşa cum prezisese Dumnezeu, lui Isaac i s-au născut doi gemeni, dintre care cel vârstnic era din creştet până în tălpi din cale afară de păros, cel mic ținându-se cu mâna de călcâiul[2] fratelui născut înaintea lui. Tatălui îi era drag fiul cel mare, care se numea Esau[3] sau Seeiros, fiindcă evreii spun păroşilor *seeiron.* în schimb mama îl îndrăgea pe mezin.

2. Când însă foametea bântuia ținutul, Isaac, care era hotărât să meargă în Egipt, la porunca Domnului, s-a îndreptat spre Gherara. Regele Abimelec l-a primit, datorită legăturilor de ospeție a prieteniei sale cu Abraham. De unde la început s-a arătat

[1] Edomiții şi israeliții. Situat între Marea Moartă şi Marea Roşie, Edomul a fost inclus în regatul Israel de către David, recăpătându-şi ulterior independența.

[2] Iacob în ebraică are sensul de „cel ce ține călcâiul".

[3] Esau a fost tălmăcit prin „roşcat" sau „păros".

L

49

plin de bunăvoință, invidia a fost cea care l-a împiedicat să stăruie în aceeaşi atitudine față de el. Văzând că Dumnezeu era nespus de bun cu Isaac şi că-l favoriza într-o asemenea măsură, regele l-a alungat pe Isaac. Atunci

acesta s-a dus într-o câmpie ce se chema „Vale", un meleag situat nu prea departe de Gherara. Când el săpa aici o fântână, păstorii au tăbărât asupra lui, provocându-l la luptă, ca să-l împiedice să-şi termine lucrarea. Isaac n-a vrut să le caute pricină şi i-a lăsat să creadă că sunt mai puternici. A plecat într-altă parte şi a săpat o nouă fântână, însă alți păstori ai lui Abimelec s-au năpustit să-l silnicească; a plecat şi de aici, ca să poată duce un trai sigur. Când regele i-a îngăduit în cele din urmă să sape o fântână fără nici o piedică din partea lui, Isaac i-a spus acesteia Rooboth, nume care înseamnă „meleag îndepărtat". Dintre fântânile săpate de el mai înainte, pe prima a numit-o Escon, care va să zică „Fântâna luptei", pe a doua, însă, Sitenna, nume ce indică „duşmănia".
3. Ceva mai târziu, puterea lui Isaac a atins culmea datorită averilor sale mari. Adânc îngrijorat că se vor întoarce împotriva lui sporitele avuții ale lui Isaac, mai ales că ei trăiseră nu fără să se bănuiască unul pe altul, iar Isaac se îndepărtase de el dintr-o ascunsă duşmănie, Abimelec s-a temut că nu-i va mai sluji la nimic vechea lor amiciție, căci Isaac era ispitit să-şi răzbune jignirea primită, şi şi-a reînnoit prietenia, ducându-se însoțit doar de Phicol, una dintre căpeteniile oastei sale. Iar când a obținut tot ce şi-a dorit de la bunătatea lui Isaac, care de dragul prieteniei cu tatăl său era gata să ierte orice, Abimelec s-a întors acasă.
4. Esau, celălalt fiu al lui Isaac, îndrăgit mult de acesta, la împlinirea vârstei de patruzeci de ani, s-a însoțit cu Ada, fiica lui Helon, şi cu Alibama, fiica lui Esebeon[4], doi dintre oamenii de seamă din Canaan, sprijinindu-se în căsătorie doar pe opinia lui, fără să-i spună nimic tatălui său. Căci Isaac n-ar fi îngăduit, desigur, acest lucru dacă i s-ar fi cerut cumva părerea, fiindcă el nu ar fi acceptat cu plăcere să intre în legături de rudenie cu locuitorii ținutului[5]. Nevrând să-şi necăjească feciorul, el nu s-a opus căsătoriilor cu aceste femei, ci s-a hotărât să păstreze tăcerea.

[4] Potrivit *Bibliei,* Iudit, fiica lui Beeri heteul, şi Basemata, fiica lui Elon heteul *(Facerea.* XXVI, 34).

[5] Esau încalcă astfel tradiția instaurată de bunicul său, Abraham.

50

5. Când era deja vârstnic şi cu totul lipsit de lumina ochilor, Isaac l-a chemat la el pe Esau, i s-a plâns de bătrânețe şi de faptul că pierderea vederii şi pacostea orbirii îl împiedicau să ducă la îndeplinire slujirea Domnului, rugându-l să plece la vânătoare şi din sălbăticiunea răpusă să-i pregătească o mâncare. După ce se va fi ospătat cu ea, urma să-l implore pe Dumnezeu să fie sprijinitorul şi ocrotitorul fiului său în întreaga lui viață; i-a spus că el nu ştia sigur când va muri, dar n-ar vrea să se despartă de lume fără ca prin rugăminți să fi atras milostenia lui Dumnezeu asupra urmaşului său.
6. Esau s-a grăbit să plece la vânătoare. Dar Rebeca, socotind că se cuvenea să-l implore pe Dumnezeu să-şi coboare favoarea asupra lui Iacob, i-a cerut acestuia, fără ştirea lui Isaac, să înjunghie nişte iezi şi din ei să pregătească o mâncare. Iacob a dat ascultare mamei sale şi a îndeplinit tot ce-l învățase ea. Acope-rindu-şi apoi brațele cu blănițele iezilor, pentru ca propriu-i tată să-l ia drept Esau, datorită faptului că pielea acestuia era năpă-dită de păr (căci în toate privințele gemenii semănau între ei şi doar prin asta se deosebeau) şi, stăpânit de teama că, înainte de rostirea rugăciunilor, Isaac să nu descopere înşelăciunea şi, în mânia lui, binecuvântarea să se preschimbe în blestem, Iacob i-a adus părintelui său cina de îndată ce mâncarea a fost gătită după placul lui. Isaac, care-l recunoscuse după glasul său aparte, i-a cerut să se apropie. Dar Iacob şi-a întins spre el brațele acoperite cu blănițe de iezi şi, când a simțit că era păros, Isaac a exclamat: „După glas semeni cu Iacob, totuşi, după desimea părului, îmi pari a fi Esau!"[6]
7. Fără să se gândească la vreo faptă rea, după ce a mâncat, Isaac a trecut la rugăciuni şi la invocarea lui Dumnezeu, spunând: „Stăpânitorul tuturor veacurilor şi făuritorilor lumii întregi, tu ai făgăduit părintelui meu un mare număr de norocoase avuții, iar pe mine m-ai cinstit cu prosperitatea de față! Ai promis urmaşilor mei că le vei fi ocrotitorul şi împărțitorul unor bunuri din ce în ce mai numeroase; adeverească-ți-se fericitele auspicii şi nu mă disprețui pentru slăbiciunea de acum, datorită căreia am şi mai mare nevoie de tine. Păstrează-mi teafăr feciorul, păzeşte-l de

[6] *Biblia* îl înfățişează pe Esau ca un vânător care cutreiera câmpiile, Iacob fiind un om liniştit, trăind în corturi *(Facerea,* XXV, 27).

51

atingerea oricărui rău, hărăzeşte-i o viață fericită şi stăpânirea bunurilor pe care i le poți pune la îndemână. Fă ca duşmanii să-i ştie de frică, iar prietenii să-l cinstească şi să-l îndrăgească!"
8. Aşa se ruga lui Dumnezeu, crezând că era vorba de Esau. De abia îşi încheiase spusele că Esau se şi întorsese de la vânătoare; Isaac şi-a dat seama de înşelăciune, dar n-a suflat o vorbă. Esau i-a cerut să fie binecuvântat ca şi fratele său. Tatăl ferindu-se să facă asta, fiindcă toate rugile fuseseră rostite în favoarea lui Iacob, Esau a deplâns faptul că fusese amăgit. înduioşat de lacrimile vărsate de el, tatăl său i-a spus că el se va distinge în îndeletnicirile vânătoreşti, în puterea trupească şi în mânuirea armelor şi faima i se va prelungi de-a pururi în urmaşii lui; dar propriul frate va trebui să i se supună.
9. Temându-se pentru Iacob, că fratele său se va răzbuna pe el fiindcă fusese înşelat cu prilejul rugăminților părinteşti, mama a căutat să-l pună la adăpost de primejdii: căci ea l-a convins pe soțul ei să-l trimită pe Iacob în Mesopotamia, ca să se înfrățească cu o femeie din neamul său. Chiar şi Esau a luat în căsătorie pe Basemata, fiica lui Ismael, fără încuviințarea tatălui ei. Isaac nu era deloc favorabil canaaneenilor şi nu vedea cu ochi buni legăturile lui de rudenie cu aceştia. Totuşi Esau s-a căsătorit cu Basemata şi a iubit-o mai presus de orice.

CAPITOLUL XIX

1. Trimis de mama lui în Mesopotamia, ca s-o ia pe fiica unchiului său Laban, nunta primind încuviinţarea lui Isaac, care a urmat sfatul soţiei sale, Iacob a străbătut Canaanul şi, datorită urii pe care o purta localnicilor, nu voia să poposească la nici unul dintre ei, ci îşi petrecea noaptea sub cerul liber, cu capul sprijinit de câteva pietre strânse sub căpătâiul său; în timpul somnului, el a avut o viziune. I s-a părut că vede o scară care ajungea de

52

la pământ până la cer şi pe treptele[1] ei pogorau făpturi ce se aflau mai presus de firea omenească, iar în capul scării i s-a înfăţişat aievea Dumnezeu, strigându-l pe nume şi spunându-i următoarele vorbe: „Iacobe, tu, care ai un părinte bun şi un bunic vestit pentru marea lui virtute, nu trebuie să te sinchiseşti de cele ce ţi se întâmplă acum, ci să speri în vremuri mai bune. Căci sub deplina mea ocrotire, avea-vei parte de-o nesfârşită mulţime de bunuri. Şi pe Abraham l-am adus din Mesopotamia încoace, alungat de rudele sale, iar pe tatăl tău l-am făcut fericit în toate privinţele. Nici soarta ta nu va fi deloc mai rea. Porneşte, aşadar, la drum cu dragă inimă, sub călăuzirea mea. Nunta pe care o pui la cale va fi una norocoasă şi ţi se vor naşte copii buni. Mulţimea lor va fi greu de numărat şi vlăstarele tale se vor înmulţi întruna; acestora le voi dărui stăpânirea ţării şi urmaşilor lor, care vor popula întregul pământ şi marea până unde străbate lumina soarelui. N-ai teamă de nici o primejdie, nu te feri să înfrunţi oricât de multe osteneli, căci toate faptele tale se vor desfăşura sub povăţuirea şi grija mea, nu numai acum ci şi în viitor!"

2. Acestea au fost cele prezise de Dumnezeu lui Iacob. Nespus de bucuros pentru ceea ce i-a fost dată să vadă şi să audă, a turnat ulei peste piatră[2], fiindcă deasupra ei a primit făgăduiala unui noroc atât de mare, făcând solemnul legământ că va aduce aici o jertfă, dacă va scăpa viu şi nevătămat, şi că-i va oferi Domnului a zecea parte din toată agonisita lui, în cazul când se va întoarce. Iacob a socotit că locul merită să fie numit Betel — ceea ce în limba elină se cheamă „Casa lui Dumnezeu".

3. De acolo, el s-a îndreptat voiniceşte spre Mesopotamia şi a ajuns în Charra. Când a întâlnit în împrejurimile oraşului păstori, băieţi şi fete, stând în jurul fântânii, s-a îndreptat spre aceştia şi le-a cerut apă de băut. Intrând în vorbă cu ei, i-a întrebat dacă îl cunoşteau pe Laban, o rudă de-a lui, şi dacă el mai trăieşte încă. Toţi i-au răspuns că îl ştiau bine (căci nu era unul dintre cei care pot fi trecuţi cu vederea), că fata lui îi păstoreşte turma împreună cu ei, rămânând miraţi că nu era de faţă. „De la dânsa, i-au spus ei, poţi să afli pe îndelete tot ce doreşti să ştii!" în timp ce

[1] In onirica scară celestă stăruie amintirea sumero-babilonienelor temple în trepte (aşa-numitele zigurate).

[2] Act de cult răspândit în religia canaaneică, pe care profeţii îl vor combate. Această piatră „a pus-o stâlp" Iacob *(Facerea,* XXVIII, 22).

53

vorbeau, a apărut şi fata, împreună cu păstorii care o însoţeau; ei l-au arătat atunci pe Iacob, zicându-i: „Străinul ăsta a venit să întrebe de tatăl tău." Ea s-a bucurat copilăreşte de sosirea lui Iacob şi l-a întrebat cine este, de unde a venit la ei şi ce nevoie l-a mânat încoace; s-a arătat gata să-i fie ea însăşi de folos în atingerea scopului pentru care a venit.

4. Subjugat nu de faptul că-i era rudă, nici de bunăvoinţa ei, ci de dragostea lui faţă de fată, Iacob a rămas o vreme înmărmurit, văzând că avea un chip atât de frumos cum rareori mai întâlneai la femeile din vremea aceea şi i-a vorbit astfel: „între mine şi tine şi tatăl tău, dacă eşti într-adevăr fiica lui Laban, există o legătură de rudenie care întrece vârsta mea şi a ta: căci Abraham şi Aran şi Nahor s-au chemat fiii lui Tharrus, iar Batuel, bunicul tău, a fost fiul lui Nahor, Abraham şi Sara, fiica lui Arran, fiind părinţii tatălui meu, Isaac. Dar mai avem o înrudire mai strânsă şi mai proaspătă, care ne leagă unul de altul: Rebeca, mama mea, este sora tatălui tău, Laban, fiind născuţi din acelaşi tată şi de aceeaşi mamă; suntem adică veri, eu şi cu tine. Sosesc acum aici ca să vă salut şi să reînnoiesc vechea noastră rudenie!" Atunci ea şi-a amintit, aşa cum li se întâmplă copiilor, ceea ce auzise odinioară de la tatăl său despre Rebeca şi, întrucât ştia că numele ei avea darul să încânte urechile părinţilor săi, vărsând lacrimi de dragul propriului ei tată, l-a îmbrăţişat pe Iacob şi, după ce l-a salutat, i-a spus: „Nespus de mare-i bucuria pe care o aduci părintelui meu şi familiei întregi, căci el n-a dat-o uitării pe mama ta, vorbindu-ne adesea de dânsa; mulţumită ei, să vezi ce mult te va preţui!" L-a rugat apoi s-o însoţească până la tatăl ei, ca să nu-i mai amâne plăcerea pe care i-o va face vederea lui.

5. După rostirea acestor vorbe de bun venit, fata l-a dus pe oaspete în faţa lui Laban. Recunoscut imediat de unchiul său, Iacob, care n-avea nici un motiv să fie sfios între prieteni, i-a prilejuit gazdei sale o deosebită plăcere prin neaşteptata lui sosire. După câteva zile, Laban i-a spus că bucuria prezenţei lui stă mai presus de ceea ce ar fi în stare să exprime vorbele sale; ţine însă să afle ce anume l-a făcut să plece, părăsindu-şi mama şi tatăl, care erau bătrâni, având mare nevoie de ajutorul său; el însuşi îi va acorda sprijinul şi ajutorul necesar pentru înfăptuirea tuturor dorinţelor lui. Iacob i-a înfăţişat cum a decurs întreaga întâmplare, zicându-i că Isaac are doi gemeni, pe el şi pe Esau; fiindcă i-au fost înşelate speranţele legate de binecuvântarea părintească,

54

strămutată prin vicleşugul mamei lor asupra fratelui mai mic, Esau vrea să-l ucidă, de vreme ce el (Iacob) i-a răpit domnia pe care Dumnezeu i-o hărăzise lui, însuşindu-şi fericirea pe care tatăl însuşi îl rugase pe Dumnezeu s-o reverse asupra lui. Iată aşadar pricina sosirii lui aici, la aceasta adăugându-se şi porunca mamei sale. „Noi avem aproape pretutindeni nişte fraţi sau rude din acelaşi sânge, totuşi mama ne rămâne făptura cea mai apropiată, în situaţia de acum — a mai spus el — nu-mi pun nădejdea decât în tine, după Dumnezeu, cel care mi-a fost oblăduitor în decursul călătoriei mele!"

6. Laban l-a asigurat că-i va arăta întreaga lui prietenie în numele părinților, dar şi de dragul mamei sale, față de care îşi va dovedi iubirea chiar şi în absența ei. I-a spus că vrea să-l întrebe dacă nu doreşte să se îngrijească de turmele sale, având depline puteri asupra lor: iar când va pofti să se întoarcă la părinții lui, va pleca de la el încărcat de daruri şi de acele cinstiri care să fie demne de înrudirea lor atât de strânsă. Iacob a primit cu bucurie vorbele auzite şi i-a zis că, dornic să rămână la dânsul, era gata să primească orice fel de muncă, după propriul lui plac, dar ca răsplată a cerut-o de soție pe Rachel, căreia îi purta un deosebit respect, pentru că l-a ajutat să pătrundă în casa lui (căci dragostea pe care o purta copilei i-a inspirat spusele sale). Laban a fost încântat şi i-a promis mâna fetei sale, întrucât nici nu putea să-şi dorească un ginere mai acătării. Dar nunta lor nu putea să aibă loc decât dacă el va mai rămâne câtăva vreme la dânsul, căci el nu se îndură să-şi lase fiica să se mărite cu un soț de acolo. Iacob a fost de acord cu asta şi s-a ajuns la o învoială de şapte ani. A hotărât ca în acest răstimp să-l slujească pe socrul său pentru ca el să-i pună la încercare destoinicia şi să-şi dea seama mai bine cu ce fel de bărbat avea de-a face. Laban a acceptat aceste condiții şi, după scurgerea termenului stabilit, a pregătit ospățul de nuntă. La sosirea nopții, fără ca Iacob să bănuiască ceva, i-a vârât în aşternut pe cealaltă fiică a lui, mai mare decât Rachel, dar cu un chip mai puțin atrăgător[3]. Amăgit de vin şi de întuneric[4], Iacob a intrat la ea; la lumina zilei, el a observat înşelăciunea şi

[3] O boală de ochi îi urâțea chipul, în vreme ce Rachel „era chipeşă la statură Şi tare frumoasă la față" *(Facerea,* XXIX, 17).

[4] Mireasa trebuia să poarte un văl pe obraz, potrivit unui obicei oriental care a dăinuit până azi.

l-a învinuit pe Laban de perfidie. Acesta s-a scuzat că a fost silit să facă acest lucru. Căci nu răutatea l-a împins s-o înlocuiască pe Rachel cu Lia, ci o pricină mult mai serioasă[5]. Totuşi, el nu are nimic împotriva nunții lui cu Rachel, ci i-o va da de soție după alți şapte ani, dacă o iubeşte cu adevărat. Iacob i-a dat consimțământul, convins că iubirea lui pentru Rachel nu-i permitea să aleagă altă cale. Aşa că, după ce au trecut alți şapte ani, a avut loc nunta lui cu Rachel[6].

7. Fiecare soră a primit de la tatăl ei câte o slujitoare: Lia pe Zelpha, şi Rachel pe Balla, nefiind nici una roabă, ci doar subordonată. Tare greu îndura Lia iubirea soțului ei față de Rachel şi aştepta să se bucure de mai multă cinste din partea lui dacă îi va dărui copii, înălțând stăruitoare rugi Domnului în vederea acestui lucru. Când a născut un băiat, iar bărbatul s-a apropiat mai mult de ea, Lia l-a numit Rubel, fiindcă îl obținuse prin milostenia Domnului: acesta era înțelesul numelui său. Mai târziu ea a născut alți trei fii: Simeon, al cărui nume înseamnă „Domnul m-a auzit", apoi Levi, adică „cel ce întăreşte legătura", şi Iuda, al cărui nume semnifică „aduc mulțumire". Atunci Rachel, mânată de teama că rodnicia surorii mai mari îi va scădea trecerea de care se bucura în fața bărbatului ei, l-a făcut pe Iacob să intre la propria-i slujitoare, Balla. Aceasta i-a născut un fiu, Dan, al cărui nume în limba greacă se traduce prin „ales de Dumnezeu". Mai apoi, ea l-a zămislit pe Neftalim, care va să zică „nebiruit de nici o viclenie". Şi Lia a făcut la fel, întorcând cu dibăcie şiretlicul împotriva surorii sale. Zelpha a născut la rândul ei un fiu, pe Gada; aşadar, acesta poate fi numit „norocosul"; după el a urmat Aser, adică „aducător de fericire", fiindcă a sporit şi mai mult fericirea Liei. Dar Rubel, fiul cel mai mare al Liei, i-a adus mamei sale fructe de mătrăgună[7] şi, văzându-le, Rachel a rugat-o

Motivația biblică, omisă de Flavius Josephus, este şi ea tributară tradiției locale, invocată de Laban: „Aici la noi nu se pomeneşte să se mărite fata cea mică înaintea celei mai mari" *(Facerea,* XXIX, 26).

[6] Moise va interzice evreilor să trăiască cu două surori: „Să nu iei concubină pe sora femeii tale, ca să descoperi ruşinea ei în vremea ei, vie fiind ea" *(Leviticul,* XVIII, 18). Şi Esau şi-a luat două soții din Canaan, dar ele nu erau surori. Cea de-a treia soție făcea parte dintre fiicele lui Ismael.

[7] în antichitate, mandragorelor li se atribuiau virtuți afrodisiace. Bacele negre sunt numite de autor mandragorou mela — merele mătrăgunei („Merele iubirii").

să-i dea o parte din ele, fiindcă le mânca cu mare poftă. Lia nici nu a vrut să audă şi i-a cerut să se mulțumească cu faptul că i-a răpit iubirea soțului ei. Ca să mângâie sufletul surorii sale, Rachel i-a zis că se învoieşte ca, în noaptea următoare, bărbatul ei să împartă aşternutul cu Lia. Aceasta a primit bucuroasă, iar Iacob s-a culcat cu ea, făcându-i încă un fiu, pe Isachar, ceea ce înseamnă „născut drept răsplată". L-a zămislit şi pe Zabulon, „zălogul bunăvoinței față de ea"; lor le-a urmat şi o fiică, Dina. Ceva mai târziu, şi Rachel a născut un băiat, pe Iosif, numele său având înțelesul de „adaos la ceea va urma".

8. în tot răstimpul care a durat vreo douăzeci de ani, Iacob a păscut şi îngrijit turmele socrului său. După scurgerea acestei perioade, el a dorit să primească permisiunea de a pleca de la el împreună cu soțiile sale. Deoarece socrul nu-i dădea dezlegarea, el s-a hotărât să facă totul în mare taină. Şi-a întrebat, aşadar, soțiile ce părere aveau despre plănuita călătorie. întrucât plecarea era pe placul lor, Rachel şi-a însuşit şi idolii cărora li se aduceau închinăciuni din vechime încoace şi a fugit împreună cu sora şi cu copiii lor, de-o parte şi de alta, dar şi cu slujitoarele şi fiii acestora, luându-şi chiar şi întreaga avuție. Iacob a mânat deoparte o jumătate din turmă, fără ca Laban să prindă de veste. Deşi Iacob o învățase să disprețuiască orice cinstire a zeilor, Rachel a luat cu ea şi idolii, pentru ca, în eventualitatea că tatăl ei o urmărea, ajungându-i din urmă, să mijlocească prin aceştia iertarea pentru fuga lor.

9. Despre fuga lui Iacob şi a fiicelor sale a aflat de abia după trei zile Laban, care, plin de mânie, a şi pornit în urmărirea lor cu o ceată puternică; în a şaptea zi, a dat de ei pe o colină, unde se opriseră pentru odihnă. Deocamdată, fiindcă tocmai se înserase, i-a lăsat în pace. Dar Domnul i s-a arătat în somn şi l-a sfătuit pe Laban

să-şi întâmpine ginerele şi propriile-i fiice cu gândul de împăcare, fără să le provoace nici o silnicie sub imperiul mâniei; mai degrabă să încheie un pact cu Iacob, zicându-i că El (Dumnezeu) va lupta alături de acesta dacă-l va ataca cumva din dispreţ faţă de oastea lui mai mică. Potrivit celor prevestite de Dumnezeu, Laban l-a chemat la el pe Iacob în ziua următoare, ca să stea de vorbă amândoi, povestindu-i visul pe care-l avusese. Când Iacob a venit plin de încredere la el, a început să-l învinuiască şi să-l mustre că, venindu-i în casă sărac

57

şi lipsit de orice mijloace de trai, l-a găzduit şi i-a oferit cu dărnicie tot belşugul de care dispunea: „Ţi-am dat fiicele mele în căsătorie — i-a spus el — nădăjduind că prin această legătură voi întări prietenia ta faţă de mine. Fără să-ţi respecţi propria mamă, nici înrudirea prin care suntem legaţi unul de altul, nici soţiile tale şi nici măcar copiii al căror bunic sunt, tu te-ai lăsat condus de legile războiului: mi-ai jefuit averile, mi-ai înduplecat fetele să fugă de tatăl lor, luând acasă la tine sfintele odoare ale patriei, pe care străbunii mei le-au înconjurat cu cea mai mare veneraţie! Ceea ce duşmanul de-abia cutează să facă duşmanului său, mi-ai făcut tu, care-mi eşti rudă şi chiar nepot după soră, soţul fiicelor mele şi, pe deasupra, oaspete şi comesean din vatra casei!". Ca răspuns la vorbele lui Laban, Iacob i-a zis că nu numai în el, ci în toţi ceilalţi a sădit Dumnezeu iubirea de patrie şi drept este ca, după atâta vreme, să se întoarcă şi el în ţara lui. „Cât priveşte învinuirea de jefuire a turmelor tale — a adăugat el — ia aminte că ai putea fi tu însuţi condamnat de un alt judecător pentru propria-ţi nedreptate! îmi datorezi mai degrabă mulţumiri pentru faptul că ţi-am păstrat şi ţi-am sporit averile. Şi cum se fică că, mai presus de asta, nu te abaţi de la dreptate, tu, cel ce rabzi cu greu că eu mi-am luat cu mine doar o mică parte din întreg? în legătură cu fiicele tale, află că ele au pornit la drum cu mine, nu datorită sfaturilor mele rele, ci devotamentului propriu pe care femeile măritate sunt îndreptăţite să-l aibă faţă de soţii lor. Nu atât pe mine mă urmează ele, cât mai ales pe copiii lor". Asemenea vorbe a rostit Iacob spre a-i dovedi că nu i-a făcut nici o nedreptate. L-a dat de gol pe Laban şi l-a învinuit apoi că, deşi era fratele mamei şi l-a unit prin căsătorie cu fiicele sale, i-a impus nişte condiţii grele prin care l-a asuprit vreme de douăzeci de ani. Despre faptele de dragul cărora a fost pusă la cale înşelătoria de la nuntă, în pofida nedreptăţii lor, el a vorbit cu îngăduinţă, mult mai grave fiind evenimentele petrecute după nuntă, în stare să alunge şi un vrăjmaş. Prea aspră a fost purtarea lui Laban faţă de Iacob. Căci văzând că Dumnezeu îl sprijinea în orice dorea el să facă, îi făgăduia că-i va da ba din oile care se năşteau cu blană albă, ba din cele cu blană neagră. Iar când oile hărăzite lui Iacob se înmulţeau prea mult, nu-şi mai respecta cuvântul, ci făgăduia că-i va da mioare în anul următor, fiindcă îl invidia pentru creşterea avuţiei sale, promiţându-i doar când

58

nu spera că prăsila va fi mare şi înşelându-l când sporul se adeverea.

10. Totuşi, pentru găsirea sfintelor odoare furate, Iacob a poruncit să se cotrobăiască pretutindeni. Laban s-a apucat să facă chiar el cercetarea şi, cum a aflat de asta, Rachel a şi ascuns idolii sub samarul cămilei care o ducea în spinare; şedea deasupra, spunându-i că suferea de pe urma sorocului ei de purificare. Atunci Laban n-a scotocit mai departe, crezând că fiica lui, aflată într-o asemenea situaţie, nu s-ar fi putut apropia de idoli[8]. Apoi Laban i-a jurat lui Iacob că va da uitării jignirea pe care i-o adusese, celălalt, la rândul lui, făgăduind solemn să rămână credincios în dragoste fiicelor sale. Acest legământ a fost încheiat pe un munte unde amândoi au înălţat un stâlp[9] de forma unui altar. De aceea, colina a primit numele de Galaad[10], iar ţara s-a chemat Galadena. După ce au sărbătorit printr-un ospăţ jurământul făcut, Laban s-a întors acasă la el.

CAPITOLUL XX

1. în vreme ce călătorea spre Canaan, Iacob a avut nişte viziuni care i-au trezit mari speranţe în viitorul lui. Şi a numit el locul „Casa lui Dumnezeu"[1]. Nerăbdător să afle ce gânduri avea fratele său faţă de el, a trimis iscoade, care să cerceteze totul cu grijă, temându-se de dânsul datorită bănuielilor lui mai vechi. Premergătorii săi au primit misiunea să-i spună lui Esau că şi-a părăsit

[8]. Femeile nu aveau voie să se apropie de temple sau de idoli în timpul ciclului, ci abia după lunara „pângărire".

Acest stâlp urma să slujească drept hotar între Laban şi Iacob, între Aram Ş' Israel.

[10] Adică „Movila mărturiei" (Gal-Ed). *Biblia* menţionează mai întâi denumirea aramaică, dată de Laban: „Jegar-Sahaduta", tradusă apoi în ebraică Prin Galaad, de către Iacob *(Facerea,* XXXI, 47).

[1] Vezi cap. XIX, paragr. 2 *(Facerea,* XXVIII, 19)

59

de bunăvoie ţara, spre a nu fi nevoit să locuiască împreună cu mâniosul lui frate, iar acum, convins că după atâta amar de vreme s-ar putea ajunge la o împăcare, Iacob se va întoarce acasă, adu-cându-şi femeile şi copiii, precum şi averile dobândite prin pro-pria-i hărnicie, astfel ca el însuşi şi tot ce are mai de preţ să ajungă la cheremul lui. Fiindcă socoteşte că nu cere un mai mare noroc decât acela de a împărţi cu fratele său atâta cât i-a dăruit Dumnezeu. Solii i-au transmis acestuia mesajele sale. Esau s-a bucurat mult şi s-a grăbit să iasă înaintea fratelui său, cu patru sute de oşteni bine înarmaţi, iar Iacob, aflând că el vine să-l întâmpine cu o oaste aşa de numeroasă, s-a înspăimântat de-a binelea. Dar şi-a pus speranţa mântuirii sale în mâinile lui Dumnezeu, luându-şi măsurile de prevedere[2], ca să scape teferi el însuşi şi ai săi, dacă aceştia s-ar fi dedat la acte duşmănoase. în acest scop şi-a distribuit supuşii şi, în timp ce unora le-a spus să meargă înaintea lui, altora le-a poruncit sa-l urmeze îndeaproape, pentru ca înaintaşii, dacă vor fi hărţuiţi de atacurile lui Esau, să-şi găsească refugiul la oastea rămasă la urmă. După ce şi-a orânduit astfel oamenii săi, a trimis fratelui său nişte daruri. Ele erau

alcătuite din vite de povară şi dintr-o mulţime de patrupede felurite, care urmau să se bucure oricum de preţuirea primitorilor datorită rarităţii lor. Animalele păşeau la mari intervale unul de altul, pentru ca ele să sosească într-un şir neîntrerupt, lăsând să se creadă că erau numeroase: se părea că darurile vor îmblânzi mânia lui Esau, dacă mai era încă supărat. Ca atare, Iacob a poruncit trimişilor lui să-i vorbească cu blândeţe.
2. După ce şi-a petrecut ziua întreagă ca să impună această ordine, la coborârea serii a pus în mişcare coloana alor săi. Când însă oamenii au trecut prin vad torentul ce se numea Iabacchus, Iacob, rămas ceva mai în urmă, a dat peste o întruchipare, cu care şi-a măsurat puterile; el a ieşit biruitor în luptă, dovedindu-se mai puternic decât întruchiparea. Ea a prins glas şi prin spusele sale l-a îndemnat să se bucure de ceea ce i s-a întâmplat şi să nu-şi închipuie cumva că a luptat cu un potrivnic neînsemnat, învinsul său fiind îngerul Domnului. Acest lucru înseamnă pentru el prevestirea unui mare noroc, căci neamul său nu se va stinge niciodată şi nici un muritor nu va întrece vreodată puterile sale. îngerul i-a mai poruncit ca de acura încolo să-şi ia numele de

[2] Iacob va adopta tactica prudentă a caravanelor intrate într-un ţinut ostil.

Israel, ceea ce în limba ebraică înseamnă „cel ce a luptat cu îngerul"[3]. Acestea le-a prevestit îngerul la cererea lui Iacob: când însă şi-a dat seama că era îngerul Domnului, l-a rugat să-i prezică soarta viitoare[4]. Dar cum a rostit aceste vorbe, întruchiparea a dispărut fără urmă. Bucuros de ceea ce i-a fost dat să audă, Iacob a numit locul Phanuel[5]. Cuvântul are înţelesul de „faţa lui Dumnezeu". Dar întrucât de pe urma luptei s-a ales cu o durere la vâna şoldului, s-a ferit de atunci încolo să se înfrupte din această parte a trupului; nici nouă nu ne este îngăduit să ne hrănim cu aşa ceva, datorită lui.
3. Când însă a auzit că fratele său nu se află prea departe, Iacob a poruncit soţiilor lui să se retragă, fiecare cu slujitoarele proprii, şi să urmărească de departe lupta bărbaţilor, dacă Esau o dorea cu orice preţ. El însuşi a îngenuncheat înaintea fratelui său, când acesta s-a apropiat de el fără să aibă nici un gând rău în sinea lui. După ce l-a îmbrăţişat, Esau l-a întrebat pe Iacob despre ceata lui de copii şi de femei şi, cunoscându-i pe toţi îndeaproape, a vrut să-i conducă chiar el la tatăl lui. Dar Iacob a invocat ca pretext oboseala turmelor, aşa că Esau s-a întors la Sair: el sălăşluia acolo. Locul a primit numele de „Părosul", datorită părului care-i năpădise tot trupul.

CAPITOLUL XXI

1. Apoi Iacob a sosit la Skenas[1], cum se numeşte locul şi azi, de unde s-a îndreptat spre Sichim; şi acesta este un oraş

[3] „De acum nu-ţi va mai fi numele Iacob, ci Israel, că te-ai luptat cu Dumnezeu şi cu oamenii şi ai ieşit *b\ruilai\"(Facerea.* XXXII, 28).
[4] Biblicul Iacob îl întreabă pe învinsul său doar cum îl cheamă, dar el se eschivează, păstrându-şi anonimatul *(Facerea,* XXXII, 29).
[5] Peniel *(Facerea,* XXXII, 30). Plecând de acolo, Iacob şchioapătă din pricina Şoldului vătămat.
[1] La Sucot şi-a făcut Abraham locuinţa şi şurile pentru vite, ajungând apoi la Salem, în ţinutul Sichem din Canaan *(Facerea,* XXXm, 18). Skene=cort, în elină.

canaanean. Sichimiţii fiind într-o zi de sărbătoare, Dina, singura fată a lui Iacob, a pătruns în oraş, spre a vedea ce podoabe purtau femeile din ţinutul acela. A pus ochii pe ea Sychem, fiul regelui Emmor, care a răpit-o şi a necinstit-o şi, căzându-i dragă fata, şi-a rugat propriul părinte să i-o ceară de nevastă. Acesta i-a făcut pe plac, a venit la Iacob şi l-a rugat s-o unească pe Dina cu fiul său, Sychem după datină. Iacob, care nici nu putea să-l refuze datorită înaltului rang al peţitorului, nici nu socotea că-i bine să-şi dea fiica după un străin, i-a cerut un răgaz, ca să delibereze asupra propunerii pe care i-o făcuse. Regele a plecat, sperând că Iacob va încuviinţa această nuntă. Atunci Iacob a dezvăluit fiilor săi batjocura îndurată de Dina şi propunerea lui Emmor şi le-a cerut sfatul asupra celor ce le rămâneau de făcut. Cei mai mulţi au păstrat tăcerea, fără să ştie ce trebuiau să întreprindă. Dar Simeon şi Levi, fraţii buni ai fetei, s-au înţeles între ei asupra următorului demers[2]. în vreme ce sichimiţii îşi celebrau sărbătoarea şi se desfătau prin petreceri şi ospeţe, au dat buzna noaptea şi au răpus mai întâi străjile ca şi pe cei adormiţi, apoi au pătruns în oraş şi au ucis toţi bărbaţii, între aceştia numărându-se şi regele însuşi şi fiul acestuia, şi n-au cruţat decât femeile. Şi după ce au înfăptuit acestea fără încuviinţarea tatălui lor, şi-au adus sora înapoi.
2. Iacob a fost adânc tulburat de gravitatea faptei şi, mâniin-du-se din această pricină pe fiii săi, i s-a arătat Dumnezeu, i-a cerut să-şi găsească alinarea şi, după purificarea corturilor, să-i aducă jertfa pe care, în timpul călătoriei sale spre Mesopotamia, i-o făgăduise atunci când i-a apărut El în vis. De îndată ce i-a purificat pe ai săi printr-o jertfă, a descoperit idolii lui Laban[3] (căci aceştia fuseseră răpiţi de Rachel fără ştirea lui) şi i-a îngropat în pământul Sichimului, sub un stejar. A plecat apoi de acolo şi a adus jertfa la Betel, unde se arătase apariţia din vis, cu prilejul drumeţiei sale spre Mesopotamia.
3. După ce a plecat şi de aici şi a ajuns în Efratana, a murit Rachel ca urmare a unei naşteri grele şi el a îngropat-o la locul

[2] Feciorii lui Iacob i-au pus pe locuitorii Sichimului să se circumcidă, apoi Simon şi Levi i-au ucis pe când erau în durere *(Facerea,* XXXIV, 25).
[3] *Biblia* îi subînţelege, Iacob cerând alor săi să se lepede de dumnezeii cei străini şi să se cureţe, primenindu-şi hainele *(Facerea,* XXXV, 7).

acela[4], fiind singura dintre rudele sale care n-a avut cinstea să fie înmormântată în Hebron. Iacob a jelit-o mult şi pe fiul născut de ea l-a numit Beniamin[5], fiindcă pricinuise mare durere mamei sale. Aceştia sunt toţi copiii lui Iacob: doisprezece băieţi şi o fată. Dintre aceştia, opt au fost legitimi, şase de la Lia şi doi de la Rachel; patru proveneau de la slujitoarele lui: câte doi de fiecare, numele lor fiind pomenite mai sus.

CAPITOLUL XXII

De acolo, Iacob a sosit la Hebron, oraş situat în Canaan, unde locuia Isaac. Aici n-au trăit decât puţină vreme împreună; pe Rebeca nici n-a mai aflat-o în viaţă Iacob. A murit şi Isaac nu mult după reîntoarcerea fiului şi feciorii săi l-au îngropat în Hebron, unde sunt şi mormintele înaintaşilor săi. Isaac fost-a un bărbat îndrăgit de Dumnezeu, care, după moartea lui Abraham, l-a socotit demn de deosebita-i cinstire. A ajuns la adânci bătrâneţi, căci s-a stins după ce, vreme de o sută şi optzeci şi cinci de ani, a trăit în numele virtuţii.

[4] „în calea spre Efrata lângă Betleem" *(Facerea,* XXXV, 18).

[5] „Ben-Ani, adică fiul durerii mele" *(Facerea,* ibidem), va fi schimbat de tatăl copilului în beneficul Beniamin („Fiul părţii drepte").

CARTEA A II-A

CONŢINUTUL CÂRTII A II-A:

1. Cum Esau şi Iacob, fiii lui Isaac, au împărţit între ei ţara în care locuiau şi cum Esau a obţinut Idumeea, iar Iacob, Canaanul. •
2. Cum Iosif, cel mai mic dintre feciorii lui Iacob, prin visele care îi prevesteau viitorul lui noroc, a stârnit ura fraţilor săi.
3. Cum Iosif, vândut ca rob în Egipt, de către fraţii lui, care îl urau de moarte, a ajuns acolo un om însemnat şi vestit, fraţii săi devenindu-i supuşi.
4. Cum Iacob, cu întregul neam, s-a strămutat la fiul său Iosif, constrâns de foamete.
5. Despre asupririle îndurate de evrei în Egipt, vreme de patru sute de ani.
6. Cum s-a născut şi a fost crescut Moise.
7. Cum evreii, sub conducerea lui Moise, au părăsit Egiptul şi cum marea, despărţindu-şi apele, le-a deschis cale liberă în fuga lor din faţa egiptenilor.

Intervalul cuprins de această carte numără 220 de ani.

CAPITOLUL I

1. După moartea lui Isaac, fiii lui n-au mai stăpânit împreună ţara lăsată de el, ci şi-au împărţit-o între ei. Oferind oraşul Hebron fratelui său, Esau a locuit în Sair şi domnea asupra Idumeei[1], care îşi trăgea numele de la el. Căci el purta porecla de Edom, primită în felul următor: întors cândva de la vânătoare şi înfometat de hărţuiala fiarelor, pe când era încă un copil, l-a găsit pe fratele său, care tocmai îşi pregătea o fiertură de linte, foarte roşii la culoare, şi poftind nespus de mult la ele, l-a rugat să-i dea lui mâncarea. Iacob s-a slujit de foamea fratelui mai mare şi, în schimbul hranei, i-a cerut să-i transmită dreptul lui de întâi-născut, iar Esau, chinuit de foame, s-a învoit, pecetluindu-şi învoiala printr-un jurământ. Datorită culorii roşii a mâncării, copiii de aceeaşi vârstă cu el i-au zis în glumă Edom; căci la evrei *edom* înseamnă roşu. La fel s-a chemat şi regiunea aceea. în schimb, grecii i-au spus Idumeea, fiindcă aşa le sună lor mai bine[2].

2. Esau a fost tatăl a cinci fii. Dintre aceştia, pe Iaus şi pe Ieglom şi Core i-a avut de la o soţie a lui, numită Alibama; cât îi priveşte pe ceilalţi, pe Eliphaz l-a născut Ada, iar pe Raguel, Basemata. Aceştia au fost feciorii lui Esau. Eliphaz a avut, la rândul său, cinci fii legitimi: Theman, Oman, Sophar şi Cenez. Căci Amalec era un fiu natural născut de propria lui concubină, Thamnaa. Aceştia au populat Idumeea, numită şi Gqbilitis, şi

Triburile vest-semitice ale edomiţtlor au ocupat regiunea dintre Marea Moartă şi Marea Roşie (secolele XII-XI î.e.n.), Edomul fiind inclus în regatul Israel de David şi Solomon, recâştigându-şi apoi independenţa. Arabii nabatei i-au constrâns să emigreze pe edomiţi (secolele V-IV î.e.n.), iar ei s-au stabilit în Idumeea, situată în sudul Iudeei. Idumeea a fost anexată regatului Iudeii elenistice (129 î.e.n.), populaţia fiind convertită la iudaism.

Denumirea este într-adevăr elenistică (Idoumaia, lat. Idumaia).

Amalecitis[3], de la Amalec. Dar odinioară Idumeea se întindea până departe şi întreaga ţară a primit acest nume, în vreme ce mai târziu anumite părţi din ea au păstrat denumirile date de primii ei locuitori.

CAPITOLUL II

1. Iacob a avut parte de un noroc aşa de mare, cum rar i-a mai fost dat altui om. Căci el îi întrecea pe locuitorii din ţinutul acela, pe de o parte prin bogăţiile sale, pe de altă parte, era invidiat şi renumit pentru virtutea copiilor săi: nu le lipsea nimic, căci în privinţa lucrului de mână şi a felului cum răbdau truda, ei erau bine pregătiţi, fiind

înzestraţi şi cu o minte ageră. De altfel, pronia cerească avea grijă de prosperitatea lor până într-atât încât chiar şi din lucrurile care păreau potrivnice lor, ei se alegeau cu cel mai mare spor al foloaselor, prin înşişi fiii săi dezvăluind strămoşilor noştri calea ieşirii din Egipt, în următoarea împrejurare. Mai presus de dragostea pe care o purta celorlalţi copii ai săi, stătea iubirea lui Iacob pentru Iosif^iu numai pentru frumuseţea trupească, ci şi pentru harul lui sufletesc (căci îşi întrecea în înţelepciune toţi fraţii laolaltă). Dar tocmai afecţiunea paternă a stârnit ura şi invidia fraţilor împotriva lui Iosif, care a făcut ca duşmănia să sporească de îndată ce le-a povestit lor şi tatălui său visele ce-i prevesteau multă fericire. Căci firea omenească este înclinată să invidieze până şi norocul celor mai apropiate rude. Visele pe care le-a avut Iosif în somn au fost următoarele:

2. Trimis de tatăl său, în vremea recoltei, la secerişul grâului, alături de fraţii lui, Iosif a avut o viziune care se deosebea mult de ceea ce în mod obişnuit văd oamenii în visele lor. Cum s-a

[3] Străvechiul popor arab al amaleciţilor, vecini cu edomiţii şi cu egiptenii, a dispărut din secolul VIII î.e.n.

trezit, şi-a povestit visul şi a cerut fraţilor săi să-l tălmăcească, spunându-le că în noaptea trecută a văzut cum snopul său de grâu nu s-a clintit din locul unde îl pusese el, în vreme ce snopii celorlalţi au venit să i se închine, aşa cum fac slujitorii cu stăpânii lor. Fraţii au priceput că visul îi prevestea noroc şi o mare autoritate asupra lucrurilor, propriii săi fraţi urmând să ajungă în stăpânirea lui. Ei s-au prefăcut că nu au înţeles visul şi nu i-au vorbit lui Iosif despre tâlcul acestuia, ci s-au rugat în sinea lor să nu se adeverească prezicerile; ura pe care i-o purtau a devenit şi mai aprinsă.

3. Dar Dumnezeu, pornit împotriva invidiei lor, i-a trimis lui Iosif un alt vis prevestitor, mult mai minunat decât primul. I s-a părut că soarele şi luna, împreună cu celelalte stele, au pogorât pe pământ şi au îngenuncheat în faţa lui. De faţă cu fraţii lui, fără să bănuiască faptul că-i voiau răul, Iosif şi-a povestit visul tatălui, pe care l-a întrebat dacă nu vrea să-l tălmăcească. Visul acesta l-a înveselit pe Iacob, întrucât a recunoscut în el prevestirea unui viitor strălucit pentru fiul său, bucurându-se pentru măreţele-i perspective. Căci visul prezicea norocul fiului, anume că va veni o vreme când, prin voia Domnului, el va fi cinstit de către părinţii şi fraţii săi, dovedindu-se demn de preţuirea lor. Luna şi soarele sunt mama şi tatăl lui, căci una se ocupă de creşterea şi hrănirea tuturor făpturilor, pe când celălalt le dăruieşte înfăţişarea şi puterea; stelele sunt fraţii lui, fiindcă şi aceştia sunt unsprezece la număr, aidoma astrelor, vlaga lor venind de la soare şi lună. 4. Acesta e tâlcul nelipsit de iscusinţă dat de Iacob visului, dar fraţii au rămas întristaţi de prezicerea primită de Iosif. Ei s-au arătat şi mai porniţi împotriva lui, ca şi cum norocul prevestit de visele acestea era făgăduit unui străin oarecare şi nicidecum unui frate cu care **ar** fi fost firesc să împartă toate aceste **lucruri,** de vreme ce **aveau** aceeaşi **obârşie, fiind tovarăşii viitorului său noroc. Ei au pus atunci la cale uciderea băiatului[1]. Când au luat această hotărâre, după strângerea recoltei, ei s-au îndreptat spre Sichim (căci ţinutul era foarte potrivit pentru îndestularea vitelor şi prielnic** păşunatului), mânându-şi **într-acolo turmele, fără să-l vestească pe tatăl lor încotro se duc. Iacob nu ştia în ce** loc se

[1] Pentru toţi fiii lui Iacob, cu excepţia mezinului Beniamin, Iosif era un frate vitreg şi favoritul părintelui lor, având vârsta de 17 ani *(Facerea,* XXXVII, 2).

aflau şi nimeni nu venea de la turmă, ca să-i aducă vreo ştire sigură de la fiii săi. întristat şi cu inima frământată de griji, temându-se de soarta lor, l-a trimis atunci pe Iosif până la turmele sale, ca să afle ce-i mai fac fraţii şi să primească veşti de la ei.

CAPITOLUL III

1. Când şi-au văzut fratele care se apropia, ei s-au bucurat, dar nu ca şi cum le-ar fi venit o rudă apropiată şi un sol al tatălui lor, ci parcă era vorba de un duşman pe care Dumnezeu îl aducea ostatic şi, pentru ca să nu le scape din mâini această ocazie favorabilă, s-au înţeles pe loc să-l ucidă. Când însă Rubel, cel mai mare dintre ei, a văzut ce plan aveau fraţii lui şi că în această privinţă erau de aceeaşi părere, a încercat să le stăvilească imboldul, arătându-le marea îndrăzneală şi mârşăvia faptei pe care o puneau acum la cale. Căci de vreme ce Domnului i se părea o nelegiuire, iar oamenii socotesc drept o ticăloşie până şi uciderea unuia care nu-ţi este rudă, mult mai cumplit este să te împovărezi cu vina uciderii unui frate; fiindcă infamia se va revărsa şi asupra tatălui, şi asupra mamei, lăsaţi pradă suferinţei şi despărţirii de propriul lor copil, fără să ţină seamă de legea muritorilor. Spre a-i face să se sfiască şi să renunţe la un plan atât de îndrăzneţ, închipuindu-şi ce-ar avea de îndurat ei înşişi prin pierderea fiului lor cel mai bun, şi mai mic. i-a implorat să le fie frică şi de Dumnezeu; ca spectator şi martor al crimei urzite împotriva fratelui lor, El îi va îndrăgi dacă se vor feri să înfăptuiască nelegiuirea, îndemnaţi fiind de înţelepciunea minţii să se pocăiască; dar dacă vor persevera în intenţia lor, nimic nu-i va scuti de dreapta pedepsire a fratricidului, fiindcă au sfidat prevederea celui care există pretutindeni, căruia nimic nu-i poate rămâne ascuns din ceea ce se petrece, fie în pustietate, fie în

vălmăşagul oraşului. Căci oriunde se află omul, trebuie să ştie că Dumnezeu este de faţă. Propria lor conştiinţă li se va arăta duşmănoasă dacă vor cuteza să staruiască pe această cale; nimeni nu scapă de glasul ei, fie că ştie s-o păstreze curată, fie că va rămâne încărcată, cum va fi conştiinţa lor, în cazul când îşi vor răpune fratele. Drept adaos al vorbelor sale, le-a spus că nu este drept să ucizi un frate care n-a greşit cu nimic; frumos este să nu te răzbuni nici măcar pe prieteni, daca socoti cumva că aceştia te-au jignit. Le-a căşunat să-l ucidă pe Iosif, care nu le-a făcut vreun rău niciodată, deşi frageda lui vârstă pretindea de la ei mai degrabă milă, grijă şi ocrotire.

Motivul crimei agravează şi mai mult mârşăvia faptei, întrucât ei au hotărât să-i ia viața lui Iosif numai din invidia lor față de viitorul său noroc, de care urmau să se buci're în mod egal şi ei, câtă vreme trăiau în strânsă legătură cu el, nefiind nişte străini, ci rude apropiate. Trebuiau să-şi dea seama că ei înşişi se vor înfrupta din darurile oferite lui Iosif de Dumnezeu. S-ar cuveni, aşadar, să-şi dea seama că mânia cerească îi va apăsa şi mai mult dacă ei îl vor ucide pe cel socotit de Dumnezeu demn să aibă parte de mult noroc, răpind din mâinile Domnului făptura hărăzită unei prosperități atât de mari[1]. 2. Prin aceste vorbe rostite de el şi prin multe altele, tot ru-gându-se de frații săi, Rubel s-a străduit să le abată gândul de la fratricid. Dar când a văzut că nu i-a înduplecat deloc şi că ei țineau cu tot dinadinsul să-l ucidă pe Iosif, i-a sfătuit ca barem să îndulcească întrucâtva felul execuției sale. Pe cei ce se gândeau la răzbunare i-a îmbiat ca mai întâi să dea ascultare spuselor sale. întrucât s-au ferit să-şi ridice mâna asupra fratelui lor şi să-i facă de petrecanie, le-a zis că păcatul lor va fi mai mic dacă se vor supune îndemnurilor sale. Astfel sfârşitul lui Iosif, către care tindeau de zor, va fi transpus în faptă, dar pe o altă cale, în orice caz mai uşoară. Rubel i-a implorat să nu tabere cu propriile brațe asupra fratelui lor, ci să-l arunce în puțul cel mai apropiat, lăsându-l să moară acolo, căci astfel se vor alege cu mâinile nepătate de sânge. După ce tinerii şi-au dat asentimentul, Rubel l-a luat pe băiat cu el şi, legându-l de o funie, l-a coborât încetişor

Elocventa pledoarie a fratelui mai mare pentru salvarea vieții lui Iosif este redată de autor în stil indirect.

în puț; acesta era aproape secat. De îndată ce a făcut acest lucru a plecat în căutarea unui loc bun de păşune.
3. Zărind însă nişte negustori arabi din neamul lui Ismael[2], care transportau plante aromate şi mărfuri siriene din ținutul Galadena în Egipt, Iuda, şi el unui dintre fiii lui Iacob, şi-a sfătuit frații, după plecarea lui Rubel, să-l scoată pe Iosif din puț şi să-l vândă arabilor: căci, o dată plecat la o aşa mare depărtare, el poate să-şi găsească moartea printre străini şi în felul acesta ei vor fi apărați de vina uciderii lui. Planul fiind pe placul tuturor, Iosif a fost scos din puț şi vândut ca rob negustorilor pentru douăzeci de mine[3]; el avea atunci şaptesprezece ani. în timpul nopții însă, Rubel s-a apropiat de puț, cu intenția de a-l salva pe Iosif fără ştirea fraților săi. Şi cum nimeni n-a răspuns la chemările sale, bănuind că după plecarea lui, Iosif fusese ucis, Rubel şi-a mustrat frații. Aceştia i-au povestit ce anume s-a întâmplat şi Rubel a încetat să mai jelească.
4. După ce au săvârşit aceste fapte în dauna lui Iosif, frații s-au întrebat unii pe alții ce aveau de făcut ca să înlăture bănuiala tatălui lor. S-au înțeles, aşadar, ca haina cu care venise Iosif îmbrăcat (căci îl dezbrăcaseră de ea atunci când îl coborâseră în *paţj* s-o stropească cu sângele unui țap înjunghiat şi astfel s-o trimită părintelui lor, pentru ca el să creadă că fiul i-a fost sfâşiat de sălbăticiuni. Făcând ei acest lucru, s-au şi dus la bătrânul lor tată, care aflase ceva despre soarta fiului său. Ei i-au spus că nu-l văzuseră pe Iosif şi nici nu ştiau ce s-a întâmplat cu el, găsind doar această haină mânjită de sânge şi făcută ferfeniță; au dedus de aici că Iosif fusese încolțit de fiare, aflându-şi astfel sfârşitul, dacă el plecase de acasă îmbrăcat cu această haină. Iacob însă, care nutrise slaba speranță că băiatul fusese prins şi luat prizonier, a renunțat la acest gând şi a socotit ca o dovadă sigură a morții sale haina (recunoscând fără nici o îndoială că Iosif o îmbrăcase atunci când fusese trimis la frații lui), apoi şi-a bocit

[2] *Biblia* precizează că erau madianiți, adică veneau din Madian, ținut situat în Arabia Petrea.
[3] La sugestia lui Iuda, Iosif a fost vândut negustorilor madianiți „cu douăzeci de arginți". *(Facerea,* XXXVII, 28). Mina grecească valorând 100 de drahme (436, 300mg) era familiară cititorilor săi, dar constituia un anacronism pentru epoca în care a trăit Iacob, primele monede elene datând din secolul VII î.e.n.

băiatul de parcă acesta ar fi murit aievea. A suferit atât de mult ca şi cum ar fi fost singurul lui copil şi ar fi fost lipsit de mângâierea celorlalți fii, convins că Iosif pierise, sfâşiat de fiarele sălbatice înainte de-a apuca să stea de vorbă cu frații săi. Astfel a stat Iacob, înfăşurat în sac[4] şi frânt de durere, fără să ia în seamă consolările fiilor săi, fără să se simtă istovit de bocete.

CAPITOLUL IV

1. Negustorii care îl cumpăraseră pe Iosif l-au vândut, la rândul lor egipteanului Petephres[1], mai-marele bucătarilor faraonului, bucurându-se de întreaga-i prețuire. El s-a îngrijit să-l instruiască în ştiințele liberale[2], i-a dat o hrană mai bună decât cea pe care o primeau îndeobşte robii, făcându-l administratorul casei sale. El s-a slujit de acestea, dar nu s-a îndepărtat de virtutea cu care era înzestrat, de dragul acestei schimbări, ci a dovedit că înțelepciunea poate să învingă cele mai mari greutăți ale vieții dacă rămâi curat şi nepătat, fără să te adaptezi neapărat la situațiile favorabile ale momentului.
2. Dar soția stăpânului, atrasă de chipul său frumos şi de dibăcia oglindită în fiecare faptă, s-a îndrăgostit de el şi credea că, dacă-i va mărturisi acest lucru, lesne îl va atrage în brațele sale, privind ca un succes al său faptul că stăpâna îi cerea aşa ceva (căci ea nu se sinchisea nici de condiția de slujitor, nici de moravurile sale, care rămăseseră aceleaşi, împotriva schimbării poziției lui). Când însă i-a dezvăluit dorința-i arzătoare şi i-a spus să se culce cu ea, el i-a respins propunerile, socotind că nu se

[4] Iacob şi-a rupt hainele sale, şi-a acoperit cu sac şoldurile şi a plâns pe fiul său multe zile *(Facerea,* XXXVII, 34).
[1] Putifar, care era însă comandantul gărzii Faraonului *(Facerea,* XXXIX, 1).
[2] Care se potriveau cu condiția unui om liber, nu a unui sclav.

cuvenea să-i acorde o favoare făcută să aducă numai ocară şi ruşine celui care-l cumpărase şi-i arătase înalta lui preţuire. El a sfătuit-o să-şi strunească patima, răpindu-i speranţa că-i va face cândva pe plac (căci el credea că doar în felul acesta ea îşi va struni mai repede avântul, de vreme ce i-a retezat orice nădejde). A susţinut sus şi tare că era gata ca mai degrabă să îndure răul cel mai mare decât să-i împlinească voia. în faptul că nu se cădea ca robul să fie rivalul stăpânului credea Iosif că găseşte destule surse care să-l dezvinovăţească de nesupunerea lui la poruncile ei. întrucât nu se aşteptase deloc la atâta împotrivire din partea lui Iosif, iubirea ei s-a înflăcărat şi mai mult. Constrânsă şi mai puternic de înclinarea ei spre rău, a pus la cale o-altă tentativă de a-l cuceri.
3. Cu prilejul unei sărbători populare, la celebrarea căreia era îngăduită şi participarea femeilor, ea a invocat în faţa soţului ei pretextul că era suferindă, pentru ca, slujindu-se de singurătate şi de liniştea din casă, să stăruie din nou pe lângă Iosif. Când întâlnirea a avut loc, ea l-a întâmpinat cu vorbe mult mai îmbietoare decât cele rostite mai înainte: ar fi fost mai bine ca el să-i îndeplinească de la început cererea şi nu să se pună de-a curmezişul pe de o parte, datorită faptului că o respecta, pe de altă parte, datorită pătimaşei iubiri care a silit-o pe ea, stăpâna lui, să se coboare sub propria-i demnitate. Acum însă trebuie să se lase călăuzit de chibzuinţă, putând să-şi îndrepte singur eroarea comisă. Dacă aşteaptă cumva şi o a doua rugăminte, ea o va face chiar acum, cu şi mai mare stăruinţă; boala de care suferea era doar o prefăcătorie, ca să se sustragă de la sărbătoare şi celebrarea ei cu datini zgomotoase. Dacă i-a respins vorbele de mai înainte fiindcă s-a îndoit cumva de ele, să ia drept o dovadă a lipsei celui mai mic semn de rea-credinţă faptul că voinţa ei a rămas una şi aceeaşi. Se poate bucura de avantajele bunurilor de care dispune acum doar dacă îi va accepta iubirea, ba chiar să spere că vor urma altele şi mai mari, câtă vreme va fi pe placul ei. Să se aştepte la crâncena-i răzbunare şi ură dacă nu-i acceptă propunerea şi preferă ca, în loc să-şi satisfacă stăpâna, să-şi păstreze intactă castitatea. Aceasta nu-i va folosi la nimic, atunci când va deveni acuzatoarea lui şi-şi va minţi propriul soţ că a vrut s-o
76
batjocorească: căci Petephres va avea mai mult crezământ în cuvintele ei decât în ale lui, oricât adevăr ar conţine acestea.
4. în pofida vorbelor rostite de femeie şi scăldate de lacrimile sale, nici compătimirea nu l-a convins pe Iosif să renunţe la castitatea lui şi nici teama nu l-a înduplecat: a rezistat rugăminţilor, n-a cedat în faţa ameninţărilor, stăpânit de grija să nu facă vreun rău, gata mai degrabă să îndure cele mai grele chinuri decât să obţină favoruri trecătoare sau să facă de dragul femeii o faptă pentru care el însuşi să fie convins că moartea i se cuvenea pe drept. I-a atras stăpânei atenţia asupra legământului nunţii şi a îndatoririlor faţă de soţ, implorând-o să le preţuiască mai mult decât plăcerile de-o clipă, care sunt însoţite de căinţă şi stârnesc dureri, fără să răscumpere deloc vina; la asta se adaugă teama de a nu fi prins asupra faptului, iar mulţumirea o ai doar dacă păcatul rămâne ascuns; în schimb, de legăturile cu soţul te poţi bucura fără nici o primejdie. Iosif i-a mai spus că încrederea faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni ţi-o dă conştiinţa curată şi, cu cât ea şi-o păstrează nepătată, cu atât îl va şi domina şi astfel îi recunoaşte dreptul de stăpână asupra lui, mai degrabă decât dacă el ştie că se simţea năpădită de ruşine şi de păcate. Căci e mai bine să ai încredere în cei ce păşesc în viaţă pe calea cea dreaptă, decât în cei ce păcătuiesc pe ascuns[3].
5. Cu aceste cuvinte şi cu multe altele, asemenea lor, s-a străduit Iosif să ţină în frâu pasiunea femeii şi de la strâmbele-i simţăminte s-o readucă la cumpăna raţiunii. Ea devenea din ce în ce mai pătimaşă şi, pierzându-şi nădejdea de a-l convinge cu vorba bună, şi-a întins mâinile asupra lui şi a vrut să-l cucerească cu de-a sila. Mâniosul Iosif a fugit atunci despuiat de haină, înşfăcată de dânsa (pe care i-a lăsat-o când a fugit din iatacul ei). Cuprinsă de teamă că va fi denunţată soţului ei şi adânc întristată de felul cum fusese sfidată, a hotărât să-l târască pe Iosif, printr-o mincinoasă învinuire, în faţa lui Petephres şi pe această cale să-şi răzbune batjocura suferită, socotind că aşa-i cuminte, căci se cade

Flavius Josephus face din tânărul Iosif un adevărat model de virtute, dar ii atribuie şi preocupări de moralist, aidoma înţelepţilor din Egiptul antic, •ransmiţându-şi urmaşilor propriile învăţături prin scrieri ce se bucurau de multă Popularitate.

r

ca femeia să aibă întâietate în aducerea unei acuzaţii. Stătea abătută şi răvăşită, cu o făţarnică durere şi supărare, de parcă pudoarea ei ar fi fost atinsă, când era vorba doar de patima-i nesatisfăcută. Când soţul s-a întors acasă şi, tulburat de răvăşita-i înfăţişare, a vrut să afle ce anume a pricinuit-o, ea a început să-l acuze pe Iosif, spunând: „Ori îţi iei singur viaţa, bărbate, ori îl pedepseşti cum se cuvine pe robul care a încercat să-ţi necinstească patul de nuntă! Uitând situaţia pe care o avea când a intrat în casa noastră, uitând cu câtă bunătate a fost primit de tine şi împingându-şi ingratitudinea atât de departe, încât să ne ia toate avuţiile, a ursit vicleşuguri ca să-ţi terfelească cinstea de soţ, şi asta într-o zi de sărbătoare, în lipsa ta de acasă. Dacă până acum a dovedit atâta cumpătare, în realitate s-a abţinut, căci se temea de tine, necum că ar fi avut o fire cinstită. Lucrurile stau aşa fiindcă potrivnice meritelor şi speranţelor sale au fost onorurile pe care le-a primit; ca atare, se cuvenea ca el, căruia tu i-ai încredinţat, spre fidelă administrare, toate avuţiile tale, punându-l mai presus de slujitorii bătrâni, să se atingă şi

de soţia ta!" După ce şi-a pus capăt vorbelor sale, i-a arătat haina lui Iosif, ca şi cum el ar fi lăsat-o acolo, atunci când încercase să o siluiască[4]. Iar Petephres, care nu se îndoia de lacrimile soţiei, nici de vorbele ei, nici de ceea ce văzuse cu ochii lui, iubind-o nespus de mult, a renunţat la orice fel de cercetări pentru descoperirea adevărului. Ridicând în slavă virtutea soţiei sale şi socotindu-l necinstit pe Iosif, l-a zvârlit în temniţă, iar despre soţia lui a păstrat cea mai bună părere, de vreme ce îşi dovedise cu prisosinţă cumpătarea si castitatea.

[4] La stratagema prin care soţia, eşuând în tentativa ei de adulter, devine acuzatoare a celui ce i-a respins dragostea, au recurs şi două eroine ale mitologiei eline: Antea^oţia lui Proitos, regele Tiryntului, datorită căreia incoruptibilul Bellerophon a fost trimis în Lycia, spre a fi ucis de Iobates, dar a scăpat teafăr graţie faptelor sale de vitejie; Phaedra, soţia regelui atenian Theseu, care atrage blestemul patern asupra fiului ei vitreg Hippolytus, aducând acestuia o moarte cumplită. Spre deosebire de Antea însă, Phaedra are mustrări de conştiinţă pentru tragicele consecinţe ale minciunii sale, spânzurându-se la rândul ei. Soţia lui Petephres (Putifar) va scăpa însă nepedepsită.

CAPITOLUL V

1. Iosif a lăsat întreaga-i soartă în seama lui Dumnezeu şi nu s-a apucat să se apere, nici să înfăţişeze cum au decurs în realitate faptele, ci şi-a îndurat lanţurile în tăcere, având deplină încredere că Domnul, care cunoştea cauza nenorocirii sale şi tot adevărul, era mai puternic decât cei ce îl înlănţuiseră. Iar providenţa divină s-a şi vădit fără înconjur. Ţinând seama de zelul, devotamentul şi nobleţea înfăţişării sale, temnicerul i-a scos cătuşele, făcând ca răul să fie mai lesne de îndurat; i-a îngăduit să primească o hrană mai bună decât a celorlalţi întemniţaţi. Printre cei năpăstuiţi ca şi dânsul, care, în scurtele lor răgazuri dintre muncile lor grele, stăteau de vorbă între ei, aşa cum obişnuiesc cei înfrăţiţi de suferinţe, dezvăluindu-şi unul altuia pricinile condamnării fiecăruia, se afla şi paharnicul regelui, foarte îndrăgit de acesta, dar azvârlit în temniţă la un ceas de mânie. Fiindcă lanţurile pe care le purtau erau aceleaşi, el s-a împrietenit treptat cu Iosif şi (întrucât a socotit că avea o minte mai ageră decât ceilalţi întemniţaţi) i-a povestit un vis al său, cu rugămintea de a-i desluşi tâlcul ascuns în el, plângându-i-se că, pe lângă nenorocirile căşunate de rege, iată că şi cerul îi prilejuieşte nelinişti prin ceea ce visează.

2. El i-a spus că a văzut în somn trei curmeie de viţă şi pe fiecare atârnau nişte ciorchini de struguri, mari şi deja copţi pentru cules; pe aceştia i-a stors în pocalul pe care regele îl ţinea în mână, şi mustul strecurat l-a întins regelui să-l bea, iar acesta l-a primit bucuros. în felul acesta i-a înfăţişat ceea ce văzuse el; l-a rugat apoi pe Iosif, dacă îi găseşte cumva vreo noimă, să-i spună ce tâlc avea visul lui. Iosif l-a îndemnat să-şi recapete încrederea şi în trei zile să se aştepte la eliberarea din închisoare, căci regele doreşte să-i slujească din nou şi-l va rechema la dânsul. I-a arătat că rodul viţei de vie provine din dărnicia lui Dumnezeu, care l-a pus la îndemâna oamenilor, spre folosul lor. Darul urmează să-i fie adus lui ca jertfă, să răspândească printre oameni credinţa şi prietenia, să curme dezbinările, să risipească tulburările şi mâhnirile, aducând multă desfătare. „Spui, aşadar,

L

că ai stors zeama din trei ciorchini şi regele a primit-o de la line. Află că ai avut un vis de bun augur şi el îţi va da de veste că de nenorocirea în care te zbaţi acum vei scăpa într-un număr de zile egal cu strugurii din care ai stors vin în timpul somnului. Când însă vei constata că tălmăcirea mea s-a adeverit, adu-ţi aminte de mine, care ţi-am prezis această fericire. După ce-ţi vei fi redobândit libertatea, nu ne dispreţui pe noi, cei lăsaţi de tine între zidurile temniţei, dezicându-te de prezicerile mele. Căci am fost aruncat în lanţuri nu pentru că aş fi vinovat, ci doar pentru virtutea şi castitatea mea îndur acum pedeapsa cuvenită întemniţaţilor, pentru că, dintr-o plăcere trufaşă, n-am vrut să aduc jignire celui ce m-a adus aici!" Cum era de aşteptat, paharnicul s-a bucurat de tâlcul visului său şi aştepta acum ca el să se împlinească.

3. Un alt rob al regelui, mai-marele pitarilor, întemniţat împreună cu paharnicul al cărui vis l-a tălmăcit astfel Iosif, l-a rugat plin de speranţă pe acesta (căci el însuşi avusese un vis) să-i tălmăcească şi lui viziunea din noaptea trecută. Iată despre ce era vorba: „Se făcea — i-a zis el — că deasupra capului meu aveam trei panere, două pline cu pâini coapte şi al treilea cu mâncăruri şi felurite bucate pregătite îndeobşte pentru mesele regilor; păsări sosite în zbor au ciugulit totul şi, oricât am încercat să le alung, nu le-am speriat deloc!" Şi pitarul se aştepta la o tălmăcire bună, aidoma cu cea primită de paharnic. După ce a chibzuit grijuliu asupra visului, Iosif i-a spus că ar fi preferat să-i dea o mai îmbucurătoare tălmăcire a prevestirilor decurgând din cele visate de el: i-au mai rămas de trăit două zile (căci asta vor să zică panerele); în a treia zi, va fi atârnat pe cruce, devenind pradă păsărilor, fără să mai poată face ceva împotriva lor. Amândurora li s-au întâmplat întocmai cele prezise de Iosif[1]. în ziua prevestită, când şi-a sărbătorit ziua de naştere, regele l-a crucificat pe mai-marele pitarilor, dar pe paharnic l-a scos din lanţuri, redându-i slujba pe care o avusese mai înainte.

4. După ce vreme de doi ani a îndurat chinul lanţurilor, căci n-a primit nici un ajutor din partea paharnicului, care nu şi-a mai

[1] încă din copilărie, Iosif a avut vise premonitorii, tâlcuite de frații lui sau de Iacob. Ascensiunea sa ierarhică demonstrează autoritatea lui în domeniul onirocritiei (arta de interpretare a viselor) sau oniromanției (ghicirea viselor care prevestesc viitorul).
amintit de adeverirea prezicerilor sale, Iosif a fost eliberat din închisoare de către Dumnezeu,în felul următor: regescul Faraon a avut în aceeaşi noapte două vise, ambele cu acelaşi tâlc, pe care e] îl uitase, în amintire rămânându-i doar ceea ce visase. Preocupat aşadar de nocturnele sale viziuni (fiindcă socotea că ele conțineau prevestiri jalnice), cum s-a făcut ziuă, i-a chemat pe cei mai înțelepți dintre egipteni, nerăbdător să afle ce tâlc aveau visele. Regele era atât de tulburat pe cât de împărțite erau şi părerile interpreților lui. Când a văzut că Faraonul era frământat de visele sale, paharnicul şi-a amintit numaidecât de Iosif şi de iscusința lui în tălmăcirea propriului vis. S-a dus aşadar la rege şi i-a vorbit despre Iosif, despre visul pe care i l-a înfățişat în temniță şi despre felul cum s-a adeverit întocmai tălmăcirea lui, arătându-i că în aceeaşi zi mai-marele pitarilor fusese țintuit pe cruce, fapt ce s-a petrecut în urma povestirii unui vis, potrivit prevestirilor lui Iosif. Acesta a fost zvârlit în temniță de mai-marele bucătarilor, Petephres, fiind slujitorul său. A mai spus că era un evreu născut din cel mai nobil neam şi dintr-un părinte vestit. „Dacă îl vei chema fără să-l disprețuieşti pentru răul pe care îl îndură acum, vei putea afla de la el tâlcul viselor tale!" Faraonul a poruncit ca Iosif să fire adus degrabă în fața lui, iar cei ce primiseră această sarcină s-au înfățişat şi l-au adus îngrijit şi dichisit, îndeplinind ordinul regelui.
5. Acesta i-a luat mâna dreaptă şi i-a zis: „Tinere, (de vreme ce propriul slujitor mi-a dat dovada că eşti cel mai bun şi cel mai priceput în înțelegerea lucrurilor), fă să mă bucur şi eu de darurile de care el a şi avut parte şi dezvăluie-mi tâlcul viselor pe care le-am avut în timpul somnului meu. Eu vreau să nu-mi tăinuieşti nimic şi, cuprins de teamă, să nu mă linguşeşti, slujindu-te de cuvinte înşelătoare şi desfătătoare atunci când fața adevărului este puțin mai înspăimântătoare. Aşadar, se făcea că, plimbându-mă de-a lungul unui fluviu, am văzut nişte vaci grase şi deosebit de mari, şapte la număr, care ieşeau din apă şi se îndreptau spre o mlaştină; de asemenea, tot atâtea vaci care au ieşit din mlaştină spre a le întâmpina, măcinate de slăbiciune şi cu o înfățişare urâtă, iar acestea le-au înfulecat pe cele şapte vaci hrănite şi mari, fără ca ele să se împlinească, rămânând jalnice şi flămânde. După această viziune m-am trezit din somn, tulburat şi gândindu-mă ce ar putea să însemne ea. Somnul m-a cuprins iarăşi şi am avut
80
81
un al doilea vis, şi mai minunat, care m-a speriat şi răvăşit. Se făcea că am văzut şapte spice care ieşeau din aceeaşi rădăcină, cu capetele lăsate în jos din pricina împlinirii lor; alături au apărut alte spice, la fel de multe, sărmane, seci şi pălite de secetă, care s-au înclinat spre a le înghiți pe cele dintâi; după aceea m-am trezit din somn!"
6. Drept răspuns, Iosif a zis: „Visul acesta, o, rege, are doar în aparență două forme[2], în realitate el tâlcuieşte aceeaşi desfăşurare a unui eveniment viitor. Căci vacile zărite de tine (nişte vite hărăzite prin naştere să tragă la plug) şi înfulecate de se-menele lor mai slabe, ca şi spicele înghițite de cele mai jalnice decât ele, prevestesc în Egipt nişte ani de foamete şi sterpăciune, la fel de mulți ca şi precursorii lor aducători de noroc, a căror abundență va fi irosită de nerodnicia urmaşilor lor, deopotrivă la număr. Lipsa lucrurilor necesare traiului va fi atât de mare încât ea va fi acoperită cu greu. Presupun asta fiindcă vacile grase mâncate de cele slabe n-au fost în stare să le sature câtuşi de puțin. Dumnezeu prezice cu siguranță oamenilor viitorul, nu pentru a-i înspăimânta sau a-i întrista, ci ca printr-o prevăzătoare înțelepciune să îndure mai lesne sosirea evenimentelor prevestite. Tu dacă vei pune deoparte surplusul din anii de început, şi-l vei cheltui cu măsură, egiptenii nici nu vor băga de seamă strâmtoarea de mai târziu."
7. Regele a admirat precauția şi înțelepciunea lui Iosif şi l-a întrebat cum va putea fi asigurat viitorul în perioada de abundență pentru ca nerodnicia ce va urma să devină mai uşor de suportat, iar el i-a răspuns sfătuindu-l să drămuiască cu zgârcenie recolta: să nu îngăduie egiptenilor să-şi distribuie prisosul, ci să le dea porunca să-l păstreze pentru vremuri de restrişte, ceea ce obişnuiesc ei să risipească fără rost atunci când cunosc belşugul. Iosif l-a mai îndemnat să strângă cerealele adunate de la plugari şi să le îngrămădească în hambare, nelăsând fiecăruia decât atât cât avea nevoie să trăiască. Faraonul l-a admirat deopotrivă nu numai

[2] Biblicul Iosif este mult mai explicit în această privință: „Iar că visul s-a arătat de două ori la faraon, aceasta înseamnă că lucrul este hotărât de Dumnezeu şi că El se grăbeşte să le plinească" ***(Facerea,*** **XLI, 32). Fiul lui Iacob este un tâlcuitor de vise care nu vorbeşte în numele său, ci în cel al divinității: „Nu eu, ci Dumnezeu va da răspuns pentru liniştirea lui faraon"** ***(Facerea,*** **XLI, 16).**

pentru tâlcuirea visului său, ci şi pentru sfaturile lui bune, însăr-cinându-l chiar pe el să facă ordine şi să întreprindă ceea ce credea că era în folosul poporului egiptean şi al regelui; autorul sfaturilor părea cel mai indicat să găsească şi calea transpunerii lor în faptă. Iosif a primit aşadar de la rege împuternicirea de a folosi inelul său cu pecete şi să poarte veşmânt de purpură[3]. A cutreierat în car întregul Egipt, a strâns grâne de la plugari, lăsându-i fiecăruia doar atât cât avea nevoie pentru însămânțări şi hrană, fără să dea nimănui socoteala de ce făcea acest lucru.

CAPITOLUL VI

1. Iosif împlinise deja treizeci de ani şi toate onorurile i-au fost acordate de către regele care, datorită uluitoarei lui înțelepciuni, l-a poreclit Psotomphaneh[1]; numele acesta înseamnă „cel ce descoperă lucrurile ascunse". Şi căsătoria lui a fost foarte respectabilă. A luat-o de soție pe Asenetha[2], fiica rămasă fecioară a lui Petephras, unul dintre preoții din Heliopolis[3], mijlocitorul căsătoriei fiind chiar regele. De la ea a avut parte de copii înaintea

sosirii anilor de foamete, primul său născut fiind Manasses. Numele său are înţelesul de „uitare", fiindcă Iosif şi-a uitat soarta potrivnică atunci când norocul i-a surâs. Fiul mai mic s-a numit Efraim, ceea ce înseamnă „repus la locul său", deoarece el a redobândit libertatea strămoşilor săi. După ce, potrivit viselor

[3] Faraonul „l-a îmbrăcat cu haină de vison" *(Facerea,* XLI, 42) şi l-a ridicat pe Iosif la rangul de mare vizir, păstrătorul pecetei regale, fastuosul său car de vicerege fiind precedat de slujitorii curţii, care îndemnau trecătorii să cadă în genunchi în faţa celui mai înalt dregător, după suveranul lor.

[1] Zafenat-Paneah=Zeul spune: El trăieşte *(Facerea,* XLI, 45).

[2] Asenat=(zeiţei) Neit îi aparţine (ea).

[3] „Oraşul Soarelui" (egipt. *On),* reşedinţă de nomă şi centru **al cultului lui Ra din Egiptul de Jos (azi cartier al oraşului Cairo).**

82

83

tâlcuite de Iosif, Egiptul a lăsat în urma lui cei şapte ani fericiţi, în al optulea an s-a şi instaurat în el foametea şi, cum răul s-a abătut din senin asupra ţării, toţi cei loviţi de năpastă s-au scurs de-a valma spre porţile palatului. Regele l-a chemat pe Iosif, care le-a atribuit grâne, dovedindu-se într-adevăr salvatorul poporului. El şi-a deschis piaţa nu numai în faţa locuitorilor acelui ţinut, ci s-a arătat gata să vândă cereale chiar şi străinilor; Iosif socotea că era drept ca toţi oamenii sărmani să fie ajutaţi de către cei ce duc un trai îmbelşugat, datorită faptului că sunt rude.

2. Deoarece şi Canaanul era bântuit de o foamete cumplită (căci acest flagel năpădise întregul pământ), şi Iacob şi-a trimis toţi feciorii în Egipt, să cumpere grâu, după ce a aflat că şi străinii pot veni la târgul de acolo. Nu l-a păstrat lângă el decât pe Beniamin, fiul lui Rachel, frate bun al lui Iosif. Când au sosit în Egipt, aceştia l-au rugat pe Iosif să încheie târgul cu ei, căci nu se făcea nimic fără voia lui, iar oamenii nu se alegeau cu foloase din cultivarea regelui, dacă nu aveau grijă să-l cinstească mai întâi pe Iosif. Acesta şi-a recunoscut fraţii, care nu se gândeau pentru nimic în lume la el (căci dânsul se despărţise de ei încă de foarte tânăr, iar acum Iosif atinsese o vârstă când schimbarea trăsăturilor feţei îl făcea de nerecunoscut, necum să-şi mai închipuie fraţii că el ajunsese într-o dregătorie atât de însemnată). Iosif a găsit cu cale să-i pună la încercare, ca să vadă ce gândesc în toate privinţele. A refuzat să le dea grâne şi le-a spus că au venit doar ca să-l spioneze pe rege; ei s-au strâns laolaltă din diverse ţinuturi şi se dădeau drept rude — căci este greu de închipuit ca un om de rând să fie în stare să crească atâţia feciori cu o înfăţişare aleasă, când de abia dacă regii mai au parte de un asemenea noroc. A ţinut să le vorbească aşa, anume ca să afle ceva sigur despre tatăl lui, cum îi merge şi ce i s-a mai întâmplat de când a plecat de la el; voia să ştie ce se petrece şi cu Beniamin, fiindcă se temea că şi pe el l-au îndepărtat din familie, aşa cum cutezaseră să procedeze cu dânsul.

3. Fraţii au fost cuprinşi de îngrijorare şi frică, fiindcă s-au pomenit ameninţaţi de o mare primejdie, negândindu-se deloc la mezinul lor; după ce şi-au strâns rândurile ca să se apere de învinuiri, a luat cuvântul Rubel, cel mai vârstnic dintre ei, şi a răspuns astfel: „Am venit aici nu pentru a face cuiva vreo nedreptate, nici să aducem daune treburilor regelui, ci doar ca să vă cerem

84

ajutorul într-o grea cumpănă, convinşi că în omenia voastră vom găsi un refugiu în calea nenorocirii care s-a abătut asupra patriei noastre. Căci am auzit că vindeţi grâne nu numai concetăţenilor voştri, ci şi străinilor, şi că voi vreţi să-i sprijiniţi pe cei ce au nevoie de ajutor. Că suntem fraţi şi rude de sânge reiese din faptul că, în privinţa înfăţişării, noi ne potrivim, deosebindu-ne prea puţin unul de altul. Tatăl nostru este Iacob, un evreu care a zămislit doisprezece copii împreună cu cele patru soţii ale sale. Câtă vreme am rămas toţi în viaţă, traiul ne-a fost fericit; de când însă Iosif, unul dintre fraţi, a pierit, ne-a mers din ce în ce mai rău. Părintele nostru îl jeleşte mereu, iar noi deplângem pacostea morţii sale şi suferinţa unui tată bătrân. Am venit acum încoace, ca să cumpărăm cereale, iar pe fratele nostru cel mai mic, Beniamin, l-am lăsat acasă, ca să aibă grijă de tata şi să conducă treburile gospodăriei. Spre a fi sigur că n-am spus nici o minciună, poţi să trimiţi un sol la casa noastră!"

4. Prin aceste vorbe a căutat Rubel să-l aducă pe Iosif la sentimente mai bune faţă de ei. Aflând că Iacob mai trăia încă şi că mezinul Beniamin nu pierise, Iosif şi-a trimis fraţii la închisoare, ca să găsească răgazul de a-i cerceta pe îndelete. A treia zi i-a adus înaintea lui şi le-a zis: „întrucât voi susţineţi că n-aţi venit la rege ca să-i dăunaţi, că sunteţi fraţi şi vă trageţi din părintele pe care l-aţi numit, puteţi să dovediţi că lucrurile stau aşa dacă lăsaţi la mine pe unul dintre voi, fără ca el să aibă de suferit ceva; între timp voi căraţi grânele la tatăl vostru şi aduceţi cu voi pe fratele care, potrivit spuselor voastre, a rămas acasă. Numai aşa îmi voi da seama că nu m-aţi minţit!" Ei aveau astfel parte de un rău şi mai mare; au vărsat lacrimi şi nu conteneau să deplângă împreună nenorocirea lui Iosif, ca şi cum doar din cauza nedreptăţii pe care i-o pricinuiseră, a dat peste ei acest necaz, trimis de Dumnezeu ca să-i pedepsească. Rubel i-a dojenit îndelung pentru căinţa lor, care nu mai putea oricum să-i folosească lui Iosif; i-a implorat, în schimb, să îndure bărbăteşte toate suferinţele trimise de Dumnezeu, ca să-i pedepsească pentru nedreptatea făcută fratelui lor. Acestea şi le spuneau unii altora, pe deplin încredinţaţi că Iosif nu înţelegea limba lor. Cuvintele lui Rubel au stârnit mâhnirea şi remuşcarea tuturora, ei înşişi fiind vinovaţi de crima pentru care Dumnezeu le hărăzea acum o dreaptă ispăşire. Când s-a convins ce mare era zbuciumul fraţilor săi, Iosif

85

a izbucnit în plâns, dar nedorind să fie văzut de ei, s-a tras deoparte pentru scurt timp, după care a revenit. Apoi

l-a păstrat pe Simeon ca ostatic până la reîntoarcerea fraților săi, poruncind acestora să se îndrepte spre casă, după ce vor fi cumpărat mai întâi grânele din târg. A dat însă ordin unui slujitor să pună pe ascuns în sacii fraților lui banii aduşi de aceştia pentru cumpărarea grânelor. Acesta a făcut întocmai ceea ce i se ceruse. 5. Când fiii lui Iacob au sosit în Canaan, au povestit tatălui lor tot ce au întâmpinat în Egipt, cum au fost luați drept spionii regelui, cum au trezit îndoieli când au spus că sunt frați şi că al unsprezecelea a rămas acasă alături de tatăl său şi cum l-au lăsat pe Simeon ostatic în mâinile guvernatorului până când Beniamin le va adeveri spusele prin venirea lui acolo. L-au rugat pe tatăl lor ca, fără a se teme de nimic, să-l trimită pe fratele mezin împreună cu ei. Nimic din ceea ce au întreprins fiii lui n-a fost pe placul lui Iacob, care a îndurat cu greu faptul că Simeon a fost reținut acolo, socotind că trimiterea lui Beniamin în Egipt nu avea nici o noimă. Nici când Rubel l-a rugat în genunchi să primească în schimb pe fiii lui, drept zălog, pentru ca bunicul lor să-i ucidă, dacă Beniamin va păți ceva pe drum, Iacob nu s-a lăsat convins de vorbele sale. Aceste dificultăți strecurau în sufletul lor îndoiala şi îngrijorarea, dar şi mai mult îi tulbura faptul că îşi găsiseră argintii ascunşi în sacii lor. Când însă s-a terminat grâul adus de ei şi foametea a devenit tot mai apăsătoare, Iacob, încolțit de nevoie s-a învoit să-l trimită pe Beniamin împreună cu frații săi, căci ei nu se puteau întoarce în Egipt fără să-l aducă cu ei. Cum de la o zi la alta foametea bântuia tot mai mult ținutul lor, iar fiii lui îl implorau necontenit, lui Iacob nu-i mai rămăsese altceva de făcut. Bărbat cu o fire mai îndrăzneață, Iuda i-a spus atunci fără înconjur tatălui său că nu trebuie să tremure pentru fratele său şi nici să fie îngrijorat de răul care-l pândeşte, căci nimic nu i se poate întâmpla lui Beniamin fără voia lui Dumnezeu şi, nici rămânând acasă, nu va scăpa de ursita ce-l aşteaptă. Doar n-o să-i condamne la moarte sigură şi, dintr-o bezmetică teamă pentru un copil, n-o să le refuze belşugul mijloacelor de trai pe care le pune faraonul la îndemâna lor. Se cuvine să se preocupe şi de salvarea lui Simeon şi să nu-l lase să piară, interzicând lui Beniamin să pornească la drum. L-a îndemnat să-şi încredințeze fiul lui Dumnezeu, căci ori el însuşi îl va readuce teafăr acasă, ori va pieri

împreună cu dânsul. în sfârşit, Iacob s-a înduplecat şi l-a cedat pe Beniamin fraților săi, dându-le acestora plata dublă a grânelor, ca şi unele produse ale Canaanului, spre a-i fi duse în dar lui Iosif: balsam, smirnă, terebint şi miere. Multe lacrimi amare vărsat-au atât părintele, cât şi feciorii lui gata de plecare: el se întreba îngrijorat dacă-şi va mai revedea feciorii întorşi teferi din călătorie; la rândul lor, ei se temeau că nu-şi vor mai găsi tatăl în viață, tristețea şi absența lor putând să-i scurteze zilele. întreaga zi şi-au petrecut-o sub semnul mâhnirii lor adânci. Bătrânul a rămas încovoiat acasă, iar fiii săi s-au aşternut la drum spre Egipt, îndul-cindu-şi amărăciunea cu speranța lor într-un viitor mai bun.

6. La sosirea lor în Egipt, au fost aduşi în fața lui Iosif. Erau stăpâniți de nu chiar aşa de mică teamă că se vor alege cu nişte mustrări pentru plata grânelor, ca şi cum ar fi luat cu ei prin înşelăciune suma datorată. De aceea i-au prezentat cuvenitele scuze guvernatorului Iosif, spunându-i că şi-au găsit banii în sacii lor la întoarcerea acasă, iar acum i-au adus cu ei. Când acesta le-a zis că habar n-avea despre ce era vorba, teama lor s-a risipit. Simeon a fost apoi eliberat din închisoare şi guvernatorul a avut grijă ca el să ajungă în mijlocul fraților săi. Iosif întorcându-se între timp de la întrevederea lui cu regele, frații i-au înmânat darurile şi, privitor la starea tatălui lor, i-au răspuns că l-au găsit sănătos. Deşi se convinsese singur că Beniamin era teafăr, i-a întrebat dacă acesta (căci îl văzuse cu ochii săi) era fratele lor mezin. Când frații i-au răspuns că era chiar el, Iosif le-a spus că Dumnezeu oblăduieşte toate lucrurile. Inima înduioşată i-a umplut ochii de lacrimi şi el s-a retras ca frații lui să nu observe nimic. I-a poftit apoi să ia prânzul împreună şi i-a aşezat la masă în ordinea de care țineau seamă când mâncau la tatăl lor[4]. Iosif s-a purtat cu toți prieteneşte, dar l-a cinstit pe Beniamin mai mult decât pe ceilalți, servindu-i o porție dublă.

7. Când frații s-au dus să se culce după prânz, Iosif a poruncit ispravnicului său să le măsoare grâul pe care urmau să-l ia cu ei, punându-i fiecăruia pe ascuns în gura sacului argintii cuveniți, iar în sarcina lui Beniamin să-i ascundă cupa lui de argint, din care obişnuia să bea. Iosif a făcut acest lucru, dornic să-şi pună

[4] „Şi s-au aşezat înaintea lui, cel întâi născut după vârsta lui şi cel mai tânăr după vârsta lui, şi se mirau între ei oameni aceştia" *(Facerea,* XLIII, 33). Ierarhia vârstei a fost încălcată.

la încercare frații, dacă vor sări cumva în ajutorul lui Beniamin, învinuit de furt şi pândit de primejdii, sau îl vor lăsa la voia întâmplării, de parcă nelegiuirea nu i-ar privi deloc, întorcându-se la tatăl lor. Slujitorul a făcut ceea ce i s-a poruncit şi în zorii zilei fiii lui Iacob au pornit la drum fără să bănuiască nimic, însoțiți de Simeon şi de două ori bucuroşi, mai întâi pentru eliberarea lui, mai apoi, pentru că îl duceau înapoi pe Beniamin, aşa cum promiseseră ei tatălui lor. Dintr-o dată au fost înconjurați de călăreți, aducându-l pe slujitorul care pusese cupa în sarcina lui Beniamin. Speriați de neaşteptata lor năvală, ei au căutat să afle motivul pentru care au tăbărât asupra lor, după ce cu puțină vreme înainte fuseseră omeniți şi ospătați de stăpânul lor. Urmăritorii le-au răspuns că sunt nişte ticăloşi care, fără să-şi amintească de ospitalitatea deschisă şi prietenească pe care le-a arătat-o Iosif, nu s-au sfiit să-i facă o nedreptate, ci au luat cu ei cupa din care băuse el, dorindu-le binele. Prin nesocotința lor au pierdut amiciția lui Iosif, pentru un câştig necinstit, şi s-au expus ei înşişi primejdiei de-a fi prinşi. I-au amenințat că ei vor avea parte de ispăşirea pe care o merită; nu vor putea să-i ascundă lui Dumnezeu că au fugit cu un lucru furat, chiar dacă au reuşit să păcălească un slujitor. Şi ei se mai întreabă acum de ce-au venit călăreții, ca şi cum nu ştiau prea bine că-şi vor primi curând pedeapsa. Prin aceste şi alte asemenea vorbe i-a dojenit slujitorul lui

Iosif pe fiii lui Iacob. Fără să bănuiască înşelătoria pusă la cale împotriva lor, ei au luat afirmaţiile acestea drept o batjocură, rămânând miraţi de nechibzuinţa cu care vorbise slujitorul şi de faptul că aceşti bărbaţi au cutezat să-i supună unui asemenea tratament, câtă vreme ei n-au păstrat argintii cuveniţi pentru grâne, descoperiţi în sacii lor, ci i-au adus înapoi, deşi nimeni nu ştia nimic despre asta; atât de departe erau ei de înfăptuirea unei fărădelegi. Totuşi, socotind mai sigură scotocirea decât simpla tăgadă, le-au cerut urmăritorilor să întreprindă o cercetare şi toţi să fie supuşi pedepselor, dacă unul dintre ei va fi prins că a furat. Deoarece ştiau că nu au pe conştiinţă nici o hoţie, au căpătat o mare încredere, îngemănată, după părerea lor, cu siguranţa deplină. Călăreţii s-au învoit să se facă o cercetare, totuşi au spus că pedeapsa trebuie să o primească numai cel ce va fi prins că a furat. Au trecut aşadar la percheziţia propriu-zisă şi, după ce au găsit în ordine toate celelalte sarcini cercetate, au ajuns, în sfârşit, la Beniamin, fără a ignora deloc că în sacul lui era ascunsă cupa,
vrând însă ca scormonirea lor să pară cât mai conştiincioasă. Ceilalţi, care se văzuseră de-acum eliberaţi de orice teamă, erau întrucâtva îngrijoraţi doar în privinţa lui Beniamin. Plini de speranţă că nici la el n-o să se găsească vreo dovadă de furt, aduceau deja urmăritorilor făţişe reproşuri, că din vina lor nu lăsaseră în urmă o bună bucată de drum. Dar când la scotocirea sacului lui Beniamin a fost găsită cupa, ei au început să scoată vaiete şi să jelească, să-şi sfâşie veşmintele şi să deplângă nu numai pe fratele lor, care îşi va primi în curând pedeapsa, ci şi propria lor soartă, fiindcă nu vor mai putea să-şi respecte promisiunea făcută părintelui lor în legătură cu Beniamin. Suferinţa lor sporea şi mai mult la gândul că, tocmai când se închipuiseră scăpaţi de toate relele, invidia soartei i-a dat pradă amărăciunii. Ei recunoşteau că sunt autorii nu numai ai nefericirii fratelui, ci şi ai mâhnirii părintelui lor, deoarece, împotriva voinţei sale, mijlociseră plecarea copilului drag în Egipt, împreună cu ei.
8. Dar călăreţii l-au înhăţat şi l-au dus înapoi la Iosif pe Beniamin, iar fraţii săi l-au urmat îndeaproape. Când l-a văzut pe el păzit de străji, iar pe ceilalţi cu doliul zugrăvit pe chipurile lor, Iosif le-a zis: „Ce aţi crezut, mişeilor, despre omenia mea şi despre providenţa divină, când aţi cutezat să întreprindeţi aşa ceva împotriva binefăcătorului şi găzduitorului vostru?" Fraţii s-au oferit să îndure pedeapsa în locul lui Beniamin şi, amintindu-şi cât de infamă fusese purtarea lor faţă de Iosif, ei l-au socotit pe deplin fericit dacă murise deja şi era scutit de necazurile vieţii; iar dacă mai trăia, pedepsirea lor putea să-l bucure, fiindcă, iată, Dumnezeu îi urmărea pentru nelegiuita lor faptă. Se numeau singuri pacostea propriului tată, căci la durerea pe care i-o provocase până atunci pieirea lui Iosif, au adăugat una nouă, pricinuită de Beniamin. Cel care le aducea chiar atunci numeroase mustrări era Rubel. Iosif a explicat că-i lasă pe ceilalţi să plece de vreme ce nu-l nedreptăţiseră deloc, şi le-a zis că se mulţumea doar cu pedepsirea băiatului (întrucât susţinea că n-ar fi înţelept să-l slobozească pe el de dragul celor nevinovaţi şi nici să-i Pedepsească pe aceştia laolaltă cu un hoţ dovedit). Când Iosif le-a promis că, la plecare, le va da o escortă sigură, ceilalţi au rămas înmărmuriţi, amuţind de durere. Atunci Iuda, care îşi convinsese părintele să dea voie mezinului să-i însoţească şi era aşijderea un bărbat de ispravă, în stare de orice faptă, s-a hotărât să înfrunte Primejdia pentru salvarea fraţilor săi, rostind următoarea cu-
88
89
I
vântare: „Nelegiuită a fost purtarea noastră faţă de tine, guver-natorule, şi ni se pare drept ca pedeapsa să se răsfrângă, deopotrivă, asupra tuturor, chiar dacă n-am greşit, afară de unul singur, cel mai tânăr dintre noi. Pierzând orice nădejde în mântuirea noastră din pricina lui, bunătatea ta ne dă oarecari speranţe şi deschide calea ieşirii noastre din impas. Acum însă, fără să ne ai în vedere pe noi, fără să-ţi aţinteşti ochii spre nelegiuirea noastră, să-ţi iei drept călăuză propria ta fire şi virtutea, nicidecum mânia (acceptată cu uşurinţă de oamenii mărunţi, nu numai în lucrurile mari, ci în orice li se întâmplă în viaţă). Pe cea din urmă priveşte-o cu dispreţ şi nu te lăsa învins de ea, încât să-i nimiceşti pe cei ce nu-şi pot dobândi singuri eliberarea şi o aşteaptă numai de la tine! Căci acum nu-i pentru prima oară când te arăţi darnic cu noi. Şi mai înainte, când am venit să cumpărăm grâne din târg, ne-ai dat să ducem familiei noastre atâtea bucate câte i-au fost necesare pentru ca să scape din primejdia de-a muri de foame. Nu-i nici o deosebire în faptul că nu-i dispreţuieşti pe cei ce pier din pricina lipsurilor în care se zbat sau în faptul că nu-i condamni la moarte pe sărmanii pe care oamenii îi bănuiesc că au greşit şi îi invidiază că au avut parte de strălucita-ţi binefacere. Este aceeaşi bunăvoinţă, oricât de diferită ar părea una de alta. Scapă-i dară pe cei hrăniţi de tine până acum şi cruţă-ne viaţa, aşa cum ai mai făcut-o, nelăsându-ne să murim de foame. E un gest minunat şi plin de măreţie, fie să ne cruţi viaţa, fie să o ajuţi să scape teafără prin dărnicia ta. Socot că Dumnezeu, dornic să-ţi croiască o cale spre sporirea virtuţii tale, ne-a făcut pe noi să cădem în năpasta de faţă; să dobândeşti faimă chiar şi iertând de păcate pe cei ce te-au nedreptăţit, nu numai prin omenescul sprijin dat celor ce ţi-au cerut ajutorul din diverse pricini. Mare lucru este să întinzi o mână de ajutor celor încercaţi de nevoi, dar o faptă mai mare şi mai demnă de un conducător este să-i graţiezi pe cei ce merită să fie pedepsiţi pentru nedreptatea comisă de ei. Căci dacă iertarea delictelor mărunte aduce mari laude celor ce o acordă, darul de a-ţi domoli mânia iertând acolo unde fapta celor care au păcătuit şi au adus daune altora este pasibilă de pedeapsa cu moartea ţine mai mult de natura divină. Dacă n-am fi avut un părinte care, prin felul cum deplânge pieirea lui Iosif, arată cât de greu îndură el pierderea copiilor săi, eu nici n-aş fi

irosit atâtea vorbe pentru salvarea vieților noastre, fără să fi avut în vedere blândețea caracterului tău, ce te face sS
socotești un lucru frumos să cruți viața celor care n-ar mai avea pe nimeni la căpătâiul lor să-i plângă după moarte. Aş fi îndurat cu inima uşoară orice pedeapsă ai fi găsit de cuviință să ne dai. Acum nu ne compătimim pe noi, deşi suntem tineri şi vom muri după ce ne-am bucurat prea puțin de desfătările vieții, ci, gân-dindu-ne mai mult la adânca bătrânețe a părintelui nostru, îți cerem îndurare şi-ți adresăm rugămintea stăruitoare: cruță-ne viața pe care fărădelegea noastră ți-a pus-o la îndemână ca s-o pedepseşti. Căci tatăl nostru nu este rău şi nu ne-a crescut aşa, fiind un om drept şi avut, care nu merită o asemenea soartă, iar acum se zbate în griji şi chinuri datorită absenței noastre îndelungate. Când va afla de moartea noastră şi de cauza ei, nu va mai suporta (ci-şi va dori cu atât mai mult să scape de viață) şi moar-tea-i pricinuită de tristețe va fi grăbită de nelegiuirea noastră, făcând ca existența lui să aibă un sfârşit lipsit de orice mângâiere; chiar şi acum, înainte să se răspândească veştile despre noi, abia dacă îi mai dau ascultare simțurile. Cumpăneşte toate acestea şi, chiar dacă fapta noastră ți-a stârnit indignarea, arată-te îndurător de dragul unui părinte şi mila față de el să fie mai mare decât ticăloşia noastră. Cinsteste-i bătrânețea pe care, prin moartea noastră, o va petrece şi o va sfârşi în singurătate deplină, căci prin acest dar aduci un omagiu numelui de tată. Procedând astfel, îți arăți respectul față de propriul părinte şi față de tine însuți, fiind bucuros că-i porți numele. Teafăr te va păstra Dumnezeu, tatăl tuturora! Prin gestul tău evlavios îl vei cinsti şi pe El, care poartă acelaşi nume, dacă te milostiveşti de părintele nostru, gândindu-te câtă durere îi va pricinui pierderea copiilor lui. Depinde de tine ca viața cu care ne-a înzestrat Dumnezeu, răpirea ei stând în puterea ta, să ne-o dăruieşti iarăşi, ca prin propria-ți bunătate să fii aidoma Lui, atât cât pofteşti. Frumos este ca cel ce dispune de o putere dublă s-o întrebuințeze nu atât în dauna, cât mai ales în folosul celorlalți; iar cel ce poate aduce nimicirea altora şi deține acest drept să nu şi-l exercite, ca şi cum nu l-ar fi avut, ci să-şi folosească autoritatea numai pentru izbăvirea oamenilor; cu cât mai numeroşi vor fi cei salvați de el, cu atât mai mult îi va creşte renumele. Tu ne poți mântui pe toți, iertându-l pe fratele nostru pentru nefericita lui greşeală. Căci nu-i cu putință ca noi să mai rămânem în viață dacă îi dai pedeapsa cu moartea, fiindcă nu ne putem întoarce la tatăl nostru câtă vreme nu-l aducem teafăr înapoi. Trebuie să îndurăm şi noi soarta pe care o va avea fratele
90
91
nostru, ca şi cum am fi fost părtaşi la fărădelegea sa. Aşadar, te rugăm, guvernatorule, ca, în cazul când îl condamni la moarte, să ne supui şi pe noi aceluiaşi supliciu, de parcă am fi fost tovarăşii lui de hoție. N-ar fi preferabil pentru noi să ne doboare jalea pricinuită de pieirea fratelui nostru decât să murim pedepsiți pentru aceeaşi nelegiuire. Trec peste faptul că el este prea tânăr şi nu are încă mintea coaptă, deci omeneşte ar fi ca în asemenea situații să fie iertat mai repede, şi, ca să te las să judeci, pun capăt discursului meu. Aşadar, dacă tu ne vei condamna, numai eu port vina că n-am spus tot ce se cuvenea ca să îmblânzesc mânia ta împotriva noastră; dacă însă ne vei achita, tu ai găsit de cuviință să hotărăşti acest lucru, conştient de blândețea şi bunăvoința ta. Nu numai că ne-ai dăruit viața, ci ne-ai făcut această favoare pentru ca să devenim mai buni decât suntem şi te-ai preocupat de binele nostru mai bine decât noi înşine. Acum, dacă vrei să-l ucizi pe băiat, la execuție pune-mă pe mine în locul lui, iar pe el trimite-l la tatăl nostru; dacă, dimpotrivă, doreşti să-l treci în rândul robilor tăi, eu însumi sunt mult mai potrivit pentru slujirea ta. Precum vezi, pentru fiecare dintre pedepse, sunt mai potrivit şi mai pregătit să-l înlocuiesc!" Iuda, care din toată inima dorea să se sacrifice pentru salvarea fratelui său, s-a aruncat la picioarele lui Iosif, dându-şi osteneala să-i îmblânzească şi pe această cale mânia şi să-l înduplece cumva. La fel s-au prosternat şi toți ceilalți frați, cu ochii în lacrimi, oferindu-se să moară în locul lui Beniamin.
9. Copleşit de înduioşare, Iosif n-a mai fost în stare să facă pe supăratul şi a poruncit celor de față să plece, pentru ca, fără martori, să dezvăluie nestingherit fraților săi cine era el. După retragerea celorlalți, s-a descoperit fraților din jurul lui, zicându-le următoarele:„Am cuvinte de laudă pentru devotamentul şi afecțiunea voastră față de propriul frate şi văd că aveți un suflet mai bun decât m-aş fi aşteptat eu, după ceea ce ați pus la cale odinioară împotriva mea, şi toate câte s-au întâmplat aici au fost făcute de mine ca să pun la încercare dragostea voastră frățească. Cred apoi că nu firea voastră ticăloasă v-a ațâțat împotriva mea, ci voia lui Dumnezeu, care ne-a permis astfel să ne înfruptăm din bunurile prezentului şi, dacă va stărui să ne rămână binevoitor, şi bunurile viitoare ne vor surâde. Azi, când am aflat, contrar aşteptărilor mele, că tatăl meu este sănătos şi am văzut cât de mult vă iubiți fratele, nu-mi voi aminti de ceea ce ați greşit față de
92
mine. Voi înceta să vă mai port ură pentru infamia voastră; recunosc că se cuvine să vă aduc mulțumiri, fiindcă eu împreună cu voi. am fost motivul pentru care Dumnezeu ne-a purtat de grijă. Vă cer şi vouă să dați uitării cele ce s-au petrecut între noi şi mai degrabă bucurați-vă că relele pe care le-ați pus la cale cândva s-au întors spre binele nostru şi să nu mai fiți trişti că ați înfăptuit ceva pentru care se cuvenea să roşiți. Nu fiți îndurerați că judecata voastră m-a nedreptățit, alungați remuşcările pentru faptele voastre, câtă vreme hotărârile luate n-au avut rezultatul dorit. Bucurându-vă pentru tot ce a făcut Dumnezeu, plecați şi duceți veştile tatălui nostru: nu cumva, bântuit de grija voastră, să-mi răpească suprema fericire şi să moară înainte de-a da ochii cu mine şi de a fi părtaş la aceste cinstiri. Luați-l cu voi, împreună cu soțiile, copiii şi rudele noastre şi strămutați-vă aici; nu se

cuvine ca făpturile care îmi sunt cele mai dragi să nu se bucure de norocul meu, mai ales că foametea va mai dura încă cinci ani!" După rostirea acestor, vorbe, Iosif şi-a îmbrăţişat fraţii. Aceştia erau năpădiţi de lacrimi şi de mâhnirea provocată de răul pe care i-l pricinuiseră; se temeau ca sub purtarea nobilă a fratelui să nu se ascundă îndreptăţită răzbunare. Apoi a urmat ospăţul. Când a aflat de sosirea fraţilor lui Iosif, regele s-a bucurat foarte mult şi, de parcă binele acesta l-ar fi privit pe el, cu dragă inimă le-a dat căruţe încărcate cu grâne, aur şi argint, destinate tatălui. După ce au primit multe daruri şi de la Iosif, fie pentru tatăl lor, fie pentru ei înşişi, dare cele mai multe pentru Beniamin, fraţii s-au îndreptat spre casa lor.

CAPITOLUL VII

1. La întoarcerea fiilor săi, când a aflat că Iosif, pe care îl jelea de multă vreme, nu numai că nu murise, ci ducea o viaţă plină de fast si fericire, cârmuind Egiptul împreună cu regele şi

împărţind cu acesta aproape întreaga răspundere a domniei, Iacob nu s-a îndoit deloc de adevărul ştirii primite, când s-a gândit la măreţia lui Dumnezeu şi la bunăvoinţa sa, care nu i se mai vădise însă de-o bună bucată de vreme. Numaidecât a pornit la drum, grăbit să ajungă la Iosif[1].

2. După ce a ajuns la Fântâna jurmântului[2], Iacob i-a adus o jertfă lui Dumnezeu, cuprins de teamă că, datorită fertilităţii Egiptului, fiii săi vor fi cuprinşi de dorul de-a locui în ţinutul acela, urmaşii lor nemaiîndurându-se să se întoarcă în Canaan, ţară a cărei cucerire le era făgăduită de Dumnezeu. El se temea de asemenea că, strămutându-se în Egipt fără a cere sfatul Domnului, neamul său putea să fie lovit de o mare nenorocire; îl îngrijora şi faptul că putea să-şi sfârşească zilele înainte de a apuca să-l revadă pe Iosif. Cu inima frământată de aceste gânduri, a căzut într-un somn adânc.

3. Şi Dumnezeu i s-a arătat în vis, l-a strigat de două ori pe nume şi la întrebarea lui cine este, El i-a răspuns: „Nu se cade să nu ţii seamă de Dumnezeu tocmai tu, Iacob, căci şi strămoşilor tăi şi ţie v-am fost statornicul sprijin şi ajutor. Atunci când tatăl tău a vrut să-ţi răpească domnia, Eu am păstrat-o pentru tine; sub ocrotirea mea ai călătorit singur în Mesopotamia, unde ai avut parte de nunţi norocoase şi te-ai reîntors de acolo cu mulţi copii şi averi mari. Datorită providenţei mele aţi scăpat neatinşi şi tu, şi toţi urmaşii tăi, iar lui Iosif, fiul socotit de tine pierdut pentru vecie, i-am hărăzit cea mai norocoasă ursită, făcându-l stăpânul Egiptului, care nu se deosebeşte prea mult de regele însuşi. Iată că vin acum, să-ţi fiu călăuză pe acest drum, şi îţi prezic că te vei stinge în braţele lui Iosif, că după multe veacuri seminţia ta va ajunge puternică şi vestită şi că Eu o voi duce înapoi în ţara pe care i-am făgăduit-o!"

4. îmbărbătat de un asemenea vis, Iacob s-a îndreptat încrezător spre Egipt, împreună cu fiii lui şi copiii acestora. Numărul

[1] Familia lui Iacob s-a stabilit în Egiptul cucerit de hicsoşi (secolele XVII-XVI î.e.n.), probabil de obârşie semitică. Iosif va fi fost vicerege al unuia dintre faraonii care au făcut parte din mica dinastie hicsosă (1684-l567 î.e.n.). Egiptul a fost recucerit de nomarhii din Teba, întemeietorii dinastiei a XVII-a (1650-l567 î.e.n.). Săpăturile arheologice „au scos la iveală dovezi care izbutesc să ne convingă de faptul că evenimentele au avut loc". (Max I. Dimont, *Evreii, Dumnezeu şi istoria,* Ed. Hasefer, 1997, p. 38).

[2] Beer-Şeba *(Facerea,* XXVI, 33 şi XLVI, 1).

tuturor se ridica la 70. Nici n-am vrut la început să pomenesc numele lor, fiindcă erau greu de pronunţat. Cred totuşi că este nevoie să înşir numele acestora, care nouă ni se pare că nu provin din Mesopotamia, ci din Egipt. Iacob a avut doisprezece feciori: dintre aceştia, Iosif a fost pomenit mai înainte. îi menţionăm pe cei de o seamă cu el şi pe urmaşii lor. Rubel a avut patru fii: Anoch, Phallus, Assaron şi Charmis; Simeon, însă, şase: Iamuel, Samin, Ioad, Iachin, Soar şi Saul. Lui Levi i s-au născut trei fii: Gersom, Caath şi Marari. Iuda a avut trei fii: Salas, Phares şi Zaras, aşijderea doi nepoţi de la Phares: Esron şi Amyr. Isachar a avut patru fii: Thulas, Phuas, Iasub şi Samaron. Zabulon, la rândul lui, a avut trei fii: Sarad, Elon şi Ialel. Iată-i pe cei ce se trag din Lia, la care se adaugă fiica ei, Dina. Toţi aceştia sunt în număr de treizeci şi trei. Rachel a avut doi fii. Dintre aceştia, lui Iosif i s-au născut doi feciori: Manasses şi Efraim, celuilalt frate, Beniamin, zece: Bolosor, Bacchar, Asabel, Gera, Naeman, Ies, Ros, Momphis, Optais şi Arad. Toţi paisprezece, împreună cu cei înşiraţi mai înainte, ridică numărul la patruzeci şi şapte. Aceştia erau copiii legitimi ai lui Iacob. Balla, slujitoarea Rachelei, i-a zămislit pe Dan şi Neftali, ultimul având, la rândul lui, patru fii: lesei, Gunis, Issares şi Sellim; Dan, unul singur: Usis. Adunându-i pe aceştia la suma de mai sus, numărul lor se ridică la cincizeci şi patru. Gad şi Aser se trăgeau din Zelpha, slujitoarea Liei. Gad a dus cu sine şapte copii: Sophonias, Augis, Sunis, Azabon, Aeris, Eroedes şi Arielas. Aser a avut o fată: Sara şi şase băieţi, ale căror nume erau: Iomnes, Isus, Isuis, Baris, Abar şi Melchiel. Aceştia, care sunt şaisprezece, puşi alături de ceilalţi cincizeci şi patru, rotunjesc suma anunţată anterior, fără să-l mai punem la socoteală şi pe Iacob[3].

5. Când Iosif a primit vestea sosirii tatălui său (căci propriu-i frate Iuda venise în grabă, ca să-l înştiinţeze din timp), i-a ieşit în întâmpinare şi întâlnirea lor a avut loc la Heroonpolis (Oraşul eroilor)[4]. Nesperata bucurie a fost atât de mare încât puţin a lipsit ca Iacob să-si dea sufletul. L-a reînviorat însă Iosif, care, chiar

[3] Lista biblică a familiei lui Iacob strămutată în Egipt însumează 75 de membri, dintre care 67 erau urmaşi direcţi. Iosif a avut copii mai mulţi *(Facerea,* XLVI, 26-27). N-au fost omise persoanele decedate anterior (Rachel, de pildă).

[4] „Atunci a trimis Iacob pe Iuda înaintea sa la Iosif, ca să-l întâmpine la Ieroonpolis, în ţinutul Goşen" *(Facerea,* XLVI, 28).

dacă nu-şi mai putea stăpâni bucuria, n-a fost atât de tulburat ca tatăl său. După ce i-a cerut să călătorească mai încet, Iosif, însoţit de cinci dintre fraţii săi, s-a grăbit să ajungă la rege, ca să-i anunţe sosirea lui Iacob, cu întreaga-i familie. Acesta s-a arătat bucuros de aflarea ştirii şi i-a cerut lui Iosif să-i spună ce fel de trai ar fi mai pe placul alor săi, ca să-i poată ajuta să-şi ducă felul lor de viaţă. Iosif i-a răspuns că noii sosiţi erau nişte păstori neîntrecuţi şi o altă îndeletnicire le era străină. Ocrotindu-i în felul acesta, el urmărea să nu-i despartă pe unii de alţii, şi să-i facă să locuiască împreună, ca să-l îngrijească pe tatăl lor, astfel încât să nu prea aibă de-a face cu egiptenii, lucru cu neputinţă dacă ei ar fi avut aceleaşi ocupaţii şi un trai asemănător. Căci în Egipt, păscutul turmelor era interzis[5].
6. Odată ajuns în faţa regelui, Iacob l-a salutat şi i-a urat o domnie fericită, iar faraonul l-a întrebat ce vârstă avea. Primind răspunsul că împlinise o sută şi treizeci de ani, regele s-a minunat de viaţa lui lungă. Iacob i-a mai spus că el nu atinsese bătrâneţea înaintată a precursorilor lui; atunci faraonul l-a trimis să locuiască împreună cu copiii lui la Heliopolis[6]. Căci acolo îşi aveau păşunile lor şi păstorii regeşti.
7. Dar foametea făcea ravagii tot mai mari în Egipt şi răul se agrava de la o zi la alta; nici fluviul nu mai uda pământul, căci Nilul nu se mai revărsa peste malurile sale, nici Domnul nu mai trimitea un strop de ploaie. în neştiinţa lui, poporul nu-şi luase nici cea mai mică măsură de prevedere, iar Iosif le distribuia cereale numai cu bani în mână. Când lipsa lor a început să se resimtă, bucatele au fost plătite cu ajutorul vitelor şi al sclavilor. Cei care mai aveau câte o bucată de pământ, renunţau la ea ca să-şi procure hrana necesară. Pe această cale, toate proprietăţile lor au intrat în posesia regelui, unul a trebuit să se strămute colo, celălalt, dincolo, încât proprietatea regelui să crească nestingherit, în

[5] Tot Goşenul a fost recomandat de Iosif membrilor familiei sale, pentru stabilirea lor în noua patrie: „Căci pentru egipteni este spurcat toi păstorul de oi" *(Facerea,* XLVI. 34).
[6] Potrivit *Bibliei,* moşia acordată lui Iacob şi urmaşilor săi era situată în noma din estul Deltei Nilului (Sân el Hagar),cu capitala la Tanit. Ea a devenit reşedinţă regală în timpul dinastiei a XDC-a (1320-l200 î.e.n.), fiind împodobită mai ales de Ramses II. De aceea, textul biblic foloseşte atât denumirea nouă, Ramses, cât şi pe cea veche şi corectă, Goşen (în paranteză) *(Facerea,* XLVII, 11).

dauna domeniului tuturora, cu excepţia preoţilor: căci numai întinderea lor de pământ a fost păstrată. Cumplita nevoie a împins în stare de robie nu numai trupurile oamenilor, ci şi sufletele lor, silindu-i să-şi ducă viaţa într-un mod nedemn. După ce foametea a încetat, fluviul s-a revărst peste glia din jur şi a adus cu sine recolte îmbelşugate, Iosif s-a dus în fiecare oraş şi a convocat mulţimea locuitorilor, pământul cedat de ei prin vânzare fiindu-le înapoiat în întregime, numai ca să poată culege roadele de pe el; Iosif i-a îndemnat ca ei să-l cultive ca şi cum ar fi fost al lor, fără să fie mâhniţi că vor da a cincea parte din recoltă regelui, gân-dindu-se că, de fapt, terenul le aparţinea. Când s-au văzut iarăşi stăpâni ai ogoarelor lor, fără să fi sperat măcar, toţi au primit bucuroşi, luând asupra lor respectarea strictă a acestei porunci. Prin aceste fapte prestigiul lui Iosif în faţa egiptenilor a sporit, fără să crească mai puţin nici supunerea lor faţă de rege. Obiceiul de a plăti a cincea parte din recoltă a dăinuit neschimbat şi sub suveranii următori[7].

CAPITOLUL VEI

1. Iacob a mai trăit şaptesprezece ani în Egipt, apoi s-a îmbolnăvit şi s-a stins din viaţă în prezenţa fiilor săi, după ce le-a urat mai întâi toate cele bune, prezicând după datina proorocilor că urmaşii lor vor locui în Canaan, ceea ce s-a şi adeverit mai târziu. L-a lăudat mai cu seamă pe Iosif, care nu numai că a dat uitării

[7] în Regatul Vechi, proprietatea mică şi mijlocie a coexistat alături de cea a faraonului şi a templelor. în Regatul Mijlociu, din proprietar al pământului agricol, regele a devenit (sau redevenit) proprietar *defaclo,* încasând dijmă de la ţăranii expropriaţi prin înfometare. Această politică agrară, care a fluctuat de-a lungul mileniilor de guvernare faraonică, a fost atribuită de *Biblie* lui Iosif, dijmuirea perpetuându-se şi în Regatul Nou (1570-l085 î.e.n.).

nedreptatea pricinuită de fraţii lui, ci le-a arătat şi mai multă bunătate, re vărsând asupra lor atâtea binefaceri încât nu le vor putea recompensa niciodată. De aceea, Iacob a poruncit propriilor săi fii să-i accepte în rândurile lor pe fiii lui Iosif, Efraim şi Manasses[1], atunci când vor împărţi între ei Canaanul, lucru despre care vom vorbi mai târziu, cerându-le totodată ca el să fie înmormântat în Hebron. A murit după ce a trăit cu trei ani mai puţin decât o sută cincizeci, neîntrecut de nici unul dintre strămoşii lui în privinţa evlaviei faţă de Dumnezeu; pentru meritele sale, el şi-a primit răsplata care se acordă pe drept cuvânt celor de seamă datorită bunătăţii lor. Cu încuviinţarea regelui, Iosif a dus trupul tatălui său[2] în Hebron, unde i-a făcut o strălucită înmormântare. Când fraţii lui au şovăit să se reîntoarcă în Egipt (căci se temeau de răzbunarea celui pe care ei îl nedreptăţiseră mai înainte prin răutatea lor, după moartea tatălui, el nemiavând faţă de cine să-şi dovedească bunătatea pe care le-o arătase până atunci), Iosif i-a convins că n-au nici un motiv de îngrijorare sau de suspiciune. Când s-au întors împreună cu el, Iosif a dăruit fraţilor săi o moşie întinsă, fără a înceta să le dovedească întreaga lui bunăvoinţă.
2. După ce a trăit o sută şi zece ani, s-a stins din viaţă şi Iosif, un bărbat înzestrat cu minunate însuşiri, care a cârmuit şi guvernat toate cu multă cumpătare, slujindu-se de putere cu chibzuinţă şi înţelepciune. Aceste calităţi i-au adus multă fericire în rândul egiptenilor, deşi venise la ei din altă parte,având de înfruntat numeroasele învinuiri mincinoase şi nelegiuirile de care am mai vorbit. Au murit şi fraţii lui Iosif, care au dus în Egipt o viaţă fericită. Urmaşii lor şi copiii acestora le-au adus mai târziu trupurile şi le-au înmormântat la Hebron. Dar evreii au luat cu ei osemintele lui Iosif în Canaan, cu prilejul plecării lor din Egipt; căci ei se legaseră prin jurământ

faţă de Iosif să facă aceasta[3]. Care

[1] Amândoi au fost adoptaţi şi au primit binecuvântarea pentru a fi socotiţi şi ei drept strămoşii unor triburi israelite *(Facerea,* XLVIII, 5-20).

[2] Israel a fost îmbălsămat de doctorii egipteni şi, după cele 40 de zile ale plângerii, alaiul funerar s-a îndreptat spre peştera din ţarina Macpela din Hebron (Facerea, XLVIII, 2-l3).

[3] Ultima dorinţă a lui Iosif, înainte de a muri, întărită prin jurământul fraţilor săi, a fost ca oasele să-i fie scoase din Egipt. Flavius Josephus a ajuns astfel la ultimul capitol al Genezei (L).

a fost soarta fiecăruia dintre urmaşi şi cu câte osteneli au izbutit ei să obţină cucerirea Canaanului voi povesti mai târziu, după ce voi arăta mai întâi pricina pentru care a avut loc părăsirea Egiptului.

CAPITOLUL IX

1. Egiptenii erau voluptuoşi şi delăsători în muncă, şi, aintre celelalte desfătări, cel mai mult îi atrăgea pofta de câştig, fiind foarte porniţi împotriva evreilor, pe care îi invidiau pentru norocul lor. Când au văzut că familiile israeliţilor prosperau şi prin hărnicie şi dibăcie, agoniseau averi mari, ei s-au temut că puterea lor ar grăbi decăderea egiptenilor. Şi fiindcă amintirea binefacerilor lui Iosif pălise cu trecerea timpului, iar puterea era acum în mâinile altei familii[1], ei îi asupreau amarnic pe israeliţi supu-nându-i la diferite corvezi grele. Le-au poruncit să sape pe malul fluviului multe canale, să înconjoare oraşe cu ziduri de apărare[2] şi să înalţe diguri, pentru ca apele să nu treacă de ele, formând bălţi. Egiptenii i-au istovit pe oamenii noştri chiar şi prin construirea piramidelor[3], silindu-i să înveţe tot felul de meserii şi să se deprindă cu muncile grele. Ei au îndurat aceste nenorociri vreme de patru sute de ani; şi unii şi alţii se luaseră parcă la întrecere, egiptenii vrând să-i nimicească pe israeliţi printr-o muncă istovitoare, iar aceştia să se dovedească totdeauna mai presus de orice efort.

Ramesizii, întemeietorii unui vast imperiu şi protagoniştii dinastiilor a XK-a (1320-l200 î.e.n.) şi a XX-a (1200-l085 î.e.n.).

[2] *Biblia* citează trei „cetăţi tari" zidite de Israel lui faraon, două servind ca hambare: Pitom şi Ramses şi cetatea On sau Iliopolis *(Ieşirea* I, 11).

[3] Locul piramidelor din Regatul Vechi sau Mijlociu a fost luat în Regatul Nou de construirea templelor, necropolelor şi palatelor gigantice, pe gustul Ramesizilor.

r

2. în vreme ce evreii erau absorbiţi de asemenea treburi, a survenit ceva care a făcut ca egiptenii să dorească şi mai mult stârpirea neamului nostru, din următoarea pricină. Unul dintre scribii lucrurilor sfinte (căci ei erau pricepuţi în prezicerea celor ce urmau să se întâmple aievea) l-a vestit pe rege că în vremea aceea urma să se nască din sânge evreu un copil care, lăsat să crească mare, îi va înlătura pe egipteni de la domnie, făcând ca israeliţii să devină mai puternici; virtutea îi va fi neîntrecută şi amintirea lui va dăinui veşnic. Speriat de prezicerea lui, regele a poruncit ca toţi băieţii aduşi pe lume de seminţia israeliţilor să fie de acum încolo aruncaţi în fluviu şi ucişi; moaşele egiptene să descopere femeile evreilor care erau în chinurile facerii şi să supravegheze naşterile lor. Potrivit poruncii lui, doar moaşele egiptene să stea la căpătâiul evreicelor născătoare, întrucât, fiind de acelaşi neam, era de aşteptat ca ele să respecte cu sfinţenie voinţa regelui. Cele care vor încălca acest ordin şi vor cuteza să-şi ascundă noii-născuţi, să fie condamnate la moarte,împreună cu întreaga lor familie. Evreilor li s-a părut cumplită această poruncă, nu numai pentru faptul că-şi pierdeau copiii, iar părinţii erau constrânşi să devină călăii propriilor lor odrasle, ci fiindcă se gândeau că neamul lor va pieri în întregime o dată ce pruncii vor fi ucişi, murind ei înşişi nu mult după aceea, încovoiaţi de apăsătoarea soartă şi lipsiţi de orice mângâiere. Aceasta era nefericirea în care se zbăteau. Dar, împotriva hotărârii lui Dumnezeu, orice luptă este zadarnică, fie ea însoţită de mii de şiretlicuri. Căci copilul prevestit de scribul lucrurilor sfinte, în pofida pândelor puse la cale de rege, a crescut pe ascuns şi toate prezicerile privitoare la ceea ce urma să se întâmple după naşterea lui s-au dovedit adevărate. Iată cum s-au petrecut lucrurile.

3. îngrijorat de viitorul întregului său neam, ameninţat cu pieirea prin neputinţa lui de a-şi creşte băieţii drept urmaşi, Amaram, bărbat de vază din rândul evreilor, avea el însuşi serioase temeri, fiindcă soţia lui rămăsese grea, punându-l într-o mare încurcătură. El şi-a înălţat ruga spre Dumnezeu şi l-a implorat să aibă grijă de soarta oamenilor săi, care îi urmaseră până atunci datinile religioase cu evlavie, dând israeliţilor şansa de a scăpa de nenorocirea survenită acum, pentru ca egiptenii să nu mai tragă speranţă că-i vor stârpi în întregime. Domnul s-a îndurat de el, i-a ascultat ruga, i s-a arătat în vis şi l-a încurajat

să nu aibă nici o îndoială în privinţa viitorului. I-a zis că-şi aminteşte de evlavia israeliţilor şi le va da mereu cuvenita răsplată, de vreme ce strămoşilor lor le-a oferit binecuvântatul prilej ca, dintr-o mână de oameni, să devină o mulţime atât de mare. Căci Abraham a plecat singur din Mesopotamia în Canaan, unde a avut parte de noroc, şi soţia lui, până atunci stearpă, a zămislit şi a avut copii, aşa cum şi-a dorit el însuşi; lui Ismael şi

urmaşilor săi le-a lăsat ţinutul Arabiei, fiilor Cheturei, Trogloditis şi lui Isaac, Canaanul. Domnul i-a mai zis: „Şi dacă nu sunteţi lipsiţi de evlavie şi recunoştinţă, amintiţi-vă de ceea ce a înfăptuit în război sub ocrotirea mea. Datorită marelui noroc pe care l-a avut cât a trăit el însuşi, lăsându-l moştenire copiilor şi nepoţilor săi, Iacob a dobândit o mare faimă în rândul popoarelor străine: şaptezeci a fost numărul tuturor celor care au sosit în Egipt, iar acum v-aţi înmulţit şi numărul vostru se ridică la peste şase sute de mii. Află că acum mă ocup de binele vostru obştesc şi de gloria ta. Căci băiatul de teama căruia egiptenii vor să-i ucidă pe toţi copiii israeliţilor al tău va fi. El va rămâne nedescoperit de cei ce stau la pândă să-i ia viaţa, va fi crescut în chip minunat şi va elibera neamul evreilor din robia egipteană. Iar amintirea lui va perpetua în rândul neamurilor care vor veni, atât printre evrei cât şi printre străini, această binefacere pe care ţi-o fac ţie şi urmaşilor tăi. Va avea şi un frate[4] şi se va bucura de atâta trecere încât mă va sluji ca preot, şi el, şi cei ce se vor naşte din dânsul, în vecii vecilor!" 4. După ce a avut acest vis prevestitor, Amaram s-a trezit şi a dezvăluit cele întâmplate Ioachebedei; ea era soţia lui. Spaima amândurora a crescut şi mai mult datorită prezicerilor primite în vis. Părinţii erau îngrijoraţi nu numai din pricina băiatului, ci şi a marelui noroc care-i aştepta în viitor. Temeinicia proorocirilor lui Dumnezeu a fost adeverită prin însăşi naşterea femeii, care a decurs uşor, fără să fie însoţită de cumplitele chinuri ale facerii, rămânând nedescoperită de cei ce stăteau la pândă. Vreme de trei luni, copilul a fost alăptat pe ascuns acasă. Apoi Amaram s-a temut că taina va fi divulgată şi, cuprins de mânie, regele îl va ucide o dată cu copilul lui şi va fi zădărnicită astfel promisiunea Domnului, hotărând că era mai bine să lase în seama lui Dumnezeu grija salvării copilului, decât să mai aibă încredere în

Aaron, înzestrat cu harul elocvenţei.

101

propria-i ascunzătoare (căci ceea ce îl nelinişte era faptul că nu numai asupra copilului crescut pe furiş, ci chiar asupra lui plana o mare primejdie). Amaram socotea că Dumnezeu dispunea de toate mijloacele de a asigura ocrotirea copilului, pentru ca prezicerile sale să se adeverească. O dată această hotărâre luată, părinţii au împletit din scoarţă de papirus[5] un coşuleţ ce semăna cu un leagăn, destul de mare pentru ca pruncul să poată sta în voia lui. Apoi au uns coşuleţul cu smoală (căci pentru a împiedica apa să pătrundă printre împletituri se foloseşte îndeobşte smoala), au pus în el copilaşul şi au împins coşuleţul în fluviu, lăsând în seama Domnului ocrotirea lui. Fluviul l-a dus încet la vale; la porunca mamei sale, Mariamme, sora pruncului, se preumbla pe mal ca să vadă încotro plutea pe fluviu coşuleţul[6]. Atunci a dovedit Dumnezeu că deşteptăciunea omenească nu-i în stare de nimic şi că duce la bun sfârşit numai ce pofteşte ea, iar cei ce pentru propria lor siguranţă pun la cale pieirea altora nu-şi ating ţelul, oricât s-ar strădui; în schimb, cei ce potrivit tainicei hotărâri a Domnului păreau sortiţi pieirii, sunt salvaţi contrar aşteptărilor lor şi, din mijlocul nenorocirilor, ei îşi găsesc calea spre noroc. Chiar şi peripeţiile acestui copil dovedesc limpede puterea lui Dumnezeu.

5. Thermutis era fiica regelui. în vreme ce se hârjonea pe malul fluviului, a zărit coşuleţul care plutea pe ape, poruncind unui înotător să-i aducă panerul. Când porunca i-a fost îndeplinită de cel ce o primise, iar ea a văzut in coşuleţ copilaşul, a fost foarte încântată de faptul că era mare şi frumos. Atâta gingăşie a revărsat Dumnezeu asupra lui Moise încât au ajuns să-l crească şi să-l educe tocmai cei care, temându-se de naşterea lui, dăduseră cumplitul ordin să fie ucişi băieţii din neamul evreilor. Atunci Thermutis a cerut să fie adusă o femeie care să alăpteze copilaşul. Dar acesta n-a vrut să sugă de la sânul ei, ci s-a împotrivit, îndepărtând una după alta şi pe multe alte femei, până s-a ivit Mariamme, sosită, chipurile, din întâmplare, ca să vadă ce s-a

[5] Din tulpinele acestei plante care creştea din abundenţă pe malurile Nilului în vremea faraonilor îşi făureau egiptenii bărcile şi corăbiile lor fluviale.

[6] După propria lui mărturie, şi Sargon, întemeietorul dinastiei semite din Akad (237l-2315 î.e.n.), a plutit în fragedă pruncie într-un coş de trestie pe apele Eufratului, fiind găsit şi crescut de un grădinar, spre a intra în slujba regelui din Kiş, al cărui tron l-a uzurpat apoi. Aşa erau abandonaţi copiii sărmani în Mesopotamia, de unde au plecat şi Abraham cu Sara şi Lot spre Canaan.

102

întâmplat. „Nu are rost, prinţesă, — i-a zis ea — să aduci băiatului acestuia nişte doici care nu sunt din acelaşi neam cu el. Dacă vei binevoi să chemi vreo doică evreică, atunci se va învoi imediat să sugă la sânul ei, având acelaşi sânge!" Socotind că sfatul era bun, prinţesa i-a poruncit să se ocupe chiar ea de asta şi să-i aducă doica potrivită. Mariamme şi-a îndeplinit misiunea ce-i fusese încredinţată şi s-a întors cu propria ei mamă, al cărei chip nu-l cunoştea nimeni. Băiatul i-a primit de bunăvoie sânul, lipindu-se cu drag de ea; prinţesa a rugat femeia să se ocupe de creşterea şi alăptarea băiatului.

6. Deoarece fusese lăsat în părăsire pe fluviu, prinţesa i-a dat un nume potrivit cu ceea ce i se întâmplase. Căci la egipteni apa se cheamă „mo", iar „yses", cei ce sunt scoşi afară (din apă). Ambele cuvinte puse laolaltă au dat numele de Moise[7]. Fără îndoială, prin sufleteasca-i măreţie şi prin tăria lui în înfruntarea greutăţilor, el îi întrece pe toţi evreii, întocmai cum a prezis Dumnezeu. De la părintele Abraham, a fost al şaptelea. Căci el a fost fiul lui Abraham, la rândul lui, fiul lui Caath; tatăl acestuia a fost Levi, fiul lui Iacob, zămislit de Isaac. Iar ultimul a fost

fiul lui Abraham. în copilărie, judecata şi deşteptăciunea n-au ținut pasul cu vârsta, ci i-au luat-o cu mult înainte; a dovedit o înțelepciune şi o educație care se potriveau cu o vârstă mai împlinită; ceea ce a făcut când a ajuns mai mare şi a atins vârsta bărbăției a trezit mari speranțe de viitor. La trei ani de la venirea lui pe lume, Domnul i-a dat o statură înaltă şi mlădioasă, iar frumusețea lui era atât de mare încât nici unul dintre cei mai puțin sensibili la trăsăturile exterioare nu-l putea privi fără să fie tulburat de prestanța făpturii sale. Adesea se întâmpla ca oricine îl întâlnea, să-şi lase deoparte treburile care îl absorbeau şi să rămână țintuit pe loc, cufundat în contemplarea uimită a băiatului. Căci copilăreasca drăgălăşenie, îmbinată cu simplitatea ființei lui, încătuşau privitorul încât nu se mai îndura să se despartă de el.

7. Când l-a văzut atât de chipeş, Thermutis l-a adoptat pe Moise, fiindcă nu avea copii legitimi. Aducându-l o dată la tatăl

„Moses" este un nume propriu egiptean într-o formă prescurtată, cea integrală întâlnindu-se, de pildă, în Tuthmoses: „Thot este cel ce l-a născut". Patru faraoni din dinastia XVIII-a au purtat acest nume: Thutmoses I (1525-l512); Tuthmoses II (1512-l504), Tuthmoses III (1504-l450), cel mai de seamă dintre toți şi, în sfârşit, Tuthmoses IV (1425-l417 î.e.n.).

T

ei, i-a arătat acestuia că avea intenția să-l facă moştenitor dacă zeul nu-i va dărui un alt fiu, apoi a adăugat: „L-am crescut pe acest copil cu înfățişare divină şi fire nobilă; şi deoarece l-am primit ca pe un dar minunat al bunăvoinței fluviului, am hotărât să-l fac fiul meu şi moştenitorul tronului tău!" După rostirea acestor vorbe, Thermutis a pus băiatul în brațele tatălui ei. Acesta l-a luat, strângându-l cu drag la piept şi, ca să facă pe placul fiicei sale, i-a pus în glumă diadema regală. Moise a azvârlit-o la pământ, după ce i-a smuls-o în joaca lui copilărească şi a călcat-o în picioare. Acest fapt a fost privit ca o piază-rea pentru domnie. Cum a văzut această întâmplare, scribul lucrurilor sfinte, care prezisese că puterea egipteană urma să decadă prin naşterea lui, s-a şi grăbit să vină ca să-l ucidă, strigând înspăimântat:, Jată, o, rege, copilul pe care, dacă-l vom ucide, zeul ne va pune la adăpost de prezicerea lui! Propria-i faptă adevereşte prevestirea, căci el ți-a batjocorit domnia, călcând în picioare diadema regală. Prin uciderea lui îi scapi pe egipteni de spaima inspirată de dânsul şi răpeşti evreilor speranța pe care şi-au pus-o în el!" Dar Thermutis i-a luat-o înainte şi a ascuns copilul; regele însuşi nu s-a arătat prea hotărât să-l ucidă, căci Dumnezeu i-a insuflat această şovăială. Moise a fost crescut cu multă grijă şi evreii şi-au pus în el nădejdile lor cele mai mari, în schimb egiptenii urmăreau cu ochi bănuitori educația lui. Dar cum nimic nu era limpede, s-a renunțat la acest omor (întrucât regele, fiind înrudit cu Moise prin adopțiune, nu se încumeta să-i curme zilele şi nici nu s-a găsit altul care să aibă încredere în prezicerea evenimentelor viitoare, spre a fi pe placul egiptenilor).

CAPITOLUL X

1. Odată ajuns la vârsta bărbăției, Moise — despre peripețiile naşterii şi educația căruia am vorbit deja — şi-a dovedit în chip strălucit vitejia față de egipteni, arătând că era făcut să-i înjosească pe ei şi să-i înalțe pe asupriții evrei cu următorul prilej. Etiopienii[1], învecinați cu egiptenii, au năvălit în țara acestora şi i-au jefuit, ducând cu ei prada. Cuprinşi de mânie, egiptenii au pornit cu oastea împotriva lor, ca să răzbune ocara îndurată, dar, biruiți de război, unii au căzut pe câmpul de luptă, alții s-au ales cu fuga ruşinoasă spre casă. Etiopienii i-au urmărit pe fugari; socotind că dădeau dovadă de laşitate dacă nu supuneau întregul Egipt, l-au prădat în lung şi în lat; au prins gustul prăzilor bogate şi nu s-au mai putut abține să dezlănțuie noi atacuri. întrucât în ținuturile megieşe, străbătute în primele incursiuni, nimeni nu li s-a împotrivit cu arma în mână, etiopienii au pătruns până la Memphis şi până la malul mării, fără ca vreo cetate să țină piept iureşului !or. Răzbiți de această nenorocire, egiptenii şi-au căutat scăparea în oracole şi preziceri. Ascultând povața pe care o primiseră de la Dumnezeu, să cheme în ajutorul lor un evreu, regele l-a cerut dî la fiica sa pe Moise, ca să-l pună comandantul trupelor. Aceasta l-a încredințat regelui, după ce mai întâi l-a pus să jure că n-o să-i pricinuiască nici un rău, convinsă că astfel făcea un biie țării, pentru care i se cuveneau mulțumiri, reproşând preoților faptul că nu se sfiau să ceară ajutorul celui pe care îl condamnaseră la moarte ca pe un duşman.

2. Dar Moise, rugat deopotrivă de Thermutis şi de rege, a acceptat cu plăcere să plece în expediția aceasta. Scribii lucrurilor sacre din ambele neamuri se bucurau mult, cei ai egiptenilor fiindcă sperau ca, după victoria lui Moise asupra duşmanilor, să-l înlăture din calea lor printr-un vicleşug, iar cei ai evreilor fiindcă nădăjduiau că le va fi dat să scape din robia egiptenilor sub conducerea biruitorului Moise. Nerăbdător să se năpustească asupra duşmanilor înainte ca ei să ştie ceva despre sosirea lui, acesta şi-a croit drum nu pe malul fluviului, ci mai mult prin interiorul țării. Aşa a dovedit cu prisosință cât de uimitoare era înțelepciunea lui. Distanța era greu de străbătut din pricina puzderiei de şerpi (căci acest teren zămislea nenumărate târâtoare şi unele soiuri care nu se mai găseau în altă parte şi ele se deosebeau nu numai prin puterea distrugătoare, ci şi prin înfățişarea lor foarte diferită, lor adăugându-li-se şi zburătoarele care dăunează fără să stea ascunse

L

[1] Locuitorii Nubiei, situată între prima şi a şasea cataractă a Nilului, denumită de egipteni Ţara Cuş. A 25-a dinastie (745-650 î.e.n.) a fost etiopiana.

în ţărână, dar aduc prăpădul pe neaşteptate, din văzduh); Moise a conceput aşadar un plan minunat, prin care să-şi poată conduce oastea în siguranţă şi nevătămată. El a pus să se confecţioneze împletituri din scoarţă de papirus în formă de coşuri şi le-a luat cu el, umplute cu ibişi[2]. Căci şerpii se temeau foarte mult de aceste fiinţe: ei fugeau din faţa acestora, fiindcă sunt înghiţite de ele la fel ca de cerbi. Ibişii au îndeobşte o fire blândă şi nu devin sălbatici decât în faţa şerpilor. Mă abţin să mai scriu acum despre asta, căci grecii ştiu prea bine cum este ibisul. Când oastea a ajuns în ţinutul unde mişunau şerpii, Moise a trimis numaidecât ibişii, care au tăbărât cu furie asupra târâtoarelor, făcându-le inofensive. După ce şi-a încheiat nestingherit marşul, el i-a luat prin surprindere pe etiopieni, a ieşit biruitor în confruntarea cu aceştia, răpin-du-le speranţa de a mai cuceri Egiptul. Le-a distrus oraşul luat cu asalt şi pretutindeni a provocat un mare măcel în rândul etiopienilor. După ce şi-a încheiat cu succes misiunea, Moise n-a cruţat oastea egipteană de nici un efort. Astfel că etiopienilor nu le-a rămas de ales decât prizonieratul sau distrugerea lor totală, în cele din urmă au fost alungaţi până la Saba, regescul oraş al etiopienilor, căruia mai târziu Cambise[3] i-a dat numele surorii sale Meroe[4], fiind supuşi asediului. Această localitate părea cu neputinţă de cucerit, deoarece cetatea era înconjurată de apele Nilului, şi alte două fluvii, Astapus şi Astabora, îngreunau şi mai mult atacul. Oraşul era situat în interiorul unei insule şi nu avea drept stavilă pusă în calea duşmanilor numai fluviul, ci şi puternice metereze împrejmuitoare, precum şi diguri mari, aflate în spatele zidurilor, ca să le apere de inundaţii, atunci când fluviul umflat venea în iureş năvalnic. Chiar şi pentru cei ce treceau dincolo de fluviu, cucerirea oraşului rămânea extrem de dificilă. în vreme ce Moise era mâhnit de faptul că oastea lui era silită să huzurească (deoarece duşmanii nu cutezau să dea atacul), iată ce s-a întâmplat. Regele etiopienilor avea o fiică cu numele de Tharbis. Aceasta l-a văzut pe Moise cum îşi conducea oastea spre zidurile

[2] Egiptenii vechi socoteau ibisul o pasăre sacră.

[3] Cambise n, rege persan (529-522 î.e.n.),cuceritorul Egiptului (525 î.e.n.), care a întreprins campanii neîncununate de succes, împotriva Libyei şi Nubiei.

[4] Oraş situat în aval de cea de-a 5-a cataractă a Nilului, Meroe a devenit metropola Nubiei după jefuirea de către egipteni (590 î.e.n.) a Napatei, fostă capitală a regatului (sec.X-IV î.e.n.).

oraşului şi se lupta vitejeşte şi a rămas uimită de chibzuinţă şi atacul pornit de el, socotind că lui îşi datorau norocul egiptenii, care îşi pierduseră speranţa în libertatea lor; în schimb, i-a pus într-o mare primejdie pe etiopienii foarte mândri de strălucitele lupte duse împotriva celor dintâi; de aceea, s-a îndrăgostit de dânsul. Şi cum simţământul acesta sporea necontenit, a trimis la el pe cel mai credincios slujitor al ei, ca să-l ceară în căsătorie. Moise a consimţit, cu condiţia ca ea să predea oraşul împresurat. După ce s-a legat printr-un jurământ că o va lua de soţie şi că, după predarea oraşului, el va respecta pactul încheiat, s-a trecut de la vorbă la faptă. Atunci Moise a adus mulţumire Domnului pentru victoria obţinută asupra etiopienilor, şi-a celebrat căsătoria şi apoi a condus acasă oastea egipteană[5].

CAPITOLUL XI

1. în loc să-i fie recunoscători lui Moise pentru că îi scăpase de primejdii, egiptenii au urzit cu multă râvnă intrigi împotriva lui; ei s-au temut ca, încurajat de războinica lui faptă, să nu le provoace noi daune, îndemnându-l pe rege să-l ucidă. Şi el se gândise la acelaşi lucru, pe de o parte, din invidie faţă de succesul expediţiei sale, pe de altă parte, de teamă că Moise îl va detrona; era mereu aţâţat de scribul lucrurilor sacre, care ardea de nerăbdare să-i curme viaţa lui Moise. Când a aflat de aceste uneltiri, el a căutat să se ascundă, dar cum drumurile sale erau păzite de străji, a ales calea fugii prin deşert, eventualitate la care duşmanii

Pentru această expediţie a lui Moise, devenit comandantul oştirii egiptene Şi biruitorul nubienilor, care invadaseră valea Nilului, Havius Josephus s-a inspirat din izvoare nevalidate *de Biblie.* Ea nu menţionează vreo altă căsătorie a lui Moise, în afară de cea cu Sefora, din capitolul următor. Şi Scylla, fiica lui Nisus, regele Megarei, s-a îndrăgostit de Minos, chipeşul rege cretan care asedia cetatea Şi-i înlesneşte biruinţa, trădându-şi patria şi pe propriul ei tată.

L

107

săi nu se aşteptaseră defel. Deşi a fost chinuit de lipsa hranei, a îndurat foamea cu multă răbdare şi tărie. Moise a ajuns astfel în oraşul Madian, care era situat pe ţărmul Mării Roşii şi-şi trăgea numele de la un fiu al lui Abraham şi al Cheturei. Istovit de trudă şi de necazuri, s-a odihnit la ora amiezii lângă o fântână din preajma oraşului; ca urmare a obiceiurilor pe care le aveau băştinaşii, el a găsit prilejul de a-şi vădi curajul şi o cale de a-şi îmbunătăţi propria situaţie.

2. întrucât ţinutul ducea lipsă de apă, păstorii se străduiau să pună mai întâi stăpânire pe fântâni, ca nu cumva acestea să fie golite de alţii, iar ei să nu mai aibă cu ce să-şi adape turmele. La fântâna aceea au venit atunci şapte fetişcane surori, fiicele lui Raguel, preot care se bucura de multă cinstire din partea locuitorilor, ele fiind cele care păşteau turmele tatălui lor, căci, potrivit vechiului obicei răspândit printre troglodiţi, chiar şi femeile trebuiau să înfăptuiască asemenea munci. Când însă fetele sosite înaintea celorlalţi au scos din fântână apă îndestulătoare pentru turmele lor în adăpătorile anume pregătite pentru asta, păstorii, care ajunseseră mai târziu, au vrut să le alunge şi să-şi păstreze apa pentru ei. Socotind că era nedemn să asiste nepăsător la ocara adusă fetelor şi să tolereze ca puterea bărbaţilor să stea mai presus decât dreptul femeilor, Moise s-a împotrivit nedreptei voinţe a păstorilor şi a dat cuvenitul ajutor fetelor. Ele i-au mulţumit pentru binefacerea lui, s-au dus la tatăl lor, i-au descris silnicia păstorilor şi felul cum i-a ajutat străinul şi l-au rugat să nu se arate nerecunoscător faţă de el, dorind ca fapta bună să nu rămână nerăsplătită după merit. Raguel şi-a lăudat fiicele pentru râvna arătată faţă de binefăcătorul lor, apoi le-a poruncit să-l aducă pe Moise înaintea lui, ca să-i răsplătească devotamentul. După ce acesta a sosit la el, i-a înfăţişat ce i-au povestit fiicele sale despre sprijinul său neprecupeţit şi, admirându-l pentru nobilul gest, l-a asigurat că nu se va arăta nerecunoscător faţă de fapta lui bună, ci că-l va satisface nu numai cu o răsplată pe aceeaşi măsură, ci cu una mult mai mare. După câtăva vreme l-a adoptat şi i-a dat de soţie pe una din fiicele sale. De asemenea, l-a făcut paznicul şi stăpânul turmelor sale (în asta şi consta pe atunci întreaga avuţie a barbarilor).

108

CAPITOLUL XII

1. Primind asemenea binefaceri de la Iothor (căci aceasta era porecla lui Raguel), Moise a rămas la el, ducându-i turmele la păscut. într-o zi, când îşi păştea turmele, el a ajuns la o pajişte de pe muntele numit Sinai[1]. El era cel mai înalt dintre toate piscurile ţinutului şi avea foarte bogate păşuni, înzestrate din belşug cu cele mai bune ierburi nepăscute niciodată, întrucât mulţimea credea că acolo locuia Dumnezeu, o cucernică teamă împiedicând păstorii să-l aburce. Acolo, Moise a avut parte de o miraculoasă întâmplare. Focul cuprinsese un rug de mure, dar flacăra lăsa nevătămată frunzele şi florile, fără să mistuie nici vrejurile încărcate de rod, chiar dacă avea o strălucire vie şi puternică. Moise a rămas surprins de noutatea şi minunăţia priveliştii; şi mai mult l-a uimit faptul că focul a căpătat glas, l-a strigat pe nume şi, prin vorbele rostite, l-a dojenit pentru cutezanţa lui şi pentru că nu s-a sfiit să calce într-un loc sfânt, până atunci neatins încă de oameni, sfătuindu-l să stea cât mai departe de flacără şi să se mărginească la ceea ce a văzut, mulţumită virtuţii sale şi ca urmaş al unor mari strămoşi, fără să meargă mai departe în cercetările sale, din simplă curiozitate. Apoi glasul i-a prezis cât de mare îi va fi cinstea şi gloria pe care o va dobândi printre oameni prin grija şi ajutorul lui Dumnezeu; i-a poruncit deopotrivă să se îndrepte încrezător spre Egipt, unde va fi conducătorul şi îndrumătorul neamului evreu şi îşi va elibera consângenii de nedreapta împilare a egiptenilor. „Căci poporul tău — a mai spus acelaşi glas — va locui în această ţară fericită pe care a stăpânit-o cândva strămoşul vostru Abraham şi se va înfrupta din toate bunurile sale, şi prin înţelepciunea ta, îi vei conduce într-acolo!" După ce îi va fi scos pe evrei din Egipt, i-a poruncit ca în locul acela să-i aducă el însuşi o jertfă de mulţumire. Iar Moise a înţeles că glasul Domnului a fost cel ce i-a vorbit dintr-o pară de foc[2].

[1] Horeb (Zecimi, III, 1).

[2] în *Biblie,* aflăm de la început că cel care îi vorbeşte este Dumnezeul strămoşilor săi *(Ieşirea,* III, 6).

109

2. Uluit de ceea ce văuse şi, într-o măsură şi mai mare, de ceea ce auzise, Moise i-a zis lui Dumnezeu: „Mi se pare că aş săvârşi cea mai mare neghiobie să mă îndoiesc de puterea Ta, o, Doamne, cel proslăvit de mine însumi şi pe care îl ştiu că a fost mereu făţiş de partea străbunilor mei. Totuşi, nu pot pricepe cum aş putea eu, un om simplu şi lipsit de orice putere, să-mi conving compatrioţii să-şi părăsească ţara în care locuiesc acum şi să mă

urmeze unde aş dori eu să-i conduc sau, chiar dacă i-aş îndupleca, acum aş putea să-l silesc pe faraon să îngăduie plecarea evreilor, prin cazna şi truda cărora prosperitatea locuitorilor Egiptului sporeşte întruna?"
3. Dar Dumnezeu l-a îndemnat să aibă deplină încredere în toate, căci El îi va sta mereu alături şi, acolo unde va avea nevoie de cuvinte, îl va înzestra cu harul convingerii, iar unde se va ivi prilejul faptei, îi va dărui multă putere. Apoi i-a poruncit să-şi arunce toiagul pe pământ, ca să primească adeverirea promisiunilor sale. Când Moise a făcut întocmai, toiagul s-a preschimbat în şarpe care s-a încolăcit în spirale, ridicându-şi capul în sus, de parcă ar fi vrut să-şi ameninţe urmăritorul, şi a redevenit apoi toiag. După aceea Domnul i-a cerut să-şi bage mâna dreaptă în sân. Când el l-a ascultat, scoţându-şi mâna din sân, ea era albă şi avea culoarea varului[3]; apoi ea şi-a recăpătat aspectul de mai înainte. Domnul i-a mai poruncit să aducă apă din apropiere şi s-o arunce în ţărână; apa a căpătat culoarea sângelui. în vreme ce Moise era copleşit de uimire, Domnul l-a îndemnat să-şi recapete curajul şi să fie sigur că El îi va da sprijinul cel mai temeinic; pentru a câştiga încrederea, în faţa tuturora să se slujească de aceleaşi minuni spre a-i convinge astfel că el fusese trimis de Dumnezeu ca să-i îndeplinească poruncile: „Fă ceea ce îţi poruncesc, nu mai întârzia deloc şi du-te în Egipt, umblând zi şi noapte, ca nu cumva să pierzi un timp preţios şi să prelungeşti cumplita înrobire a evreilor!"
4. Fără să se mai poată îndoi de ceea ce îi promisese Dumnezeu, ca unul care văzuse cu ochii şi auzise cu urechile sale atâtea semne minunate, Moise i-a cerut să-i dăruiască şi în Egipt aceeaşi putere, de va fi nevoie, şi l-a rugat stăruitor să nu-i refuze cunoaşterea numelui său, ci să-i spună cum îl cheamă, de vreme

[3] Când Moise şi-a scos mâna din sân, ea era albă ca zăpada de lepră *(Ieşirea,* IV, 6).

ce l-a socotit pe el demn să-l vadă şi să-l audă[4]. Atunci Dumnezeu şi-a rostit numele său, care nu mai fusese dezvăluit nici unui om până atunci; nu-mi este îngăduit să-l rostesc. Moise a primit aşadar puterea de a săvârşi asemenea minuni nu numai o dată, ci ori de câte ori era nevoie. Prin toate aceste semne el a fost convins de adevărul celor spuse de arzătorul rug de mure, crezând că Dumnezeu va fi sprijinul lui, şi spera să-şi poată elibera compatrioţii şi să pricinuiască necazuri egiptenilor.

CAPITOLUL XIII

1. Cum a aflat că faraonul[1], regele egiptenilor care domnea pe vremea când fusese silit să fugă, murise între timp, Moise i-a cerut lui Raguel îngăduinţa să plece la compatrioţii săi din Egipt; lu-ând-o pe Sefora, fiica lui Raguel, care-i era soţie, şi pe fiii născuţi de ea — Gersus şi Eleazar — s-a îndreptat spre Egipt. Dintre aceste două nume, Gersus înseamnă în limba evreilor: „pribeag într-o ţară străină", iar Eleazar: „fugar din Egipt, ajutat de Dumnezeul tatălui său". în timp ce se afla de-acum în apropierea hotarului acestei ţări, a fost întâmpinat, la porunca Domnului, de fratele său, Aaron, căruia Moise i-a spus ce i s-a întâmplat pe munte şi ce sarcini i-a dat Dumnezeu să îndeplinească. După ce au mers ei mai departe, le-au ieşit înainte cei mai de seamă dintre evrei, care primiseră vestea sosirii lui. Cum aceştia n-au arătat nici o încredere în cele povestite de el, Moise le-a adus în faţa ochilor minunile sale. Plini de admiraţie faţă de cele ce le-a fost dat să vadă, evreii au prins curaj şi au nutrit, fără nici o excepţie, cele mai bune speranţe, convinşi că Domnul se va îngriji de siguranţa lor.

[4] „Eu sunt Cel ce sunt" constituie răspunsul lui Dumnezeu la acea rugă a biblicului Moise *(Ieşirea,* II, 14).

[1] Unii istorici ai orientului antic (Hommel) l-au identificat cu ilustrul Ramses al n-lea (1304-l237 î.e.n).

_T_

2. Când i-a făcut să treacă de partea lui pe evreii care i-au promis că-l vor urma cu deplină încredere şi că erau stăpâniţi de puternica dorinţă a eliberării lor, Moise s-a dus la regele ajuns de curând la cârma ţării[2]. I-a adus aminte cât de folositor a fost el egiptenilor atunci când etiopienii le-au prădat ogoarele, ajungând batjocura acestora, şi cum a îndurat pentru ei ponoasele războiului, ca şi cum ar fi fost din propriul său neam. I-a arătat regelui că a înfruntat pentru oamenii lui cele mai mari primejdii, fără să primească în schimb mulţumiri pentru meritele sale. I-a descris de asemenea cele petrecute pe muntele Sinai, felul cum i-a grăit Dumnezeu şi minunile pe care le-a săvârşit pe rând în faţa ochilor lui pentru întărirea poruncilor sale, implorându-l să nu se îndoiască de misiunea lui şi să nu se pună de-a curmezişul voinţei Domnului.
3. Luat în derâdere de către rege, Moise i-a dat ca dovadă una din minunile văzute de el pe muntele Sinai. Regele a fost cuprins de mânie şi l-a numit un mişel care a fugit odinioară de robia egipteană, iar acum s-a întors prin înşelăciune şi răutate, pentru ca miracolele şi meşteşugul vrăjitoresc să-i atragă admiraţia poporului. După rostirea acestor vorbe, a poruncit preoţilor lui să înfăptuiască aceeaşi minune, egiptenii fiind şi ei pricepuţi în ştiinţa magică (căci Moise nu era singurul care deţinea puterea divină şi nu-şi dădea la iveală şarlataniile decât doar ca să câştige încrederea poporului necioplit şi neînvăţat şi să-l amăgească). Când preoţii şi-au aruncat toiegele şi acestea s-au preschimbat în şerpi, Moise nu s-a arătat deloc surprins şi a zis: „Nu dispreţuiesc câtuşi de puţin, o, rege, înţelepciunea egiptenilor; socot însă că înfăptuirile mele vor întrece meşteşugul lor magic, tot aşa cum lucrările Domnului stau mai presus de cele ale oamenilor. Vreau să dovedesc că isprăvile nu sunt

vrăjitorii şi imitaţii ale adevărului, ci că ele se împlinesc doar prin providenţa şi puterea divină!" De îndată ce a grăit aşa, şi-a aruncat toiagul la pământ şi i-a poruncit să se schimbe într-un şarpe. Acesta s-a supus vorbelor sale şi a înşfăcat toiegele egiptenilor care căpătau în faţa ochilor înfăţişarea unor şerpi, înghiţindu-le unul după altul, până le-a

[2] Memeptah („Iubit de Ptah"), fiul şi urmaşul lui Ramses al II-lea (1237-l223 î.e.n.), din timpul domniei căruia datează prima menţionare într-un document egiptean a numelui de Israel.

112

isprăvit pe toate. Apoi toiagul şi-a recăpătat forma lui firească, iar Moise l-a ridicat de jos.

4. Regele n-a rămas impresionat deloc de acest fapt, ci s-a înfuriat şi i-a spus lui Moise că prin şiretenia şi îndemânarea lui nu va izbuti să urzească nimic împotriva egiptenilor, dând poruncă vătafului evreilor să nu le acorde nici un răgaz în muncile lor şi să-i împovăreze cu corvezi şi mai grele decât cele de până atunci, spre a-i constrânge să se supună. Acesta nu le-a mai dat paie pentru facerea cărămizilor, ca mai înainte; în timpul zilei îi chinuia cu cele mai împovărătoare munci, iar noaptea îi mâna să adune paie de pe câmp. întrucât necazurile lor se dublaseră, evreii îl acuzau pe Moise, doar el fiind de vină că munca lor devenise mai grea şi mizeria mai mare. El n-a renunţat la strădania lui sub presiunea ameninţărilor regelui, nici n-a cedat în faţa mustrărilor şi a tânguielilor venite din partea evreilor, ci, rămânând statornic în hotărârea lui, n-a precupeţit nici un efort ca să redea alor săi libertatea. S-a dus aşadar iarăşi la rege, a stăruit să-i insufle convingerea să îngăduie evreilor plecarea spre muntele Sinai, ca să-i închine acolo o jertfă Domnului (căci El însuşi ceruse acest lucru), fără să se mai împotrivească vrerii sale. Punându-şi bunăvoinţa mai presus de toate celelalte, să dea evreilor dezlegarea de a pleca unde vor, ca să nu aibă vreodată prilejul să-şi reproşeze propria cerbicie când va trebui să îndure ceea ce era firesc să păţească oricine se opunea voinţei Domnului. Căci peste cei ce stârnesc mânia divină se revarsă nenorociri de pretutindeni: nici pământul, nici cerul nu-i vor fi prietenoşi, nici urmaşii nu-i vor fi aşa cum cerea natura, ci toate îl vor duşmăni şi ameninţa. Şi aceste nenorociri vor cădea pe capul egiptenilor, în vreme ce poporul evreilor va pleca din ţara lor, oricât de mult s-ar împotrivi ei.

CAPITOLUL XIV

1. Cum însă regele dispreţuia cuvintele lui Moise şi nu lua în seamă deloc avertismentele sale, asupra Egiptului s-au abătut

113

cumplite nenorociri, pe care le voi depăna rând pe rând, pe de o parte fiindcă nici un alt popor n-a mai îndurat vreodată ceva asemănător, pe de altă parte pentru că vreau să demonstrez că nimic din ceea ce a prezis Moise n-a fost o minciună goală şi, în sfârşit, pentru ca ele să slujească drept învăţătură de minte oamenilor, astfel încât aceştia să nu mai facă la rândul lor aceleaşi greşeli, aducând jigniri Domnului şi stârnindu-i mânia prin samavolniciile lor. La porunca lui Dumnezeu, în albia fluviului a curs sânge în loc de apă, aşa că ea nu mai putea fi băută; altă sursă de aprovizionare nu mai era. Apa nu numai că avea culoarea sângelui, ci pricinuia celor ce doreau să bea din ea dureri şi chinuri amare. Aceste neplăceri le resimţeau numai egiptenii; în schimb, evreilor, apa le părea dulce şi bună de băut, fără nici o schimbare în gustul ei. Pus la încercare de această minune şi îngrijorat de soarta egiptenilor, regele a îngăduit evreilor să plece; dar de îndată ce răul a dispărut, el şi-a schimbat hotărârea şi n-a mai acceptat să-i slobozească.

2. întrucât regele s-a arătat nerecunoscător şi,după ce a scăpat de năpastă, n-a mai vrut să ştie de nimic, Dumnezeu a trimis egiptenilor altă plagă. O uriaşă mulţime de broaşte le pustia ţara; acestea mişunau până şi în fluviu, aşa că nu puteai să scoţi din el pentru băut decât o apă murdară şi pângărită de sângele acestor făpturi, care mureau şi putrezeau acolo cu miile. întreaga ţară egipteană era acoperită de un mâl puturos unde broaştele se năşteau şi mureau rând pe rând; tulburau până şi viaţa domestică, fiindcă dădeai de ele în mâncăruri şi băuturi, sărind încolo şi încoace chiar şi în aşternuturi. Duhoarea grea şi dezgustătoare se răspândea din broaştele care piereau şi putrezeau în mâl. în timp ce egiptenii erau hărţuiţi de această plagă, regele a dat ordin ca Moise să plece împreună cu evreii. După ce el a rostit această poruncă, numaidecât a dispărut şi mulţimea broaştelor, pământul şi fluviul recăpătându-şi înfăţişarea lor anterioară. De îndată ce şi-a văzut ţara scăpată de năpastă, faraonul a uitat pricina ei şi i-a reţinut pe evrei. De parcă ar fi fost dornic să îndure alte nenorociri, l-a împiedicat pe Moise şi poporul său să plece, lucru îngăduit mai înainte de el, aflat mai mult sub imperiul fricii decât al bunăvoinţei.

114

3. Atunci Domnul i-a pedepsit şiretlicul printr-o nouă plagă. O puzderie de păduchi[1] năpădise trupurile egiptenilor, care suportau cu greu pacostea, deoarece nu puteau stârpi soiul lor nici prin băi dese, nici prin unsori lecuitoare. Adânc tulburat de această calamitate şi speriat că-şi va duce poporul spre pieire, socotind că-i va hărăzi un sfârşit atât de îngrozitor, faraonul a trecut doar pe jumătate de la o judecată nedemnă la una mai înţeleaptă. A îngăduit de fapt evreilor să plece; nici nu se liniştise bine de pe urma răului, că le-a şi cerut să-şi lase ostatici copiii şi soţiile până la întoarcerea lor. Prin această măsură, a stârnit mânia Domnului, nădăjduind că va putea înşela agerimea Lui, ca şi cum Moise şi nu El însuşi îi pedepsea pe egipteni din pricina evreilor. Dumnezeu a umplut ţara cu mici sălbăticiuni diverse şi cu înfăţişări diferite[2], aşa cum nu mai văzuse nimeni până atunci. Acestea au adus cu ele pieirea locuitorilor, făcând ca ogoarele să zacă nelucrate de ţărani şi în paragină.

Iar cei care au reuşit să scape teferi de sfârşitul venit pe această cale au căzut pradă bolilor care au răpus mulți oameni.
4. Când însă Fraonul n-a vrut să asculte de voința Domnului, ci a poruncit ca femeile să plece împreună cu bărbații lor, dar copiii să rămână pe loc, Dumnezeu n-a zăbovit să-l urmărească şi să-l pedepsească pentru răutatea lui prin rele felurite şi mai mari decât cele îndurate de popor până atunci: a făcut ca trupurile oamenilor să fie acoperite de bube cu puroi care îi mistuiau pe dinăuntru. Astfel au pierit o mare parte dintre egipteni. Dar cum nici după această plagă regele n-a devenit mai înțelept, Dumnezeu a lăsat să cadă din cer grindină, care nu mai apăruse până atunci în Egipt, ea neivindu-se nici altundeva în anotimpul iernii, şi încă cu duiumul, aşa de mare cum au prilejul să vadă către primăvară locuitorii din ținuturile bântuite de crivăț şi septentrionale. Căderea grindinei a strivit roadele neculese. Apoi neamul lăcustelor a păscut ceea ce mai scăpase de urgia grindinei; aşadar, egiptenilor nu le-a mai rămas nici o speranță în strânsul recoltei de pe câmp.
[1] Cea de-a treia plagă biblică a constat în proliferarea excesivă a țânțarilor, pe care Flavius Josephus i-a înlocuit cu păduchii.
[2] A patra plagă a atras asupra Egiptului tăunii, care au invadat casele şi palatul Faraonului *(Ieşirea,* VIII, 2l-24).

5. Oricărui om, care n-ar fi fost nelegiuit şi fără judecată, i-ar fi fost de ajuns plăgile menționate mai sus, ca să-l facă destul de chibzuit spre a-şi cunoaşte propriul interes. Faraonul se împotrivea cu îndârjire lui Dumnezeu, nu atât din nepricepere, cât mai ales din răutate, deoarece cunoştea bine pricina răului, respingând nepăsător orice sfat mai bun. I-a poruncit deci lui Moise ca evreii să plece împreună cu soțiile şi copiii lor, dar să-şi lase avuția în mâinile egiptenilor, care pierduseră totul de pe urma plăgilor. Când Moise i-a spus că cererea lui i se pare nedreaptă (căci evreii aveau nevoie de avuția lor, ca din ea să aducă jertfă Domnului) şi dezbaterea acestei pricini a durat multă vreme, dintr-o dată egiptenii s-au trezit înconjurați de un întuneric adânc şi fără o dâră de lumină, încât nu vedeau nimic în jurul lor şi nu puteau să mai respire aerul greu, mulți având parte de un jalnic sfârşit în negura de nepătruns, astfel că a pus stăpânire pe toți teama că vor fi înghițiți de tenebre. După trei zile şi tot atâtea nopți, bezna s-a risipit în cele din urmă, şi faraonul încă mai şovăia să permită evreilor să plece. Atunci Moise s-a dus la el şi i-a zis: „Oare câtă vreme te vei mai împotrivi voinței lui Dumnezeu? El însuşi îți porunceşte să-i slobozeşti pe evrei. Nu vei scăpa de plăgi decât dacă faci acest lucru!" înfuriat de vorbele sale, regele l-a amenințat pe Moise că-i va tăia capul, dacă va mai veni la el să-l sâcâie în această privință. Moise i-a răspuns că nu va mai arunca nici o vorbă în vânt; dar el însuşi, ca şi cei mai de vază dintre egipteni, vor veni la evrei spre a-i implora să plece cât mai repede. Rostind aceste cuvinte, Moise s-a îndepărtat.
6. Hotărât să-i lovească pe egipteni prin încă o plagă spre a-i constrânge să admită plecarea evreilor, Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să-şi vestească poporul să fie gata de o jertfă, pregătindu-se pentru ea între ziua a zecea şi a patruzecea zi a lui Xanthicos[3] (lună care la egipteni se cheamă Pharmuthi, la evrei, Nisan, iar la macedoneni, Xanthicos). Apoi va pleca el însuşi împreună cu evreii, care urmează să-şi ia cu ei toată avuția lor. Iar când Moise i-a pregătit pe evrei de plecare şi i-a grupat pe seminții, i-a adunat într-un singur loc. în zorii zilei a patru-sprezecea, de-acuma gata de plecare, au adus jertfa şi cu un mănunchi de isop şi-au stropit casele, purificându-le cu sângele
victimelor[4]. După ce au mâncat, au ars resturile de carne, ca şi cum ar fi plecat numaidecât. De aici vine datina care dăinuie şi acum, ca noi să aducem jertfă într-o sărbătoare care se cheamă Pastele, ceea ce înseamnă „trecerea", deoarece în seara aceea Dumnezeu a trecut de la evrei, trimițându-le egiptenilor molima, căci în noaptea aceea toți întâi-născuții au murit, astfel că mulți dintre cei ce locuiau în preajma palatului regal au venit în fugă, sfătuindu-l pe faraon să îngăduie evreilor să plece. Chemându-l pe Moise, i-a dat porunca să pornească la drum, încredințat că, prin plecarea străinilor, Egiptul va fi cruțat de ultima plagă. Evreii au primit chiar şi daruri, pe de o parte, ca să plece cât mai repede, pe de altă parte, dintr-o tradiție de bună vecinătate.

CAPITOLUL XV

1. Astfel au plecat evreii, iar egiptenii au plâns şi s-au căit că se purtaseră atât de urât cu ei. Aceştia şi-au croit drumul spre Latopolis, pe atunci pustiu. Aici a fost construit după aceea un nou Babilon, când Cambise[1] a prădat Egiptul. Au mers repede şi, scurtând drumul, în a treia zi au ajuns în Belsephon, loc situat la Marea Roşie. Pământul nu producea nici un fel de roade, fiindcă ținutul era o pustietate, aşa că evreii s-au hrănit cu pâine făcută din făină puțin frământată şi coaptă la foc slab. Din asta au trăit până în a treizecea zi; mai multă vreme nu le-a ajuns ceea ce au adus cu ei din Egipt, trebuind să drămuiască totul cu zgârcenie, fără să poată mânca pe săturate. în amintirea acestei
[3] în calendarul macedonean, aprilie.
[4] Moise cere evreilor să ungă cu sângele mieilor pragul de sus şi amândoi uşorii caselor lor, ca semn de recunoaştere, spre a-i pune la adăpost de plaga a zecea, care viza doar familiile egiptene şi vitele lor *(Ieşirea,* XII, 22-23).
[1] Cambise II, rege al Persiei (529-522 î.e.n.), a cucerit Memfisul şi s-a Proclamat singur urmaşul faraonilor, transformând Egiptul într-o satrapie persană.

strămutări, celebrăm timp de opt zile sărbătoarea denumită a Azimelor. Şi mulțimea celor plecați împreună cu soțiile şi copiii lor era atât de mare încât abia putea fi numărată. Cei care atinseseră vârsta mânuirii armelor erau vreo şase sute de mii.

2. Evreii au părăsit Egiptul în cursul lunii Xanthicus, când luna se împlineşte în ziua a cincisprezecea, la patru sute şi treizeci de ani după ce strămoşul nostru Abraham a sosit în Canaan şi la două sute şi cincisprezece ani după ce Iacob s-a strămutat în Egipt. Moise atinsese vârsta de optzeci de ani şi fratele său Aaron era cu trei ani mai mare. Duceau cu ei osemintele lui Iosif, aşa cum ceruse acesta cu limbă de moarte fiilor săi.
3. Dar egiptenii au regretat apoi plecarea evreilor şi, profund nemulţumiţi, fiindcă credeau că plăgile se datorau vrăjilor lui Moise, regele a hotărât să plece pe urmele lor. Cu armele la îndemână şi în ţinuta lor războinică, egiptenii îi urmăreau pe evrei, ca să-i readucă în robie, dacă izbuteau să dea de ei. Căci urmăritorii lor erau convinşi că aceştia nu-l vor mai implora pe Dumnezeu, câtă vreme El le înlesnise plecarea. îşi închipuiau că, neînarmaţi şi istoviţi de drum cum erau, vor obţine o biruinţă uşoară asupra lor. Egiptenii i-au întrebat pe cei ce le-au ieşit în cale încotro s-au îndreptat evreii şi i-au urmărit în marş forţat, deşi drumul era greu nu numai pentru oşteni, ci şi pentru călătorul neîmpovărat. Moise hărăzise intenţionat evreilor acest traseu, pentru ca, în cazul când, cuprinşi de regret, ar dori să-i urmărească cu oastea lor, egiptenii să-şi primească pedeapsa pe care o meritau răutatea şi încălcarea legământului lor. El dorea să-şi tăinuiască plecarea şi faţă de palestinienii care nutreau o veche ură faţă de evrei, ţinutul lor învecinându-se cu Egiptul. De aceea, nu-şi călăuzea poporul de-a dreptul spre Palestina, ci căuta să ajungă în Canaan mai degrabă prin pustiu, pe felurite căi ocolitoare şi cu preţul multor osteneli. La aceasta se adăuga şi porunca Domnului, care îi ceruse lui Moise să-şi îndrume poporul spre muntele Sinai şi acolo să-i aducă jertfă. După ce i-au ajuns din urmă pe evrei, egiptenii s-au pregătit de luptă şi i-au înconjurat cu forţe numeroase, mânându-i într-un loc îngust. Căci ei aveau şase sute de care de război, cincisprezece mii de călăreţi şi două sute de mii de pedestraşi; au ocupat toate drumurile pe care ar fi putut fugi evreii, ţinându-i închişi între prăpăstii greu de atins şi mare. La hotarul acesteia se afla un munte abrupt, de netrecut,
118
fără putinţă de scăpare. între acest pisc şi ţărmul mării stăteau împresuraţi evreii şi la gura strâmtorii era aşezată tabăra egipteană, ca să închidă singura cale spre câmpie.
4. întrucât nu puteau să se opună asediatorilor din lipsă de provizii, nu întrezăreau vreo cale de a scăpa prin fugă şi nici arme nu aveau dacă ar fi vrut să lupte, evreilor nu le mai rămăsese, în afara pieirii inevitabile, decât posibilitatea de a se preda de bunăvoie egiptenilor. Dând uitării minunile săvârşite de Dumnezeu în vederea eliberării lor, l-au învinuit pe Moise şi au mers atât de departe în lipsa lor de credinţă, încât au vrut să-l omoare cu pietre pe profetul care i-a încurajat şi le-a fost călăuză spre salvarea lor, ei fiind gata să se supună din nou puterii egiptenilor. Femeile şi copiii se văicăreau şi boceau văzându-şi moartea înaintea ochilor, căci erau înconjuraţi deopotrivă de munte, mare şi duşman, fără să descopere vreun mijloc de a scăpa din încercuire.
5. Oricât de pornită era mulţimea împotriva lui, Moise nu s-a înclinat deloc în faţa neliniştilor, ci şi-a păstrat deplina încredere în Dumnezeu, care, aşa cum se îngrijise de împlinirea promisiunilor sale privitoare la eliberarea evreilor, n-o să-i dea nici acum pe mâna duşmanului, ca să-i ducă iarăşi în robie sau să-i ucidă. A venit aşadar în mijlocul lor şi a cuvântat astfel: „Dacă v-aţi descurcat bine în treburile voastre de până acum, ar fi nedrept, oamenilor, ca voi să vă descumpăniţi atunci când lucrurile nu stau prea strălucit în privinţa viitorului; ar fi o mare nebunie să vă îndoiţi de prevederea Domnului, care v-a oferit tot ce v-a făgăduit prin mine privitor la izbăvirea şi la nesperata voastră eliberare din robie. S-ar cuveni mai degrabă ca, în impasul în care vă aflaţi, să vă bizuiţi pe ajutorul lui Dumnezeu. Căci de aceea v-a vârât El în această strâmtoare, pentru ca, în pofida aşteptărilor noastre şi a celor ce vă sunt duşmani, să vă scoată din încurcătură la un liman sigur, arătându-vă astfel puterea lui şi deosebita grijă pe care v-o poartă. Căci pe cei priviţi cu bunăvoinţă Domnul îi susţine nu numai în lucruri mărunte, ci şi atunci când oamenilor nu le-a mai rămas nici o speranţă în ameliorarea situaţiei lor. Aveţi încredere într-un asemenea sprijinitor, care din cele mici face lucruri mari şi este în stare să slăbească o oaste atât de puternică, aidoma celei cu care vă ameninţă egiptenii. Faptul că marea şi muntele din spatele vostru
119
sunt o piedică în calea fugii să nu vă răpească nădejdea în salvarea voastră. Căci dacă Domnul are această dorinţă, muntele se preschimbă în şes, iar marea, într-un drum uscat!".

CAPITOLUL XVI

1. După rostirea acestor cuvinte, Moise i-a condus spre mare, sub privirile egiptenilor. Aceştia îi aveau în faţa ochilor, dar, istoviţi de urmărirea evreilor, au socotit că era mai cuminte să amâne pentru ziua următoare atacul. De îndată ce a ajuns pe ţărmul mării, Moise şi-a înşfăcat toiagul şi l-a rugat pe Dumnezeu să-i fie aliat şi sprijinitor, prin următoarele vorbe: „Stăpâne, nu eşti străin de faptul că noi ne străduim zadarnic, cu puterea şi judecata noastră omenească, să scăpăm şi să fugim de primejdia care ne ameninţă acum. Dar stă în puterea ta ca să mântuieşti întreaga oaste care, supunându-se voinţei tale, a părăsit Egiptul. Lipsiţi de speranţă şi nejutoraţi cum suntem, noi ne găsim refugiul doar lângă tine şi te implorăm să ne ajuţi! Cu sufletele încordate aşteptăm nerăbdători ca providenţa divină să intervină în favoarea noastră şi să ne smulgă din ghearele egiptenilor clocotind de mânie. Fie ca acest lucru să se întâmple cât mai repede, arată-ne puterea ta! Poporului, pe care deznădejdea l-a adus în pragul pră-pastiei, insuflă-i curajul şi redă-i din nou speranţa şi încrederea în salvarea lui! Nu avem alte oprelişti decât cele ce-ţi stau la dispoziţie: căci a ta e marea, al tău este muntele de care suntem împresuraţi acum. La porunca ta el se poate despica, iar marea se va schimba în întindere de pământ. Suntem în

stare să zburăm chiar şi prin văzduh şi să scăpăm cu viaţă, dacă puterea ta vrea să ne păstreze teferi!"
2. Rugându-l astfel pe Dumnezeu, Moise a lovit cu toiagul întinderea mării. Aceasta şi-a stăvilit năvala, s-a retras de la sine
şi a lăsat pământul gol, ca să înlesnească fuga evreilor. Moise a recunoscut în această minune prezenţa Domnului şi, când a văzut că marea îşi părăsise singură matca, a păşit cel dintâi pe temelia ei; a poruncit evreilor să-l urmeze pe făgaşul croit de Dumnezeu, îndemnându-i să se bucure de primejdia la care se expuneau urmăritorii lor şi să-i aducă mulțumiri Celui care le deschisese o nesperată cale spre salvare.
3. Când evreii, încrezători în prezenţa Domnului, au pornit pe urmele lui Moise fără să şovăiască deloc, egiptenii au crezut că ei s-au smintit de-a binelea şi au pornit făţiş spre pieirea lor. După ce au văzut însă că evreii păşeau nevătămaţi mai departe, fără să întâmpine greutăţi şi piedici în drumul lor, au început să-i urmeze, ca şi cum marea se cuvenea să-şi păstreze netulburată retragerea şi în faţa lor; călăreţii au fost trimişi înainte, să coboare în vad. Dar, în vreme ce ei se înarmau şi au întârziat în felul acesta, evreii au ajuns nestingheriţi pe ţărmul celălalt. De aceea şi egiptenii au simţit un şi mai mare imbold să pornească în urmărirea lor, având convingerea că n-o să li se întâmple nici un necaz. Egiptenii nu şi-au dat seama că drumul fusese croit doar pentru evrei şi nicidecum pentru străini, hărăzit fiind izbăvirii celor aflaţi în mare primejdie şi nu celor care se pregăteau să-l folosească pentru pieirea altora. Aşadar, când întreaga oaste egipteană a ajuns la mijlocul drumului, marea a năvălit la loc şi, biciuită de vânturi puternice, şi-a revărsat talazurile, împresu-rându-i pe egipteni. Ploile au căzut din văzduh şi tunetele năprasnice se îngemănau cu scăpăratul trăsnetelor; deasupra lor licăreau fulgere. Aici părea că şi-au dat întâlnire tot ceea ce mânia lui Dumnezeu obişnuieşte să trimită asupra oamenilor, spre pieirea lor: căci noaptea îi asuprea cu negura şi beznele ei. Aşa şi-au găsit sfârşitul toţi egiptenii, fără să mai rămână barem un sol care să ducă acasă vestea prăpădului.
4. Evreii şi-au putut stăpâni cu greu bucuria pricinuită de salvarea nesperată şi de pieirea duşmanilor lor, fără a se îndoi că vor avea parte de o libertate sigură, nici unul dintre cei care i-ar fi dus în robie nemaifiind în viaţă, mai ales că Dumnezeu îi ocrotise atât de vădit. Şi, deoarece scăpase astfel de primejdie, în vreme ce duşmanul a primit o aspră pedeapsă, care, potrivit amintirii oamenilor, nu se mai întâmplase încă, ei şi-au petrecut noaptea întreagă în cântece şi chiote voioase. Moise însuşi a

T
compus în cinstea Domnului o cântare în versuri de şase picioare[1] în care aducea laude divinităţii şi mulţumiri pentru bunătatea ei.
5. Eu am găsit toate acestea în Cărţile noastre sfinte, re-dându-le întocmai pe fiecare dintre ele. Nimeni să nu se mire ca de un lucru greu de crezut dacă nişte oameni din vechime, nepricepuţi în răutăţi, şi-au croit un drum spre izbăvire prin despicarea de la sine a mării, fie prin vrerea lui Dumnezeu, fie pe propria lor răspundere. Căci mult mai aproape de vremea noastră, şi în faţa oştirii lui Alexandru, rege al Macedoniei, Marea Pamfiliei şi-a retras singură apele, deschizându-i această cale în lipsa altora care să-i stea la îndemână, fiindcă Dumnezeu hotărâse să surpe dominaţia persană[2]. întâmplarea a fost adeverită de toţi cei care au descris ispràvile războinice ale lui Alexandru. Dar, despre asta, fiecare este liber să creadă orice socoteşte de cuviinţă.
6. în ziua următoare, când valurile mării, stârnite de vânturi, au mânat armele egiptenilor spre ţărmul unde îşi aşezaseră evreii tabăra, Moise, întrevăzând aici un semn al providenţei divine, le-a strâns laolaltă, ca să nu se împrăştie, şi cu ele i-a înarmat pe evrei; apoi i-a condus până la muntele Sinai, ca să aducă lui Dumnezeu jertfa de mulţumire pentru izbăvirea poporului, aşa cum poruncise El însuşi mai înainte.
[1] Senar sau trimetru iambic, cel mai uzitat vers elen, împreună cu hexametrul. Renumita „Cântare a lui Moise" figurează în *Biblie* ***(Ieşirea,*** XV, l-23).
[2] Provincie populată îndeobşte de arcadieni şi ciprioţi, situată între Lycia şi Pisidia, Licaonia, Cilicia şi Marea Mediterană, Pamfilia a trecut din stăpânirea lidienilor în cea a imperiului persan (secolele VI-IV î.e.n.), fiind cucerită de Alexandru cel Mare în anul 333 î.e.n.

CARTEA A III-A

CONŢINUTUL CÂRTII A TREIA:
Cum şi-a condus Moise poporul din Egipt
până la Muntele Sinai, îndurând multe
chinuri în timpul marşului.
Cum amaleciţii şi popoarele învecinate au

purtat război cu evreii, fiind învinşi de
aceştia, şi cum israeliţii le-au nimicit o
parte din oastea lor.
Cum l-a primit Moise cu braţele deschise
pe socrul său, Iothor, venit să-l vadă pe
Muntele Sinai.
Cum l-a povăţuit acesta să-şi împartă
poporul aflat mai înainte în devălmăşie şi
să pună câte o căpetenie peste o mie şi
peste o sută de oameni; cum a adus
Moise la îndeplinire fiecare din sfaturile
sale.
Cum s-a urcat Moise pe muntele Sinai şi
a dat evreilor legile primite de la
Dumnezeu.
Despre cortul pe care Moise l-a alcătuit şi
l-a închinat lui Dumnezeu, ca să ţină loc
de templu în pustietate.
Despre veşmintele sacerdoţilor şi ale
Marelui Preot; despre preoţia lui Aaron,

125

despre feluritele ceremonii de purificare şi de jertfă; despre sărbători şi orânduirea fiecărei zile în parte, precum şi despre celelalte legi.

8. Cum Moise, urmându-şi tabăra, a dus poporul până la hotarele Canaanului şi cum a trimis el iscoade, să cerceteze ţara şi mărimea oraşelor.

9. Reîntorşi după patruzeci de zile, trimişii lui susţin că forţele lor de luptă sunt mai slabe în comparaţie cu puterea canaane-enilor; de aceea, în mulţimile răzbite şi cuprinse de disperare au răsunat îndemnuri la lapidarea lui Moise şi cereri de revenire în Egipt şi în robia acestuia.

10. Dar Moise, indignat de aceste fapte, prezice că Dumnezeu va fi mânios pe poporul său vreme de patruzeci de ani, răstimp pe care acesta îl va petrece în pustiu şi nici nu se va mai întoarce în Egipt, nici nu va cuceri Canaanul.

Intervalul cuprins de cartea aceasta este de doi ani.

126

CAPITOLUL I

1. După ce avuseseră astfel parte de izbăvire nesperată, în drumul lor spre Muntele Sinai, evreii au tras iarăşi mari ponoase de pe urma faptului că regiunea prin care au trecut era din cale afară de pustie, resimţind deopotrivă nevoia de hrană, ca şi de apă în şi mai mare măsură, aşa că nu numai oamenii duceau lipsă de cele necesare traiului, ci până şi vitele nu găseau nutreţ pe săturate, căci ţinutul era secetos şi fără cea mai neînsemnată umezeală care să îngăduie roadelor să crească. Prin asemenea meleaguri erau constrânşi evreii să meargă, fiindcă nu aveau altă cale de ales. La porunca dată de conducătorii lor, îşi luau cu ei apă din locurile prin care treceau; când îşi terminau provizia, drumeţii erau obligaţi să sape fântâni, munca lor fiind îngreunată de tăria solului. Până şi puţina apă pe care o obţineau era amară, câtuşi de puţin bună de băut şi oricum neîndestulătoare pentru mulţimea lor. Pe când călătoreau în felul acesta, în prima zi, spre seară, ei au ajuns în locul care se numea Mar[1], chemându-se aşa din pricina că nu putea fi băută, căci în ebraică amărăciunii i se zice Mar. Istoviţi de mersul îndelungat, ca şi de lipsa merindelor (că atunci nu mai dispuneau de nici un fel de hrană),

evreii au rămas acolo mai multă vreme. în locul acela se afla o fântână (datorită căreia au şi zăbovit mai mult) şi, chiar dacă ea nu era în stare să astâmpere setea unei oşti atât de mari, drumeţii se mângâiau cu gândul că barem au întâlnit-o într-un astfel de ţinut, Auziseră de la iscoadele lor că în drumul pe care îl mai aveau de parcurs nu vor mai întâlni nici o altă sursă. Era apa atât de amară şi de nesuferită încât nu numai oamenii, ci şi vitele n-au putut să bea din ea.
[1] Mara *(Ieşirea.* XV, 23).
2. Când a văzut că poporul era abătut şi în situaţia de faţă vorbele sale nu mai izbuteau să-l înduplece (deoarece nu avea de-a face cu o oaste care să înfrunte cu bărbăţie adversitatea împrejurărilor şi întregul elan al celor cu suflet nobil era stăvilit de gloata copiilor şi femeilor prea slabe pentru a fi convinse prin propria lor judecată), Moise a fost pus la grea încercare, ca şi cum ar fi trebuit să ia asupra lui pacostea căzută pe capul tuturor. Fiindcă nu pe altul, ci numai pe el îl căutau şi îl implorau — femeile pentru copiii lor şi bărbaţii pentru propriile soţii — să nu-i nesocotească, ci să le arate drumul spre izbăvire. Aşadar, Moise şi-a îndreptat ruga spre Dumnezeu, cerându-i să lecuiască meteahna apei şi, din amară cum era, s-o facă bună de băut. învoindu-se Dumnezeu să-i împlinească rugămintea, Moise a apucat vârful unui lemn ce zăcea la picioarele sale, l-a despicat în lungimea lui, apoi l-a aruncat în fântână; după aceea, a dat evreilor vestea că Domnul le-a ascultat rugile şi-a făgăduit că le va da apa pe care şi-o doresc atât de mult doar dacă vor transpune în faptă repede şi cu tragere de inimă porunca lui. întrebat de oameni ce anume aveau de făcut pentru ca apa să se îmbunătăţească, Moise le-a cerut celor mai voinici bărbaţi din jur să scoată de zor apă din fântână, zicându-le că, de îndată ce vor fi îndepărtat cea mai mare parte a ei, cât a mai rămas va fi bună de băut. Aceia s-au pus pe treabă şi astfel apa, stârnită şi curăţită prin necontenita-i primenire, a devenit dulce[2].
3. Punându-şi tabăra în mişcare, evreii au sosit la Elis, care, din depărtare, avea o înfăţişare plăcută (datorită palmierilor aflaţi acolo), dar în imediata-i apropiere, s-a dovedit neprimitoare. Căci palmierii, în jur de şaptezeci, nu crescuseră ca lumea, şi, din cauza lipsei de apă, rămăseseră scunzi, deoarece întregul ţinut era uscat şi nisipos. Până şi izvoarele, douăsprezece la număr, aveau curgerea slabă şi apă puţină, ţâşnitura lor nefiind puternică; de altfel ele nici nu împroşcau întruna, iar stropi de-abia picurau, încât cine săpa în nisip, nu găsea mai nimic. Chiar dacă mai adunai uneori niscaiva stropi, ei erau prea tulburi pentru a fi folosiţi ca apă de băut. Pomii erau şi prea firavi ca să dea roade, din pricina lipsei de apă care să-i îmboldească şi să-i învioreze.
[2] Despre purificarea fântânei din Mara, prin înlăturarea apei amare de la suprafaţă, *Biblia* nu pomeneşte nimic *(Ieşirea,* XV, 23-25).

Evreii îşi mustrau propria căpetenie, strigau împotriva ei şi o făceau vinovată de nenorocirile îndurate şi de încercările grele prin care treceau. în timpul celor treizeci de zile de la începutul drumeţiei lor, îşi consumaseră toate proviziile luate cu ei şi, fiindcă nu mai găseau nimic de mâncare, puţin mai lipsea ca ei să-şi piardă şi ultima nădejde. Cu gândul aţintit asupra năpastelor întâmplate, nu-şi mai aminteau în câte privinţe erau ei datori lui Dumnezeu, precum şi de curajul şi înţelepciunea lui Moise, fiind atât de mânioşi pe căpetenia lor încât intenţionau s-o omoare cu pietre, ca şi cum ea ar fi fost pricina necazurilor lor.
4. în vreme ce mulţimea era furioasă şi foarte pornită împotriva lui, Moise, sigur de ajutorul lui Dumnezeu şi sigur că slujeşte cu deplină credinţă binele celor din propria-i seminţie, a venit în mijlocul alor săi, care vociferau şi ţineau în mâini pietre gata să-l lovească. Deoarece avea o înfăţişare foarte impunătoare şi deţinea harul de a convinge mulţimea prin talentul vorbirii, el a căutat să-i domolească mânia, implorând-o ca, în supărarea clipei de faţă, să nu dea uitării binefacerile pe care le-a primit de la Dumnezeu până atunci. în pofida ponoaselor de acum, gândul să nu dea deoparte favoarea Domnului şi darurile sale, care au fost mari şi au întrecut aşteptările. Toţi să fie ferm convinşi că providenţa divină îi va scoate şi din prezenta încurcătură, pe care se pare că Ea a trimis-o anume ca să le pună la încercare virtutea şi răbdarea, spre a se convinge dacă îşi mai amintesc de minunile săvârşite mai înainte, sau dacă le-au uitat de-a binelea pe acestea în restriştea unde se află acum. îi învinovăţeşte de faptul că n-au dat dovadă de statornicie în îndurarea nenorocului căzut asupra lor, nici în păstrarea amintirii binelui anterior acestuia, câtă vreme îl dispreţuiesc pe Dumnezeu şi voinţa lui, mulţumită căreia au putut părăsi Egiptul; îl urmăresc cu nedreapta lor ură până şi pe slujitorul său, care nu i-a minţit niciodată în ceea ce le-a spus sau le-a prezis din poruncă dumnezeiască. Moise le-a enumerat toate: de ce prăpăd au fost loviţi egiptenii când s-au opus hotărârii lui Dumnezeu de a-i lăsa să plece pe evrei; cum au socotit egiptenii că apa fluviului era sângerie şi nefolositoare, iar ei au găsit-o dulce şi bună de băut; cum marea şi-a tras departe valurile, aştemând în faţa lor o minunată cale spre izbăvire şi oferindu-le ocazia să asiste la pieirea duşmnilor; cum Dumnezeu le-a procurat

din belşug armele de care duceau mare lipsă; aşijderea cum, în multe alte prilejuri, văzându-i în marc primejdie, Dumnezeu i-a scos pe neaşteptate la liman. Aşadar, evreii să nu-şi piardă nici acum nădejdea în providenţa divină şi să aştepte în linişte, convinşi că ajutorul Domnului nu vine niciodată prea târziu, chiar dacă el nu se arată numaidecât, lăsându-i mai întâi să înfrunte unele greutăţi. Să se înţeleagă faptul că Dumnezeu nu zăboveşte din nepăsare, ci doar pentru ca să le pună la încercare răbdarea şi dragostea lor de libertate,şi să constate dacă ei sunt în stare să tânjească după hrană sau să rabde de sete mai degrabă decât să zacă în robie, aidoma vitelor dispuse să-şi slujească stăpânii, care le îngraşă potrivit sarcinilor încredinţate. în sfârşit, el însuşi se preocupă nu atât de propria-i izbăvire (căci nu va fi nici o nenorocire dacă va avea parte de o moarte nedreaptă), cât mai ales

de siguranța celorlalți, căci dacă îl vor ucide cu pietre, își vor arăta disprețul față de Dumnezeu.
5. în felul acesta a izbutit Moise să-i potolească pe ai săi, iar pe cei ahtiați de mânuirea pietrelor împotriva lui să renunțe, fă-cându-i să se căiască pe cei ce erau gata să-l omoare. Când a văzut însă că, nu fără vina lor, viața evreilor era într-o grea cumpănă, el s-a hotărât să-şi îndrepte ruga spre Dumnezeu şi să-i ceară sprijinul. Urcându-se pe o colină mai înaltă, l-a implorat pe Dumnezeu (deoarece numai în puterea lui se află salvarea) să-şi ajute poporul ca să scape din amarnica-i năpastă şi să-i ierte greşeala spre care l-a împins nevoia, fiindcă firea omenească este de obicei temătoare şi nesupusă în fața nenorocirilor. Atunci Dumnezeu s-a învoit să-l asculte, făgăduindu-i că-i va susține pe evrei. După ce a primit consimțământul Domnului, Moise a coborât înspre mulțime. Cum i-au văzut chipul înseninat de divina promisiune, oamenii, din triști cum erau, s-au înveselit deodată. Moise s-a oprit în mijlocul adunării, spunând că a venit să le aducă de la Dumnezeu izbăvirea din nenorocirile în care se zbăteau. La puțină vreme după aceea, o mare mulțime de prepelițe (căci asemenea păsări trăiesc îndeobşte în Golful Arabic) a sosit trecând în zbor peste mare şi, întrucât erau istovite de lunga lor călătorie prin văzduh şi mai mult decât celelalte zburătoare cutează să se apropie de pământ, au poposit în preajma evreilor. Aceştia le-au prins cu mâinile, de parcă hrana aceasta le fusese

trimisă de Dumnezeu, şi astfel şi-au pus capăt nevoilor. Atunci Moise s-a adresat Domnului spre a-i aduce mulțumiri, fiindcă, potrivit promisiunii sale, îl ajutase atât de repede.
6. Curând după prima provizie de hrană, Dumnezeu a dat-o evreilor şi pe cea de-a doua. Căci atunci când Moise şi-a înălțat mâinile să se roage, de sus au căzut stropi de rouă şi, cum ele i se lipeau de mâini, Moise a presupus că era vorba de un nou fel de hrană trimis de Dumezeu. După ce mai întâi i-a gustat singur, s-a bucurat mult şi, fiindcă mulțimea neştiutoare socotea că avea de-a face cu fulgi de nea şi că acum sosise anotimpul când obişnuiau să cadă, i-a lămurit că nu erau stropi de rouă, căzuți din cer, cum îşi închipuiau ei, ci hrana trimisă spre izbăvirea şi îndestularea lor. După ce a gustat el însuşi din aşa-zisa rouă, a cerut oamenilor să se convingă la rândul lor. Aceştia au urmat pilda căpeteniei lor şi hrana i-a bucurat: căci era dulce ca mierea şi plăcută la gust, amintind dintre mirodenii răşina de bdellium[3] şi, ca mărime, sământa de coriandru. Ea a fost culeasă cu sârguință şi fiecare trebuia să adune zilnic câte un *assarorâ* (o unitate de măsură): căci în felul ăsta nimeni nu va duce lipsă de hrană. Astfel, exista temerea că cei puternici, dornici să culeagă mai mult, îi vor stânjeni pe cei mai slabi să-şi agonisească propria mâncare. Cei care căutau să depăşească măsura prescrisă nu trăgeau nici un folos din truda lor: nu se alegeau cu mai mult de un *assaron.* Partea rămasă pentru ziua următoare nu mai putea fi mâncată, căci era spurcată de viermi şi acreală. Divină şi minunată era această hrană; cine se înfrupta din ea se putea lipsi de altă mâncare. Până în zilele noastre cade în întreaga regiune această rouă[5] pe care Dumnezeu a trimis-o atunci de dragul lui Moise spre a sluji drept hrană. Ea se numeşte la evrei Manna. Căci în limba noastră *man* este o particulă interogativă, folosită de noi când vrem să întrebăm: „ce-o fi asta?" Dar evreii s-au
' Specie de palmier arabic din care se extrage un ulei aromat; răşina lui are virtuți medicinale prețuite şi azi.
4 în *Biblie, omerul (Ieşirea,* XVI, 18), măsură de capacitate pentru cereale=3,88 1.
5 Mana este un lichen comestibil, bogat în amidon, întâlnit în Africa de Nord şi Asia. Uscăciunea mare rupe talul în bucăți, care sunt duse de vânt, stârnind aşa-zisa „ploaie de mană".

bucurat mult de ceea ce le-a căzut din cer. Aceasta le-a fost hrana lor vreme de patruzeci de ani, adică întregul răstimp pe care l-au petrecut în pustiu.
7. După ce au mers mai departe şi au ajuns la Rafidim, evreii au fost chinuiți de-o sete cumplită, deoarece în zilele precedente dăduseră de izvoare foarte puține şi, văzând ei că ținutul era cu totul arid şi lipsit de apă, s-au simțit năpăstuiți, aşa că au cârtit iarăşi împotriva lui Moise. El a rămas câtăva vreme departe de vălmăşagul mulțimii şi, înălțându-şi ruga spre Dumnezeu, l-a implorat ca, aşa cum le-a oferit mai înainte hrana de care avuseseră mare nevoie, acum să le procure şi apă, căci merindele singure nu le sunt de folos în absența băuturii. Domnul n-a şovăit mult să-şi dovedească dărnicia, ci i-a făgăduit lui Moise să-i arate un izvor cu apă din belşug acolo unde s-ar fi aşteptat mai puțin. Apoi i-a poruncit să lovească cu toiagul în stânca pe care o va vedea mai întâi, şi de acolo va obține apă cât pofteşte: rămâne în grija lui ca ea să curgă fără vreo osteneală sau efort. De îndată ce-a aflat de la Dumnezeu acest lucru, Moise s-a întors la poporul său, care îl aştepta îngrijorat şi cu privirea ațintită asupra lui; căci ai săi l-au şi zărit de pe o colină cum cobora în mers avântat. Când a sosit în mijlocul lor, le-a spus că Dumnezeu îi va scăpa şi de această năpastă, căci s-a învoit să le dea o nesperată izbăvire, asigurându-i că va face să țâşnească pentru ei un pârâu din stâncă. La auzul acestor vorbe, toți au încremenit, ca şi cum, chinuiți de sete şi de greutățile drumului lung, le mai revenea truda să sape în stâncă; dar când Moise a lovit-o cu toiagul său, din ea a țâşnit apă multă şi nespus de limpede. Oamenii au rămas surprinşi de neaşteptata noutate a priveliştii, încât ai fi zis că-şi potoliseră setea doar dintr-o simplă privire. Cei care au sorbit din izvor, găsind că apa lui era plăcută şi dulce, l-au socotit aievea un dar al lui Dumnezeu. Apoi şi-au arătat admirația față de Moise, pe care Dumnezeu îl cinstea atât de mult; l-au răsplătit însă prin jertfe pe dumnezeu, pentru deosebita grijă pe care le-o poartă. Sfânta Scriptură, păstrată în interiorul templului, arată că Dumnezeu i-a spus dinainte lui Moise felul în care El va lăsa să țâşnească apa din stâncă[6].
6 Vezi *Ieşirea,* XVII, 6.

CAPITOLUL II

1. Când însă faima evreilor s-a răspândit în lung şi în lat, vorbele despre ei împrăştiindu-se tot mai mult, nu mică a fost teama care i-a cuprins pe localnici; au fost trimişi soli în toate părţile, prin care se încurajau unii pe alţii să-şi reunească forţele şi să le stârpească seminţia. în contra lor îi stârneau pe ceilalţi mai ales locuitorii din Gobolitis şi Petra, care se numeau amaleciţi[1], fiind şi cei mai războinici dintre neamurile învecinate. Prin soli trimişi supuşilor săi şi popoarelor învecinate, regele lor aţâţa la război împotriva evreilor, sub pretextul că ei alcătuiau o oaste străină care fugise din robia egiptenilor, ca să le urzească pieirea, spunând următoarele: „Nu se cade, fireşte, să-i dispreţuim, ci, atâta timp cât puterea lor n-a crescut şi n-au cunoscut încă prosperitatea şi, încurajaţi de şovăiala noastră, ei să fie primii care ne declară război. Mai sigur şi mai înţelept ar fi ca noi să-i oprimăm şi să-i pedepsim pentru ceea ce au făcut în pustietate, mai înainte ca să ne vedem oraşele şi bogăţiile încăpute pe mâinile lor. Este o faptă mult mai chibzuită strădania pe care ţi-o dai să dobori puterea duşmanului înainte ca ea să-şi înceapă ascensiunea, decât s-o împiedici mai târziu să se dezvolte, când ea s-a consolidat între timp. în această din urmă situaţie ne aflăm acum, de parcă am fi indignaţi de forţa superioară a inamicului; în schimb, în primul caz, noi le putem reteza orice chef de a întreprinde ceva în dauna noastră!" După ce s-au aţâţat unii pe alţii prin solii trimişi vecinilor lor, ei au hotărât să se războiască cu evreii.

2. înarmarea băştinaşilor a fost pricina descumpănirii şi îngrijorării lui Moise, care nu se aştepta deloc la această duşmănie din partea lor. Faptul că au fost puşi în situaţia de a înfrunta şi norocul, ca şi primejdiile războiului, a tulburat adânc gloatele evreilor, care resimţeau lipsuri în toate privinţele, fiind nevoiţi să se măsoare cu nişte luptători bine conduşi şi înarmaţi cum se cuvine. Dar Moise a început să-i încurajeze, i-a îndemnat să-şi recapete stăpânirea de sine şi să aibă deplină încredere în sprijinul Domnului, care i-a ajutat să-şi redobândească libertatea, sperând

1

[1] Popor din Arabia Petrea, care locuia în Negeb şi pe muntele Seir.

să le dăruiască izbânda asupra duşmanilor hotărâţi să le-o răpească. Să-şi dea seama că şi oastea lor este mare, fără să ducă lipsă de nimic, nici de arme, bani sau provizii, fiindcă au de partea lor reazemul Domnului. Oastea vrăjmaşilor este însă mică, prost înarmată şi slabă, iar Dumnezeu nu va îngădui ca ei să fie biruiţi de nişte bărbaţi de teapa lor. Să ţină minte că au un susţinător, al cărui sprijin s-a vădit în numeroase împrejurări şi în primejdii mai mari decât cele ale războiului. De această dată, evreii trebuie să se lupte doar cu oamenii; în schimb, mai înainte, când potrivnicii lor şi mai periculoşi au fost foamea şi setea, muntele şi marea, orice cale spre fugă fiindu-le închisă, binecuvântata ocrotire a lui Dumnezeu i-a ajutat să depăşească toate piedicile. Moise i-a rugat pe ai săi să pornească acum cu inima cât mai voioasă la război, pentru că victoria lor asupra duşmanilor le promite o pradă cu toate bunurile din lume.

3. Prin asemenea vorbe înflăcăra mulţimea Moise, care a chemat la el căpeteniile triburilor şi oamenii de vază, mai întâi pe fiecare în parte, apoi pe toţi laolaltă, iar pe tineri i-a îndemnat să asculte de spusele celor vârstnici, ultimii trebuind să se supună ordinelor date de comandantul oştirii. Cu sufletele îmbărbătate în faţa primejdiei şi pregătiţi să se încleşteze în luptă, sperând că, în sfârşit, se vor elibera de relele care îi pândeau, ei i-au cerut lui Moise să-i ducă de-a dreptul şi fără zăbavă în întâmpinarea duşmanului, să nu le scadă avântul. Din întreaga mulţime a celor mai destoinici în război, Moise a ales şi a pus în fruntea lor pe Iesus[2], fiul lui Nave din tribul Efraim, un bărbat nespus de viteaz şi rezistent la eforturi, foarte hotărât şi în gândire şi în vorbire, care îl cinstea mult pe Dumnezeu (căci cultivarea evlaviei o învăţase de la Moise), bucurându-se de o deosebită preţuire în rândul evreilor. Partea mai neînsemnată a celor bine înarmaţi a fost plasată de Moise în preajma proviziei de apă, pentru paza copiilor, femeilor şi a întregii tabere. Toată noaptea s-au echipat evreii, reparându-şi armele care aveau un cusur, fiind atenţi la comandanţii lor, ca şi cum ar fi fost gata să intre în luptă la semnalul dat de Moise. Chiar şi Moise a rămas treaz toată noaptea,

[2] Prima menţionare a lui Iosua, pe care Moise îl va pune în fruntea Iui Israel în victoriosul război cu amaleciţii la Rafidim. După moartea lui Moise, el îi va conduce pe evrei la Ierihon, luptele purtate pentru cucerirea Canaanului fiind descrise în *Cartea lui Iosua* în *Biblie* şi de Flavius Josephus în *Cartea a Va.*

ca să-i dea lui Iesus îndrumări precise cum să-şi aranjeze oastea. Când s-a arătat lumina zilei, l-a sfătuit pe acesta să nu ştirbească în luptă speranţele care s-au pus în el, străduindu-se prin faptele sale de arme să câştige preţuirea oştenilor săi în această campanie. I-a îndemnat de-asemenea pe fiecare dintre evreii cei mai de vază, apoi a îmbărbătat întreaga mulţime de războinici să-şi arate vitejia. După ce şi-a înflăcărat şi şi-a pregătit oastea prin cuvintele sale, Moise s-a urcat pe un munte, încredinţându-şi deopotrivă armata lui Dumnezeu şi lui Iesus.

4. Ostile duşmane s-au întâlnit faţă în faţă, mâinile s-au încleştat pe arme şi cu multă îndârjire lupta fiecare tabără, unul îmbărbătându-l pe celălalt. Atâta vreme cât Moise ţinea braţele întinse, evreii îi biruiau pe amaleciţi. Când însă n-a mai fost în stare să ţină braţele întinse, din pricina oboselii (căci de câte ori le lăsa jos, de atâtea ori

duşmanii îi dovedeau pe evrei), el i-a chemat pe fratele său Aaron şi pe propriu-i cumnat Orus, soţul surorii sale Mariamme, să-i stea de o parte şi de alta, sprijinindu-i braţele, fără să dea semne de slăbiciune. Astfel au obţinut evreii o deplină izbândă asupra amaleciţilor, pe care i-ar fi stârpit în întregime, dacă sosirea nopţii nu i-ar fi împiedicat s-o facă. Strămoşii noştri au obţinut o victorie strălucită şi oportună, căci pe de o parte i-au nimicit pe cei cu care s-au luptat, pe de altă parte au vârât groaza în locuitorii din împrejurimi; aşijderea au dobândit, ca răsplată pe măsura eforturilor depuse de ei, o pradă mare şi deosebit de bogată. După ce au pus stăpânire pe tabăra duşmană, au adunat de acolo uriaşe comori, care puteau fi trecute în folosul poporului cât şi al lor personal, ei, care puţin mai înainte duceau mare lipsă şi de hrana zilnică. Această bătălie câştigată nu le-a adus reale foloase doar până în zilele noastre, ci chiar şi în viitor îşi va arăta avantajele; căci evreii au adus sub jugul lor nu numai trupurile vrăjmaşilor, ci şi cugetul lor şi, după această zdrobire a amaleciţilor, au insuflat groază tuturor popoarelor învecinate. Mare a fost puterea bogăţiilor cu care s-au ales evreii. Duşmanul lăsase în tabăra lui însemnate cantităţi de aur şi argint, vase de bronz ce slujeau la pregătirea bucatelor, mari grămezi de monede de aur şi argint; apoi ţesături şi podoabe pentru arme, alte obiecte de artă şi de zestre ostăşească, aşijderea prada feluritelor animale şi uneltele care însoţesc îndeobşte o oaste în marşul ei. în urma victoriei, evreii s-au bizuit mai temeinic pe vitejia lor, au dobândit mai multă încredere decât până

atunci în propriile puteri, precum şi în însuşirea lor de a face faţă mereu eforturilor, căpătând convingerea că pot să-i biruie pe toţi. Iată care au fost urmările acestei bătălii.

5. în ziua următoare, îngăduind să fie despuiate cadavrele duşmanilor, iar armele aruncate de fugari să fie adunate, Moise le-a împărţit pentru răsplătirea celor ce se distinseseră în luptă. L-a lăudat pe Iesus în faţa întregii oştiri, martora strălucitelor sale fapte. Pe câmpul de luptă nu a căzut nici un evreu; în schimb din rândul duşmanilor, erau atât de mulţi, că nu pridideai să-i mai numeri. Pentru cuvenita jertfă de mulţumire, Moise a înălţat un altar, invocându-l pe Biruitorul Dumnezeu. Apoi a prezis că amaleciţii sunt sortiţi pieirii şi că nici unul dintre ei nu va mai supravieţui în viitor[3], fiindcă i-au chemat pe evrei la luptă fără un motiv întemeiat, în vreme ce aceştia se aflau în pustiu, zbătându-se în lipsuri mari. La sfârşit, a dat un ospăţ în cinstea oştirii. Acesta a fost primul război al evreilor, după ieşirea lor din Egipt, purtat de ei împotriva unor duşmani care i-au provocat şi astfel s-a ajuns la luptă făţişă. Când sărbătorescul ospăţ prin care s-a celebrat victoria a luat sfârşit, Moise i-a lăsat câteva zile pe evrei să se refacă şi să se odihnească; după aceea i-a dus mai departe, strânşi în coloană de marş. Avea acum mulţi oşteni cu armament greu. înaintând prea încet, abia în a treia lună de la plecarea din Egipt Moise a ajuns la muntele Sinai, unde, aşa cum am povestit mai înainte, a întâlnit rugul de mure şi celelalte minunate apariţii.

CAPITOLUL III

Raguel, socrul său, care primise vestea succeselor războinice, a pornit la drum ca să-i aducă felicitări, Moise şi Sefora şi fiii

[1] în *Biblie,* Domnul însuşi rosteşte această prezicere, care se va şi înfăptui în secolul VIII î.e.n., când amaleciţii dispar cu desăvârşire *(Ieşirea,* XVII, 14).

lor primindu-l cu braţele deschise. Moise s-a bucurat mult de sosirea socrului său şi, după aducerea jertfei închinate Domnului, a pregătit un festin în preajma rugului de mure, care arsese, fără să se mistuie deloc. Mulţimea, unde fiecare era aşezat după tribul său, a luat parte la ospăţ. Dar Aaron şi Raguel, împreună cu soţii lor, au înălţat cântece de laudă lui Dumnezeu, preamărindu-l ca pe izvoditorul libertăţii şi al norocului lor; au rostit de asemeni numai vorbe bune despre propriul conducător, fiindcă datorită vitejiei sale, toate lucrurile s-au înfăptuit după pofta inimii lor. în sfârşit, Raguel, în elogiile sale adresate lui Moise, a adus multe laude poporului, dar l-a glorificat în cea mai mare măsură pe Moise pentru bărbăţia cu care a înfruntat primejdiile, de dragul prietenilor săi.

CAPITOLUL IV

1. A doua zi, Raguel a remarcat că Moise era prea împovărat de îndeletnicirile lui (căci el aplana toate disputele ori de câte ori era solicitat, toţi se duceau la el, fiindcă credeau că nu li se dădea dreptate dacă judecătorul nu era Moise; chiar şi cei care îşi pierduseră procesul nu i-o luau în nume de rău şi sentinţa nu li se părea nedreaptă, ci rostită potrivit celui mai temeinic drept). El a păstrat atunci tăcerea, nevrând să împiedice pe nici unul dintre cei ce dore.au să aibă parte de discernământul vestitului conducător. Dar, după ce s-a îndepărtat mulţimea, l-a luat pe Moise deoparte şi, o dată rămaşi singuri, i-a spus părerea lui privitoare la cele întâmplate. L-a sfătuit ca neînţelegerile neînsemnate să le încredinţeze altora, el însuşi să le rezolve doar pe cele mai importante, şi preocuparea lui să rămână astfel izbăvirea întregului său popor. Printre evrei există negreşit destui alţii care să se arate destoinici în împărţirea dreptăţii. Dar ca să se îngrijească de bunăstarea atâtor mii de oameni nu-i în stare nimeni în afară

de Moise sau de altul asemenea lui. I-a mai zis apoi: „Ştii singur că virtutea mi te aşază deasupra tuturora şi că, aflat în graţia Domnului, ai făcut atât de multe pentru salvarea şi propăşirea neamului, aşa că lasă să treacă în grija altora judecarea pricinilor lui! Pune-te doar în slujba lui Dumnezeu şi în acest fel îţi vei aduce poporul într-

o situație mai sigură şi mai prosperă. Potrivit sfatului meu privitor la treburile omeneşti, fă numărătoarea grijulie a oştirii tale, împarte-o în unități de câte zece mii şi pune în -fruntea lor căpetenii alese din mijlocul acestora. Apoi treci la diviziuni de câte o mie. Le împărți pe fiecare în câte cinci sute, iarăşi în câte o sută şi, în sfârşit, în câte cincizeci; deasupra lor să aşezi conducători care să aibă sub autoritatea lor treizeci, douăzeci şi ze.ee oameni[1]. Unul va fi mai presus de celălalt şi va primi numirea de la cel care îi este superior ca număr de subalterni. Bărbații socotiți de întreaga mulțime drept cei mai pricepuți şi mai drepți să dea verdictul în neînțelegerile lor. Dacă pricina dezbătută de ei este ceva mai grea, s-o aducă la cunoştință celor de rang mai înalt. Dacă şi aceştia cred că judecarea procesului este prea complicată, atunci ei să-ți încredințeze ție această pricină. Aşa se va întâmpla de ambele părți, încât evreii îşi vor face singuri dreptate, dar şi tu, slujindu-l sârguincios pe Dumnezeu, îi vei atrage bunăvoința asupra lor!" 2. Cum a primit povețele lui Raguel, Moise i-a şi urmat bucuros îndemnul şi a orânduit numaidecât toate lucrurile întocmai cum propusese acesta; n-a ascuns deloc pe inițiatorul împărțirii, nici nu şi-a însuşit-o deloc, ci a dezvăluit poporului cine a aflat-o primul. Până şi în cărțile pe care le-a scris, Moise îl menționează pe Raguel ca descoperitorul împărțirii pomenite mai înainte[2]; el a socotit un fapt lăudabil să mărturisească fățiş meritele celorlalți, recunoscând în scris folositoarele descoperiri ale altora, pentru a le atribui faima ce li se cuvenea. Aşadar, de aici reiese limpede ce fire cinstită a avut Moise. Dar despre asta vom mai vorbi şi în alte locuri ale lucrării de față, la momentul potrivit.

[1] Descentralizarea puterii judiciare prin împărțirea poporului evreu în subdiviziuni din ce în ce mai mici, subordonate una alteia, ca într-o oaste, a avut loc mult mai târziu.

[2] Vezi *Ieşirea,* XVIII, 2l-24.

CAPITOLUL V

1. Moise a chemat poporul şi i-a spus că va merge pe muntele Sinai ca să se întâlnească cu Dumnezeu, aducând de acolo oracolul pe care l-a rostit El însuşi. A poruncit evreilor să-şi aşeze tabăra în preajma muntelui Sinai, să se afle cât mai în apropierea Lui. După rostirea acestor vorbe, s-a urcat pe muntele Sinai, cel mai înalt pisc al întregului ținut şi, datorită înălțimii sale mari, el nu numai că era şi inaccesibil oamenilor, dar nici ochii nu puteau să-l privească fără să se încețoşeze. Din această pricină, datorită credinței larg răspândite că acolo locuia Dumnezeu, Sinai inspira teamă multă şi nimeni nu s-a suit pe creasta lui. După porunca dată de Moise, evreii şi-au instalat tabăra la poalele muntelui, cu inimile cuprinse de avânt şi bucurie, ca şi cum Moise se întorcea mai mult ca sigur de la Dumnezeu cu cele mai bune promisiuni nutrite de speranța lor. îşi aşteptau căpetenia întruniți la ospețe, îşi păstrau cu strictețe curățenia lor, ferindu-se vreme de treizeci de zile să aibă de-a face cu femeile, aşa cum le spusese Moise. Prin rugile lor stăruiau pe lângă Dumnezeu să-l primească cu îngăduință pe Moise, trimițându-le daruri care să le facă viața fericită. Şi-au luat la ei hrană mai îmbelşugată şi alături de soțiile şi copiii lor, îşi împodobeau şi îşi curățau veşmintele.

2. Astfel au petrecut două zile în ospețe copioase. în a treia zi însă, înainte de răsăritul soarelui, toată tabăra evreilor a fost învăluită de nişte nori, aşa cum nu mai văzuseră niciodată, acoperind întregul spațiu dintre corturi. Şi în timp ce restul cerului era senin, iată că s-au dezlănțuit vânturi vijelioase, ploile cădeau potop de sus, fulgere scăpărau înfricoşător în fața ochilor, tunete şi trăsnete năprasnic căzute din cer vădeau prezența Domnului, care se apropia binevoitor, în întâmpinarea dorințelor lui Moise. Aş dori ca cititorii mei să ia aceste lucruri cum crede fiecare de cuviință; eu am datoria să istorisesc ceea ce stă scris în Cărțile sfinte[1]. Când

[1] Puternicele sunete de trâmbițe care însoțesc zgomotoasele fenomene meteorologice sunt amintite numai în *Biblie (Ieşirea,* XIX, 16).

au văzut una ca asta şi au auzit zarva cumplită, evreii au început să tremure de frică, deoarece nu erau deprinşi cu asemenea fenomene cereşti şi zvonul care circula privitor la munte, cum că Domnul îl cutreiera adesea, le-a umplut mințile de o groază fără pereche. Ca atare, ei rămâneau abătuți în corturi şi socoteau că, în mânia lui, Domnul îl ucisese pe Moise, aşteptându-se, la rândul lor, să aibă un sfârşit asemănător.

3. In vreme ce evreii stăteau înfricoşați, s-a arătat deodată JVIoise cu chipul voios şi plin de măreție. Cum l-au văzut, teama le-a dispărut şi speranța în viitorul lor mai bun s-a trezit din nou; numaidecât vremea s-a îndreptat şi, la sosirea lui Moise, norii care puțin mai înainte tulburaseră cerul s-au risipit. După aceea, el a chemat poporul la adunare, ca să asculte poruncile date de Dumnezeu. Când evreii s-au strâns laolaltă, s-a urcat pe un loc mai ridicat, de unde glasul său era auzit de toți, şi le-a zis următoarele: „Evreilor, aflați că Dumnezeu m-a primit cu bunăvoința pe care mi-a arătat-o şi mai înainte, iar acum el este de față, în tabăra noastră, ca să vă arate calea spre o viață mai fericită, ca şi spre un stat mai bine întocmit. De aceea, în numele Lui şi al propriilor sale înfăptuiri, vă conjur să nu-mi disprețuiți vorbele, întrucât El are în vedere numai persoana mea, în timp ce vouă vi se adresează prin limbaj omenesc. Cântărind bine înțelepciunea ordinelor trimise vouă veți recunoaşte măreția Celui ce le-a dat şi în interesul nostru nu m-a socotit nedemn să-mi cuvânteze. Căci nu Moise, fiul lui Amaram şi al Ioachebedei, vă dă aceste porunci, ci Cel care, prin atotputernicia lui, a făcut, doar de dragul izbăvirii voastre, să curgă pe Nil sânge în loc apă de şi a înduplecat îndărătnicia egiptenilor prin fel şi fel de plăgi; cel care v-a croit un drum prin mijlocul mării; cel care a lăsat să cadă din cer hrană pentru cei ce duceau lipsă de orice provizie; cel care a iscat dintr-o stâncă un izvor cu apă îmbelşugată când erați însetați; cel de la care Adam a primit în dar tot ce produc pământul şi marea; cel care l-a salvat pe Noe de potop; cel care l-a înzestrat cu Țara

Canaanului pe Abraham, strămoşul nostru, ajuns în rătăcirile sale acolo; cel prin care Isaac a fost zămislit de părinţii lui la o vârstă foarte înaintată; cel care i-a dăruit lui Iacob doisprezece fii, distin-gându-se prin virtuţile lor; cel prin care Iosif a obţinut rangul de guvernator al egiptenilor. El este cel ce vă dă poruncile prin inter-mediul meu. Pe acestea să le socotiţi voi sfinte şi mai scumpe
140
decât soţiile şi copiii pe care-i aveţi. Câtă vreme le veţi respecta, veţi avea parte de o viaţă fericită: ţara noastră se va bucura de roade bogate, marea nu va fi bântuită de furtuni, pruncii vi se vor naşte la sorocul firesc, iar pe duşmani îi veţi înfricoşa nespus. Cu ochii mei văzutu-l-am pe Domnul, i-am auzit nemuritoru-i glas[2]; în grija lui se află neamul nostru, precum şi dăinuirea lui!"
4. După ce le-a spus acestea, a adus bărbaţii, împreună cu soţiile şi copiii lor, la faţa locului, ca să-l audă ei înşişi pe Dumnezeu cuvântând despre ceea ce aveau de făcut: autoritatea cuvintelor să nu fie cumva ştirbită prin faptul că au fost rostite de o limbă omenească, încât răspândirea lor să nu aibă o trecere mai mică. Şi glasul Său din înaltul cerului a răsunat în urechile tuturora, încât n-a mai rămas nimeni care să nu audă limpede fiecare din poruncile pe care Moise le-a lăsat scrise pe două table. Nu-mi este îngăduit să le dezvălui conţinutul cuvânt cu cuvânt, voi reda totuşi tâlcul lor.
5. Prima poruncă ne învaţă, aşadar, că Dumnezeu este unul singur şi trebuie să te rogi numai Lui. A doua poruncă cere să nu ciopleşti vreun chip de vieţuitoare ca să te închini lui; a treia poruncă spune să nu iei numele Domnului în deşert; a patra poruncă: să socoteşti ca sfântă cea de-a şaptea zi, abţinându-te de la orice muncă; a cincea poruncă: să-ţi cinsteşti părinţii; a şasea poruncă: să nu ucizi; a şaptea poruncă: să nu fii desfrânat; a opta poruncă: să nu furi; a noua poruncă: să nu mărturiseşti strâmb împotriva aproapelui tău; a zecea poruncă: să nu râvneşti la bunul nimănui.
6. Auzind de la Domnul însuşi vorbele împărtăşite lor şi de Moise prin viu grai, poporul le-a primit cu mare bucurie, apoi s-a împrăştiat. în zilele următoare mulţi s-au înfăţişat adesea la cortul lui şi i-au cerut să le aducă poruncile chiar de la Dumnezeu. Moise le-a îndeplinit vrerea şi a aşternut în scris ce avea fiecare de făcut în cursul vieţii sale; toate acestea le voi înfăţişa la momentul potrivit. Cele mai multe legi le voi păstra pentru o altă lucrare, unde ele vor fi tratate pe larg.
[2] în *Biblie,* Dumnezeu se adresează numai lui Moise, mulţimea rămânând să-i primească oracolele. Doar Aaron, Nadab, Abiud şi alţi şaptezeci de bătrâni îl văd pe Dumnezeu când Moise se suie a doua oară pe muntele Sinai *(Ieşirea,* XXIV).
141
7. în aceste împrejurări, Moise s-a suit iarăşi pe muntele Sinai, după ce a spus dinainte intenţia lui. Evreii l-au privit cum se urca spre creastă. Şi pentru că a zăbovit acolo multă vreme (căci el lipsea de patruzeci de zile), evreii s-au temut că i s-a întâmplat un necaz; dar, dintre toate nenorocirile care se abătuseră asupra lor, nici una nu i-ar fi afectat mai puternic decât dacă s-ar fi convins că Moise murise. Opiniile oamenilor erau într-o aprigă dispută: unii spuneau că el fusese sfâşiat de fiare sălbatice, majoritatea celor care aveau această părere făcând parte dintre cei ce îl urau; alţii însă credeau că se întorsese acasă la Dumnezeu. Cei mai cumpătaţi, care nu găseau pe placul lor nici una din aceste păreri, admiteau că se prea poate ca el să-şi fi găsit omenescul sfârşit sfârtecat de fiare şi li se părea totodată verosimil că, datorită virtuţilor sale, Dumnezeu să-l fi luat cu el, nefăcându-şi griji prea mari în legătură cu soarta dispărutului. Socotindu-se lipsiţi de un asemenea conducător şi sfătuitor cum nu mai sperau să găsească un altul, aceştia erau cuprinşi de-o jale adâncă şi fără sfârşit. Chiar dacă ar mai fi crezut că lui Moise nu i se întâmplase nici un rău, tot nu se puteau abţine să fie posomorâţi şi întristaţi. Deoarece Moise le poruncise să rămână neclintiţi, evreii nu cutezau să-şi urnească tabăra din loc.
8. După ce au trecut patruzeci de zile şi tot atâtea nopţi, s-a întors în sfârşit Moise, fără să-şi fi luat la el nici un fel de hrană, din care să se înfrupte, aşa cum fac îndeobşte oamenii. Apariţia lui a umplut de bucurie întreaga oaste, mai ales că el a înfăţişat evreilor cât de mult s-a îngrijit Dumnezeu de prosperitatea lor. Moise le-a spus că în acele zile de absenţă, El i-a înfăţişat felul cum poate să ducă poporul un trai bun şi fericit prin alcătuirea statului propriu. Dumnezeu le-a mai cerut să-i făurească un cort în care să poată coborî ori de câte ori va dori să stea în mijlocul lor. Tabernacolul[3] trebuie să-i însoţească chiar şi în călătoriile lor, astfel ca Domnul să nu mai fie nevoit de acum încolo să urce pe muntele Sinai, venind mai degrabă în interiorul acestuia, ca să
[3] Ohel Moed (ebr.) = Cortul adunării, sanctuar pe roţi, adecvat vieţii nomade, conţinând Chivotul Legământului, care i-a însoţit pe israeliţi în peregrinările lor. Flavius Josephus foloseşte constant termenul *skene,* fără nici un alt epitet. Pentru romani, *tabernaculum* avea conotaţia de cort augural, post de observaţie al augurilor, amplasat cu respectarea prescripţiilor rituale.
le primească rugile. Mărimea şi forma Tabernacolului să fie întocmai cum le-a prezis el însuşi, lor revenindu-le sarcina de a trece numaidecât la treabă. După ce a spus acestea, Moise le-a arătat cele două table pe care fuseseră scrise cele zece porunci, câte cinci pe fiecare dintre ele. Iar scrierea se datora mâinii lui Dumnezeu.

CAPITOLUL VI

1. Bucuroşi de ceea ce văzuseră cu ochii lor ori auziseră de la Moise, evreii n-au vrut să-şi precupeţească nici puterea, nici râvna lor şi au strâns laolaltă argint şi aur, şi aramă, lemn de calitate superioară, care nu putrezeşte uşor, păr de capră, piei de oaie, vopsite fie în albastru, fie stacojii, fie purpurii sau date cu boială albă,lâneturi impregnate cu aceleaşi culori,pânză, ţesături fine[1] de in, pietre preţioase încătuşate în aur şi folosite ca podoabe de oameni, în sfârşit, o sumedenie de mirodenii. Din asemenea obiecte era făurit Tabernacolul, nedeosebindu-se cu nimic de un templu care poate fi lesne purtat şi dus oriunde. De vreme ce ele au fost adunate pe întrecute şi de

către toți, mulți dintre ei contribuind chiar şi peste resursele lor, Moise a încredințat opera, potrivit poruncilor Domnului, unor meşteri iscusiți, pe care i-ar fi preferat chiar şi poporul dacă i s-ar fi dat voie să aleagă. Numele acestora, stând scris şi în Cărțile sfinte[2], erau: Beseleel, fiul lui Urus din seminția lui Iuda şi nepotul Mariammei, sora conducătorului, precum şi Eliab, fiul lui Isamah din seminția lui Dan. Mulțimea sprijinea cu atâta zel lucrarea începută încât Moise s-a văzut nevoit să-i stăvilească spunând să se proclame că nu mai are nevoie de contribuții noi, fiindcă asa au susținut

[1] în original *byssus,* batist confecționat din inul cel mai fin din lume.
[2] Vezi *Ieşirea,* XXXI, 2 şi 6.

~

meşterii. A început aşadar înălțarea Tabernacolului. Moise a transmis meşterilor fiecare măsură în parte, întocmai cum i-o dictase Domnul, precum şi mărimea şi mulțimea vaselor folosite la înfăptuirea jertfelor. Se străduiau să-i întreacă şi femeile strânse în jurul veşmintelor preoțeşti şi al obiectelor hărăzite împodobirii cortului şi slujbelor divine.

2. Când au fost pregătite toate acestea — aurul, argintul, arama şi țesăturile —, Moise a anunțat o sărbătoare, unde fiecare trebuie să aducă o jertfă după posibilitățile sale, începând apoi să înalțe Tabernacolul. A trasat apoi curtea, lată de cincizeci de coți şi lungă de o sută de coți. A pregătit stâlpii de aramă, înalți de cinci coți, pe latura lungă câte douăzeci de coți şi pe latura largă câte zece coți. Fiecare stâlp avea inele. Capitelurile stâlpilor erau de argint, postamentele lor, de aur şi ascuțite la fel ca o lancie, partea întărită, care se înfigea în pământ, fiind însă de aramă. Prin inele străbăteau funii care la început erau strâns legate de cuie de aramă lungi de un cot, iar acestea treceau dincolo de stâlpi, rămânând bine înfipte în pământ, spre a ocroti cortul de iureşul vântului. O pânză foarte moale, țesută din inul cel mai fin, făcea ocolul acestui spațiu pe trei dintre laturile sale şi, atârnată de capiteluri, cobora somptuos până la postamente, acoperind de jur împrejur întregul loc, încât nu părea să se deosebească cu nimic de un zid. Pa latura a patra (cea care măsura cincizeci de coți şi slujea drept fațadă a ansamblului construcției) se afla poarta, cu o deschidere de douăzeci de coți, având câte doi stâlpi de fiecare parte, la fel ca la un vestibul; tuspatru erau ferecați cu argint, cu excepția postamentelor, făcute numai din aramă. în ambele laturi ale porții, înfipți în suportul lor de lemn şi bine fixați, se înălțau câte trei stâlpi: şi aceştia erau înconjurați de perdele țesute din inul cel mai fin. Şi deasupra porții, care măsura douăzeci de coți în lățime şi zece coți în înălțime, se întindea o draperie de purpură şi o pânză stacojie, albastră sau țesută din batist de in, având pe ea diferite broderii, fără să înfățişeze totuşi forma unui animal. Dincolo de poartă exista un bazin de aramă aşezat pe un postament din acelaşi metal: acolo îşi clăteau preoții mâinile şi îşi stropeau picioarele cu apa din el. Astfel era împodobită îngrăditura intrării.

3. Tabernacolul a fost aşezat la mijloc, cu fața spre răsărit, pentru ca soarele, de îndată ce se ivea în zare, să-şi trimită razele
spre el. Lungimea lui măsura treizeci de coți, iar lățimea, zece coți; unul din pereții lui era îndreptat spre miazăzi, altul, spre miazănoapte, iar spatele, spre apus. Cortul se ridica în înălțime la fel de mult cât se desfăşura în lățime. De fiecare latură erau câte douăzeci de scânduri din lemn, tăiate în formă de pătrat, având o lățime de un cot şi jumătate şi o grosime de patru degete. Ele erau îmbrăcate în plăcuțe de aur, atât pe dinăuntru, cât şi pe dinafară. Fiecare scândură în parte avea înfipt la ambele sale capete cepuri (ele erau făcute din argint), adaptate la lăcaşurile lor. Peretele dinspre asfințit era prevăzut cu şase scânduri; toate se potriveau foarte bine una cu alta şi erau strâns îmbinate, încât încheieturile nu se observau şi păreau că alcătuiesc un singur zid, fiind îmbrăcate în plăcuțe de aur şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Scândurile din ambii pereți laterali se potriveau la număr: adică, douăzeci în total. Grosimea fiecăreia era de un cot şi jumătate şi astfel se acopereau cei treizeci de coți. La peretele din spate (fiindcă cele şase scânduri îmbinate însumau nouă coți) se mai adăugau două scânduri, fiecare cu o jumătate de cot mai mult, care erau puse în ambele colțuri, fiind împodobite la fel ca şi scândurile groase. Fiecare scândură avea inele de aur adaptate la partea din față şi împlântate ca nişte rădăcini, într-o ordine anumită, corespunzând pretutindeni unul altuia. Prin aceste inele erau trecute pârghii aurite, fiecare în lungime de cinci coți, care legau scândurile între ele, capătul uneia îmbinându-se cu capătul celeilalte prin nişte încheieturi, iscusit lucrate, de forma unei cochilii. în peretele din spate, prin toate scândurile trecea o singură bară în care se împlântau şi capetele de pârghii puse de-a lungul pereților laterali, astfel că ele erau îmbrățişate strâns, ca o femeie cu un bărbat. Pe această cale, Cortul sfânt era sigur că nici silnicia vânturilor, nici alte forțe nu-l puteau izbi, ci va rămâne nevătămat şi neclintit.

4. Interiorul Tabernacolului, după lungimea sa, a fost împărțit în trei părți; la zece coți distanță de spatele lui au fost înălțate patru coloane, la fel înzestrate şi făcute din acelaşi material ca şi semenele lor, fiind situate pe postamente identice şi puțin depărtate una de alta. Spațiul aflat îndărătul coloanelor era sacrosanct; restul Tabernacolului rămânea la dispoziția preoților. Această împărțire a cortului urma să fie o imitație a lumii întregi. Căci treimea mărginită de cele patru coloane, unde preoții nu

aveau voie să intre, întruchipa cerul, hărăzit Domnului. Spațiul de douăzeci de coți, accesibil numai preoților, era

aidoma pământului şi mării, puse la dispoziția oamenilor. în partea din față, care slujea drept intrare, se aflau cinci coloane înălțate pe postamente de aramă. Tabernacolul era acoperit de covoare din împletituri de in foarte fin, purpură şi pânză de culoare albastră şi stacojie. Primul dintre covoare măsura zece coți pătrați şi acoperea coloanele care, prin aşezarea lor de-a latul templului, separau teritoriul sacrosanct. Acesta era apărat astfel de orice privire. întregul templu se numea Sfânta, în vreme ce spațiul sacrosanct, din interiorul celor patru coloane, Sfânta Sfintelor. Arătoasă era această draperie măiestrit împodobită cu tot felul de flori care răsar pe fața pământului, întrețesute cu întreaga paletă a celorlalte motive care sunt folosite drept găteli, cu excepția chipurilor de animale. Celălalt covor, asemănător ca mărime, țesătură şi culoare, acoperea cele cinci coloane de la intrare; prins cu inele de capătul fiecărei coloane, el atârna din creştet până la mijlocul coloanelor. Restul spațiului se afla la îndemâna preoților, care intrau după voia lor. în fața lui era o perdea de in, de o mărime identică şi ea putea fi trasă într-o parte sau în alta cu ajutorul unei frânghii adaptate la nişte inele, încât pânza fie că se întindea, fie că se strângea într-un colț, dând mai mare libertate privirilor, îndeobşte în zilele de sărbătoare. în restul zilelor, mai ales când vremea era ploioasă, ea slujea drept cortină pentru acoperirea perdelei care era împodobită cu felurite culori. De aici provine obiceiul ca şi la templul construit mai târziu, intrarea să fie acoperită cu perdele de in. în afara acestora, mai existau covoare de patru coți lățimea şi douăzeci şi opt de coți lungimea, prevăzute cu agrafe de aur, care erau atât de strâns îmbinate, precum femeia cu bărbatul, încât păreau o singură bucată. O dată desfăşurate, ele acopereau şi partea de deasupra a templului şi pereții săi pe ambele laturi, precum şi spatele, ajungând aproape de pământ, la înălțimea de un picior. Mai erau şi alte covoare de aceeaşi lățime, cu unul în plus față de celelalte zece, care depăşeau lungimea pomenită mai înainte, fiindcă măsura lor atingea treizeci de coți. Covoarele erau făcute din păr, dar la fel de iscusite ca şi cele de lână şi atârnau la intrare până în pământ, de parcă întruchipau un fronton, covorul al unsprezecelea fiind folosit în acest scop. Deasupra lor erau trase covoare din piei de animale, care erau felurit colorate,
"
spre a oferi protecție împotriva arşiței sau a ploii. Zărit din depărtare, priveliştea lui îi uimea pe oameni: culorile lui străluceau atât de puternic încât ți se părea că vezi cerul însuşi. Covoarele făcute din păr sau piei de animale atârnau ca o perdea deasupra uşii cortului şi înfruntau asaltul căldurii şi al ploilor. în acest fel a fost alcătuit Tabernacolul.

5. Dintr-un lemn de natură robustă, care nu poate fi ros de carii, a fost făcut apoi un Chivot închinat lui Dumnezeu. Acesta se cheamă în limba noastră *Erori*[3]. Iată felul în care a fost făurit Chivotul. Avea o lungime de cinci palme, lărgimea, precum şi înălțimea lui, fiind, deopotrivă, de trei palme. Pe dinăuntru, ca şi pe dinafară, el era pe de-a întregul îmbrăcat în aur, aşa că lemnul nu se mai vedea nicăieri. Balamale de aur prindeau cu desăvârşită măiestrie capacul, care se adapta pretutindeni perfect, încât îmbinarea lui nu întâmpina nicăieri nici cea mai mică împotrivire. De-a lungul ambilor pereți laterali se aflau câte două inele de aur care străbăteau întreaga parte lemnoasă; prin ele treceau nişte pârghii aurite, pentru ca Chivotul să poată fi dus în alt loc ori de câte ori era nevoie. El nu era transportat pe spinarea vitelor de povară, ci era purtat numai de preoți. Deasupra capacului erau aşezate două făpturi pe care evreii le numeau heruvimi. Sunt nişte ființe înaripate a căror înfățişare n-a fost văzută de nici un om de-a lungul vieții sale. Moise zice că i-a zărit în preajma lui Dumnezeu, stând pe tron. Dânsul a pus acolo ambele table pe care erau scrise cele zece porunci, fiecare cuprinzând câte cinci dintre ele, două şi jumătate pe o singură pagină. Chivotul a fost aşezat în Sfânta Sfintelor.

6. în sanctuarul hărăzit preoților, Moise a introdus o masă aemănătoare cu cea delfică[4], cu o lungime de doi coți, lățimea de un cot şi înălțimea de trei palme. De jos şi până la jumătatea lor, picioarele mesei erau lucrate cu o desăvârşită iscusință, la fel ca la paturile folosite de dorieni. Dar partea de sus, deasupra tăbliei, avea forma unui pătrat. Tăblia propriu-zisă, pe fiecare latură a ei, avea scobită, preț de patru degete, o bandă mergând

[3] Aron Kodeş (ebr.) = Arca Legii sau Chivotul Legământului din *Biblie.*

[4] Sanctuarul federal din Delfi era principalul oracol elen al lui Apolon, situat la poalele Parnasului, exercitându-şi influența şi asupra Romei. Masa delfică avea însă trei picioare (trepiedul).

^

de jur împrejur, şi în partea de sus, şi în cea de jos. De fiecare picior al mesei era prins câte un inel, foarte aproape de tăblie; prin aceste inele se petreceau nişte pârghii de lemn acoperite cu plăcuțe de aur, care nu puteau fi scoase. Căci în locul unde se aflau inelele, exista o adâncitură, iar pârghiile nu treceau dintr-o parte în alta, capetele lor terminându-se prin două vârfuri, dintre care unul pătrundea în tăblia de sus, celălalt în piciorul mesei. în felul acesta pornea la drum masa. Deasupra acesteia (căci ea era situată în partea de miazănoapte a templului, aproape de sacrosancta lui incintă) se puneau douăsprezece pâini nedospite, câte şase pe un singur rând. Azimele erau făcute din lamură de făină, vreo doi *assaroni;* această măsură ebraică conține şapte *cotyle*[5] atice. Pe această pâine erau aşezate două cupe de aur pline cu mirodenii. Alte pâini le luau locul după şapte zile, adică în sărbătoarea numită de noi sabat: căci a şaptea zi se cheamă sabat. Pretextul acestui obicei îl voi dezvălui cu alt prilej.

7. Fată în fată cu masa, aşezat aproape de peretele de miazănoapte, se afla un sfeşnic de aur curat, nemasiv, în

greutate de o sută de mine[6], din cele pe care evreii le numesc *cinchare;* ceea ce la greci înseamnă talant[7]. El era împodobit cu sfere mici, crini, rodii şi cupe; numărul lor total fiind de şaptezeci; dintr-o singură tulpină, el se înălţa spre a se răsfira în tot atâtea braţe câte sunt şi planetele soarelui. Sfeşnicul se subîmpărţea în şapte capete aşezate în acelaşi rând, la distanţe egale. în vârf ardeau şapte candele care aminteau de numărul planetelor, fiind orientate spre apus şi miazănoapte, căci sfeşnicul era pus oblic.
8. La mijloc, între sfeşnic şi masă se afla, aşa cum am spus mai înainte, un jertfelnic de tămâiere, făcut, aidoma celorlalte obiecte de cult, din lemn care nu putrezea, îmbrăcat într-o trainică placă, alcătuind un pătrat lat de un cot şi înalt de doi coţi. Deasupra era un mic grătar de aur, care avea la fiecare colţ câte o coroană de aur, de jur împrejurul lui trecând o cunună de aur. Jertfelnicul de tămâiere era prevăzut cu inele şi pârghii, spre a

[5] Ceaşcă cu două toarte sau măsură elină pentru lichide (cea. 1/4 litru).
[6] Unitate de măsură orientală adoptată de greci, care la Atena avea greutatea de 436,6 gr. O mină=100 drahme; o drahmă=l/8 dintr-o uncie.
[7] Unitate de măsură în greutate de o jumătate de chintal şi totodată monedă de argint valorând 60 de mine. Sfeşnicul din tabernacol a fost făcut în întregime dintr-un talant de aur curat *(Ieşirea,* XXXVII, 24).

fi purtat pe drumuri de preoţi. La intrarea Tabernacolului se afla un alt jertfelnic din aramă cu un suport de lemn, lung de cinci coţi şi tot atât de lat, înalt de trei coţi, îmbrăcat în plăci de aramă şi gătit la fel ca jertfelnicul de aur. Vatra jertfelnicului întruchipa o împletitură în formă de reţea şi, întrucât piedestalul nu mergea de jur împrejur, cărbunii aprinşi cădeau din leasă pe pământ. Faţă-n faţă cu altarul stăteau ceşti pentru libaţii de vin, cupe, cădelniţe şi vase mari de aur curat. Celelalte scule pentru slujba religioasă erau făcute din aramă. Aşadar, aşa arăta Tabernacolul, împreună cu zestrea lui.

CAPITOLUL VII

1. Au fost apoi făcute veşmintele sacerdoţilor şi ale tuturor celorlalţi, numite *chanaeae,* ca şi pentru Marele Preot, care se cheamă *Anarabeches,* ceea ce înseamnă Supremul preot. Veşmintele preoţilor obişnuiţi arătau după cum urmează. Când se duce la sacra-i îndeletnicire, curăţat după ce prescrie legea purificării, el îmbracă mai întâi aşa-zisul *mennachasen,* ceea ce vrea să spună veşmânt strâns lipit de corp. Este vorba de un şorţ făcut din batist de in, petrecut în jurul părţilor ruşinoase şi în care picioarele intră ca într-un pantalon. El ajunge de la jumătatea trupului până la coapse, fiind prins de ele cu legături strânse.
2. Peste menţionatul veşmânt se pune o cămaşă de in făcută din ţesătură dublă de muselină. Ea se cheamă *chetomene,* ceea ce înseamnă, de fapt, in, căci la noi inului i se zice *cheton.* Acest strai este o tunică lungă până la călcâie, care învăluie bine trupul, având mâneci înguste, strâns lipite de braţe. Ceva mai sus de subsuori se pune de jur împrejur o cingătoare lată de patru degete, dintr-o împletitură necompactă, care seamănă cu pielea de şarpe. Pe cingătoare sunt întreţesute felurite flori de purpură şi pânză

stacojie, albastră sau de batist, urzeala ei fiind numai din in. începând de la piept, ea este înfăşurată o dată, petrecută iarăşi şi apoi legată; de acolo atârnă până la călcâie, câtă vreme preotul nu slujeşte: fiindcă el o poartă doar ca o podoabă care încântă privitorii. De îndată ce se ajunge la jertfă şi la îndeletnicirea lui în jurul altarului, preotul aruncă cingătoarea peste umărul stâng, ca să nu-i stânjenească mişcările. Moise i-a zis acestei cingători *Abaneth.* Noi i-am dat denumirea de *emian,* cum am învăţat de la babilonieni, căci se cheamă la ei aşa. Tunica nu are deloc încreţituri, ci în jurul gâtului o mare deschizătură şi marginile ei sunt strânse peste ambii umeri cu ajutorul unor sfori atârnând în faţă, pe piept, precum şi în spate. Tunica se numeşte *massabazanes.*
3. Pe cap, preotul poartă un fel de turban fără vârf, care nu-i acoperă întregul creştet, ci doar ceva mai mult de jumătate. El se cheamă *mesnaemphthes*, părând că te împodobeşte la fel ca o coroană făcută din in şi înfăşurată cu benzi groase. Marginea lui este adesea răsucită şi tighelată. Acest turban se acoperă apoi cu o bucată de muselină care coboară spre frunte şi ascunde cusăturile şi împletiturile benzilor, lipindu-se strâns de întreaga ţeastă. Turbanul este bine prins de creştet, ca să nu alunece în timpul jertfei. Astfel am înfăţişat straiele celor mai mulţi preoţi.
4. Marele Preot este gătit la fel, fără ca nici unul dintre veşmintele pomenite deja să lipsească, dar poartă deasupra o tunică de culoarea stânjenelului. Avem de-a face cu un talar lung până la călcâie care în limba noatră se numeşte *meeir.* La tunică se încinge un brâu conţinând aceleaşi felurite culori ca şi cingătoarea descrisă mai înainte, dar are întreţesut în el şi aur. La poalele tunicii sunt cusute franjuri făcute anume să imite culoarea rodiilor şi printre ele se află intercalaţi nişte clopoţei de aur foarte frumos împodobiţi, astfel încât între doi clopoţei atârnă câte o rodie şi între două rodii, câte un clopoţel. Această tunică nu-i întocmită din două bucăţi şi nu are cusături nici la umăr, nici în părţi, fiind un singur veşmânt ţesut pretutindeni din acelaşi fir. Ca atare, prezintă o deschidere, dar nu de-a curmezişul, fiind vorba de o des-picătură făcută de-a lungul, care merge de la piept şi până la spate,între omoplaţi. Se coase şi un tiv, nu cumva să se observe urâţenia tăieturii. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu deschizăturile tunicii, pe unde sunt scoase braţele.
5. Peste aceste veşminte se pune un al treilea, numit *efud* şi asemănător cu grecescul *epomis*[1]. Iată felul în care se ajunge la alcătuirea lui. Veşmântul măsoară în lungime un cot, este făcut din stofă de felurite culori,întreţesută cu fire de aur, şi ajunge până la jumătatea pieptului, fiind prevăzut cu mâneci, iar la înfăţişare aduce întru totul cu o tunică scurtă. Peste golul lăsat de veşmânt se aşterne o fâşie lată de o palmă, frumos împodobită cu aur şi cu

celelalte culori întâlnite la *efud.* Pieptarul se numeşte *essenes*[2], care în limba greacă înseamnă *logion,* adică *oracol.*
El acoperă în întregime locul gol lăsat de efud în dreptul sânului. Placa se ataşează prin inele de aur prinse în fiecare colţ, cărora le corespund nişte inele fixate pe *efud;* o bentiţă albastră este cea care leagă inelele între ele. Ca să nu apară nici un gol în mijlocul inelelor, se umple întregul spaţiu cu o panglică de culoarea stânjenelului. Haina cu mâneci are umerii împreunaţi prin două pietre de sardonix, fiecare prezentând la capătul ei câte un accesoriu de aur, spre a putea sluji drept agrafe. Pe aceste pietre sunt gravate numele fiilor lui Iacob, scrise cu literele alfabetului folosit de limba noastră, pe fiecare figurând câte şase: numele fiului celui mai vârstnic se află pe umărul drept. Pieptarul este împodobit cu douăsprezece pietre scumpe, de o deosebită mărime şi frumuseţe, găteală pe care foarte puţini oameni o pot deţine, din pricina preţului ei uriaş. Aceste pietre, aşezate câte trei pe patru rânduri, stau bine prinse de muselina pieptului; în plus, ele sunt încrustate în aurul legat cu măiestrie printr-o spirală de urzeală, spre a nu le îngădui să cadă de acolo. în prima triadă se află un sardoniu, un topaz şi un smarald; în cea de-a doua, un rubin, un iaspis şi un safir; în cea de-a treia, piatra linxului[3], apoi un ametist şi la urmă o agată, ea fiind a noua la rând; în cea de-a patra triadă, întâietatea o deţine un hrisolit, vine după aceea un onix, apoi un berii, ultimul dintre toate[4]. Pe fiecare piatră s-a

[1] Haină care acoperea umerii şi avea mâneci.
[2] Aşa se numeşte pieptarul, fâşia de pânză împodobită cu pietre preţioase, pe care o purtau prinsă de piept faraonii şi Marii Preoţi ai evreilor. în *Biblie* acest pieptar se cheamă *hoşen.*
[3] Piatră preţioasă roz-galbenă, transparentă, care, potrivit legendelor antice, provenea din urina linxului. Ea se numeşte turmalină.
[4] Biblicul *hoşen* este împodobit cu pietre scumpe care nu corespund întru totul cu lista prezentată de Flavius Josephus când descrie pieptarul Marelui Preot.

gravat numele unuia dintre fiii lui Iacob, socotiţi drept strămoşii triburilor noastre, ordinea respectând ordinea venirii pe lume a fiecăruia. Deoarece inelele se dovedesc prea slabe ca să susţină povara pietrelor scumpe, se adaugă în partea de sus a pieptarului urcat aproape de gât alte două inele mai mari care răzbesc din ţesătură şi sunt străbătute de nişte iscusite lănţişoare, unindu-se între ele în dreptul umerilor prin agrafe de aur lucrate cu o artă desăvârşită. Capetele urcătoare ale lănţişoarelor coboară apoi peste spinare, îmbinându-se într-un inel de la poalele *efudului;* el este cel ce susţine şi nu lasă deloc să se mişte pieptarul. Strâns lipit de acesta trece un brâu în culorile menţionate mai sus, întreţesute cu aur, care înconjoară întregul trup, legat printr-un nod în dreptul cusăturii, coborând apoi liber în jos. La ambele capete ale brâului atârnă franjuri care sunt legate fiecare cu fluierase de aur.

6. Marele Preot poartă un turban aidoma cu al celorlalţi preoţi, amintit mai înainte; deasupra lui se află un al doilea, având culoarea stânjenelului. Fruntea lui este acoperită de o întreită coroană de aur. Din ea răsar calicii de aur care se aseamănă cu cele pe care le vedem la buruiana numită de noi *sacchar,* grecii care se îndeletnicesc cu plantele spunându-i însă *hyosciamos*[5]. Pentru cei care au zărit-o adesea, fără să fi reţinut trăsăturile ei, fiindcă nu ştiu cum se cheamă, ca şi pentru cei care-i cunosc numele, dar încă n-au văzut-o cu ochii lor, nu mă sfiesc să-i fac descrierea. Această plantă creşte adesea la o înălţime mai mare de trei palme, are o rădăcină asemănătoare cu a napului (căci nu greşeşte prea mult cine face asemenea comparaţie), iar frunzele sunt ca la lăptucă. Pe ramurile sale, strâns lipite de ele, apar boboci îmbrăcaţi într-o tunică pe care ei o leapădă îndată ce se iveşte fructul. Bobocii au mărimea falangei de la capătul degetului mic şi cu circumferinţă ca o cupă. Pentru cei care nu ştiu nimic, mai am de adăugat ceva. în partea de jos, bobocul are forma unei emisfere care se rotunjeşte de la tulpină încolo, apoi se îngustează treptat, fiind frumos scobită pe dinăuntru; se îngroaşă iarăşi şi

Ordinea recunoscută de Moise este următoarea: sardoniu, topaz, smarald; rubin, safir şi diamant; opal, agată şi ametist; hrisolit, onix şi iaspis *(Ieşirea,* XXVIII, 17-20).
[5] Măselariţa (Hyoscyamus niger), plantă medicinală toxică, din care se extrage atropină. I se zice şi nebunariţă.

prezintă nişte tăieturi pe buze, aşa cum se observă la buricul unei rodii. I se alătură un alt înveliş, care arată întocmai ca o emisferă răsucită (cum s-ar zice) cu mare precizie şi inserată în tăieturile menţionate cu privire la rodii, înălţându-se apoi în nişte vârfuri spinoase şi ascuţite. Sub acest înveliş se ascunde întregul fruct al caliciului, ale cărui seminţe sunt identice cu cele de siderită; floarea ce-l însoţeşte pare să aibă o asemănare cu fremătătoarele foi ale macului. Aidoma cu această floare este şi coroana care acoperă tâmplele şi ceafa Marelui Preot. La frunte ea nu are însă *efielis* (căci aşa se cheamă caliciul), ci o placă de aur pe care s-a gravat cu litere sfinte numele lui Dumnezeu. Aşadar, astfel arată găteala Marelui Preot.

7. Stârneşte uimirea oricui ura pe care oamenii o poartă neamului nostru, ca şi cum noi am cinsti mai puţin acea Divinitate venerată de ei cu atâta fast. Oricine constată grija cu care ne-am făurit Tabernacolul şi vede veşmintele preoţeşti, aşijderea vasele folosite de noi în slujbele sfinte, pricepe că Legiuitorul nostru a fost un bărbat trimis de Dumnezeu şi că învinuirea privitoare la lipsa de evlavie nu are nici un temei. Cel ce rămâne străin de duşmănie şi cumpăneşte cu înţelepciune lucrurile descoperă singur că fiecare dintre obiectele cultului nostru divin îşi găseşte perechea în cuprinsul universului. Căci Tabernacolul, în lungime de treizeci de coţi, este divizat în trei: două părţi rămân la dispoziţia preoţilor, ca un loc unde poate umbla oricine, fiind întruchiparea pământului şi a mării (deoarece ele sunt deschise tuturor); dar cea de-a treia parte a păstrat-o numai pentru Dumnezeu,

întrucât cerul nu poate fi cutreierat de oameni. Cele douăsprezece pâini, puse pe masa din cort, redau lunile anului. Cele şaptezeci de părţi care alcătuiesc sfeşnicul închipuiesc semnele prin care trec planetele, iar cele şapte candele propriu-zise, planetele. Cele patru materiale din care sunt urzite perdelele redau elementele naturii: muselina prefigurează inul, care creşte din pământ; purpura, însă, marea colorată de sângele peştilor; prin stânjenel este evocat aerul; stacojiul, în sfârşit, poate sugera focul. Acelaşi tâlc îl are şi tunica Marelui Preot: inul înfăţişează pământul; stânjenelul, însă, cerul; rodiile semnifică fulgerele, iar clinchetul clopoţeilor, tunetele. *Efudul,* care este alcătuit din patru feluri de ţesături şi se află sub ochii Domnului, reflectă întreaga natură, iar aurul, introdus în urzeală, semnifică, după părerea mea, lumina care se revarsă

asupra tuturor. Pieptarul din mijlocul *efudului* închipuieşte de asemenea pământul, care tronează în mijlocul universului[6]; brâul care încinge pieptarul aminteşte oceanul, căci el înconjoară întreaga lume. Cele două pietre de sardonix de pe umerii hainei Marelui Preot, care slujesc la încopcierea ei, personifică soarele şi luna. Cele douăsprezece pietre scumpe ale pieptarului pot fi asemuite fie cu lunile anului, fie cu numărul identic al constelaţiilor din cercul denumit de greci Zodiac, fără să se abată prea mult de la autenticul sens al acestora. în sfârşit, turbanul mi se pare că întruchipează cerul, fiindcă el are culoarea stânjenelului (altfel nici n-ar putea să poarte numele Domnului), coroana pusă deasupra este împodobită cu aur, de vreme ce strălucirea îl bucură cel mai mult pe Dumnezeu. Găsesc aceste lămuriri date până acum drept îndestulătoare, urmând ca mai târziu, acolo unde înţelepciunea Legiuitorului va străluci, adesea şi în multe rânduri, să revin cu fapte noi pe care le am la îndemână.

CAPITOLUL VIII

1. După ce Tabernacolul despre care am vorbit a fost terminat, sanctuarul nefiind încă sfinţit, Domnul i s-a arătat lui Moise şi i-a poruncit să atribuie preoţia fratelui său, Aaron, fiindcă prin virtutea lui era cel mai demn dintre toţi de această cinste. Chemând la o întrunire poporul, Moise i-a înfăţişat virtutea şi bunătatea inimii lui Aaron, precum şi primejdiile pe care le-a avut el de înfruntat pentru izbăvirea lor. Cum toţi au comentat că meritele sale sunt cât se poate de adevărate, vădindu-şi râvna lor faţă de el, Moise le-a zis: „Bărbaţi israeliţi, am dus acum la capăt

[6] Flavius Josephus susţine aşadar geocentrismul, pe care îl va teoretiza după moartea lui astronomul, matematicianul şi geograful Claudiu Ptolemeu (83-l68 e.n).

lucrarea după neprecupeţitele noastre puteri şi pe placul Domnului. Pentru ca să-l poată găzdui cortul nostru, înainte de toate trebuie să vedem cine va fi preotul care va celebra jertfele şi va purta mai departe rugile noastre. Dacă decizia alegerii ar sta la dispoziţia mea, n-aş socoti deloc că nu merit această cinste, căci, pe de o parte, natura ne-a înzestrat cu dragostea de noi înşine, pe de altă parte, ştiu singur câte lucruri am de făcut pentru binele vostru. Acum Dumnezeu l-a găsit demn de acest rang pe Aaron şi l-a ales pentru preoţie, neaflând printre noi nici unul mai drept decât dânsul. Aşadar, el va îmbrăca sfântul veşmânt al Domnului, se va îngriji de jertfe, rugăminţile voastre le va transmite Domnului, care nu va zăbovi să le asculte bucuros, fie pentru că se îngrijeşte de soarta neamului nostru, fie pentru că le va primi de la bărbatul ales de Dânsul." Cuvântarea aceasta a fost pe placul evreilor, care au aprobat alegerea făcută de Dumnezeu. Aaron a meritat mai mult decât toţi această demnitate, atât pentru obârşia şi darul lui de profet, cât şi pentru înţelepciunea fratelui său. Pe vremea aceea el avea patru fii: Nabad, Abius, Eleazar şi Ithamar.

2. Moise a poruncit ca donaţiile rămase-disponibile la întocmirea Tabernacolului să fie folosite la acoperirea pânzei aşternute deasupra cortului însuşi, precum şi a sfeşnicului, jertfelnicului de tămâiere, a cădelniţelor şi celorlalte vase de cult, pentru ca ele să nu aibă de suferit de pe urma ploilor sau a prafului în timp ce vor fi purtate pe drumuri. Apoi el a strâns iarăşi poporul laolaltă şi i-a cerut ca fiecare să contribuie cu o jumătate de şechel. Şechelul este o monedă a evreilor care valorează patru drahme[1] atice. Porunca lui Moise a fost îndeplinită numaidecât şi mulţimea care a plătit birul a numărat şase sute şi cincizeci de mii de persoane. Banii au fost daţi de oameni liberi de la vârsta de douăzeci până la cea de cincizeci de ani. Suma strânsă a fost cheltuită cum se cuvine în folosul Tabernacolului.

3. După aceea, Moise a sfinţit Tabernacolul şi preoţii, purificarea lor făcându-se în felul următor. A dat poruncă să se taie şi să se piseze cinci sute de sicii[2] de mirt şi de stânjenel, jumătate din această cantitate de scorţişoară şi de calamus (aşijderea un fel de plantă aromată), amestecul sa fie pus într-un *hin* (o măsură

[1] Monedă de argint ateniană (=6 oboli) care avea 436 gr. Şi era echivalentul dinarului roman.

[2] Şechelul era şi monedă şi măsură de greutate (11,5 gr).

evreiască, egală cu două *choe*[3] atice) de ulei, totul fiind pus să fiarbă după obiceiul pregătitorilor de pomezi, spre a se obţine o alifie cu un miros foarte plăcut. De îndată ce a primit-o, Moise a uns cu ea pe preoţi şi întregul cort, obţinând sfinţirea lor. Ba chiar şi preţioase mirodenii (în cort dai de multe şi de tot felul) au fost aduse la jertfelnicul de aur, ca să ardă mocnit. Mă abţin să stărui asupra naturii acestor aromate, ca să nu-mi plictisesc cititorii. Zilnic, de două ori înainte şi după răsăritul soarelui, ele trebuiau să fumege, şi uleiul cel mai curat să nu se

isprăvească în candele: trei dintre ele ardeau toată ziua deasupra sfântului sfeşnic închinat lui Dumnezeu, celelalte trei fiind aprinse spre seară.
4. Când toate lucrările au fost duse la bun sfârşit, de o mare faimă au avut parte meşterii Beseleel şi Eliab. Căci ei nu au venit doar cu găselnițe anterioare într-o formă îmbunătățită, ci cu contribuții chibzuite şi împlinite de dibacea lor minte, nebănuite până atunci. Cel mai iscusit dintre amândoi a fost socotit Beseleel. Timpul care s-a scurs cu înfăptuirea acestei opere a fost doar de şapte luni şi nu mai mult, după care primul an al plecării din Egipt s-a încheiat. La începutul celui de-al doilea an, în luna Xanthicos din calendarul macedonean, numită de evrei Nisan, tocmai când era lună nouă, a avut loc sfințirea Tabernacolului şi a tuturor vaselor pomenite mai sus.
5. Dumnezeu a arătat că primeşte cu plăcere opera evreilor, şi, departe de a-i disprețui rostul pentru care ei n-au trudit în zadar, s-a pogorât în templul lor, socotindu-l demn să sălăşluiască în el. Domnul şi-a vădit prezența în felul următor. Când cerul era curat şi senin, doar asupra Tabernacolului se lăsa o ceață[4] care nu era atât de deasă cum în mod obişnuit se vede iarna, dar nici atât de rara şi transparentă încât să fie străpunsă cu privirea; din ea cădea o gingaşă rouă, ca o dovadă că Domnul se afla acolo, lucru pe care evreii îl doreau, crezându-l aievea.
6. Răsplătind mai întâi prin binemeritate daruri pe meşterii care împodobiseră atât de frumos construcția, Moise a înjunghiat la intrarea în cort — aşa cum îi poruncise Dumnezeu —un taur, un berbec şi un țap, drept jertfă pentru păcat. (Despre îndeplinirea tainicelor slujbe sacre şi despre victimele pentru care

[3] Adică 2 x 3,3 (6,50) 1.
[4] Norul care se lăsa asupra Tabernacolului îl însoțea atunci când evreii plecau la drum *(Ieşirea,* XL, 36).

legea cere arderea de tot, ca şi despre cele din care pot fi mâncate anumite bucăți voi vorbi mai pe larg când mă voi ocupa de jertfe.) După ce a stropit cu sângele victimelor veşminte]'- lui Aaron şi ale fiilor săi, i-a curățat cu apă de fântână şi i-a miruit cu mir, ca să fie sfințiți de Dumnezeu. Vreme de şapte zile, Moise s-a îngrijit întocmai de ei şi de veşmintele lor şi la fel a sfințit cortul şi vasele lui cu mirul făcut din mirodenii, precum am arătat mai înainte, şi cu sângele taurilor, berbecilor şi țapilor înjunghiați, în fiecare zi câte unul. In a opta zi a anunțat poporul că e sărbătoare şi a poruncit să fie închinate jertfe după posibilitățile fiecăruia. Oamenii i-au ascultat porunca în aducerea jertfelor şi între ei a fost o dispută, unul căutând să-l întreacă pe celălalt. Când victimele au fost puse pe jertfelnic, s-a stârnit din senin o văpaie, ca scăpărarea unui fulger, mistuind tot ce se afla pe altar[5].
7. Atunci Aaron a fost lovit de o nenorocire, întristătoare pentru el ca om şi ca părinte, dar pe care a îndurat-o cu bărbăție, căci avea tărie sufletească, fiind călit de credință în fața tuturor necazurilor, şi socotea că faptele s-au petrecut cu voia Domnului. Căci dintre cei patru fii pe care îi avea, aşa cum am mai spus, chiar cei mai vârstnici, Nabad şi Abius, au adus la jertfelnic mirodenii[6] neîngăduite de Moise, dar folosite de ei mai înainte; asupra lor s-a abătut deodată o flacără năprasnică şi le-a ars pieptul şi fața, fără ca nimeni s-o poată stinge. Moise i-a trimis pe tatăl şi pe frații lor să ridice trupurile neînsuflețite, ducându-le în afara taberei spre a fi înmormântate cu pompă. Poporul i-a bocit pe amândoi, îndurând cu greu neaşteptata lor moarte; Moise a cerut însă fraților şi părintelui lor să se abțină de la doliu şi să pună cinstirea Domnului mai presus de durerea lor proprie. Căci Aaron purta deja veşmântul sfânt.
8. Moise a refuzat însă toate onorurile pe care poporul dorea să i le aducă şi s-a dedicat exclusiv slujirii lui Dumnezeu. S-a ferit să se mai urce pe muntele Sinai şi s-a dus în Tabernacol când aştepta răspuns la întrebările puse Domnului; s-a purtat ca orice om simplu şi a vrut să nu se deosebească cu nimic de cei mulți, decât prin grija pe care le-a purtat-o necontenit. în afară de asta

[5] Vezi *Leviticul.* DC, 24.
[5] *Biblia* invocă alt motiv al pedepsei: Nadab şi Abius au pus în cădelnițele lor foc, au turnat deaupra tămâie, aducând înaintea Domnului *foc străin ce nu le poruncise Domnul. (Leviticul,* X, 1).

a prescris poporului reguli de viață şi legi prin respectarea cărora să fie pe placul Domnului şi să poată duce un trai scutit de păcate. Această misiune i-a impus-o Dumnezeu însuşi. Acum mă opresc la redarea regulilor de viață şi a legilor date de el.
9. Vreau totuşi să mai menționez unele lucruri privitoare la veşmintele Marelui Preot, despre care m-am ocupat mai înainte: căci Dumnezeu a dorit să înlăture orice prilej de înşelăciune sau şarlatanie cu ajutorul prezicerilor. Pentru ca nimeni să nu simtă ademenirea de a folosi abuziv autoritatea pe care i-o acordase, Domnul şi-a îngăduit libertatea de a vădi când dorea sau nu să ia parte la o jertfă. El a vrut să dezvăluie acest lucru nu numai evreilor, ci şi străinilor aflați întâmplător de față. Ori de câte ori Domnul era prezent la jertfă, pietrele scumpe despre care am mai spus că le avea Marele Preot pe umerii săi (erau două sardonii şi mi se pare de prisos să vorbesc de natura lor, ea nefiind străină nimănui) devenea licăritoare; propriu-zis sardoniul prins cu o agrafă de umărul drept revărsa sclipire care se zărea la mare depărtare, deşi până atunci fusese lipsit de strălucire. O atare minune poate trezi uimirea tuturor celor care nu-şi demonstrează înțelepciunea prin disprețul lor față de orice religie. Şi mai uluitor este însă ceea ce urmează să vă spun, căci prin cele douăsprezece pietre pe care Marele Preot le purta cusute la pieptarul de la sân, Dumnezeu vestea evreilor victoria atunci când doreau să pornească la război. Mai înainte ca oastea să pornească în marş, nestematele căpătau atâta strălucire încât întregul popor

vedea limpede că domnul îi va sprijini. De aceea şi grecii, care cinstesc datinile noastre sărbătoreşti, întrucât nu le-au putut tăgădui, numesc pieptarul *logion,* adică *oracol.* Şi nestematele pieptarului şi sardoniul au încetat să-şi reverse strălucirea cu două sute de ani înainte ca eu să aştern aceste rânduri, deoarece Domnul este supărat că am încălcat legile sale. Voi găsi mai târziu un prilej potrivit să vorbesc despre asta. Acum vreau să-mi deapăn povestirea începută.

10. După sfinţirea Tabernacolului şi îndeplinirea riturilor privitoare la preoţi, poporul a socotit că acum Dumnezeu va sălăşlui împreună cu ei în acelaşi lăcaş sfânt, şi s-a apucat să-l cinstească prin jertfe şi să-l preamărească prin imnuri, de parcă s-ar fi văzut scăpat de ameninţarea tuturor năpastelor şi puteau să nădăjduiască într-un viitor mai bun. Jertfele erau închinate Domnului atât acasă, cât şi în public, de către fiecare seminţie în parte. Căpeteniile seminţiilor s-au unit câte două laolaltă şi au înjghebat un car tras de o pereche de boi (erau aşadar şase care), ca să poată purta cortul pe drumuri. A mai dăruit, fiecare în parte, o cupă mare, o tipsie şi o căţuie; ultima valora zece dariei[7], fiind umplută cu mirodenii; cupa şi tipsia cântăreau împreună două sute de siclii, dintre care şaptezeci reveneau tipsiei; amândouă erau pline cu făină frământată cu ulei, aşa cum era ea folosită la jertfe. De asemenea, fiecare a înjunghiat câte un viţel, un berbec şi un miel de un an pentru arderea de tot şi câte un ţap pentru jertfa de ispăşire. în afară de asta, fiecare căpetenie de trib a oferit victime pentru jertfele de împăcare, zilnic, doi boi, cinci berbeci, miei de un an şi iezi. Astfel au adus ei jertfe vreme de douăsprezece zile, fiecare într-o singură zi, aparte. Moise nu se mai suia pe muntele Sinai, ci intra în Tabernacol, primind de la Dumnezeu îndrumări privitoare la ceea ce avea de făcut, precum şi la întocmirea legilor date de el. Aceste porunci au fost respectate cu sfinţenie de-a lungul tuturor vremurilor de către poporul nostru, care le-a socotit prea bune pentru a fi creaţii ale înţelepciunii omeneşti, fiind aşadar dictate de Dumnezeu. Iar evreii n-au cutezat să încalce vreuna din poruncile sale nici în timp de pace şi abundenţă, nici în vreme de război şi lipsuri. Dar mă abţin să mai vorbesc despre asta, fiindcă am de gând să scriu o carte consacrată legilor.

CAPITOLUL IX

1. Acum voi aminti doar câteva legi privitoare la purificări şi la jerfe, cum se şi cuvine, întrucât am vorbit despre sacrificii. Sunt două feluri de jerfe. Unele se fac de către persoane particulare, altele în numele întregului popor, fiecare categorie fiind

[7] Monedă de aur etalon, pe care figura chipul lui Darius I, cârmuitor renumit la Persiei (522-486 î.e.n.), nefiind aşadar contemporană cu Moise şi cu Tabernacolul.

orânduită în chip diferit. într-un caz are loc arderea de tot a victimei, de aici şi denumirea de holocaust; în celălalt caz victima este jertfită în semn de împăcare, fiind mâncată într-un ospăţ sacru de către cei ce au sacrificat-o. Mă voi ocupa de primul caz. Omul simplu a cărui jertfă va fi ardere de tot sacrifică un juncan, un miel sau un ied, ultimii doi având un singur an, în schimb juncanii înjunghiaţi pot fi şi mai mari. Fiecare vită hărăzită arderii de tot trebuie să fie de parte bărbătească[1]. După uciderea animalelor preoţii stropesc cu sânge împrejurul jertfelnicului, curăţă şi taie în bucăţi victimele, presară sare pe ele, le pun pe altar. Picioarele şi măruntaiele victimelor, spălate cu grijă, sunt aşezate alături de celelalte mădulare şi arse; preoţii păstrează pentru ei pieile vitelor sacrificate. în acest fel se face arderea de tot.

2. Cel care vrea să aducă o jertfă de împăcare sacrifică vite de acelaşi soi, dar fără meteahnă şi mai mari de un an, atât parte bărbătească, cât şi parte femeiască[2]. După sacrificarea victimelor, jertfelnicul este stropit cu sânge, rinichii şi osânza şi întreaga grăsime, cu un lob al ficatului, precum şi coada sunt puse împreună pe altar. Pieptul şi coapsa dreaptă revin preoţilor, carnea rămasă fiind mâncată în două zile. Ceea ce prisoseşte, este ars pe foc.

3. în jertfele aduse pentru nevinovăţie, ceremonia decurge la fel ca la jertfele de împăcare. Cine nu-i în stare să jertfească animale mai mari, acela va sacrifica o pereche de porumbei sau de turturele[3]: dintre acestea una să fie adusă ardere de tot Domnului, cealaltă să slujească drept hrană preoţilor. Despre sacrificarea acestor făpturi voi vorbi pe îndelete atunci când mă voi referi la jertfe. Cel care a greşit doar din neştiinţă aduce jertfă un miel şi un ied de aceeaşi vârstă. Preotul stropeşte cu sânge jertfelnicul, dar nu ca mai înainte, ci numai în colţurile luî; rinichii, restul grăsimii şi lobul ficatului sunt puse pe jertfelnic. Preoţii păstrează pentru ei pieile şi carnea pe care o şi mănâncă în sanctuar chiar în aceeaşi zi, fiindcă legea nu îngăduie păstrarea ei pentru ziua următoare. Cel care a greşit cu bună ştiinţă, fără să aibă cine să-l învinovăţească, aduce jertfă aşa cum cere legea,

[1] Vezi *Leviticul,* 1,3.

[2] Vezi *Leviticut,* VI, 1.

[3] Vezi *Leviticul,* V, 7.

un berbec; carnea lui trebuie mâncată în templu tot în aceeaşi zi. Căpeteniile seminţiilor care săvârşesc jertfe pentru ispăşirea păcatelor aduc aceleaşi ofrande ca şi oamenii simpli, cu deosebirea că victimele lor trebuie să fie un taur şi un ţap.

4. Legea prevede ca în jertfele particulare şi în cele publice să se aducă lamură de făină: pentru un miel un *assaron,* pentru un berbec, doi, iar pentru un taur, trei. Aceste măsuri de făină sunt amestecate cu untdelemn, fiind astfel puse pe altar. Chiar şi untdelemnul slujeşte la jertfă: la un juncan se aduce o jumătate de *hin,* la un

berbec, a treia parte şi la un miel a patra parte din această cantitate. Căci *hinul* este o străveche măsură a evreilor, egală cu două *choes* atice. în aceeaşi măsură ca untdelemnul urmează să fie adus şi vinul, întrucât el era turnat în jurul jertfelnicului. Cel care, fără să aducă un animal de jertfă, potrivit legământului său, oferă drept prinos lamură de făină, să pună un pumn de pârga[4] ei pe jertfelnic; restul ei rămâne ca hrană pentru preoţi, fie pusă la copt (căci este amestecată cu untdelemnul), fie sub formă de pâine. Legea nu îngăduie ca puiul să fie jertfit în aceeaşi zi cu cea care l-a fătat, aşijderea sacrificarea unor animale care nu au nici măcar opt zile de la naşterea lor. Se aduc şi alte jertfe pentru alungarea bolilor sau altfel de pricini, unde se fac libaţii şi sunt jertfite victime; când primesc o parte din ele, preoţii n-au voie să lase nimic pentru a doua zi.

CAPITOLUL X

1. Legea statorniceşte ca, din cheltuielile publice, să fie înjunghiaţi zilnic, dimineaţa şi seara, câte un miel de un an[1]; în cea

[4] Vezi *Leviticul,* II, 12. [1] Vezi *Numerii,* XXVIII, 4.

de-a şaptea zi, numită sabat, să fie răpuşi doi miei, desfăşurarea jertfei decurgând la fel. La sărbătoarea lunii noi, în afara prinosurilor zilnice se înjunghie încă doi juncani, şapte miei de un an şi un berbec, precum şi un ţap, drept jertfă de vinovăţie, când s-a greşit din neştiinţă.

2. în luna a şaptea, pe care macedonenii o numesc Hyperbe-retaios[2], în afara vitelor pomenite mai sus, se mai aduce prinos un juncan, un berbec[3], precum şi un ţap drept jertfă pentru păcat.

3. în ziua a zecea a aceleiaşi luni, după crai-nou, se ţine post până seara şi în aceeaşi zi se aduc prinos un taur, un berbec şi şapte miei[4], precum şi un ţap drept jertfă pentru păcat. Pe lângă asta, mai sunt aduşi doi ţapi, dintre care unul este trimis viu dincolo de hotarele pustiului, pentru îndepărtarea păcatelor întregului popor; cel de-al doilea este mânat într-un loc curat în afara oraşului, fiind ars acolo cu blană cu tot, fără să mai fie curăţat deloc. La fel este ars şi un taur, adus însă nu de popor, ci de preot, pe cheltuiala lui. După ce au fost înjunghiaţi taurul acesta împreună cu un ţap, preotul aduce în interiorul sanctuarului sângele lor şi, înmuindu-şi degetul în el, stropeşte de şapte ori acoperişul şi tot de atâtea ori podeaua, apoi exteriorul întregului cort cât şi vecinătatea jertfelnicului de aur; sângele rămas îl ia apoi la intrarea sanctuarului, împrăştiindu-l de jur împrejurul jertfelnicului mare. După aceea extremităţile taurului şi ale ţapului, rinichii, grăsimea, împreună cu un lob al ficatului, sunt aşezate pe jert-felnic; din mijloace proprii preotul adaugă la acestea un berbec, totul fiind jertfit prin ardere de tot.

4. în a cincisprezecea zi a aceleiaşi luni, când sorocul vremii înclină de-acum spre iarnă, fiecărui băştinaş care face parte dintr-o seminţie îi porunceşte Moise să-şi înalţe un cort, spre a se putea apăra de frigul anotimpului. Iar când vor sosi în patria lor, ei să se adune în oraşul care din pricina Templului le va sluji drept metropolă[4] şi vreme de opt zile să prăznuiască o sărbătoare, să facă atunci arderi de tot şi jertfe de recunoştinţă, purtând în

[2] Octombrie în calendarul romanic.

[34] Vezi *Numerii,* XXIX, 2 şi 8.

[4] Prezicerea capitalei religioase a Regatului Israel, oraşul Hierosolyma, menţionat ca reşedinţa unei dinastii canaanene (secolul XIV î.e n.) şi cucerit de regele David (încep, secolului X î.e.n.).

mâini mănunchiuri de ramuri de mirt şi sălcii de râu, mlădiţe de palmier, precum şi de piersic. în prima zi să se aducă prinos arderi de tot treisprezece juncani, miei cu unul în plus şi doi berbeci, adăugându-se şi un ţap pentru iertarea păcatelor. în zilele următoare, numărul mieilor, al berbecilor şi al ţapului să rămână acelaşi, doar cel al juncanilor jertfiţi să scadă zilnic cu unul, încât să se ajungă în cele din urmă la şapte. în a opta zi, toţi să se abţină de la orice muncă şi să jertfească Domnului, aşa cum am mai spus, un viţel, un berbec, şapte miei, precum şi un ţap pentru ispăşirea păcatelor. Aşa prăznuiesc evreii, după datina şi orânduirea strămoşească, Sărbătoarea înălţării corturilor[5].

5. Moise a mai poruncit ca, anual, în luna Xanthicos, numită de noi Nisan, şi cu care începe anul nostru, în a paisprezecea zi de la crai-nou, atunci când soarele se află în zodia Berbecului (căci în această lună am fost noi sloboziţi din robia egiptenilor), să se aducă aceeaşi jertfă împlinită de noi, aşa cum am mai spus[6], la părăsirea Egiptului. Această sărbătoare, care la noi se cheamă Pastele, o prăznuim grupaţi în seminţii, fără să lăsăm pentru a doua zi nici o ciozvârtă din victimă. în a cincisprezecea zi de la Paşti urmează Sărbătoarea Azimelor[7], care durează şapte zile, când nu se mănâncă decât pâine nedospită. în fiecare zi sunt înjunghiaţi câte doi tauri, un berbec şi şapte miei. Aceste prinosuri sunt ardere de tot, la care se adaugă un ţap ca jertfă pentru păcat, spre a servi zilnic la îndestularea preoţilor. în cea de-a doua zi a Sărbătorii Azimelor (aşadar, ziua a şaisprezecea), mâncăm prima parte din recolta nouă (de care nimeni nu s-a mai atins până atunci); ni se pare drept să-l cinstim mai întâi pe Dumnezeu (căruia îi datorăm abundenţa noastră), oferindu-i pârgă de orz, în felul următor: se pune la uscat un snop care apoi se treieră, sunt măcinate boabele, un *assarun* de orz fiind dus la jertfelnicul Domnului; un pumn din el este pus pe altar, iar restul rămâne în

[5] Sărbătoarea în care urma să locuiască şapte zile în corturi orice băştinaş israelit, ca să ştie urmaşii lor că Domnul i-a aşezat în corturi pe fiii lui Israel când i-a scos din pământul Egiptului *(Leviticul,* XXIII, 42, *Deuteronomul,* XVI, 13-l5).

[6] în Cartea a Ii-a, cap. XIV, paragr. 6 (vezi *Ieşirea,* XII, 2-l4; 43^19).

[7] Instituită în ajunul plecării evreilor din Egipt *(Ieşirea,* XII, 15-20; 39; XIII, 6-8), Sărbătoarea Azimelor este prezentată pe larg în *Leviticul,* XXIII, 6-l4, *Numerii* XXVIII, 17-30, *Deuteronomul.* XVI, 8-9).

seama preoţilor. De aici încolo au voie toţi, de-a valma sau în parte, să-şi strângă recolta. Odată cu pârga

cerealelor, se aduce prinos Domnului, pentru arderea de tot, un miel.
6. La şapte săptămâni de la terminarea prăznuirii amintite (zilele acestor săptămâni sunt patruzeci şi nouă), în a cincizecea zi, numită de evrei Asortha (cuvânt care înseamnă *pentecoste^),* se aduce prinos Domnului pâine făcută din două *assaron* de făină de grâu, coaptă cu dospitură, fiind jertfiţi şi doi miei. Din jertfa oferită lui Dumnezeu se pregăteşte o masă numai pentru preoţi, fără ca nici una din bucatele ei să rămână pentru a doua zi. Ca ardere de tot sunt sacrificaţi trei viţei, patrusprezece miei şi doi ţapi, jertfă pentru păcat. Nu se celebrează nici o sărbătoare fără să se facă ardere de tot şi fără ca toţi să se abţină de la orice muncă; în toate zilele festive, legea prevede deopotrivă şi aducerea jertfelor şi încetarea lucrului, după prinos urmând ospeţele.
7. Cu contribuţie publică se obţine şi pâine nedospită, pentru pregătirea căreia se procură douăzeci şi patru *assaron* din făină de grâu. Din fiecare doua *assaron* de făina se coace câte o pâine, în ajunul sabatului; în dimineaţa zilei de sabat, sunt puse pe Masa sfântă câte şase pâini de o parte şi şase pâini de cealaltă parte. Deasupra lor se aşază două tipsii de aur, pline cu mirodenii, rămânând acolo până la următorul sabat; atunci ele se înlocuiesc cu altele. Pâinile sunt oferite spre hrană preoţilor, iar mirodeniile, lăsate să fumege pe focul sacru, ca să se înfăptuiască arderea de tot; în locul lor, deasupra pâinilor se pun altele. De două ori pe zi, preotul procură prin mijloace proprii un *assaron* de făină, amestecată cu untdelemn, lăsând-o să se coacă puţin. O jumătate din ea este aruncată în foc dimineaţa, cealaltă jumătate, seara. Despre rostul acestora voi vorbi mai pe larg altă dată şi mă mulţumesc acum cu ceea ce am spus deja.
[8] în greceşte *Cincizeci* (de zile), intervalul dintre celebrarea Paştilor şi data când Dumnezeu i-a înmânat lui Moise Tablele legii pe muntele Sinai, aceeaşi distanţă ca şi în cazul Rusaliilor (vezi *Leviticul,* XXIII, 16-21).

CAPITOLUL XI

1. Moise a despărţit seminţia lui Levi de obştea poporului şi a hărăzit-o serviciului divin; el a curăţat-o cu apă de izvor nesecat şi prin jertfe închinate îndeobşte Domnului cu acest prilej solemn. El a lăsat în grija leviţilor Tabernacolul, vasele sfinte şi acoperişul cortului, poruncindu-le să-i slujească pe preoţi, potrivit îndrumărilor acestora. Căci ei erau închinaţi lui Dumnezeu[1].
2. Din rândul animalelor, Moise le-a deosebit pe cele care pot fi mâncate, ca şi pe cele care trebuie ocolite cu orice preţ. Despre aceasta voi vorbi pe îndelete când mi se va oferi un prilej mai bun de a scrie, adăugând şi ce l-a determinat s-o facă. El a interzis folosirea ca hrană a sângelui tuturor animalelor, deoarece socotea că într-însul sălăşluieşte sufletul acestora. S-a opus deasemenea să mâncăm din carnea vitelor care au murit de la sine şi ne-a prevenit să ne ferim de prapurul şi grăsimea caprelor, oilor şi boilor.
3. Moise a alungat din cetate pe cei cu trupul atins de lepră[2] şi pe cei ce suferă din pricina scurgerii seminţelor zămislitoare, chiar şi pe femeile care sunt pângărite de fireasca lor scurgere lunară le-a pus să locuiască separat vreme de şapte zile; de abia după aceea ele sunt socotite curate şi pot să se întâlnească iarăşi cu ceilalţi. De asemenea, cel ce s-a ocupat de îngroparea unui mort trebuie să rămână tot atâtea zile departe de ceilalţi. Dacă necurăţenia cuiva se prelungeşte cumva dincolo de acest număr de zile, acela trebuie să jertfească două mieluşele: una va fi arsă pe jertfelnic, cealaltă va fi luată de preoţi. Acelaşi prinos aduce cel căruia i se scurge sămânţa zămislitoare. Cei care îşi pierd sămânţa în timpul somnului se vor curăţa spălându-se cu apă rece, la fel ca şi cei care s-au culcat cu soţiile lor legitime. Moise i-a îndepărtat pentru totdeauna pe leproşi de tabără, ca să nu mai aibă de-a face cu nimeni şi să nu se deosebească deloc de un mort. Când însă, prin rugile sale adresate Domnului, cineva ajunge să
[1] Vezi *Numerii,* III, 6-9.
[2] *Vezi Leviticul,* XIII, 46.

se vindece de boală şi îşi recapătă culoarea lui sănătoasă, acela va mulţumi lui Dumnezeu prin jerfe despre care voi vorbi mai târziu.
4. Se fac deci de râs cei ce pretind că Moise s-a îmbolnăvit de lepră şi ca atare a fugit din Egipt, evreii fiind alungaţi şi ei din aceeaşi pricină şi conduşi de dânsul în Canaan. Dacă lucrurile ar fi stat aşa, Moise n-ar fi îngăduit niciodată o asemenea lege care să-l dezonoreze, iar dacă aceasta ar fi fost susţinută de un altul, probabil că ridica obiecţii împotriva ei. Mai ales că numeroase popoare au în rândurile lor leproşi care se bucură de preţuire, fiind atât de scutiţi de îndurarea batjocurilor şi a surghiunului, încât obţin înalte ranguri militare sau funcţii civile în stat şi li se îngăduie intrarea în locurile sfinte, precum şi în temple. Dacă ar fi avut într-adevăr paloarea acestui flagel, nimic nu l-ar fi împiedicat pe Moise ca, în loc să se înjosească pe el sau mulţimea asemenea lui, să asigure condiţii mai bune pentru leproşi, nicidecum să le hărăzească asemenea legi dăunătoare şi rele. Dar este limpede că numai invidia poartă vina unor asemenea zvonuri răspândite pe seama noastră. Ferit de această molimă între cei din acelaşi neam, la fel de ocoliţi de lepră, Moise a dat legea ţinând seama de gloria lui Dumnezeu în faţa celor atinşi de boală. Dar, în privinţa asta, fiecare poate să gândească ce crede de cuviinţă.
5. Moise a interzis lăuzelor să intre în templu sau să atingă un lucru sfânt vreme de patruzeci de zile de la data naşterii, dacă au zămislit un băiat, şi un răstimp de două ori mai mare, dacă au adus pe lume o fată. Când, însă, după scurgerea răstimpului de care a fost vorba mai sus, mama trebuie să facă o jertfă, închinată de preoţi Domnului[3].

6. Cel care îşi bănuia soţia de adulter aducea un *assaron* de făină de orz şi punea din ea un pumn pe jertfelnicul Domnului, lăsând restul preoţilor pentru hrana lor. Unul dintre preoţi aşeza femeia în dreptul porţii (cea cu vederea spre cort), îi lua vălul de pe cap, scria pe o bucată de piele numele lui Dumnezeu, punând-o să jure că nu şi-a înşelat bărbatul, iar dacă s-a făcut de ruşine, să-şi scrântească piciorul drept şi să i se umfle pântecul, încât să moară; dacă însă, mânat de marea lui iubire şi de gelozia

[1] Vezi *Leviticul,* XII, 2-8.

ce-a pricinuit-o, soţul a bănuit-o fără temei, ea să zămislească după zece luni un băiat. în urma depunerii jurământului, preotul ştergea numele divin de pe bucata de piele, o îndesa într-o cupă, lua din pulberea cortului aflată Ia îndemâna lui, o presăra în cupă, dând-o femeii să-i golească conţinutul. Dacă era învinuită pe nedrept, ea rămânea grea şi năştea la sorocul cuvenit un fiu; dacă şi-a încălcat cinstea conjugală datorată soţului, jurând strâmb în numele Domnului, ea îşi scrântea piciorul, pântecul îi era năpădit de apă şi avea o moarte ruşinoasă. Acestea sunt legile pe care Moise le-a prescris poporului său în legătură cu aducerea jertfelor şi cu purificările. Lor le-a adăugat şi următoarele porunci:

CAPITOLUL XII

1. Moise a interzis cu desăvârşire adulterul, socotind că fericirea cere ca bărbatul să aibă o părere sănătoasă despre căsătorie şi că este în interesul statului şi al familiei ca ele să aibă parte de copii legitimi. Legea a interzis ca fiind supremul rău incestuoasa unire cu mama bună sau cu cea vitregă, cu mătuşile după mamă, cu propriile surori sau cu soţiile fiilor săi; căci Moise credea că asta era cea mai spurcată faptă. El a interzis bărbatului să se apropie de femeie în timpul sorocului ei lunar, să se împe-recheze cu dobitoacele sau să aibă legături de dragoste cu semenul său, căutând nelegiuite plăceri în frumuseţea acestuia. Celor ce încalcă cu neruşinare aceste porunci le-a aplicat pedeapsa cu moartea[1].

2. De două ori mai mare a fost curăţenia pe care a pretins-o de la preoţi. Căci, în afară de respectarea aceloraşi legi, el le-a poruncit să nu-şi ia de soţii femei desfrânate (nici roabe sau

Vezi *Leviticul,* XVIII, 7-23.

prizoniere nu le-a îngăduit să-şi aleagă), sau care şi-au agonisit traiul în cârciumi ori hanuri, sau care au fost părăsite din diverse pricini de bărbaţii lor dintâi. Marele Preot nu are voie să se căsătorească cu o femeie căreia i-a murit bărbatul, chiar dacă celorlalţi preoţi li se îngăduie acest lucru. Nu-şi va lua de femeie decât o fecioară şi cu ea să vieţuiască[2]. Din acelaşi motiv, Marele Preot nu se apropie de nici un mort, pe când celorlalţi preoţi li se permite să stea în preajma fraţilor, părinţilor sau copiilor celor decedaţi. El trebuie să-şi păstreze trupul intact şi ferit de orice meteahnă. Dar în privinţa preotului care, într-o îndeletnicire de a sa, şi-a pierdut integritatea corporală, Moise a poruncit să i se dea partea lui de jertfă, ca şi celorlalţi, dar fără să i se interzică apropierea de altar şi intrarea în templu. Legiuitorul a dorit ca ei să-şi păstreze curăţenia nu numai în timpul împlinirii jertfelor sfinte, ci să se străduiască şi în viaţa de zi cu zi să nu aibă vreun cusur. Tocmai de aceea, purtătorii veşmântului sacru să rămână neatinşi de vreo vină, de asemenea neprihăniţi şi cumpătaţi, abţinându-se să bea[3] vin câtă vreme poartă veşmânt preoţesc. Aşijderea ei jertfesc numai victime intacte şi fără nici o meteahnă. 3. Moise a dat aceste legi pentru ca ele să fie respectate încă în timpul vieţii sale; dar, pe când mai trăia în pustietate, el a dictat şi prescripţii care urmau să fie aplicate în viitor, după ce evreii vor fi intrat în stăpânirea Ţării Canaanului. A poruncit, aşadar, ca din şapte în şapte ani să se dea pământului, atât la arat, cât şi la însămânţat, un răgaz, la fel cum mai înainte el însuşi impusese poporului ca în a şaptea zi să pună capăt muncilor. A adăugat că tot ceea ce va produce pământul de la sine în acel an va fi proprietatea obştească, de care să dispună de-a valma şi străinii, şi băştinaşii, fără să se păstreze nimic. La fel să se procedeze şi după săptămâna şapteanilor, adică o dată la cincizeci de ani. Anul al cincizecelea se numeşte la evrei *iobel;* atunci, datornicii sunt iertaţi de datorii, robii îşi recapătă libertatea, iar băştinaşii care, prin încălcarea unor legi, şi-au atras condamnarea la moarte, ajung în stare de robie, scutiţi fiind de pedeapsa capitală. Până şi ogoarele urmează să fie redate vechilor proprietari în felul următor. Când se apropia sus-numitul *iobel* (cuvânt care

[2] Vezi *Leviticul,* XXI, 7-l4.

[3] Vezi Levmcu/, X,9.

înseamnă „libertate") ,se întâlnesc vânzătorul locului şi cumpărătorul şi socotesc împreună produsul şi cheltuiala făcută pentru lucrarea ogorului; dacă veniturile sunt mai mari decât costurile, atunci vânzătorul îşi redobândeşte ogorul; dacă, dimpotrivă, cheltuielile întrec încasările, cumpărătorul este despăgubit pentru daunele sale şi înapoiază ogorul. Dacă profitul şi investiţia sunt la fel, ogorul revine şi de astă dată vechiului proprietar. în privinţa caselor, pentru cele aflate la ţară, funcţionează acelaşi drept, dar pentru casele vândute la oraş, există o altă reglementare. Aşadar, dacă în termen de un an vânzătorul restituia banii primiţi cumpărătorului, ultimul trebuia să cedeze casa; dacă, dimpotrivă, termenul de un an era depăşit, cumpărătorul devenea proprietar de drept al casei. Această lege a primit-o Moise de la Dumnezeu pe vremea când poporul îşi avea tabăra la poalele muntelui Sinai, iar el a transmis-o evreilor în scris.

4. De îndată ce i s-a părut că a orânduit cum se cuvine toate lucrurile privitoare la legislaţie, Moise şi-a îndreptat

privirile spre recensământul oştirii, căci el se gândea de pe atunci să pună ordine şi în treburile războinice. Cu excepţia leviţilor, a poruncit căpeteniilor de seminţii să facă numărătoarea amănunţită a tuturor celor care sunt în stare să lupte. Căci leviţii fuseseră puşi în slujba lui Dumnezeu, fiind scutiţi de orice îndatoriri militare. După trecerea în revistă a armatei, au fost înregistraţi şase sute trei mii şase sute şi cincizeci[4] de oameni în stare să mânuiască armele, având vârsta între douăzeci şi cincizeci de ani. în locul lui Levi, Moise a trecut în rândul căpeteniilor de seminţii pe Manasses, fiul lui Iosif, iar în locul lui Iosif însuşi pe Efraim[5]. Căci Iosif l-a rugat pe Iacob să adopte pe fiul lui, aşa cum am spus mai înainte[6].

5. La instalarea taberei, evreii aşezau Tabernacolul în centru, pe fiecare dintre laturile ei aflându-se corturile a câte trei seminţii;

^

[4] A patra carte a lui Moise începe cu recensământul luptătorilor lui Israel, al căror număr total se ridica la 603.550 *(Numerii,* I, 46).

[5] Prin asocierea seminţiei lui Levi la tagma preoţilor, triburile israelite s-au redus la 11. Asimilarea fiilor lui Iosif urmăreşte revenirea la numărul iniţial de 12 triburi, nepoţii trecând în rândul strămoşilor evrei alături de unchii lor veneraţi.

[6] Moise împlineşte astfel ultima poruncă a lui Iacob, adresată fiilor săi înainte de a muri (Vezi *Cartea II,* cap. VIII, paragr. I, n. 1)

între ele se deschidea o cale de trecere. A fost aranjată şi o piaţă, unde mărfurile îşi găseau locul. Au venit meşteşugarii din toate tagmele, aveau propriul lor atelier; tabăra te făcea să crezi că ai în faţă priveliştea unui oraş forfotind întruna. Spaţiul din preajma Tabernacolului era ocupat mai întâi de preoţi, după aceea veneau leviţii, al căror număr total (căci au fost socotiţi cei de parte bărbătească, de la treizeci de zile în sus) a fost de douăzeci şi trei de mii opt sute şi optzeci[7]. Câtă vreme norul acoperea Tabernacolul, tot atâta rămâneau evreii pe loc, convinşi că domnul era de faţă. De îndată ce norul se urnea, porneau şi ci mai departe[8]. 6. Moise a inventat şi un soi de trâmbiţă pe care a făcut-o din argint[9]. Iată şi felul cum arăta aceasta. Lungimea ei era ceva mai mică decât un cot, dar ţeava cu puţin mai groasă decât la fluier. Avea muştiucul destul de mare încât să preia lesne suflarea trâmbiţaşului, capătul ei căpătând forma unui clopot, la fel ca la trompetă. în limba ebraică trâmbiţa se numeşte *asosra.* Au fost făcute două asemenea trâmbiţe şi una era folosită ca să cheme mulţimea la adunare, iar cealaltă dădea semnalul care vestea căpeteniile seminţiilor să vină la deliberările lor asupra treburilor obşteşti, ambele trâmbiţe slujind la convocarea întregului popor. Atunci când se urneau corturile, lucrurile se petreceau astfel. La primul semnal de trâmbiţă, se ridicau taberele situate spre răsărit; la cel de-al doilea semnal, se puneau în mişcare taberele dinspre miazăzi. Apoi era strâns Tabernacolul şi pus la mijloc, având înainte şase triburi şi în urma lui alte şase triburi. Toţi leviţii erau adunaţi în jurul Tabernacolului. La al treilea sunet al trâmbiţei, porneau la drum taberele aflate spre apus, iar la cel de-al patrulea semnal, cele dinspre miazănoapte. Aceste trâmbiţe erau folosite, deopotrivă, în timpul ceremoniilor sfinte, când victimele erau aduse la jertfelnic, fie cu prilejul sabatului sau în alte zile. Se zice că pentru prima oară de la plecarea evreilor din Egipt, atunci s-a sărbătorit Pastele în pustiu.

[7] Numărul leviţilor în relatarea *Bibliei* este de 22.000 *(Numerii,* III, 39).

[8] Vezi *Ieşirea,* XL, 36 şi *Numerii,* IX, 17.

[9] Dumnezeu este cel care i-a cerut lui Moise să facă două trâmbiţe de argint, atât pentru chemarea obştii, cât şi pentru plecarea taberei (vezi *Numerii,* X, 2, ş.u.)

CAPITOLUL XIII

La câtăva vreme după aceea, tabăra s-a îndepărtat de muntele Sinai şi, după câteva popasuri despre care voi vorbi mai târziu, evreii au sosit într-un loc care se numea Esermoth. Acolo mulţimea a început să se răzvrătească iarăşi şi să-l facă vinovat de relele pe care le-a avut de îndurat în drumeţia de până acum. La îndemnul lui, plecat dintr-un ţinut foarte rodnic, l-au părăsit şi, în loc să aibă parte de fericirea pe care le-a făgăduit-o dânsul, rătăcesc hărţuiţi de atâtea nenorociri, resimţind lipsa apei şi, dacă n-ar fi fost mană, fără îndoială că ar fi pierit de foame. în timpul multelor şi amarnicelor mustrări aduse acestui bărbat, unul din mijlocul lor i-a sfătuit să nu fie nerecunoscători faţă de Moise şi de ceea ce a înfăptuit el pentru izbăvirea tuturor, nepierzându-şi încrederea în ajutorul Domnului. Asta a întărâtat şi mai mult gloata, care şi-a ridicat şi mai aprig glasul împotriva lui Moise. Când a văzut deznădejdea care cuprinsese mulţimea, Moise, dornic să potolească sfidătoarea ei purtare, i-a promis că-i va dărui o mare grămadă de carne, să-i ajungă nu doar o zi, ci mai multe[1]. Celor ce nu-i dădeau crezare şi-l întrebau cum va fi în stare să procure carnea promisă atâtor mii şi mii de oameni, el le-a răspuns astfel: „Dumnezeu şi cu mine, în pofida vorbelor rele pe care le-am auzit de la voi, nu vom înceta niciodată să vă purtăm de grijă, că aşa este vă veţi convinge curând!" De-abia a rostit Moise aceste vorbe că tabăra întreagă a şi fost năpădită de prepeliţe, şi fiecare le-a cules pe cele aflate în jurul lui. Totuşi, după scurtă vreme, Domnul i-a pedepsit pe evrei pentru sfruntarea şi ocările lor, căci mulţi dintre ei şi-au găsit sfârşitul. Tocmai de asta locul acela se cheamă până azi Cabrothaba, adică Mormântul poftei[2].

[1] O lună întreagă, până li se va face lehamite *(Numerii,* XI, 20).

[2] Vezi *Numerii,* XI, 34.

CAPITOLUL XIV

1. De acolo Moise i-a dus pe evrei într-un ţinut numit Strâmtoarea[1], situat aproape de hotarele Canaanului, şi cu

vitrege condiții de trai, chemând apoi poporul la adunare. A pășit în mijlocul lor și le-a zis următoarele: „Domnul a făgăduit să ne dea două bunuri: libertatea și stăpânirea unei țări fericite; de binefacerea uneia vă bucurați deja, pe cealaltă o veți dobândi în curând. Ne aflăm acum la hotarele Canaanului și nici un rege, nici o cetate și nici mulțimea tuturor oștilor lor nu ne pot împiedica să năvălim în această țară. Să fim gata așadar să trecem la fapte: căci băștinașii nu ne vor ceda fără luptă propriul ținut, pe care îl vom ocupa după mari bătălii duse împotriva lor. Să trimitem niște iscoade ca să cerceteze rodnicia pământului și forțele locuitorilor lui. înainte de toate, să cădem de acord și să cinstim cum se cuvine pe Dumnezeu, care a venit totdeauna în sprijinul și în ajutorul nostru!"

2. Poporul a întâmpinat cu laude vorbele rostite de Moise și a ales drept iscoade doisprezece dintre cei mai destoinici bărbați, câte unul din fiecare seminție. Ei au cutreierat întreaga țară a ca-naaneenilor, de la granița cu Egiptul, și au ajuns până la orașul Amathe și muntele Liban, cercetând natura ținutului și a locuitorilor și, după patruzeci de zile închinate misiunii lor, s-au întors în tabără. Au adus cu ei și roadele pământului, prin frumusețea și mulțimea produselor, despre care spuneau că erau din belșug, stârnind avântul războinic al poporului. Pe de altă parte, ei l-au înspăimântat prin descrierea dificultăților pe care le prezenta cucerirea țării, dându-le vești despre fluviile late și adânci, care nu puteau fi traversate, despre munții ei înalți și de netrecut, ca și despre orașe prevăzute nu numai cu ziduri de apărare, ci și cu fortificații exterioare puternice. Au adus și știrea că în Hebron au dat peste un popor de uriași[2]. în acest fel, iscoadele, dându-și seama că în Canaan greutățile păreau mult mai mari decât toate

[1] în original, *Pharanga,* iar în *Biblie,* pustiul Parau *(Numerii,* XIII, 1).

[2] *Biblia ii* menționează pe fiii lui Enac din neamul uriașilor *(Numerii,* XIII, 34).

cele pe care le-au întâmpinat de la plecarea lor din Egipt, erau nespus de abătuți din această pricină și au transmis și mulțimii aceeași descurajare fără margini.

3. Cei care au auzit aceste vorbe s-au îndoit că vor avea într-adevăr posibilitatea de a cuceri țara vrăjmașă și, după plecarea lor din adunare, și-au deplâns soarta împreună cu soțiile și copiii, bocindu-se de parcă Dumnezeu nici nu le-ar fi dat într-adevăr ajutorul pe care l-a făgăduit doar prin vorbele sale. Iarăși l-au probozit pe Moise și au vociferat împotriva fratelui său, Aaron, Marele Preot, și au petrecut o noapte zbuciumată, adresând ocări celor doi bărbați. în zorii zilei s-au adunat din nou și au cutezat să pună la cale uciderea cu pietre a lui Moise și a lui Aaron, precum și întoarcerea lor în Egipt.

4. Dar două dintre iscoade, anume Iesus, fiul lui Nave din seminția lui Efraim, și Caleb, din seminția lui Iuda, au venit speriați în mijocul adunării ca să domolească mulțimea și au implorat-o să-și păstreze cumpătul, să nu mai răspândească minciuni pe seama lui Dumnezeu, nelăsându-se înspăimântată de vorbele goale privitoare la puterea canaanenilor, ci să dea ascultare mai degrabă celor care o călăuzesc spre fericire și spre cucerirea bunurilor râvnite, căci nici munții înalți, nici fluviile adânci nu vor fi stavile în calea bărbaților hotărâți să-și arate vitejia lor ostășească, mai ales că se bucură de sprijinul Domnului, care, în toiul bătăliei, va fi alături de ei. „Să pornim la luptă — au spus vorbitorii — împotriva vrăjmașului, alungând orice îndoială, încrezători în sprijinul lui Dumnezeu, care ne va călăuzi spre izbândă!" Prin asemenea cuvinte căutau amândoi să potolească furia poporului. Moise și Aaron, căzând cu fețele la pământ, s-au rugat fierbinte, nu pentru propria izbăvire, ci pentru eliberarea poporului din neștiința lui și pentru mângâierea sufletelor răvășite de greutățile și năpastele de acum. S-a arătat atunci și a pogorât deasupra Tabernacolului norul care vădea că Domnul era de față[3].

[1] Vezi *Numerii,* XIV, 10.

CAPITOLUL XV

1. Moise s-a îndreptat apoi încrezător spre popor și le-a vestit că Dumnezeu, mânios pentru jignirile care i-au fost aduse, vrea să-l osândească, nu însă atât de aspru cât ar merita greșelile sale, ci ca un părinte binevoitor care își pedepsește odraslele. Căci atunci când a intrat în Tabernacol, spre a-l ruga cu lacrimi în ochi să nu-și hărăzească pieirii poporul, Domnul i-a amintit cât de recunoscător s-a arătat acesta față de binefacerile numeroase pe care le-a primit și acum s-a lăsat amăgit de teama și nevolnicia iscoadelor, dând mai multă crezare vorbelor lor decât propriilor Sale făgăduieli. Pentru pricina de mai sus, nu-i va da chiar pe toți pieirii și nici nu le va stârpi neamul pe care l-a pus mai presus în întreaga tagmă a muritorilor, dar nici nu-i va îngădui să pună stăpânire pe țara Canaanului sau să se înfrupte din bogăția și belșugul ei, ci, drept pedeapsă pentru ispășirea păcatelor, vreme de patruzeci de ani vor rătăci prin pustie fără să aibă parte de vetre și de orașe proprii[1]. Totuși, el făgăduiește că va dărui copiilor noștri acest pământ, făcându-i stăpâni peste belșugul bogățiilor sale, la care ei n-au vrut să fie părtași, dovedindu-și nerăbdarea.

2. Când i-a dat această veste la porunca Domnului, poporul și-a deplâns amarnic nenorocirea, rugându-l pe Moise să intervină pe lângă Dumnezeu ca să-l scape de viața rătăcitoare din pustie și să-i asigure stabilirea în orașe. El le-a spus că Domnul nu se va lăsa pus la încercare în felul acesta; căci mânia nu l-a cuprins din ușurătate sau potrivit firii omenești, ci hotărârea lui a fost luată cu matură chibzuință. Nu-i de mirare și nici de necrezut faptul că un bărbat singur a domolit atâtea mii de oameni dezlănțuiți și a izbutit să-i readucă la cumințenie și blândețe. Căci Domnul a stat mereu în preajma lui și l-a înzestrat cu darul de a îndupleca prin vorbele sale mulțimea, care, din pricina propriei nesupuneri, avusese numeroase prilejuri să se convingă de

[1] Câte un an pentru fiecare din cele patruzeci de zile în care evreii au iscodit pământul Canaan *(Numerii,* XIV, 34).
174
foloasele pe care i le-a adus îndărătnicia (fiindcă de la ea i s-a tras şi nenorocirea de faţă).
3. De altfel, acest bărbat s-a bucurat nu numai în vremea cât a trăit de admiraţie pentru marea virtute şi puterea lui de a convinge prin vorbe pe ceilalţi, ci aşa se întâmplă şi acum; nu există nici un evreu care să nu dea ascultare legilor date de el, chiar şi când ar putea nădăjdui că păcatul îi rămâne ascuns, de parcă Moise ar fi de faţă şi l-ar pedepsi pentru nesupunerea lui. Se întâlnesc multe dovezi care atestă că autoritatea lui a stat mai presus de puterile omeneşti. De pildă, odinioară, nişte oameni care locuiau în ţinuturile de dincolo de Eufrat au străbătut vreme de patru, luni un drum lung, cu înfruntarea multor primejdii şi cu cheltuieli mari, doar ca să aducă cinstire Templului nostru. Totuşi, ei n-au obţinut permisiunea de a lua parte la jertfele închinate Domnului, întrucât Moise interzicea acest lucru, de vreme ce nu erau deprinşi cu obiceiurile pe care le avem şi nici cu datinile strămoşilor noştri. Unii au trebuit să plece fără să aducă nici o jertfă, alţii, pe la jumătatea desfăşurării lor, cei mai mulţi dintre ei fiind împiedicaţi să ajungă până la Templu. Toţi au preferat însă să se supună legilor lui Moise şi orânduielilor sale, decât să dea ascultare dorinţelor proprii; nu trebuia să le fie frică de mustrările nimănui, ci numai pentru a-şi asculta glasul conştiinţei. Aşadar, legile pe care el le-a primit de la Dumnezeu au făcut ca Moise să stea mai presus de făpturile omeneşti. Cu câtăva vreme înainte de izbucnirea războiului nostru împotriva romanilor, când la ei a domnit împăratul Claudius[2], iar la noi Mare Preot era Ismael, asupra ţării noastre s-a abătut foametea, încât un *assaron* de cereale costa patru drahme; atunci au fost aduse jertfe la Sărbătoarea Azimelor şaptezeci de *cori* (adică treizeci şi două de *medimne^* siciliene sau patruzeci şi una de medimne atice) de făină. Totuşi, nici unul dintre preoţi n-a cutezat să guste vreun dumicat de pâine, în pofida foametei care bântuia ţinutul: atât de mare era respectul lor faţă de legi şi teama de Dumnezeu, care obişnuieşte să pedepsească păcatele tăinuite. De aceea, nu-i de mirare că
[2] între anii 4l-54 e.n., cât a cârmuit Imperiul roman cel de-al patrulea reprezentant al dinastiei iulio-claudice.
[3] Măsură de capacitate grecească însumând circa 52,1 litri, cu diferenţe care variau de la o cetate la alta.
175
Moise a făcut odinioară fapte de seamă, dacă până în zilele noastre scrierile sale au atâta putere şi trecere încât cei ce ne sunt duşmani recunosc că Dumnezeu însuşi ne-a dat aceste norme de viaţă prin intermediul lui Moise. Totuşi, fiecare poate să creadă ce vrea în această privinţă.

CARTEA A IV-A
176
CONŢINUTUL CÂRTII A IV-A
1. în pofida părerii lui Moise, evreii îi atacă pe canaaniţi şi sunt înfrânţi.
2. Răzvrătirea lui Cores şi a susţinătorilor săi împotriva lui Moise şi a fratelui acestuia în privinţa preoţiei.
3. Cum urzitorii răzvrătirii au fost stârpiţi prin vrerea Domnului şi cum fratelui lui Moise, Aaron, şi fiilor săi li s-a adeverit preoţia.
4. Ce soartă au avut evreii în pustiu vreme de treizeci şi opt de ani.
5. Cum Moise i-a învins pe regii amoriţilor, Sichon şi Og, nimicind oştirea acestora, şi a împărţit ţara lor între două seminţii şi jumătate de evrei.
6. Despre profetul Balam şi ce fel de om a fost.
7. Cum s-au luptat evreii cu madianiţii şi i-au biruit.
8. Legile date de Moise şi cum s-a stins el din viaţă.

Intervalul cuprins de această carte numără 38 de ani.
179

CAPITOLUL I
1. Viaţa pe care o duceau în pustiu, chinuitoare şi deosebit de aspră, îi constrângea pe evrei ca, în pofida împotrivirii lui Dumnezeu, să caute înfruntarea cu canaaniţii. N-au vrut să asculte de vorbele lui Moise de a se astâmpăra, convinşi că, şi fără să-i obţină consimţământul, ei sunt în stare să-şi învingă duşmanul; ba chiar au început să-l învinuiască şi să-l suspecteze că urmărea cu tot dinadinsul să-i menţină pe toţi în lipsurile cumplite în care se zbăteau, ca să fie mereu dependenţi de ajutorul lui. Au pornit aşadar războiul împotriva canaaneenilor,

zicându-şi în sinea lor că Dumnezeu îi ocrotea nu numai de dragul lui Moise, ci că avea încredere în întregul neam, din considerație față de strămoşii care s-au dovedit vrednici de protecția-i divină şi aşa cum, datorită vir-tuților, i-a călăuzit mai întâi pe aceştia spre libertate, la fel îi va sprijini acum şi pe ei dacă se vor strădui din răsputeri. îşi spuneau că şi singuri aveau destulă putere să învingă orice popor, chiar dacă Moise ar fi vrut să-l înstrăineze pe Dumnezeu de ei. Nu putea fi decât spre folosul lor faptul că se bizuiau pe forțele proprii şi, în semn de recunoştință pentru norocul eliberării din robia egipteană, să îndure tirania lui Moise ori să accepte amăgirea de a trăi după bunul său plac. Ca şi cum Dumnezeu, în marea-i bunăvoință față de Moise, i-ar fi vestit numai lui propriile sale planuri despre ei, ca şi cum n-ar fi toți din stirpea lui Abraham, Domnul l-a inițiat numai pe el cum să poată afla toate tainele viitorului. Li s-a părut că era mai înțelept dacă ar fi disprețuit deşartă trufie a lui Moise şi, având deplină încredere în Dumnezeu, care le-a făgăduit această țară, căutau să intre în stăpânirea ei; nu se mai sinchiseau de Moise, cel ce le punea mereu piedici, sub pretextul poruncilor primite de la Dumnezeu. Ca să dea de capătul greutăților de față, care din cauza pustietății din jur păreau şi mai greu
181
de îndurat, evreii s-au grăbit să-şi ridice armele împotriva cana-aneenilor, punându-se sub conducerea şi paza Domnului, fără să mai aştepte însă asentimentul Legiuitorului lor.
2. După ce au ajuns la părerea că hotărârea luată era cea mai bună, ei au pornit împotriva duşmanilor. Aceştia nu s-au speriat nici de năvala, nici de numărul lor, ci i-au întâmpinat vitejeşte, încât au răpus o mulțime de evrei şi, destrămând rândurile celorlalți, şi-au urmărit vrăjmaşii, pe care i-au fugărit în chip ruşinos până în tabără. Desfăşurarea faptelor fiind atât de potrivnică speranțelor lor, întregul curaj al evreilor a scăzut şi nici că se aşteptau la ceva mai bun; aveau convingerea că nenorocirea le-a fost trimisă de Dumnezeu, fiindcă au pornit la luptă fără încuviințarea Lui.
3. Când i-a văzut pe ai săi abătuți de înfrângerea suferită, de teamă ca nu cumva duşmanii, încurajați de victoria lor şi dornici de noi succese, să nu pornească la atac, Moise a socotit că cel mai înțelept lucru era să-şi îndepărteze oastea de Canaan, întorcându-se în pustiu. Redevenit de bunăvoie iarăşi încrezător în puterea Legislatorului (fiindcă înțelesese că nimic din ceea ce a întreprins fără propria-i aprobare nu s-a terminat cu bine), poporul şi-a retras tabăra mai în adâncul pustiului, Moise găsind cu cale să-l lase deocamdată să stea liniştit acolo şi să nu mai intre în luptă cu canaaneenii înainte ca Dumnezeu să-i arate sosirea prilejului potrivit.
CAPITOLUL II
1. Aşa cum se întâmplă îndeobşte în sânul oştilor mari, mai ales după ce au suferit înfrângeri, ca unii să devină nestruniți şi neascultători, la fel s-au petrecut lucrurile şi la israeliți. Căci ei numărau şase sute de mii de luptători, o mulțime pe care cu greu
182
puteai s-o supui ordinelor venite de sus chiar şi în vremurile bune, cu atât mai puțin în toiul lipsurilor şi al nenorocirilor de acum, oştenii fiind nemulțumiți de ei şi de propriii lor conducători. De aceea a izbucnit în mijlocul lor o revoltă cum n-am mai auzit să se fi întâmplat nici printre greci, nici printre barbari. Din marea primejdie amenințând viețile tuturor i-a scăpat Moise, care n-a vrut să ştie că au fost nedrepți cu el, căci puțin a lipsit să le cadă victimă, ucis cu pietre. Dar Dumnezeu nu i-a nesocotit până într-atât încât să-i lase pradă unei mari nenorociri, ci, în pofida faptului că au avut o atitudine sfidătoare față de legislatorul lor şi față de poruncile pe care le dăduse prin intermediul lui Moise, El i-a scăpat totuşi de pieirea în care i-ar fi târât, fără îndoială, răzvrătirea, dacă nu s-ar fi îngrijit la vreme de izbăvirea lor. Despre această revoltă şi felul cum a reuşit să o aplaneze Moise vă voi povesti acum, după ce am înfățişat mai întâi pricina care a dus la izbucnirea ei.
2. Cores, cel mai de vază dintre evrei prin obârşia şi bogăția lui, experimentat în cuvântări şi foarte priceput în mânuirea mulțimilor, clocotea de invidie văzând deosebita prețuire de care se bucura Moise (căci erau evrei din aceeaşi seminție şi se înrudeau strâns). Nemulțumirea lui consta în faptul că se socotea mai demn de această cinstire decât el (de vreme ce era mai bogat şi cu nimic mai prejos prin naştere). Striga în mijlocul leviților (erau din aceeaşi seminție), dar mai ales al rudelor, susținând că Moise caută să-şi sporească mereu faima prin folosirea unor mijloace condamnabile, ca şi cum Dumnezeu l-ar avaa în vedere numai pe el, în vreme ce fratelui său, Aaron, i-a încredințat preoția, contrar legilor, fără să ceară aprobarea poporului, ci doar după bunul său plac, aidoma tiranilor care obişnuiesc să împartă onorurile cum li se năzare lor. Mai dăunătoare decât constrângerea fățişă rămâne tainica folosire a nedreptății, care îi asupreşte pe oameni nu numai împotriva voinței, ci chiar şi fără ştirea lor. Cel care este conştient de faptul că merită să obțină vreo funcție înaltă se străduieşte s-o dobândească prin convingerea celorlalți, fără a cuteza să recurgă la forță. Dar cel ce nu poate să ajungă la ea pe cale dreaptă se abține de la silnicie, ca să salveze aparența binelui, dar foloseşte vicleşugul, spre a-şi atinge țelul dorit. Interesul poporului cere ca asemenea oameni să fie traşi la răspundere, fiindcă ei îşi desfăşoară pe ascuns dăunătoarea lor
183
activitate, şi nu trebuie să îngăduim ca puterea lor să prindă cheag, astfel ca mai târziu să iasă la iveală că sunt nişte duşmani. „Oare ce pretext poate invoca Moise pentru faptul că a dat lui Aaron şi fiilor săi rangul de preot?" a zis Cores mai departe. „Daca Dumezeu a hotărât să acorde această cinste unuia din seminția lui Levi, atunci mai drept ar fi fost să mă aleagă pe mine, care în privința obârşiei sunt egalul lui Moise, dar îl întrec prin bogăție

şi vârstă. Dacă s-ar ţine seama de vechimea seminţiei, cea mai îndreptăţită să primească această cinste ar fi seminţia lui Rubel: adică rangul să-l primească Datham, Abiram şi Phalaus[1]. Fiindcă ei sunt cei mai vârstnici şi cei mai bogaţi din această seminţie."

3. Astfel a cuvântat Cores, dornic să dea impresia că urmărea doar binele obştesc, dar în realitate el făcea acest lucru pentru ca poporul să-i transmită lui rangul de Mare Preot. El şi-a rostit discursul răuvoitor şi bine chibzuit mai întâi în faţa celor din seminţia lui. Dar vorbele sale au trecut treptat mai departe şi, oricine le auzea, mai adăuga propriile-i clevetiri împotriva lui Aaron, astfel că învinuirile au fost cunoscute de întreaga oştire. Cei ce complotau alături de Cores erau vreo două sute şi cincizeci de bărbaţi cu multă trecere, care se străduiau să-l înlăture din preoţie pe Aaron, fratele lui Moise, şi să-l jignească pe ultimul. Răzmeriţa a cuprins mulţimea. Se punea la cale uciderea cu pietre a lui Moise şi toţi s-au strâns într-o mare adunare plină de tumult şi zarvă. Stând în faţa Tabernacolului lui Dumnezeu, ei cereau prin strigăte alungarea tiranului care, sub pretextul poruncilor Domnului, instaurase o asuprire atât de grea, precum şi eliberarea poporului de sub jugul său. Dacă Dumnezeu ar fi vrut să-şi aleagă un preot, atunci El s-ar fi oprit la un om demn să îndeplinească această funcţie şi nicidecum la unul care era mult mai prejos decât ceilalţi. Iar dacă El ar fi găsit cu cale să le dea ca preot pe Aaron, ar fi făcut acest lucru prin alegerea lui de către popor, nelăsând numirea acestuia doar în seama fratelui său.

4. Deşi aflase cu mult mai înainte de ponegririle lui Cores şi văzuse deja că poporul fusese cuprins de revoltă, Moise nu s-a temut deloc, ci s-a bizuit pe chibzuinţă cu care orânduise lucrurile

[1] în *Biblie,* cel de-al treilea membru al tribului lui Ruben care s-a sculat împotriva" lui Moise este On, fiul lui Felet *(Numerii,* XVI, 1).

până acum. Ştiind că fratele său îşi dobândise preoţia prin porunca lui Dumnezeu şi nu prin propria-i favoare, s-a îndreptat liniştit spre adunare. N-a spus nici un cuvânt poporului (deşi era priceput şi înzestrat cu darul de a influenţa mulţimea), ci, s-a adresat numai lui Cores şi, glăsuindu-i cât a putut de tare, i-a zis următoarele: „După părerea mea, Cores, fie tu, fie oricare dintre aceştia (îi avea în vedere pe cei două sute cincizeci de bărbaţi din jurul lui), meritaţi să fiţi preoţi şi n-aş ţine pe nimeni din întreaga adunare departe de demnitatea preoţească, dacă prin bogăţie şi alte avantaje s-ar afla şi el în preajma noastră. Dar lui Aaron i-am încredinţat preoţia nu pentru avuţiile sale (căci ale tale sunt mai mari decât ale noastre puse laolaltă), nici pentru aleasa-i obârşie (fiindcă Domnul a vrut ca ea să fie identică şi ne-a dat acelaşi străbun[2]), nici mânat de frăţeasca dragoste, căci n-ar fi fost drept să ofer fratelui meu un lucru revendicat de altcineva. Dacă aş fi atribuit singur această demnitate, fără să ţin seama de Dumnezeu şi de lege, nu m-aş fi lăsat deoparte pe mine în favoarea altuia, propria persoană fiindu-mi mai apropiată decât fratele meu şi mie însumi îmi sunt mai drag decât el. N-ar fi fost o dovadă de iscusinţă să mă expun primejdiei de a încălca legea doar pentru a asigura fericirea altcuiva. Dar nu sunt eu în stare să mă arăt nedrept cu voi, nici Dumnezeu nu mi-ar fi îngăduit să-l dispreţuiesc astfel, sau să vă las să ignoraţi ce aveţi de făcut ca să fiţi pe placul său. Faptul că şi-a ales singur preotul a făcut ca eu să fiu dezlegat de orice răspundere în această privinţă. Deoarece, nu printr-o concesie de-a mea, ci prin hotărârea Domnului şi-a dobândit preoţia, el este gata s-o cedeze râvnitorilor lăsând-o în seama celor care trebuie să-i decidă soarta. Aaron este dispus să-şi păstreze pe mai departe preoţia doar dacă judecătorul se va pronunţa în favoarea lui, el menţinându-şi cuvenitul său drept în egală măsură cu cei care se află în întrecere cu dânsul. El este mai bucuros să vă vadă pe voi lecuiţi de răzvrătire, decât să deţină acea demnitate pe care şi-a dobândit-o totuşi cu încuviinţarea noastră. Nu trebuie să socotim că am comis o eroare dacă ceea ce ne-a dăruit Dumezeu a primit şi consimţământul nostru. A nu primi demnitatea pe care Domnul însuşi a orânduit-o mai înainte

[2] Atât Moise şi Aaron, cât şi Cores sunt descendenţii celui de-al treilea fiu al lui Iacob, Levi.

constituie o nelegiuire vădită; aşijderea, o faptă nechibzuită să n-o recunoşti, când Dumnezeu ne-a dăruit-o pentru totdeauna, spre a fi păstrată de noi cu străşnicie. De aceea, el va hotărî din nou cine anume va fi însărcinat să aducă jertfele noastre şi va împlini slujbele divine. Ar fi inadmisibil dacă, zbătându-se să obţină această demnitate, Cores i-ar tăgădui Domnului dreptul de a împuternici pe cine vrea El. Puneţi, aşadar, capăt revoltei şi tulburărilor în vederea înfăptuirii acestui lucru. Dar mâine în zori să fiţi de faţă şi voi, cei ce vă disputaţi preoţia, şi fiecare să aducă de acasă o cădelniţă, tămâie şi focul pentru cărbuni[3]. Iar tu, Cores, lasă-l pe Domnul să hotărască singur şi aşteaptă să-şi dea El verdictul în această pricină, fără să te crezi mai presus de Dumnezeu! Apropie-te plin de evlavie, pentru ca el să se convingă că poate să-ţi recunoască rangul. Mi se pare însă drept ca şi Aaron să fie admis la această alegere, ca unul care este din aceeaşi seminţie şi nu i se poate aduce nici o mustrare privitoare la preoţia lui de până acum. Când veţi fi strânşi laolaltă, veţi aduce prinos mirodenii, în nasul poporului. Veţi arde tămâie şi cel a cărui jertfă va fi pe placul Domnului, acela să fie şi Marele Preot hărăzit nouă! Nimeni nu-l va mai învinui că, mulţumită fratelui său, a primit această funcţie înaltă!"

CAPITOLUL III

1. De îndată ce Moise a rostit aceste cuvinte, mulţimea a încetat să facă zarvă şi să-l suspecteze pe Moise. Aceasta i-a lăudat vorbele şi s-a potolit, căci a socotit că ele urmăreau binele poporului. Apoi, adunarea s-a împrăştiat. Dar în zorii zilei următoare, oamenii s-au întrunit din nou, ca să fie de faţă la aducerea

[3] Vezi Mimai/, XVI, 17.

jertfei şi la hotărârea privitoare la alegerea făcută între cei ce-şi disputau preoţia. Adunarea era tare zbuciumată, deoarece poporul era de la început încordat. Unii din mulţime trăgeau nădejde şi simţeau o deosebită plăcere ca Moise să se dovedească drept un răufăcător; în schimb, cei înţelepţi doreau să se vadă scăpaţi de nelinişte şi zarvă; fiindcă ei se temeau ca, prin statornica sporire a revoltei, să nu se destrame buna orânduire a lucrurilor. Căci întreaga gloată este bucuroasă, prin natura ei, să-şi vorbească de rău căpeteniile, schimbându-şi părerea după discursul orişicui, ca să dezlănţuie tumultul. Moise şi-a trimis mesageri la Abiram şi Datham şi le-a dat poruncă să vină, potrivit celor convenite împreună, ca să asiste la deznodământul alegerii preotului prin jertfă. Aceştia au răspuns mesagerilor că nu-i vor da ascultare[1], nici nu vor mai îndura să crească puterea lui Moise, pe care el a dobândit-o pe căi necinstite. Când a aflat răspunsul, Moise a poruncit căpeteniilor să-l însoţească şi s-a îndreptat spre Datham şi pe susţinătorii lui, netemându-se deloc că se îndrepta spre nişte oameni trufaşi şi îndărătnici. Căpeteniile au pornit numaidecât pe urmele lui. La auzul veştii că Moise şi fruntaşii poporului urmau să-i viziteze, Datham şi susţinătorii săi au ieşit în afara locuinţelor, împreună cu soţiile şi copiii, aşezându-se în faţa corturilor, şi a aşteptat să vadă ce va întreprinde Moise. Ei erau înconjuraţi de slujitori, gata să sară în ajutorul lor, dacă Moise va recurge la forţă.
2. Ajuns în preajma acestora, Moise şi-a înălţat mâinile spre cer şi, cu glas puternic, ca să fie auzit de întreaga mulţime, a spus următoarele: „Stăpân al celor ce se află în cer, pe pământ şi în mare (fiindcă te socotesc martorul cel mai demn de încredere al faptelor săvârşite de mine numai şi numai după cum ai vrut Tu, care mi-ai fost statornic sprijin în îndeplinirea lor, milostivindu-te totdeauna de evrei în orice năpastă), vino şi ascultă-mi rugile! Ţie nu-ţi rămân ascunse nici faptele, nici gândurile noastre. Nu sta în cumpănă să dezvălui adevărul şi să dai pe faţă ingratitudinea acestor bărbaţi faţă de mine. Lucrurile mai vechi, petrecute înaintea naşterii mele, le cunoşti pe toate cel mai bine nu din auzite, întrucât ele s-au petrecut de faţă cu Tine, sub privirile Tale. Fii, aşadar, martorul meu în împrejurările de faţă, care nu sunt deloc

[1] *VeziNumerii,* XVI, 12-l6.

^
străine oamenilor, neşovăind să le pună, totuşi, sub semnul îndoielii. Tihnita viaţă pe care o duceam prin propria-mi virtute, mulţumită vrerii Tale şi bunăvoinţei socrului meu Raguel, am părăsit-o în pofida faptului că o duceam bine şi m-am dedicat amărăciunilor îndurate de acest popor. întocmai ca mai înainte pentru eliberarea lor, la fel şi acum, ca să le asigur prosperitatea, am avut de înfruntat mari necazuri, alături de toate primejdiile pe care le-am îndurat bucuros. Deoarece azi, iată, văd că mă bănuiesc de nelegiuiri tocmai bărbaţii ce-şi datorează trudei şi grijilor mele propria lor viaţă şi siguranţă, vino în ajutorul meu, Tu, cel ce mi te-ai arătat în focul de pe muntele Sinai şi m-ai socotit demn să-ţi ascult atunci glasul şi să privesc semnele minunilor Tale din locul acela! Tu, care mi-ai poruncit să plec în Egipt, ca să vestesc poporului Tău hotărârea luată în privinţa lui; Tu, care ai clintit din temelii norocul egiptenilor, care ai pus la cale fuga noastră din robia lor, făcând ca puterea faraonului să se micşoreze în faţa mea; Tu, cel ce-n calea noastră, care nu cunoşteam drumul, ai transformat marea în uscat, apoi ai umflat iarăşi marea întru pieirea egiptenilor, înzestrându-ne pe noi, cei dezarmaţi, cu armele lor; Tu, care ai făcut să ne pară bună de băut apa spurcată şi pentru noi, aflaţi în pragul dezastrului, ai lăsat să ţâşnească izvorul din stâncă; Tu, care ne-ai adus hrană de dincolo de mare, nouă, care duceam lipsă mare de merinde pe pământ; Tu, care ne-ai trimis din cer bucate încă necunoscute de nimeni până atunci; Tu, care ne-ai deprins cu gândirea şi cu legile înţelepte, deschizându-ne calea spre orânduirea statului! Vino, aşadar, stăpânul lumii întregi, fii Tu judecătorul şi incoruptibilul meu martor, că n-am primit încă de la vreun evreu daruri pentru încălcarea legilor şi a dreptăţii; că atunci când a avut câştig de cauză, n-am răbdat ca săracul să fie biruit de un potrivnic mai bogat; nici că puterea mea a adus cumva vreo daună statului! Şi totuşi, asupra mea a căzut bănuiala, fără ca eu să mă simt atins de cea mai mică vină: cică nu din porunca ta, ci prin favoarea mea ar fi primit Aaron preoţia. De aceea, dovedeşte acum că orânduieşti şi struneşti toate lucrurile cu chibzuinţă şi că nimic nu-şi atinge ţelul final la întâmplare şi de la sine, ci numai prin voia Ta. Arată că ai grijă de cei care aduc un folos evreilor şi pedepseşte-i pe Abiram şi Datham, care te învinuiesc de nepăsare, întrucât te laşi învins de vicleşugurile mele! Vădeşte-ţi dreptatea pe care o faci condamnându-i pe cei care, în sminteala lor, îţi terfelesc gloria

^
şi lasă-i să piară într-un chip mai înfricoşător decât prin moartea de care au parte îndeobşte oamenii: fă să se caşte pământul pe care calcă ei şi să-i înghită împreună cu semenii şi avuţiile lor cu tot! Aceasta va fi o dovadă a puterii Tale în faţa tuturor şi va sluji drept pildă prevestitoare pentru cei ce au gânduri urâte despre Tine. în schimb, eu mă voi dovedi un slujitor credincios şi un înfăptuitor al poruncilor Tale. De-am comis într-adevăr isprava ruşinoasă de care mă învinuiesc aceştia, atunci lasă-i pe toţi nevătămaţi de nici un rău şi fă să cadă asupra mea pieirea pe care le-am menit-o lor. Şi de vreme ce i-ai pedepsit pe aceia care aveau de gând să facă o nedreptate poporului, sădeşte pentru totdeauna pacea şi concordia în rândul celorlalţi, ca poruncile Tale să fie îndeplinite de mulţime, hărăzeşte-i să ducă o viaţă sigură şi scutită de chinurile pe care le merită nelegiuiţii. Căci Tu ştii cât de nedrept ar fi ca israeliţii să primească pedepsele pe care trebuie să le îndure cei nedemni!"

3. Moise de-abia apucase să rostească printre lacrimi aceste vorbe şi deodată pământul s-a cutremurat, de parcă s-ar fi dezlănţuit o furtună în largul mării, când puterea vânturilor învol-burează talazurile, şi au înmărmurit cu toţii. S-a stârnit un vuiet şi un trăsnet năprasnic şi pământul din jurul corturilor celor răzvrătiţi s-a căscat, înghiţindu-i pe aceştia împreună cu cei ce le erau dragi. Pieirea le-a decurs prea repede ca sa se poată observa ceva, iar pământul care se crăpase în jurul lor s-a închis la loc, netezindu-se, fără ca la îndemâna privitorilor să mai rămână vreo urmă a celor întâmplate. Aşa şi-au găsit sfârşitul răzvrătiţii ca o pilduitoare dovadă a puterii Domnului. S-ar fi cuvenit ca ei să fie deplânşi nu numai pentru nenorocirea care îi lovise, ci şi pentru că rudele lor s-au bucurat de soarta pe care au avut-o. Aceştia au uitat legăturile lor de rubedenie cu răzvrătiţii, la vederea celor întâmplate, încuviinţând bucuroşi pedeapsa dată de Dumnezeu şi convinşi că, o dată cu Datham şi cu susţinătorii lui, statul scăpase de o plagă, n-au fost deloc întristaţi de moartea acestora.
4. Moise i-a chemat pe cei ce-şi disputau rangul preoţiei, ca să se aleagă dintre ei cine va fi preot, după felul cum jertfa fiecăruia va fi cea mai plăcută lui Dumnezeu. Când s-au strâns, aşadar, două sute şi cincizeci de bărbaţi care se bucurau de o mare trecere în faţa poporului, atât datorită virtuţilor strămoşeşti, cât şi propriei lor virtuţi, s-au ivit de asemenea Aaron şi Cores,

aprinzând cu toţii înaintea Tabernacolului tămâia în cădelniţele pe care le aduseseră cu ei. Şi a izbucnit un foc atât de puternic cum nu mai văzuse nimeni până atunci printre focurile urzite de mâinile omeneşti sau ţâşnind din străfundul pământului sau stârnindu-se de la sine în mijlocul pădurilor, prin suflarea vânturilor care le aţâţă, ci ca un foc aşa cum numai Dumnezeu poate să aprindă, strălucitor şi foarte pustiitor[2]. Sub văpaia lui, toţi cei două sute cincizeci de bărbaţi, în frunte cu Cores[3], au fost mistuiţi până într-atât, încât din trupurile lor n-a mai rămas nici o urmă. Doar Aaron a scăpat nevătămat de foc, fiindcă Domnul l-a deosebit de cei ce meritau să fie arşi de vii. După pieirea răzvrătiţilor, dornic să se păstreze pentru totdeauna amintirea pedepsei lor, vrând ca nepoţii îndepărtaţi să cunoască această faptă, Moise i-a poruncit lui Eleazar, fiul lui Aaron, să pună cădelniţele condamnaţilor în faţa jertfelnicului de aramă[4], pentru ca şi urmaşii să afle ce s-a întâmplat cu aceştia, putând astfel să se convingă singuri de ce este în stare să facă puterea lui Dumnezeu. Alături de fiii săi, Aaron şi-a păstrat demnitatea preoţească, dovedind în faţa tuturora că el o deţinea pe drept, nu prin favoarea lui Moise, ci prin judecata Domnului.

CAPITOLUL IV

1. Totuşi, răscoala nu s-a potolit pe deplin, ci a crescut şi mai mult, devenind mai dârză decât înainte. Şi pricina pentru care

[2] Flavius Josephus sugerează provenienţa supranaturală a combustiei care a spulberat instantaneu 250 de oameni pe un imens rug invizibil.
[3] Din *Biblie* reiese că oamenii lui Cores şi toată averea lui au fost înghiţite de pământ, el însuşi fiind mistuit de foc în faţa Tabernacolului, alături de partizanii lui, printre care se număra probabil Datham şi Abiran, *(Numerii,* XVI, 3l-35).
[4] Cădelniţele celor arşi au fost sfărâmate şi prefăcute în foi care au slujit la acoperirea jertfelnicului, potrivit poruncii date de Dumnezeu *(Numerii,* XVI, 37-40).

situaţia se înăsprea de la o zi la alta lăsa să se întrevadă că răul nu se va curma repede, ci va dura multă vreme. Chiar dacă în sufletele oamenilor stăruia convingerea că nimic nu se petrecuse fără voia lui Dumnezeu, ei nu doreau să admită decât că Domnul făcuse aceasta de dragul lui Moise. Doar lui i se datora faptul că Dumnezeu se aprinsese şi-şi revărsase apriga mânie asupra lor, nefiind chiar atât de lezat de jignirea celor pedepsiţi, cât mai ales aţâţat de Moise împotriva lor. Chipurile, aceştia pieriseră nu pentru alt delict în afara celui de a fi fost prea zeloşi în cinstirea şi slujirea lui Dumnezeu. Prin stârpirea atâtor bărbaţi şi a tuturor oamenilor de vază, Moise însuşi pedepsise poporul, pentru ca să nu-l mai tragă nimeni la răspundere, iar fratelui său să i se confirme fără crâcnire preoţia. De acum încolo nimeni n-o va mai râvni cu ardoare, de vreme ce i-a văzut pe alţii târâţi de ea în prăpastie. în afară de asta, până şi mdele celor ce pieriseră incitau poporul să mai diminueze cumva trufia lui Moise: asta poate sluji şi la propria lui siguranţă.
2. Moise, care auzise cu mult înainte de tulburarea cuibărită în mijlocul mulţimii, s-a temut să nu izbucnească o nouă revoltă, aducând cu ea o mare nenorocire. A chemat, aşadar, la o adunare poporul şi i-a ascultat în linişte păsurile, fără a căuta să se dezvinovăţească deloc, ca să nu aţâţe şi mai mult gloata. A cerut fiecăruia dintre căpeteniile de seminţie să vină cu un toiag pe care să fie scris numele seminţiei: preoţia o va dobândi cel pe toiagul căruia îşi va arăta Dumnezeu semnul său. Propunerea fiind unanim acceptată, au fost aduse toiegele şi Aaron a scris pe toiagul său numele seminţiei lui Levi; Moise le-a strâns şi le-a depus în Tabernacol. în ziua următoare, el a luat de acolo toiegele; ele au putut fi lesne identificate, fiindcă aveau semne de recunoaştere din partea căpeteniilor de seminţii care le aduseseră, precum şi a poporului. Celelalte arătau la fel ca atunci când fuseseră primite de Moise, în schimb pe toiagul lui Aaron puteau fi văzute ramuri, mlădiţe şi chiar fructe coapte[1]. Erau migdale, căci din acest copac fusese făcut toiagul. Uimiţi de noutatea acestei minuni[2], evreii

[1] Vezi *Numerii,* XVII, 8.
[2] „Printr-o minune, Dumnezeu: /în mâna preotului său/ Toiagul a înmugurit" sunt versurile cântate de Corul pelerinilor tineri în finalul operei *Tannhăuser* de Richard Wagner, al cărei libret a fost tradus de St. O. Iosif. *Tannhăuserlied (Cântecul lui Tannhăuser),* datând din 1520, a folosit miracolul

s-au lepădat de ura pe care o purtau în aceeaşi măsură faţă de Moise ca şi faţă de Aaron, admirând verdictul dat de Dumnezeu în această pricină. De altfel, fiindcă nu puteau decât să aplaude hotărârea luată de Dumnezeu, ei au recunoscut pe deplin dreptul la preoţie al lui Aaron. Ales în trei rânduri de către Dumnezeu şi adeverit prin semne convingătoare, el a rămas definitiv în această funcţie: răscoala evreilor, care dura de multă vreme, a luat sfârşit în felul acesta.
3. Moise scutise seminţia lui Levi de război şi de expediţii militare, dându-i menirea să-l slujească pe Dumnezeu; dar, pentru ca grijile traiului zilnic să n-o facă să-şi neglijeze sacrele-i îndeletniciri, el a poruncit evreilor ca atunci când, prin voinţa lui Dumnezeu, vor intra în stăpânirea ţării Canaanului, să distribuie leviţilor patruzeci şi opt de cetăţi vestite şi frumoase, repartizân-du-le câte două mii de coţi din pământul situat de jur împrejurul zidurilor de apărare[3]. în afară de asta a mai prescris poporului să dăruiască leviţilor şi preoţilor zeciuiala din recolta lui anuală. Iată, aşadar, care sunt lucrurile primite de această seminţie de la popor. Am socotit necesar să tratez separat toate cele ce revin din astea numai preoţilor.
4. Din cele patruzeci şi opt de oraşe ce le revin, leviţii trebuie să le acorde treisprezece, iar din zeciuiala pe care o obţin anual de la popor să le cedeze a zecea parte.în afară de asta, Moise a hotărât ca poporul să dăruiască lui Dumnezeu cele dintâi roade ale pământului; din rândul patrupedelor care puteau fi sacrificate, primii născuţi, dacă erau de parte bărbătească, trebuiau să fie daţi preoţilor, spre a fi aduşi prinos, ca ei să-i mănânce împreună cu familiile lor în Oraşul sfânt[4]. Privitor la dobitoacele care, potrivit legii, nu puteau sluji drept hrană, proprietarii lor urmau să plătească un siclu şi jumătate, iar pentru primii născuţi ai oamenilor să

toiagului înflorit pentru a dovedi că păcatele grele ale minnesängerului bavarez, venit în pelerinaj la Roma, au fost iertate de pronia cerească, infirmând scepticismul Papei (Urban IV, 126l-l264), care spusese că Tannhäuser va fi absolvit doar cu condiţia repetării biblicei minuni relatate de Moise în cea de-a patra Carte a sa (Cap. XVII).

[3] *Vezi Numerii,* XXXV, 4.

[4] întâii născuţi ai vacilor, oilor şi caprelor erau sfinţiţi, jertfelnicul fiind stropit cu sângele lor *(Numerii,* XVIII, 17).

dea câte cinci sicii[5]. Preoţilor le mai revenea pârga de la tunsoarea oilor, iar la pisarea boabelor de grâu sau la coacerea pâinii, se alegeau cu câte o prăjitură. Cei ce se consacrau Domnului printr-un legământ (aşa-zişii nazirei, care-şi lăsau părul să crească în voie şi se abţineau de la vin), când se împlinea termenul afierosirii[6], obişnuiau să ofere preoţilor pletele lor tunse. Aşijderea, cei ce se numeau *corbani* (ceea ce în elineşte înseamnă „închinat Domnului"), când doreau să se elibereze de slujba pe care şi-o luaseră asupra lor, trebuiau să plătească preoţilor nişte bani: femeia câte treizeci de sicii, bărbaţii însă cincizeci de sicii. Pe cei ce nu aveau de unde să plătească atâţia bani, preoţii puteau să-i dezlege după cum găseau de cuviinţă. Cine înjunghia acasă pentru ospăţ, nu ca s-o aducă prinos, o vită din turma lui, avea datoria să dea preoţilor măruntaiele, pieptul şi şoldul drept. Astfel Moise a asigurat preoţilor venituri bogate, în afară de prinosurile pe care trebuia să le aducă poporul pentru jertfele de ispăşire, aşa cum am arătat în cartea anterioară. Din toate aceste bunuri, preoţii trebuiau să dea o parte slujitorilor casei, fiicelor şi soţiilor, cu excepţia jertfelor aduse pentru ispăşire, pe care preoţii şi membrii familiei de parte bărbătească le mâncau în templu, în aceeaşi zi. 5. După ce a dat aceste porunci în urma înăbuşirii revoltei, Moise a purces la drum cu oastea întreagă, sosind la hotarele Idumeei. Prin soli pe care i-a trimis regelui idumeenilor, el i-a cerut îngăduinţa de a trece nestingherit prin ţara lui, dându-i asigurarea că nu va avea de suferit nici un fel de nedreptate sau pagubă; în afară de asta, Moise a stăruit pe lângă el să-i dea voie să cumpere merinde pentru oaste; el s-a arătat gata să plătească şi apa de băut, dacă regele poruncea aşa ceva. Fără să primească deloc propunerile solilor lui Moise, acesta nu numai că nu i-a permis să-i străbată ţara, ci şi-a adus oastea în calea lui Moise, ca să-l împiedice, dacă ar fi încercat să pătrundă cu de-a sila. Ca atare, Moise (fiindcă Dumnezeu îl îndemnase printr-un răspuns

[5] Acesta era preţul de răscumpărare al întâiului născut, la o lună după venirea lui pe lume. Se răscumpărau şi primele odrasle ale dobitoacelor necurate *(Numerii,* XVIII, 15-l6).

[6] Nazireii îşi impuneau prin legământ pentru o perioadă de 30 de zile să se abţină de la vin, să nu se tundă, să nu atingă morţii (vezi *Numerii,* cap. VI). Doar Samson şi Samuel au fost nazirei pe viaţă.

la întrebarea lui să nu înceapă lupta) şi-a retras trupele, alegând un drum ocolitor prin pustiu.
6. în vremea aceea, în al patruzecelea an de la plecarea evreilor din Egipt, la crai-nou al lunii Xanthicos, a murit Mariamme, sora lui Moise. A fost înmormântată cu multă strălucire prin contribuţie publică pe coasta unui munte ce se numea Sin[7]; după ce a purtat doliu după ea vreme de treizeci de zile, poporul a fost curăţat de Moise în felul următor. O junincă, neînvăţată cu jugul sau cu muncile câmpului, fără nici o meteahnă trupească, în în-tregime roşcată, a fost dusă puţin în afara taberei de către Marele Preot, într-un loc foarte curat, şi înjunghiată, iar cu sângele ei, în care îşi înmuiase degetul, stropea de şapte ori spre Tabernacolul Domnului. Apoi întreaga junincă, aşa cum zăcea, cu pielea şi măruntaiele ei, a fost arsă pe loc, în mijlocul flăcărilor aruncându-se bucăţi de lemn de cedru, împreuna cu isop şi smocuri de lână stacojie. Toată cenuşa era adunată de un om neprihănit şi pusă într-un loc foarte curat. Presărând cu ramuri de isop puţină spuză într-un izvor şi turnând niscaiva cenuşă în apă, cei pângăriţi de un mort se stropeau cu ea în a treia şi a şaptea zi şi astfel se puteau socoti purificaţi. Această datină a fost orânduită de Moise şi pentru viitor, atunci când evreii vor fi ajuns în Ţara Făgăduinţei[8].
7. După ce şi-a curăţat astfel oastea, care deplângea moartea surorii căpeteniei lor, Moise a condus întregul ei convoi prin mijlocul pustiului şi al Arabiei. O dată sosit la locul socotit de arabi propria lor capitală (care s-a

chemat odinioară Arce, iar acum se numeşte Petra), înconjurat fiind de un munte înalt, Aaron s-a urcat pe piscul lui, întrucât Moise îi prevestise că va muri în curând. Sub privirile oştirii (căci muntele era povârnit), el şi-a dezbrăcat veşmântul de Mare Preot şi l-a transmis lui Eleazar, fiul său, căruia, prin vârsta ce o avea, îi revenea prerogativa preoţiei. Aaron s-a stins din viaţă în văzul mulţimii, murind în acelaşi an în care s-a sfârşit şi sora lui, la vârsta de o sută şi douăzeci şi trei de ani. Ziua morţii lui a căzut de crai-nou, la începutul lunii pe care atenienii o numesc Hecatombaion[9], macedonenii, Loos, iar evreii, Abba.

[7] Pedepsită de Dumnezeu pentru că şi-a vorbit de rău fratele, Mariamme a fost vindecată la stăruinţele lui Moise *(Numerii,* cap. XII) şi a murit în *pustiul* Sin, fiind înmormântată la Kadeş *{Numerii,* XX, 1).

[8] Ritualul referitor la junincă roşie şi la apa curăţirii, prin care oamenii se purificau de contactul cu mortul, ocupă cap. XIX din *Numerii.*

[9] Iulie, în calendarul roman. Loos corespunde însă lunii august.

CAPITOLUL V

1. La încheierea doliului, când poporul a jelit mortul vreme de treizeci de zile, Moise a plecat cu oastea de acolo şi a înaintat cu tabăra până la fluviul Arnon, care izvorăşte din munţii Arabiei şi străbate întregul pustiu spre a se vărsa în Lacul Asfaltit[1], des-părţind ţara moabiţilor de cea a amoriţilor. Pământul acesta este fertil şi produce destule roade, dovedindu-se în stare să hrănească o mulţime de oameni. Moise a trimis soli la Sichon, regele ţinutului, şi l-a rugat să îngăduie propriei oştiri trecerea prin ţara lui, cu acordarea garanţiilor pe care le cerea, că nu i se vor face nedreptăţi, nici ogoarele, nici locuitorii ce i se supuneau neavând nimic de suferit. Solii propuneau să cumpere de la el cele necesare traiului zilnic, dornici să li se vândă până şi apa. Dar Sichon le-a interzis să-i străbată ţara, aducându-şi mulţimea oştilor înarmate, şi s-a grăbit să-i împiedice pe evrei să treacă fluviul Arnon.

2. Când a văzut ostilitatea cu care l-au întâmpinat amoreii, Moise a socotit că nu trebuie să le îndure purtarea dispreţuitoare, ci să-i dezmorţească pe evrei din lâncezeala lor, ca să-i scoată din nevoile datorită cărora fuseseră împinşi să se răzvrătească, întrebându-l pe Dumnezeu dacă poate să-i înfrunte cu armele. Deoarece Domnul nu numai că i-a îngăduit, ci i-a şi promis victoria, el s-a pregătit încrezător de luptă, şi-a îmbărbătat oştenii, îndemnându-i să-şi potolească setea de război acum, când Dumnezeu le îngăduia să facă acest lucru. Primind bucuroşi ceea ce-şi doreau, evreii şi-au înşfăcat numaidecât armele, grăbiţi să se avânte în bătălie. De îndată ce aceştia s-au năpustit asupra lor, amoreii n-au mai fost aşa siguri de ei, fiind cuprinşi de frică la vederea evreilor; oastea lor, care mai înainte se dovedise atât de curajoasă, acum s-a arătat înspăimântată. Ei n-au cutezat să reziste primei ciocniri şi să facă faţă asaltului evreilor, ci le-au întors spatele, convinşi că în felul acesta vor scăpa teferi mai degrabă decât în încleştarea luptei. Se încredeau mult în oraşele lor întărite, dar, încolţiţi cum erau, ele nu le aduceau oricum nici

i

[1] Marea Moartă (vezi *Cartea 1,* cap. IX, n. 3).

un folos. Atunci când i-au văzut că băteau în retragere, evreii au pornit numaidecât în urmărirea duşmanilor, le-au destrămat rândurile, sădind spaima în mijlocul lor. Unii dintre ei, după spulberarea oştirii, au fugit înapoi, înspre oraşele proprii. Evreii se arătau necruţători şi neosteniţie în urmărirea lor, tocmai ei, care mai înainte oboseau repede, dovedind de astă dată o rezistenţă deosebită, întrucât erau iscusiţi prăştiaşi şi pricepuţi în aruncarea suliţelor la distanţă, datorită armamentului uşor, posedând şi o mare agilitate, evreii îi prindeau din urmă pe fugari, iar pe duşmanii pe care, din pricina distanţei, nu-i puteau lua prizonieri, îi ucideau cu praştiile sau cu suliţele lor. Mulţi duşmani au fost măcelăriţi, iar pe cei urmăriţi îi chinuiau rănile primite în luptă. Setea îi tortura mai mult decât adversarii înşişi, căci era în toiul verii şi mulţi dintre ei, tânjind amarnic după apă, zoreau în cete mari spre fluviu, unde erau înconjuraţi de evrei, toţi fiind răpuşi cu ajutorul suliţelor şi al săgeţilor ţintite asupra lor. Regele Sichon a pierit şi el în luptă. Evreii îi despuiau pe cei morţi şi se alegeau cu pradă bogată; ţara le dăruia roade din belşug, fiindcă o mare parte a recoltei rămăsese nestrânsă pe lanuri. De altfel, oştenii cutreierau pretutindeni fără teamă, îi capturau pe toţi cei ce se purtau ca nişte duşmani, luând ca pradă bucatele. Nimeni nu le mai aţinea calea, întrucât cei ce erau în stare să mânuiască armele căzuseră în cursul bătăliei. Astfel s-a abătut năpasta asupra amo-reilor, fiindcă nu chibzuiseră adânc, nici nu s-au arătat luptători destoinici. Evreii au pus, deci, stăpânire pe ţara lor. Ea este situată între trei fluvii, aidoma unei insule: Arnonul îi slujeşte drept hotar la miazăzi, îl mărgineşte spre miazănoapte Iabachul, care se varsă în fluviul Iordan, pierzându-şi astfel numele. Cea de-a treia latură a ţării, înspre apus, se învecinează cu Iordanul.

3. în vreme ce se petreceau aceste fapte, Og, regele din Galad şi Gaulanitis[2], s-a pus în fruntea oştirii sale, grăbit să vină în ajutorul lui Sichon, care-i era prieten şi aliat; deşi primise vestea că acesta fusese deja ucis, a ţinut totuşi să lupte cu evreii, fără să se îndoiască deloc că-i va birui, dorind să le pună la încercare vitejia. Speranţele sale au fost amarnic înşelate: a căzut el însuşi în luptă şi întreaga lui oaste a fost nimicită. Moise a trecut dincolo de fluviul Iabach, a străbătut regatul lui Og, i-a ruinat oraşele,

[!] Potrivit *Bibliei,* domnea asupra Vasanului *(Numerii,* XXI, 33).

196
omorând pe toţi cei aflaţi între zidurile lor, care-i întreceau în avuţii pe locuitorii întregului ţinut prin rodnicia ogoarelor şi prin bogăţiile deţinute de ei. Og avea atâta măreţie şi frumuseţe cum rar s-au mai văzut. El era un bărbat şi din cale afară de viteaz, aşa că isprăvile sale corespundeau cu propria statură şi strălucire. Despre puterea şi urieşeasca-i statură ne putem face o părere după patul care a fost luat pradă în palatul său din regescul oraş Rabatha[3]: era făcut din fier şi măsura în lăţime patru coţi, iar în lungime de două ori pe atât, plus încă un cot. Căderea regelui a adus evreilor nu numai avantaje imediate, căci moartea lui le-a dat mari speranţe de viitor. Fiindcă au cucerit şaizeci de oraşe bine întărite, aflate sub stăpânirea lui, ei au obţinut şi multă pradă de război, atât pentru proprietatea obştească, cât şi pentru fiecare în parte.

CAPITOLUL VI

1. Ducându-şi oastea înspre Iordan, Moise şi-a instalat tabăra în marea câmpie din ţinutul situat în faţa Ierihonului. Acesta este un oraş foarte bogat, unde cresc din belşug palmieri şi tufe de balsam[1]. Israeliţii începuseră să aibă prea mare încredere în puterea lor, simţindu-se cuprinşi de o arzătoare sete de luptă. După ce mai întâi, vreme de câteva zile, a înjunghiat animalele pentru jertfe de mulţumire aduse lui Dumnezeu şi a îmbiat poporul la ospeţe, Moise a trimis o parte a trupelor sale înspre tara madianitilor, ca s-o devasteze si să-i cucerească oraşele.

[3] Rabbath-Amon (azi Amman, Iordania), capitala amoniţilor, înrudiţi cu israeliţii care au întemeiat în secolul XIII î.e.n. un regat situat la est de Iordan, între Yabbok şi Marea Moartă, având Moab şi Edom ca state vecine.

[1] Copăcei din care se extrăgea un suc parfumat sau o răşină plăcut mirositoare.

197
Motivul pentru care a izbucnit acest război va fi expus în cele ce urmează.

2. Când a văzut cât a crescut puterea israeliţilor, Balac, regele moabiţilor, unit printr-o părintească prietenie şi strânse legături cu madianiţii, a fost profund îngrijorat şi de soarta propriului său regat (fiindcă n-avea de unde să ştie că, printr-o poruncă a Domnului, israeliţii nu aveau voie să cucerească altă ţară, după ce vor fi intrat în stăpânirea Canaanului). S-a hotărât aşadar, dovedind mai multă grabă decât înţelepciune, să-i lovească cu uneltiri şi vicleşuguri. N-a socotit că era înţelept să-i atace făţiş pe cei ce trăseseră mai multe învăţăminte din succesele dobândite, decât din nenorocirile îndurate de ei, urmărind doar, cât îi stătea în putinţă, să-i împiedice pe evrei să devină mai puternici şi în acest scop a trimis nişte soli la madianiţi. Deoarece dincolo de Eufrat trăia un anume Balam, vestit prezicător cu care aveau relaţii preieteneşti, madianiţii au trimis şi nişte oameni de vază împreună cu solii lui Balac, spre a încerca să-l convingă pe profet să-i blesteme pe israeliţi. Acesta s-a arătat primitor cu vizitatorii lui şi, după ce i-a ospătat, a cerut sfatul lui Dumnezeu, dacă să asculte sau nu cererile madianiţilor. Fiindcă Domnul s-a împotrivit, el s-a întors la oaspeţii săi şi le-a explicat, cu părere de rău, că nu putea să le satisfacă dorinţele, căci nu-i îngăduia acest lucru Dumnezeu, căruia îi datora toată faima sprijinită pe prezicerile şi profeţiile sale. Le-a spus că oastea pe care doreau ei s-o afurisească îi era nespus de dragă lui Dumnezeu. I-a sfătuit totodată, din acest motiv, să se îndrepte spre israeliţi şi să se ferească de orice vrăjmăşie faţă de ei. După ce a grăit astfel, s-a despărţit de solii veniţi să-l întâlnească.

3. La stăruinţele şi mai mari ale lui Balac, care le-a făcut strălucite promisiuni, madianiţii au trimis repede o altă solie la Balam. Dornic să le îndeplinească dorinţa, acesta a cerut iarăşi sfatul lui Dumnezeu. Supărat de faptul că era pus din nou la încercare, Domnul a poruncit prezicătorului să nu se împotrivească cererii solilor. Nebănuind deloc că porunca Domnului era amăgitoare, el a plecat împreună cu solii. Dar pe drum, într-un loc strâmt, cu ziduri de împrejmuire în ambele părţi, le-a aţinut calea îngerul Domnului, iar asina pe spinarea căreia călătorea Balam, simţind în preajmă duhul lui Dumnezeu, s-a abătut din cale spre celălalt zid, fără să-i pese de loviturile primite de la Balam,

198
fiindcă-i vătămase piciorul la izbirea lui de îngrăditură. Dar cum îngerul rămăsese pe loc şi asina se prăvălise sub ploaia de lovituri, Domnul a înzestrat-o cu grai omenesc, spre a-l certa pe Balam pentru că o nedreptăţea: deşi nu-i dăduse nici un prilej să se plângă de serviciile ei din trecut, acum o snopea în bătaie, nepricepând că Domnul voia să-l împiedice să facă hatârul celor către care se îndreptau de zor. Balam a rămas uimit şi tulburat de omenescul glas al asinei sale, dar l-a cuprins spaima când i s-a arătat îngerul Domnului, care la rândul său l-a dojenit pentru faptul că-şi bătuse asina, fiindcă vita nu avea nici o vină, el însuşi căutând să-l scutească de această călătorie făcută împotriva voinţei lui Dumnezeu. Speriat, Balam a vrut să se întoarcă din drum. Dar Domnul l-a îndemnat să meargă mai departe, cu condiţia să-i transmită lui Balac veştile pe care el i le va inspira.

4. După ce Domnul i-a dat această poruncă, prezicătorul a ajuns la Balac. Regele l-a întâmpinat cu cinste şi Balam i-a cerut apoi să-l ducă pe un munte de unde să poată zări cu ochii lui tabăra evreilor. Balac însuşi s-a arătat gata să-l însoţească pe prezicător, cu alaiul său regesc, pe un munte care se înălţa deasupra capetelor lor, la distanţă de şaizeci de stadii[2] de tabăra evreilor. De îndată ce i-a văzut, prezicătorul i-a cerut regelui să ridice şapte altare, îngrijindu-se să-i procure tot atâţia tauri şi berbeci. Regele s-a grăbit să-i îndeplinească voia şi Balam a adus jertfă arderea de tot, ca să întrezărească dacă israeliţii vor da semne de plecare. Apoi a vorbit în felul următor: „Fericit popor, căruia Dumnezeu i-a hărăzit să se bucure de uriaşe bogăţii, arătându-se dornic să-i

fie aliat şi călăuzitor în toate faptele sale! De bună seamă, nu afli pe fața pământului un alt popor în stare să te egaleze sau să-ți stea aproape prin virtutea şi prin înclinarea lui numai spre faptele bune şi cinstite, urmând să laşi moştenire toate acestea copiilor tăi, care vor fi mai fericiți decât părinții lor. Din puzderia de oameni, doar cu voi se arată Dumnezeu milostiv şi deosebit de darnic, şi de aceea dintre toate făpturile luminate de soare sunteți cei mai norocoşi. Veți pune stăpânire pe această țară făgăduită vouă şi cei ce vin după voi o vor păstra în vecii vecilor, faima numelui lor umplând întregul pământ şi întinderea mării. Veți popula lumea şi fiecare colț al pământului va fi locuit de urmaşii

[2] Circa 11 km. (un stadiu avea 185 m).

voştri. Nu te minuna, oaste fericită, de faptul că, trăgându-te dintr-un singur strămoş, ai ajuns atât de numeroasă! Chiar dacă acum Canaanul nu vă va primi în număr prea mare, aflați că în viitor întreaga lume vă va sluji drept lăcaş pentru totdeauna: veți ajunge să fiți mai mulți decât stelele cerului, trăind şi în insule şi pe continent. Chiar şi după ce veți fi devenit atât de numeroşi, Dumnezeu nu se va osteni mai puțin să vă dăruiască din belşug toate avuțiile în timp de pace, iar în timp de război, victoria şi puterea. Duşmanii vor avea arzătoarea dorință de a se lupta cu voi şi în cutezanța lor vă vor ațâța să puneți mâna pe arme. Nu se vor mai întoarce biruitori acasă, ca de obicei, nici nu-şi vor mai măguli copiii şi soțiile. Providența divină v-a înzestrat cu acea bărbăție care se simte în stare să-i coboare pe cei mari şi să-i înalțe pe cei sărmani!"

5. Acestea le-a prezis profetul căzut în extaz şi adânc pătruns de suflul Domnului. Dar Balac şi-a ieşit din fire şi l-a învinuit că a încălcat învoiala, întrucât primise strălucite daruri de la aliații lui. El, care venise să-i blesteme pe duşmani, acum îi preamărea şi-i cinstea ca pe cei mai norocoşi dintre muritori. Balam i-a răspuns însă astfel: „O, Balac, cumpăneşte bine lucrurile, dacă stă în puterea noastră să spunem sau să trecem ceva sub tăcere atunci când suntem pătrunşi de suflul divin. Căci prin noi rosteşte El ceea ce crede de cuviință, fără ca singuri să ştim ceva dinainte. Ținând bine minte în ce scop m-ați chemat aici cu atâta zel, tu şi madianiții, eu am avut intenția să-ți satisfac pe deplin dorințele. Dar am fost nevoit să ascult mai mult de Dumnezeu decât de voi, pe placul cărora voiam să fiu. Cu totul neputincioşi sunt cei ce doar prin ei înşişi vor să prezică viitorul oamenilor; aceştia nu spun ceea ce le-a încredințat Dumnezeu, ci se pun de-a curmezişul vrerii sale. De îndată ce suflul divin ne invadează pieptul, nu mai dăm glas propriilor noastre gânduri. N-am avut deloc intenția să preamăresc această oaste, nici să înşir bunurile pe care Domnul plănuieşte să le împartă urmaşilor ei. Dumnezeu, care îi binecuvântează şi se străduieşte să le dea o viață fericită, precum şi o glorie nepieritoare,el însuşi mi-a inspirat aceste cuvinte, făcându-mă să vorbesc după voința lui. Acum însă (fiindcă țin nespus de mult să fiu pe placul madianiților, de vreme ce nu se cuvine să le resping rugămințile, haide să înălțăm noi altare şi să aducem jertfe aidoma celor dinainte, poate că îl vom putea

îndupleca pe Dumnezeu, astfel ca el să-mi dea îngăduința să blestem acest popor!" Balac s-a învoit să facă acest lucru, dar, şi la cea de-a doua jertfă[3], Dumnezeu n-a admis ca israeliții să fie blestemați; şi la cea de-a treia jertfă[4], după ridicarea altui rând de altare, Balam n-a putut nici de această dată să-i blesteme pe israeliți, ci a căzut cu fața la pământ, prezicând ce soartă vor avea regii şi oraşele vestite, dintre care unele nu erau încă locuite, precum şi cele ce li s-au întâmplat oamenilor, pe uscat şi pe mare, din veacurile trecute până în zilele noastre. Deoarece toate s-au petrecut potrivit profețiilor sale, se poate deduce că şi prezicerile pentru vremurile care vor veni se vor adeveri de asemenea.

6. Indignat de faptul că israeliții nu fuseseră blestemați, Balac l-a trimis înapoi pe Balam fără să-i arate semne de cinstire. Când a fost gata să plece la drum şi să treacă Eufratul, el l-a chemat pe Balac şi pe fruntaşii madianiților şi le-a spus: „Balac şi voi, medianiții care sunteți de față! Trebuie să vă arăt bunăvoința mea chiar şi în pofida voinței lui Dumnezeu. Neamul evreilor nu va fi răpus vreodată în întregime nici de război, nici de ciumă, nici de lipsa roadelor pământului, nici de vreo altă nenorocire neaşteptată! Providența divină îl apără de orice rău şi nu îngăduie să se abată asupra lui nici un dezastru care să-l nimicească. Pentru scurtă vreme, el va avea de îndurat chinuri şi necazuri de care va fi oprimat şi aşternut la pământ, dar după aceea se va revigora, umplând iarăşi de spaimă pe cei care i-au pricinuit daune. Voi însă, dacă vreți să obțineți oarecari izbânzi de scurtă durată asupra lor, vă veți atinge țelul făcând următorul lucru. Pe fiicele voastre cele mai chipeşe, în stare prin drăgălăşenia lor să asalteze şi să biruie timiditatea privitorilor, înzestrați-le cu cele mai alese podoabe şi găteli femeieşti, apoi să le trimiteți în preajma taberei evreilor, spre a fi văzute de ei, atrăgându-le atenția să se arunce fără multe nazuri în brațele celor ce le doresc. De îndată ce îi vor vedea robiți de simțuri şi căzuți în mrejele lor, ele să dea impresia că vor s-o ia la fugă. în fața tinerilor care le vor ruga să rămână, să nu cedeze mai înainte de a-i convinge ca, părăsind legile

[3] După ce prima încercare de anatemizare a evreilor s-a desfăşurat pe înălțimile lui Baal, următoarea a avut loc pe vârful muntelui Fazga *(Numerii,* XXII, 14).

[4] Ultima tentativă a insistentului rege Balac, eşuată şi ea, s-a petrecut în vârful muntelui Peor, orientat spre pustie *{Numerii,* XXIII, 28).

^

strămoşeşti şi cinstirea lui Dumnezeu, autorul acestora, să se închine zeilor venerați de madianiți şi moabiți. în felul acesta tinerii îşi vor atrage mânia lui Dumnezeu!" După ce le-a făcut această propunere, Balam a purces la

drum.
7. Madianiții și-au trimis fiicele așa cum fuseseră sfătuiți, iar tinerii evrei s-au lăsat cuceriți de frumusețea acestora; intrând în vorbă cu ele, le-au rugat stăruitor să nu-i priveze de frumusețea lor și de desfătarea credincioaselor legături de dragoste. Fetele le-au ascultat cu plăcere vorbele și și-au dat consimțământul. Când i-au văzut pe flăcăi căzuți în lațul iubirii lor și cuprinși de vâlvătaia patimii, acestea s-au hotărât să se întoarcă. Pregătirile de plecare ale fetelor i-au umplut de o adâncă descurajare pe tinerii care le-au rugat stăruitor să nu-i părăsească, ci să le fie soții legitime, urmând ca ele să devină stăpâne peste întreaga lor avuție. Ei își pecetluiau propunerile prin jurăminte de credință și-l luau pe Dumnezeu drept chezaș al promisiunilor lor, căutând ca prin lacrimi și prin toate mijloacele pe care le aveau la îndemână să stârnească mila fetelor. Cum și-au dat seama că ei erau robiți de patima iubirii și strâns încătușați, acestea au început să le vorbească astfel:
8. „Noi avem, tineri neasemuiți, și casă, și patrie, suntem stăpâne pe mari avuții și nu tânjim după bunătatea și dragostea părinților sau rudelor noastre. Nu pentru că am duce lipsă de așa ceva am venit să stăm de vorbă cu voi, nici nu ne-am plecat urechile la rugile voastre ca să tragem foloase de pe urma frumuseții trupești, ci doar pentru că vă socotim niște bărbați de ispravă și de cuvânt v-am căutat prieteșugul ospeției, dând curs dorințelor voastre. Iar acum, fiindcă susțineți că ne iubiți atât de mult, fiind foarte întristați de faptul că vrem să vă părăsim, noi nu suntem potrivnice rugăminților voastre, ci ne arătam gata să vă primim dovezile de fidelitate, singurele de care merită să ținem seama ca să vă devenim cu dragă inimă soții legitime pe viață. Căci ne temem ca, săturându-vă curând de legăturile dintre noi, nu cumva să ne trimiteți acasă la părinți, împovărate de ocări și rușine. Vă cerem iertare dacă noi vrem să ne ferim astfel de primejdia ce ne paște!" Când tinerii le-au promis că le vor da întreaga chezășie pe care și-o doresc, fiindcă ei nu pot renunța la iubirea pe care le-o poartă, fetele au adăugat următoarele vorbe: „Deoarece vă pronunțați astfel în favoarea noastră, dar aveți alte

obiceiuri și duceți o viață cu totul diferită de a noastră, hrănin-du-vă cu mâncăruri aparte, nici măcar băuturile nefiind aidoma cu ale celorlalți, se cuvine să-i cinstiți pe zeii noștri, câtă vreme doriți să trăim împreună. Nu există nici o altă dovadă mai convingătoare a iubirii voastre, și în prezent, și în viitor, decât aceea de a vă închina la aceiași zei, alături de noi. N-o să vă dezaprobe nimeni gestul de a venera zeii din țara în care tocmai ați descins, mai ales că zeii noștri sunt cinstiți de toate popoarele, pe când la zeul vostru nu se mai închină altcineva!" Se cuvine — le-au mai spus fetele — ca ei să îngenuncheze în fața acelorași zei la care se roagă cu toții, sau să-și caute o altă țară, unde să-și ducă viața după propriile lor datini.
9. Această cuvântare a plăcut foarte mult tinerilor orbiți de iubire, ceea ce i-a înduplecat să se închine în fața cererii fetelor și să încalce obiceiurile străbune. Și, de vreme ce acum credeau în mai mulți zei, le și aduceau jertfe după datina acelor popoare, se ospătau cu mâncăruri străine și, făcând toate după cum le dictau femeile, s-au abătut de la legea lor. Cutezanța tinerilor s-a răspândit iute în întreaga oaste, astfel că mocnea o revoltă mai rea decât cea dinainte,întrezărindu-se primejdia ca orânduielile străbunilor să fie uitate. Cum a dat de gustul obiceiurilor străine, tineretul le-a îmbrățișat cu o râvnă nesățioasă; până și fruntașii poporului, care se puteau mândri cu virtutea înaintașilor lor, au fost atinși și ademeniți de această molimă.
10. Și Zambrias, căpetenia seminției lui Simeon, trăia cu madianita Chosbia, fiica lui Sur, un bărbat ce se trăgea din familia regală a acelui popor, și de dragul femeii disprețuia poruncile lui Moise, spre a se deda plăcerilor, fără să mai aducă jertfe după datina părintească, luându-și o soție de alt neam. Pus în fața faptului împlinit și temându-se ca din el să nu decurgă un rău mai mare, Moise a chemat poporul la adunare. în învinuirile sale n-a rostit însă nici un nume, fiindcă nu voia să-i dezamăgească pe cei ce greșeau pe ascuns și mai erau în stare să se îndrepte. El le-a spus că au făcut ceva ce atrage și asupra lor, și asupra strămoșilor, rușinea și disprețul, prin faptul că au preferat să devină robii patimilor în loc să-l slujească pe Dumnezeu și să trăiască după legile sale. Se cuvine, totuși, dacă au în vedere propriul lor bine, să se căiască și să creadă că pot să-și dovedească tăria sufle-tească nu prin disprețuirea legilor, ci prin strunirea pornirilor rele.

în afară de asta, a susținut lipsa de noimă a faptului că în pustiu evreii au dus o viață cumpătată, iar acum, când trăiesc în atâta belșug, au luat-o razna și ceea ce au agonisit ei prin îndurarea lipsurilor irosesc prin excesele lor. Prin asemenea vorbe s-a străduit Moise să schimbe în bine tineretul și să-l facă să se căiască pentru greșelile lui.
11. S-a ridicat însă Zambrias și a zis: „Trăiește chiar tu, Moise, după legile tale, pentru care te zbați atâta, dându-le și mai multă tărie prin intrarea lor în obișnuință. Dacă lucrurile n-ar sta așa, atunci te-ai fi căit de mult și ai fi învățat că nu poți să-i amăgești cu vorbe goale pe evrei, fără nici o primejdie. Eu, unul, nu mă voi supune dispozițiilor tale, pe care le dai în chip tiranic! Până acuma n-ai urmărit nimic altceva, sub pretextul legilor date de Dumnezeu, decât să ne înrobești, asigurându-ți domnia prin felurite șiretlicuri. Tu ne-ai răpit tocmai ceea ce este propriu unui popor liber și dornic de libertate, care nu recunoaște nici un stăpân deasupra lui. într-o măsură mai mare decât egiptenii ne asuprește un om care pune sub constrângerea legii tot ceea ce de bunăvoie vrem noi să facem, pretinzând apoi să ne și pedepsească. Mai degrabă meriți chiar tu pedeapsa pentru că dai în lături lucrurile pe care ceilalți oameni le socotesc bune și ai orânduit toate astfel încât, în pofida consimțământului lumii întregi, să dăinuie neghiobia ta. Ceea ce am făcut acum nu mi se pare nedrept și nu mă sfiesc deloc să recunosc deschis acest lucru. Eu am luat de soție, așa cum ai spus, o femeie străină (primește această mărturisire

de la mine ca de la un om liber, care nu are nici o intenţie să ascundă ceva). Eu aduc jertfe zeilor, fiindcă pentru mine jertfa e o îndatorire; nici nu mi se pare drept, de vreme ce atâtea drumuri duc spre adevăr, să-mi sădesc speranţa, în chip trainic, pe un singur om. Nu se poate făli nimeni că are un discernământ mai mare decât mine în treburile care mă privesc personal!"

12. După ce Zambrias a vorbit astfel despre propriile sale delicte ca şi despre cele comise de alţii, poporul a păstrat tăcerea, aşteptând cu încordare ce se va mai întâmpla. Dar legiuitorul nu s-a arătat dispus să continue disputa, ca să nu-l întărâte pe temerarul bărbat. De fapt, Moise se temea ca nu cumva mulţi alţii să se lase atraşi de cutezătoarele sale vorbe, aţâţând poporul la revoltă. Aşa că adunarea s-a împrăştiat. Poate că răul s-ar fi

răspândit şi mai mult după aceea dacă n-ar fi survenit între timp moartea lui Zambrias, în felul următor. Phinees era un bărbat care se afla în fruntea celorlalţi tineri prin calităţile sale şi se distingea printre toţi cei de-o vârstă cu el mai ales prin rangul ocupat de tatăl lui (fiind fiul Marelui Preot Elezar şi nepotul după frate al lui Moise). Pe el l-a supărat foarte mult agitaţia stârnită de Zambrias şi mai înainte ca, prin nepedepsirea ei, nelegiuirea să ajungă din ce în ce mai sfidătoare, a vrut să-i ceară socoteală prin tăria braţului său, împiedicând astfel ca nedreptatea să se răspândească în rândul multora, deoarece făptaşii rămâneau nevătămaţi. (Acest Phinees era înzestrat cu atâta cutezanţă sufletească şi cu o neasemuită putere trupească, încât în orice acţiune primejdioasă pe care o întreprindea nu se oprea până n-o ducea la capăt, dobândind o victorie deplină). A năvălit aşadar în cortul lui Zambrias şi i-a străpuns cu lancea pe el, precum şi pe Chosbia, omorându-i pe loc. Toţi tinerii care năzuiau spre virtute şi ţinteau să-şi apere cinstea au urmat curajoasa pildă a lui Phinees şi i-au ucis pe cei vinovaţi de păcatul lui Zambrias. Astfel, mulţi dintre cei care au încălcat legea au pierit datorită destoiniciei acelor tineri. Ceilalţi au fost seceraţi de ciumă, molimă trimisă de Dumnezeu asupra lor. Acelaşi sfârşit l-au avut şi rudele care, în loc să-i stânjenească în înfăptuirea nelegiuirii, i-au îmboldit spre ea, fiind socotiţi de Dumnezeu părtaşi la crima lor. Au fost răpuşi de-a valma în acest măcel nu mai puţin de douăzeci şi patru de mii de oameni[5].

13. Aceasta a fost şi pricina pentru care Moise, cuprins de mânie, şi-a trimis oastea să-i stârpească în întregime pe madianiţi. Despre această expediţie vă voi vorbi în curând, după ce mai întâi vom duce la capăt povestirea de unde am întrerupt-o. Nu mi se pare drept să trec cu vederea dezinteresul pe care l-a dovedit în această privinţă Legislatorul nostru, neaducându-şi lauda cuvenită. E vorba de Balam (cel chemat de madianiţi să-i blesteme pe evrei şi împiedicat de pronia divină să facă acest lucru, totuşi, autorul sfatului pe care l-a aplicat duşmanul, încât puţin a lipsit ca întregul popor să se înstrăineze de credinţa strămoşească, punându-se la îndemâna molimii superstiţiilor deşarte). Moise i-a

[5] Această cifră, menţionată şi de *Biblie (Numerii,* XXV, 9) denotă cât de mult se întinsese plaga idolatriei şi desfrânării madianite şi care a fost preţul eradicării ei.

făcut marea cinste să treacă în scrierile sale prezicerile lui Balam[6]; deşi i-ar fi fost uşor să-şi însuşească întreaga lui faimă, ne fiind nici un martor care să-l învinuiască de înşelăciune. I-a înfăţişat astfel mărturisirile şi i-a păstrat amintirea în cărţile lui. Dar, în această privinţă, fiecare poate să creadă ce vrea.

CAPITOLUL VII

1. Datorită motivelor înşirate mai înainte, Moise a trimis în ţara madianiţilor o oaste alcătuită din douăsprezece mii de oameni aleşi în mod egal din fiecare seminţie în parte, iar drept comandant al lor l-a numit pe Phinees, deja menţionat de noi, cel care a luat sub ocrotirea lui legile evreieşti şi i-a aplicat pedeapsa cu moartea lui Zambrias, fiindcă nu ţinuse sema de ele. Când a primit vestea că oastea a pornit în marş împotriva lor, aflându-se nu prea departe, madianiţii şi-au strâns trupele laolaltă şi au ocupat intrările propriilor ţinuturi; în aşteptarea sosirii duşmanilor. Cum au ajuns unii în faţa altora, s-a şi dezlănţuit bătălia şi au căzut în luptă atât de mulţi madianiţi încât nici nu puteai să-i socoteşti, alături de ei fiind şi toţi regii lor. Ei erau în număr de cinci: Oeus şi Sur, apoi Robe şi Ur, iar al cincelea, Rekem[1], de la care îşi trăgea numele principalul oraş al ţării Arabiei. El se cheamă, după regele arab care l-a întemeiat, Arekema, în vreme ce grecii îi spun Petra. După ce au fost puşi pe fugă luptătorii, evreii au prădat ţinuturile lor: s-au ales cu prăzi multe şi au ucis locuitorii împreună cu femeile, necruţând decât fetele, aşa cum îi poruncise Moise lui Phinees. Acesta s-a întors cu oastea lui, care nu suferise nici o pierdere, şi a adus o captură bogată: cincizeci şi două de mii de boi, şase sute şaptezeci şi cinci de mii de oi şi şaizeci de mii

[6] Vezi *Numerii,* cap. XXIII şi XXIV. [1] Vezi *Numerii,* XXXI, 8.

de asini,precum şi o sumedenie de vase de aur şi argint, folosite în treburile casnice, fiindcă madianiţii trăiau în mare bogăţie şi fast. Numărul fetelor luate în captivitate s-a ridicat la treizeci şi două de mii. Moise a împărţit prada şi a cincizecea parte din ea a dat-o lui Eleazar şi preoţilor, o altă a cincizecea parte a revenit leviţilor, ceea ce a mai rămas fiind distribuit poporului. Apoi evreii au dus o viaţă fericită, căci prin vitejia lor îşi agonisiseră aceste mari avuţii şi nici o tristeţe sau supărare nu le-a întunecat bucuria adusă de foloasele lor.

2. întrucât ajunsese la o vârstă foarte înaintată, Moise l-a ales pe Iesus să-i fie urmaş în misiunea lui de profet şi de mare căpetenie, atunci când îi va veni ceasul. Dumnezeu însuşi i-a poruncit să-i transmită acestuia[2] comanda. în toate lucrurile privitoare la legi şi la ocârmuire, Iesus era foarte priceput, fiindcă Moise însuşi îl învăţase din

timp.
3. în vremea aceea ambele seminţii, ale lui Gad şi Rubel, precum şi jumătate din seminţia lui Manasses, care aveau un număr mare de vite şi alte avuţii, l-au rugat împreună pe Moise să le atribuie, fără tragere la sorţi, ţara amoriţilor, cucerită de curând prin război, fiindcă ea era înzestrată cu bune păşuni pentru turme. Bănuindu-i că, de teama războiului împotriva Canaanului, jălbarii găsiseră drept pretext grija lor pentru turme, Moise i-a numit nişte laşi care îşi căutau un subterfugiu bun pentru frica lor. Doreau adică să ducă un trai leneş şi molatic, pe când ceilalţi trebuiau să îndure toate ponoasele ca să ajungă stăpâni pe ţara mult râvnită; de asemenea, nu voiau să împărtăşească primejdiile celorlalte lupte, pentru cucerirea ţării pe care le-o făgăduise Dumnezeu după trecerea Iordanului, alungându-i pe cei pe care Domnul le-a poruncit să-i socotească duşmanii lor. Când însă şi-au văzut conducătorul atât de mânios şi pe bună dreptate pornit împotriva dorinţelor lor, jălbarii i-au răspuns că nu din teama de pericole, nici din slăbiciunea lor în faţa eforturilor i-au înaintat ei această cerere, ci au procedat aşa numai pentru ca să ştie că prada se afla într-un loc sigur, putând să plece după aceea mai liniştiţi la lupte şi bătălii. Au mai spus că, după ce el le va pune la îndemână oraşe, unde să-şi găsească adăpost copiii, soţiile şi ' averile proprii, ei vor fi gata să plece mai departe împreună cu

[2] Vezi *Numerii,* XXVII, 18-21.

^

oştirea. Satisfăcut aşadar de cuvintele lor, Moise i-a chemat pe Marele Preot Eleazar, pe Iesus şi pe ceilalţi fruntaşi şi, de faţă cu ei, a atribuit jălbarilor ţara Amoritis, cu condiţia ca ei să-şi ajute seminţiile înrudite până când va fi suspus întregul Canaan[3]. Aşadar, după ce, potrivit promisiunii făcute, au primit ţinutul şi au întărit oraşele cu lucrări de fortificaţie, aceştia şi-au adus copiii, soţiile şi toate lucrurile care ar fi însemnat o piedică în timpul marşurilor.

4. Moise a construit zece oraşe, din rândul celor patruzeci şi opt de oraşe preoţeşti, trei dintre ele slujind drept cetăţi de scăpare[4], unde puteau să fugă cei ce săvârşiseră un omor fără voia lor. Surghiunul lor urma să se încheie o dată cu moartea Marelui Preot în vremea căruia îşi găsiseră refugiul cei învinuiţi de omor. După ce acesta închidea ochii, puteau şi ei să se întoarcă acasă. Numai până atunci rudele celui omorât aveau dreptul să-l răpună pe ucigaş, dacă îl surprindeau în afara hotarelor oraşului, mai târziu acest lucru nemaifiind îngăduit nimănui. Cetăţile de scăpare erau următoarele: Bosora, la graniţă cu Arabia; Ariman în ţinutul Galaad şi Gaulana în Batanea. După stabilirea evreilor în Canaan trebuiau să li se alăture alte trei oraşe ale leviţilor, care să slujească drept cetăţi de scăpare, potrivit poruncii lui Moise[5].

5. Atunci când căpeteniile seminţiei lui Manasses au venit să-i arate că tatăl unei familii de frunte din seminţia lor, numit Holophantes, murise fără să lase un urmaş de parte bărbătească, şi l-au întrebat dacă moştenirea lui revine cumva fiicelor sale, Moise le-a răspuns astfel: „Dacă vreuna dintre ele se mărită cu unul din seminţia proprie, să-şi aducă în această căsătorie şi partea ei de moştenire[6]; dacă însă ea se mărită cu un bărbat din altă seminţie, atunci moştenirea va fi păstrată de seminţia căreia i-a aparţinut propriul părinte". Prin această poruncă a hotărât el ca fiecare moştenire să revină aceleiaşi seminţii.

[3] *Vezi Numerii,* XXXII, 18.

[4] Criminalii involuntari riscau să plătească cu viaţa lor vărsarea de sânge, dacă nu se refugiau în anumite aziluri urbane *(Numerii,* XXXV, 13-l5).

[5] Vezi *Deuteronomul,* XIX, 8-l0.

[6] Diferendele dintre triburi erau reglementate printr-o *lege pentru moştenire,* prezentată pe larg în *Numerii,* cap. XXVII, fiii având prioritate asupra fiicelor.

CAPITOLUL VIII

1. Când se împliniseră deja patruzeci de ani, fără treizeci de zile, de la ieşirea evreilor din Egipt, Moise a chemat la adunare întregul popor pe malul Iordanului, unde se află acum oraşul Abila (este un loc cu numeroşi palmieri), şi a ţinut următorul discurs:

2. „Tovarăşi ai mei de arme, alături de care am îndurat atâtea necazuri ani de-a rândul! Deoarece Domnul socoteşte că la vârsta de o sută douăzeci de ani a sosit vremea să mă ia de pe lume, iar Dumnezeu însuşi nu-mi îngăduie să vă fiu conducător şi ajutor în expediţia voastră de dincolo de Iordan, m-am socotit azi îndreptăţit să vă înfăţişez din nou statornica strădanie pe care mi-am dat-o pentru fericirea noastră, dezvăluindu-vă ce trebuie să faceţi ca să vă bucuraţi mereu de avuţii şi să-mi păstraţi vie amintirea de îndată ce aţi ajuns în stăpânirea lor. După ce v-am arătat felul cum puteţi fi fericiţi voi înşivă, lăsând copiilor voştri eterna moştenire a acestor bunuri, mă despart mulţumit de viaţă. Merit acum deplina voastră încredere, mai întâi pentru că în trecut m-am preocupat necontenit de binele obşesc, mai apoi pentru că atunci când se pregăteşte să-şi părăsească trupul, sufletul rămâne în strânsă legătură cu virtutea. Fii ai Israelului, la temelia tuturor fericirilor se află bunăvoinţa lui Dumnezeu! El singur poate să dăruiască celor merituoşi şi să răpească celor nedemni totul. Dacă vă veţi purta potrivit dorinţei Lui, aşa cum sună şi îndemnul pe care vi-l dau eu, cunoscându-i mai bine firea, fericirea nu vă va ocoli niciodată şi veţi fi invidiaţi necontenit de toţi, iar averile ce sunt deja ale voastre le veţi păstra neştirbite, cu deosebirea că pe următoarele le veţi dobândi mai repede decât pe cele de faţă. Este neapărat nevoie să faceţi

doar ceea ce vă cere Dumnezeu, să nu preferați alte legi în locul celor date de mine şi să nu renunțați la evlavia voastră de acum în favoarea altor datini. Făcând toate acestea, veți fi cei mai viteji oşteni în lupte şi nici un duşman nu vă va învinge. Câtă vreme Dumnezeu vă ajută, aveți voie să disprețuiți toate celelalte. Mari sunt răsplățile pe care le veți primi pentru virtutea voastră dacă o veți pune în practică întreaga viață.
209
Căci ea este prima şi cea mai veche avuție a voastră, din care decurge apoi belşugul celorlalte, iar dacă o cultivați laolaltă, vă veți face viața foarte fericită şi vă veți bucura de mai multe laude decât alte popoare, faima în rândul urmaşilor noştri fiind şi mai trainică. Toate acestea le puteți obține dacă vă veți supune legilor pe care vi le-a dat Dumnezeu prin intermediul meu, le veți păzi cu sfințenie, cugetând asupra înțelesului lor[1]. Mă despart de voi mângâiat de norocul ce vă surâde şi vă recomand respectul față de legi şi trainica orânduire a statului, dorindu-vă să aveți parte de conducători destoinici, preocupați doar de binele vostru. Dumnezeu, care v-a condus până acum, prin voința căruia v-am fost eu însumi folositor, nu-şi va întrerupe aici oblăduirea lui, ci vă va purta de grijă câtă vreme veți rămâne iubitori de virtute, recunoscându-l drept protectorul nostru. Hotărârile Lui cele mai bune, pe împlinirea cărora vă veți putea sprijini fericirea, vi le vor dezvălui Marele Preot Eleazar, Iesus, obştea bătrânilor şi căpeteniile semințiilor voastre. Dați-le ascultare cu dragă inimă, gândindu-vă că toți cei ce ştiu să se supună fără crâcnire sunt în stare să şi poruncească, dacă ar fi puşi să conducă, şi să fiți convinşi că libertatea înseamnă să te conformezi lesne ordinelor primite de la comandanții tăi. Până acum libertatea voastră a fost totuna cu batjocorirea binefăcătorilor proprii; dacă în viitor vă veți feri de aşa ceva, lucrurile vor merge mult mai bine. Nu vă mai dezlănțuiți mânia împotriva conducătorilor, aşa cum ați făcut adeseori cu mine, fiindcă trebuie să aflați că voi mi-ați pus în primejdie viața de mai multe ori decât duşmanii înşişi. N-am amintit aceste fapte ca să vă dojenesc (căci n-aş vrea ca, ajuns la sfârşitul vieții mele, să vă readuc în minte jignirile pe care mi le-ați adus, fiindcă ele nu m-au supărat deloc, nici măcar în vremea când le-am primit), ci doar ca să vă învăț să fiți mai precauți de-acum încolo în această privință, astfel încât să nu-i mai sfidați pe conducătorii noştri datorită bogățiilor, după ce veți fi trecut Iordanul, intrând în stăpânirea Canaanului. Dacă avuțiile vă vor face încrezuți şi disprețuitori față de virtute, veți pierde în felul acesta şi favoarea Domnului. Dar după ce l-ați făcut pe Dumnezeu vrăjmaşul vostru, veți fi învinşi şi de duşmani, pierzând în chip ruşinos chiar țara peste care v-ați făcut stăpâni, şi vă veți pomeni

Vezi *Deuteronomul,* IV, 2.

210
împrăştiați ca sclavi pe întregul pământ, ca şi pe întinderea mării. La abaterea acestei nenorociri asupra voastră, zadarnică va fi orice căință pricinuită de faptul că ați încălcat legile Domnului. Dacă vreți să vă rămână ceea ce aveți, atunci nu mai lăsați viu pe vreunul dintre duşmanii învinşi de noi, ci să socotiți că e mai înțelept să-i ucideți pe toți[2], ca nu cumva, prin rămânerea lor în viață, să prindeți gustul obiceiurilor lor, corupând tradiția strămoşească, în afară de asta, vă îndemn ca jertfelnicele, dumbrăvile sacre şi templele, atâtea câte le aparțin, să le distrugeți, nimicind prin foc şi soiul şi amintirea lor[3]. Doar astfel vă chezăşuiți siguranța avuțiilor proprii. Pentru ca necunoaşterea binelui să nu încline firea voastră spre rău, v-am întocmit legile pe care mi le-a dictat Dumnezeu, precum şi orânduirea statului şi, prin păstrarea rostului lor, veți deveni oamenii cei mai fericiți din lume!"

3. După ce a vorbit astfel, Moise le-a transmis legile şi felul cum se cârmuieşte statul, înfățişate într-o carte. Dar evreii plângeau şi nu se împăcau cu gândul că-şi vor pierde conducătorul, îşi aminteau de primejdiile şi ostenelile îndurate de el pentru izbăvirea lor, temându-se că în viitor nu vor mai avea niciodată un asemenea conducător, şi credeau că Dumnezeu se va îngriji mai puțin de ei, deoarece numai rugămințile lui Moise l-au înduplecat să fie atât de îndurător. Sufereau şi se căiau amarnic pentru păcatele comise în pustiu din pricina mâniei lor: întregul popor a izbucnit astfel în plâns şi durerea lui era atât de adâncă, încât nici cuvintele nu-i mai aduceau mângâierea. Moise a căutat să-i liniştească pe toți şi, cerându-le să chibzuiască dacă merită el atâtea lacrimi, i-a sfătuit încă o dată să păstreze orânduirea statului. După aceea, poporul s-a împrăştiat.

4. înainte de a trece la depanarea celorlalte evenimente survenite după aceea, vreau mai întâi să vorbesc despre întocmirea statului nostru, orânduit conform cu virtutea şi înțelepciunea lui Moise, pentru ca cititorul să înțeleagă care a fost la noi starea lucrurilor de odinioară. Pe toate le-am scris aşa cum ni le-a transmis el, fără să pun nici o zorzoană de prisos, neadăugând

[2] Vezi *Deuteronomul,* XX, 16 şi legile privitoare la război.

[3] Moise nu se mărgineşte să oprească prietenia evreilor cu păgânii, ci le recomandă, o dată cu stârpirea regilor învinşi, arderea în foc a idolilor lor *(Deuteronomul,* VII, 5).

211
nimic la ceea ce ne-a lăsat moştenire Moise. Singura noutate pe care o aduc în expunerea mea constă în mai buna grupare a fiecărei decizii în parte, căci, în ceea ce ne-a rămas de la el, acestea erau scrise de-a valma, aşa cum i le-a împărtăşit Dumnezeu. Mi se pare necesar să adopt deosebite măsuri de precauție, ca nu cumva vreunul dintre compatrioții mei, în mâinile căruia mi-a încăput cartea, să-mi aducă mustrarea că m-am abătut de la textul lui Moise. în următoarea mea enumerare a legilor, țin să le pomenesc doar pe cele privitoare la orânduirea statului nostru. Celelalte legi, lăsate nouă de Moise, vreau să le păstrez pentru o altă lucrare pe care intenționez s-o scriu, despre moravurile noastre şi cauzele lor, urmând ca, după încheierea cărții de față, să pot trece cu

ajutorul Domnului **la** compunerea ei.
5. De îndată ce ați cucerit țara Canaanului, având răgazul să vă desfătați cu bogățiile lui, şi plănuiți să întemeiați oraşe, faceți în aşa fel încât să fiți pe placul lui Dumnezeu şi veți avea parte de o fericire statornică şi de lungă durată. în meleagul cel mai frumos şi mai renumit pentru darurile sale să înălțați o sfântă cetate pe care Domnul însuşi o va alege prin profețiile sale. în acel oraş să se afle un templu şi un jertfelnic zidit din pietre necioplite[4], măiestrit îmbinate între ele, date cu var şi cu fața strălucitoare. La el să nu se ajungă cu ajutorul treptelor[5], ci al pământului suind în pantă. Să nu mai existe în nici un alt oraş vreun jertfelnic sau templu, fiindcă Domnul este unul singur — şi unic, neamul evreilor.
6. Cel ce-a cutezat să-l defăimeze pe Dumnezeu să fie ucis cu pietre, să stea spânzurat o zi întreagă, fiind apoi îngropat fără cinste şi în chip umilitor.
7. De trei ori pe an[6], din cele mai îndepărtate colțuri ale țării, evreii să se întrunească în oraşul unde şi-au înălțat templul, ca să-i mulțumească Domnului pentru binefacerile primite şi să se roage pentru cele viitoare, întărind prietenia dintre ei prin legături mai strânse şi ospețe obşteşti. Este firesc ca oamenii care aparțin

[4] Piatra devenea spurcată venind în atingere cu dalta metalică *(Ieşirea,* XX, 25).
[5] Suirea treptelor spre altar putea să descopere goliciunea preotului sacri-ficator *(Ieşirea,* XX, 26).
[6] La Sărbătoarea Azimelor, la Sărbătoarea Săptămânilor şi la Sărbătoarea Corturilor *(Deuteronomul,* XVI, 16).

aceluiaşi neam şi trăiesc după datini identice să se cunoască între ei. Or, acest lucru este înlesnit mult de asemenea întâlniri, unde prin faptul că se văd şi îşi vorbesc, chipurile să păstrează în amintire, în schimb, dacă nu recurg la întruniri şi nu întrețin legături, evreii rămân străini unii altora.
8. în afară de zeciuiala pe care trebuie s-o dați preoților şi leviților, păstrați încă a zecea parte a roadelor pământului, pe care o vindeți în ținutul vostru de baştină şi beneficiul îl folosiți în ospețele şi jertfele din Oraşul Sfânt. Căci drept este ca venitul țării, pe care l-ați dobândit prin bunătatea Domnului, să fie cheltuit pentru cinstirea lui.
9. Să nu se aducă jertfe din câştigul unei femei desfrânate, fiindcă Domnului îi displace orice bucurie dobândită prin păcat; nici nu poate fi ceva mai înjositor decât să-ți vinzi trupul. De asemenea, nu este îngăduit ca din venitul obținut prin vânzarea câinilor de vânătoare sau de stână să se închine jertfe lui Dumnezeu[7].
10. Nimeni să nu adreseze vorbe de ocară zeilor cinstiți de celelalte cetăți. Nu-i permis să jefuieşti templele străine sau să-ți însuşeşti darurile primite de oricare idol.
11. Nimeni să nu îmbrace veşminte de lână sau de in, deoarece numai preoții au voie să le poarte.
12. Atunci când poporul se adună în Oraşul Sfânt, la fiecare şapte ani o dată, ca să celebreze Sărbătoarea Corturilor[8], Marele Preot urcă pe tribună înaltă, de unde poate fi auzit mai bine, ca să le citească tuturor legile: nici femeile, nici copiii nu sunt opriți să asculte. Se cuvine ca ele să se statornicească în inimile şi mințile celor de față, spre a nu se mai clinti niciodată de acolo. Astfel, nici oamenii nu vor mai comite greşeli, invocând necunoaşterea legilor. Aşadar, autoritatea lor va creşte în fața păcătoşilor, care vor şti ce pedepse îi aşteaptă, mai ales că, prin repetata ascultare, prevederile lor se întipăresc atât de adânc, încât sfatul lor rămâne veşnic prezent: cine neglijează din dispreț legile devine autorul propriilor necazuri. Copiii să-şi însuşească

[7] Vezi *Deuteronomul,* XXIII, 18.
[8] Sau a Strângerii Roadelor (Sucot), serbare a recoltei de toamnă, comemorând şi rătăcirea evreilor în pustiu. Ea dura şapte zile.

printre primii legile, ca pe cea mai frumoasă învățătură şi ca pe o chezăşie a fericirii lor.
13. De două ori pe zi, la răsăritul zorilor şi când soseşte ceasul somnului, toți să-şi reamintească binefacerile pe care ni le-a făcut Dumnezeu cu prilejul scoaterii noastre din țara egiptenilor. Natura însăşi ne cere să fim recunoscători şi, aducându-i mulțumiri pentru binefacerile trecute, îl îndemnăm să le facă şi pe cele viitoare. Pe porțile noastre să scriem principalele binefaceri ale Domnului, chiar şi propriile brațe să le țină la vedere fiecare: pe frunți şi pe brațe să le poarte fiecare, pentru ca ocrotirea Domnului să se reverse pretutindeni asupra oamenilor.
14. în fruntea oricărui oraş să fie puşi şapte dintre bărbații care se disting cel mai mult prin integritatea şi râvna lor în împărțirea dreptății şi fiecărui magistrat să i se atribuie câte doi slujitori din seminția leviților. Cel care a obținut dezlegarea de a judeca în fiecare cetate trebuie să se bucure de o cinstire unanimă. în prezența lor nimeni să nu rostească vorbe de ocară sau să se poarte necuviincios, iar respectuoasa sfială față de oamenii care dețin funcții înalte să ne facă mai temători, pentru a nu cuteza să-l disprețuim pe Dumnezeu. Dar judecătorii au puterea de a rosti sentințe care nu pot fi infirmate decât dacă se va adeveri că au primit bani pentru a încălca dreptatea sau dacă a intervenit o altă pricină, dovedind că n-au dat o decizie corectă. Verdictele judecătorilor nu trebuie să țină seama nici de setea de câştig, nici de trecerea de care se bucură anumite persoane, ci numai dreptatea să stea deasupra tuturor împrejurărilor. Dacă lucrurile nu stau aşa, înseamnă că Dumnezeu este disprețuit şi socotit mai slab decât cei protejați de judecătorii care, temându-se de puterea deținută de aceştia, le-au dat un verdict favorabil. Căci dreptatea este tăria Domnului. Aşadar, cel ce ocupă o funcție mare, arătându-se părtinitor, este mai puternic decât Dumnezeu însuşi. Când nu ştiu ce sentință să dea într-un proces (lucrul acesta li se întâmplă adesea oamenilor), judecătorii să aducă întreaga pricină în Oraşul Sfânt şi s-o înfățişeze Marelui Preot, profeților şi bătrânilor cetății, spre a se pronunța ei în această privință.
15. Să nu dai crezare unui singur martor, ci ei să fie trei sau cel puțin doi[9]: încrederea în adevărul mărturiei lor să fie

[9] Vezi *Deuteronomul,* XDC, 15 şi XVII, 6.

chezăşuită de viaţa pe care au dus-o până atunci. Să nu fie primită ca martoră o femeie, din pricina neseriozităţii şi cutezanţei sexului ei. Să nu depună mărturie nici robii, datorită josniciei lor sufleteşti: se prea poate ca, împinşi de setea de câştig sau de teamă, ei să jure strâmb. Dacă cineva se va dovedi un martor mincinos, el să primească o pedeapsă asemănătoare cu cea pe care ar fi îndurat-o cel împotriva căruia a depus mărturie.

16. Dacă cineva a fost ucis într-un câmp, dar ucigaşul nu a fost descoperit şi nu planează asupra cuiva bănuiala că ar fi comis omorul din duşmănie, vinovatul să fie căutat cu multă stăruinţă, hotărându-se o recompensă pentru denunţ. Dacă nu se iveşte nici un denunţător, judecătorii şi bătrânii oraşelor ce se învecinează cu câmpul unde s-a săvârşit crima se întrunesc şi măsoară distanţa dintre locul unde zace mortul şi fiecare din cetăţile aflate împrejur. Iar judecătorii oraşului celui mai apropiat de locul faptei vor cumpăra o junincă şi o vor duce spre o vale, într-un loc care nu a fost nici arat, nici semănat, unde o vor înjunghia. Cu apa adusă de la un râu, preoţii, leviţii şi bătrânii cetăţii să-şi spele mâinile deasupra capului juninciі şi să proclame că mâinile lor sunt purificate de omorul la care n-au luat parte şi nici n-au fost de faţă[10], rugându-l pe Dumnezeu să fie milostiv şi să nu mai îngăduie în viitor săvârşirea altei fapte cumplite în ţara lor.

17. Aristocraţia este ocârmuirea cea mai bună, asemenea vieţii pe care o asigură ea. Să nu doriţi alt fel de guvernare, ci mul-ţumiţi-vă cu cea pe care o cunoaşteţi, unde aveţi deasupra noastră, ca stăpâni, numai legile, toate faptele noastre fiind făcute după prevederile lor. Drept suprem conducător să-l aveţi doar pe Dumnezeu. Dacă ţineţi totuşi să aveţi un rege, acela să fie din acelaşi neam cu noi, simţindu-se mereu atras de dreptate şi de virtute. Temeiul înţelepciunii sale să fie întâietatea acordată legilor şi lui Dumnezeu şi el să nu întreprindă nimic fără să ceară părerea Marelui Preot şi a bătrânilor cetăţii. Să nu aibă mai multe soţii, să nu strângă avuţii mari[11] şi să nu sporească numărul cailor, ceea ce l-ar face lesne să se creadă mai presus de legi, putând să

[10] Referindu-se la „omorul necunoscut"; *Biblia* descrie pe larg ritualul mâinilor spălate, a cărui amintire s-a perpetuat într-o metaforă care circulă şi în zilele noastre *(Deuteronomul,* XXI, 6-7).

[11] Vezi *Deuteronomul,* XVII, 14-l7.

ajungă până la dispreţuirea lor. Dacă năzuieşte spre aşa ceva, îm-piedicaţi-l să devină mai puternic, slujindu-vă interesele proprii.

18. Să nu mutaţi pietrele de hotar nici în ogoarele proprii, nici în cele ale străinilor cu care trăiţi în bună înţelegere, cu atât mai mult cu cât Dumnezeu le-a pus ca semne veşnice, deoarece încercarea de a muta graniţele duce doar la războaie şi revolte. Căci cei ce mută hotarele din loc nu sunt prea departe şi de încălcarea legilor.

19. Cel ce a sădit pe pământul său pomi, dacă ei dau roade înainte de patru ani, să nu aducă Domnului pârga lor drept jertfă şi să nu le dea vreo întrebuinţare: fiindcă ele n-au apărut la timpul potrivit. Prematurele sforţări ale naturii nu sunt bune nici pentru Dumnezeu, nici pentru proprietar. Dar în al patrulea an, el să culeagă întreaga recoltă care s-a realizat (căci atunci poamele au venit la sorocul cuvenit), iar ceea ce a strâns să ducă în Oraşul Sfânt şi, în afara zeciuielii, să mănânce restul fructelor împreună cu prietenii, orfanii şi văduvele. De-abia în anul al cincilea obţine dreptul de a intra în stăpânirea fructelor sale.

20. în pământul sădit cu viţă de vie să nu se mai semene nimic. Fiindcă e de ajuns că hrăneşte această plantă şi se cade ca el să fie cruţat de scormoniturile plugului. Ogorul să fie arat numai de boi şi nici un alt soi de vită să nu tragă alături de ei la acelaşi jug[12], iar arăturile să fie făcute de acelaşi gen de animale. Seminţele să fie curate şi neamestecate, nearuncându-se în brazdă două sau trei soiuri deosebite. Căci natura socoteşte o nelegiuire îmbi-narea celor ce nu se asemuiesc. Să nu laşi să se împreuneze nici vitele care nu sunt de acelaşi neam. E bine să ne temem ca această dispreţuire a înrudirilor să nu se răspândească şi printre oameni, întrucât cele mari îşi trag îndeobşte obârşia din lucruri neînsemnate şi mici. De aceea, să nu se admită ca după această pildă rea să se ajungă la niscaiva schimbări şi în cârmuirea statului. Tocmai de aceea legile nu trec cu vederea nici măcar lucrurile mărunte, ele ştiind să se păzească de mustrările ce li se pot aduce.

21. Cei ce seceră holda şi adună recolte să nu culeagă până la ultimul spic, ci să lase şi câţiva snopi pentru cei năpăstuiţi de viaţă, neaşteptatul dar slujindu-le drept hrană. Aşijderea la culesul strugurilor, lasă săracilor câţiva ciorchini, precum şi la scuturarea

[12] Aratul cu un bou şi un asin era interzis *(Deuteronomul,* XXII, 10).*

pomilor, niscaiva măsline uitate, ca şă le ia cei ce n-au cum să le culeagă pe ale lor[13]. Oricum, din prea sârguincioasă strângere a recoltei proprietarii nu trag mai mari foloase decât mulţumirea pe care le-o aduc sărmanii. Şi Dumnezeu va face pământul şi mai bogat în roade dacă va vedea că stăpânii nu se gândesc numai la propriul lor interes, ci se preocupă şi de hrănirea altor oameni. Boii care treieră pe arie să nu aibă boturile legate. Nu-i drept ca tocmai cei care au trudit la producerea roadelor să fie împiedicaţi să se înfrupte din ele. Nici celor ce trec pe drum să nu li se interzică să mănânce din fructele coapte, ci să li se îngăduie să se îndestuleze, aidoma unor stăpâni, fie că sunt localnici sau străini. Proprietarii să se bucure că sunt în măsură să-i facă părtaşi la fructele lor coapte. Trecătorii n-au însă voie să ia din ele şi pentru drum. Nici culegătorii de struguri nu trebuie să-i împiedice pe călători să guste din ciorchinii copţi, atunci când sunt duşi la teasc. Nu se cuvine ca pentru bunurile pe care Dumnezeu, prin bunăvoinţa lui, ni le-a dăruit ca să ne hrănim, noi să-i privim cu ochi răi pe cei ce le râvnesc, mai ales că vremea coacerii fructelor trece repede, graţie voinţei divine. Dacă unii se sfiesc să atingă fructele, atunci să-i îmbie să le guste, de vreme ce aceştia sunt israeliţi, aşadar, concetăţeni şi în egală

măsură stăpânii țării! Când au de-a face cu oameni veniți de altundeva, atunci gazdele să-i roage să privească fructele ca pe nişte daruri de ospeție, pe care Dumnezeu le-a oferit la timpul cuvenit. N-ai voie să socoteşti ca o pagubă ceea ce ai îngăduit cu dărnicie şi altora să ia de la tine, fiindcă Domnul nu ne-a hărăzit belşugul de bunuri ca să ne înfruptăm numai noi, ci din el să dăm din plin şi celorlalți. Dumnezeu doreşte ca, prin faptul că israeliții vor să-şi împartă belşugul cu alții, să se vădească bunătatea şi generozitatea Lui față de ei, încât şi aceştia să arate apoi străinilor cât de îndestulați sunt. Cel ce se împotriveşte acestei legi să primească în public treizeci şi nouă de lovituri de ciomag şi să îndure ca om liber această foarte înjositoare pedeapsă, fiindcă prin setea lui de câştig şi-a compromis singur onoarea. Este demn de voi, care ați îndurat atâtea ponoase în Egipt şi în pustiu, ca acum să vă îngrijiți de cei aflați într-o situație asemănătoare şi, din preaplinul datorat milei

[13] **Vezi *Deuteronomul.* XXIV, 19-21.**

şi bunătății Domnului, să împărțiți câte ceva săracilor, cu aceleaşi intenții bune.

22. în afara celor două zeciuieli, care sunt plătite anual, una pentru leviți, alta pentru ospețele publice, la fiecare trei ani trebuie să se dea o a treia zeciuială, urmând să fie împărțită femeilor văduve şi copiilor sărmani. Pârga tuturor roadelor coapte, cum a fost recoltată, să fie transportată la templu, unde să se înalțe laude Domnului pentru pământul dăruit de El[14], care a şi produs-o; după aducerea jertfelor cerute de lege, potrivit datinilor, pârga să fie oferită apoi preoților. Omul care a făcut aceste lucruri şi, împreună cu pârga, a dat toate zeciuielile, cea pentru leviți şi cea pentru ospețele publice, fiind gata să se întoarcă acasă, acela să se aşeze în fața templului şi să-i mulțumească Domnului pentru faptul că i-a scăpat pe evrei de asuprirea egiptenilor şi le-a hărăzit o țară bogată şi fertilă. Mărturisind că a dat aceste zeciuieli conform legilor lui Moise, el să-l roage pe Dumnezeu să-i fie mereu favorabil şi util şi să se arate sprijinul de nădejde al tuturor evreilor, păstrând toate lucrurile oferite lor, ba chiar să le şi sporească prin bunăvoința lui.

23. De îndată ce au ajuns la vârsta însurătorii, tinerii să se căsătorească cu fete din părinți de neam bun. Cine nu vrea să ia de nevastă o fecioară, să nu se unească cu o femeie care trăieşte cu altul, fie ademenind-o de la acesta, fie mâhnindu-l într-un fel sau altul pe primul soț. Bărbații liberi să nu se însoțească cu nişte roabe, chiar dacă sunt împinşi să facă aceasta din dragoste. Căci buna cuviință trebuie să țină în frâu pasiunea şi să aleagă calea demnității. Nimeni să nu ia de nevastă vreo prostituată, deoarece Dumnezeu nu-i acceptă jertfa de nuntă, din cauza faptului că şi-a întinat trupul. Numai astfel sufletul copiilor va fi liber şi atras de virtute, dacă nu se nasc dintr-o căsătorie ruşinoasă şi nu provin dintr-o pătimaşă unire cu o femeie neliberă. Dacă cineva îşi ia de nevastă o fecioară, pe care după aceea n-o recunoaşte ca atare, s-o dea în judecată şi s-o învinuiască, aducând şi dovezile cuvenite în sprijinul afirmației sale. Apărarea fetei s-o ia tatăl, fratele sau ruda ei cea mai apropiată. în cazul când la proces se va dovedi că fata n-a greşit deloc, ea va rămâne mai departe în casa acuzatorului, care nu are dreptul s-o părăsească dacă nu aduce

[14] Vezi *Deuteronomul,* XXVI, 2-9.

argumente temeinice şi greu de combătut. Când nelegiuirea şi calomnia lui vor fi găsite cutezătoare şi nechibzuite, acesta va primi drept pedeapsă treizeci şi nouă de lovituri de ciomag şi va plăti tatălui fetei ca despăgubire cincizeci de sicii. Când însă se va adeveri, totuşi, că fata a fost necinstită, dacă se trage din poporul de rând, ea va fi ucisă cu pietre, fiindcă nu şi-a păstrat fecioria până la căsătoria legitimă; iar dacă se trage dintr-un neam de preoți, să fie arsă de vie.

Dacă cineva are două soții şi uneia îi arată mai multă cinste şi bunăvoință pentru că o iubeşte, e mai frumoasă sau are alt temei, iar alteia îi vădeşte mai puțină atenție şi drăgălăşenie şi, în pofida faptului că fiul adus pe lume de femeia îndrăgită este mai mic decât cel zămislit cu cealaltă, datorită închinării sale față de mama lui, tatăl se străduieşte să-i dea aceluia dreptul întâiu-lui-născut, spre a-i dărui o parte îndoită din averea paternă (aşa cum prevede legea), să nu i se îngăduie acest lucru. N-ar fi drept ca fiul mai vârstnic, a cărui mamă este prețuită mai puțin, să fie lipsit de întâietatea garantată de către tatăl său[15].

Cel care a necinstit logodnica altuia, dacă în prealabil a înduplecat-o şi ea şi-a dat consimțământul la dezmăț, să moară împreună cu dânsa. Căci amândoi sunt vinovați: el întrucât de bunăvoie a îmbiat-o la o faptă atât de ruşinoasă, ca s-o priveze pe fată de fireasca legătură conjugală; ea, însă, fiindcă s-a lăsat ademenită de dragul plăcerii şi al câştigului, să se dedea desfrâului. Dacă el a necinstit-o prin constrângere, fără ca nimeni să-i poată sări în ajutor, atunci să moară singur[16]. Cel care a silnicit o fată încă nelogodită, acela urmează să se căsătorească cu ea. Dacă tatăl nu vrea să i-o dea de nevastă, atunci el să plătească cincizeci de sicii pentru jignirea adusă[17].

Cel ce, din felurite pricini, vrea să se descotorosească de soția împreună cu care locuieşte (multe asemenea lucruri li se întâmplă oamenilor), să-i scrie carte de despărțire că nu mai vrea să trăiască cu ea. Aşa obține femeia dreptul să conviețuiască cu un alt bărbat. Nu-i este îngăduit acest lucru, mai înaintea primirii dovezii scrise.

[15] întâiul născut este „pârga puterii lui" *(Deuteronomul,* XXI, 17).

[16] Vezi *Deuteronomul,* XXII, 23-25.

[17] *Biblia* prevede şi amenda şi obligația violatorului de a se căsători cu fata batjocorită *(Deuteronomul,* XXII, 29).

L

Dacă nu se va împăca nici cu noul bărbat sau acela va muri şi soţul dintâi va dori s-o ia iar de nevastă, să nu i se permită aşa ceva.
Dacă un om moare fără a avea copii, fratele lui s-o ia de soţie pe văduvă, iar fiului care se va naşte să-i dea numele răposatului şi să-l crească, urmând să devină moştenitorul primului soţ. Acest fapt slujeşte din plin interesele statului, deoarece familiile nu se sting şi averea lor se păstrează, iar căsătoria ei cu o rudă apropiată a primului soţ mângâie femeia pentru nenorocirea îndurată. Dacă fratele în cauză nu vrea s-o ia de nevastă, femeia să se ducă la Adunarea bătrânilor cetăţii şi să depună mărturie că ea a dorit să rămână în familie şi să dea naştere copiilor lui, dar că el n-a vrut să se căsătorească, jignind memoria răposatului. întrebat de bătrâni de ce-i este silă de însurătoare, fie că invocă un motiv mărunt sau unul mare, aceştia înclină în favoarea ei. După ce va scoate încălţările cumnatului, femeia îl va scuipa în obraz, spu-nându-i că merită această înjosire fiindcă a pângărit amintirea răposatului. Apoi el va părăsi Adunarea bătrânilor cetăţii, acoperit pentru viaţă de stigmatul ruşinii, în timp ce ea se va putea mărita cu cine pofteşte.
Cel ce a dus în robie o fată sau chiar o femeie măritată şi vrea să o ia de soţie să nu i se îngăduie să aibă de-a face şi să locuiască cu ea mai înainte ca el să-i tundă părul, s-o îmbrace cu veşminte de doliu şi s-o lase să-şi plângă rudele şi prietenii care i-au pierit în război. Doar după ce durerea pricinuită de aceştia i-a mai trecut, ea se poate pregăti de ospăţ şi de nuntă. Este cuviincios şi drept ca acel ce se căsătoreşte cu o femeie de la care vrea să aibă copii să şi-o atragă şi să-i înduplece voinţa, nu urmărindu-şi numai propria plăcere, fără să caute să fie pe placul ei. După ce au trecut cele treizeci de zile de doliu (căci ele sunt îndestulătoare pentru un om cumpătat să-i plângă pe cei dragi), abia atunci să facă nunta. Dacă, însă, după ce şi-a satisfăcut poftele, bărbatul şovăie s-o mai ia de soţie, să nu i se permită s-o facă roaba lui, ci femeia să poată pleca oriunde vrea, păstrându-şi libertatea[18].
24. Pe tânărul care îi dispreţuieşte făţiş, nu le arată cinstea cuvenită sau îi ocărăşte şi îi defăimează dinadins, părinţii lui să-l dojenească mai întâi prin viu grai (fiindcă ei sunt cei mai potriviţi judecători ai propriilor fii), spunându-i că ei s-au unit unul cu

[18] Vezi *Deuteronomul.* XXI, 10-l4.

altul, nu din plăcere şi nici din dorinţa de a spori averea fiecăruia prin contopirea lor, ci numai ca să aibă copii care să-i hrănească la bătrâneţe şi să le asigure cele necesare traiului zilnic: „Noi am aşteptat naşterea ta cu bucurie, i-am adus Domnului cele mai mari mulţumiri, te-am crescut cu multă grijă şi n-am precupeţit nimic din ceea ce ni s-a părut folositor pentru bunăstarea şi educaţia ta! Acum însă (deşi se cade să trecem cu vederea greşelile tinerilor) pune capăt dispreţului pe care l-ai arătat faţă de cinstea datorată nouă, redobândindu-ţi cuminţenia, şi chibzuieşte că Dumnezeu tolerează cu greu pe cei ce comit greşeli faţă de părinţii lor, întrucât El însuşi este părintele tuturor oamenilor şi se simte jignit alături de cei cu care îşi împarte numele chiar şi atunci când copiii nu-şi arată cuvenitul lor respect. Chiar şi legea pedepseşte fără milă asemenea încălcări şi ne temem să nu te expui cumva primejdiei!" Dacă, în urma acestora, tânărul va pune capăt purtărilor sale rele, părinţii să-l cruţe de mustrarea greşelilor lui. Astfel îşi arată blândeţea legiuitorul şi pregăteşte bucuria părinţilor, care nu mai sunt siliţi să-şi pedepsească fiul sau fiica proprie. Când însă vorbele bune şi îndemnurile la cuminţenie nu dau nici un fel de rod, iar copiii stăruie să se împotrivească părinţilor şi transformă legile în duşmanii lor neînduplecaţi, atunci părinţii înşişi să-şi ducă nesupusele odrasle în afara oraşului, unde mulţimea îi va ucide cu pietre. O zi întreagă va rămâne nelegiuitul în văzul tuturor, ca pildă, urmând să fie înmormântat la căderea nopţii. La fel să fie pedepsiţi şi cei care, potrivit legilor, au fost condamnaţi la moarte pentru o crimă a lor. Sunt înmormântaţi până şi duşmanii şi nici un mort nu rămâne neacoperit de ţărână după ce şi-a primit dreapta lui pedeapsă.
25. Să nu dai unui israelit cu camătă nici hrană, nici băutură: nu-i drept să obţii câştig din avuţia celui care se trage din aceeaşi seminţie[19]. Ajutorarea celui încolţit de nevoi şi recunoştinţa lui, precum şi răsplata pe care ţi-o dă Domnul pentru omenia ta, să-ţi pară mai degrabă un câştig.
26. Cel ce împrumută fie argint, fie fructe uscate sau proaspete, de îndată ce situaţia i se îndreaptă prin bunătatea'.lui

" Evreii aveau voie să dea cu camătă doar celor de alt neam, nu şi compatrioţilor lor *(Deuteronomul,* XXIII, 20).

Dumnezeu, să înapoieze de bunăvoie împrumutul creditorilor săi, ca şi cum l-ar lăsa în păstrarea lor până când ei se va afla iarăşi la strâmtoare. Când datornicii se arată delăsători în privinţa restituirii împrumutului, creditorii n-au voie să pătrundă în casa lor, ca să ia zălogul, ci să prefere ca mai întâi justiţia să le dea dreptul acesta. Ei să aştepte în uliţă zălogul şi datornicii să-l aducă singuri din casa, neputându-se împotrivi celor ce vin la ei sub scutul legii. Dacă datornicul este înstărit, creditorul poate să păstreze zălogul până i se va restitui împrumutul; dacă însă acesta este sărac, atunci creditorul trebuie să-i restituie la asfinţitul soarelui zălogul, mai ales dacă acesta este o haină, de care omul are nevoie ca să se culce, Domnul fiind prin natura lui milostiv cu cei săraci[20].
Să nu ia nimeni zălog râşniţă, nici pietrele ce ţin de ea, pentru ca sărmanul să nu fie împiedicat să-şi prepare

hrana, ajungând la o strâmtoare şi mai mare[21].
27. Pentru jefuirea unui om se dă pedeapsa cu moartea. Cel care a furat aur sau argint să dea înapoi de două ori mai mult decât a luat. Când cineva ucide un hoț nu primeşte nici o pedeapsă, chiar dacă l-a surprins spărgând peretele casei. Cel ce a furat o vită din turmă o plăteşte de patru ori, doar dacă nu e vorba de un bou: căci va plăti de cinci ori prețul acestuia. Cel care nu poate plăti amenda devine robul păgubaşului, deoarece este datornicul lui.
28. Cel vândut de oamenii din seminția lui va sluji vreme de şase ani, dar în al şaptelea an va fi eliberat. Dacă el va avea un copil împreună cu o roabă a cumpărătorului său şi de bunăvoie vrea să-l slujească mai departe datorită blândeții şi omeniei pe care i-a arătat-o, va fi eliberat cu prilejul Jubileului (adică în anul al cincizecelea)[22], obținând eliberarea copilului şi a soției sale.
29. Când cineva găseşte aur sau argint pe drum, să vestească prin crainici locul unde le-a aflat, spre a se da de urma proprietarului lor şi a-i restitui ceea ce a descoperit, socotind că nu-i

[20] Raporturile dintre debitori şi creditori sunt reglementate printr-o „legiuire casnică" specială *(Deuteronomul,* XXIV, 10-l3).
[21] Vezi *Deuteronomul,* XXIV, 6.
[22] Aşa-numitul *Iovei,* al cincizecelea an care marchează încheierea a şapte cicluri de ani sabatici (de câte şapte ani fiecare). Terenurile vândute reveneau proprietarilor inițiali şi toți sclavii evrei erau eliberați, primind o alocație ca să înceapă o viață nouă.

deloc cinstit să tragi foloase din paguba altuia. De asemenea, cel ce întâlneşte o vită rătăcind în pustiu şi nu-i poate găsi numaidecât stăpânul, s-o țină în păstrarea lui şi să ia ca martor pe Dumnezeu că nu vrea să înstrăineze bunul altuia[23].
30. Când întâlneşti vita altuia, care s-a prăbuşit istovită sau zace în glodul drumului pe vreme rea, să nu treci pe lângă ea nepăsător, ci să-i dai ajutor şi să te porți de parcă ți-ai salva propria avuție[24].
31. Arată drumul bun neştiutorilor, pentru că, luându-i în derâdere, nu cumva prin greşeala lor să le aduci neplăceri.
32. Aşijderea, nu defăima nici pe cel mut, nici pe cel surd.
33. Dacă într-o încăierare fără folosirea armelor, unul este rănit de moarte, cel ce i-a pricinuit rana să primească pe loc pedeapsa cu moartea. Când însă rănitul este dus acasă şi moare după ce a zăcut în pat mai multe zile, vinovatul să scape nepedepsit, în cazul când rănitul se înzdrăveneşte după ce a cheltuit mult cât a fost bolnav, făptaşul suportă toate cheltuielile făcut; cu prilejul bolii sale şi ceea ce a plătit tămăduitorilor. Cel care loveşte cu piciorul o femeie însărcinată, iar aceasta leapădă copilul, este condamnat de judecători la o amendă, deoarece, prin vătămarea plodului din pântec, a făcut ca poporul să aibă un om mai puțin; şi soțul femeii lovite să primească despăgubire în bani. Dacă gravida moare în urma loviturii primite, făptaşul să primească pedeapsa cu moartea, întrucât legea socoteşte că aşa este drept: suflet pentru suflet[25].
34. Nici un israelit să nu aibă la el otravă, fie ea ucigătoare, fie vătămătoare în orice fel. Cel prins asupra faptului să fie pedepsit cu moartea, ca să îndure el însuşi soarta hărăzită celui căruia îi era destinată otrava.
35. Cine schilodeşte pe unul să îndure aceeaşi schilodire, lipsit fiind de ceea ce a lipsit pe altul doar dacă schilodul nu se

[23] O formulare asemănătoare are prima dintre *Poruncile felurite* ale cap. XXII din *Deuteronomul* (l-2).
[24] Prevederea următoare din acelaşi cap. al *Deuteronomului* (4).
[25] Expresie luată din *Biblie (Ieşirea,* XXI, 23), unde întâlnim în continuare formularea celebră a *Legii Talionului:* „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior. Arsură pentru arsură, rană pentru rană, vânătaie pentru vânătaie." Tot acolo apare şi cazul silnicului avort menționat de Flavius Josephus (22).

mulțumeşte să primească bani, drept despăgubire. Legea dă depline puteri celui vătămat să-şi aprecieze singur daunele şi să se declare satisfăcut doar cu atât, dacă nu doreşte o măsură mai aspră.
36. Boul deprins să împungă cu coamele să fie înjunghiat de stăpânul său. Dacă a împuns de moarte un bărbat de pe arie, boul să fie ucis cu pietre, iar carnea lui să nu fie mâncată de nimeni. Dacă se va dovedi că stăpânul cunoştea apucăturile lui de îm-pungător şi n-a fost mai cu luare aminte, să fie şi el dat morții, ca şi cum ar fi pricinuit moartea celui străpuns de bou. Dacă însă a omorât un rob sau o slujnică, atunci boul să fie ucis cu pietre şi stăpânul lui să plătească treizeci de sicii stăpânului robilor răpuşi[26]. Când un bou a împuns de moarte alt bou, şi cel ucis şi împungătorul să fie vânduți, iar plata lor să şi-o împartă amândoi în mod egal.
37. Cel ce sapă o fântână sau un bazin de apă îngrijească-se bine să pună deasupra învelitori de scândură, nu pentru a-i opri pe unii să ia apă, ci doar pentru a-i feri de primejdia de a cădea în ea. Dacă într-o asemenea groapă neacoperită cade boul cuiva şi moare, stăpânul lui va fi despăgubit de proprietarul fântânii. Ea să fie prevăzută cu un ghizd împrejmuitor, care, asemenea zidului ocrotitor, să ferească pe oricine de a cădea într-însa[27].
38. Cel ce a primit în păstrare o depunere s-o supravegheze şi s-o apere ca pe un lucru sfânt şi divin şi nimeni să nu urzească o înşelăciune împotriva păstrătorului, fie că-i bărbat, fie că-i femeie, chiar dacă astfel va câştiga o mulțime de bani, fiind sigur că nici unul nu-l va putea da de gol. Este o îndatorire a fiecăruia să facă doar fapte bune şi chezăşie să-i aducă propria lui conştiință şi ea să-i slujească drept martor că a înfăptuit numai lucruri demne de lauda celorlalți, mai ales a lui Dumnezeu, căruia nu-i rămâne ascunsă nici o ticăloşie. Dacă păstrătorul, nepunând la cale nici o viclenie, a pierdut depunerea, să se ducă la şapte judecători şi să jure pe Dumnezeu că

înstrăinarea s-a făcut fără vrerea sau vina lui şi că n-a tras nici un beneficiu din asta: astfel

[26] Reglementarea diferendelor dintre crescătorii de vite, printre care se numără şi cazul boilor ucigaşi păstrează asprimea aceleiaşi legi {*Ieşirea,* XXI, 28—32).

[27] Şi această legiuire privitoare la fântâni figurează printre *Rânduielile pentru casnici şi pentru ucideri,* date de Moise după comunicarea celor zece porunci *(Ieşirea,* XXI, 33-36).

el va pleca de acolo dezvinovăţit. Dacă a sustras în folosul lui sau a pierdut cea mai mică parte a depunerii, păstrătorul să fie silit prin verdict să restituie paguba împreună, cu tot ce i s-a încredinţat. La fel să se procedeze cu depunerile, dacă se reţin din ele sumele cuvenite pentru munca celor ce trudesc cu trupurile lor. Nu trebuie să fie stânjenită plata oamenilor sărmani, amin-tindu-ne de faptul că Dumnezeu nu i-a înzestrat cu ogoare, nici cu altă avuţie. Să nu se amâne plata cuvenită muncii, ci să se facă în aceeaşi zi, fiindcă Domnul nu vrea ca lucrătorul să fie lipsit de rodul trudei sale[28].

39. Copiii să nu fie pedepsiţi din vina părinţilor lor, ci să inspire milă pentru propria lor virtute, fiindcă se trag din nişte părinţi nedemni, mai degrabă decât dispreţ, pentru faptul că ei înşişi sunt depravaţi. Să nu se pună niciiîn seama părinţilor păcatele copiilor, pentru că tinerii, din sila lor faţă de carte, îşi permit orice faţă de învăţăturile noastre[29].

40. Să-i ocoliţi pe fameni şi să fugiţi din preajma lor, căci ei şi-au extirpat bărbăţia şi darul de a face copii, pe care Dumnezeu l-a dat oamenilor ca să-şi înmulţească spiţa. Să-i alungaţi ca pe nişte ucigaşi de copii, căci înainte de venirea lor pe lume, au suprimat ceea ce putea să-i zămislească. Este limpede că ce şi-au moleşit sufletul, şi trupul le-a căpătat aşijderea însuşiri femeieşti, îndepărtaţi pe celor ce pot să pară nişte stârpituri. Să nu îngăduiţi castrarea oamenilor, nici a animalelor domestice.

41. Aşa să arate paşnica alcătuire a legilor statului nostru şi, cu înclinarea lui spre cuminţenie, Dumnezeu îl va ocroti de tulburări. Fie ca să nu vină niciodată vremea când aceste legi se vor modifica şi se vor schimba în contrariul lor! Dar, cum este firesc ca, atât cu voia cât şi fără voia lui, neamul omenesc să fie atras în vârtejul frământărilor şi primejdiilor, se cade să punem niţică ordine chiar şi în asemenea treburi: să ştiţi dinainte ce măsuri folositoare aveţi de luat, când va fi nevoie, ca să întrebaţi ce aveţi de făcut după aceea, trezindu-vă nepregătiţi în mijlocul primejdiilor. Dea Domnul ca pământul pe care vi-l dăruie El ca răsplată a eforturilor depuse, a curajului şi virtuţilor dovedite de voi, să-l cultivaţi în tihnă şi pace, iar stăpânirea lui să nu fie

[28] Vezi *Deuteronomul,* XXIV, 14-l5.

[29] Flavius Josephus respectă succesiunea paragrafelor din biblicele *Legiuiri casnice (Deuteronomul,* XXIV, 16).

tulburată nici de incursiunile oştilor străine, nici de răzvrătirile concetăţenilor noştri! Săvârşind fapte prin care vă contraziceţi strămoşii, sortiţi pieirii orânduielile lor; respectaţi aşadar mereu legile pe care Dumnezeu vi le-a dat spre a se dovedi bune şi drepte! Dacă ursita vă va împinge cumva spre un război, dus de voi sau de nepoţii voştri îndepărtaţi, acesta să se desfăşoare în afara hotarelor ţării. Când veţi fi gata de război, solii şi crainicii să plece de bunăvoie spre tabăra duşmană. înainte de a pune mâna pe arme, se cuvine să recurgeţi la vorbe şi să explicaţi vrăjmaşilor că, deşi aveţi o oaste mare, şi cai şi arme destule, mai presus de toate stând sprijinul şi ocrotirea Domnului, nu vreţi totuşi să vă luptaţi cu ei şi nici nu sunteţi ahtiaţi să le câştigaţi avuţiile. în cazul când ei se supun, ar fi frumos din partea voastră să încheiaţi pacea. Dacă însă duşmanii au încredere şi socotesc că forţele lor sunt mai puternice, fiind hotărâţi să vă căsăpească, porniţi la luptă cu oastea, alegându-l pe Dumnezeu drept comandant suprem şi pe cel mai destoinic om al vostru drept al doilea conducător. Comandanţii numeroşi sunt dăunători, mai ales când trebuie să acţionezi rapid, fără să aducă folos celor care îi întrebuinţează. Oastea să fie curată şi alcătuită pe alese, din oamenii cei mai puternici şi mai curajoşi. Cei fricoşi să fie lăsaţi deoparte, pentru ca, atunci când se decide bătălia, prin fuga lor să nu avantajeze vrăjmaşul. Cei care de-abia şi-au construit o casă şi n-au apucat să locuiască un an în ea, cei care au semănat şi n-au cules încă recolta, precum şi cei proaspăt căsătoriţi, care şi-au luat de curând o nevastă, să fie lăsaţi acasă, ca nu cumva, de dragul celor rămase în urma lor, să-şi cruţe viaţa ca să se bucure de ele, purtându-se ca nişte laşi[30].

42. De îndată ce v-aţi instalat tabăra, aveţi grijă să nu săvârşiţi fapte nelegiuite. Când asediaţi un oraş şi aveţi nevoie de lemne, ca să vă faceţi maşini de război, să nu radeţi cumva pământul, prin tăierea pomilor fructiferi, ci să-i cruţaţi pe aceştia, gândin-du-vă că ei au fost sădiţi spre a fi folositori oamenilor şi, dacă ar avea glas, v-ar învinovăţi că i-aţi năpăstuit pe nedrept, deoarece n-au fost crescuţi ca să slujească războiul şi, dacă asta le-ar sta la îndemână, s-ar strămuta în altă ţară[31]. După ce aţi obţinut victoria în luptă, ucideţi-i pe cei ce v-au opus rezistenţă, lăsându-i

30-31 Vezi *Legile pentru război,* expuse în cap. XX al *Deuteronomului* (5-8 şi respectiv 19-20).

pe ceilalţi în viaţă, ca să nu plătească bir, cu excepţia canaa-neenilor: aceştia trebuie să fie stârpiţi în întregime!

43. Fiţi cu luare aminte mai ales în luptă, ca nici femeile să nu îmbrace straie bărbăteşti, nici bărbaţii veşminte muiereşti[32].

44. Aşadar, aceasta este orânduirea hărăzită de Moise statului nostru prin legi date cu patruzeci de ani mai înainte, a căror descriere o voi face într-o altă carte. în zilele următoare (căci era un vorbitor neobosit), el a transmis poporului rugăciunile aducătoare de noroc, precum şi blestemele adresate celor ce nu trăiesc conform legilor, ci li se împotrivesc prin faptele lor[33]. Apoi a recitat o cântare scrisă în hexametri[34] pe care a păstrat-o în Cartea sa sfântă, cuprinzând şi o prezicere a viitorului, dintre care toate s-au adeverit deja sau urmează să se

adeverească, fără ca vreuna să se abată de la adevăr. A încredinţat preoţilor aceste Cărţi sfinte, alături de Chivotul în care a pus cele zece porunci scrise pe două table, precum şi Tabernacolul. A îndemnat poporul ca, după ce va cuceri Canaanul şi se va împământeni în el, să nu dea uitării jignirea pe care i-au adus-o amaleciţii, ci să facă expediţie împotriva lor, cerându-le socoteală pentru suferinţele pe care i le-au pricinuit în timp ce el cutreiera pustiul. De îndată ce a pus stăpânire pe pământul Canaanului, stârpind aşa cum se cuvine întreaga mulţime a locuitorilor săi, Moise a poruncit evreilor să înalţe un jertfelnic orientat spre răsărit, nu departe de oraşul Sichim, situat între doi munţi, cel din partea dreaptă fiind numit Garizim, iar cel din partea stângă, Gibal. împărţită în câte şase seminţii, oastea să se aşeze pe cei doi munţi, împreună cu leviţii şi preoţii lor. Mai întâi cei aflaţi pe muntele Garizim să menească cele mai norocoase binecuvătări evreilor care l-au slujit cu credinţă pe Dumnezeu, s-au supus legilor şi nu s-au împotrivit spuselor lui Moise; aşijderea, celorlalte şase seminţii să le trimită urările lor de bine, pentru ca şi ele să le menească binecuvântarea

[32] în *Biblie,* interdicţia folosirii hainelor sexului opus este trecută la *Porunci felurite,* fără să fie pusă în legătură cu războiul *(Deuteronomut,* XXII, 5).

[33] Autorul se referă la cap, XXVII din *Deuteronomul: Scrierea legii pe pietre şi blestem pentru cei ce o încalcă.*

[34] *Cântarea lui Moise,* reprodusă integral în antepenultimul cap. al *Deuteronomului* (XXXII), foloseşte versetul, nu hexametrul, cel mai vechi vers elin, utilizat de epopeile şi de *Imnurile* atribuite lui Homer, cu câteva secole mai tânăr decât Moise.

^

w

lor, iar cei dintâi să le răspundă prin aclamări. Apoi ei să-i blesteme pe evreii care încalcă legile şi ceea ce afirmă unii să primească de fiecare dată încuviinţarea celorlalţi. Moise însuşi a aşternut în scris aceste binecuvântări şi blesteme, pentru ca ele să nu se mai şteargă cu timpul din cugetele oamenilor. A poruncit ca, în ajunul morţii sale, ele să fie săpate pe fiecare latură a jertfelnicului şi a spus poporului, ca, stând în faţa lui, să aducă jertfă ardere de tot, iar din ziua aceea să nu mai aducă nici un prinos, faptul nemaifiind îngăduit. Acestea sunt rânduielile lăsate de Moise şi poporul evreu n-a încetat niciodată să le îndeplinească întocmai.

45. în zilele următoare, a adunat poporul împreună cu femeile şi copiii, de faţă fiind şi robii, pentru ca toţi să depună jurământul că vor respecta legile şi, în statornica lor râvnă de a împlini vrerea Domnului, să nu le încalce deloc, fără să facă hatârul rudelor apropiate sau să se încline în faţa fricii şi fără să socotească nici o altă scuză mai puternică decât aplicarea cu sfinţenie a legilor. Iar dacă fie o rudă de sânge, fie o cetate oarecare încearcă să clatine sau să destrame alcătuirea statului, să se înarmeze împotriva lor mai mulţi deodată sau de unul singur. După ce şi-au biruit vrăjmaşii, să-i distrugă din temelii, încât, în măsura în care se poate, să nu mai rămână nici o urmă din aceşti cutezători nelegiuiţi. Dacă însă ei se dovedesc prea slabi ca să-i pedepsească, atunci barem să arate că faptele acelora sunt potrivnice voinţei lor. Şi poporul a depus jurământul cerut.

46. Moise i-a mai învăţat pe evrei în ce fel să aducă jertfe ca să fie cât mai pe placul Domnului şi, atunci când pornesc la război, cum să ţină seamă de mărturia pietrelor pieptarului, aşa cum am spus mai înainte. Aşijderea, Iesus a făcut preziceri, cu Moise încă de faţă: a cumpănit tot ce trebuie să înfăptuiască pentru propăşirea poporului atât în timp de pace, cât şi în timp de război, în vederea întocmirii legilor şi a bunei orânduiri a statului. Sub imboldul inspiraţiei divine, a prezis evreilor că, din pricina nepăsării faţă de credinţa în Dumnezeu, vor îndura mari necazuri, astfel încât ţara lor va fi năpădită de oşti duşmane, oraşele proprii vor fi dărâmate, templul, mistuit de flăcări, ei înşişi vor cădea în robia unor oameni care nu vor arăta nici o milă faţă de prizonieri, căinţa lor în urma celor întâmplate venind prea târziu. „Totuşi, Dumnezeu, cel care v-a creat, va înapoia

urmaşilor voştri oraşele şi templul. Nenorocirea lor nu va avea loc o singură dată, ci de câteva ori!"

47. Apoi Moise le-a îndemnat pe Iesus să purceadă cu oastea împotriva canaaneenilor, întrucât Dumnezeu îi va sprijini în toate faptele lor şi, binecuvântându-şi întregul popor, a mai zis următoarele: „Fiindcă plec acum la strămoşii noştri şi Dumnezeu a hotărât dinainte această zi ca soroc al morţii mele şi, de vreme ce mai sunt în viaţă şi mă aflu în mijlocul vostru, îi mulţumesc pentru faptul că nu s-a mărginit numai să vă scape de suferinţe, ci v-a dat şi destule lucruri bune; de asemenea, pentru faptul că m-a sprijinit în tot ce am întreprins cu trudă şi prevedere spre a vă îmbunătăţi situaţia, El arătându-mi-se în orice privinţă favorabil. A fost deschizătorul de drum al faptelor mele şi providenţialul lor împlinitor, lăsându-mi mie doar rolul de înlocuitor şi de împărţitor al binefacerilor pe care ni le-a oferit. De aceea, am socotit că se cade să preamăresc înainte de moarte atotputernicia lui Dumnezeu, care vă va păstra sub oblăduirea sa şi în viitor! Mie îmi revine sarcina de a-i aduce cuvenita mulţumire, iar vouă să vă întipăriţi în minte gândul că aveţi datoria să-l veneraţi şi să-l cinstiţi pe Domnul şi să respectaţi ca pe cel mai măreţ dar toate legile ce le-a dat, păstrându-le şi în continuare sub ocrotirea Lui. Gândiţi-vă ce supărător, chiar şi pentru un om-legiuitor, este faptul că legile sale sunt încălcate şi privite cu dispreţ! Să nu cutezaţi, aşadar, să stârniţi mânia Domnului, neglijând legile pe care El însuşi ni le-a dat!"

48. După ce Moise a cuvântat astfel la sfârşitul vieţii şi, o dată cu binecuvântările sale, a prezis fiecărei seminţii soarta ce-o aştepta[35], mulţimea a izbucnit în lacrimi, iar femeile s-au lovit cu pumnii în piept, adânc îndurerate de

moartea lui apropiată. Chiar şi copiii care plângeau, cu atât mai mult cu cât mai slabă era şi rezistenţa lor în faţa suferinţei, arătau că înţelegeau virtuţile şi măreţia faptelor sale mai adânc decât era de aşteptat la o vârstă fragedă. Tinerii şi bătrânii păreau că se luaseră la întrecere între ei în a-şi exprima simţămintele. Unii îşi deplângeau viitorul, dân-du-şi seama ce comandant şi cârmuitor au pierdut; alţii îl căinau pentru că erau nevoiţi să se despartă de Moise înainte de a-i fi

I

[35] **Vezi cap. XXXIII al *Deuteronomului: Moise binecuvântează poporul si prooroceşte.***

cunoscut mai bine destoinicia. Cât de amare au fost vaietul şi jalea poporului, reiese din ceea ce i s-a întâmplat Legiuitorului. Cu toate că întreaga lui viaţă fusese pe deplin convins că nu trebuie să te mâhneşti la apropierea morţii, deoarece şi el era dator să se supună vrerii lui Dumnezeu şi legilor naturii, totuşi, gemetele mulţimii i-au stors lacrimile. Când a purces spre locul unde urma să piară din ochii celorlalţi, toţi l-au însoţit cu bocetele lor. Moise a făcut un semn cu mâna celor îndepărtaţi, cerându-le să stea pe loc. Pe cei aflaţi în apropierea lui i-a îndemnat prin cuvintele sale să nu-i întristeze şi mai mult sfârşitul, ţinându-se după el. Aceştia s-au convins că trebuie să-i dea ascultare şi s-au oprit, plângând în hohote, pentru ca el să se despartă de viaţă după voia lui. Numai Adunarea bătrânilor, Marele Preot Eleazar şi comandantul oştirii Iesus l-au însoţit mai departe. Când a sosit pe muntele ce se numea Abar (acest pisc este situat în ţinutul Ierihonului, oferind celor ce se urcau pe el o minunată şi cuprinzătoare privelişte a ţării Canaanului), el s-a despărţit de Adunarea bătrânilor. I-a îmbrăţişat pe Eleazar şi Iesus şi, în timp ce mai vorbea cu ei, s-a coborât deodată un nor deasupra lui, făcându-l să dispară într-o vale. în Cărţile sale sfinte, însă, el a scris că ar fi murit[36], temându-se să nu se spună că, datorită virtuţii sale neîntrecute, s-a dus la Dumnezeu.

49. Moise a trăit în total o sută douăzeci de ani, dintre care o treime minus o lună a fost conducătorul poporului. S-a stins din viaţă în ultima lună a anului, care la macedoneni se cheamă Dystros, iar la noi Adar[37], când era crai-nou. A întrecut pe toţi muritorii prin ascuţimea minţii, prin iscusinţa cu care făurea cele mai bune planuri şi prin dibăcia lui de a atrage mulţimea cu ajutorul vorbelor. Ştia să-şi stăpânească atât de bine simţămintele, încât nici nu părea să-l tulbure vreunul dintre ele şi le spunea pe nume mai mult după ceea ce observa la ceilalţi oameni, decât după propria sa experienţă. A fost un comandant de oşti cum rar s-a mai întâlnit şi un profet fără pereche, iar atunci când cuvânta, ai fi zis că-l auzeai vorbind pe Dumnezeu însuşi. Poporul evreul l-a bocit vreme de treizeci de zile. O jale atât de mare nu i-a mai

[36] în pământul Moabului, unde a şi fost îngropat, fără ca nimeni să cunoască locul mormântului său *{Deuteronomul,* XXXIV, 5-6).

[37] Martie în calendarul romanic.

cuprins niciodată pe evrei ca atunci când a murit Moise. L-au regretat nespus nu numai cei ce au avut de-a face cu el, ci şi cei care i-au cunoscut numai legile au tânjit mult după el, fiindcă datorită lor puteau să deducă măreţia virtuţii sale. Atât am avut de spus despre moartea lui Moise.

L

o

>

J»

CONŢINUTUL CÂRTII A CINCEA

6.

Cum Iesus, comandantul evreilor, a pornit războiul împotriva canaaneenilor şi j-a biruit, apoi i-a stârpit, împărţind ţara acestora între toate seminţiile. Cum, după moartea comandantului lor, izraeliţii au încălcat legile strămoşeşti, având de îndurat mari nenorociri, şi, în urma unei revolte, întreaga seminţie a lui Beniamin, cu excepţia a şase sute de oameni, au pierit.

Cum, după această năpastă, din pricina nelegiuirilor lor, Dumnezeu i-a adus pe israeliți în robia asirienilor. Cum i-a eliberat Otniel, fiul lui Chenez, care a fost numit de greci şi fenicieni judecător şi a domnit patruzeci de ani. Cum poporul nostru a ajuns în robia moabiților vreme de optzeci de ani, re-dobândindu-şi libertatea prin Ehud, care a deținut puterea optzeci de ani. Cum, după aceea, israeliții au fost supuşi de canaaneeni vreme de douăzeci de ani,

8.

9.

fiind dezrobiți de Barac şi Debora, care au cârmuit patruzeci de ani.

Cum amaleciții s-au războit cu israeliții şi, învingându-i, le-au subjugat țara vreme de şapte ani.

Cum Ghedeon i-a eliberat de amaleciți şi a condus poporul vreme de patruzeci de am.

Cât de multe războaie îndelungate au avut de dus urmaşii lui cu populațiile înconjurătoare.

10. Despre puterea lui Samson şi câte necazuri a pricinuit el filistenilor[1].

11. Cum au fost uciși în lupta cu filistenii fiii preotului Eli.

12. Cum tatăl lor, aflând această nenorocire, s-a prăbuşit din jilț şi a murit.

13. Cum filistenii i-au învins pe evrei în acest război şi le-au răpit Chivotul.

Cartea cuprinde un interval de 476 de ani.

[1] Vechii greci denumeau „Țara filistenilor" Palestina *(Palaistine),* cum s-a chemat de altfel şi provincia romană constituită în secolul I e.n. (la sfârşitul căruia şi-a elaborat scrierile sale Flavius Josephus). Filistenii au făcut parte din rândul „popoarelor mării", care au atacat Egiptul în secolul XII î.e.n. (menționați sub numele de *pelesef),* dar au fost învinşi de Ramses III, stabilindu-se pe coasta meridională a Palestinei, unde au constituit o confederație de cinci oraşe-stat (Pentapolis): Gaza, Ascalon, Aşdod, Ecron şi Gath. După campanii victorioase împotriva israeliților, au fost supuşi temporar de regele David, recunoscând apoi autoritatea Asiriei, şi au dispărut ca popor în secolul VIII î.e.n. Flavius Josephus îi numeşte nu filisteni *(FHistaioi),* ci *Palaistinoi* (=palestinieni). Deşi îndeobşte am respectat în întreaga traducere transliterarea numelor străine din original, am preferat în acest caz să folosesc termenul biblic *ie. filisteni,* pentru evitarea unor confuzii nedorite.

CAPITOLUL 1

1. După ce Moise a fost răpit din rândul oamenilor, aşa cum am mai spus, toate cuvenitele datini ale doliului fiind duse la bun sfârşit, Iesus a vestit poporul să se pregătească de război. Totodată a trimis la Ierihon iscoade ca să afle ce putere aveau locuitorii săi şi ce fel de planuri aveau. El însuşi a poruncit oştirii să-şi strângă rândurile, pregătindu-se să treacă Iordanul la momentul potrivit. A chemat apoi pe căpeteniile semințiilor lui Rubel, împreună cu cei ai lui Gad şi Manasses (căci o jumătate din ultima seminție primise îngăduința să locuiască în Țara Amorea, care constituia a şaptea parte a Canaanului[1]). Iesus le-a reamintit ce au făgăduit ei lui Moise şi i-a rugat să-şi îndeplinească cu dragă inimă promisiunile făcute, atât din recunoştință față de cel ce până la sfârşitul vieții sale s-a îngrijit de bunăstarea lor, cât şi pentru interesul obştesc. Fiindcă aceştia i-au dat ascultare, a purces cu cincizeci de mii de ostaşi bine înarmați din Abila, situată la şaizeci de stadii depărtare de Iordan.

2. După ce oastea şi-a instalat tabăra, numaidecât au sosit şi iscoadele care aflaseră totul despre canaaneeni. Mai întâi nerecunoscuți, au cercetat fără teamă întregul oraş şi zidurile, unde erau ele mai puternice şi unde mai şubrede, precum şi care poarta părea mai potrivită pentru pătrunderea oştirii în cetate. Cei care i-au întâlnit întâmplător nu le-au luat în seamă privirile iscoditoare, închipuindu-şi că, mânați doar de dorința de a cunoaşte, precum obişnuiesc străinii, priveau ei cu ochi curioşi cetatea, nicidecum cu intenții duşmănoase. în amurg, muşteriii s-au înapoiat

[1] Teritoriu siriano-palestinian ocupat de triburi vest-semitice ale canaaneenilor. După stabilirea semințiilor israelite în acest spațiu (circa 1200 î.e.n.), termenul se restrânge la Fenicia.

la hanul din apropierea zidului împrejmuitor, unde îşi luaseră mai înainte prânzul şi tocmai se pregăteau de plecare. La cină, regele fusese prevenit că au sosit nişte oameni din tabără ca să iscodească oraşul şi că acum se întorseseră la Rachab[2], străduindu-se să rămână cât mai bine ascunşi. Trimițându-şi de îndată zbirii pe urmele lor, le-a poruncit să-i prindă pe spioni şi, prin supunerea lor la cazne, să afle de la ei ce intenții aveau de veniseră în Ierihon. Cum a observat apropierea zbirilor, Rachab (care usca întâmplător fuioare de in pe acoperişul casei) şi-a ascuns muşteriii sub aceste fuioare şi le-a spus trimişilor regelui că nişte oaspeți necunoscuți cinaseră la ea înainte de asfințitul soarelui şi că au plecat după aceea. Dacă sunt îngrijorați de soarta oraşului sau de faptul că aceştia veniseră ca să pricinuiască daune regelui, ei pot să-i prindă fără multă trudă, pornind în urmărirea lor.

Păcăliți astfel de vorbele femeii, zbirii au plecat fără să bănuiască vicleşugul pus la cale de ea şi nu i-au cercetat deloc hanul. Au plecat degrabă după iscoade pe drumul ducând către fluviu, pe care l-au socotit cel mai potrivit pentru fuga lor. Dar, întrucât n-au dat de nici o urmă, au încetat să-i mai urmărească. După ce zarva s-a potolit, Rachab i-a scos pe străini din ascunzătoare şi le-a arătat primejdia mare la care s-a expus ca să le asigure salvarea (căci dacă ar fi fost prinsă că i-a ascuns, ea n-ar fi putut să scape de pedeapsa regelui, ci ar fi pierit împreună cu întreaga familie). I-a rugat să țină minte întâmplarea şi pentru izbăvirea lor de acum să-şi arate recunoştința mai târziu, când vor pune stăpânire pe țara Canaanului, cerându-le să se întoarcă la casa lor. Iscoadele s-au legat prin jurământ că o vor cruța pe ea împreună cu rudele sale atunci când vor cuceri oraşul şi-i vor trece prin tăişul săbiei pe toți locuitorii săi, potrivit hotărârii pe care o luaseră: fiindcă Dumnezeu le-a cerut prin semnele sale să facă acest lucru. Ei s-au învoit să se dovedească recunoscători pentru întâmplările de față, jurându-se că amândoi îşi vor arăta deopotrivă mulțumirea în viitor. Iscoadele au sfătuit-o pe Rachab ca, de îndată ce va observa că oraşul a fost cucerit, să se zăvorască în casă, împreună cu avuțiile şi toate rudele sale, agățând o panglică roşie în poarta ei, astfel încât comandantul să-i recunoască locuința şi s-o lase neatinsă. „Pentru că noi îi vom spune că aceasta este casa mulțumită

[2] *Cartea lui losua* (II, 1) o prezintă ca pe o desfrânată care a primit în casa ei iscoadele israeliților, ca să se odihnească acolo.

căreia am scăpat cu viață, i-au spus ei. Dacă vreunul dintre apropiații tăi va cădea în luptă, vina să nu cadă asupra noastră, căci îl rugăm pe Dumnezeu, în numele căruia am jurat, să ne ferească de încălcarea propriului jurământ!" După ce i-au făcut aceste promisiuni, ei au plecat, coborând de pe zidul de apărare al oraşului cu ajutorul unei funii şi s-au întors teferi la semenii lor, cărora le-au povestit ce li s-a întâmplat în oraş. Apoi Iesus a adus la cunoştința Marelui Preot Eleazar şi a bătrânilor juruința iscoadelor față de Rachab; aceştia au încuviințat jurământul.

3. Comandantul era pus în încurcătură de trecerea Iordanului (fiindcă atunci albia fluviului era umflată de ploi, iar podurile lipseau cu desăvârşire şi, chiar dacă ar fi vrut să unească malurile prin punți, duşmanii nu i-ar fi îngăduit să le facă şi nici nu avea la îndemână corăbiile necesare). Dar Dumnezeu i-a făgăduit că-l va ajuta să străbată fluviul, făcând să-i scadă apele. Aşadar, după ce s-au scurs două zile, Iesus şi-a trecut peste Iordan oastea şi întregul popor, în felul următor. în frunte mergeau preoții care purtau Chivotul, apoi veneau leviții, aducând cu ei Tabernacolul şi vasele hărăzite jertfelor. Leviții erau urmați de întregul popor, grupat pe seminții, la mijloc fiind aşezați copiii şi femeile, ca nu cumva să fie răpiți de undele fluviului. Preoții au păşit cei dintâi în albie şi, observând că Iordanul poate fi trecut prin vad, deoarece apa nu era adâncă, iar prundişul, pe care lin curgătorul şuvoi nu-l mâna cu repeziciune, părea o pardoseală sigură — toți au străbătut cu mult curaj Iordanul, căci au văzut că fluviul se înfățişa tocmai cum prezisese Dumnezeu. Preoții au rămas în mijlocul fluviului până ce mulțimea a ajuns dincolo, aflându-se în siguranță. Abia după ce au trecut cu toții, preoții au păşit pe mal, redând Iordanului cursul său liber şi firesc. De îndată ce evreii au ieşit din matca lui, fluviul s-a umflat din nou, recăpătându-şi mărimea pe care o avusese mai înainte.

4. De acolo evreii au înaintat cincizeci de stadii, aşezându-şi tabăra la zece stadii distanță de Ierihon. Cu pietrele pe care fiecare căpetenie de seminție le culesese din albia Iordanului, la porunca lui, Iesus a înjghebat un jertfelnic, drept monument care să amintească urmaşilor că fluviul şi-a stăvilit[3] cursul şi deasupra

[3] „Apele Iordanului s-au despărțit înaintea Chivotului Legământului Domnului a tot pământul, când acesta l-a trecut. Şi aşa pietrele acestea vor fi pentru fiii lui Israel amintire pentru vecie." *(Cartea lui losua,* IV, 7).

lui a adus jertfă în cinstea lui Dumnezeu. în locul acela a fost celebrată Sărbătoarea Paştilor, deoarece toate lucrurile de care odinioară duseseră lipsă evreii le aveau acum din belşug. Căci lanurile canaaneenilor care dăduseră în pârg ei le-au secerat, strângând şi altă pradă. Dar mana cu care evreii se hrăniseră vreme de patruzeci de ani a dispărut de atunci.

5. întrucât israelienii pustiau totul în lung şi în lat, iar cana-aneenii nu-i înfruntau, ci rămâneau adăpostiți în spatele zidurilor lor, Iesus s-a hotărât să-i asedieze. în prima zi a sărbătorii, preoții (care aveau în preajma lor o escortă de oameni bine înarmați) au purtat pe umeri Chivotul, în sunetul trâmbițelor de corn de berbec aflate înaintea lor), şi au mers de jur împrejurul cetății, în vreme ce îndemnau oastea la luptă, în urma lor păşind Adunarea bătrânilor. După ce s-au mulțumit numai să trâmbițeze din corni (fără să mai facă nimic altceva), preoții s-au întors în tabără. Şase zile la rând au făcut acelaşi lucru, iar în a şaptea zi, după ce a strâns laolaltă oastea şi întregul popor, Iesus le-a adus vestea bună că oraşul va fi cucerit: în aceeaşi zi Dumnezeu îl va da pe mâinile lor, urmând ca zidurile cetății să se prăbuşească singure, fără ca asediatorii să se ostenească deloc. Totodată le-a poruncit să-i străpungă cu sabia pe toți prinşii lor şi să nu dea semne de oboseală în uciderea vrăjmaşilor, nici să-i cruțe, lăsându-se cuprinşi de milă, şi nici să fie ispitiți de dorința de a pune mâna pe prada duşmană din jur: să ucidă orice vietate şi să nu-şi însuşească vreun lucru în folos propriu. Totodată le-a cerut ca tot argintul şi aurul găsit să fie adunat grămadă şi să fie dăruit Domnului ca pârgă a prăzii primului oraş cucerit, bucurându-se de norocul lor. Doar pe Rachab şi pe cei ce se înrudesc cu ea să-i lase teferi, datorită juruinței iscoadelor față de ea.

6. După ce le-a vorbit aşa, Iesus şi-a pus oastea în ordine de bătaie şi a condus-o împotriva Ierihonului. Evreii au făcut iarăşi înconjurul oraşului, în frunte cu Chivotul şi cu preoții care trâmbițau din corn de berbec, spre a

îndemna oastea la asalt. După ce au înconjurat de şapte ori cetatea, s-au oprit pentru scurtă vreme şi dintr-o dată s-au prăbuşit zidurile de apărare, fără ca evreii să fi recurs la maşini de război sau la altă dovadă a puterii lor.
7. Ei au năvălit în Ierihon şi i-au ucis pe toți locuitorii lui, care erau prea înspăimântați de prăbuşirea neaşteptată a zidurilor ca să mai opună vreo rezistență. Aşadar, evreii i-au ucis de-a valma,

înjunghiindu-i pe unii în plină stradă, pe alții în casele lor. Nici unul dintre ei n-a mai rămas viu, ci toți au pierit, inclusiv femeile şi copiii. Ierihonul era năpădit de leşuri, căci nimeni nu s-a salvat fugind. întregul oraş a fost dat pradă flăcărilor, după ce a fost jefuit împreună cu împrejurimile sale. Iscoadele i-au scăpat de primejdie doar pe Rachab împreună cu rudele sale, refugiate în han. Iesus a primit-o la el şi i-a adus mulțumire pentru că i-a salvat iscoadele şi i-a spus că nici răsplata pe care o va primi nu va fi mai prejos de binefacerea ei. Curând după aceea a înzestrat-o cu pământ arabil şi i-a arătat întreaga lui prețuire.
8. Partea din oraş, salvată de furia focului, Iesus a dărâmat-o în întregime şi a aruncat blestemul asupra locuitorilor, dacă vreunul dintre ei ar dori să reclădească Ierihonul distrus. Celui care va pune piatra de temelie a noului zid să-i moară primul născut, iar la terminarea meterezului, şi mezinul său. Dumnezeu n-a trecut cu vederea acest blestem şi mai târziu vom înfățişa nenorocirea care s-a întâmplat din pricina lui[4].
9. Cu prilejul distrugerii oraşului s-a strâns o mare grămadă de argint, aur, ba chiar şi aramă, deoarece oamenii n-au cutezat să încalce porunca lui Iesus, luând din ea pe ascuns în folosul lor, ci s-au ferit să-şi însuşească vreunul din lucrurile închinate lui Dumnezeu. Iesus a încredințat această pradă preoților, spre a o păstra ca un tezaur prețios. Aşa a decurs nimicirea Ierihonului.
10. Dar un oarecare Achar, fiul lui Zebedias[5] din tribul lui Iuda, a găsit o mantie regală țesută în întregime din fire aurite precum şi un drug de aur care cântărea două sute de sicii, socotind că ar fi în defavoarea lui să renunțe la un câştig dobândit cu primejdia vieții şi să-l dăruiască Domnului, care şi aşa nu avea nevoie de el. El şi-a săpat în cortul lui o groapă adâncă, unde şi-a ascuns prada, amăgindu-se că şi pe Dumnezeu îl poate înşela la fel ca pe tovarăşii săi.
11. Locul unde şi-a aşezat Iesus tabăra a fost numit Galgala[6], ceea ce înseamnă libertate. Căci după trecerea fluviului, acolo

[4] Ozan din Betel l-a pierdut astfel pe Abiron, apoi pe fiul său cel mai mic *(Cartea lui Iosua,* VI, 26).
[5] Acan era fiul lui Cârmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah *(Cartea lui Iosua,* VII, 1).
[6] în *Biblie* locul se cheamă Ghilgal, Domnul zicându-i lui Iosua: „în ziua de astăzi am ridicat de pe noi ocara Egiptului" *(Cartea lui Iosua,* V, 9).

s-au simțit evreii eliberați de năpastele îndurate de ei în Egipt şi în pustiu.
12. La câteva zile după distrugerea Ierihonului, Iesus a trimis trei mii de oameni bine înarmați, să asedieze oraşul Anna, situat ceva mai sus de Ierihon: în înfruntarea lor cu anniții, aceştia i-au pus pe fugă şi le-au ucis treizeci şi şase de oameni. Când vestea a ajuns în tabără, israeliții au devenit foarte trişti şi abătuți, nu atât pentru pierderea compatrioților lor, căci toți cei ce căzuseră în luptă fuseseră bărbați viteji şi prețuiți, cât din pricina disperării. Ei fuseseră convinşi că vor intra lesne în stăpânirea ținutului, fără ca oastea lor să sufere pierderi în cursul luptelor, precum le făgăduise Dumnezeu; iar acum, contrar aşteptărilor lor, vedeau că şi duşmanii îi pot învinge. De aceea au îmbrăcat saci peste veşminte şi o zi întreagă s-au tânguit şi au vărsat lacrimi, fără să se gândească deloc la hrană, fiind încovoiați peste măsură de nenorocirea abătută asupra lor.
13. Când şi-a văzut oastea atât de înspăimântată şi cu speranța năruită în toate privințele, Iesus s-a îndreptat cu încredere spre Dumnezeu şi i-a zis: „Nu cutezanța ne-a împins să cucerim țara prin forța armelor noastre, ci Moise, slujitorul Tău, ne-a încurajat să facem acest lucru, deoarece prin multe semne minunate ne-ai făgăduit că ne încredințezi stăpânirea acestui ținut, ajutându-ne ca oastea noastră să iasă mereu biruitoare în luptă cu duşmanii. Câteva dintre cele făgăduite de Tine s-au şi îndeplinit. Acum însă, pe neaşteptate, am cunoscut înfrângerea, o parte a trupelor noastre plătind cu viața, astfel încât cu greu ne mai bizuim pe făgăduielile Tale şi pe prezicerile lui Moise şi ne privim cu multă îngrijorare propriu] viitor, fiindcă prima încercare făcută de noi s-a sfârşit atât de rău. De aceea, Doamne (fiind numai Tu cu puterea să ne scoți din nenorocire), stăvileşte jalea ce ne-a cuprins, dându-ne izbânda, şi alungă din sufletele noastre grijile privitoare la viitor!"[7]
14. Astfel s-a rugat Domnului Iesus, căzut cu fața la pământ. Dumnezeu i-a răspuns să se scoale şi să-şi curețe oastea de păcatul care a pângărit-o, îndrăznind să fure din obiectele închinate lui (căci din această pricină suferiseră ei înfângerea de acum şi, de îndată ce-l vor pedepsi pe nelegiuitul care a comis fapta, vor avea parte mereu de izbânzi asupra vrăjmaşilor). Iesus a transmis

Un discurs asemănător întâlnim în *Cartea lui losua,* VII, 7-9.

acestea poporului şi, chemându-l pe Marele Preot împreună cu căpeteniile, le-a poruncit să tragă la sorți fiecare seminție în parte. Şi cum sorții au arătat că nelegiuirea fusese înfăptuită în tribul lui Iuda, s-a făcut tragere la sorți pe fiecare familie în parte. Sorții au indicat că răufăcătorul se afla printre rudele lui Achar. Când bărbații au fost cercetați unul câte unul, a ieşit la iveală Achar. Văzând că nu-şi poate tăgădui fapta şi că judecata Domnului l-a lovit amarnic, el şi-a recunoscut furtişagul şi a scos din pământ obiectele sustrase. Achar a primit pe loc pedeapsa cu moartea, fiind înmormântat în chip ruşinos noaptea, aşa cum se procedează cu cei condamnați de obşte[8].

15. După ce şi-a purificat oastea, Iesus s-a îndreptat cu ea spre Anna şi, punându-şi oamenii la pândă în timpul nopţii înapoia oraşului, dis-de-dimineaţă a pornit împotriva duşmanilor. încurajaţi de proapăta lor izbândă, aceştia s-au năpustit asupra evreilor, care, printr-o fugă amăgitoare, i-au dus departe de cetate, fiind urmăriţi îndeaproape de vrăjmaşii deja siguri de victoria lor. Apoi trupele evreieşti s-au întors din drum pe neaşteptate, să le aţină calea şi, făcând semnele dinainte convenite, i-au chemat la luptă şi pe cei ascunşi înapoia cetăţii. Aceia au năvălit în oraşul ai cărui locuitori stăteau pe zidurile de apărare, cu privirile aţintite în afară, spre cei ce ieşiseră din cetate. în vreme ce năvălitorii au cucerit oraşul şi i-au ucis pe toţi cei ce le-au ieşit în cale, Iesus a tăbărât asupra duşmanilor, le-a destrămat rândurile şi i-a pus pe fugă. Dornici să se refugieze în oraşul pe care şi-l închipuiau încă nevătămat, când au văzut că el fusese de-acum ocupat şi era mistuit de flăcări, împreună cu soţiile şi copiii lor, vrăjmaşii s-au împrăştiat de-a valma pe câmp şi, fiind singuri, n-au mai fost în stare să se împotrivească. După nenorocirea care i-a lovit astfel pe anniţi, israeliţii au capturat o mulţime de copii, femei şi robi, precum şi un mare număr de bagaje şi poveri. De asemenea, ei au luat pradă turme de vite şi o sumedenie de bani (fiindcă ţinutul era bogat), iar pe toate acestea, Iesus le-a împărţit la Gal gala între ostenii săi.

[8] Evreii i-au lapidat pe toţi membrii familiei lui Acan, împreună cu vitele lor, după care i-au ars în valea Acor, acoperindu-i cu un morman de pietre *(Cartea lui losua,* VII, 24-26).

16. Martori ai nenorocirilor pe care le-au îndurat ierihoniţii şi anniţii, gabaoniţii, care locuiau aproape de Hierosolyma[9], s-au temut de marea primejdie ameninţându-i şi pe ei, aşa că n-au şovăit să-l roage pe Iesus: nu cumva să le facă şi lor ceea ce credeau că punea el la cale, fiindcă era vădit că urmărea să stârpească prin război întregul popor al Canaanului. I-au îmbiat şi pe vecinii lor, cepheriţii şi cariathiarimiţii, să intre în alianţă şi le-au spus că nici ei nu vor putea scăpa de primejdie, dacă vor fi cuceriţi de israeliţi: devenind tovarăşii lor de arme, hotărau să scape astfel de ameninţarea. Vorbele lor primind încuviinţarea acestora, ei au trimis soli la Iesus ca să facă un tratat de alianţă şi pentru încheierea lui au fost aleşi dintre toţi concetăţenii cei care păreau drept cei mai potriviţi pentru această misiune. Solii au fost de părere că ar fi periculos să se recunoască faptul că erau canaaneeni, găsind că primejdia ar putea fi înlăturată dacă ar susţine că n-aveau nici un amestec cu canaaneenii şi că locuiau foarte departe de aceştia. Vor zice că au venit la el atraşi de virtutea lui, că au făcut o călătorie de mai multe zile şi, ca dovadă a adevărului spuselor lor, să-şi aducă hainele. îşi puseseră veşminte noi la plecare, dar, în îndelungata lor drumeţie, ele se făcuseră ferfeniţă. Ca măsură de prevedere, solii îmbrăcaseră haine zdrenţuite, spre a-şi face mai convingătoare vorbele. Stând în mijlocul evreilor, ei au afirmat că fuseseră trimişi de gabaoniţi şi de oraşele învecinate, care se aflau departe de acest pământ, ca să încheie cu ei un legământ de prietenie după datina străbunilor lor. Fiindcă au înţeles că favoarea şi dărnicia Domnului le-a hărăzit lor stăpânirea ţării canaaneenilor, le doresc să se bucure de mult noroc, cerându-le stăruitor să-i pună în rândul concetăţenilor lor. în vreme ce rosteau aceste vorbe, solii arătau dovezile călătoriei de lungă durată, rugându-i pe evrei să pecetluiască cu ei un tratat de prietenie. Iesus s-a încrezut în cuvintele lor şi, convins că nu făceau parte din neamul canaaneenilor, a încheiat legământul prietenesc; şi Marele Preot Eleazar, şi bătrânii s-au juruit că-i vor trata ca pe nişte amici şi aliaţi, nepunând la cale nici o uneltire duşmănoasă împotriva lor, iar poporul a încuviinţat la rândul lui jurământul. După ce au obţinut prin vicleşug ceea ce au urmărit, solii s-au întors la ai lor. De-abia mai

[9] **Vezi Cartea I, cap. X, paragr. 2, n. 2.**

târziu, când au ajuns cu oastea în ţinutul de la poalele munţilor Canaanului, a aflat Iesus că gabaoniţii sălăşluiau nu departe de Hierosolyma şi că se trăgeau din neamul canaaneenilor şi, chemând la el pe căpeteniile lor, le-a învinuit de înşelăciune. Deoarece ei au invocat faptul că n-au putut să aleagă altă cale de salvare şi, împinşi doar de nevoie, n-au găsit altă ieşire din impas, Iesus i-a convocat pe Marele Preot Eleazar şi pe bătrânii din adunare. Părerea lor a fost ca aceştia să fie folosiţi la muncile obşteşti, fiindcă legământul încheiat cu ei sub jurământ nu putea fi încălcat. Aşa s-au ferit gabaoniţii de nenorocirea care îi pândea şi au scăpat nevătămaţi.

17. Dar regele din Hierosolyma nu s-a împăcat deloc cu această îngenunchere a gabaoniţilor în faţa lui Iesus şi i-a aţâţat pe regii neamurilor învecinate să pornească împreună cu el războiul împotriva lor. Când au văzut că au şi venit regii chemaţi să lupte (erau patru la număr[10]) şi că ei şi-au aşezat tabăra în jurul unui izvor din preajma oraşului, gabaoniţii au cerut sprijinul lui Iesus. Ei s-au pomenit într-o asemenea situaţie încât pieirea îi pândea din partea celor dintâi şi tocmai de cei care duceau un război de stârpire a poporului canaanean îşi legau nădejdea lor de izbăvire, datorită legământului încheiat mai înainte. Iesus s-a grăbit să alerge în ajutorul gabaoniţilor cu oastea întreagă şi, mărşăluind fără întrerupere zi şi noapte, a năvălit fără de veste dis-de-dimineaţă asupra duşmanilor pregătiţi de asediu. I-a pus pe fugă şi i-a urmărit în ţinutul cu povârnişuri, numit Bethora. Acolo a venit să-i dea sprijinul Dumnezeu, care şi-a slobozit tunetele şi fulgerele sale, lăsând să cadă peste fugari grindină nespus de mare[11]. în afară de asta a mai avut loc şi minunata prelungire a zilei, pentru ca noaptea să nu stânjenească iureşul evreilor în urmărirea duşmanilor. Aşa a izbutit Iesus să-i prindă la Maccheda pe regii ascunşi într-o peşteră şi să-i ucidă. Faptul că ziua s-a prelungit într-adevăr şi a depăşit durata ei obişnuită

[10] Cei patru aliaţi ai lui Adoni-Ţedec erau: Hoham, regele Hebronului, Piream, regele Iarmutului, Iafia, regele Lachişului şi Debir, regele Eglonului, toţi cinci fiind suverani ai amoreilor *(Cartea lui losua,* X, 3).

[11] Această grindină a făcut mai multe victime decât săbiile mânuite de fiii lui Israel *(Cartea lui losua,* X, 11).

245
este menționat şi de Scrierile sfinte[12] păstrate în arhiva templului.
18. După ce i-a înfrânt astfel pe regii care şi-au adus ostile să lupte cu gabaoniții, Iesus a revenit în regiunea muntoasă a Canaanului; a dat şi aici o mare bătălie, alegându-se cu o pradă bogată, apoi a făcut cale întoarsă la tabăra din Galgala. Când faima vitejiei evreilor s-a răspândit în toate ținuturile, crescând şi printre popoarele vecine, iar acestea au aflat de mulțimea celor ucişi, ele s-au înfricoşat. Atunci regii care sălăşluiau la poalele Libanului şi țineau de Canaan au venit în ajutorul canaaneenilor stabiliți în câmpie şi al filistenilor, aşezându-şi tabăra la Berotha, oraş din Galileea de Sus, nu prea departe de Cedesa, situată de asemenea în Galileea. întreaga oaste era alcătuită din trei sute de mii de pedestraşi, zece mii de călăreți şi douăzeci de mii de care. Mulțimea duşmanilor a stârnit spaima lui Iesus şi a israeliților, care, îngroziți de numărul lor atât de mare, îşi pierduseră aproape orice speranță în viitorul lor mai bun. Dar Domnul i-a dojenit pentru că sunt temători şi pun un preț prea mic pe puterea şi sprijinul său, poruncindu-le să taie vinele de la picioarele cailor şi să dea foc carelor de luptă. îmbărbătat de făgăduielile făcute de Dumnezeu, Iesus a pornit împotriva vrăjmaşilor şi, dând de ei în a cincea zi, s-a avântat într-o luptă crâncenă, măcelul care a avut loc întrecând toate aşteptările sale. Şi-a împrăştiat duşmanii şi i-a urmărit multă vreme, până ce a nimicit oastea lor aproape în întregime. Toți regii potrivnici au căzut în luptă. Când n-a mai avut la îndemână oameni pe care să-i omoare, le-au ucis caii, dând foc carelor lor. Apoi a cutreierat întreaga țară fără ca nimeni să cuteze să i se mai împotrivească, a cucerit oraşele asediate, măcelărind pe oricine întâlnea în calea lui.
19. Astfel s-au scurs vreo cinci ani şi nici un canaanean nu mai rămăsese în viață, cu excepția celor ce se refugiaseră în spatele zidurilor de apărare. Ridicându-şi tabăra din Galgala, Iesus a mutat-o în ținutul muntos, iar Tabernacolul l-a instalat în oraşul Silo[13]

[12] Vezi *Cartea lui losua,* X, 13.

[13] Când toată obştea fiilor lui Israel s-a adunat la Silo, ei au aşezat acolo Cortul adunării *(Cartea lui losua,* XVIII, 1). Aceasta este ultima menționare biblică a Tabernacolului. Oraşul din Samaria devine principalul lăcaş de cult al israeliților pentru perioada de cucerire a Canaanului (secolul XII î.e.n.).

246
(căci locul acesta i s-a părut cel mai potrivit, datorită frumuseții lui, până când israeliții vor găsi prilejul să-şi clădească un templu). De acolo a plecat împreună cu întregul popor spre Sichim, unde a înălțat un jertfelnic, precum poruncise Moise. Apoi şi-a împărțit oastea în două şi o jumătate a aşezat-o pe muntele Garizim, cealaltă jumătate, pe muntele Gibal, unde se aflau jertfelnicul, şi leviții, şi preoții. După ce a adus acolo jertfe, a rostit blestemele şi le-a săpat pe jertfelnic, Iesus s-a reîntors la Silo.
20. Iesus îmbătrânise de-acum şi văzuse că oraşele canaaneenilor erau inexpugnabile, pe de o parte datorită solidității poziției lor naturale, pe de altă parte fiindcă aveau meterezele atât de bine întărite prin fortificațiile zidurilor împrejmuitoare încât duşmanii se abțineau să le mai asedieze, neavând oricum speranța de a le cuceri vreodată (căci canaaneenii, ştiind că israeliții ieşiseră din Egipt ca să le aducă pieirea, în tot acest răstimp se ocupaseră de consolidarea cetăților lor). Atunci el şi-a chemat poporul să se adune la Silo. Şi când mulțimea s-a strâns laolaltă, Iesus i-a arătat prosperele vremuri de acum, minunatele isprăvi pe care evreii le-au îndeplinit sub oblăduirea Domnului şi demnitatea legilor pe care le-au respectat. Le-a amintit apoi că cei treizeci şi unu de regi[14] pe care au cutezat să-i înfrunte au fost înfrânți, iar ostile acestora, intrând în luptă încrezătoare în forțele lor, au fost nimicite în întregime, fără să mai supraviețuiască vreun neam de-al lor. Deoarece unele dintre oraşe au fost capturate, iar altele, datorită trainiciei zidurilor şi încrederii pe care şi-au pus-o în ele localnicii, au nevoie de un asediu îndelungat spre a fi cucerite, Iesus i-a sfătuit pe evrei să-i trimită acasă, cu mulțumirile cuvenite pentru sprijinul adus, pe cei veniți de dincolo de Iordan, spre a lua parte la obştescul război şi, ca rude apropiate, să împartă primejdiile cu tovarăşii lor de luptă. Apoi să fie ales din fiecare seminție câte un singur bărbat care a dat dovada deosebitelor sale virtuți, ca să măsoare cinstit şi fără urmă de vicleşug țara, urmând să vestească fără înconjur adevărata ei mărime.

l

[14] *Cartea lui losua* (cap. XII) enumera regii amorei care au fost bătuți de israel iți, menționând îndeobşte ținutul sau cetatea peste care au domnit ei, arareori numele lor.

247
21. După ce vorbele rostite în adunare au primit deplina încuviințare a întregului popor, Iesus a trimis numaidecât bărbații puşi să măsoare țara, dându-le ca însoțitori câțiva geometri pricepuți, cărora, datorită ştiinței lor, nu putea să li se ascundă adevărul măsurătorilor. El le-a poruncit acestora să măsoare terenurile fertile separat de cele mai puțin rodnice. Prin însăşi natura lui, Canaanul are câmpii întinse care, deşi sunt bine înzestrate să dea roade şi să treacă drept foarte mănoase, nu pot să stea deloc alături de ogoarele din Ierihon sau Hierosolyma. Chiar dacă ocupă suprafețe mici, fiind situate îndeobşte în ținuturi muntoase, acestea nu se lasă

întrecute de nici o ţară prin frumuseţea şi fertilitatea lor. De aceea era de părere Iesus ca împărţeala să se facă mai degrabă după valoare decât după suprafaţă, deoarece adesea un singur *plethru*[15] se dovedea mai bun decât altele o mie. Aşadar, au purces la drum bărbaţii (zece la număr), care au străbătut şi au cântărit ce preţ are ţara. în a şaptea lună ei s-au întors în oraşul Silo, unde poposise Tabernacolul.
22. Iesus împreună cu Eleazar, cu bătrânii şi cu căpeteniile triburilor au împărţit ţinuturile la nouă seminţii şi la jumătate din seminţia lui Manasses şi fiecare trib a primit o parte din ogorul ţării, corespunzătoare cu mărimea lui. Când s-a tras la sorţi, seminţia lui Iuda a primit toată Iudeea de Sus, care în lungime se întinde până la Hierosolyma, iar în lăţime, până la lacul Sodomitic. în această tragere la sorţi au intrat oraşele Ascalon şi Gaza. Seminţiei lui Simeon (căci era a doua) i-a revenit acea parte a Idumeei care se învecinează cu Egiptul şi Arabia. Sorţii i-au hărăzit seminţiei lui Beniamin regiunea care în lungime se aşterne de la fluviul Iordan până la mare, iar în lăţime ajunge de la Hierosolyma la Bethel. Fâşia sortită ei era cea mai îngustă datorită fertilităţii solului şi, ca atare, a primit Ierihonul şi Hierosolyma. Seminţia lui Efraim a căpătat ţinutul cuprins în lungime între fluviul Iordan şi Gadara, iar în lăţime, între Bethel
şi Câmpia mare[16]. Jumătate din seminţia lui Manasses ocupă teritoriul de la Iordan până la oraşul Dora, întinzându-se în lăţime până la Bethsana, care acum se numeşte Scythopolis. După aceea seminţia lui Isachar şi-a primit partea ei care în lungime ajungea de la muntele Cârmei până la fluviul Iordan, iar din lăţime până Ia muntele Itabyrion. Sorţii au hărăzit celor din seminţia lui Zabulon regiunea care se aşterne de la muntele Cârmei şi ţărmul mării până la lacul Gennesareth. Ţinutul situat în spatele Carmelului, care se cheamă Vâlcele pe temeiul înfăţişării sale şi se întinde înspre Sidon, a fost dobândit de seminţia lui Aser. Pe meleagul lor se afla oraşul Arce, numit şi Ecdipus. Regiunea care la răsărit se desfăşoară de la oraşul Damasc şi Galileea de Sus până la muntele Liban şi izvoarele Iordanului, ţâşnind din acest munte, şi atinge astfel hotarele de miazănoapte ale oraşului Arce, a revenit seminţiei lui Neftali. în sfârşit, seminţia lui Dan a obţinut întreaga vale aşezată la apus şi aflată la graniţa cu Azotos şi Dora, căreia îi aparţin şi Iamnia şi Getta, de la Acaron până la munte, unde începe seminţia lui Iuda.
23. în acest fel a distribuit Iesus ţinutul celor şase popoare care purtau numele fiilor lui Canaanus[17] şi a împărţit pământul între nouă seminţii şi jumătate, ca să-l locuiască ele. Căci Amoreea, care purta de asemenea numele unuia dintre fiii lui Canaanus, fusese hărăzită fräţeşte celorlalte două seminţii şi primei jumătăţi din seminţia lui Manasses; am menţionat mai înainte aceste lucruri[18]. Dar ţinutul din jurul Sidonului, care se întinde până la arucei, amathei şi aridei, nu fusese încă împărţit.
24. Deoarece, datorită vârstei sale înaintate, nu mai era în stare să transpună în faptă ceea ce îşi pusese în gând, iar urmaşii lui' la conducere păreau mai puţin preocupaţi de bunăstarea obştească, Iesus a poruncit fiecărei seminţii să-i stârpească pe toţi canaaneenii din ţinuturile primite prin tragere la sorţi (căci Moise le prezisese că de asta depinde propria lor siguranţă şi respectarea legilor strămoşeşti); apoi să dăruiască leviţilor treizeci şi opt de

[15] Plethnil elen măsura 100 de picioare sau a şasea parte dintr-un stadiu (30,826m.).
[16] Flavius Josephus a menţionat-o în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor.* Cartea a IV-a, cap. Vin, paragr. 2, situând-o între satul Ginnaea şi până la Marea Moartă (vezi trad. românească, apărută la Ed. Hasefer, 1997, p. 344).
[17] Cel de-al patrulea fiu al lui Cham, care se născuse înainte de potop, sal-vându-se în arcă împreună cu părintele său Noe (vezi Cartea I, cap. VI, paragr. 2).
[18] După victoria asupra regilor Sichon şi Og, precum şi a madianiţilor (vezi Cartea a IV-a, cap. VII, paragr. 3).

oraşe; primiseră deja alte zece în Amoreea. Trei dintre acestea au fost proclamate cetăţi de scăpare[19], unde să locuiască cei vinovaţi de omor (fiindcă el ţinea nespus de mult ca nici una dintre poruncile lui Moise să nu rămână neîndeplinită): anume Hebron, în seminţia lui Neftali; acest oraş se află în Galileea de Sus. De asemenea, a împărţit israeliţilor şi restul prăzii de război; mulţimea ei părea nesfârşită. Astfel au sporit toate avuţiile obşteşti şi bogăţiile proprii, datorită uriaşelor grămezi de aur, veşminte şi alte obiecte casnice, la care se adăuga puzderia vitelor, atât de numeroase, încât nu li se cunoştea numărul.
25. După aceea, chemându-şi oastea să se strângă laolaltă, Iesus a adresat următoarele cuvinte celor ce locuiau dincolo de Iordan (erau cincizeci de mii de oameni bine înarmaţi, care luaseră parte la război alături de el): „Deoarece Dumnezeu, părintele şi cârmuitorul poporului evreilor, ne-a dat în stăpânire această ţară şi a făgăduit c-o vom păstra pentru totdeauna, voi, venind la porunca Domnului, să ne daţi degrabă un ajutor neprecupeţit în atingerea acestui scop, se cuvine ca acum, când nu mai întâmpinăm nici o greutate, să vă acordăm de aici înainte răgazul odihnei, spre a nu mai profita de ardoarea voastră. Asta pentru ca, atunci când iarăşi vom avea de înfruntat primejdii mari, să fiţi la fel de săritori, nu cumva din pricina ostenelilor de faţă, să vă arătaţi altă dată mai zăbavnici. Pentru faptul că aţi dat piept în toate pericolele alături de noi vă mulţumesc călduros, dar nu numai acum, căci vom face la fel în toate veacurile viitoare! Stă în firea noastră să ne gândim la prietenii dragi şi să ţinem minte ceea ce am înfăptuit cu contribuţia voastră şi că voi aţi dispreţuit desfătarea propriilor avuţii pentru noi, ajutându-ne din răsputeri să obţinem bunurile pe care ni le-a hărăzit Dumnezeu şi la care aţi devenit după aceea voi înşivă părtaşi. Prin marile voastre merite şi eforturile noastre comune, am dobândit numeroase bogăţii şi duceţi cu voi, ca pradă, mult aur şi argint, dar ceea ce stă mai presus decât toate acestea — dreptul de a

recurge la bunăvoința și râvna noastră, orișicând veți crede voi de cuviință. N-ați

[19] Celelalte trei cetăți de scăpare unde se aflau în siguranță cei urmăriți pentru omor involuntar, stabilite de Moise dincolo de Iordan, erau Bosora (la graniță cu Arabia), Ariman (Galaad) și Gaulana (Batanea) (vezi Cartea a IV-a, cap. VII, paragr. 4).

încălcat deloc preceptele lui Moise, fără să țineți seama de faptul că el nu mai este în viață, și pentru asta dorim să vă mulțumim din inimă. Plecați bucuroși la posesiunile voastre și vă cerem să socotiți că prietenia dintre noi și voi nu cunoaște hotare și să credeți că, întrucât ne desparte un fluviu, suntem mai puțin evrei decât voi. Cu toții ne tragem din Abraham și, chiar dacă trăim pe un mal sau altul, același Dumnezeu a chemat la viață pe străbunii noștri! în aceeași măsură ca și noi, trebuie să vă îngrijiți de cinstirea Lui, precum și să respectați întru totul orânduirea pe care a statornicit-o El prin intermediul lui Moise. Câtă vreme veți stărui să faceți acestea, Dumnezeu vă va fi de-a pururi binevoitor și ocrotitor. Dacă veți renunța la datinile voastre spre a imita obiceiurile altor neamuri, Dumnezeu își va întoarce fața de la poporul nostru!"[20] După ce a rostit aceste vorbe, și-a trimis salutul fiecărui comandant în parte și mulțimii întregi deopotrivă, apoi s-a îndepărtat de ei; poporul l-a urmărit nu fără lacrimi în ochi, până când în aceeași măsură de triști s-au despărțit unul de altul. 26. Când au trecut fluviul, semințiile lui Rubel, Gad și cei ce i-au urmat din seminția lui Manasses au zidit pe malul Iordanului un jertfelnic, drept monument pentru urmașii lor și dovadă a înrudirii lor cu locuitorii de dincolo de Iordan. De îndată ce israeliții aflați de cealaltă parte a fluviului au auzit că cei de care de-abia se depărtaseră și-au clădit un jertfelnic, fără să cunoască țelul celor care l-au înălțat, ci presupunând că el introducea cinstirea unor zei străini, n-au vrut să se îndoiască de zvon și au dat crezare clevetirii religioase; așadar, au ridicat armele împotriva făuritorilor altarului, ca să se răzbune pe ei, să treacă Iordanul și să-i pedepsească, fiindcă se abătuseră de la datinile lor strămoșești. Ei socoteau că mai presus de înrudirea și stima de care se bucurau cei care s-au făcut vinovați de nelegiuire, trebuie să stea voința lui Dumnezeu și venerația atât de dragă Lui. Stârniți de mânie, s-au și înarmat, dornici de război, dar li s-au împotrivit Iesus, Marele Preot Eleazar și bătrânii, care i-au sfătuit ca mai întâi să caute să afle în ce scop a fost zidit jertfelnicul acela și abia după

[20] înaintea întoarcerii semințiilor lui Ruben, Gad și a jumătate din cea a lui Manasses peste Iordan, Iosua ia cuvântul în adunarea de la Silo, după care dă binecuvântarea celor care pleacă acasă *(Cartea lui Iosua,* XXII, 2-8). Flavius Josephus a contopit cele două luări de cuvânt într-un patetic discurs cu un conținut asemănător, dar cu formulări diferite.

ce s-au adeverit intențiile rele ale acestora, să recurgă la meșteșugul armelor. De aceea i-a trimis ca soli pe Phinees, fiul lui Eleazar, împreună cu alți zece bărbați din cei mai de vază ai evreilor, ca să afle de la împricinați de ce au vrut să înalțe un jertfelnic pe malul fluviului. După ce solii au trecut Iordanul și au ajuns la ei, s-a convocat o adunare în mijlocul căreia a pășit Phinees și le-a spus că greșeala lor este mult prea mare ca să fie sancționată numai prin mustrări verbale pentru cele întâmplate. Dacă s-ar fi luat după gravitatea păcatului lor, ei ar fi fost gata să recurgă numaidecât la pedeapsa adusă de brațele proprii, dar s-au gândit că sunt consângeni și au tras nădejdea ca, prin vorbe bune, poate îi vor aduce pe drumul drept, trimițându-le această solie. „După ce cunoaștem cauza care a dus la zidirea acestui jertfelnic, noi nu vom mai fi dornici să ne năpustim cu armele asupra voastră, dacă jertfelnicul a fost înălțat cu gânduri pioase; dacă, însă, ele se dovedesc nelegiuite, vă vom pedepsi cum cere dreptatea, deoarece învinuirea voastră are temeiuri adevărate. Nu ne-a venit să credem că voi, care cunoașteți voința Domnului și cu urechile voastre ați auzit legile ce v-au fost date de El, de abia plecați de la noi ca să vă întoarceți în ținutul sortit vouă, ați și dat uitării recunoștința pe care i-o datorați pentru grija și bunăvoința Lui, părăsind Tabernacolul, Chivotul și strămoșescul jertfelnic, spre a vă închina zeilor străini și a îmbrățișa ticăloasele obiceiuri ale canaaneenilor. Dar nu vă vom pricinui nici un rău dacă vă veți pocăi, fără să mergeți mai departe în rătăcirea voastră, și reveniți la legea strămoșească, păstrând-o mereu în minte. Dacă veți stărui, totuși, în păcatele voastre, nu ne vom arăta puterile de dragul legilor, ci vom trece dincolo de fluviu și, apărându-l pe Dumnezeu și legile sale, fără să facem vreo deosebire între voi și canaaneeni, vă vom nimici la fel ca pe aceia. Să nu vă închipuiți defel că, o dată trecuți dincolo de Iordan, ați scăpat de puterea lui Dumnezeu, căci ea se întinde pretutindeni și nu-i cu putință să te descotorosești nicăieri de atotputernicia și pedeapsa Lui. Dacă socotiți cumva că ținutul ocupat de voi înseamnă o piedică în calea bunei noastre stări, n-aveți decât să împărțiți din nou țara, ba chiar s-o și părăsiți, în pofida bunelor sale pășuni. Dar ar fi mai înțelept să vă cumințiți și, mai înainte de a comite noi păcate, să vă schimbați părerea. Vă implorăm, de dragul copiilor și soțiilor voastre, nu ne siliți să luptăm cu voi!

Ca și cum salvarea voastră și a făpturilor celor mai scumpe vouă ar depinde de această adunare, luați o hotărâre potrivit căreia mult mai bine ar fi să vă lăsați înduplecați de cuvinte, decât să treceți prin încercările unui război!" 27. După ce Phinees le-a cuvântat în felul acesta, căpeteniile din adunare și întregul popor au început să se apere de învinuirile ce li se aduceau și au afirmat că nu s-au dezis de rudele lor și nici n-au înălțat jertfelnicul de dragul înnoirilor, nerecunoscând decât un singur Dumnezeu, cel venerat de toți evreii, precum și jertfelnicul (de aramă) înălțat în fața Tabernacolului, pe care i se pot închina jertfe. Ei au spus: „Jertfelnicul zidit de noi acum și care a trezit bănuielile voastre noi nu l-am făcut pentru aducerea prinoaselor, ci ca un semn și o veșnică dovadă a legăturilor de rudenie dintre noi și voi. El ne impune datoria de a păstra adevărata credință în Dumnezeu și obiceiurile strămoșilor și nicidecum să le încălcăm temeiul, așa cum ați presupus. Domnul să fie neprețuitul

nostru martor că n-am zidit jertfelnicul decât în numele său! Să aveți o părere mai bună despre noi şi nu ne mai învinuiți de păcate pentru care urmaşii lui Abraham, abătându-se de la orânduielile moştenite ca să primească obiceiuri noi, merită negreşit pedeapsa cu moartea!"[21]
28. Phinees i-a lăudat pentru înțeleptele lor cuvinte şi s-a întors la Iesus, povestind în fața poporului cum a fost primită solia. împreună s-au bucurat că nu mai trebuie să pornească la luptă şi să verse sângele rudelor lor într-un război dus împotriva acestora, apoi au adus jertfe de mulțumire lui Dumnezeu. Lăsând poporul să se ducă în ținuturile trase la sorți, Iesus însuşi a plecat la Sichim. După douăzeci de ani (când ajunsese la adânci bătrâneți), a chemat la el din fiecare oraş pe bărbații cei mai de seamă, judecătorii şi bătrânii şi atât cât a putut să adune din rândul mulțimii. Acestora le-a reamintit toate binefacerile lui Dumnezeu (mulți dintre ei ajunseseră, din oameni umili, în culmea gloriei şi stăpâni peste mari bogății), i-a îndemnat să dea ascultare vrerii Domnului, care s-a dovedit milostiv, le-a cerut să-i arate supunere, dându-i toată cinstea ce i se cuvine, fiindcă numai

[21] Insinuantul discurs al lui Phinees împreună cu răspunsul pe care l-au dat fiii lui Ruben, de fiii lui Gad şi jumătate din seminția lui Manasses figurează în antepenultimul capitol al *Cărții lui losua* (XXII), oferind lui Flavius Josephus prilejul de a le prelucra potrivit înclinațiilor sale oratorice.

prin evlavie îşi vor asigura în viitor bunăvoința Lui față de ei. Iesus a crezut că e bine ca să le lase asemenea îndemnuri la despărțirea lui de viață şi i-a rugat să-şi întipărească în minte îndemnurile sale[22].
29. Aceste cuvinte le-a adresat celor de față Iesus apoi s-a stins din viață la vârsta de o sută şi zece ani (dintre care patruzeci de ani i-a petrecut împreună cu Moi se, învățând de la dânsul lucruri folositoare, iar după moartea lui a deținut comanda oştirii vreme de douăzeci şi cinci de ani). A fost un bărbat care n-a dus lipsă nici de prudență, nici de elocvență, înzestrat cu darul de a transmite limpede poporului ceea ce gândea, ambele sale calități fiind la înălțime. în confruntarea cu primejdiile, el s-a arătat viteaz şi plin de curaj, iar în timp de pace, un dibaci sfătuitor, virtuțile sale adaptându-se la toate împrejurările. Iesus a fost înmormântat în oraşul Thamna din seminția Efraim[23]. în aceeaşi vreme a murit şi Marele Preot Eleazar, lăsând moştenire preoția fiului său Phinees, iar monumentul funerar şi mormântul său se află în oraşul Gabatha[24].

CAPITOLUL II

1. După moartea celor doi bărbați, Phinees, inspirat de voința Domnului, a propus ca în lupta de stârpire a neamului canaaneean, comanda să fie luată de seminția lui Iuda (căci poporul ținea să

[22] înaintea discursului său testamentar de la Sichem, Iosua a mai ținut un altul cu un conținut asemănător (vezi *Cartea lui Iosua,* cap. XXIII şi XXIV). Flavius Josephus rezumă doar ultimul discurs, fără să-l menționeze şi pe cel anterior lui.
[23] La Timnat-Serah, ținutul moştenirii sale din muntele Efraim, la miazănoapte de muntele Gaas *(Cartea lui Iosua,* XXIV, 30).
[24] Ghibeea, oraş primit de Phinees în muntele Efraim *(Cartea lui Iosua,* XXIV, 33).

afle ce anume credea Dumnezeu că-i revine să facă spre binele lui). Aceasta a atras de partea ei seminția lui Simeon, cu condiția ca, după ce-i vor fi nimicit pe duşmanii tributari ținutului sortit seminției lui Iuda, ea însăşi să ajute seminția lui Simeon să facă acelaşi lucru.
2. Dar canaanenii, a căror putere avusese răgazul să se ridice din nou, i-au aşteptat cu o oaste numeroasă lângă oraşul Bezec. Comanda o deținea regele bezecilor, Adonibezec (numele acesta înseamnă „stăpânul bezecilor", fiindcă în limba ebraică stăpânului i se zice Adoni), iar ei trăgeau nădejdea să-i învingă pe israeliți, deoarece Iesus murise între timp. Cele două seminții de israeliți, menționate mai sus, s-au strâns laolaltă, au luptat vitejeşte şi au răpus mai mult de zece mii dintre ei, pe ceilalți i-au pus pe fugă, i-au urmărit şi l-au capturat pe Adonibezec, care, schilodit fiind de ei, a spus: „N-am putut să-i ascund nimic lui Dumnezeu, căci la rândul meu îndur chinul pe care mai înainte n-am şovăit să-l provoc altor şaptezeci şi doi de regi!"[1]. Israeliții l-au dus încă viu până la Ierusalim, unde el şi-a găsit sfârşitul şi a fost înmormântat. Cutreierând ținutul,ca să ocupe oraşele, pe cele mai multe le-au cuprins şi au asediat Hierosolyma. Ei au cucerit doar partea de jos a oraşului şi i-au ucis pe toți locuitorii de acolo; partea de sus putea fi luată mai greu cu asalt, datorită zidurilor puternice şi fortificației sale naturale[2].
3. După aceea, oastea a pornit în marş spre Hebron, pe care l-a capturat, omorându-i pe toți locuitorii lui. Acolo se păstrase un neam de uriaşi care, prin marea lor trupeşie şi statură, se deosebeau cu mult de ceilalți oameni, fioroşi la înfățişare şi înspăi-mântându-i pe cei ce le auzeau glasul. Oasele lor pot fi văzute şi astăzi, încât cu greu îți vine să crezi că aduc a schelete omeneşti. Acest oraş a fost oferit ca un dar aparte leviților, împreună cu două mii de coți de teren arabil din jurul lui, restul pământului revenindu-i lui Caleb, după porunca lui Moise: fusese una dintre iscoadele trimise de el să cerceteze Canaanul. Şi urmaşilor lui

[1] Schilodirea consta în tăierea degetelor mari de la mâinile şi picioarele prizonierilor, care adunau firimituri sub masa lui Adoni-Bezec *(Cartea Judecătorilor,* 1,7).
[2] Potrivit *Bibliei,* cetatea Ierusalimului a fost incendiată *(Cartea Judecătorilor,* 1,8).

Iothor (care fusese socrul lui Moise) li s-a dat o bucată de pământ, unde să locuiască. Părăsindu-şi patria, ca să-i urmeze pe israeliți, ei i-au însoțit în drumurile lor prin deşert.
4. Cei din semințiile lui Iuda şi Simeon au cucerit toate oraşele din zona muntoasă"a Canaanului, iar în regiunea de câmpie şi maritimă doar Ascalonul şi Azotul[3]. în schimb, Gaza şi Accaronul.[4] le-au scăpat din mână, fiindcă locuitorii lor, datorită faptului că erau câmpeni, aveau care numeroase şi, năpustindu-se asupra asediatorilor, le

provocau mereu pierderi mari. După ce s-au îmbogăţit prin foarte multe prăzi de război, cele două seminţii s-au întors la oraşele lor, punându-şi armele deoparte.
5. Cei din seminţia lui Beniamin (cărora le revenise prin tragere la sorţi Hierosolyma) au îngăduit locuitorilor[5] să trăiască în oraş, ca să le plătească un bir. Astfel s-au bucurat cu toţii de pace, unii scăpând de moarte, alţii de primejdii şi s-au apucat să lucreze împreună ogoarele. Pilda beniaminiţilor a fost urmată de celelalte seminţii[6], care s-au mulţumit să-i facă birnici, scutindu-i pe canaaneni de război.
6. Seminţia lui Efraim şi-a trimis oastea împotriva Bethelului[7], dar asediul lor îndelungat şi plin de ponoase nu le-a adus nici un succes aparte. Deşi îndurau cu amărăciune tărăgănarea aceasta, efraimitii n-au renunţat la asedierea oraşului. După ce au capturat un cetăţean care se ocupa cu procurarea şi aducerea proviziilor, i-au făgăduit că-l vor lăsa teafăr pe el şi neamul său dacă îşi va trăda oraşul; omul s-a jurat că le va preda oraşul Bethel cu această condiţie. Prin această trădare, el şi ai săi au fost salvaţi, iar efraimitii au ocupat oraşul, omorându-i pe toţi locuitorii săi.
7. După aceea, israeliţii s-au abţinut de la război sau îl duceau lăsându-se pe tânjală, dar se preocupau cu multă râvnă de cultivarea pământului şi de îndeletnicirile câmpeneşti. De aici îşi agoniseau bogăţia şi duceau un trai molatic şi îmbuibat,

[3] Unul dintre cele cinci oraşe ale filistenilor (Aşdod).
[4] Alt oraş al filistenilor (azi Akir sau Aker).
[5] în Ierusalimul de atunci trăiau iebuseii *(Cartea judecătorilor,* I, 21).
[6] Tribul lui Mauasses nu i-a alungat pe locuitorii oraşelor Scythopolis, Taanac, Dor, Ibleam şi Meghidon; tribul lui Zabulon a procedat la fel cu locuitorii Chitronului şi Nahalolului, iar efraimitii înşişi i-au cruţat pe canaanecnii din Ghezer *(Cartea Judecătorilor,* I, 27-30).
[7] Oraş situat pe muntele Efraim din Iudeea.

256

sinchisindu-se prea puţin de disciplină şi fără să mai dea ascultare orânduielilor cetăţii şi legilor. Din aceste motive, Dumnezeu s-a mâniat şi le-a reproşat mai întâi printr-un oracol[8] că ei i-au cruţat pe canaaneeni, încălcând voinţa Lui, fiindcă aceştia, la momentul potrivit, vor răsplăti prin cruzime blândeţea lor de acum. Dar israeliţii au întâmpinat mustrarea Domnului nu numai cu împotrivire, ci şi cu ură împotriva războiului, deoarece, pe de o parte, trăgeau multe foloase de pe urma canaaneenilor, pe de altă parte, datorită desfătării, deveniseră prea trândavi ca să îndure ponosul luptelor. începuseră să decadă până şi căpeteniile lor şi nici bătrânii, nici magistraţii nu mai erau aleşi după cum cerea legea .Israeliţii nu-şi duceau viaţa decât pe ogoare, atraşi doar de plăceri şi de câştiguri. în traiul lor plin de destrăbălare şi ne-chibzuinţă a survenit o gravă tulburare; de aici au ajuns chiar să se încaiere între ei şi pricina războiului a fost următoarea.
8. Un bărbat din rândul leviţilor, locuind în ţinutul care prin tragere la sorţi revenise seminţiei lui Efraim, şi-a luat o soţie din Bethleem; or, această localitate aparţinea seminţiei lui Iuda. întrucât îşi iubea foarte mult soţia, fiind robit de frumuseţea ei, a suferit mult pentru faptul că dragostea nu-i era împărtăşită. Deoarece ea se purta ca o străină, iar focul patimii lui se aprindea din ce în ce mai mult, între ei izbucneau certuri zilnice. Până la urmă, femeia, nemulţumită de această situaţie, în cea de-a patra lună şi-a părăsit bărbatul şi s-a întors la părinţii ei. îndurând cu greu despărţirea datorită iubirii ce i-o purta, soţul s-a dus la socrii săi, care au aplanat conflictele şi l-au împăcat cu soţia lui. Patru zile a zăbovit acolo omul, fiind primit prieteneşte de socri, iar în a cincea zi, când s-a hotărât să plece, a pornit la drum după amiază; părinţii nu se îndurau să se despartă de fiica lor şi au reţinut-o pînă spre seară. în călătorie îi însoţea o singură slugă, urmată de un asin, pe spinarea căruia drumeţea femeia. Când au ajuns aproape de Hierosolyma (căci străbătuseră deja treizeci de stadii), sluga i-a sfătuit să poposească undeva şi să nu călătorească în timpul nopţii, spre a nu se expune primejdiilor, mai ales că duşmanii nu erau departe, bezna făcând nesigură şi îndoielnică chiar şi o regiune prietenoasă. Levitul nu a urmat acest sfat,

[8] Un înger divin s-a suit din Ghilgal către Bochim şi Bethel şi a transmis israeliţilor cuvintele lui Dumnezeu *(Cartea Judecătorilor,* II, l-5).

257

fiindcă nu vroia să fie oaspete într-o ţară străină (în Hierosolyma locuiau canaaneeni), ci a socotit că era mai bine să străbată încă vreo douăzeci de stadii, până va sosi într-un oraş israelit. Fiindcă planul lui a fost adoptat, drumeţii au ajuns la Gaba[9], cetate a seminţiei lui Beniamin. Cum soarele asfinţise între timp, nimeni dintre cei ce treceau prin piaţă nu i-a poftit acasă, ca să-i găzduiască. Un bătrân întors de la câmp, care făcea parte din seminţia lui Efraim şi locuia atunci în Gaba, a dat de ei şi i-a întrebat cine erau şi cum au ajuns acolo la lăsarea întunericului, ca să-şi caute un loc unde să cineze. Atunci omul i-a răspuns că era levit şi că-şi aducea acasă soţia, care-şi vizitase părinţii, arătându-i apoi că locuia în ţinutul tras la sorţi de efraimiţi. Pentru faptul că pe de o parte erau rude, pe de altă parte locuinţa lor se afla în aceeaşi seminţie şi întâmplarea i-a scos în calea lui, bătrânul a vrut ca ei să-i fie oaspeţi. Dar câţiva tineri gabaoniţi, care o văzuseră pe femeie în piaţă şi rămăseseră surprinşi de frumuseţea ei,după ce au prins de veste că străinii poposiseră la bătrâni, au bătut la uşa casei, ţinând seama de slăbiciunea şi de numărul mic al celor dinăuntru. Bătrânul i-a rugat stăruitor să plece, fără să recurgă la forţă sau silnicie, însă tinerii i-au cerut să le fie predată numai străina, ei neavând nici o treabă cu dânsul. Când gazda le-a spus că-i era rudă şi levită şi că ei vor comite o mare nelegiuire, încălcând legile de dragul plăcerii, aceştia au dispreţuit dreptatea şi l-au luat în zeflemea; apoi l-au şi ameninţat cu moartea dacă se mai opune mult poftelor lor. Ajuns la ananghie şi, pentru ca oaspeţii lui să nu îndure vreo ocară, bătrânul s-a oferit să le dea propria lui fiică[10], zicând că păcatul lor va fi mai mic dacă îşi vor astâmpăra pofta cu ea, decât să-şi lase invitaţii pradă batjocoririi lor. Nădăjduia că, prin ceea ce a întreprins el, îi va cruţa de astfel de jigniri. Deoarece tinerii nu

conteneau s-o ceară pe cea găzduită de el, ci stăruiau cu şi mai mare îndârjire să le-o predea, bătrânul i-a rugat în genunchi să nu cuteze să-i facă vreo nedreptate. Folosind forța în pătimaşa dezlănțuire a poftelor lor, aceştia au răpit femeia, au dus-o acasă, au batjocorit-o, s-au desfătat cu ea toată noaptea şi abia spre dimineață i-au dat drumul

[9] Oraş al leviților beniaminiți, situat la nord de Ierusalim (în *Biblie,* Ghibeea).

[10] La fel a procedat Lot când sodomiții i-au cerut să le predea pe cei doi tineri găzduiți de el, care erau solii lui Dumnezeu (vezi Cartea I, cap. 21, paragr. 3).

să plece. Foarte întristată de ceea ce i se întâmplase, ea s-a întors la locul unde fusese găzduită. Copleşită de durerea datorată siluirii şi ruşinii, n-a îndrăznit să-şi privească în față soțul (fiindcă îşi închipuia cât de greu va îndura acesta faptele care se petrecuseră) şi s-a prăvălit la pământ, dându-şi sufletul. Convins că femeia căzuse într-un somn adânc şi fără să bănuiască nimic, bărbatul s-a străduit s-o trezească, hotărât fiind să-i aline tristețea, căci credea că ea nu se lăsase de bunăvoie în seama siluitorilor, ci fusese smulsă cu forța de la propria-i gazdă. Dar când a înțeles că murise, şi-a păstrat cumpătul în fața cumplitei nenorociri, a pus neînsuflețitul trup al soției pe spinarea asinului său şi l-a dus acasă; acolo l-a tăiat în douăsprezece părți şi a trimis câte o bucată fiecărei seminții, dezvăluind în acelaşi timp pricina morții şi injuria pe care o îndurase femeia lui.

9. Cutremurați de ceea ce au putut să vadă şi să audă în legătură cu fapta nespus de crudă, cum nu le mai fusese dat să întâlnească până atunci, şi cuprinşi de-o îndreptățită mânie, isra-eliții s-au adunat la Silo în fața Tabernacolului, au pus repede mâna pe arme, hotărând să se avânte în războiul împotriva gaba-oniților. Lor li s-au împotrivit bătrânii, care au spus că nu se cade să pornească pe neaşteptate lupta împotriva unor confrați de seminție, mai înainte ca disputele să nu fie cumpănite prin vorbe. Legea nu le permite să înceapă războiul nici măcar cu străinii, dacă n-au trimis din vreme solii care să stabilească ce nedreptate s-a făcut şi să încerce prin aceste mijloace să aducă duşmanii pe calea cea bună. Drept este, potrivit prevederilor legii, să fie trimişi nişte soli la gabaoniți, care să le ceară prinderea nelegiuiților şi, dacă aceştia acceptă să li-i predea pe vinovați, ei trebuie să se mulțumească doar cu pedepsirea lor. în cazul când gabaoniții se împotriveau, abia atunci urma să li se declare război. Ca atare, israeliții şi-au trimis la gabaoniți solii, care i-au învinuit pe tineri de siluirea femeii şi au cerut, drept pedeapsă pentru nelegiuirea lor, ca ei să fie condamnați la moarte, după cum şi merită. Gabaoniții nu i-au predat pe tineri, convinşi că s-ar înjosi dacă, de teama războiului, ar asculta ordinele străine, socotind că,în privința armelor, a numărului de trupe şi a vitejiei lor, nu erau mai prejos de celelalte popoare. Ei s-au înarmat cu mult zel, alături de ceilalți frați de seminție, căci şi aceştia vădeau acelaşi

258

259

curaj şi credeau că-i vor întâmpina astfel mai bine pe cei veniți să-i pedepsească.

10. Cum li s-a dat răspunsul privitor la intențiile gabaoniților, israeliții au şi jurat că nu-şi vor mai căsători fiicele cu bărbați din seminția lui Beniamin, ci vor porni război împotriva acestora, fiind mai supărați pe ei decât strămoşii lor pe canaaneeni. Numaidecât au pornit în marş spre Gaba cu o oaste alcătuită din patru sute de mii de oşteni bine înarmați, în vreme ce beniaminiții erau în număr de douăzeci şi cinci de mii de oameni, cinci sute dintre ei fiind neîntrecuți prăştiaşi, ce se foloseau de mâna stângă. în lupta care s-a încins la Gaba, israeliții au fost puşi pe fugă de beniaminiți; douăzeci şi două de mii dintre ei au căzut în bătălie şi ar fi pierit încă şi mai mulți dacă n-ar fi venit noaptea, să pună capăt luptelor. Beniaminiții s-au întors nespus de bucuroşi în oraşul lor, dar israeliții au revenit în tabără, descurajați de măcel. A doua zi s-au bătut din nou şi beniaminiții au ieşit iarăşi victorioşi; au fost răpuşi opt mii dintre israeliți, care, temându-se să nu fie ucişi, au fugit spre tabăra lor. Când au ajuns la Bethel, oraş situat în apropiere, au poposit în ziua următoare şi prin mijlocirea Marelui Preot Phinees l-au rugat pe Dumnezeu să nu mai fie mânios pe ei şi, satisfăcut de cele două măceluri, să le dea putere şi izbânda asupra duşmanilor. Domnul le-a făgăduit, prin intermediul lui Phinees, că la va asculta ruga.

11. Israeliții şi-au împărțit atunci oastea în două: o parte a rămas la pândă în ascunzătorile din preajma oraşului; cealaltă parte s-a încleştat în luptă cu beniaminiții. Pe ultimii i-au hărțuit beniaminiții, iar evreii au luat-o la fugă, căutând să-i facă pe toți să iasă din oraş, astfel încât şi bătrânii, ca şi adolescenții a căror vârstă nu era aptă pentru război şi de aceea fuseseră lăsați în oraş, s-au avântat pe urmele fugarilor, din dorința ca tot poporul să ia parte la înfrângerea vrăjmaşului. După ce s-au îndepărtat suficient de oraş, evreii şi-au întrerupt fuga, s-au întors, punându-se în ordine de bătaie, şi au dat de îndată cuvenitul semnal către cei rămaşi la pândă în ascunzători. Aceştia au ieşit deodată la iveală şi, cu strigăte puternice, s-au năpustit asupra duşmanilor[11]. De îndată ce au priceput că au fost atraşi în cursă, beniaminiții au

r

dat înapoi şi n-au ştiut ce să mai facă, lăsându-se împinşi de-a valma într-o vale. împresuraţi în această adâncitură, ei au fost împroşcaţi cu suliţe şi săgeţi, astfel că au pierit toţi, în afară de şase sute, care au scăpat teferi. Ei s-au grupat şi, croindu-şi un drum prin mijlocul vrăjmaşilor, au izbutit să fugă spre munţii învecinaţi, unde au rămas ascunşi multă vreme. Toţi ceilalţi, în număr de douăzeci şi cinci de mii, au fost trecuţi prin ascuţişul săbiei. Israeliţii au dat foc Gabei şi au omorât, deopotrivă, femeile şi băieţii care nu atinseseră vârsta majoratului, hărăzind aceeaşi soartă şi celorlalte oraşe ale beniaminiţilor. Erau atât de mânioşi, încât au trimis douăsprezece mii de oşteni destoinici cu ordinul de a distruge Iabison, oraş din Galaditis[12], fiindcă refuzase să le dea ajutor împotriva beniaminiţilor. Au fost ucişi cei ce erau în stare să mânuiască arme, împreună cu femeile şi copiii, necruţând decât patru sute de fete. Aşa de departe i-a dus mânia pe israeliţi fiindcă, în afară de siluirea soţiei unui levit[13], aveau de căinat şi pieirea atâtor luptători viteji.

12. După aceea, israeliţii s-au căit amarnic că i-au măcelărit pe beniaminiţi şi au intrat în post[14], în pofida faptului că ei îşi meritaseră pe deplin pedeapsa, fiindcă încălcaseră legile Domnului. Ei au trimis soli să-i recheme pe cei şase sute care se refugiaseră pe o stâncă din deşert numită Rhoa[15]. Solii au deplâns nu numai jalnica soartă a fugarilor, ci şi pieirea atâtor consângeni, şi i-au îndemnat să îndure cu seninătate nenorocirea, reîntor-cându-se acasă, pentru ca, aşa cum era de aşteptat, să nu se stingă întreaga seminţie a lui Beniamin. „Noi vrem, le-au spus ei, să vă

[11] Iosua a folosit o tactică similară când a cucerit oraşul Anna, reşedinţă regală canaaneeană (vezi cap. I, para gr. 15).

[12] Sau Galadena, ţinut situat la răsărit de Iordan.

[13] *Biblia* o prezintă ca o concubină din Bethleemul Iudeii luată de un levit care trăia pe coasta muntelui Efraim. în urma certurilor, cuplul s-a destrămat şi concubina s-a întors acasă. Levitul a venit la părinţii ei s-o ceară înapoi *(Cartea Judecătorilor,* XIX, l-3). Tinerii desfrânaţi din Gaba (Ghibeea) au încălcat legea ospeţiei, făcându-se vinovaţi de viol şi de omor. Aceste grave delicte au solidarizat toate triburile israelite împotriva celor din seminţia lui Beniamin, dezlănţuind un război fratricid cu substrat religios pe care *Biblia* îl situează la sfârşitul *Cărţii Judecătorilor* (cap. XM-XXI), după episoadele privitoare la Barac şi Debora, Ghedeon, Abimelec, Samson etc. introduse de Flavius Josephus abia ulterior.

[14] Atât în scopul ispăşirii, cât şi ca semn de doliu.

[15] Cei şase sute de supravieţuitori au rămas patru luni pe stânca lui Rimon *(Cartea Judecătorilor,* XX, 47).

cedăm întregul teritoriu al seminţiei voastre şi atâta pradă câtă sunteţi în stare să duceţi cu voi!" Recunoscând că asupra lor se abătuse pedeapsa lui Dumnezeu, ca o condamnare a nelegiuirii pe care o comiseseră, beniaminiţii i-au ascultat şi s-au întors în patria seminţiei lor. Israeliţii le-au dat ca soţii pe cele patru sute de fete ale iabisonilor, apoi au supus dezbaterilor felul cum pot să le procure şi celorlalţi alte două sute de neveste, asigurându-i pe beniaminiţi în privinţa urmaşilor. Dar deoarece înainte de izbucnirea războiului ei se juraseră că nu-şi vor căsători fiicele cu vreunul dintre beniaminiţi, câţiva au socotit că jurământul nu trebuia respectat, de vreme ce el fusese rostit sub imboldul mâniei, fără să ţină seama de părerea şi judecata fiecăruia. Nimeni nu va atrage asupra lui supărarea Domnului, dacă va salva de la pieire o întreagă seminţie ajunsă în pragul dispariţiei. Sperjurul nu este dăunător şi periculos când decurge dintr-o necesitate, ci doar atunci când el se va dovedi perfid. Bătrânii, dimpotrivă, au protestat vehement chiar şi la simpla menţionare a sperjurului. Atunci cineva a susţinut că ştia el o cale prin care aceste căsătorii se pot încheia şi fără încălcarea jurământului lor. Când a fost întrebat la ce anume se gândea, acela le-a spus următoarele: „De trei ori pe an[16] noi ne întrunim la Silo, fiind însoţiţi la sărbătoare de propriile noastre soţii şi fiice. Ultimele pot fi răpite şi luate în căsătorie de beniaminiţi, fără ca noi să-i stârnim sau să-i împiedicăm. Dacă părintele vreuneia dintre ele va veni să se plângă şi va cere pedepsirea răpitorului, ne rămâne să le răspundem că vina o poartă ei înşişi, fiindcă nu şi-au păzit cum trebuie fetele şi nu se cade să ne mai vărsăm mânia asupra beniaminiţilor, fiindcă am făcut asta mai înainte fără să păstrăm măsura!" Cum această propunere s-a bucurat de o primire favorabilă, s-a hotărât să li se ofere beniaminiţilor prilejul să-şi răpească soţiile. Cu ocazia sărbătorilor, cei două sute de tineri, câte doi sau câte trei laolaltă, au adăstat în preajma oraşului, pândind în vii sau în alte locuri potrivite sosirea fetelor la festivitate. în vreme ce, fără să bănuiască nimic şi fără să fie păzite, ele se îndreptau spre horă, tinerii le-au luat prin surprindere, prinzându-le după împrăştierea

[16] La cele trei mari ceremonii biblice: Pesah (Pastele sau Sărbătoarea Azimelor), Şavuot (Sărbătoarea Săptămânilor) şi Sucot (Sărbătoarea Corturilor).

lor. Astfel şi-au făcut rost de soţii[17] şi s-au apucat sârguincios de muncile câmpului, ca să-şi redobândească prosperitatea de altădată seminţia lui Beniamin, care, aflată la un pas de totală dispariţie, a fost salvată, după cum am arătat, de înţeleaptă purtare a israeliţilor. în scurtă vreme ea a reînflorit şi curând a sporit mult numărul oamenilor şi al avuţiilor. Iată cum s-a încheiat acest război.

CAPITOLUL III

1. De o nenorocire asemănătoare a fost lovită şi seminţia lui Dan, pricina necazului ei fiind următoarea. Deoarece israeliţii îşi părăsiseră îndeletnicirile războinice şi erau preocupaţi doar de muncile agricole, canaaneenii au început să-i dispreţuiască, adu-nându-şi trupe, nu pentru că s-ar fi temut de atacurile lor, ci în speranţa că, prin doborârea evreilor, siguranţa traiului lor va creşte în oraşele proprii. Ei şi-au pregătit de luptă carele şi şi-au strâns laolaltă oastea; oraşele li s-au alăturat şi de partea lor au trecut Ascalonul şi Accaronul din ţinutul seminţiei lui Iuda, precum şi multe alte cetăţi din câmpie; pe daniţi i-au silit să se refugieze în munţi, nelăsându-le nici o fâşie din ţinutul de şes, unde să-şi pună piciorul. Deoarece erau prea slabi ca să le declare război şi nu deţineau teren agricol îndestulător, au trimis cinci oameni de-ai lor înspre interiorul ţării, ca să găsească teritorii propice întemeierii unor colonii. Nu departe de muntele Liban şi de izvoarele Iordanului mic, în marea câmpie a Sidonului, aceştia au găsit, după un drum de o zi, o regiune fertilă, şi şi-au anunţat concetăţenii, care au venit de îndată cu oaste şi au fondat

[17] Cei două sute de tineri din decimata seminţie a lui Beniamin au anticipat cu câteva secole răpirea sabinelor, care au fost capturate de supuşii lui Romulus tot cu prilejul unor sărbători religioase.

oraşul Dana[1], chemându-se la fel cu un fiu al lui Iacob, de unde se trăgea şi numele seminţiei lor.

2. Puterea israeliţilor slăbea necontenit fiindcă ei se dez-văţaseră de muncă şi nesocoteau cinstirea Domnului. Dezobiş-nuindu-se de păstrarea ordinii şi disciplinei în cetate, au procedat astfel încât viaţa lor să fie închinată plăcerilor. Aşa se face că în curând la ei s-au cuibărit cu prisosinţă aceleaşi vicii care erau familiare canaaneenilor. De aceea, Dumnezeu s-a mâniat pe israe-liţi şi prosperitatea pe care şi-o dobândiseră, cu preţul atâtor osteneli, singuri au irosit-o prin desfrâul lor. Iar când Chusartes, regele asirienilor[2], le-a declarat război, ei au suferit mari pierderi în cursul luptelor, mulţi fiind capturaţi după un asediu greu. Alţii s-au predat din teama lor faţă de rege şi au fost siliţi să dea un bir pe care de-abia l-au putut plăti, îndurând tot felul de batjocoriri vreme de opt ani. După acest răstimp, ei au fost eliberaţi în felul următor.

3. Cineva din seminţia lui Iuda, pe nume Otniel, fiul lui Chenez, bărbat neobosit şi plin de îndrăzneală, a fost vestit printr-un oracol divin să nu mai îngăduie ca israeliţii să fie asupriţi în continuare, ci să aibă curajul de a obţine eliberarea lor. Acesta şi-a strâns cu multe primejdii câţiva tovarăşi (puţini erau cei ce se ruşinau de felul cum se înfăţişau lucrurile atunci şi doreau schimbarea lor în bine) şi în primul rând a răpus garnizoana lăsată de Chusartes. Numărul celor care luptau alături de el a crescut repede, fiindcă prima lui încercare n-a dat greş. Apoi el s-a luptat cu asirienii şi, întrucât toţi aceştia au fost puşi pe fugă, i-a alungat dincolo de Eufrat. După ce a dat strălucita dovadă a vitejiei sale, a primit de la popor ca răsplată comanda supremă şi funcţia de judecător[3]. A cârmuit vreme de patruzeci de ani apoi s-a stins din viaţă.

r

[1] Daniţii au cucerit cetatea Laiş, neocrotită de Sidon, clădind deasupra ei o alta, căreia i-au dat numele strămoşilor lor *(Cartea Judecătorilor,* XXIII, 28).

[2] *Cuşan-Rişeataim (Cartea Judecătorilor,* III, 9-l0), rege asirian care a domnit mai probabil în Edom decât în Mesopotamia Superioară. Numele său, *Cuşan-de-doud-ori-înrăitul,* aduce a poreclă.

[3] După moartea lui Iosua, Otniel deschide seria marilor Judecători, eroi naţionali care au adus eliberarea evreilor de trecătoarele subjugări, funcţia lor fiind asemănătoare cu cea de sufet=cel mai înalt magistrat din oraşele Tyr şi Cartagina (au fost şi judecători mai puţin importanţi). Judecătorul (şofet) ţinea loc de rege.

CAPITOLUL IV

1. După moartea lui Otniel, puterea israeliţilor a decăzut iarăşi datorită lipsei unui conducător şi situaţia s-a înrăutăţit din ce în ce mai mult, deoarece ei nici nu-i dădeau lui Dumnezeu cinstea cuvenită, nici nu se supuneau legilor. Aşadar, Eglon, regele moabiţilor, care îi dispreţuia pentru dezordinea din statul lor, s-a războit cu ei şi, învingându-i în mai multe bătălii, după ce i-a supus pe cei ce i se mai împotriveau, a adus puterea tuturor sub

jugul său şi le-a impus un bir apăsător. Reşedinţa regală şi-a stabilit-o la Ierihon şi a chinuit poporul în fel şi chip, lăsându-l să se zbată în lipsuri cumplite vreme de optsprezece ani. în cele din urmă, Dumnezeu s-a înduioşat de nenorocirile îndurate de israeliţi şi, înduplecat de rugile lor fierbinţi, i-a scăpat de jugul moabiţilor. Eliberarea lor a avut loc în următoarea împrejurare.
2. Un tânăr din seminţia lui Beniamin, numit Iehud[1], fiul lui Gheras, pe cât de curajos la fire, pe atât de viguros la trup (ce folosea cu precădere mâna stângă, în care stătea întreaga-i putere), locuia în Ierihon şi ţinea strânse legături cu Eglon', pe care ştiuse să-l cucerească prin felurite daruri şi prin deosebitele sale linguşeli, aşa că ajunsese să fie îndrăgit chiar şi de ceilalţi oameni din preajma regelui. Ducând într-o zi nişte daruri suveranului, însoţit de doi dintre slujitorii săi, şi-a ascuns sub haină, la şoldul drept, un jungher şi a intrat astfel la rege. Era în toiul verii, pe la amiază, aşa că străjile se arătau mai delăsătoare în misiunea lor, pe de o parte din pricina arşiţei, pe de altă parte datorită orei când luau prânzul. După ce şi-a oferit darurile regelui (stând pe un jilţ care în timpul verii se afla într-un foişor), a început să sporovăiască cu el. Acum rămăseseră singuri, fiindcă regele poruncise slugilor să iasă, în timpul conversaţiei sale cu Ehud. Dar regele trona într-un jilţ şi Ehud s-a temut că lovitura lui va da greş, provocându-i o rană mai puţin primejdioasă. L-a făcut să se scoale, spunându-i că are să-i povestească un vis, din porunca lui Dumnezeu. Şi când regele, bucuros că i se va povesti visul divin, s-a sculat din jilţ, Ehud i-a înfipt jungherul în inimă,

[1] Biblicul Aod *(Cartea Judecătorilor,* III, 15-30).

lăsându-l împlântat în rană, apoi a ieşit repede şi a încuiat uşa foişorului în urma lui. Slujitorii s-au dedat odihnei, siguri că şi regele căzuse într-un somn adânc.
3. După ce a dezvăluit pe ascuns locuitorilor din Ierihon cele întâmplate, Ehud i-a îndemnat să-şi redobândească libertatea. Bucurându-se de cele aflate, aceştia şi-au luat singuri armele şi au răspândit vestea în tot ţinutul cu ajutorul trâmbiţelor din corn de berbec: în felul acesta chemau strămoşii poporul la adunare. Slujitorii lui Eglon n-au*ştiut multă vreme cum stăteau lucrurile. Dar spre seară, cuprinşi de teamă că s-a întâmplat o nenorocire, ei au intrat în foişor şi, găsindu-l pe rege mort, au fost puşi în mare încurcătură. Mai înainte ca să fie în stare să se apere, gărzile au fost împresurate de mulţimea israeliţilor. Unele au fost ucise pe loc, altele au luat-o la fugă, ca să se refugieze în ţara moabi-ţilor: erau în număr de peste zece mii. Dar israeliţii au ocupat din vreme vadurile Iordanului, pe unde se făcea trecerea, şi-au urmărit duşmanii şi i-au ucis în timpul trecerii fluviului, nici unul nescăpând viu din mâinile lor. Aşa s-au eliberat evreii din robia moabitică. Drept mulţumire, lui Iehud i s-a încredinţat comanda supremă asupra întregului popor şi el a murit după ce a deţinut-o timp de optzeci de ani. A fost un bărbat demn de toată lauda, chiar şi fără să fi săvârşit vestita faptă pe care am pomenit-o. După el a fost ales comandant Sanagar, fiul lui Anath[2], care a murit în primul an al cârmuirii sale.

CAPITOLUL V

1. Dar israeliţii (care nu învăţaseră nimic din nenorocirile îndurate până atunci şi nu-l cinsteau pe Dumnezeu, nici nu se

[2] Şamgar a ucis şase sute de filisteni cu un băţ cu un bold de mânat boii *(Cartea Judecătorilor,* III, 31).

supuneau legilor lui), de-abia apucaseră să respire puţin după robia moabitică şi iarăşi au fost subjugaţi, de către Iabin, regele canaaneenilor. Acesta s-a ivit în faţa oraşului Asor (care era situat mai sus de lacul Semechonitis[1]) cu o oaste numărând trei sute de mii de pedestraşi, zece mii de călăreţi şi trei mii de care. Cu trupele sale comandate de Sisares, care se bucura de înalta favoare a regelui, s-a năpusit asupra israeliţilor, provocându-le o grea înfrângere, astfel încât i-a silit să-i plătească bir.
2. Vreme de douăzeci de ani au suportat israeliţii stăpânirea aceasta fără ca nenorocirile să-i facă mai cuminţi şi Dumnezeu vroia să-i pedepsească în continuare pentru trufia şi ingratitudinea lor, când, în sfârşit, ei şi-au dat seama că năpastele lor se datorau dispreţuirii legilor. Atunci i-au cerut proorociţei Debora (al cărei nume înseamnă în ebraică „albină") să-l roage pe Dumnezeu să se îndure de soarta lor, nelăsându-i să fie nimiciţi de canaaniţi. Domnul le-a făgăduit mântuirea şi l-a ales drept comandant pe Barac, din seminţia lui Neftali. Barac are în limba ebraică înţelesul de „fulger".
3. Chemându-l pe Barac, Debora i-a poruncit să adune zece mii de tineri dintre cei mai destoinici şi să pornească cu ei împotriva duşmanului: numărul lor va fi îndestulător, fiindcă aşa a prezis Dumnezeu, care le-a promis victoria. Când însă Barac i-a spus că nu vrea să conducă oastea dacă nu va împărţi împreună cu el comanda, Debora i-a răspuns îmbufnată: „Iţi vei împărţi, prin urmare, cu o femeie gloria pe care ţi-o dăruie Dumnezeu, dar eu nu mă dau în lături să primesc!" După ce au strâns zece mii de oşteni, ei şi-au aşezat tabăra pe muntele Itabyrion. în întâmpinarea lor a venit Sisares, la porunca regelui, şi şi-a instalat oastea nu departe de duşmani. înspăimântaţi de mulţimea vrăjmaşilor, israeliţii şi Barac se gândeau să se retragă, dar Debora i-a oprit şi le-a cerut să înceapă lupta în aceeaşi zi: căci cu ajutorul şi sprijinul Domnului izbânda va fi a lor.
4. Aşadar, bătălia s-a pornit şi, când ostile s-au înfruntat, asupra lor au căzut ploi torenţiale şi grindină. Vântul şi şuvoaiele de apă i-au lovit în faţă pe canaaneeni, ceaţa întunecându-le privirea, astfel că nici arcurile, praştiile nu le-au adus nici un folos, iar cei înzestraţi cu armament greu n-au fost în stare să ţină săbiile

Lacul Merom din Galileea (=Hule).

267

în mână din pricina frigului. Furtuna îi mâna însă din spate şi-i stânjenea mai puţin pe israeliţii care au prins astfel mult curaj, convinşi că Dumnezeu venise în ajutorul lor; au năvălit în mijlocul duşmanilor şi i-au măcelărit pe mulţi dintre ei. Unii au fost răpuşi de israeliţi, alţii au căzut speriaţi de propria lor călărime sau au murit sub carele de luptă, pierind striviţi de ele. Când a văzut că ai lui au întors^spatele vrăjmaşului, a sărit din carul său, luând-o la fugă spre femeia lui Chenez, numită laie[2], care a primit să-l ascundă, aşa cum a rugat-o, şi i-a dat lapte stricat, ca să-şi potolească setea. După ce a băut peste măsură, Sisares a căzut într-un somn adânc; în timp ce dormea, laie i-a împlântat cu ciocanul un piron de fier în gură, între buze, ţintuindu-l astfel de pământ. Oştenilor lui Barac, sosiţi curând după aceea, le-a arătat vrăjmaşul pironit în ţărână. Şi, întocmai cum prezisese Debora, această victorie a fost obţinută de femei[3]. Barac s-a îndreptat cu oastea spre Asor şi l-a omorât pe Iabin, venit în întâmpinarea lui. După ce l-a ucis pe comandant şi a distrus din temelii oraşul, Barac i-a cârmuit pe israeliţi vreme de patruzeci de ani.

CAPITOLUL VI

1. Dar după ce Barac şi Debora şi-au dat sfârşitul aproape în acelaşi timp, madianiţii, cu ajutorul amaleciţilor şi al arabilor, au

[2] Iaela, soţia lui Heber Cheneul, a cărui casă era în bune relaţii cu Iabin, regele Haţorului *(Canea Judecătorilor,* IV, 17).

[3] Cutezătoarea faptă a Iaelei, soţia lui Heber Cheneul, şi jalnicul sfârşit al generalului canaaneean au fost celebrate în *Cântarea Deborei ţi a lui Barac,* unde proorocită demonstrează şi un autentic talent poetic, fiind autoarea unuia dintre cele mai vechi texte lirice ale *Bibliei,* compus la scurtă vreme după eveniment *(Cartea Judecătorilor,* cap. 5). Flavius Josephus nu menţionează deloc celebra cântare a judecătoarei biblice (1200 î.e.n.)-

268

declarat război israeliţilor şi, învingându-i într-o mare bătălie, le-au devastat lanurile şi au dus cu ei pradă bogată. Hărţuiţi vreme de şapte ani fără întrerupere, israeliţii au părăsit în întregime câmpia, retrăgându-se în munţi, şi şi-au săpat galerii în grote, unde şi-au pus la adăpost tot ce mai scăpase din mâinile duşmanilor. Căci madianiţii porneau în expediţiile lor numai vara, lăsân-du-i pe israeliţi să-şi însămânţeze ogoarele în timpul iernii, ca să poată prăda ceea ce agonisiseră aceştia cu multă trudă. Lipsa bucatelor a dus la instaurarea foametei şi de aceea şi-au îndreptat ei rugile spre Dumnezeu, implorându-l să-i ajute.

2. Ghedeon, fiul lui Ioas, unul dintre rarele mădulare ale seminţiei lui Manasses, cară acasă nişte snopi de grâu va să-i treiere pe ascuns în teascul său, temându-se să facă acest lucru pe arie, din cauza duşmanilor. Duhul ce i s-a arătat atunci avea înfăţişarea unui tânăr[1] şi l-a numit un om fericit şi alesul lui Dumnezeu, la care el i-a răspuns, spunându-i: „Iată şi marea dovadă a binecuvântării Sale: faptul că folosesc teascul în locul ariei!" Dar tânărul l-a îndemnat să-şi arate curajul, străduindu-se să-şi elibereze poporul. Ghedeon i-a spus că aşa ceva nu-i cu putinţă: căci seminţia din care se trăgea era puţin numeroasă, iar el însuşi, mult prea tânăr ca să se poată gândi la o asemenea ispravă. Domnul i-a făgăduit că-l va înzestra el cu ceea ce îi lipseşte şi că va dărui israeliţilor victoria dacă Ghedeon se va afla în fruntea lor.

3. Ghedeon a povestit această întâlnire unor tineri, câştigând încrederea lor: drept urmare, şi-a strâns degrabă o oaste de zece mii de oameni. Dar Dumnezeu i s-a arătat în vis lui Ghedeon şi i-a spus că, prin firea lor, oamenii erau făcuţi să se iubească doar pe ei înşişi şi să-i urască pe cei deosebit de virtuoşi, astfel încât recunoşteau cu greu că lui Dumnezeu îi revenea meritul victoriei, pe care ei şi-o atribuia[1].! mai degrabă lor şi unei oştiri numeroase, în stare să întâmpine cum se cuvine vrăjmaşul. Pentru ca ei să afle că izbânda a fost obţinută numai cu sprijinul lui Dumnezeu, l-a sfătuit pe Ghedeon ca la amiază, când arşiţa era în toi, să-şi ducă oastea până la fluviu şi pe cei care îşi vor pleca genunchii să bea apă, să-i socotească bărbaţi viteji; în schimb, privitor la cei ce vor sorbi apa cu şovăială şi îngrijorare, să fie convins că

[1] îngerul Domnului *(Cartea Judecătorilor,* VI, 1l-l2).

269

o făceau din frica lor faţă de duşmani. Când Ghedeon a făcut această încercare, ascultând de îndemnul Domnului, s-au găsit trei sute de oşteni care i-au dus apa la gură cu mâinile grijulii şi fremătătoare. Atunci Dumnezeu i-a poruncit lui Ghedeon să pornească doar cu aceştia împotriva vrăjmaşului. Ei şi-au aşezat tabăra lângă fluviul Iordan, urmând să-l străbată a doua zi.

4. întrucât Ghedeon era încercat de frică (căci primise porunca divină de a da atacul în timpul nopţii), Dumnezeu, care dorea să-l lecuiască de orice teamă, i-a cerut să se strecoare până la corturile madianiţilor, împreună cu unul dintre oştenii lui; acolo îşi va recăpăta încrederea şi curajul. Ascultând porunca primită, Ghedeon a şi pornit la drum; îl însoţea slujitorul său Phara. Când au ajuns în preajma unui cort, ei au zărit nişte luptători stând de veghe şi unul povestea celui cu care împărţea cortul visul pe care Ghedeon putea să-l asculte şi el. I-a fost dat să audă următoarele. Vorbitorului i s-a părut că vede o pâine rotundă de orz atât de rea încât oamenii de-abia o puteau mânca. Aceasta s-a rostoglit prin mijlocul taberei, doborând cortul regelui, apoi şi pe cele ale tuturor oştenilor. Celălalt i-a spus că visul prevestea pieirea oştirii întregi, dezvăluind şi pe ce se întemeia tălmăcirea lui: „Dintre toate grăunţele, orzul este fără îndoială cel mai dezgustător. între toate popoarele din Asia, israeliţii sunt acum cei mai înjosiţi, aidoma boabelor de orz. Cei care se dovedesc mai viteji din rândul israeliţilor erau Ghedeon şi ostaşii săi. Deoarece susţii că ai văzut cum pâinea de orz ne-a răsturnat cortul, tare mă tem că

Domnul îi va dărui lui Ghedeon izbânda asupra noastră!"[2]
5. Visul acesta, ajuns la urechile lui, a dat imbold speranțelor şi curajului lui Ghedeon care a înfățișat prevestirea duşmanilor şi soților săi, dându-le porunca să se înarmeze. îmbărbătați de visul ce le-a fost povestit, aceştia s-au arătat gata să-i aducă la îndeplinire ordinul. La cea de-a patra strajă, Ghedeon a condus la luptă trupele sale, împărțite în trei cete: fiecare număra o sută de ostaşi. Toți purtau câte o amforă goală unde se afla o torță aprinsă pentru ca duşmanii să nu observe înaintarea lor, iar în mâna stângă aveau coarne de berbec, ținând loc de trâmbițe. Mare era suprafața ocupată de tabăra duşmanilor (căci ei stăpâneau un uriaş număr de cămile), şi toți erau aşezați în cerc, împărțirea

[2] Vezi *Cartea Judecătorilor,* VII, 13-l4

făcându-se după popoarele din care făceau parte. Evreii fuseseră avertizați ca, de îndată ce vor ajunge în apropierea duşmanilor, la primirea semnalului convenit, să trâmbițeze din coarnele de berbec şi, după ce şi-au spart amforele, să năvălească cu torțele în mână asupra duşmanilor, scoțând strigăte puternice. Astfel vor obține ei victoria pe care Dumnezeu i-o făgăduise lui Ghedeon, şi luptătorii lui au făcut întocmai cum li s-a poruncit. Treziți pe neaşteptate din somn, oamenii au fost cuprinşi de o mare buimăceală şi spaimă, fiindcă era încă noapte şi Dumnezeu tocmai asta urmărise. Puțini dintre ei au fost uciși de vrăjmaşi, cei mai mulți fiind însă răpuşi de propriii lor aliați, deoarece limbile pe care le vorbeau se deosebeau din cale-afară. Cum s-a stârnit zarva, toți îi luau drept duşmani pe cei ce le ieşeau în cale şi îi ucideau pe loc. A fost un măcel cumplit şi când vestea izbânzii lui Ghedeon a răzbit la israeliți, aceştia au şi pus mâna pe arme. Pornind pe urmele fugarilor, ei i-au ajuns din urmă pe duşmani într-o văgăună înconjurată de torenți, unde nu mai puteau înainta deloc. încolțiți din toate părțile de israeliți, vrăjmaşii au fost răpuşi împreună cu cei doi regi ai lor, Oreb şi Zeb. Ceilalți comandanți au plecat apoi cu oastea care le mai rămăsese (erau aproape optsprezece mii de luptători[3]) şi şi-au aşezat tabăra nu prea departe de israeliți. Ghedeon nu s-a arătat istovit de eforturile depuse, ci i-a urmărit cu oastea lui întreagă şi i-a ucis pe toți duşmanii care l-au înfruntat, luându-i prizonieri pe ultimii comandanți, Zebes şi Salmanas. Dintre madianiții şi arabii care veniseră în ajutorul lor, au căzut în această bătălie o sută şi douăzeci de mii de oameni. în mâinile evreilor au încăput multe prăzi: aur, argint, țesături, cămile şi vite. După ce i-a ucis pe regii moabiților[4], Ghedeon s-a întors în patria lui, Efran.
6. Cei din seminția lui Efraim erau foarte geloşi pe izbânzile obținute de Ghedeon şi s-au hotărât să se răfuiască cu el, invocând faptul că îi atacase pe duşmani fără să le comunice nimic. Fiind un bărbat chibzuit şi plin de virtuți, Ghedeon le-a răspuns că n-a pornit împotriva vrăjmaşilor de capul lui, ci la porunca

[3] Numărul soldaților lui Zebah şi Țalmuna se ridica la 15.000 *(Cartea Judecătorilor,* VIII, 10).
[4] Ghedeon i-a ucis cu mâna lui pe regii capturați, fiindcă oamenii săi au refuzat să-i execute *(Cartea Judecătorilor,* VIII, 20-21).

Domnului, aşa că poate să-i socotească şi pe ei părtaşi la victorie, alături de cei care au luptat pentru înfăptuirea ei. Prin aceste vorbe le-a potolit mânia, făcând evreilor un serviciu mai mare decât cel adus de strălucitele izbânzi asupra duşmanului. în felul acesta, el i-a ferit pe evrei de primejdia unei învrăjbiri între cetățeni. Pentru trufia ei, seminția avea să-şi primească pedeapsa cuvenită, după cum vom arăta la momentul potrivit.
7. Ghedeon era dispus să renunțe la domnie, dar a fost silit s-o dețină vreme de patruzeci de ani. Ca Judecător, a împărțit dreptatea în pricinile care au ajuns la el şi toate sentințele date de el au fost socotite fără cusur. După ce şi-a dat sfârşitul la bătrâneți adânci, a fost înmormântat în patria lui, Efran.

CAPITOLUL VII

1. El a zămislit şaptezeci de fii legitimi (fiindcă avea mai multe femei) şi un copil din flori de la concubina lui, Druma, cu numele de Abimelec. După ce tatăl său a murit, acesta s-a dus la rudele mamei sale din Sichim (căci acolo venise pe lume), primind bani de la ele, care se distinseseră prin multe nelegiuiri. S-a întors cu aceştia la casa părintească, omorându-şi toți frații, cu excepția lui Ioatham, care a avut norocul să scape cu fuga[1], în tot ceea ce a înfăptuit Abimelec, s-a purtat ca un tiran, socotind că era drept numai ceea ce poftea el şi-i urmărea cu îndârjire-pe cei ce apărau legile.
2. O dată, când în Sichim era o sărbătoare obştească şi întregul popor se îndrepta într-acolo, fratele său Ioatham, despre care am spus că a scăpat cu fuga, s-a urcat pe piscul muntelui Garizin (situat aproape de oraşul Sichim) şi strigând cu glas

[1] Mezinul Iui Ghedeon s-a ascuns *(Cartea Judecătorilor,* DC, 5).

puternic, spre a fi auzit, a cerut mulțimii să facă linişte ca să dea ascultare vorbelor sale. Când s-a făcut tăcere, el a povestit că, înzestrați odinioară cu grai omenesc, arborii au mers la întrunire, rugând smochinul să domnească asupra lor. Când acesta le-a respins cererea, fiindcă voia să se mulțumească cu cinstea adusă de propriile sale fructe, aşa cum ceilalți pomi nu erau în stare să le producă, arborii n-au încetat să renunțe în favoarea altora la onoarea de a fi rege, hotărând, aşadar, să acorde demnitatea viței de vie. Şi vița de vie, când a fost aleasă, s-a sustras de la înscăunare cu cuvintele folosite de smochin. Deoarece măslinul a refuzat, de asemenea, această onoare, mărăcinele, care s-a oferit singur să domnească asupra arborilor (căci alături de lemne, şi el putea să ia repede foc), a susținut că va prelua el stăpânirea, făgăduind că o să guverneze fără preget. Se cuvine însă ca ei să

stea în umbra lui: dacă îi vor unelti cumva pieirea, va arunca focul peste ei, ca să-i nimicească[2]. Ioathan a spus că a povestit acestea nu de dragul glumei, ci fiindcă cei care au primit atâtea binefaceri din partea lui Ghedeon au privit nepăsători cum Abimelec a pus mâna pe putere şi s-au făcut părtaşi la uciderea fraţilor acestuia, firea lui nedeosebindu-se deloc de foc. După ce a cuvântat astfel, Ioathan a fugit iar şi, vreme de trei ani, a trăit ascuns în munţi de teama lui Abimelec.
3. N-a trecut mult de la această sărbătoare şi sichimiţii (care se căiau fiindcă îngăduiseră uciderea fiilor lui Ghedeon) l-au alungat din oraşul şi seminţia lor pe Abimelec. Dar el şi ai săi puneau la cale pedepsirea oraşului. Deşi sosise vremea când se recoltau strugurii, sichimiţii se temeau să se ducă pe câmp la culesul roadelor, să nu le pricinuiască vreun rău Abimelec. Tocmai atunci sosise la ei Gaal, unul dintre căpeteniile lor, împreună cu o ceată de oameni bine înarmaţi şi cu rudele sale, aşa că sichimiţii l-au rugat să le asigure paza în timpul culesului viilor. După ce ei au primit această cinste, sichimiţii au plecat la câmp împreună cu Gaal şi ceata lui de oşteni. Au putut să-şi aducă acasă recolta în siguranţă, au sărbătorit alianţa printr-un ospăţ, cutezând să-l blesteme fără înconjur pe Abimelec. Comandantul a ocupat

[2] Prima fabulă biblică *(Cartea Judecătorilor,* DC, 8-l5) este cu câteva secole mai vârstnică decât fabuliştii elini, care tratează un subiect similar, dar cu personaje animaliere.

273

locurile de pândă din jurul oraşului şi a prins pe mulţi dintre luptătorii lui Abimelec, omorându-i pe loc.
4. Dar aşa-numitul Zebul, una dintre căpeteniile sichimiţilor şi prietenul lui Abimelec, l-a anunţat prin solii săi felul cum Gaal aţâţa poporul împotriva lui, îndemnându-l totodată să stea la pândă în preajma cetăţii. Singur îl va convinge pe Gaal să pornească împotriva lui Abimelec, stând astfel în puterea acestuia să se răzbune pe el. Dacă va fi aşa, Zebul îi făgăduia că poporul se va împăca din nou cu dânsul. Abimelec s-a aşezat aşadar la pândă, iar Gaal aştepta nepăsător în poarta cetăţii, Zebul fiind în preajma lui. Când a zărit apropierea unor oşteni bine înarmaţi, Gaal i-a strigat lui Zebul că spre ei vin nişte oameni cu arma în mână. Zebul i-a răspuns că nu erau decât umbrele stâncilor. Când aceştia s-au apropiat şi s-a văzut limpede ceea ce erau, Gaal i-a spus că nu de umbre era vorba, ci de o ceată de oşteni. Zebul i-a replicat atunci: „Au nu l-ai învinuit tu pe Abimelec de laşitate? De ce nu arăţi acum că eşti bărbat, ducându-te să-l înfrunţi făţiş?" Luat prin surprindere, Gaal şi-a măsurat puterile cu Abimelec şi unii dintre ai săi au căzut în luptă, el însuşi retrăgându-se în oraş cu cei ce scăpaseră teferi. între timp, Zebul a făcut în aşa fel încât Gaal să fie alungat din oraş şi l-a ponegrit că în încleştarea cu oştenii lui Abimelec fusese lipsit de curaj şi laş. De altfel, Abimelec, cunoscând faptul că sichimiţii vor ieşi din nou la culesul strugurilor, s-a pus la pândă în preajma oraşului. Când locuitorii au ieşit în câmp, a treia parte a oştirii sale a ocupat porţile cetăţii, ca să împiedice reîntoarcerea cetăţenilor; celelalte două părţi i-au împrăştiat pe sichimiţi şi au pornit în urmărirea lor, cu toţii găsindu-şi sfârşitul. Abimelec a distrus oraşul din temelii (căci el s-a predat fără asediu), a presărat sare pe ruinele sale, apoi a plecat mai departe; astfel şi-au pierdut viaţa toţi sichimiţii. Dar cei care scăpaseră de primejdie^şi se răspândiseră în ţinutul din jur, s-au strâns laolaltă, instalându-se pe o stâncă inaccesibilă, şi s-au pregătit s-o înconjoare cu un zid de apărare[3]. Când a aflat de intenţia lor, Abimelec le-a luat-o înainte, s-a îndreptat cu întreaga lui oaste într-acolo. A adus el însuşi o legătură de lemne uscate, dornic să împresoare locul, şi a dat poruncă oştirii sale să-i urmeze pilda. După ce lemnele au fost îngrămădite în scurtă

[3] Cei aflaţi în turnul Sichemului s-au refugiat în tumul capiştei lui Baal-Berit *(Cartea Judecătorilor,* DC, 46).

274

vreme de jur împrejurul stâncii, a azvârlit deasupra lor torţe şi materiale care se aprind şi ard lesne, stârnind o vâlvătaie uriaşă. Nimeni dintre cei refugiaţi pe stâncă n-a scăpat cu viaţă, ci toţi bărbaţii au fost mistuiţi de flăcări, alături de soţiile şi copiii lor, în număr de cincisprezece mii[4], iar dintre ceilalţi o mulţime numeroasă. O asemenea nenorocire cumplită s-a abătut asupra sichimiţilor şi jalea ar fi fost încă şi mai mare dacă ea n-ar fi fost primită ca o dreaptă pedeapsă pentru răul pe care îl pricinuiseră unui bărbat atât de merituos ca Ghedeon.
5. Abimelec, care stârnise groază în rândul israeliţilor prin stârpirea sichimiţilor, arăta pe faţă că va întreprinde fapte şi mai îndrăzneţe, neîncetând să recurgă la silnicie mai înainte de nimicirea tuturora. A pornit, aşadar, împotriva Thebei[5] printr-o incursiune rapidă. Deoarece şi acolo se găsea un turn întărit în care se adăpostise întreaga mulţime, Abimelec a vrut să-l ase-dieze. Atunci când el însuşi s-a năpustit plin de curaj asupra porţii, o femeie a aruncat dintr-un turn o bucată de piatră de râşniţă[6] în creştetul capului său. Abimelec a căzut atunci la pământ, ru-gându-se de scutierul său să-l omoare de-a binelea, ca nu cumva să se spună că a fost răpus de o femeie. Acesta i-a îndeplinit porunca. Astfel şi-a-primit Abimelec pedeapsa pentru uciderea fraţilor săi şi pentru nenorocirile pe care a cutezat să le căşuneze sichimiţilor. Aşa şi-a plătit el nelegiuirea, întocmai cum prezisese Ioatham. Oştenii care îl însoţeau pe Abimelec s-au împrăştiat după moartea acestuia, întorcându-se la vetrele lor.
6. Apoi, ocârmuirea israeliţilor a preluat-o Zaires[7] galaadeanul din seminţia lui Manasses, bărbat norocos în toate privinţele, dar mai ales pentru faptul că a zămislit copii voinici, în număr de treizeci, călăreţi destoinici şi care deţineau în oraşele din Galaad rangul de magistraţi. După ce a stăpânit asupra lor vreme de douăzeci şi doi de ani, el a murit la adânci bătrâneţi şi a fost îngropat în oraşul galaadean Camon.

[4] în tumul Sichemului au murit aproape o mie de bărbaţi şi de femei *(Cartea Judecătorilor,* IX, 49).
[5] Numele oraşului eră Teveţ *(Cartea Judecătorilor,* K, 50).
[6] Râşniţa alcătuită din bucăţele de piatră era folosită la măcinarea cerealelor.
[7] După moartea lui Abimelec, Judecătorul lui Israel vreme de douăzeci şi trei de ani a fost Tola, fiul lui Pua, din seminţia lui Isahar *(Cartea*

Judecătorilor, X, l-2).
275
7. Deoarece în toate triburile evreilor se instauraseră neorânduiala şi încălcarea legilor Domnului, ammaniţii şi filistenii îi priveau cu dispreţ, prădându-le ţara cu o oaste mare şi, după ce ocupaseră Perea[8] întreagă, au cutezat să cucerească şi restul teritoriului lor. Nenorocirile îndurate au redat înţelepciunea evreilor, care au adresat rugi Domnului, i-au închinat jertfe, l-au implorat să-şi domolească severitatea şi, înduplecat de stăruinţele lor, să-şi alunge supărarea. Devenind mai blând şi mai împăciuitor, Dumnezeu le-a făgăduit că-i va ajuta.
8. Când ammaniţii au pătruns în ţinutul galaadean, localnicii s-au retras spre munţi, lipsiţi de un conducător. Trăia pe atunci un anume Iephtes, care se trăgea dintr-un vechi neam nobil şi întreţinea pe cheltuiala lui o oaste proprie. Evreii i-au trimis soli şi l-au rugat să vină în ajutorul lor, făgăduind să se supună domniei sale atâta timp cât va trăi. Iephtes nu le-a acceptat rugămintea, imputându-le faptul că nici ei nu i-au dat vreun sprijin când a fost nedreptăţit pe faţă de către fraţii lui. Căci nu le era frate de sânge, ci fusese născut de o femeie străină care cucerise iubirea tatălui lor şi ca atare fusese alungat, dipreţuindu-i-se slăbiciunea. De atunci el locuia în ţinutul numit Galaditis şi-i lua în solda lui pe toţi cei ce se refugiau la dânsul. în cele din urmă, Iephtes s-a lăsat înduplecat de rugăminţile şi de jurământul lor că primeau să se supună puterii sale pentru totdeauna, pregă-tindu-şi oastea de război.
9. După ce s-a îngrijit repede să-şi procure lucrurile necesare, Iephtes şi-a încartiruit trupele în oraşul Masphath,-mânându-şi solii la regele ammaniţilor, ca să se plângă de expediţia lui de cucerire. Acesta şi-a trimis propriii săi soli şi a imputat israeliţilor plecarea lor din Egipt, cerându-le totodată să părăsească Amorea, care aparţinuse odinioară strămoşilor săi. Iephtes i-a răspuns regelui că reproşează fără temei israeliţilor isprava precursorilor care puseseră stăpânire pe Amorea, căci mai degrabă ar trebui să le mulţumească pentru faptul că ei au cruţat ţara ammaniţilor (fiindcă Moise ar fi fost în stare s-o cucerească). Iar dacă regele poruncea israeliţilor să-i părăsească ţara pe care o stăpâneau de trei sute de ani, prin îngăduinţa Domnului, reieşea de la sine că trebuie să se recurgă la folosirea armelor.
[8] Regiune a Palestinei, situată dincolo de Iordan.
276
10. După rostirea acestor vorbe, Iephtes a lăsat solii să plece şi l-a rugat pe Dumnezeu să-i dăruie izbânda, făcând solemnul legământ că, dacă se va întoarce teafăr acasă, va aduce jertfă Domnului prima făptură care va veni în întâmpinarea lui. Apoi s-a ciocnit cu duşmanii, i-a învins şi a omorât mulţi dintre ei, urmărindu-i până în oraşul Maliath. A năvălit şi în ţinuturile ammaniţilor, a dărâmat multe oraşe şi s-a ales cu o pradă bogată, eliberându-şi propriul popor de o robie pe care a îndurat-o vreme de douăzeci şi doi de ani. Ajuns acasă, a dat peste el o nenorocire care nu se potrivea deloc cu norocoasa lui expediţie: la reîntoarcere, i-a ieşit în întâmpinare, cea dintâi, singura lui fată, care era neprihănită. în amamica-i durere, a gemut adânc şi şi-a certat fiica pentru graba ei de a-l întâmpina: potrivit legământului său, trebuia s-o aducă jertfă lui Dumnezeu. Iar ea şi-a primit fără să crâcnească soarta ce-o aştepta: aceea de a muri pentru victoria propriului părinte şi eliberarea concetăţenilor ei. A cerut s-o păsuiască două luni, ca să-şi deplângă tinereţea alături de concetăţenii ei; abia atunci va fi gata să-i aducă la îndeplinire solemnul legământ. Iephtes a îngăduit fiicei sale răgazul cerut şi, după scurgerea lui, şi-a adus fiica jertfă arderii de tot, făcând ceea ce nici în spiritul legii, nici pe placul lui Dumezeu nu era[9], fără să se preocupe de viitor şi de ce vor gândi urmaşii despre fapta lui, când va ajunge la ei.
11. Dar cei din seminţia lui Efraim l-au ameninţat cu războiul fiindcă nu i-a luat ca părtaşi la expediţia împotriva ammaniţilor, ci şi-a păstrat doar pentru el prada şi faima faptelor eroice. Iephtes le-a răspuns că nu le era străin faptul că rudele lor de sânge erau pândite de război şi n-au venit când au fost chemaţi în ajutor, deşi s-ar fi cuvenit să sosească degrabă, fără să fie rugaţi, la aflarea ştirii. Apoi le-a cerut să cumpănească la nedreptatea faptei lor, fiindcă îşi atacau propriile rude, ei, care nu îndrăzniseră să lupte cu vrăjmaşii. I-a mai ameninţat că îi va pedepsi pe efraimiţi cu asprime, prin voinţa Domnului, dacă nu vor dovedi înţelepciune. Fiindcă ei nu s-au lăsat înduplecaţi prin vorbe, ci şi-au strâns
[9] După cum a reieşit din episodul privitor la Abraham şi la propriul său fiu, Isaac, Dumnezeu nu agrează aducerea de jertfe omeneşti, spre deosebire de Artemis, care îl obligă pe Agamemnon s-o sacrifice pe fiica lui, Ifigenia, pentru ca flota aheană, condusă de el, să poată pleca din portul beoţian spre Troia.
277
trupele ca să-l întâmpine, el şi-a chemat oastea din Galaad şi le-a pricinuit o grea înfrângere. După aceea i-a urmărit pe fugari şi, ocupând vadurile Iordanului, a ucis patruzeci şi două de mii dintre ei.
12. Iephtes s-a stins din viaţă, după ce i-a cârmuit pe israeliţi timp de şase ani şi a fost înmormântat în patria lui, la Sebe, un oraş din ţinutul Galadenei.
13. După moartea lui Iephtes, rangul de conducător l-a primit Apsan din oraşul Bethleem, aparţinând seminţiei lui Iuda. Acesta avea şaizeci de copii: treizeci de feciori şi acelaşi număr de fete; când el şi-a dat duhul, toţi erau în viaţă; fiicelor le-a găsit soţi şi fiilor, soţii pe măsură. Nu mai rămâne altceva demn de menţionat despre domnia lui de şapte ani; a murit la adânci bătrâneţi, fiind îngropat în patria lui.
14. După moartea lui Apsan, cârmuirea a preluat-o Eleon din seminţia lui Zabulon; nici despre domnia lui, care a durat zece ani, nu avem nimic de semnalat.
15. Despre Abdon, fiul lui Heldel din seminţia lui Efraim, originar din oraşul Pharathon, care a deţinut puterea

după Apsan, se pomeneşte doar faptul că a avut copii buni. Deoarece a trăit în timp de pace şi linişte, n-a avut prilejul să îndeplinească strălucite fapte de arme. El a zămislit patruzeci de fii, de la care a avut treizeci de nepoți. Toți cei şaptezeci erau călăreți neîntrecuți şi obişnuiau să călărească alături de ei; toți mai trăiau când el a murit de bătrânețe, fiind înmormântat cu mult fast în Pharathon.

CAPITOLUL VIII

1. După ce Abdon s-a stins din viață, filistenii i-au biruit pe israeliți şi le-au cerut bir vreme de patruzeci de ani. De această asuprire au fost eliberați în felul următor.

2. Manoch, unul dintre puținii daniți nobili şi fără îndoială cel mai de vază din patria lui, avea o femeie de o mare frumusețe şi le întrecea pe toate cele de seama ei. Nu-i născuse însă nici un copil şi el îndura cu greu lipsa odraslelor, ieşind adesea la marginea oraşului (unde era un câmp întins), spre a-l ruga pe Dumnezeu să-i dăruiască şi lui copii legitimi. Deoarece îşi iubea nespus de mult soția, era stăpânit de o gelozie fără margini. Pe când se afla singură acasă, femeii i s-a arătat un duh, îngerul Domnului, sub înfățişarea unui tânăr chipeş şi măreț care i-a adus îmbucurătoarea veste că, prin voința lui Dumnezeu, va naşte un fiu frumos şi deosebit de puternic şi că, ajuns la vârsta bărbăției, el îi va înfrânge pe filisteni. îngerul a îndemnat-o să nu-i tundă părul şi să nu-i dea nici o altă băutură în afară de apă[1], fiindcă aceasta era voia Domnului. După rostirea acestor vorbe, îngerul s-a făcut nevăzut, venirea lui fiind legată de voința divină.

3. După întoarcerea lui acasă, femeia a povestit soțului ce aflase de la înger, lăudând totodată frumusețea şi măreția tânărului, încât bărbatul a fost cuprins de gelozie şi a început s-o bănuiască că s-a îndrăgostit de el. Ca să înlăture necugetata supărare a soțului, ea l-a rugat pe Dumnezeu să-i trimită din nou îngerul, pentru ca şi bărbatul ei să-l vadă la față. Prin grația lui Dumnezeu, îngerul a revenit pe când ea se afla în afara oraşului şi i s-a arătat după ce soțul tocmai se îndepărtase. Femeia l-a implorat să mai zăbovească puțin până la întoarcerea lui. îngerul şi-a dat încuviințarea şi femeia l-a chemat atunci pe Manoch. De îndată ce a văzut îngerul, acesta tot n-a încetat să-l bănuiască şi de aceea l-a rugat să-i împărtăşească şi lui lucrurile pe care le vestise soției sale. Iar când îngerul i-a răspuns că trebuie să se mulțumească cu ceea ce i-a încredințat numai femeii, Manoch a dorit să-i spună cine este[2], ca să-şi arate recunoştința după naşterea fiului său, putând să-i ofere un dar. Când îngerul i-a răspuns că n-are nevoie de aşa ceva (fiindcă nu din această pricină venise el ca să-i aducă vestea bună a naşterii unui fiu), Manoch l-a rugat să mai rămână, ca să-l poată găzdui. îngerul nu s-a învoit, dar apoi a cedat stăruințelor sale şi a rămas până ce i se aducea darul

[1] Impunerea acestor restricții denota că viitorul ei fiu va fi un nazireu pe viață, ferindu-se să bea vin, să mănânce ceva necurat sau să-şi taie pletele.

[2] Nici îngerul biblic nu-şi dezvăluia numele, răspunzând lui Manoch că el este minunat *(Cartea Judecătorilor,* XIII, 17-l8).

de ospeție. Când Manoch a înjunghiat repede un ied, cerând soției sale să-l gătească pentru cină şi toate au fost gata, îngerul a poruncit ca pâinea şi carnea să fie puse pe o stâncă, lăsând deoparte vasele. După ce s-a făcut aşa cum a cerut, cu toiagul pe care îl avea la el, îngerul a atins carnea şi numaidecât a țâşnit o flacără care a mistuit-o împreună cu pâinea[3]. Slujindu-se de fum ca de un car, îngerul s-a înălțat la cer în văzul gazdelor. Deoarece Manoch s-a temut nespus că şi-au atras asupra lor primejdia pentru că-l zăriseră pe Domnul, soția lui l-a încurajat, spunându-i că faptul de a-l fi văzut pe Domnul le va aduce binecuvântarea.

4. Ea a rămas grea şi a ținut seamă de recomandările primite, aducând pe lume un fiu ce s-a chemat Samson: numele acesta înseamnă voinic. El a crescut repede şi era vădit că va deveni prooroc, fiindcă era cumpătat la mâncare şi nu-şi tundea pletele.

5. Când s-a dus împreună cu părinții lui la Thamna, oraş al filistenilor, în timpul sărbătorilor cetății, Samson s-a îndrăgostit de o fată din partea locului, rugându-şi părinții să-l însoare cu această copilă. Ei i-au respins mai întâi cererea, de vreme ce ea era de alt neam, dar, întrucât Dumnezeu a socotit că această căsătorie era în folosul evreilor, Samson a reuşit să obțină căsătoria cu fata aceea. Deoarece venea acum deseori în vizită la părinții fetei, s-a întâlnit pe drum cu un leu şi, în pofida faptului că era neînarmat, s-a năpustit asupra lui, l-a sugrumat cu mâinile goale[4] şi l-a zvârlit într-un tufiş la marginea drumului.

6. Când s-a dus din nou la fata dragă lui, Samson a întâlnit un roi de albine care se cuibăriseră în pieptul leului ucis[5], luând de acolo trei faguri de miere, pe care le-a oferit copilei, alături de celelalte daruri aduse pentru dânsa. Când a făcut ospățul de nuntă (la care i-a poftit pe toți), thamniții i-au dat treizeci de flăcăi foarte puternici, care să-l însoțească, chipurile, ca nuntaşi, în realitate însă ca să-l supravegheze, să nu întreprindă nici o faptă mai îndrăzneață. După ce cheful s-a întețit şi ei s-au dedat

[3] Holocaustul este semnalat şi de *Biblie (Cartea Judecătorilor,* XIII, 16 şi 20).

[4] La fel a ucis eroul grec Heracles leul din Nemeea, pe care nu l-a putut doborî nici cu săgețile, nici cu ghioaga lui. Potrivit *Bibliei,* Samson a sfâşiat leul ca pe un ied *(Cartea Judecătorilor,* XIV, 6).

[5] Aristeu şi-a regenerat albinele răpuse de molimă şi foame, înjunghiind patru tauri mari, din burțile cărora au apărut noile roiuri de albine sănătoase (Vergiliu, *Georgice,* IV, 554-558).

glumelor, aşa cum se obişnuieşte în asemenea prilejuri, Samson le-a zis următoarele: „Aşadar, dacă veți dezlega în răstimp de şapte zile[6] ghicitoarea pe care v-o spun acum, voi dărui drept răsplată fiecărui bărbat câte o cămaşă

de in şi un rând de haine". Ca să-şi dovedească agerimea minţii şi totodată să se aleagă cu un câştig, tinerii l-au rugat să le rostească ghicitoarea, care suna astfel: „Atotdevoratorul silnic a dat din el aleasă hrană, dulceaţa-i rămânând neîntrecută". După trei zile de gândire, ei n-au fost în stare să dezlege ghicitoarea şi au implorat-o pe mireasă să afle de la mirele ei tâlcul enigmei, ca să li—I dezvăluie lor (ameninţând-o că o vor azvârli în foc dacă n-o va face). Când ea l-a rugat pe Samson să-i dea la iveală taina, acesta s-a împotrivit la început; apoi, fiindcă ea a stăruit mult şi a vărsat lacrimi, găsind o dovadă sigură că n-o iubea în faptul că nu voia să-i destăinuie tâlcul cimiliturii, Samson i-a povestit că a sugrumat un leu şi că de la albinele descoperite în pieptul fiarei i-a adus în dar trei faguri de miere. Fără să-şi închipuie că fusese amăgit, Samson i-a mărturisit dezlegarea ghicitorii, iar ea a destăinut-o numaidecât tinerilor. în a şaptea zi, când ei trebuiau să dea răspunsul la enigma propusă tinerii s-au întrunit înainte de răsăritul soarelui şi i-au spus lui Samson: „Nimic nu e mai silnic decât leul, nimic nu e mai dulce decât mierea". Iar Samson a adăugat: „Nu-i fiinţă mai şireată ca femeia, cea care mi-a dat vorbele-n vileag". A dat totuşi tinerilor ceea ce le făgăduise, căci el a prădat nişte ascalo-niţi, întâlniţi în calea lui (căci şi ei ţineau de filisteni). După aceea a părăsit nunta, iar fata, pe care o tratase cu dispreţ din cauza mâniei sale, s-a măritat cu prietenul lui, mijlocitorul primei legături. 7. înfuriat de batjocura pe care o suferise, Samson s-a hotărât să se răzbune pe toţi filistenii din pricina soţiei sale. Cum era în toiul verii şi lanurile dădeau în copt, el a prins trei sute de vulpi, a legat făclii aprinse de cozile lor şi le-a dat drumul prin grânele filistenilor. Astfel s-a mistuit în flăcări recolta întreagă. Când au aflat că Samson pusese la cale isprava şi au cunoscut ce anume l-a împins la acest lucru, filistenii şi-au trimis magistraţii la Thamna, iar cea care-i fusese soţie şi rudele sale apropiate au fost date pradă focului, fiind pricina acestei nenorociri.

' Atât dura ospăţul de nuntă.

8. Omorând în câmpie numeroşi filisteni, Samson s-a dus să locuiască pe Aeta, o stâncă fortificată din seminţia lui Iuda. Filistenii au pornit cu oastea împotriva seminţiei lor. Când locuitorii au întrebat de ce trebuie să tragă pe nedrept ponoasele pentru păcatele lui Samson, mai ales că sunt la zi cu plata tuturor birurilor, li s-a răspuns că, dacă vor să treacă drept nevinovaţi să-l predea pe Samson. Deloc dornici să aibă noi neplăceri, cei din seminţia lui Iuda au trimis trei mii de oameni bine înarmaţi, până la stânca Aeta. Ei au deplâns neleguirile pe care Samson a cutezat să le comită împotriva filistenilor, ceea ce putea să atragă după sine pieirea întregului neam evreiesc, explicându-i că veniseră să-l prindă şi să-l dea legat filistenilor şi l-au rugat să se predea de bunăvoie. După ce i-a pus să jure că nu-i vor face nici un rău, în afară de faptul că îl vor încredinţa duşmanilor, Samson a coborât de pe stâncă şi a încăput pe mâinile oamenilor din seminţia lui. Aceştia l-au legat cu două funii şi l-au dus să-l predea filistenilor. Când au ajuns la locul care, datorită faptei săvârşite de Samson se cheamă Falca[7], dar odinioară nu avea nici un nume, filistenii, a căror tabără era situată nu prea departe, au venit în întâmpinarea lui cu strigăte de bucurie, ca şi cum dorinţele lor ar fi fost pe deplin satisfăcute. Dar Samson şi-a smuls legăturile şi, înşfăcând o falcă de asin care zăcea la picioarele lui, s-a năpustit asupra vrăjmaşilor; (cu această falcă) a ucis o mie de oşteni, iar ceilalţi au luat-o la fugă înspăimântaţi.

9. Atunci Samson a devenit mai încrezut decât se cuvenea în urma faptei sale pe care n-o socotea că se datora ajutorului dat de Dumnezeu, ci şi-o atribuia numai forţei sale, fălindu-se că el a doborât o parte din vrăjmaşii săi şi a pus pe fugă cealaltă parte. Chinuit o dată de o sete cumplită, a fost nevoit să accepte că puterile omului sunt slabe şi că doar Dumnezeu poate să facă totul, rugându-l să nu-şi reverse mânia pe el din pricina vorbelor pe care le rostise şi să nu-l dea pe mâna duşmanilor, ci să-l sprijine, ca să scape teafăr din necazul de acum. Dumnezeu s-a lăsat înduplecat de ruga lui şi a făcut ca din stâncă să ţâşnească un izvor cu apă dulce şi îmbelşugată. Samson a numit acest loc „Falca"[8] şi el se cheamă aşa până în zilele noastre.

10. După această luptă, Samson i-a dispreţuit pe filisteni şi s-a dus la Gaza unde a tras la un han[9]. Când magistraţii din Gaza au primit vestea sosirii lui acolo, au ocupat piaţa din faţa porţilor cetăţii, ca el să nu plece pe furiş. Dar Samson (căruia nu i-a scăpat ce puneau ei la cale) s-a năpustit la miezul nopţii cu furie asupra porţii, a ridicat-o împreună cu uşorii, zăvorul şi întreaga-i lemnărie şi, ducând-o în spinare până la un munte din preajma Hebronului[10], a lăsat-o acolo.

11. Mai târziu, Samson s-a abătut de la datinile strămoşeşti şi ducea o viaţă păcătoasă, imitând obiceiurile străine: acesta este începutul tuturor relelor. Căci s-a îndrăgostit de o femeie dintre desfrânatele filistine care se numea Dalila, trăind cu ea. Cei ce stăteau în fruntea treburilor publice ale filistenilor au venit la dânsa ca s-o convingă prin darurile lor să afle de la Samson pe ce se întemeiază puterea lui, făcându-l de neînvins. Dalila s-a învoit şi, în timp ce chefuiau şi făceau dragoste, şi-a mărturisit admiraţia faţă de faptele eroice ale lui Samson, străduindu-se să descopere de ce deţinea o putere atât de mare. Dar Samson (care-şi păstrase mintea întreagă) a dejucat viclenia prin vicleşug şi i-a spus Dalilei că, dacă va fi legat cu şapte curmeie de viţă, care pot fi lesne în-doite, atunci şi el va deveni mai slab decât toţi ceilalţi. Mulţumită de acest răspuns, a transmis totul filistenilor fruntaşi, ascunzând în casa ei câţiva oşteni. în timp ce Samson căzuse într-un somn adânc, ameţit de băutură, aceştia l-au cetluit cu curmeie de viţă cât mai zdravăn cu putinţă; apoi Dalila i-a strigat că era împresurat de duşmani. Samson şi-a rupt legăturile din curmeie de viţă şi s-a pregătit să se apere de oricine l-ar fi atacat. Apoi femeia, în timp ce întreţinea iar legături cu Samson, s-a arătat jignită de faptul că, neîncrezător în fidelitatea ei, n-a vrut să-i dezvăluie ceea ce ţinea atât de mult să ştie, ca şi cum n-ar fi fost în stare să tacă din gură, nedivulgând

ceea ce ar putea să-i facă rău. Dar Samson a amăgit-o din nou pe Dalila când i-a spus că, dacă va fi legat cu şapte funii trainice, puterile lui ar slăbi, ceea ce n-a avut urmările aşteptate. A treia oară a susţinut că pletele lui trebuie

[7] Ramat-Lehi (*Cartea Judecătorilor,* XV, 17).

[8] „Izvonil celui ce strigă" se chema locul din Lehi unde şi-a astâmpărat setea Samson şi duhul lui s-a înviorat *(Cartea Judecătorilor,* XV, 19).

[9] în Gaza, Samson a dormit la o femeie desfrânată *(Cartea Judecătorilor,* XVI, 1).

[10] Distanţa dintre Gaza şi Hebron este de 60 de km., pe care biblicul Heracles a străbătut-o cu poarta cetăţii în spinare.

să fie împletite[11]. Cum nici acest lucru nu s-a dovedit adevărat, Dalila şi-a sporit şi mai mult insistenţele, astfel încât, în sfârşit, Samson (căci era dinainte hărăzit să cadă în nenorocire), dornic să recâştige favoarea Dalilei, i-a zis următoarele: „Domnul, ce-mi poartă de grijă, datorită căruia am şi venit pe lume, mi-a poruncit să las să-mi crească părul şi să nu-l tund niciodată. îmi voi păstra puterea şi ea va spori câtă vreme îmi voi păstra şi îngriji pletele[12]!" Când a aflat în cele din urmă adevărata pricină, Dalila i-a tăiat în taină părul lui Samson şi l-a predat vrăjmaşilor, cărora n-a mai fost în stare să li se împotrivească. Duşmanii i-au scos ochii şi l-au pus în lanţuri.

12. După câtăva vreme, părul lui Samson a crescut din nou. Pe când filistenii celebrau o sărbătoare obştească[13], iar fruntaşii şi bărbaţii lor cei mai de vază benchetuiau în acelaşi loc (adică într-o casă al cărei acoperiş era susţinut de doi stâlpi), a fost chemat Samson la ospăţ pentru ca oamenii să râdă de el în timpul chefului. Socotind cea mai mare nenorocire faptul că ajunsese batjocura lor şi nu se putea răzbuna pe ei, Samson l-a convins pe băiatul care-l ducea de mână să-l călăuzească până la stâlpi, după ce i-a spus că era istovit şi simţea nevoia să se odihnească. O dată ajuns în preajma lor, i-a împins cu toată puterea şi a dărâmat stâlpii de susţinere, astfel încât casa s-a prăbuşit şi, printre cei trei mii de oameni care au pierit sub ruine, s-a numărat şi Samson însuşi. De un asemenea sfârşit a avut parte cel ce a fost Judecătorul israeliţilor vreme de douăzeci de ani. Demn de toată admiraţia este acest bărbat pentru vitejia şi voinicia lui, precum şi pentru curajul cu care şi-a înfruntat moartea. Faptul că a fost viclenit de o femeie trebuie pus pe seama firii omeneşti, care se lasă lesne ademenită de păcat. Oricum, trebuie să i se recunoască meritul că în toate celelalte privinţe a fost un om

[11] „De vei împleti şapte şuviţe de păr din capul meu şi le vei prinde cu un cui de sulul de la războiul de ţesut, atunci eu voi slăbi şi voi fi ca ceilalţi oameni" *(Cartea Judecătorilor,* XVI, 13). Când s-a deşteptat, la venirea filistenilor, Samson a smucit războiul împreună cu ţăsătura.

[12] Dezvăluind legământul său de nazireu trădătoarei Dalila, credulul erou devine vulnerabil şi îşi grăbeşte singur sfârşitul.

[13] Filistenii îşi cinsteau cu acest prilej idolul lor, marele Dagon, zeu important din zona Eufratului mijlociu, cultul său fiind răspândit în Siria şi Palestina. Templul lui Dagon din Aşdod va fi distrus de Macabei.

deosebit şi plin de virtuţi. Rudele sale i-au luat trupul şi l-au îngropat alături de strămoşii săi în oraşul de baştină, Sariasa[14].

CAPITOLUL IX

1. După moartea lui Samson, israeliţii au fost cârmuiţi de Marele Preot Eli. în vremea aceea, ca urmare a foametei care bântuia ţinutul, Elimelec din Bethleem (oraşul aparţine seminţiei lui Iuda) n-a mai putut să rabde această năpastă şi s-a strămutat în ţara moabiţilor împreună cu soţia lui, Naamis, şi cu fiii săi, Chellion şi Mallon. întrucât acolo lucrurile i-au mers aşa cum şi-a dorit, el şi-a însurat feciorii cu femei moabite: Chellion cu Orpha şi Mallon cu Rut[1]. Când s-au împlinit zece ani, Elimelec şi fiii săi au murit la scurtă vreme unul după celălalt, iar Naamis, îndurând cu greu ceea ce i se întâmplase , nu s-a mai împăcat cu însingurarea şi pierderea făpturilor celor mai scumpe, de dragul cărora îşi părăsise ţara, întorcându-se în patria ei. Auzise că acolo toate se îndreptaseră şi domnea prosperitatea. Nurorile n-au vrut să se despartă de ea şi, oricât le-a rugat să nu pornească la drum împreună, ele nu şi-au schimbat hotărârea. Atunci Naamis a insistat şi le-a urat o căsnicie mai fericită decât cea pe care o avuseseră împreună cu fiii ei, precum şi însuşirea celorlalte bunuri şi, pentru ca să aibă parte de toate acestea, le-a implorat să rămână acasă şi să nu-şi părăsească patria, avântându-se împreună spre un viitor nesigur. Orpha, care s-a lăsat convinsă, a rămas. Dar pe Rut n-a înduplecat-o în nici un chip şi a mers cu ea, urmând să împartă aceeaşi soartă.

L

[14] Samson şi-a găsit odihna de veci între Ţora şi Eştaol, în mormântul tatălui său *(Cartea Judecătorilor,* XVI, 31).

[1] Numele soţilor înseamnă: „oftica" şi „boala"; al soţiilor: „cea care îşi arată ceafa" şi „prietenia".

2. Când Rut şi soacra ei au ajuns la Bethleem, ele au fost primite în gazdă de Boaz, ruda lui Elimelec. Privitor la numele pe care îl purta, Naamis a adresat alor săi cuvintele: „mai drept ar fi să-mi ziceţi Mara!", fiindcă în limba ebraică Naamis înseamnă „noroc", iar Mara, „amărăciune". De îndată ce a sosit vremea recoltei, Rut s-a dus la soacra ei şi i-a cerut voie să culeagă spicele din lanuri[2], ca să aibă cu ce să se hrănească, tocmai când Boaz se îndrepta întâmplător spre ţarina lui. De îndată ce a ajuns-o din urmă şi a dat cu ochii de ea, şi-a întrebat între patru ochi vechilul a cui era tânăra. Acela i-a spus stăpânului său tot ce aflase mai înainte despre dânsa. Din simpatie faţă de soacra ei şi în amintirea fiului acesteia, care fusese soţul lui Rut, Boaz a îmbrăţişat-o călduros pe

tânăra femeie, cu multe urări de bine. Nu numai că i-a îngăduit să culeagă spice de pe urma secerătorilor, ci i-a dat voie să recolteze atâta cât era în stare să strângă şi să ducă acasă; a poruncit vechilului ca nu numai să n-o stânjenească pe Rut, ci să şi împartă cu ea mâncarea şi băutura oferită secerătorilor. Rut şi-a.păstrat turta de orz primită la prânz şi a dus-o soacrei sale, împreună cu spicele adunate (dar şi Naamis i-a pus la îndemână o parte din mâncarea pe care vecinii ei plini de bunăvoință i-o aduseseră). Rut a redat întocmai soacrei sale vorbele pe care i le-a spus Boaz. Când Naamis i-a zis că el era ruda lor şi că din cucernicie îi va purta de grijă, Rut s-a dus şi în ziua următoare, împreună cu slujnicele lui Boaz, la culesul spicelor din lanuri.
3. După câteva zile, când orzul fusese treierat, Boaz a venit din nou şi s-a culcat pe arie. Prinzând de veste, Naamis a fost de părere ca Rut să doarmă în preajma lui (căci s-a gândit că va fi în folosul lor dacă el va vorbi cu Rut) şi a trimis-o pe tânăra femeie să se culce la picioarele sale. Iar Rut, în grija ei deosebită de a nu-şi contrazice cu nici un prilej propria soacră, s-a dus la arie şi s-a furişat lângă Boaz, care nu i-a observat prezența, dormind adânc[3]. Dar, pe la miezul nopții, el s-a trezit şi, simțind că o femeie era culcată în preajma lui, a întrebat-o cine era. Ruth şi-a rostit numele şi, spunându-i că venise să stea lângă stăpânul

[2] Săracii aveau acest drept, care depindea de bunăvoința proprietarilor țarinei.
[3] Acest episod din *Cartea Rut,* III, 7-8 i-a inspirat lui Victor Hugo celebrul său poem *Somnul* ***lui*** *Booz* din *Legenda secolelor.*

ei, Boaz a tăcut atunci. Dar, dis-de-dimineață,înainte ca slujitorii să se scoale pentru începerea lucrului, a trezit-o pe Rut şi i-a poruncit să ia orz cât putea să ducă, întorcându-se la soacra ei mai înainte ca cineva să afle că ea dormise acolo. înțelepciunea le cerea să se ferească de clevetiri, mai ales că nu se întâmplase nimic necuviincios între ei. I-a zis apoi: „în toată această întâmplare, am luat următoarea hotărâre. Mai întâi trebuie să-l întreb pe cel ce-ți este rudă mai apropiată dacă vrea să se însoare cu tine. Dacă se va învoi, te vei mărita cu el; dacă însă va refuza, tu vei fi soția mea potrivit legii!"
4. Când Rut a repetat soacrei sale aceste vorbe, Naami a fost cuprinsă de speranța că Boaz le va lua sub ocrotirea lui. Pe la jumătatea zilei, Boaz a venit în oraş, a strâns laolaltă bătrânii cetății, chemând-o pe Rut împreună cu ruda ei apropiată. Când s-a înfățişat ultimul, Boaz l-a întrebat: „Vrei ca moştenirea lui Elimelec şi a fiilor săi să intre în stăpânirea ta?" Acela a primit, căci legea îi dădea acest drept, ca rudă apropiată, şi Boaz i-a zis: „Dar nu mai înainte ca tu să respecți şi cea de-a doua jumătate a legii, îndeplinind toate prevederile ei. Femeia care a venit aici este văduva lui Mallon şi, potrivit legii, trebuie s-o iei de nevastă, dacă vrei să primeşti moştenirea!" Omul a cedat femeia şi moştenirea lui Boaz, care era de asemenea rudă a răposatului, recunoscând că el avea şi nevastă, şi copii. Boaz a chemat bătrânii cetății ca martori şi i-a poruncit femeii să vină şi să-i descalțe ruda de-o sanda, scuipând-o în obraz[4]. Făcând ceea ce i s-a spus, Rut a devenit soția lui Boaz şi după un an i-a născut un fiu. El a fost dădăcit de Naamis, care, la îndemnul celorlalte femei, i-a dat numele de Obed, fiindcă ea l-a crescut ca să-i poarte de grijă la bătrânețe. în limba evreiască, Obed înseamnă „slujitor". Din

.
[4] Prin aceste gesturi, femeia îşi arată disprețul față de bărbatul care nu voia s-o ia de nevastă în numele fratelui său defunct. Cel ce-şi punea piciorul pe un teren sau îşi arunca încălțămintea pe el intra în stăpânirea lui. Sa.ndaua devine simbolul dreptului de proprietate. Când proprietarul şi-o descalță şi o dă cumpărătorului, renunță astfel la acest drept. în *Cartea Rut,* Boaz propune rudei sale să cumpere țarina cuvenită fratelui lor Elimelec. Acesta este dispus s-o facă, dar n-o poate lua de nevastă pe văduva unuia dintre fiii lui Elimelec, pentru a păstra numele celui mort în moştenirea lui. în aceeaşi sursă biblică întâlnim următoarea precizare: „Era în Israel obiceiul acesta: unul îşi descălța sandaua şi o da celuilalt, care primea dreptul de rudenie cea mai apropiată" (vezi *Cartea Rut,* IV, 7).

Obed se trage Iessaeu, şi din aceasta David, care a fost rege, lăsându-şi moştenire tronul urmaşilor săi până în a douăzeci şi una spiță. Iată ce am crezut că trebuie să povestesc despre Rut, vrând să arăt puterea lui Dumnezeu, care poate lesne să înalțe până şi oamenii de rând la rangul cel mai înalt, precum David trăgându-se din părinți neînsemnați.

CAPITOLUL X

1. De îndată ce lucrurile le-au mers tot mai rău, evreii au început să poarte iară război cu filistenii din următoarea pricină. Marele Preot Eli avea doi fii: Ophnis şi Phinees. La fel de sfidători cu oamenii pe cât de lipsiți de evlavie erau față de Dumnezeu, aceştia nu se abțineau de la nici o nelegiuire. Nu se mulțumeau să-şi însuşească ofrandele care li se cuveneau pe drept, ci pe celelalte le luau cu japca. Femeile venite la Tabernacol, aduse de pioşenia lor, erau corupte prin darurile pe care le primeau, unele fiind supuse cu de-a sila, altele seduse cu felurite atenții. Aşadar, prin felul lor de viață, amândoi nu se deosebeau cu nimic de nişte tirani. Tatăl însuşi era foarte supărat pe ei şi aştepta mereu ca Dumnezeu să-i pedepsească pentru blestemățiile lor, iar poporul îi mustra cu asprime. După ce Dumnezeu a vestit viitoarea pieire a fiilor săi, atât lui Eli cât şi profetului Samuel, care pe atunci era de-abia copil, părintele a şi început să-şi bocească feciorii.
2. Vreau să povestesc câteva lucruri despre prooroc mai înainte de a depăna cele privitoare la fiii lui Eli şi la nenorocirea care s-a abătut aupra întregului popor al evreilor. Alcanes, un levit nu prea bogat din seminția lui Efraim, care locuia în oraşul Armatha, avea două soții: Anna şi Phenanna. Ultima îi născu şi câțiva copii, dar continua s-o iubească mai mult pe cea dintâi, în
pofida faptului că nu era zămislitoare de prunci. Când Alcanes a venit împreună cu soțiile sale să aducă jertfe în

oraşul Silo (fiindcă acolo se afla Tabernacolul, aşa cum am spus mai înainte) şi la ospăț a împărțit soțiilor şi copiilor câte o bucată de carne fiecăruia, Anna, văzând odraslele celeilalte femei strânse în jurul mamei lor, a izbucnit în lacrimi şi şi-a deplâns sterpăciunea şi singurătatea. Deoarece bărbatul n-a putut să-i alunge amărăciunea, ea s-a dus la Tabernacol şi l-a implorat pe Dumnezeu să-i dăruiască un fiu şi s-o facă mamă, făgăduindu-i că primul ei născut va fi pus în slujba Domnului şi că va fi crescut cu totul altfel decât celelalte mădulare ale familiei. Când a văzut că se ruga de prea multă vreme, Marele Preot Eli (care stătea în fața Tabernacolului) a socotit că era amețită de vin, spunându-i să plece de acolo. Femeia i-a răspuns că nu băuse decât apă şi că era foarte abătută pentru faptul că nu avea copii, ceea ce o făcuse să ceară ajutorul Domnului. Atunci Eli a mângâiat-o şi i-a zis să nu-şi piardă curajul, deoarece Dumnezeu îi va dărui un fiu.
3. Anna a revenit plină de speranțe la soțul ei, a luat parte la ospăț şi, după ce s-a întors acasă, a rămas grea. A născut apoi un fiu căruia i-a dat numele de Samuel, ceea ce înseamnă „obținut de la Dumnezeu". împreună au plecat din nou la Silo, ca să aducă jertfa de mulțumire pentru noul născut şi să plătească zeciuiala cuvenită. Femeia şi-a amintit de legământul făcut în legătură cu naşterea copilului şi l-a încredințat lui Eli, ca să-l afierosească drept viitor prooroc al lui Dumnezeu. Băiatul şi-a lăsat pletele să-i crească nestingherit şi n-a băut decât apă[1]. Aşadar, Samuel a rămas în preajma Tabernacolului şi a crescut acolo. Alcanes a mai avut de la Anna alți fii şi trei fete[2].
4. încă de la împlinirea vârstei de doisprezece ani, Samuel a început să rostească proorociri. O dată, în timp ce dormea, Domnul l-a strigat pe nume. Crezând că fusese chemat de Marele Preot, s-a înfățişat înaintea lui. Când însă Marele Preot i-a zis că nu l-a chemat, Domnul l-a strigat de trei ori. Atunci s-a dumirit şi i-a vorbit astfel: „Samuele, acum şi mai înainte, am păstrat tăcerea; Domnul este cel ce te strigă. Aşadar, dă-i de ştire că eşti

[1] La fel ca nazireul Samson.
[2] Binecuvântați de Eli, Elcanes şi Anna au avut alți copii în locul celui afierosit *(Cartea I a Regilor,* 1,20-21).

1

gata să-l asculți!" De îndată ce l-a auzit iarăşi pe Domnul, Samuel l-a rugat să-şi arate bunăvoința, dezvăluindu-i prezicerile sale; oricare ar fi sarcina pe care va dori să i-o încredințeze, el nu va zăbovi s-o îndeplinească. Apoi, Domnul i-a grăit astfel: „Fiindcă eşti de față, află că israeliții sunt amenințați de o nenorocire care întrece tot ce poate fi rostit sau crezut. Feciorii lui Eli vor muri într-o singură zi şi preoția va fi transmisă familiei lui Eleazar. Căci dragostea față de propriii săi fii el a pus-o mai presus de slujire[3], şi asta numai în dauna lui!" Eli l-a silit prin jurământ pe prooroc să vorbească (deoarece Samuel nu s-a încumetat să-i spună, ca să nu-l întristeze prea mult), aşa că el ştia dinainte de pieirea fiilor săi. Faima lui Samuel a sporit din ce în ce mai mult şi toate proorocirile sale s-au adeverit pe deplin.

CAPITOLUL XI

1. în vremea aceea, filistenii au purces la război împotriva israeliților, aşezându-şi tabăra lângă oraşul Afeca. Deoarece israeliții erau pregătiți să-i întâmpine, bătălia s-a dat în ziua următoare şi izbânda a fost de partea filistenilor. Au pierit vreo patru mii din rândul israeliților, mulțimea rămasă fiind urmărită până în tabăra proprie.
2. Ajunşi la ananghie, evreii au trimis bătrânilor şi Marelui Preot o solie prin care cereau să li se dea Chivotul Domnului, pantru ca, prin aducerea lui, să-i poată înfrânge pe duşmani în luptă. Ei nu s-au gândit că cel ce hotărâse pieirea lor era mai puternic decât Chivotul şi doar El trebuia să fie venerat. Chivotul a sosit împreună cu fiii Marelui Preot, acesta dându-le porunca să nu se mai arate vreodată în fața ochilor lui dacă au rămas fără

[3] Eli a tolerat abuzurile fiilor săi, compromițându-şi autoritatea de Mare Preot, şi a devenit pasibil de pedeapsa divină, care nu iartă pe nimeni.

Chivot şi încă nu s-au săturat de viață. Phinees îndeplinea deja înalta funcție preoțească pe care tatăl său i-o încredințase fiindcă era prea înaintat în vârstă. încrederea evreilor în forțele proprii a crescut mult, ca şi cum aducerea Chivotului le asigura superioritatea asupra vrăjmaşilor; în schimb, duşmanii erau înspăimântați, temându-se că Chivotul îi va pune pe israeliți sub ocrotirea lui. Dar lucrurile au luat cu totul altă întorsătură decât se aşteptau ambele tabere: când ele s-au înfruntat, victoria pe care o sperau evreii a trecut de partea filistenilor; iar înfrângerea de care se temuseră aceştia a fost hărăzită evreilor, încrederea lor în Chivot dovedindu-se neîntemeiată. Bătălia cu potrivnicii lor de-abia începuse când ei au şi rupt-o la fugă, iar numărul celor căzuți în luptă s-a ridicat la treizeci de mii de oşteni, printre aceştia aflându-se şi fiii Marelui Preot. Chivotul a intrat în stăpânirea duşmanilor.
3. Ştirea înfrângerii şi a capturării Chivotului s-a răspândit în Silo (căci vestea fusese adusă de un tânăr din seminția lui Beniamin, participant la bătălie) şi întregul oraş s-a umplut de vaiete. Când Marele Preot Eli (care

stătea pe un jilț înalt la una dintre cele două porți ale cetății) a auzit gemetele, a bănuit numaidecât că nenorocirea s-a abătut peste ai săi şi l-a chemat pe tânărul acela. Aflând de la el cum s-a încheiat bătălia, a îndurat mai uşor moartea fiilor săi, precum şi faptul că oastea fusese nimicită, deoarece Domnul îi prezisese totul şi ştia dinainte că aşa o să se întâmple. Foarte mult l-au întristat însă nenorocirile venite pe neaşteptate: când a auzit că Chivotul încăpuse pe mâinile vrăjmaşilor, surprinzătoarea veste i-a pricinuit o atât de mare durere încât s-a prăbuşit din jilț şi şi-a dat duhul. A murit la vârsta de nouăzeci şi opt de ani, după ce deținuse puterea vreme de patruzeci de ani.
4. în aceeaşi zi a murit şi soția fiului său Phinees, care n-a vrut să mai trăiască după pieirea bărbatului ei. Era gravidă într-un stadiu înaintat când a primit ştirea pieirii soțului ei şi a născut un prunc la şapte luni, care se părea că avea zile. L-a numit Iochab (nume care înseamnă „ruşine"), amintind înjosirea pe care o suferise oastea.
5. Eli a fost primul Mare Preot din familia lui Ithamar, cel de-al doilea fiu al lui Aaron, căci mai înainte preoția aparținuse casei lui Eleazar, demnitatea transmițându-se din tată în fiu;

290
291
Eleazar a lăsat-o fiului său Abiezer, de la care a obținut-o fiul acestuia, Buzi. Preoția a moştenit-o apoi fiul său, Ozis, de la care a dobândit-o Eli, pomenit de noi mai înainte. Acest neam a deținut rangul de Mare Preot până în timpul dormiei lui Solomon; după aceea, el a fost preluat iarăşi de urmaşii lui Eleazar.

CARTEA A VI-A

292

CONȚINUTUL CÂRTII A ŞASEA:

7.
8.

Năpasta abătută asupra filistenilor şi a ținuturilor lor, ca urmare a mâniei Domnului, fiindcă îi răpiseră Chivotul, şi felul cum l-au înapoiat ei evreilor.
Expediția filistenilor împotriva acestora şi victoria dobândită de evrei sub comanda profetului Samuel.
Cum Samuel, devenit neputincios din pricina bătrâneții să mai conducă treburile obşteşti, a transmis fiilor săi grija lor.
Cum poporul, nemulțumit de proasta cârmuire, a fost cuprins de mânie, cerând să aibă un rege.
Samuel este indignat de acest fapt, dar îi prescrie un rege cu numele de Saul, după porunca dată de Dumnezeu.
Saul îşi duce oastea împotriva neamului ammaniților şi îi nimiceşte pe duşmani, prădându-i.
Cum filistenii şi-au ridicat iarăşi armele împotriva evreilor, fiind biruiți de ei.
Războiul lui Saul împotriva amaleciților şi izbânda asupra lor.
295
9. Fiindcă Saul a încălcat poruncile profetului, Samuel alege în taină alt rege, cu numele de David, potrivit vrerii lui Dumnezeu.
10. Cum filistenii au pornit într-o nouă expediție împotriva evreilor, în timpul domniei lui Saul.

11. Lupta în doi dintre David şi Goliat, cel mai viteaz din rândul filistenilor, şi înfrângerea lui Goliat, urmata de triumful asupra filistenilor.
12. Cum Saul, admirând bărbăţia lui David, i-o dă în căsătorie pe fiica lui.
13. Cum, mai târziu, regele, care a început să-l bănuiască pe David, a căutat să-l ucidă.
14. Cum, de câteva ori, David, ameninţat de Saul să-şi piardă viaţa, a scăpat teafăr şi, deşi l-a avut de două ori pe Saul la cheremul lui, putând să-l ucidă,
l-a cruţat.
15. Aflaţi în război cu filistenii, evreii sunt învinşi şi regele Saul piere, împreună cu fiii săi în lupta împotriva duşmanilor.
Cartea cuprinde un interval de 23 de ani.

CAPITOLUL I

1. După ce au capturat Chivotul evreilor, aşa cum am spus ceva mai înainte, filistenii l-au dus în oraşul Azot, punându-l ca pe o pradă de război în preajma zeului lor: acesta se numea Dagon[1]. Toţi cei care au pătruns la începutul zilei următoare în templu, ca să se roage propriului zeu, l-au găsit chiar pe el în postura de închinător al Chivotului: zăcea pe podea, prăvălit de pe soclul unde stătuse până atunci. L-au pus din nou la locul său, suportând cu greu cele întâmplate. Dar întrucât adeseori, când se duceau la Dagon, l-au găsit de asemenea prosternat înaintea Chivotului, cu faţa la pământ, filistenii au fost cuprinşi de-o adâncă nelinişte şi frământare sufletească. în sfârşit, Dumnezeu a trimis asupra oraşului Azot şi a ţinutului împrejmuitor mari năpaste şi molime. Căci oamenii mureau de pântecăraie şi chinuri cumplite, având parte de un sfârşit groaznic: mai înainte ca sufletul să-şi părăsească trupul în zbaterile morţii, măruntaiele lor, intrate în putrefacţie, ca urmare a bolii, se revărsau de la sine. în întreaga regiune şoareci nenumăraţi s-au ivit din pământ şi făceau prăpăd, necruţând nici paiul, nici rodul. Când locuitorii din Azot au fost copleşiţi de rele şi n-au mai putut să-şi îndure nenorocirile, ei şi-au dat seama că numai Chivotul Domnului i-a târât într-un asemenea necaz, izbânda şi capturarea Chivotului fiind plătite de ei nespus de scump. Au trimis soli la ascaloniţi, rugându-i să primească ei Chivotul. Acestora nu le-a displăcut rugămintea celor din Azot, de aceea au încuviinţat-o fără şovăială. Cum au preluat Chivotul, le-au căzut pe cap aceleaşi năpaste: nenorocirile locuitorilor din Azot erau aduse împreună cu

[1] Arhaic zeu sirian al vegetaţiei şi agriculturii; această divinitate antropomorfă era adorată de filisteni şi fenicieni.

Chivotul în mijlocul celor care îl luau în primire. La rândul lor, ascaloniţii au dat altora Chivotul. Nici la aceştia n-a rămas prea mult: de îndată ce şi ei erau bântuiţi de molime, îl şi expediau repede în oraşul învecinat. Astfel Chivotul a cutreierat ţara, poposind în cele din urmă în cele cinci oraşe ale filistenilor, şi fiecare şi-a plătit în aceeaşi măsură birul pentru faptul că a sosit la ele.
2. Atunci, atât cei ce fuseseră tocmai loviţi de aceste nenorociri ca şi cei care doar auziseră despre ele şi fuseseră avertizaţi prin pilda celorlalţi să nu plătească cu un preţ atât de scump prezenţa Chivotului, s-au gândit la calea sau mijlocul prin care să se descotorosească de el. S-au întrunit, aşadar, căpeteniile celor cinci oraşe: Gitta şi Accaron, şi Ascalon, aşijderea Gaza şi Azot, ca să vadă împreună ce aveau de făcut. Primii au fost de părere ca Chivotul să fie trimis înapoi evreilor, căci era vădit că Dumnezeu însuşi căşunase nenorocirile asupra oraşelor lor ca să se răzbune pentru că îl adăpostiseră între zidurile lor. Dar ceilalţi au susţinut că lucrurile nu pot să stea aşa şi se înşală cei ce pretind că asta ar fi pricina nenorocirilor abătute asupra lor. Chivotul nu poate să fie înzestrat cu atâta putere. Dacă Dumnezeu ar fi ţinut atât de mult la el, atunci nu l-ar fi lăsat să încapă pe mâinile oamenilor străini. Aceştia îşi sfătuiau semenii să se liniştească şi să întâmpine cu inima curată şi împăcată orice se întâmplă, gândindu-se că pricina trebuie căutată chiar în sânul naturii şi că în scurgerea vremii este firesc ca şi trupurile, şi pământul, şi plantele, şi toţi muritorii să fie supuşi unor asemenea schimbări. Asupra opiniilor înfăţişate mai înainte a triumfat sfatul acelor bărbaţi care dăduseră dintotdeauna dovadă de pricepere şi înţelepciune, fiind şi de data asta cei mai indicaţi să aducă dezlegarea disputei. Ei au fost de părere ca Chivotul să nu fie nici păstrat, nici înapoiat; mai degrabă să se toarne cinci statuete de aur, câte una pentru fiecare oraş, ca nişte daruri aduse lui Dumnezeu, fiindcă a salvat locuitorii cetăţilor şi le-a cruţat viaţa atunci când aceştia au fost copleşiţi de nenorociri cărora nu le mai puteau face faţă. Totodată să se facă şi mulţi şoareci de aur, aidoma celor care năpădiseră ţinutul şi-l pustiiseră. Statuetele şi rozătoarele de aur urmau să fie închise într-o lădiţă şi puse deasupra Chivotului, înjghebându-se un car nou pentru acestea. La el să fie înjugate două vaci care fătaseră prima oară, iar viţeii lor să fie opriţi şi

închişi în grajd, ca să nu fugă după mamele lor, stânjenindu-le, încât, mânate de dorul lor, ele să se întoarcă acasă mai repede. Vacile înhămate la carul cu Chivotul să fie conduse la o răspântie unde să fie lăsate de izbelişte, ca să poată porni încotro vor dori. Dacă se vor îndrepta înspre evrei şi vor înainta către ţinuturile lor, să se deducă din asta că Chivotul a fost sursa nenorocirilor. Dacă însă pornea într-o altă direcţie, după spusele sfătuitorilor carul trebuia să fie urmărit şi adus înapoi, dovedindu-se faptul că Chivotul nu avea puterea să pricinuiască asemenea

nenorociri.
3. Sfatul acesta a fost socotit mai înțelept şi s-a trecut la transpunerea lui în faptă. După ce toate au fost îndeplinite aşa cum am spus mai înainte, carul a fost mânat până la răspântie, după care însoțitorii l-au părăsit întorcându-se acasă. Vacile au mers înainte şi şi-au văzut de drum, ca şi cum cineva le-ar fi condus; le urmau îndeaproape căpeteniile filistenilor, dornice să afle unde se vor opri vitele şi încotro se vor îndrepta ele. în preajmă se afla un sat al seminției lui Iuda, denumit Bethsama. Până la hotarul lui au venit vacile şi, cu toate că, dacă mai înaintau, ar fi dat de un câmp mare şi frumos, ele n-au mers mai departe, oprindu-şi carul în acel loc. Pentru săteni a fost o priveliște frumoasă, care i-a înveselit. Era chiar în toiul verii, aşa că toți se aflau pe câmp la strângerea recoltei; de îndată ce au văzut Chivotul, mânați de curiozitate, mâinile lor şi-au întrerupt lucrul, ei alergând bucuroşi înspre car. Au luat din el Chivotul şi lădița unde se găseau statuetele şi şoarecii de aur, punându-le împreună pe o piatră mare aflată pe câmp. Au închinat strălucite jertfe Domnului şi s-au ospătat, aducând drept ardere de tot carul împreună cu vacile înhămate la el. Văzând acestea, căpeteniile filistenilor s-au întors şi s-au îndreptat spre casele lor.
4. Cumplita mânie a Domnului i-a urmărit pe localnici şi pe cei şaptezeci de bărbați din Bethsama[2], care atinseseră Chivotul fără să fie demni de aşa ceva (căci nu erau preoți), fiind răpuşi de un trăsnet. Locuitorii satului acela i-au plâns pe cei uciși şi au purtat după ei doliul îngăduit de datină pentru cei pedepsiți de dreptatea lui Dumnezeu, fiecare bocindu-şi ruda apropiată. De aceea s-au socotit nedemni să mai păstreze la ei Chivotul şi au

[2] Satul se numea Betsemeş, iar numărul celor loviți de trăsnet s-a ridicat la 50.070 de oameni *(Cartea întâi a Regilor,* VI, 19).

trimis soli la obştescul Sfat al evreilor, ca să-l anunțe că filistenii au înapoiat Chivotul. De îndată ce au primit vestea, evreii l-au strămutat la Cariathiarim[3], un oraş care se învecinează cu Bethsama. Acolo a fost depus în casa levitului Aminadab, bu-curându-se de o deosebită prețuire datorită faptului că avea o fire dreaptă şi se temea de Dumezeu, căci locul unde sălăşluieşte un om drept este pe placul Domnului. De slujirea Chivotului s-au îngrijit fiii lui Aminadab vreme de douăzeci de ani. Atâta timp a rămas Chivotul la Cariathiarim, după ce s-a aflat patru luni[4] în stăpânirea filistenilor.

CAPITOLUL II

1. Deoarece în tot răstimpul cât Chivotul a fost în stăpânirea oraşului Cariathiarim întregul popor s-a dedicat rugăciunilor şi jertfelor şi a dovedit multă evlavie şi râvnă în slujirea lui Dumnezeu, proorocul Samuel, văzând supunerea lui, a socotit că a venit momentul potrivit să-i vorbească despre libertate şi binefacerile ei. De aceea, el a adresat israeliților un discurs foarte adecvat, cu scopul de a-i atrage de partea lui, urmărind să-i convingă. Ei le-a zis următoarele: „Bărbați cărora filistenii le sunt acum duşmani aprigi, dar Dumnezeu a început să le redevină favorabil şi prietenos, voi trebuie nu numai să năzuiți spre libertate, ci să faceți şi ceea ce se cuvine pentru dobândirea ei! Nu puteți râvni să scăpați de dominația străină fără să porniți împotriva celora ce vă țin în robie. Respectați, aşadar, dreptatea, alungați nechibzuința din cugetele voastre, slujiți cu credință şi rugați-vă din tot sufletul Domnului, stăruind mereu în cinstirea

[3] Chiriat-Iearim, oraş din Iudeea, situat la granița apuseană a seminției lui Iuda cu cea a lui Beniamin.
[4] Potrivit *Bibliei,* şapte luni *(Canea întâi a Regilor,* VI, 1).

Lui! Câtă vreme veți face aşa, bunurile se vor revărsa asupra voastră, veți scăpa de robie şi veți triumfa asupra vrăjmaşilor, ceea ce n-ați putea obține altfel nici cu armele, nici cu puterea trupească, nici cu ajutorul unor oşti numeroase. Nu unor asemenea mijloace le-a făgăduit Dumnezeu izbânda, ci evlaviei şi dreptății. Eu vă asigur că această promisiune va fi dusă la îndeplinire!" Vorbele rostite de el au stârnit avântul poporului, care a primit cu bucurie îndemnul său, consimțind să facă ceea ce era pe placul lui Dumnezeu. Samuel l-a chemat atunci să se întrunească în oraşul ce se cheamă Masphath[1]. Numele acesta înseamnă în limba ebraică „învederat". Acolo au scos apă din fântâni, au adus libații şi s-au ospătat o zi întreagă, închinându-se. 2. Această întrunire n-a rămas ascunsă filistenilor; de îndată ce au aflat de ea, aceştia au venit împotriva evreilor cu o oaste numeroasă, sperând să-i ia prin surprindere şi nepregătiți. Consternați de acest fapt, ei au început să facă larmă şi să se înspăimântate, alergând până la Samuel, căruia i-au vorbit astfel: „Cum amintirea recentelor înfrângeri stăruie încă, frica a pătruns în sufletele noastre şi de aceea preferăm să stăm liniştiți, ca să nu ațâțăm şi mai mult puterea duşmanilor. Adunați aici sub conducerea ta, doar pentru rugi, jertfe şi legăminte solemne, împotriva noastră, goi şi dezarmați, îşi pornesc atacul duşmanii. Altă scăpare nu mai avem decât la tine şi la Dumnezeu, pe care tu să-l rogi să ne scape din mâinile filistenilor!" Samuel i-a îndemnat pe evrei să nu-şi piardă cumpătul şi le-a făgăduit că va cere el însuşi ajutorul Domnului. El a înşfăcat un miel neînțărcat şi l-a dus drept jertfă pentru popor, implorându-l pe Dumnezeu să-l apere în bătălie de urgia filistenilor, fără să-i mai lase iarăşi pradă nenorocirilor. Domnul i-a ascultat ruga şi a primit cu dragă inimă şi înțelegere jertfa, promițând că va dărui evreilor izbânda şi sporirea puterii lor. Pe când victima se mai afla pe jertfelnic, nemistuită în întregime de flacăra sacră, trupele vrăjmaşe au ieşit din tabăra lor şi s-au pregătit de luptă, însuflețite de speranța victoriei, închipuindu-şi că iudeii erau lipsiți de apărare, fiindcă nu aveau arme şi nici locul nu era potrivit pentru bătălie. Dar lucrurile au luat o asemenea întorsătură încât, chiar dacă o prezicea

[1] în *Biblie,* Miţpa („strajă" în ebraică), lăcaş sfânt şi loc de întrunire al vechilor evrei *(Cartea întâi a Regilor,* VII, 5-6).

301

cineva, nu l-ar fi crezut nimeni. Căci mai întâi Dumnezeu a stârnit dedesubtul filistenilor un cutremur de pământ şi i-a zgâlţâit atât de tare încât nu se mai puteau ţine pe picioare, bălăbănindu-se încolo şi încoace sau alunecând în crăpăturile ivite în glie. Apoi a prăvălit asupra lor tunete cumplite şi fulgere învăpăiate, pentru ca feţele lor să pară că erau pârjolite; astfel, duşmanii şi-au aruncat armele din mâini, rupând-o la fugă, fără să mai aibă nimic pe ei. Atunci Samuel a năvălit cu întregul popor asupra fugarilor, i-a ucis pe mulţi dintre ei, iar pe ceilalţi i-a urmărit până la Correa, loc care se cheamă şi astăzi aşa. Aici a înălţat el, ca o adeverire a victoriei şi a fugii duşmanilor, un stei de stâncă pe care l-a numit „Voinicul", deoarece Dumnezeu le-a dat iudeilor voinicia de a-şi învinge vrăjmaşii.

3. După acest măcel, filistenii nu s-au mai încumetat să mai poarte război cu israeliţii, ci s-au potolit, cuprinşi de frică şi amin-tindu-şi de cele întâmplate. Deplina încredere care îi însufleţise odinioară pe filisteni în luptele lor cu israeliţii a dispărut o dată cu victoria acestora asupra lor. Iar Samuel a pornit cu trupe puternice împotriva filistenilor, pricinuindu-le o grea înfrângere şi a umilit astfel pentru totdeauna trufia lor. De asemenea, le-a luat şi ţinutul pe care l-au răpit de la iudei când i-au biruit în război. El se întindea de la hotarul Gittei şi până la oraşul Accaron. Ceilalţi canaaniţi au păstrat în vremea aceea legăturile de pace şi prietenie cu israeliţii.

CAPITOLUL III

1. După aceea proorocul Samuel a împărţit poporul aşa cum se cuvenea şi fiecărei părţi i-a hărăzit câte o singură cetate, poruncind ca acolo să se adune cei care aveau de dezbătut pricinile

302

lor controversate. De două ori pe an, el se ducea în acele oraşe ca să facă dreptate şi multă vreme a împărţit judecăţi fără cusur.

2. După aceea, când bătrâneţea l-a împovărat, încât nu-şi mai putea îndeplini obişnuitele îndatoriri, Samuel a încredinţat fiilor săi conducerea şi grijile statului: numele celui mai mare era Ioel, iar al mezinului Abia. Unul urma să aibă reşedinţa la Bethel, altul la Barsube[1] şi să facă dreptate, împărţind între ei poporul care li se supunea. Amândoi au fost o pildă grăitoare şi o dovadă că nu toţi au o fire asemănătoare cu cei ce i-au zămislit şi adesea din părinţi răi se nasc copii buni şi drepţi, în timp ce din părinţi cumsecade răsar odrasle neizbutite. Căci abătându-se de la purtarea cinstită a tatălui lor, ei au mers pe o cale opusă şi, ahtiaţi după daruri şi câştiguri, au dat judecăţi strâmbe şi în sentinţele lor nu se călăzeau după adevăr, ci după interesul personal. Atraşi de desfătări voluptuoase, ei se împotriveau voinţei Domnului şi autorităţii proorocului[2], tatăl lor, care se străduise atât de mult ca să sădească spiritul dreptăţii în mijlocul mulţimii.

3. Când însă fiii proorocului au zdruncinat prin nelegiuirile lor ordinea de odinioară a statului, poporul nu s-a împăcat deloc cu isprăvile lor şi venea în număr mare la Samuel, care locuia pe atunci la Armatha[3], fără a-i înfăţişa numai nedreptăţile fiilor lui, ci plângându-se de faptul că bătrâneţea şi slăbiciunile vârstei nu-i mai îngăduie să conducă treburile la fel ca în vremurile de demult. Toţi îl rugau şi stăruiau să le aleagă el însuşi un rege[4] care să poată cârmui neamul şi să-i tragă la răspundere pe filisteni pentru nedreptăţile pe care le-au făcut odinioară. Aceste vorbe l-au tulburat adânc şi l-au frământat pe Samuel, datorită înnăscutului simţ de dreptate şi urii sale faţă de regi. El avea o deosebită predilecţie pentru domnia celor aleşi, un stat în măsură să facă popoarele fericite şi asemenea zeilor. Pretenţiile mulţimii l-au îngrijorat şi preocupat atât de mult, încât nu mai ştia nici de

[1] Oraş din seminţia lui Simeon. în fiecare an Samuel rostise rând pe rând sentinţe în Bethel, Ghilgal şi Miţpa *(Cartea întâi a Regilor,* VII, 16).

[2] Samuel îmbina prestigiul de profet cu cel de Judecător, fiind comandant suprem în timp în timp de război şi înţelept guvernator în timp de pace.

[3] Bătrânii triburilor au venit la Samuel, care locuia la Rama *(Cartea întâi a Regilor,* VIII, 2).

[4] Funcţia de judecător fusese până atunci unica autoritate impusă în Israel.

303

mâncare, nici de somn, ci rămânea de veghe noaptea întreagă, chibzuind în sinea lui la starea lucrurilor.

4. Pe când se zbuciuma în felul acesta, i s-a arătat Dumnezeu şi l-a mângâiat cu următoarele vorbe: „Nu se cade să te mâhnească prea mult poftele mulţimii, fiindcă, de fapt, nu atât pe tine, cât mai degrabă pe mine mă dispreţuieşte când doreşte să-i fiu nu numai eu rege. încă de pe vremea când i-am scos din Egipt, evreii au început să nu mă mai recunoască drept conducător. Dar în curând se vor căi adânc, deoarece nimic nu poate împiedica inevitabilul să se întâmple. Ei vor deplânge amarnic faptul că m-au dispreţuit, dovedindu-se nerecunoscători atât faţă de sfaturile mele, cât şi faţă de tine, proorocul lor. îţi cer totuşi acum să le alegi un rege pe care ţi-l voi indica. Mai întâi să le zugrăveşti pe îndelete necazurile pe care le vor îndura sub sceptrul regilor şi le vei atrage atenţia asupra schimbării dorite de ei cu atâta lipsă de chibzuinţă!"

5. La auzul acestor vorbe, Samuel i-a chemat în zorii zilei pe iudei la o adunare şi s-a arătat gata să le aleagă un rege. A spus însă că mai întâi se cuvine să le descrie ce-o să li se întâmple sub domnia regilor şi ce neajunsuri vor avea de întâmpinat: „Aflaţi, aşadar, că mai întâi ei vă vor lua copiii şi pe unii îi vor face vizitii carelor, pe alţii călăreţi şi străji în gărzile de corp; aşijderea, alergători cercetaşi, căpetenii peste o mie sau peste o sută de ostaşi; pe ceilalţi îi vor face, la rândul lor, meşteşugari, făuritorii armelor, carelor de război şi uneltelor lor, ba chiar îi

vor folosi fie ca lucrători sau paznici de ţarini, fie ca argaţi la viile proprii. Nu va rămâne nici un lucru pe care să nu-l înfăptuiască la poruncă, la fel ca nişte robi cumpăraţi de ei. Şi fiicele voastre vor fi luate ca să le prepare pomezi şi să le gătească mâncare sau să le coacă pâinile şi vor îndeplini toate treburile pe care sunt silite să le facă sclavele stăpânite de teama bătăilor şi chinurilor. Regii vă vor lua şi proprietăţile ca să le dăruiască famenilor şi însoţitorilor lor, iar" turmele vi le vor împărţi la unii şi la alţii. Ca să scurtez vorbele, voi şi toţi ai voştri vor deveni robi şi slujitorii regilor. Şi când acestea se vor înfăptui întocmai, poate că atunci vă veţi aminti de vorbele mele şi, căinându-vă pentru relele îndurate, îl veţi implora pe Dumnezeu să se milostivească de voi şi să vă slobo-zească de domnia regilor. Dar el nu va asculta rugile voastre şi

304

vă va lăsa să ispăşiţi păcatul, primindu-vă pedeapsa cuvenită pentru proasta hotărâre luată acum!"[5]

6. Mulţimea a rămas însă surdă la ceea ce îi prezisese proorocul şi a persistat în părerea care i se înrădăcinase în minte. Ea nu putea să renunţe la propria-i propunere şi nu s-a sinchisit de vorbele lui Samuel, ci a stăruit cu încăpăţânare, cerând să aibă un rege, fără să se îngrijoreze de ce-i hărăzea viitorul. Ca să se răzbune pe duşmanii lui, poporul avea nevoie de un rege care să-i conducă pe câmpul de luptă. Nu era lipsit de noimă faptul că, atâta vreme cât vecinii îşi aveau regii lor, şi el să-şi dorească unul aidoma acestora. Când a văzut că oamenii nu au fost deloc tulburaţi de proorocirile lui, ci stăruiau în hotărârea lor, Samuel le-a zis: „Să plece acum fiecare la casa lui şi, la momentul potrivit, de îndată ce Dumnezeu mi-l va numi pe cel ales să vă fie rege, vă voi chema din nou la mine!"[6]

CAPITOLUL IV

1. Era pe atunci în seminţia lui Beniamin un om de obârşie aleasă şi cu obiceiuri bune, care se numea Chiş. El avea un fiu. Tânărul era foarte chipeş la înfăţişare şi înalt de statură, curajul şi mintea lui stând mai presus de înfăţişarea exterioară. El se chema Saul. într-o zi, acestui Chiş i-au dispărut de pe izlaz cele mai frumoase asine (căci el avea în stăpânirea lui un număr mare de asini). în căutarea asinelor rătăcite, şi-a trimis ca atare propriul

[5] Discursul lui Samuel nu este fictiv, ci apelează la argumentele antimonarhice folosite de ultimul Judecător iudeu *(Cartea întâi a Regilor,* VIII, 11-l8).

[6] Judecătorul-prooroc îşi face datoria avertizându-şi poporul asupra dezavantajelor pe care i le va aduce regalitatea, dar nu se opune voinţei acestuia, aprobată de Dumnezeu, acceptând fără entuziasm cotitura istorică de la forma prestatală la statul monarhic al Israelului.

305

fiu, împreună cu o slugă. După ce a cutreierat pe urmele asinelor seminţia părintească, a trecut la altele; deoarece şi acolo le-a căutat în zadar, el a hotărât să se întoarcă acasă, astfel ca părintele lui să nu-şi facă griji în privinţa întârzierii sale. O dată ajunşi aproape de oraşul Armatha, slujitorul lui l-a anunţat că acolo se afla un adevărat prooroc, sfătuindu-l să meargă la el (în speranţa că va afla de la el ce s-a întâmplat cu asinele), dar Saul i-a spus că nu i-a mai rămas ca să-l plătească pe prooroc, fiindcă şi-a cheltuit banii cu hrana din timpul călătoriei. Slujitorul i-a răspuns că mai avea a patra parte dintr-un siclu, pe care putea să o dea proorocului (el se înşela în această privinţă, neştiind că proorocul nu accepta nici o răsplată), aşa că s-au îndreptat spre el. La porţile cetăţii ei au dat peste nişte fete venite să ia apă şi le-au întrebat unde locuia proorocul. Fetele le-au arătat casa, îndemnându-i să se grăbească înainte ca gazda să se aşeze la masă: el invitase mulţi oameni la ospăţ şi datoria lui era să ia loc înainte de sosirea invitaţilor. Dar Samuel poftise numeroşi oameni la ospăţ cu un scop anume. întrucât el se rugase zilnic ca Dumnezeu să-i dezvăluie cine va fi rege, Domnul i-a promis cu o zi înainte că în dimineaţa următoare va da totul la iveală, trimiţându-i la timpul potrivit un tânăr din seminţia lui Beniamin. Proorocul stătea atunci pe acoperişul casei sale şi aştepta sosirea tânărului, iar la ora potrivită a coborât ca să meargă la masă. L-a întâlnit pe Saul la uşa casei sale şi Dumnezeu i-a arătat printr-un semn că el va fi regele poporului. Saul s-a îndreptat spre Samuel, i-a dat bineţe şi l-a rugat să-i arate unde locuia proorocul, fiindcă era străin şi nu ştia. Gazda i-a răspuns că era chiar el, l-a condus la masă şi i-a spus că, în privinţa asineior, să nu-şi mai facă griji; el însuşi va dobândi cea mai mare cinste. Atunci Saul i-a zis: „Aceasta întrece toate aşteptările mele, stăpâne, şi seminţia mea pare prea măruntă ca să dea din rândurile sale un rege. Iar familia mea este mai neînsemnată decât celelalte familii. Tu glumeşti şi râzi de mine câtă vreme vorbeşti despre lucruri prea mari ca să le pot atinge!" Dar proorocul l-a condus la masă, unde l-a aşezat împreună cu slujitorul său în fruntea celorlalţi invitaţi, care erau în număr de şaptezeci. A poruncit slugilor lui să-i dea porţia regească[1].

[1] Bucătarul a pus înaintea lui Saul „spata şi cele care erau cu ea", tânărului dându-i-se locul cel dintâi între cei treizeci de oaspeţi ai proorocului Samuel *(Cartea întâi a Regilor,* IX, 22-24).

306

.

Când a venit ceasul odihnei, ceilalţi oaspeţi s-au dus la ei acasă. Dar Saul a rămas peste noapte sub acoperişul proorocului, împreună cu slujitorul lui.

2. Când s-au ivit zorii zilei, Samuel l-a sculat din pat pe Saul şi au purces împreună la drum. De îndată ce au ieşit în afara oraşului, l-a îndemnat să-şi trimită slujitorul înainte, iar el însuşi să rămână pe loc, fiindcă vroia să-i spună ceva fără să mai fie nimeni de faţă. Atunci Saul şi-a îndepărtat slujitorul. Luând dintr-un vas untdelemn sfânt, Samuel l-a turnat pe capul tânărului, apoi l-a sărutat şi i-a zis: „Află că Dumnezeu te vrea rege ca să te războieşti cu filistenii şi să-i răzbuni pe evrei. Ceea ce doresc să spun va fi semnul care-ţi va adeveri acestea. Când vei pleca de aici, vei întâlni pe drum trei oameni îndreptându-se spre Bethel, să se închine. Primul va duce

trei pâini, al doilea — un ied, iar cel de-al treilea — un burduf cu vin. Ei toți vor da binețe, vorbindu-ți prietenește, şi-ți vor dărui două pâini pe care tu să le primeşti. De acolo vei ajunge la locul ce se cheamă mormântul Rachelei, unde vei da de nişte oameni care te vor vesti că asinele au fost găsite. Apoi vei sosi la Gabatha, unde vei întâlni o ceată de prooroci şi, pătruns de duhul Domnului, vei începe să proorocești şi tu, astfel încât toți cei ce te vor vedea, uluiți de minunea întâmplată, își vor spune: «Cum de are parte de această fericire fiul lui Chiş?» Când ți se vor adeveri aceste semne prevestitoare, să ştii că Dumnezeu este cu tine; urmează după aceea bun găsit tatălui şi rudelor tale. Vei veni la Galgala atunci când te voi chema ca să aducem Domnului jertfă de împăcare pentru ajutorul pe care ni-l dă!" După ce i-a spus şi i-a dezvăluit aceste lucruri, Samuel l-a lăsat pe tânăr să plece. Lui Saul i s-au adeverit întocmai cele prezise de Samuel.
3. Cu prilejul întoarcerii acasă, când ruda lui, Abenar (căci el îi era cel mai drag dintre toate neamurile sale), l-a întrebat cum a decurs călătoria şi ce i s-a întâmplat pe drum, Saul nu i-a ascuns nimic, nici că a fost la proorocul Samuel, nici că acesta i-a spus că asinele fuseseră găsite. A păstrat însă tăcerea despre domnia lui şi despre cele ce o priveau, fiindcă s-a temut că va stârni invidie şi nu va fi crezut pe cuvânt. Saul a găsit de cuviință că nu era sigur şi nici înțelept să împărtăşească acestuia propria taină, cu toate că-i era cel mai bun prieten dintre rude şi cel mai iubit dintre consângenii lui. După părerea mea el a socotit că firea
307
omenească este făcută astfel încât chiar şi celui mai bun prieten sau rudă apropiată nu-şi păstrează bunăvoința până la capăt şi că simțămintele nu rămân la fel față de cel înzestrat de Dumnezeu cu mult noroc, stârnind răutatea şi invidia celor mai nobili.
4. Apoi Samuel a chemat în oraşul Masphath poporul şi i-a adresat cuvintele pe care Dumnezeu i-a poruncit să le spună: după ce le-a dăruit libertatea şi le-a supus duşmanii, evreii nu şi-au mai amintit de binefacerile sale, neştiind că El era cel mai potrivit să cârmuiască, nefiind un alt conducător mai bun decât Dumnezeu. Cu toate acestea, ei preferă să aibă drept rege un om care îi va înjuga ca pe nişte vite, după pofta şi bunul plac al firii sale pătimaşe, fără să pună frâu puterii ce-o deține. Oricum, craiul nu va fi în stare să apere şi să ocrotească neamul omenesc, aşa ca Dumnezeu, care l-a creat. Dar fiindcă aceasta le e vrerea şi i-au adus Domnului o asemenea jignire, barem să se grupeze după seminții şi familii, ca să se facă tragerea la sorți.
5. Când însă evreii au făcut ceea ce li s-a cerut, sorții au căzut asupra seminției lui Beniamin. Ajungându-se la rude, sorții au ales familia Matris şi, când a venit rândul bărbaților, domnia a fost atribuită lui Saul, fiul lui Chiş. La primirea veştii, el s-a ascuns, ca să nu pară, după opinia mea, că era atât de ahtiat după putere. Căci Saul îşi vădea astfel cumpătarea şi modestia, fiindcă în vreme ce alții de-abia îşi stăpânesc bucuria pricinuită de un succes mărunt şi se ivesc în fața tuturor, el, care fusese ales să fie rege peste un popor numeros, se arăta atât de puțin dispus să se fălească cu noua sa demnitate, încât se ascundea de cei pe care urma să-i cârmuiască, silindu-i pe aceştia să-şi dea osteneala să-l caute. Saul nu-şi făcea apariția de nicăieri, ceea ce a stârnit îngrijorarea şi neliniştea mulțimii, aşa că Samuel l-a rugat pe Dumnezeu să-i indice unde se află, pentru ca tânărul să poată fi văzut de toți. Când Dumnezeu i-a dezvăluit ascunzătoarea în care se adăpostea Saul, Samuel a trimis pe cineva să-l aducă, iar după sosirea lui, l-a aşezat în mijlocul mulțimii. El îi depăşea pe toți şi înfățişarea lui era cu adevărat regească.
6. Apoi proorocul a spus: „Acesta este cel pe care Domnul vi l-a dat ca rege. Iată cum îi întrece pe toți şi merită să vă fie conducător!" Atunci poporul a strigat: „Trăiască regele!", dar proorocul, care aşternuse în scris evenimentele viitoare, le-a citit în prezența regelui, depunând cartea în Tabernacol, spre a fi o
308
mărturie pentru totdeauna a celor prezise de el. După ce a făcut acestea, a împrăştiat mulțimea; el însuşi s-a întors în oraşul Armatha, care era locul său de baştină. Dar Saul s-a îndreptat spre Gabatha, de unde se trăgea, însoțit de urările de bine ale multora, care i-au arătat cinstea cuvenită unui rege. Au fost însă şi unii netrebnici care l-au disprețuit, alții l-au şi batjocorit, neaducându-i nici un dar, şi prin faptele şi vorbele lor au vrut să arate că Saul nu era pe placul lor.
CAPITOLUL V
1. După o lună, Saul şi-a întărit autoritatea în fața tuturora datorită războiului pe care l-a purtat cu Naases, regele ammaniților. Acesta a întreprins o expediție împotriva iudeilor care locuiau dincolo de Iordan şi le-a pricinuit multe rele, căci nu numai că le-a cucerit oraşele, ci i-a subjugat cu brutalitate şi prin născocirile sale iscusite şi viclene nu le-a mai dat posibilitatea să scape de domnia lui, chiar dacă ei ar fi dorit acest lucru. Celor care se predaseră de bunăvoie sau fuseseră luați prizonieri în război, el le scotea ochiul drept, în intenția de a-i face inapți pentru luptă, întrucât ochiul stâng era acoperit de scut. După ce-i jefuise pe iudeii de dincolo de Iordan, regele ammaniților şi-a condus oastea şi împotriva celor ce se numeau galadeni. Şi-a făcut tabăra lângă capitala lor (adică Jabis) şi a trimis locuitorilor crainici cu înspăimântătoarea veste: fie să se predea, ca să li se scoată ochiul drept, fie să se expună unui asediu greu şi distrugerii oraşului lor. Aveau, aşadar, de ales între a-şi pierde un mădular al trupului şi între a pieri în întregime. Această solie i-a înspăimântat de-a binelea pe galadeni, care au şovăit să răspundă la vreuna dintre propuneri: să depună armele sau să-şi încerce norocul în război. Locuitorii au cerut un armistițiu de şapte zile,
309

ca să trimită soli la semințiile înrudite, cerându-le ajutorul lor. Dacă primeau ajutoare de la acestea, ei se pronunțau pentru război, sau, în celălalt caz, spuneau că nu se vor preda, ca să le facă regele orice avea de gând.
2. Naases, care-i disprețuia deopotrivă şi pe galaadeni şi răspunsul lor, le-a admis armistițiul, lăsându-i să cheme în ajutor pe cine doreau ei. Asediații au trimis tuturor oraşelor israelite soli, ca să le înfățişeze amenințările lui Naases şi impasul în care ajunseseră. Când au aflat de năpasta abătută asupra jabisenilor, isra-eliții au izbucnit în lacrimi din pricina mâhnirii care îi cuprinsese; teama i-a făcut să lase deoparte orice treabă. De îndată ce solii au ajuns şi în oraşul regelui Saul şi când au vestit primejdia care plana asupra jabisenilor, poporul a simțit aceeaşi durere ca şi ceilalți (fiindcă îl stăpânea tristețea pricinuită de nenorocirea fraților lui). întors de la muncile câmpului în oraş, Saul şi-a găsit concetățenii cu ochii înlăcrămați şi, la întrebarea lui a aflat de la aceştia veştile aduse de soli. Duhul Domnului coborând asupra sa, Saul i-a trimis pe jabiseni înapoi şi le-a făgăduit că a treia zi va veni în ajutorul lor şi că, înainte de răsăritul soarelui, prin biruința asupra duşmanului, îi va scăpa de frică. N-a păstrat decât pe câțiva dintre soli, ca să-i slujească drept călăuze.
3. Dornic să atragă poporul în războiul împotriva ammaniților prin teama de pedeapsa corporală şi să-l facă să se întrunească mai repede, Saul a tăiat vinele boilor săi[1] şi a rostit amenințarea că va proceda la fel şi cu cei ce nu vor veni ca să fie de față în ziua următoare, în preajma Iordanului, cu armele în mână, ur-mându-l pe el şi pe proorocul Samuel. De frica pedepsei ce-i amenința, oamenii înarmați s-au strâns de-a valma, la timpul cuvenit, numărătoarea lor făcându-se în oraşul Bala. Cu excepția seminției lui Iuda, a cărei oaste întrunea singură suma de şaptezeci de mii, numărul celorlalți se ridica la şapte sute de mii de oameni[2]. Saul a trecut apoi fluviul Iordan, a mărşăluit o noapte întreagă preț de zece *shoine*[3] şi, înainte de răsăritul soarelui, a

[1] Saul şi-a tăiat perechea de boi în bucăți pe care le-a trimis prin împuterniciți în toate hotarele din Israel, spunând că aceeaşi soartă o vor avea boii celor absenți de pe câmpul de luptă *(Canea întâi a Regilor,* XI, 7).
[2] *Biblia* atribuie tribului lui Iuda doar treizeci de mii de luptători, iar întreaga oaste a lui Saul număra 300.000 *(Cartea întâi a Regilor,* XI, 8).
[3] Măsură egipteană care avea 60 de stadii (Herodot, II, 6).

şi ajuns la destinație. Şi-a împărțit oastea în trei tabere şi a atacat din toate părțile pe neaşteptate inamicul, pe câmpul de luptă căzând o mulțime de ammoniți, printre care şi regele Naases însuşi. Această bătălie i-a adus lui Saul în fața tuturor israeliților o faimă mai mare decât laudele şi admirația lor. Până şi cei care îl disprețuiseră mai înainte şi-au schimbat părerea şi l-au prețuit ca pe cel mai bun dintre toți. Nu s-a mulțumit numai cu salvarea jabisenilor, ci a năvălit şi în ținutul ammaniților, pe care l-a pustiit, alegându-se cu o pradă bogată, şi s-a întors acasă aureolat de glorie. Acest succes al lui Saul a bucurat nespus de mult mulțimea, mândră de faptul că avea un asemenea rege. în dauna celor care susțineau odinioară că domnia lui nu-i folositoare, nici înfloritoare, se rosteau următoarele mustrări. „Unde sunt aceştia acum? Să-şi ispăşească pedeapsa cuvenită!" Ei erau condamnați aşa cum obişnuieşte poporul atunci când norocul îl îmboldeşte împotriva celor care i-au disprețuit mai înainte favoritul. Saul le-a mulțumit pentru zelul arătat, ca şi pentru bunăvoința lor față de el, şi s-a opus prin jurământ ca unul dintre frații din seminție să sufere în ziua aceea supliciul morții. I se părea fără noimă ca izbânda dăruită de Dumnezeu să fie pângărită prin uciderea unui consângean. Era mai nimerit ca această zi să fie sărbătorită prin iubire frăţească şi prin ospețe.
4. Când Samuel a spus că Saul trebuie să fie uns din nou, spre a fi confirmat rege, toți s-au adunat în oraşul Galgala: în acel loc le poruncise Samuel să se întrunească. în văzul mulțimii, proorocul l-a uns iarăşi cu untdelemnul sfânt pe Saul, numindu-l rege pentru a doua oară. în acest chip, statul evreilor s-a schimbat în regat[4]. în timpul lui Moise şi al discipolului său Iesus, care a stat în fruntea oştirii, cârmuirea a aparținut celor aleşi. După moartea amândurora, vreme de optsprezece ani, poporul n-a mai avut parte de un conducător. După aceea s-a revenit la vechea formă de guvernare, unde decizia supremă era de fiecare dată încredințată celui care se dovedise cel mai destoinic în război, distin-gându-se prin vitejia lui. De aceea, întreaga perioadă în care s-a folosit această formă de guvernare a fost numită a Judecătorilor.

[4] Flavius Josephus se referă la secolul XI î.e.n., domnia lui Saul începând în jurul anului 1020 î.e.n.

5. Proorocul Samuel, care-i chemase pe evrei la adunare, le-a cuvântat astfel: „Pe atotputernicul Dumnezeu, care i-a adus la viață pe frații minunați, vorbesc de Moise şi Aaron, iar pe strămoşii noştri i-a scăpat de dominația egiptenilor şi de robie la care erau supuşi, vă conjur ca, fără să fiți stăpâniți de ruşine, nici cuprinşi de teamă ori de alt simțământ, să mărturisiți dacă am săvârşit vreun rău sau vreo strâmbătate, fie din setea de câştig, fie din fi-reasca dorință de îmbogățire, fie că l-am părtinit pe unul în dauna celuilalt. Mă puteți învinui că am luat un vițel, o oaie sau ceva asemănător (deşi eşti scutit de vină dacă ți le-ai însuşit pentru hrană), luând vita de povară a cuiva, spre a o folosi pentru lucrările mele în paguba altuia. Toate acestea să le spuneți pe şleau, în prezența regelui nostru!" Ei i-au strigat că n-a săvârşit nicicând asemenea isprăvi, ci a împărțit poporului dreptatea cu cinste şi pricepere.
6. După ce a primit strălucita confirmare a faptelor sale din partea tuturora, Samuel le-a mai zis următoarele: „Deoarece ați admis că n-aveți să-mi reproşați nici o nelegiuire, îngăduiți-mi acum şi mie să vă declar deschis cât de grav ați greşit față de Dumnezeu când v-ați dorit un rege. Trebuie să vă amintiți că strămoşul vostru Iacob a sosit în Egipt prigonit de foamete, împreună cu doar şaptezeci de oameni din neamul nostru. Când aici au răsărit din el mii şi mii de vlăstare, pe care egiptenii îi supuneau unei robii grele şi strigătoare la cer, Dumnezeu, îndu-

plecat de rugile părinților noştri, a scos poporul din năpastă fără ajutorul vreunui rege, trimițându-i pe cei doi frați, Moise şi Aaron, iar ei v-au condus până în țara stăpânită acum de noi. în pofida binefacerilor Domnului, voi ați nesocotit, totuşi, evlavia şi cinstirea lui. Cu toate acestea, El v-a eliberat iarăşi din jugul duşmanilor noştri: mai întâi v-a făcut să depăşiți puterea asiri-enilor, apoi v-a lăsat să-i învingeți pe ammaniți, pe moabiți şi, în cele din urmă, pe filisteni. Ați înfăptuit acestea nu cu ajutorul regilor, ci sub conducerea lui Iephtes şi Ghedeon. Ce nebunie v-a împins să vă sustrageți puterii divine, consimțind să vă supuneți regelui? Eu v-am ales totuşi un rege pe care Dumnezeu l-a indicat. Pentru a da la iveală mânia şi indignarea Domnului împotriva voastră, fiindcă v-ați dorit cârmuirea unui rege, voi face în aşa fel încât să vă convingeți singuri prin semne divine de netăgăduit. îl voi ruga pe Domnul ca, acum, în toiul verii, să vă

312

facă martorii unei furtuni cum nu s-a mai văzut niciodată pe aceste meleaguri!" De-abia spusese Samuel poporului acestea, că s-a şi dezlănțuit o cumplită furtună, cu tunete şi trăsnete şi grindină, ca o adeverire a faptului că Domnul întărea toate vorbele profetului, încât oamenii pătrunşi de groază, au recunoscut ca greşiseră din nechibzuință. Aşadar, l-au rugat pe prooroc ca, aidoma unui părinte bun şi blând, să implore îndurarea Domnului pentru ei, astfel încât să le ierte păcatul prin care l-au înfruntat şi nedreptățit. Samuel le-a făgăduit că va cere pentru ei îndurarea lui Dumnezeu, înduplecându-l imediat. Dar el i-a sfătuit să stăruie pe calea binelui şi a dreptății, fără să uite niciodată pacostea îndurată pentru faptul că s-au abătut de la virtute, de asemenea să-şi amintească de minunile săvârşite de Dumnezeu şi de Legile date de Moise, dacă țin la propria bunăstare şi țin la fericirea regelui lor. Le-a spus că, de îndată ce nu vor asculta îndemnurile sale, şi peste ei, şi peste regele lor se va prăvăli cumplita lovitură a Domnului. După ce a vorbit astfel evreilor, Samuel i-a lăsat să plece la casele lor, domnia lui Saul fiind din nou confirmată.

CAPITOLUL VI

1. Din rândurile poporului, Saul a ales vreo trei mii de oameni, două mii fiind păstrați pentru garda lui de corp, iar sediul lor era oraşul Bethel. Pe ceilalți i-a dat să fie gărzile de corp ale fiului său Ionatas şi i-a trimis la Gaba. El însuşi a luat cu asalt o tabără de apărare a filistenilor, situată nu departe de Galgala. Căci filistenii care locuiau în Gaba îi biruiseră pe iudei, le luaseră armele şi în cele mai întărite locuri ale ținutului au pus garnizoane, interzicându-le atât făurirea obiectelor din fier, cât şi folosirea celor făcute din el. Prin această oprelişte, agricultorii care aveau nevoie de scule, ca de pildă brăzdarul plugului, cazmaua sau orice altă unealtă necesară la munca câmpului, trebuiau

313

să meargă la filisteni, spre a fi făurite de aceştia. Când au primit vestea distrugerii taberei lor de apărare, filistenii s-au indignat şi, socotind că li se aducea o mare jignire, au pornit războiul împotriva iudeilor. Oastea lor era alcătuită din trei sute de mii de pedestraşi şi treizeci de mii de care de luptă şi şase mii de călăreți, iar tabăra şi-au instalat-o lângă oraşul Machma. De îndată ce a aflat ştirea, Saul, regele evreilor, s-a îndreptat spre Galgala şi a trimis în întreaga țara crainici, ca să cheme poporul la luptă împotriva filistenilor, pentru apărarea libertății, preamărindu-i prin vorbe puterea şi ponegrindu-i ca demni de dispreț pe vrăjmaşii lui, astfel încât iudeii n-au arătat nici o şovăială ca să-i înfrunte în luptă pe aceştia. Dar când au dat cu ochii de uriaşa mulțime a filistenilor, trupele lui Saul s-au înspăimântat cumplit, iar unele dintre ele s-au ascuns în peşteri, cele mai multe fugind spre ținutul de dincolo de Iordan, care aparținea semințiilor Gad şi Rubel[1]. 2. Saul a trimis proorocului soli care să-l cheme, ca să se sfătuiască împreună în privința războiului şi a desfăşurării evenimentelor. Samuel i-a cerut să-l aştepte şi să pregătească victimele hărăzite jertfelnicului; după şase zile va veni el însuşi şi în a şaptea zi vor aduce jertfa şi abia după aceea să înceapă lupta cu duşmanii. Saul a aşteptat vreme de şase zile, aşa cum îi spusese proorocul, dar nu s-a supus pe deplin poruncilor sale şi, văzând că proorocul zăbovea şi că oştenii i se împrăştiau, a luat victimele şi le-a jertfit pe altar. Când a aflat după aceea că proorocul sosea în sfârşit, a ieşit în întâmpinarea lui. Acesta l-a mustrat că nu a făcut bine şi nu i-a ascultat până la capăt porunca, neaşteptând venirea lui; nepotrivită şi cutezătoare a fost inițiativa lui de a aduce singur ofranda, ca şi cum prin voința Domnului ar fi fost îndreptățit să înalțe rugi şi să facă jertfe în numele poporului. Saul s-a dezvinovățit spunând că a aşteptat atâtea zile câte a cerut Samuel şi că a fost silit să aducă jertfa datorită faptului că oştenii lui începuseră să se împrăştie de teama vrăjmaşului care îşi avea tabăra la Machma, răspândindu-se vestea că duşmanul însuşi urma să coboare la Galgala, ca să aducă jertfe. Atunci Samuel i-a spus: „Dacă ai fi fost drept, m-ai fi ascultat întru totul şi n-ai fi încălcat poruncile încredințate mie de Dumnezeu, înfăptuind cu prea mare grabă jertfa, de o domnie lungă te-ai fi bucurat,

r

[1] Numai Ionatan şi Saul aveau săbii şi suliţe, nu şi poporul care l-a însoţit pe ultimul *(Canea întâi a Regilor,* XIII, 22).

314

.

împreună cu urmaşii tăi!" Apoi Samuel s-a întors acasă necăjit de fapta care se întâmplase, iar Saul, alături de fiul său Ionathas, s-a îndreptat spre oraşul Gabaon, având sub comanda lui şase sute de oşteni. Cei mai mulţi dintre ei nu aveau arme, ţinutul ducând lipsă de fier, ca şi de cei care să făurească armele: căci, aşa cum am spus ceva mai înainte, vrăjmaşii interziseseră acest lucru. Apoi filistenii şi-au împărţit oastea în trei cete şi au năvălit pe tot atâtea căi, ca să pustiască ţara evreilor, pe când regele acestora şi fiul lui, Ionathas, asistau neputincioşi, nefiind în stare să-şi apere pământul (căci nu aveau decât şase sute de oameni). în timp ce Saul, fiul lui şi Marele Preot Achias, un urmaş al Marelui Preot Eli, stăteau pe o culme şi urmăreau de sus devastarea ţinutului lor, cu sufletele adânc întristate, fiul lui Saul şi purtătorul armelor sale au hotărât să se strecoare pe ascuns în tabăra duşmană şi să stârnească acolo zarvă şi panică. După ce purtătorul de arme a făgăduit solemn că-l va urma oriunde, chiar dacă va înfrunta primejdia morţii, Ionathas împreună cu tânărul său ajutor au coborât de pe culme, îndreptându-se spre vrăjmaşi. Tabăra lor era situată într-o regiune povârnită, care se întindea între trei piscuri impresionante prin semeţia lor şi îngrădită de nişte stânci, părând adevărate metereze în calea atacatorilor. Aşa se face că nu se sinchisea nimeni de paza taberei, întrucât tabăra era sigură din toate părţile chiar prin natura locului, filistenii având ferma convingere că nimeni nu se putea apropia, necum să se urce până la ea. Când au dat de tabără, Ionathas şi-a îndemnat purtătorul de arme să-şi păstreze cumpătul, apoi i-a spus: „Să pornim spre duşmani; dacă, atunci când au dat cu ochii de noi, vor porunci să coborâm până la ei, din asta vom deduce că misiunea noastră va reuşi; dacă însă vrăjmaşii vor păstra tăcerea şi nu ne vor striga, atunci să facem cale întoarsă!" De îndată ce, la ivirea zorilor, ei s-au apropiat şi mai mult de tabără, filistenii care i-au zărit şi-au zis între ei: „Iată că evreii au ieşit din cotloanele peşterilor lor şi vin acum spre noi!" Apoi au adresat lui Ionathas şi purtătorului său de arme următoarele vorbe: „Urcaţi-vă până la noi ca să vă pedepsim cum se cuvine pentru îndrăzneala voastră!" De îndată ce le-a auzit strigătul, fiul lui Saul a recunoscut în el, cu bucurie în suflet, un semn al izbânzii, apoi s-a îndepărtat de locul unde fuseseră văzuţi de vrăjmaşi. Amândoi au ajuns până la o stâncă neprevăzută cu străji din pricina siguranţei pe care o prezenta. Cu preţul multor eforturi, au depăşit dificultăţile naturale ale

315

terenului, s-au năpustit asupra vrăjmaşilor, i-au atacat în timp ce dormeau şi au ucis vreo douăzeci dintre ei. Unii au fost atât de înspăimântaţi încât au luat-o la fugă fără a-şi mai lua armele, cei mai mulţi însă, care nu-i cunoşteau pe ai lor, fiindcă oastea era alcătuită din mai multe neamuri, i-au luat drept nişte duşmani şi au început lupta (nebanuind că doar doi evrei se infiltraseră în tabăra lor). Unii dintre ei au pierit omorându-se între ei cu armele, alţii s-au prăbuşit în fuga lor de pe stâncile abrupte.

3. Când însă străjile lui Saul au înfăţişat regelui toate tulburările izbucnite în tabăra filistenilor, el a întrebat dacă plecase vreunul dintre ai săi. După ce a aflat că propriu-i fiu şi purtătorul de arme dispăruseră, a poruncit Marelui Preot să-şi pună veşmântul sacerdotal[2] şi să-i prezică viitorul. La primirea răspunsului că va ieşi biruitor şi va depăşi forţele vrăjmaşului, Saul a pornit atacul împotriva filistenilor cuprinşi de derută, străpungându-se unii pe alţii cu fierul. I s-au alăturat şi cei care se refugiaseră în galerii şi peşteri, de îndată ce au primit vestea victoriei lui Saul. Când oastea lui a ajuns la vreo zece mii de evrei, regele i-a urmărit pe vrăjmaşi în întreaga regiune unde se împrăştiaseră. Fie datorită bucuriei pe care i-a adus-o nesperata victorie (căci este greu să dea dovadă de-o matură chibzuinţă cei ce au parte de un asemenea noroc), fie neştiinţei lui, Saul a comis o gravă greşeală şi o nebunie cu urmări nefaste. Nerăbdător să se răzbune pe filisteni şi să le dea pedeapsa meritată cu prisosinţă, el a afurisit şi a înfierat cu blesteme grele pe fiece evreu care va curma uciderea duşmanilor, ca să se hrănească mai înainte ca venirea nopţii să pună capăt căsăpirii şi urmăririi vrăjmaşilor. Aşa vorbise Saul ostaşilor săi, după care aceştia au ajuns într-o pădure deasă şi bogată în albine, aparţinând seminţiei lui Efraim. Fiul lui Saul, care nu ştia de blestemul tatălui său şi de consimţământul poporului, a stors miere din faguri şi a mâncat. De-abia după ce a aflat de cumplitul blestem regesc care interzicea fiecăruia să pună ceva în gură înainte de asfinţitul soarelui, Ionathas s-a abţinut de la mâncare, dar a găsit nedreaptă opreliştea impusă de tatăl lui, căci, dacă s-ar fi întremat cu puţină hrană, evreii i-ar fi

[2] Efodul, ale cărui pietre preţioase căpătau strălucire în ajunul izbânzii evreilor. în *Cartea întâi a Regilor,* XIV, 18, Saul i-a spus lui Achias să aducă Chivotul lui Dumnezeu, care în vremea aceea era cu fiii lui Israel.

316
urmărit cu puteri sporite şi o mai mare agerime pe duşmani, capturând mai mulți dintre ei sau străpungându-i cu fierul.
4. Aşadar, după ce răpuseseră mii şi mii de filisteni, evreii s-au întors la coborârea serii să jefuiască tabăra lor, unde şi-au însuşit o pradă bogată şi nenumărate vite, din care au înjunghiat o mulțime, mâncându-le apoi cu sânge cu tot. Regele a fost anunțat de către grămăticii săi că grosul oştenilor greşise în privința jertfei închinate Domnului, deoarece, înainte ca sângele să se fi scurs din ea în întregime şi s-o purifice astfel, carnea fusese mâncată numaidecât. Atunci Saul a poruncit ca o stâncă uriaşă să fie rostogolită la mijloc, cerând ca mulțimea să-şi aducă jertfele deasupra ei, dar carnea să nu fie mâncată împreună cu sângele, fiindcă aşa ceva nu era pe placul lui Dumnezeu. După ce toate au fost îndeplinite potrivit poruncii regelui, Saul a înălțat în locul acela un altar, pe care a adus Domnului o jertfă ardere de tot. Acesta a fost primul jertfelnic ridicat de Saul.
5. Dornic să-şi urmărească numaidecât vrăjmaşii până la tabăra lor şi s-o devasteze în întregime, înainte de ivirea zorilor, mai ales că oastea nu se împotrivea să-l urmeze şi pentru ca să obțină o şi mai mare adeziune la poruncile sale, regele l-a chemat pe Marele Preot Achitob, poruncindu-i să cerceteze dacă Dumnezeu îi îngăduie să se îndrepte spre tabăra duşmană şi să-i ucidă pe toți cei aflați acolo. Când Marele Preot Achitob i-a spus că Dumnezeu nu vrea să-i răspundă, Saul i-a zis la rândul lui: „Domnul are un temeinic motiv să nu ne dea răspunsul cerut, aşa cum a făcut cu toate prilejurile de mai înainte, ba chiar şi atunci când nici nu l-am ascultat. O tăinuită greşeală a noastră trebuie să fie pricina tăcerii Sale. Mă jur că-l voi ucide chiar eu pe cel ce-a comis acest păcat, chiar dacă vinovatul ar fi fiul meu Ionathas, şi în felul acesta sper că-l voi împăca pe Dumnezeu. Ca şi cum ar fi vorba de un străin şi nicidecum de mine, asupra mea voi revărsa îndreptățită pedeapsă!" Fiindcă mulțimea a încuviințat prin strigăte să facă acest lucru, pe toți ceilalți i-a aşezat deoparte, iar de cealaltă parte au rămas doar el şi fiul său, apoi s-a tras la sorți, ca să iasă adevărul la iveală. Sorții au arătat că vinovat era Ionathas. întrebat de părintele său care fapt său greşeală îi mustră sufletul şi ce ticăloşie sau nelegiuire comisese, el a răspuns: „Tată, n-am greşit cu nimic în afara faptului că ieri, în timpul urmăririi duşmanilor, am mâncat miere dintr-un fagure, fără să fi aflat încă de afurisenia şi de blestemul tău!" Atunci Saul
317
s-a jurat că-l va ucide şi că nici înrudirea, nici părinteasca lui înclinare nu-l vor face să-şi încalce jurământul. Ionathas nu s-a arătat câtuşi de puțin înspăimântat de amenințarea cu moartea, ci a păşit în mijlocul mulțimii şi a spus cu demnitate şi mărinimie: „Nu te rog deloc, tată, să-mi cruți viața! Plăcută îmi este această moarte pe care eu o îndur, pentru că, pe de o parte, îți adeveresc evlavia, pe de altă parte, ea vine după o victorie strălucită. Cea mai mare mângâiere a mea este faptul că îi las pe evrei victorioşi asupra filistenilor!" Dar întregul popor a fost atât de impresionat încât i-a deplâns soarta şi a jurat la rândul lui că nu va îngădui să fie ucis tocmai autorul victoriei[3]. Aşa l-a scăpat mulțimea pe Ionathas de afurisenia tatălui său, înălțându-şi rugile ei spre Dumnezeu, ca să-i ierte tinerescul păcat.
6. După ce a răpus vreo şaizeci de mii de vrăjmaşi, Saul s-a reîntors în oraşul său. Acolo a avut o domnie fericită, s-a războit cu noroadele învecinate şi i-a supus pe ammaniți, moabiți şi pe filisteni, idumeeni, amaleciți, ba chiar şi pe regele din Soba. Saul a avut copii, şi anume trei fii: Ionathas, Iesus şi Melchis, ca şi două fiice: Merob şi Michal. Drept comandant al oştii l-a ales pe Abener, fiul unchiului său, care se numea Nerus. Acest Nerus şi Chiş tatăl lui Saul, erau frați şi fiii lui Abiel. Saul dispunea de multe care de luptă şi de numeroşi călăreți şi a ieşit biruitor în fiecare război pe care l-a dus. în timpul domniei lui evreii au avut parte de o mare prosperitate şi mult noroc, devenind mai puternici decât toate celelalte popoare. Garda lui de corp era alcătuită din tinerii cei mai înalți şi mai voinici.

CAPITOLUL VII

1. După aceea a sosit, la Saul, Samuel, trimis de Dumnezeu, potrivit spuselor sale, şi l-a îndemnat ca, ținând seama de faptul

[3] Mulțimea se opune înfăptuirii afuriseniei lui Saul printr-un jurământ care o anihilează, împiedicând uciderea unui erou inocent.

318
^
că dintre toți ceilalți l-a ales pe el ca rege, cuvine-se să-i dea ascultare Domnului şi să trăiască după voința Lui: precum Saul domneşte peste popoare, aşa şi Dumnezeu să fie stăpân peste toate făpturile! A zis apoi că Domnul i-a adresat lui Saul următoarele vorbe: „Deoarece amaleciții au pricinuit evreilor în pustiu nenumărate necazuri, de la ieşirea lor din Egipt, până ce au ajuns în această țară, îți poruncesc să porneşti la război împotriva lor şi, după obținerea victoriei, să nu mai laşi în viață pe nimeni, ci să-i stârpeşti pe toți, începând cu femeile şi copiii lor, şi să-i pedepseşti astfel pentru răul pe care l-au făcut străbunilor noştri! Dar să nu cruți nici măcar vitele sau turmele de oi şi să nu le păstrezi în folosul tău, ci să aduci jertfă totul lui Dumnezeu. Iar numele de Amalec să piară de pe suprafața pământului, ca să se înfăptuiască porunca dată de Moise!"
2. Saul a făgăduit că va îndeplini porunca întocmai şi a susținut că-şi va arăta supunerea față de Dumnezeu nu numai prin faptul că-şi va conduce oastea împotriva filistenilor, ci şi prin punctualitatea şi promptitudinea executării ordinelor primite. El şi-a adunat aşadar toate trupele şi le-a făcut numărătoarea la Galgala, socotind că, în afara celor din seminția lui Iuda, israeliții erau vreo patru sute de mii: căci seminția aceasta însuma singură

treizeci de mii. Saul a pătruns cu oastea în ținutul amaleciților, dar a întins multe curse şi a pus puternice trupe în preajma fluviului, ca să nu-i înfrunte pe amaleciți doar în luptă deschisă, ci să-i atace şi prin surprindere ori pe drumuri, încercuind şi omorând vrăjmaşii pe loc. Când oastea a dezlănțuit bătălia decisivă, duşmanii au şi luat-o la goană şi în timpul urmăririi fugarii au pierit până la unul. Deoarece expediția sa începuse sub zodia norocoasă, potrivit prezicerii divine, Saul a luat cu asalt şi oraşele amaleciților, aducându-le cu forța în puterea lui, fie prin şiretlicuri războinice, fie prin galerii săpate pe sub ziduri sau prin lucrări de asediu făcute în fața meterezelor, fie prin foame şi sete, ori le-a cucerit prin alte mijloace. Apoi a trecut la uciderea femeilor şi copiilor, fără să creadă că săvârşea o faptă crudă sau contrară firii omeneşti, pe de o parte, fiindcă erau duşmanii lui, pe de altă parte, pentru că urma porunca dată de Dumnezeu, neascultarea lui fiind pândită de primejdii. Saul l-a luat prizonier chiar şi pe regele vrăjmaşilor, Agag; impresionat de frumusețea şi de

trupul său plin de măreție, a găsit cu cale să-l cruțe, fără să facă asta după voia Domnului, ci biruit de propria bunătate şi milă, cedând la momentul nepotrivit şi nu fără să-şi amenințe singur situația. Căci Dumnezeu ura atât de mult norodul amaleciților încât poruncise să nu fie cruțați nici măcar copiii, față de care suntem înclinați să ne arătăm mai miloşi. Iar Saul l-a lăsat în viață chiar pe regele lor, pricinuitorul tuturor relelor îndurate de evrei, fără să-şi amintească de poruncile lui Dumnezeu, punând mai mult preț pe frumusețea vrăjmaşului. La fel a păcătuit şi poporul: a cruțat şi vitele, şi turmele de oi, pe care le-a luat drept pradă, deşi Dumnezeu poruncise ca nici una să nu rămână neînjunghiată. Tot el a mai păstrat şi alte obiecte şi avuții şi doar pe cele lipsite de orice valoare le-a hărăzit pieirii.
3. Când a subjugat toate noroadele care ocupau teritoriul de la Pelusium din Egipt şi până la Marea Roşie, Saul a devastat țara duşmană, cruțând numai neamul sichimiților. Ei locuiau în mijlocul ținutului madianiților. Pe aceştia i-a avertizat prin soli încă înainte de izbucnirea războiului să se strămute pentru a nu împărtăşi soarta amaleciților. Saul a vrut să-i ocrotească fiindcă prin Raguel, socrul lui Moise, se înrudeau cu el.
4. Saul s-a întors acasă bucuros de succesele sale, ca şi cum n-ar fi nesocotit nici una dintre poruncile date de prooroc privitoare la războiul împotriva amaleciților, ci după victoria duşmanului le-ar fi îndeplinit pe toate exact aşa cum i-au fost cerute, însă Dumnezeu era supărat că regele amaleciților fusese cruțat şi că poporul luase cu el vitele, ca pradă de război, fiindcă El nu-i îngăduise să facă aşa ceva. I se părea condamnabil faptul că, biruind şi supunând duşmanul cu generosul său sprijin, totuşi, Saul l-a dispreţuit şi înjosit, fără să-l trateze barem ca pe un rege pământean. Domnul i-a spus proorocului Samuel că-i pare rău acum că l-a făcut rege pe Saul, întrucât acesta nu se îngrijeşte să-i îndeplinească poruncile întocmai, procedând aşa cum crede el de cuviință. Când a auzit acestea, Samuel s-a speriat foarte tare şi o noapte întreagă a înălțat rugi Domnului, să-l ierte pe Saul şi să nu mai fie mânios pe el. Dar, în pofida rugăminților proorocului, El s-a împotrivit iertării lui Saul, căci a socotit nepotrivit să se treacă cu vederea greşelile lui Saul la stăruințele lui Samuel. Asta deoarece nimic nu contribuie mai ales la înmulțirea păcatelor

decât îngăduința prea mare față de păcătoşi şi, în vreme ce bunătatea şi toleranța îşi sporesc faima, se trece peste faptul că ele devin pretextul pentru a se păcătui. Aşadar, întrucât Dumnezeu n-a dat curs rugăminților proorocului şi era limpede că nu vroia să-şi schimbe hotărârea, Samuel a plecat dis-de-dimineață spre Saul la Galgala, unde se afla acesta. De îndată ce l-a văzut, regele i-a ieşit în întâmpinare, i-a dat binețe şi i-a zis: „Mulțumesc lui Dumnezeu, care mi-a dăruit victoria: toate poruncile sale au fost aduse la îndeplinire!" Spusele sale au atras următoarea replică a lui Samuel: „Dar de ce în tabără aud zarva făcută de turme de oi şi vite?" Regele i-a răspuns că poporul le-a păstrat pentru jertfă; în schimb, întregul norod al amaleciților a fost dat pieirii, potrivit poruncii divine, şi n-a mai rămas viu nimeni, în afara regelui, pe care l-a adus ca prizonier. Ce trebuia să se întâmple cu el urmau să stabilească împreună. Atunci proorocul i-a spus la rândul lui: „Pe Dumnezeu îl încântă nu atât vitele hărăzite jertfelnicului, cât mai ales oamenii buni şi drepți: ei sunt cei ce ascultă de voința şi de porunca Domnului şi socotesc bună doar fapta pe care Domnul le-a cerut-o. El se crede disprețuit nu numai atunci când nu i se aduce jertfă, ci şi când i se pare că nu-i sunt ascultate vorbele. Cei care nu i se supun pe deplin nu aduc cinstirea adevărată şi singura pe placul lui Dumnezeu, chiar dacă îi jertfesc victime multe şi grase sau îi oferă strălucitoare daruri din aur şi din argint, pe care El nici nu le primeşte cu blândețe şi bunăvoință, socotindu-le drept dovezi ale răutății şi nicidecum ale pietății, în schimb, Domnul îi îndrăgeşte pe oamenii care țin minte doar ceea ce le-a spus sau poruncit şi preferă să înfrunte moartea decât să se abată de la ele, şi nici nu aşteaptă ca aceştia să-i închine jertfe. Cât priveşte jertfele care i se aduc, Dumnezeu le primeşte mai degrabă pe cele mărunte şi venite din sărăcie, decât ofrandele bogătanilor. Aşadar, tu ai stârnit cumplita mânie a Domnului fiindcă i-ai disprețuit şi nesocotit poruncile. Cum poți să-ți închipui că-ți va primi cu bunăvoință victima pregătită din rândul celor hărăzite de el pieirii din capul locului? Doar dacă ți se pare unul şi acelaşi lucru să jertfeşti sau să nimiceşti. De aceea trebuie să te aştepți ca El să te despoaie de regeasca putere care te-a făcut să devii trufaş şi s-o foloseşti în dauna celui ce ți-a dăruit-o!" Saul a recunoscut că a greşit într-adevăr şi nu şi-a negat păcatul: a

încălcat porunca dată de prooroc, dar numai fiindcă s-a temut că oştenii lui, ahtiați după prada de război, nu se vor lăsa constrânşi să renunțe la ea. „Fii iertător şi îndurător — i-a strigat el — căci de acum încolo voi căuta să

nu mai greşesc!" L-a rugat pe prooroc să se întoarcă şi să aducă jertfă de împăcare lui Dumnezeu. Dar, ştiind că nu mai există nici o speranţă ca el să obţină iertarea Domnului, Samuel nu s-a lăsat înduplecat şi a pornit spre casă. 5. Hotărât să-l facă pe Samuel să rămână, Saul l-a înhăţat de mantie şi, când Samuel s-a smucit cu mai multă putere, ca să pornească la drum, şi-a sfârtecat veşmântul. Profetul i-a spus că la fel, va fi smulsă domnia şi transmisă altui bărbat, bun şi drept (căci Dumnezeu stăruia neclintit în hotărârea lui, deoarece nu se potrivea cu atotputernicia lui ca, după pilda nestatorniciei omeneşti, să-şi schimbe părerea sau să se abată de la ea). Saul a spus că a păcătuit într-adevăr, dar întrucât nu poate schimba cele întâmplate în lucruri neîntâmplate, l-a rugat pe profet să-i facă barem cinstea de a-l chema în faţa întregului popor pe Dumnezeu, pentru el anume. Samuel s-a învoit pe loc şi, alături de rege, a plecat să se roage Domnului. După aceea a fost adus la el Agag, regele amaleciţilor. Când acesta a adus vorba despre amarnicul gust al morţii, proorocul i-a răspuns: „Aşa cum ai adus şi tu numai amărăciuni şi bocet mamelor evreice prin uciderea fiilor lor, la fel să se întristeze şi mama ta când va primi vestea că ai pierit! " Numaidecât Samuel a hotărât ca el să fie ucis la Galgala şi s-a întors în Armatha.

CAPITOLUL VIII

1. Regele Saul a văzut ce necaz şi-a adus singur atunci când şi-a atras duşmănia lui Dumnezeu şi s-a întors la reşedinţa lui, Gaba (al cărei nume înseamnă „colină"). Iar din ziua aceea n-a

mai văzut vreodată chipul proorocului. Deoarece Samuel era întristat de soarta lui, Dumnezeu, hotărât să pună capăt mâhnirii sale, i-a poruncit să ia cu el untdelemnul sfânt şi să meargă în oraşul Bethleem, la Iessaeu, fiul lui Obed, ca să-l ungă rege pe acela dintre feciorii acestuia pe care îl va indica El însuşi. Samuel i-a spus că se temea să nu prindă de veste Saul şi pe căi ascunse sau pe faţă să-i urzească pieirea. Făgăduindu-i însă Domnul că va face astfel încât să călătorească în siguranţă, el a sosit în oraşul pe care l-am numit mai sus. Acolo toţi l-au primit cu urări de bun venit şi l-au întrebat ce intenţii avea. Proorocul le-a răspuns că sosise ca să aducă o jertfă lui Dumnezeu. De îndată ce a pregătit ceremonia divină, a poftit la ospăţul jertfei pe Iessaeu, împreună cu feciorii lui. Cum l-a văzut pe cel mai vârstnic dintre fii, care era mare şi frumos, luându-se după înfăţişarea lui aleasă, Samuel a socotit că acesta va fi viitorul rege. Dar el se înşelase în privinţa hotărârii divine. Când a întrebat dacă-l unge pe tânărul pe care l-a admirat adineauri şi-l crede demn să fie rege, Domnul i-a răspuns că altceva aşteaptă el de la oameni, spunându-i: „Tu ai în vedere doar falnica statură a tânărului şi de aceea îl socoteşti potrivit pentru domnie. Eu nu ofer această demnitate ca pe o răsplată a frumuseţii trupeşti, ci a virtuţii sufletului, şi caut un om înzestrat cu o sumă întreagă de calităţi, precum evlavia, dreptatea, vitejia şi supunerea, prin ele ieşind la iveală frumuseţea spiritului!" După ce Domnul i-a vorbit astfel, Samuel i-a cerut lui Iessaeu să-şi dea la iveală feciorii. El a lăsat să intre alţi cinci fii, cel mai vârstnic dintre ei fiind Eliab; al doilea era Aminadab, al treilea Samal, al patrulea Nathanael, al cincilea se numea Rael, iar al şaselea Asam. Când i-a văzut şi s-a convins că nu rămâneau mai prejos la înfăţişare decât fratele lor cel mare, proorocul l-a întrebat pe Domnul care dintre ei va fi ales rege. Răspunsul primit de el a fost: „Nici unul!", de aceea a căutat să afle de la Iessaeu dacă nu mai are şi alţi copii. Acela i-a spus că a mai rămas unul cu numele de David, care era cioban şi acum îşi păştea oile. Samuel i-a cerut lui Iessaeu să-l cheme, fiindcă fără el nu puteau să înceapă solemnul ospăţ. Atunci când, la chemarea tatălui său, s-a înfăţişat şi David, ca un băieţandru bălan, cu ochi scânteietori şi deosebit de frumos, Samuel şi-a zis în sinea lui: „Pe acesta l-a ales Dumnezeu să fie rege!" Apoi s-a aşezat la masă, lângă el l-a

pus pe David şi după aceea pe Iessaeu, împreună cu ceilalţi fii ai lui. A luat untdelemnul, sub privirile lui David, l-a uns şi i-a şoptit la ureche că acesta era semnul potrivit căruia Domnul îl alesese rege. L-a îndemnat să apere dreptatea şi să dea ascultare poruncilor divine; astfel va avea o domnie lungă şi casa lui va fi strălucitoare şi vestită. El îi va birui pe filisteni şi toate popoarele cu care se va lupta, dobândind în timpul vieţii o faimă ce se va răsfrânge asupra urmaşilor săi.

2. Dându-i aceste sfaturi, Samuel a plecat, iar Dumnezeu l-a părăsit de îndată pe Saul şi a trecut de partea lui David. După ce Duhul Domnului s-a strămutat la el, a şi început să rostească preziceri; în schimb, Saul era cuprins de nelinişte şi bântuit de duhuri rele, care îi provocau sufocări şi strangulări. Aşa se face că vracii lui n-au mai ştiut să-i prescrie altă cale de leac decât aflarea unui cântăreţ şi harfist iscusit. Ei au cerut să fie găsit un om în stare ca, ori de câte ori era bântuit de duhuri rele şi de spaime, să-l îngrijească şi să-i stea la creştet, zicând din liră şi intonându-i cântece. Saul n-a şovăit, ci a poruncit să-i fie adus numaidecât un asemenea meşter. Cineva dintre cei prezenţi a spus că el văzuse în Bethleem pe fiul lui Iessaeu, aflat încă la vârsta tinereţii, dar bine făcut şi frumos, printre deosebitele sale însuşiri numărându-se darul de a mânui harfa şi a înălţa cântece, ca şi iscusinţa lui în întrecerile războinice. Saul i-a trimis lui Iessaeu un sol şi i-a poruncit să-l ia pe David de lângă turma lui, trimiţându-l la dânsul: vrea să-l vadă la faţă, fiindcă i-au ajuns la ureche multe veşti bune privitoare la frumuseţea şi destoinicia tânărului. Iessaeu şi-a trimis aşadar feciorul, dându-i şi nişte daruri, ca să le înmâneze lui Saul. De îndată ce l-a văzut pe David, Saul a rămas încântat, l-a făcut purtătorul său de arme şi i-a arătat întreaga preţuire. David îl descânta pe rege împotriva tulburărilor pricinuite de duhurile rele, ori de câte ori îl bântuiau acestea, şi era singurul său vraci, strunindu-şi lira şi cântându-i cântece şi, pe această cale Saul îşi recăpăta stăpânirea de sine. Regele a trimis un sol la Iessaeu, tatăl băieţandrului, şi l-a rugat să-l lase la el, căci înfăţişarea lui i-a făcut o impresie deosebită. Iesseus, nevrând să-l contrazică pe rege, s-a învoit ca David să

rămână alături de dânsul.
324
CAPITOLUL IX
1. După câtăva vreme, filistenii s-au.adunat din nou şi, strângând laolaltă trupe numeroase, au pornit războiul cu israeliţii. Şi-au aşezat tabăra în regiunea situată între Sochus şi Azeca. Saul şi-a dus oastea împotriva lor şi faptul că s-a instalat cu ai săi pe un munte i-a făcut pe filisteni să-şi părăsească prima tabără şi să-şi instaleze alta tot pe un munte, aflat în ţinutul în care venise Saul. Oştirile rivale erau despărţite astfel de o vale,întinzându-se între munţii unde erau taberele. Din tabăra filistenilor a coborât un anume Goliath din oraşul Gitta, bărbat cu o statură uriaşă, căci măsura şase coţi şi o palmă, armura fiind şi ea pe măsura trupului său nespus de mare. Platoşa care îl înveşmânta cântărea cinci mii de sicii. Coiful şi pulparele de aramă erau croite pentru bărbatul ale cărui membre uriaşe le acopereau. Suliţa lui, povară deloc uşoară, n-o ţinea în mâna dreaptă, ci sprijinită pe umăr; măsura şi ea şase sute de sicii de fier şi îl însoţeau numeroşi purtători de arme. Acest Goliath a păşit între cele două oşti şi, folosindu-se din plin de glasul său puternic, a strigat către Saul şi evrei: „Vin să vă scap de cazna şi primejdia luptei. De ce este neapărată nevoie ca ostile noastre să se înfrunte, îndurând atâtea rele? Alegeţi pe unul dintre voi să se măsoare cu mine printr-o luptă în doi şi sfârşitul războiului va fi decis de cine învinge. Ceilalţi să devină robii celor al căror cetăţean a ieşit biruitor. Mult mai bine şi mai chibzuit este să expui primejdiei pe unul singur în locul tuturora!" După ce a spus asta, el s-a întors în tabăra lui. în ziua următoare a venit din nou, a rostit aceleaşi vorbe şi vreme de patruzeci de zile n-a încetat să-şi provoace duşmanii, Saul şi oştenii lui fiind stăpâniţi de o mare frică. Ei se înarmau pentru luptă, dar nici una dintre cele două tabere nu cuteza să-şi atace adversarul cea dintâi.
2. Cum a izbucnit războiul dintre evrei şi filisteni, Saul l-a lăsat pe David să plece acasă la tatăl său, mulţumindu-se cu trei dintre ceilalţi fii ai lui Iessaeu, care îi trimisese între timp în sprijinul regelui, spre a înfrunta primejdiile luptei. La început, David a primit iar stânele şi turmele de oi, ca să le ducă la păşune. La
325
scurtă vreme după aceea, el a sosit în tabăra evreilor, trimis la fraţii lui, să le ducă merinde şi să afle veşti de la ei. Dar chiar atunci a venit din nou Goliath, i-a provocat la duel pe evrei şi i-a mustrat că nici unul nu avea tăria să se măsoare cu el în luptă, în timp ce vorbea cu fraţii săi despre ceea ce-i încredinţase tatăl lor, David a auzit cum oastea era ocărâtă şi batjocorită de un filistean şi, clocotind de mânie, şi-a înştiinţat fraţii că era pregătit să primească lupta în doi cu vrăjmaşul. Fratele său mai mare, Eliab, l-a certat însă cu asprime şi i-a spus că îndrăzneala lui nu era deloc potrivită cu vârsta pe care o avea şi că nici nu era în stare să priceapă cum stau lucrurile, dându-i porunca să se întoarcă la turmele sale şi la tatăl lor. Din sfială faţă de propriul frate, David a plecat, dar a dat frâu liber vorbelor faţă de alţi oşteni, arătând că dorea să se măsoare cu cel care îl provoca. Propunerea tânărului a fost transmisă de aceştia lui Saul, care l-a şi chemat, întrebându-l ce anume dorea să-i spună. David i-a zis: „O, rege, să nu fii nici abătut, nici descurajat! Eu vreau să frâng trufia duşmanului, şi dacă mă voi lupta cu dânsul, voi învinge, în pofida faptului că e mai mare şi mai voinic decât mine. El va ajunge batjocura tuturora, în schimb oastea ta îşi va păstra faima neştirbită, dacă va fi biruit nu de un bărbat înarmat până-n dinţi şi cu multă experienţă războinică, ci de unul care pare că-i băieţandru, având de fapt o vârstă fragedă!"
3. Saul i-a preţuit avântul şi cutezanţa, dar n-a avut încredere în el din pricina tinereţii sale şi i-a spus că-i prea plăpând ca să se măsoare cu un om priceput în treburile războinice. David i-a răspuns astfel: „Mă încumet să fac asta, încredinţat că Domnul va fi de partea mea, căci ajutorul lui l-am simţit şi mai înainte. Când un leu mi-a atacat odinioară turma şi mi-a răpit mielul, l-am urmărit, am smuls prada din ghearele fiarei şi, de îndată ce a tăbărât asupra mea, am înşfăcat-o de coadă, izbind-o de pământ până ce a murit de-a binelea. La fel am avut de înfruntat un urs şi l-am răpus. Sunt de părere că duşmanul de acum e mai prejos decât dihăniile acelea, Domnul însuşi îl va da pe mâna mea, fiindcă prea ne-a batjocorit oastea, afurisindu-l pe Dumnezeul nostru!"
4. Atunci Saul l-a rugat pe Dumnezeu să-i dea sorţi de izbândă tânărului în planurile sale cutezătoare, zicându-i: „Du-te la luptă!" I-a pus coiful şi platoşa, l-a încins cu sabia lui, apoi l-a lăsat să plece. David s-a simţit prea împovărat de armură (căci nu era
326
deprins să poarte asemenea arme) şi a zis: „Acestea sunt, o, rege, podoabele tale, pe care doar tu ai şi priceperea să le porţi. Dar îngăduie-mi mie, slujitorul tău, să mă lupt aşa cum vreau eu!" S-a despuiat de arme, şi-a luat toiagul şi cinci pietre de pârâu, pe care le-a pus în traista sa de păstor şi, ţinând praştia în mâna dreaptă, s-a îndreptat apoi spre Goliath. Când l-a văzut pe potrivnicul care venea să-l întâmpine astfel, acesta l-a măsurat cu dispreţ şi l-a batjocorit că nu purta armele pe care le folosesc oamenii îndeobşte, când se luptă între ei, ci pe cele întrebuinţate împotriva câinilor, ca să se apere de ei. îl crede cumva dulău şi nu un om? David i-a răspuns că nu-l socoteşte făptură omenească, ci chiar mai rău decât un câine. Goliath a devenit furios, l-a împroşcat cu blesteme în numele zeilor săi şi l-a ameninţat pe tânăr că-i va arunca trupul să fie sfâşiat de fiarele pământului sau sfârtecat de păsările văzduhului. David i-a zis, la rândul său: „Te îndrepţi spre mine cu sabia lungă, cu lancea şi platoşa, iar eu vin asupra ta având ca armură pe Domnul, cel ce va face ca tu şi întreaga-ţi oaste să încăpeţi pe mâinile noastre, spre pieirea voastră. Chiar astăzi îţi voi tăia capul şi restul trupului tău va fi dat pradă câinilor,

care sunt rudele tale de sânge! Să ştie toată lumea că în fruntea evreilor se află Dumnezeu şi că ocrotirea lui înseamnă pavăza şi tăria noastră. Aşadar, armele şi puterea au mai mică importanţă dacă Dumnezeu nu este de la început alături de noi!" Filisteanul, împovărat de greutatea armelor pe care le purta, mergea mai încet pe drumul către David, fără să-şi ascundă dispreţul faţă de el şi pe deplin încredinţat că-l va putea înlătura lesne pe cel neînarmat şi încă un copilandru.
5. Tânărul i-a ieşit în cale însoţit de un ajutor, pe care duşmanul nu-l vedea: acela era Dumnezeu. A luat din traista sa o piatră scoasă din pârâu, a pus-o în praştie, rotind-o iute, şi l-a izbit pe Goliath în frunte cu atâta putere încât ea i s-a înfipt în creier; astfel că, biruit de ameţeală, uriaşul s-a prăbuşit cu faţa la pământ. Atunci David a alergat până la el, s-a oprit deasupra duşmanului doborât, trăgându-i sabia din teacă, fiindcă el însuşi n-avea nici una, şi i-a tăiat capul. După căderea lui Goliath, filistenii au luat-o la goană, fiindcă fuseseră învinşi. De îndată ce l-au văzut pe bărbatul lor cel mai de vază cum zăcea neînsufleţit, s-au temut de soarta care-i aştepta şi, hotărâţi să nu mai rămână pe loc, au găsit că doar fuga ruşinoasă mai putea să-i scoată la liman. Dar
327
Saul şi întreaga lui oştire s-au năpustit cu strigăte puternice asupra duşmanilor, omorându-i pe mulţi dintre ei, şi i-au urmărit pe supravieţuitori până la hotarul Gittei şi la porţile Ascalonului. Din rândul filistenilor au murit vreo treizeci de mii şi de două ori mai mare a fost numărul celor răniţi. Saul s-a întors apoi la tabăra duşmană, i-a distrus şi incendiat fortificaţiile, capul lui Goliath fiind adus de David în cortul său, iar sabia, închinată Domnului.

CAPITOLUL X

1. Femeile au stârnit însă pizma şi ura lui Saul împotriva lui David. Ieşind în calea oştirii biruitorilor cu sunete de chimvale şi timpane şi cu felurite cântece vesele, femeile ziceau că Saul ucisese filistenii cu miile, în timp ce fetele suţineau că David îi doborâse cu zecile de mii. Când regele a auzit că i se recunoşteau merite mai mici decât tânărului căruia i se atribuia uciderea a zeci de mii de duşmani, el şi-a zis că acestor glorificări nu le mai lipsea decât domnia, începând să-i fie teamă de David şi să-l bănuiască. L-a îndepărtat din funcţiile pe care le deţinea mai înainte (fiindcă s-a temut ca, prin faptul că-i era purtător de arme, David să nu se afle prea aproape de el) şi l-a făcut căpetenie peste o mie de oşteni. Demnitatea era, fireşte, mai aleasă decât cea veche, dar periculoasă pentru deţinător, după părerea regelui. S-a hotărât să-l trimită pe David împotriva duşmanului şi în toiul luptelor, ca să piară, înfruntând primejdiile.
2. Dar David se bucura pretutindeni de sprijinul lui Dumnezeu, lucrurile îi mergeau strună şi toate isprăvile întreprinse de el aveau sorţi de izbândă, aşa că nu numai poporul îl preţuia mult pentru vitejia-i deosebită, ci şi o fată lui Saul, încă nemăritată, se îndrăgostise de el, iubirea fiindu-i atât de puternică încât în cele din urmă ştirea a ajuns la urechile părintelui. Văzând în asta
328
un bun prilej de a urzi pieirea lui David, a ascultat totul cu plăcere, iar celor care i-au adus vestea că fiica lui era îndrăgostită, Saul le-a spus că bucuros îşi va da copila de soţie tânărului, în speranţa că va găsi astfel pretextul să-l piardă. „Primesc— şi-a zis el — ca fata mea să devină soţia lui David, când îmi va aduce şase sute de capete ale vrăjmaşilor[1]. Dacă-şi propune să dobândească o răsplată aşa de mare şi ţine cu orice preţ să cucerească gloria printr-o ispravă primejdioasă şi de necrezut, el este decis să se grăbească şi să treacă la înfăptuirea ei. Dar atunci filistenii îl vor ucide, îndeplinind întocmai planul meu în privinţa lui. Astfel voi scăpa lesne de el fără să-l fi atins măcar cu mâna!" A poruncit, aşadar, slujitorilor săi să afle de la David ce intenţii avea în privinţa căsătoriei cu fiica lui. Aceştia au început prin a-i spune că însuşi regele Saul şi întregul popor îl înconjoară cu dragostea lor, cel dintâi arătându-se gata să i-o dea de soţie pe propria-i fiică. David le-a răspuns astfel: „Oare vi se pare vouă uşor lucru a fi ginerele regelui? Mie nu mi se pare deloc aşa, mai ales că sunt un om simplu, lipsit de glorie şi onoruri!" Când slujiorii i-au reprodus răspunsul lui David, Saul le-a zis: „Vestiţi-l că n-am nevoie de zestre sau de bani (căci asta ar însemna să-mi vând fata şi nu s-o văd la casa ei), ci mai degrabă de un ginere înzestrat cu vitejie şi cu toate virtuţile deţinute de el cu prisosinţă. La căsătoria fiicei mele nu vreau să-mi aducă nici aur, nici argint pe care să le ia din averea părintească, ci numai şi numai răzbunarea revărsată asupra filistenilor, ca şi şase sute de capete ale lor. Nu mi se poate face un dar mai minunat şi mai preţios decât acesta şi mult mai pe placul fiicei mele decât îndătinata zestre ar fi această căsătorie cu un bărbat care să-i aducă strălucita dovadă a victoriei lui asupra vrăjmaşilor!"
3. Când i-a fost dat să audă asemenea vorbe, David s-a bucurat nespus de mult că Saul dorea într-adevăr o atât de strânsă înrudire cu el. Mai înainte de a ţine seama ori de a chibzui în sinea lui dacă poate să îndeplinească sau nu condiţia impusă, s-a năpustit numaidecât cu soţii lui de arme asupra vrăjmaşilor, punându-se pe treabă ca să ducă la îndeplinire înţelegerea pri-

[1] „Regele nu voieşte zestre decât numai o sută de prepuţuri filistene ca răzbunare împotriva vrăjmaşilor regelui." *{Cartea întâi a Regilor,* XVIII, 25). David va ucide două sute de filisteni, înfăţişând lui Saul prepuţurile lor.
329
vitoare la încheierea nunţii. Dar cum Dumnezeu făcea ca pentru David toate lucrurile să pară uşoare şi posibile, el a ucis o mulţime de duşmani, la şase sute dintre ei le-a tăiat capetele, aducân-du-le la rege, şi în schimbul lor,

potrivit convenției, i-a cerut mâna fiicei sale. Fiindcă nu mai avea ce să mai invoce, ca să nu-şi țină cuvântul (căci ar fi fost ruşinos să pară un mincinos sau nunta pusă la cale să se dovedească o cursă întinsă lui David, pentru ca, prints-o misiune primejdioasă, să-i curme viața), Saul i-a dat în căsătorie pe fiica lui, Michal.
.
CAPITOLUL XI
1. Totuşi, Saul n-avea cum să se potolească pentru multă vreme. Când însă a văzut că David le era tare drag şi lui Dumnezeu, şi mulțimii, a tremurat pentru propria sa soartă. Deoarece nu putea să-şi ascundă frica pricinuită de lucruri mari, precum domnia şi viața, pierderea uneia dintre ele însemnând o mare nenorocire, în mintea lui Saul a încolțit gândul de a-l ucide pe David şi le-a încredințat fiului său Ionathas şi slujitorilor săi cei mai credincioşi sarcina de a-l înlătura. Ionathas s-a minunat că tatăl său şi-a schimbat dintr-o dată simțămintele față de David, încât, după ce mai înbainte îi arătase atâta bunăvoință, voia acuma nu numai să-l rănească uşor, ci să-l ucidă de-a dreptul. Fiindcă îl iubea pe tânăr şi-l prețuia mult pentru virtuțile sale, i-a dezvăluit tainicele intenții ale părintelui său, sfătuindu-l prieteneşte să se ferească şi să nu se arate la față a doua zi. Bl dorea ca între timp să se ducă la tatăl lui şi, sub pretextul de a-i da binețe, să se folosească de prilejul de a vorbi cu el despre soarta lui David. După ce afla motivul sumbrei porniri, el vroia să-i micşoreze însemnătatea, fiindcă nu se cădea ca, de dragul lui, să împingă la pierzanie un om care a adus multe binefaceri poporului şi regelui
330
prin meritele sale strălucite, ci mai degrabă să-i acorde iertarea, oricât de gravă i-ar fi fost greşeala. Abia după aceea urma să-i dezvăluie propriului prieten intenția tatălui său. Aşadar, David a dat ascultare sfatului său bun, căutând să rămână ascuns privirilor regelui.
2. în ziua următoare, Ionathas s-a dus la Saul şi, găsindu-l vesel şi bine dispus, a început să discute cu el despre David: „Tată, prin care păcat mare sau mic socoti că s-a făcut vinovat față de tine David, încât ai luat hotărârea să-l ucizi pe acest bărbat care a făcut doar lucruri pentru binele tău şi a pricinuit o grea înfrângere filistenilor? Oare n-a scăpat el poporul evreu de înjosirea şi batjocura îndurate vreme de patruzeci de zile şi a fost singurul care a îndrăznit, la provocarea duşmanului, să pornească lupta în doi, aducând apoi atâtea capete de duşmani câte i-au fost cerute pentru a primi drept răsplată mâna surorii mele, astfel că acum moartea lui ar fi pentru noi un prilej de doliu amarnic, nu numai pentru propria-i vitejie, ci şi pentru strânsa noastră înrudire? Prin moartea lui ar îndura o mare nedreptate şi fiica ta, hărăzită văduviei mai înainte de a fi zămislit copii de pe urma legăturilor sale conjugale. Chibzuieşte la aceste lucruri şi arată-te îngăduitor, fără a pricinui nici un rău bărbatului care ne-a adus tuturora mari foloase, iar pe tine te-a vindecat, atunci când a alungat duhurile rele ce te bântuiau, redând sufletului tău liniştea, iar pe duşmanii noştri i-a tras la răspundere. De altfel, ar fi urât din partea ta să dai totul uitării!" Prin aceste vorbe, Ionathas l-a înduplecat pe Saul, care l-a asigurat pe fiul său prin jurământ că nu-i va face nici un rău lui David. Mânia şi teama lui au fost îndepărtate prin dreapta lui apărare. Ionathas l-a chemat la el pe David, i-a dezvăluit binefăcătoarea schimbare a purtării tatălui său, conducându-l până la dânsul. Iar David a rămas alături de rege, ca mai înainte.
3. Tocmai la vremea aceea, când filistenii şi-au pornit iarăşi trupele împotriva evreilor, David a fost trimis de Saul în fruntea unei oşti să se războiască cu aceştia . El le-a pricinuit pierderi mari şi s-a întors victorios la regele său. Totuşi, Saul nu l-a primit aşa cum s-ar fi aşteptat după o asemenea izbândă, părând mai degrabă supărat de succesele lui militare, ca şi cum ele ar fi însemnat o primejdie pentru domnia lui. Când l-an invadat din nou duhurile rele şi i-au tulburat sufletul, l-a chemat în încăperea unde
331
zăcea pe David, poruncindu-i să-i cânte din liră în vreme ce el însuşi ținea în mână o suliță. în timp ce acesta îi îndeplinea porunca, Saul şi-a zvârlit sulița asupra lui. Prevăzându-i traiectoria, David s-a ferit din calea ei şi s-a refugiat în casa lui, unde a rămas
0 zi întreagă.
4. Regele a trimis nişte pândari care să-l păzească pe David până în zorii zilei, pentru ca acesta să nu fugă şi să se ascundă, . fiindcă dorea să-l dea în judecată şi să-l condamne la moarte. Dar Michal, soția lui David şi fiica regelui, care a ghicit planul tatălui său, şovăind între teamă şi speranță, fiindcă era îngrijorată şi de soarta ei şi nu putea să trăiască fără David, s-a dus la soțul ei şi i-a zis următoarele: „Ai grijă ca soarele să nu te mai găsească dimineață aici, căci altfel nu vei mai avea parte de lumina lui de-acum încolo. Fugi de acasă, atâta vreme cât te ocroteşte bezna nopții, şi deie Domnul ca ea să se îndesească. Află că, o dată încăput pe mâinile lui, tatăl meu te va sorti pieirii!" Ea l-a lăsat să fugă pe fereastră, scăpându-l astfel de primejdie. Apoi i-a aşternut patul ca pentru un om bolnav, iar sub cuvertură a pus ficatul unei capre. Când propriu-i părinte şi-a trimis oamenii după David în zorii zilei, Michal le-a spus că el se zbuciumase o noapte întreagă, a arătat celor de față patul acoperit şi, prin zvâcniturile ficatului de capră care mişca cuvertura[1], i-a făcut să creadă lesne că dedesubt zăcea David abia trăgându-şi suflarea. Vestea că David se îmbolnăvise în timpul nopții a fost adusă de slujitori lui Saul, care le-a dat porunca să-l aducă aşa bolnav cum era, fiindcă voia să-l ucidă. Solii s-au reîntors şi când au dezvelit patul, descoperind şiretlicul pus la cale de soția lui David, i-au adus regelui ştirea aceasta. Saul şi-a mustrat copila că l-a salvat pe duşmanul său şi că şi-a păcălit părintele. Dar ea şi-a găsit următoarea scuză, demnă de a fi crezută. A spus că David ar fi amenințat-o cu moartea şi că numai frica a împins-o să cedeze, spre a scăpa cu viață.

1 se cuvenea aşadar iertarea, fiindcă făcuse totul cu de-a sila şi nu de bunăvoie. Apoi a adăugat: „Nu cred că ţii la uciderea
[1] Stratagema relatată de Flavius Josephus este mai ingenioasă, dar şi mai grotescă decât cea biblică. După ce i-a dat drumul lui David să fugă pe fereastră, Michal a luat un idol şi l-a pus în pat, a pus o piele de capră pe capul lui şi l-a învelit cu o haină. Gestul fiicei lui Saul demonstrează lipsa ei de consideraţie faţă de idoli (vezi *Cartea întâi a Regilor,* XIX, 12-l3).

duşmanului tău mai mult decât la viaţa mea!" Saul şi-a iertat atuncv fiica. Dar David a fugit şi s-a îndreptat spre Armatha, la proorocul Samuel, căruia i-a înfăţişat cursele şi că puţin a lipsit ca el să fie străpuns de suliţa lui Saul, deşi nu-i pricinuise nici un rău şi nu se dovedise vreodată laş în faţa vrăjmaşilor, având mereu noroc în luptă, mulţumită sprijinului dat de Dumnezeu. Or, tocmai acesta era motivul pentru care Saul îl ura atât de mult pe David.
5. Când a aflat cât de nedrept a fost regele cu David, proorocul a părăsit Armatha, plecând împreună cu David spre lăcaşul denumit Galbaath[2], unde a rămas câtăva vreme. De îndată ce a primit vestea că David se aciuase în preajma proorocului, a trimis oameni bine înarmaţi, dându-le porunca să-l prindă şi să-l aducă la dânsul. Când aceştia au ajuns la Samuel şi au întâlnit ceata lui de prooroci, s-a pogorât Duhul Domnului asupra lor şi au început să proorocească la rândul lor. Auzind ce s-a întâmplat cu ei, Saul a trimis alţi soli să-l prindă pe David, iar când şi aceştia au avut soarta celor dintâi, a mânat alţii pe urmele lor. Dar şi al treilea rând de soli s-a apucat să proorocească; astfel că, plin de mânie, a plecat el însuşi într-acolo. După ce a sosit aproape de locul acela, Samuel, mai înainte de a da ochi cu el, l-a făcut să rostească proorociri. O dată ajuns în preajma lui Samuel, Saul a fost atât de pătruns de Duhul Domnului încât şi-a pierdut stăpânirea de sine. El s-a dezbrăcat de haine şi aşa a stat toată ziua şi noaptea întreagă, întins pe pământ, sub privirile lui Samuel şi ale lui David.
6. De acolo, David s-a dus la Ionathas, fiul lui Saul, căruia i s-a plâns de capcanele întinse de tatăl său, zicând că propriu-i părinte ţine cu orice preţ să-l ucidă, în pofida faptului că nu l-a nedreptăţit şi nu i-a greşit cu nimic. Ionathas l-a rugat să nu dea ascultare bănuielilor sale, nici calomniilor altora, orice ar cuteza aceştia să susţină, ci să aibă nădejde şi încredere numai în el: tatăl său nu urzeşte asemenea planuri ucigaşe împotriva lui. Căci altfel acesta i le-ar fi dezvăluit numaidecât şi ei s-ar fi sfătuit împreună, pentru ca toate să fie făcute de comun acord. David s-ajurat că aşa va proceda şi l-a rugat să se gândească mai degrabă la salvarea lui decât să se îndoiască de adevărul vorbelor sale şi să
[2] în *Biblie,* David şi Samuel se opresc la *Naiotul cel din Rama {Cartea întâi a Regilor,* XIX ,18).,.Naiot" sau,.Nawit" este o casă ori un schit al proorocilor evrei Harul profetic se răsfrânge şi asupra solilor lui Saul, veniţi să-l prindă pe David.

creadă că toate au fost aievea de-abia după ce va vedea sau va auzi că s-a stins din viaţă. David a adăugat că de aceea părintele său nu vrea să-i destăinuie nimic, tocmai fiindcă prieteneasca-i înclinare spre el îi era cunoscută.
7. Convins în acest fel de adevăratele intenţii ale lui Saul, Ionathas s-a posomorât şi l-a întrebat ce anume vrea să facă ceva pentru el. David i-a zis: „Eu ştiu că tu îmi îndeplineşti bucuros toate rugămintile mele. Mâine este lună nouă şi în această zi datina cere să iau masa împreună cu regele meu. în cazul când socoteşti că e bine, aş pleca din oraş şi m-aş ascunde la ţară. De întreabă cumva de mine, spune-i regelui că m-am îndreptat spre Bethleem, oraşul de baştină, pentru că seminţia mea celebrează mare sărbătoare, având dezlegarea ta să fac acest lucru. Dacă însă, aşa cum se obişnuieşte atunci când un prieten îţi pleacă într-o călătorie, Saul îmi va ura „Drum bun!", poţi să înţelegi din asta că nu are faţă de mine planuri viclene sau duşmănoase. Simplul fapt că răspunsul lui va suna altfel poate să fie dovada că urzeşte ceva împotriva mea. Atunci tu îmi vei dezvălui vrerea tatălui tău, pe de-o parte din milă, pe de altă parte, din prietenia pe care ţi-o port şi pe care tu, ca stăpân al meu, ai arătat-o slugii tale. Dacă însă găseşti că am vreo vină, ucide-mă tu însuţi, luând-o înaintea părintelui tău!"
8. Profund mişcat de ultimele sale cuvinte, Ionathas i-a promis lui David să-i îndeplinească cererile şi, dacă tatăl său se va arăta crud şi duşmănos, va veni să-i dea de veste. Ca să-i câştige încrederea, l-a dus într-un loc liber şi curat, întărind printr-un jurământ legământul că nu se va da în lături de la nimic pentru izbăvirea lui David. El i-a zis apoi: „Pe cel despre care ştii tu că este mare şi pretutindeni de faţă, pe cunoscătorul gândurilor mele mai înainte ca ele să fie rostite, pe Dumnezeu îl chem drept chezaş al înţelegerii încheiate cu tine, că voi continua să iscodesc în fel şi chip voinţa tatălui meu în privinţa ta, până ce voi afla dacă în mintea lui se ascunde vreun gând nesănătos. Orice descoperire a mea o voi da în vileag şi nu ţi-o voi ascunde, fie că e un lucru bun, fie că e unul rău. Domnul cunoaşte faptul că-l rog întruna să ţi se arate binevoitor în toate privinţele. întrucât este acum de partea ta, El nu te va părăsi nici în viitor şi o va face chiar dacă tatăl meu sau eu însumi ne vom împotrivi din răsputeri. Gravează-ţi în amintire acest legământ şi, dacă voi muri cumva,

îngrijeşte-te de copiii mei, răsplătind astfel ceea ce îmi datorezi!" După rostirea jurământului, Ionathas i-a poruncit lui David să se ascundă pe câmp, în locul unde obişnuia să-şi desfăşoare exerciţiile corporale. De îndată ce a aflat intenţia tatălui său, el va veni acolo însoţit numai de un băiat. „Dacă însă, după ce am slobozit spre ţintă trei săgeţi, voi cere băiatului să mi le aducă (ele aflân-du-se chiar în faţa lui), atunci poţi fi sigur că nu te pândeşte nici un rău din partea tatălui meu. Dacă mă vei auzi rostind cuvinte potrivnice acestora, aşteaptă-te la potrivnicia regelui. Şi într-un caz, şi în altul, mă voi îngriji de siguranţa ta, ca să nu păţeşti nici un rău. Când vor

veni şi pentru tine vremuri mai bune, amin-teşte-ţi de aceasta şi revarsă grija ta asupra copiilor mei!" După ce a primit asigurările lui Ionathas, David s-a îndreptat spre locul asupra căruia conveniseră mai înainte.
9. în ziua următoare, când era lună nouă, după ce şi-a făcut purificarea cerută de datină, regele a venit la masă. Deoarece la dreapta lui s-a aşezat Ionathas, iar la stânga, comandantul oştilor sale, Abener, văzând că locul lui David rămăsese gol, Saul a păstrat deocamdată tăcerea, convins că acesta nu se curăţase de pe urma legăturii cu propria-i soţie. Dar când el nu şi-a ocupat locul nici a doua zi după luna nouă, Saul l-a întrebat pe fiul său Ionathas de ce fiul lui Iesseus a lipsit de la masă atât ieri, cât şi azi. Ionathas i-a răspuns că, potrivit unei înţelegeri şi primindu-i încuviinţarea, David s-a dus în oraşul său de baştină, unde seminţia lui celebra o sărbătoare, fiind invitat şi el acolo. „Dacă-mi dai dezlegarea — a mai spus el — m-aş duce şi eu până la el, fiindcă ştii cât îmi este el drag!" Astfel vroia Ionathas să afle cât de pornit era tatăl său împotriva lui David şi să cunoască hotărârea pe care a luat-o în ceea ce-l privea. Saul nu şi-a mai stăpânit mânia şi l-a împroşcat cu ocări, numindu-l fiu de fugar şi duşmanul său şi i-a zis că era cirac şi complice al lui David. El o batjocoreşte şi pe mama lui dacă gândeşte în felul acesta şi nu recunoaşte faptul că, atâta timp cât mai este în viaţă David, domnia lui i se pare nesigură. Să-l aducă, aşadar, degrabă — a adăugat el — ca să primească binemeritata condamnare! Când însă Ionathas l-a întrebat ce păcat comisese David încât era atât de pornit împotriva lui, nu s-a mai mărginit să-şi dea în vileag mânia numai prin vorbe şi blesteme, ci şi-a înşfăcat suliţa şi a aţintit-o asupra lui Ionathas, hărăzindu-l pieirii. Nu şi-a adus gândul la îndeplinire fiindcă l-au oprit

prietenii s-o facă. în schimb, fiul său nu s-a mai putut îndoi de ura cu care Saul îl urmărea pe David şi de hotărârea lui de a-l ucide; puţin a lipsit să-şi omoare fiul cu mâna lui din pricina lui David. 10. Atunci fiul regelui s-a ridicat de la masă, fiindcă din pricina mâhnirii nu s-a mai putut atinge de bucate. Noaptea şi-a petrecut-o rămânând treaz şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, fiindcă nu numai viaţa lui era în primejdie, ci şi David părea sortit să moară. Dis-de-dimineaţă s-a dus pe câmpul din faţa oraşului, chipurile, pentru a-şi face zilnicele exerciţii, în realitate, pentru a-i dezvălui lui David simţămintele tatălui său faţă de el, aşa cum fusese înţelegerea lor. După ce a făcut tot ceea ce conveniseră mai dinainte, l-a trimis în oraş pe copilul care îl însoţea, apoi s-a dus să-l întâlnească pe David şi să stea de vorbă cu el în singurătate. De îndată ce l-a zărit, David a îngenuncheat la picioarele lui şi l-a numit salvatorul vieţii sale. Dar Ionathas i-a poruncit să se scoale, şi-au încolăcit braţele în jurul gâtului, s-au sărutat multă vreme, apoi şi-au căinat printre lacrimi soarta şi faptul că la vârsta lor prietenia le era prigonită de ură, viitoarea despărţire şi distanţele dintre ei părându-li-se puţin deosebite de moartea însăşi. Când tristeţea li s-a mai potolit, s-au încurajat unul pe altul şi, fiecare jurând credinţă celuilalt, s-au despărţit în cele din urmă.

CAPITOLUL XII

1. Fugind de rege şi de ameninţaţea lui cu moartea, David a sosit în oraşul Naba, la preotul Achimelec, care s-a mirat când l-a văzut că venise singur, fără prieteni şi slujitori, şi a fost dornic să ştie de ce venise neînsoţit de nimeni. David i-a răspuns că regele i-a încredinţat o tainică misiune, a cărei îndeplinire excludea orice însoţitor. Se înţelesese cu slujitorul său să-şi dea întâlnire în locul acela. Apoi l-a rugat să-i dea provizii de drum, în

schimbul cărora urma să-i facă un serviciu prietenesc şi să-i acorde sprijinul său. După obţinerea merindelor, i-a cerut şi nişte arme pe care le avea la îndemână, sabie sau suliţă. întâmplător de faţă era şi o slugă a lui Saul, de obârşie siriană, care se numea Doec şi păştea catârii regelui. Preotul i-a spus că nu avea nici o armă, în afară de sabia lui Goliath, care fusese închinată Domnului după uciderea filisteanului.
2. David a luat cu el această sabie şi a fugit dincolo de ţinuturile stăpânite de evrei, în oraşul filistenilor, Gitta, unde domnea Anchus. Oamenii de casă ai regelui l-au recunoscut şi l-au vestit că la ei se află David, cel care răpusese atâtea mii de filisteni. Temându-se să nu fie ucis de rege şi să se expună şi aici primejdiei din cauza căreia fugise de Saul, David s-a prefăcut nebun şi apucat, a lăsat să-i curgă balele pe barbă şi s-a dedat la alte năzdrăvănii ale smintiţilor, ca să-l convingă pe regele gittenilor că nu-şi mai stăpânea cugetul. Acesta s-a supărat pe oamenii săi de casă, pentru că i-au adus pe cap un om care-şi pierduse minţile, dându-le porunca să-l alunge pe David cât mai repede.
3. Aşa a scăpat David teafăr din Gitta şi s-a dus la seminţia lui Iuda. Aici s-a adăpostit într-o peşteră din apropierea oraşului Adullama, trimiţând la fraţii lui soli care să-i vestească unde se află acum. Aceştia au venit la el împreună cu toate cimotiile lor şi cu mulţi alţii care erau strâmtoraţi sau se temeau de regele Saul, revărsându-se în jurul lui, dispuşi să îndeplinească orice porunci le-ar fi dat dânsul. Numărul tuturor se ridica la vreo patru sute. îmbărbătat de convingerea că ei se vor înmulţi şi vor veni noi ajutoare, David a părăsit acest loc şi s-a dus la regele moabiţilor, rugându-l să-i găzduiască părinţii în ţara lui şi să-i ocrotească până ce i se va limpezi situaţia. El i-a încuviinţat cererea şi părinţii lui David s-au bucurat de multă cinste atâta vreme cât au stat la curtea lui.
4. La porunca prorocului, David a plecat din deşert şi a venit să locuiască în ţinutul sortit seminţiei lui Iuda şi, supunându-se ordinului primit, s-a oprit în oraşul Sara. La auzul veştii că David fusese văzut însoţit de o ceată numeroasă, au sporit teama şi neliniştea lui Saul. Ştiind că era un bărbat viteaz şi cutezător, bănuia că uneltea împotriva lui o faptă deosebită, care să-i aducă numai jale şi necaz. Şi-a strâns laolaltă prietenii, conducătorii de oşti, precum şi întreaga seminţie din care făcea parte, pe muntele unde îşi avea reşedinţa şi, oprindu-se în locul

care se numea Arura,
337
înconjurat de mulți curteni și de garda lui de corp, le-a spus următoarele: „Bărbați din propria mea seminție, cred că mai țineți minte binefacerile aduse de mine, ogoarele peste care v-am făcut stăpâni, funcțiile și onorurile pe care vi le-am împărțit! Vă întreb acum dacă nu așteptați daruri și mai mari din partea fiului lui Iesseus, întrucât am auzit că toți tindeți spre el, de vreme ce propriul meu fiu se străduiește din răsputeri să-l sprijine, convingându-vă și pe voi să-l susțineți. Nu mi-e străin legământul pecetluit prin jurământ pe care l-a încheiat cu David, nici faptul că, prin vorbă și faptă, îi favorizează uneltirile împotriva mea. Totuși, voi nu vă sinchisiți de nimic, ci așteptați în liniște ceea ce urmează să se întâmple!" Când regele a tăcut și nici unul dintre oamenii de față nu i-a dat vreun răspuns, sirianul Doec, păzitorul turmelor de catâri, a spus că a văzut cum David a venit în orașul Naba, la Marele Preot Achimelec, ca să-i prezică ce-l aștepta în viitor, primind de la el provizii de drum, sabia lui Goliath, precum și călăuze sigure până la ținta călătoriei sale.
5. Saul l-a chemat atunci pe Marele Preot, împreună cu întreaga lui familie, și i-a vorbit astfel: „Ce rău sau nedreptate ți-am pricinuit pentru ca tu să-l primești cu brațele deschise pe fiul lui Iesseus, care îmi sapă domnia, înzestrându-l apoi cu provizii și cu arme? De ce i-ai rostit preziceri privitoare la viitor? Sau n-ai aflat că el a fugit de la mine și că-mi urăște casa?" Marele Preot n-a tăgăduit faptul că a făcut daruri și a recunoscut deschis că și-a ajutat oaspetele, dar nu spre a-i fi pe placul lui David, ci de dragul regelui. El i-a zis: „N-am știut deloc că ți-a devenit dușman, ci l-am socotit drept slujitorul cel mai credincios și comandantul tău peste o mie de oșteni, chiar mai mult decât atât: ca pe un ginere al regelui și o rudă apropiată! Căci oamenii obișnuiesc să acorde asemenea distincții nu unor dușmani, ci celor mai binevoitori și mai demni de încredere. De altfel, nu rostesc acum pentru prima oară preziceri, căci am făcut adesea acest lucru și mai înainte, și în alte locuri. Deoarece mi-a zis că a plecat în mare grabă într-o misiune încredințată de tine, dacă nu i-aș fi dat ceea ce își dorea, ar fi însemnat că te refuz mai degrabă pe tine, decât pe el. Nu trebuie să-ți faci o părere greșită despre mine sau, pentru că aflu abia acum de uneltirile lui David, să mă suspectezi, după cum se pare, de prietenie față de el. Căci această simpatie am arătat-o față de prietenul, ginerele și comandantul tău peste o mie de oșteni, nu față de vrăjmaș!"
338
6. Spusele Marelui Preot nu l-au convins însă pe Saul, a cărui teamă era atât de mare, încât n-a vrut să aibă încredere nici măcar în niște scuze cinstite. El a poruncit oștenilor înarmați din preajma lui să-l ucidă pe Achimelec, împreună cu întreaga lui familie. Dar fiindcă aceștia n-au cutezat să-și ridice mâna asupra Marelui Preot, temându-se mai degrabă de jignirea adusă lui Dumnezeu decât de nesupunerea față de rege, Saul i-a poruncit lui Doec să fie el călăul. împreună cu alți ticăloși de teapa lui, el l-a ucis pe Achimelec și pe toate rudele sale. întregul lor număr se ridica la trei sute și optzeci și cinci de oameni. Saul și-a trimis zbirii în cetatea preoțească Naba, ca să-i treacă prin ascuțișul săbiei pe toți locuitorii, fără să cruțe nici femeile, nici copiii, nici pe cei de altă vârstă, apoi să dea foc orașului. A scăpat cu viață un singur fiu al lui Achimelec, numit Abiathar. Așa s-a îndeplinit ceea ce-i prezisese odinioară Dumnezeu Marelui Preot Eli, că, datorită nelegiuirii ambilor fii, urmașiii lui vor pieri în întregime.
7. Crâncena faptă săvârșită de regele Saul, care a căsăpit o întreagă familie sacerdotală, fără să aibă milă de vârsta fragedă sau respect față de bătrâni, ca și nimicirea cetății alese de Dumnezeu să fie patria și școala preoților și a proorocilor, îngăduie tuturor să înțeleagă și să pătrundă firea omenească. Atâta timp cât duc o viață domestică și nu sunt răsfățați de noroc, fiindcă nu pot să-și asculte înclinarea naturală și nu cutează să acționeze după bunul lor plac, oamenii sunt buni și cumpătați și nu urmăresc altceva decât dreptatea, punându-și tot sufletul și dându-și întreaga osteneală. Atunci ei sunt pe deplin convinși că Dumnezeu ia parte la toate faptele îndeplinite de oameni în timpul vieții lor și nu numai că le vede realizările, ci le cunoștea dinainte gândurile, ducând la îndeplinirea acestora. Când însă au dobândit puterea și cinstirea, ei se leapădă de toate datinile și obiceiurile proprii, își scot masca, aidoma actorilor aflați pe scenă, spre a-și dovedi îndrăzneala, aroganța și disprețul față de tradițiile omenești și divine. Cu toate că ceea ce li s-ar potrivi cel mai mult ar fi să tindă spre evlavie și dreptate, de vreme ce sunt cei mai expuși invidiei, întrucât gândurile și isprăvile lor sunt în atenția tuturora, ei se poartă atunci în toate privințele în chip sfidător, ca și cum Dumnezeu i-ar fi pierdut din vedere, ba chiar se sperie de puterea lor. Dacă se tem, fiindcă au auzit un zvon, dacă urăsc, fiindcă așa li s-a năzărit, sau dimpotrivă, iubesc fără rost, li se pare că asta trebuie să fie în mod sigur și aievea pe placul oamenilor și al lui
339
Dumnezeu. Dar la viitor nu se gândesc și cinstesc mai întâi pe cei ce s-au ostenit mult pentru ei, ca mai târziu să-i pizmuiască. Pe bărbatul care a fost înaintat la un rang foarte înalt, după aceea ei nu numai că-l deposedează de tot, ci atentează chiar și la viața lui, atribuindu-i crime atât de mari, încât îți vine greu să le crez:. Condamnările nu se dau pentru nelegiuiri demne de a fi pedepsite, ci pentru clevetiri și denunțuri scutite de o cercetare prealabilă, iar ele se abat nu asupra celor care le merită cu prisosință, ci asupra celor care nu pot scăpa de moarte. Toate acestea au fost confirmate de către Saul, fiul lui Chiș, primul rege al evreilor după ce s-a încheiat dominația aleșilor și cârmuirea Judecătorilor, cel care a ucis trei sute de preoți și de prooroci, apoi le-a distrus din temelii cetatea, lipsind templul Domnului de sacrificatori și prezicători, fără să le cruțe orașul de baștină, unde s-ar fi putut forma urmașii lor.

8. Dar Abiathar, fiul lui Achimelec, singurul care a scăpat teafăr din familia preoțească masacrată de Saul, a fugit la David, vestindu-i nenorocirea ce s-a abătut peste toți ai săi şi mai ales că şi-a pierdut tatăl. Gazda i-a spus că, atunci când l-a văzut pe Doec, nu s-a îndoit că el punea ceva la cale. Numaidecât i s-a trezit bănuiala că el era pricina nenorocirilor sale. Apoi i-a cerut lui Abiathar să rămână la el, fiindcă nu se putea ascunde nicăieri mai bine decât acolo.

CAPITOLUL XIII

1. Aflând între timp că filistenii năvăliseră în ținutul cillanilor şi-l pustiiseră, David s-a oferit să pornească cu oastea împotriva lor dacă Dumnezeu, întrebat de prooroc, îi va îngădui şi îi va făgădui victoria. Deoarece Domnul i-a dat un răspuns favorabil, el s-a năpustit cu tovarăşii săi asupra filistenilor, a ucis pe mulți dintre aceştia, alegându-se cu o pradă bogată, dar a mai
340
zăbovit la cillani până ce aceştia şi-au adus în siguranță recolta de la arie. De popasul lui David a aflat şi regele Saul. Expediția pe care a cutezat s-o întreprindă şi succesul care a încununat-o nu puteau să rămână zăvorâte în ținutul unde se desfăşuraseră faptele, astfel că vestea s-a răspândit în lung şi-n lat, ajungând la urechile tuturor, inclusiv ale regelui, împreună cu numele acelui ce obținuse victoria. Saul s-a bucurat nespus când a auzit că David era la Cilla, convins că Dumnezeu l-a dat pe mâna lui, fiindcă l-a silit să intre într-o cetate înzestrată cu ziduri, porți şi zăvoare. A poruncit, aşadar, întregului popor să-şi îndrepte oastea împotriva Cillei, să-l prindă pe asediatul David şi să-l ucidă. Când a înțeles cum stau lucrurile şi Dumnezeu i-a dezvăluit că cillanii îl vor preda lui Saul dacă va rămâne în mijlocul lor, David şi-a luat cu el cei patru sute de oameni, îndreptându-se spre pustiul situat mai sus de Enghedain. De îndată ce a auzit că David reuşise să scape de cillani, Saul a pornit războiul împotriva lui.
2. De acolo, David a purces spre localitatea din ținutul Zif, care se numea Căina („Cea nouă"), unde Ionathas, fiul lui Saul, s-a întâlnit cu el şi l-a salutat. L-a îndemnat să nu-şi piardă cumpătul, ci să-şi pună speranța în viitor, fără să se încline în fața greutăților de acum. Căci el va fi rege şi toate trupele evreilor vor ajunge sub comanda lui: asemenea țeluri înalte nu pot fi atinse decât cu prețul unor mari eforturi. Apoi ajurat iarăşi că, atât cât va trăi, el va păstra cu sfințenie credința şi prietenia dintre ei, luându-l pe Dumnezeu ca martor al legământului, şi a chemat blestemul asupra lui dacă-şi va încălca învoiala. După aceea, Ionathas l-a părăsit, eliberându-l de teamă şi de griji, şi s-a întors acasă. Ca să-şi atragă favoarea regelui, zifenii l-au anunțat pe Saul că David se află pe meleagurile lor şi că vor să-l dea în mâna lui de va binevoi să vină el însuşi: de îndată ce zifenii ocupă trecă-toarea, fugarul nu mai are scăpare. Regele i-a lăudat pentru zelul lor, le-a mulțumit pentru că i-au arătat unde era duşmanul său, făgăduindu-le să-şi arate în curând recunoştința prin răsplata ce li se cuvenea, apoi şi-a trimis zbirii să-l caute pe David şi să cutreiere pustiul. Le-a dat asigurarea că-i va urma în curând. Dar zifenii s-au străduit să-l caute şi-l prindă pe David înainte de venirea regelui, ca să-şi asigure pretențiile lor la recunoştința crăiască nu numai pentru faptul că l-au dat în vileag, ci mai ales fiindcă l-au predat în mâinile lui. Intenția lor a fost nedreaptă şi
341
ticăloasă, căci, în pofida faptului că nu-i amenința nici o primejdie dacă nu l-ar fi denunțat pe David lui Saul, numai din dorința de linguşire şi râvna de a obține câştiguri de la rege, zifenii l-au înfierat şi au promis să-l captureze pe bărbatul îndrăgit de Dumnezeu şi condamnat fără vină la moarte, deşi putea să rămână ascuns. Aflând însă de la Dumnezeu vicleşugul plănuit de zifeni cu prilejul sosirii regelui, David le-a părăsit ținutul prin trecătoarea lor, fugind spre o stâncă înaltă din pustia Maon.
3. Dar Saul s-a grăbit să-l urmărească pe David. înştiințat între timp că îşi găsise scăparea prin trecătoare, el s-a îndreptat spre cealaltă parte a stâncii[1]. Tocmai când îl hărțuia pe David şi era gata să pună mâna pe el, Saul a fost chemat să se întoarcă, primind vestea că în teritoriul evreilor năvăliseră din nou filistenii. A făcut aşadar cale întoarsă, mărşăluind împotriva lor, căci a socotit că era mult mai necesar să le pedepsească îndrăzneala, fără să-şi lase țara la discreția invadatorilor, decât să-şi hăituiască un duşman personal.
4. Aşa a scăpat David de primejdie când îşi pierduse orice speranță şi s-a îndreptat iarăşi spre strâmtorile din Enghedain. După ce i-a respins pe filisteni, Saul a primit ştirea că David se ascunsese în ținutul enghedainilor. A plecat într-acolo însoțit de trei mii dintre ostaşii săi cei mai destoinici. în timp ce se afla departe de ținta dorită, regele a văzut lângă drum o peşteră adâncă şi scobită, foarte întinsă şi în lungime şi în lățime, înlăuntrul căreia se ascunseseră, din întâmplare, David cu cei patru sute de însoțitori ai săi. Deoarece natura îi cerea să-şi facă nevoile, Saul a intrat de unul singur în peşteră. Zărit de unul dintre soții lui David, acesta i-a spus că l-a văzut şi că sosise momentul să-şi ucidă vrăjmaşul pe care Dumnezeu îl scosese în calea lui, sfătuin-du-l să taie capul lui Saul şi să pună o dată capăt vieții sale rătăcitoare, plină de necazuri. David s-a sculat şi i-a tăiat numai poala hainei de deasupra, apoi s-a căit, părându-i-se o faptă nedreaptă să-şi omoare stăpânul pe care Domnul îl ridicase la rangul regesc. Chiar dacă el venise cu gânduri ucigaşe, nu se cuvenea să se poarte aidoma lui. După ce a ieşit din peşteră Saul, David s-a grăbit să-l ajungă din urmă şi l-a strigat să-i dea

[1] De aici i s-a tras numele de Sela-Hemahlecot = 5*snca împărțirii *(Cartea întâi a Regilor,* XXIII, 27).
342
ascultare. Când regele şi-a întors privirea, David s-a aruncat cu fața la pământ, cum cerea datina închinăciunii, şi

i-a spus următoarele: „Rege, nu se cade să-ți pleci urechile la calomniile răutăcioase și deșarte urzite pe seama celor demni de încrederea ta, și să te îndoiești de cei pe care poți să-i numești prietenii tăi cei mai buni, ci mai ales prin faptele propriu-zise să vezi cât de mult ține fiecare la tine. Calomniile sunt amăgitoare, pe când toate faptele scot la lumină bunele intenții pe care le avem aievea. Căci vorbele rostesc în aceeași măsură și adevărul și minciuna, pe când faptele ne îngăduie să privim în față sufletul gol. Din ele poți să deduci cât de binevoitor sunt față de tine și de familia ta, și nu din infamiile atribuite mie, pe care nici nu le-am conceput și nici nu le-aș fi putut înfăptui. Cu toate acestea, îmi hărțuiești sufletul cu îndârjire, zi și noapte nu chibzuiești la nimic altceva decât la felul în care să-mi iei viața și vai! cât de nedrept ești cu mine! Cum de-ai putut să cazi în marea greșeală de-a fi convins că eu urmăresc să te ucid? Și cum nu-ți dovedești lipsa de evlavie față de Dumnezeu câtă vreme îmi dorești moartea, de parcă ți-aș fi dușman, mie, omul care astăzi te-a cruțat când putea prea bine să se răzbune pe tine și să te pedepsească. Dacă aș fi dorit într-adevăr pieirea ta, nu m-aș fi folosit de această ocazie favorabilă, nelăsându-te să-mi scapi printre degete? Atunci când ți-am tăiat poala de la haină, puteam la fel de lesne să-ți zbor capul de pe umeri!" Pentru a-și adeveri vorbele, David a arătat poala veșmântului, apoi a adăugat: „Eu m-am abținut de la îndreptățită mea răzbunare; pe când tu nu te sfiești deloc să mă urmărești cu neiertătoarea ta ură! Fie ca Domnul să se pronunțe în favoarea mea sau a ta și să ne judece după purtarea fiecăruia!" Saul a rămas înmărmurit când și-a dat seama de primejdia prin care trecuse și, înduioșat de cumpătarea și noblețea tânărului, a oftat adânc. David i-a urmat pilda și atunci el i-a spus: „Sunt mai îndreptățit decât tine să oftez! Mi-ai hărăzit numai binele, pe când eu ți-am pricinuit numai răul. Ai dovedit azi că în tine dăinuie simțul de dreptate al străbunilor noștri, lăsând să rămână în viață dușmanul capturat în pustietate. Acum recunosc că domnia ți-e sortită de Dumnezeu și că vei deține puterea peste toți evreii. Făgăduiește-mi prin jurământ că nu-mi vei stârpi neamul, amin-tindu-ți de nedreptățile ce ți le-am făcut, și nu vei grăbi pieirea copiilor mei, că-mi vei apăra și ocroti familia!" David a depus
343
jurământul cerut și l-a lăsat pe Saul să plece spre casa lui, iar el s-a reîntors la strungile din munții Mastheron.
5. în vremea aceea a murit proorocul Samuel, bărbat pe care evreii l-au cinstit foarte mult. Aleasa lui virtute și prețuirea pe care i-a arătat-o poporul au reieșit din adânca jale a acestuia, ca și din faptul că, la înmormântare, funeraliile sale s-au desfășurat cu mare pompă. A fost îngropat în Armatha, locul său de baștină, și mulțimea l-a deplâns multe zile în șir, dar nu ca la un doliu public pe care îl porți după un străin, ci ca și cum fiecare ar fi pierdut o rudă apropiată. Fusese făcut de natură să fie nespus de drept și de bun, fiind iubit de Dumnezeu tocmai pentru asta. După moartea Marelui Preot Eli, a cârmuit singur poporul vreme de doisprezece ani și a mai trăit încă optsprezece ani sub domnia lui Saul.
6. Pe atunci, printre zifenii din orașul Emma se număra un om bogat, cu numeroase turme. Avea la pășunat trei mii de oi și o mie de capre. David poruncise oamenilor săi să lase neatinse turmele bogătașului și să nu-l păgubească, fie din lăcomie, fie constrânși de nevoie sau legănați de iluzia că vor rămâne nedescoperiți în deșert. Datina mai veche a tuturor era să nu aduci daune nimănui, însușirea bunurilor unui străin nefiind îngăduită de Dumnezeu. David își instruise astfel însoțitorii pentru că trăgea nădejdea să câștige bunăvoința unui om cumsecade și demn de grija ce i se purta. Dar Nabal (căci așa se numea el) avea, dimpotrivă, o fire aspră, năravuri rele și ducea un trai ursuz; în schimb, nevasta lui era bună, chibzuită și frumoasă la chip. La vremea când se tundeau oile, David a trimis la acest Nabal pe zece dintre oamenii săi, să-l salute și să-i ureze ca mulți ani de acum încolo să aibă aceeași îndeletnicire. Apoi l-a rugat să-i dea ceva din ceea ce îi prisosea, fiindcă știa de la păstorii săi că el cutreiera de multă vreme deșertul, fără să aducă daune, ci mai degrabă ocrotindu-i și turmele, și paznicii lor. Nu va regreta mai târziu faptul că i-a dat ceva lui David. Dar când trimișii săi au ajuns la Nabal, acesta le-a făcut o primire neprietenoasă și morocănoasă. El i-a întrebat cine era, de fapt, David și când a auzit că-i fiul lui Iessaeu, a răspuns: „Atât de înfumurați au devenit robii evadați, purtându-se fără pic de rușine după ce au fugit de la stăpânii lor!" Când aceste vorbe au ajuns la urechile sale, David a fost cuprins de o furie năprasnică și a poruncit ca patru sute
344

L

dintre oamenii săi bine înarmați să-l urmeze, alți două sute fiind lăsați să păzească bagajele (căci numărul celor strânși în jurul lui se ridica la șase sute), apoi a pornit împotriva lui Nabal, după ce s-ajurat că în aceeași noapte îi va prăda casa și întreaga avuție. David era foarte pornit împotriva lui nu numai pentru că Nabal se arătase nerecunoscător, nedăruindu-i nimic, deși se purtase cu el atâta de frumos, ci fiindcă îl și batjocorise, în pofida faptului că nu-l jignise cu nimic.
7. Un rob dintre cei care păzeau turmele lui Nabal a povestit însă stăpânei sale, soția acestuia, că David, trimițându-și oamenii la soțul ei să-i ceară o favoare, nu numai că n-a obținut de la el meritata răsplată, ci a fost

întâmpinat cu grele vorbe de ocară, deşi David fusese ocrotitorul turmelor şi-şi dovedise cu prisosinţă bunăvoinţa. Această faptă putea să aducă ponoase stăpânului său. De îndată ce a primit vestea, Abigaea (căci acesta era numele ei) a poruncit robului să pună samarul pe spinarea asinei sale, încărcând-o cu tot felul de daruri şi, fără să sufle nici un cuvânt despre asta soţului ei (a cărui minte era ameţită de băutură), a plecat înaintea lui David. L-a întâlnit într-o trecătoare a muntelui, însoţit de patru sute de oameni bine înarmaţi, mărşăluind împotriva lui Nabal. Cum a dat cu ochii de el, femeia a sărit de pe spinarea asinei şi a căzut cu faţa la pământ, în semn de închinăciune, şi l-a implorat pe David să uite cuvintele lui Nabal: . nimeni nu ignoră că numele i se potrivea de minune (fiindcă în limba ebraică Nabal înseamnă „nebunie"). Ea s-a scuzat că nu-l văzuse pe nici unul dintre solii lui, apoi a adăugat: „Te rog, aşadar, să mă ierţi şi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu că te-a împiedicat să-ţi pătezi mâinile cu sânge omenesc. El se va răzbuna pe cei care îţi doresc răul, dacă tu vei rămâne nepângărit de omor. Nenorocirea care îl pândea pe Nabal să cadă pe creştetul vrăjmaşilor tăi! Arată-te binevoitor cu mine şi socoteşte că sunt demne de tine darurile acestea, iar mânia cu care îmi urmăreşti soţul şi casa lui alung-o de dragul meu! Se cuvine ca tu să fii îngăduitor şi omenos, mai ales că-ţi este hărăzit să domneşti!"
David i-a primit darurile şi i-a zis: „Mila Domnului te-a trimis acum înaintea mea, femeie, altfel n-ai mai fi apucat ziua de mâine! Am jurat să nimicesc în această noapte casa lui Nabal şi să nu mai las în viaţă nici unul din familia omului rău şi nerecunoscător faţă de mine şi de însoţitorii mei. Prin grija ce ţi-o poartă Domnul,

mi-ai ieşit în întâmpinare la momentul potrivit, ca să-mi potoleşti apriga mânie. Dar Nabal, care a fost ocolit de moarte, mulţumită ţie, tot nu va scăpa până la urmă de pedeapsă. Căci răutatea lui îl va sorti pieirii cu alt prilej!"
8. După rostirea acestor cuvinte, David a lăsat femeia să-şi vadă de drum. La întoarcerea ei acasă, şi-a găsit soţul petrecând la un ospăţ alături de mulţi invitaţi, şi cum era ameţit de vin n-a vrut atunci să-i spună nimic despre cele întâmplate. Dar a doua zi, după ce se trezise din beţie, femeia i-a dezvăluit totul şi, datorită cuvintelor ei şi durerii pe care i-au pricinuit-o, şi-a pierdut puterile întregul său trup, rămânând ţeapăn, ca un mort. La vreo câteva zile, zece la număr, Nabal s-a stins din viaţă. Când a primit vestea morţii lui, David a zis că Dumnezeu l-a pedepsit pe bună dreptate; propria lui răutate i-a adus pieirea, fără să mai fie nevoie ca el să-şi mânjească mâinile cu sânge. De aici a tras el învăţătura că Domnul îi osândeşte pe ticăloşi şi că se preocupă de fiecare om în parte, cei buni fiind răsplătiţi prin lucruri asemănătoare, în timp ce nelegiuiţii primesc o pedeapsă aspră. A trimis numadecât soli la văduva lui Nabal şi a chemat-o să-i devină soţie. Celor sosiţi la ea le-a spus că nu era demnă nici măcar să îmbrăţişeze picioarele lui David, dar a venit, în cele din urmă, cu tot respectul cuvenit. Iar David a luat-o de nevastă, făcându-i această cinste, pentru modestia, buna purtare şi frumuseţea ei. David a avut şi mai înainte o soţie, pe care o adusese din oraşul Abisar. Iar pe Michal, fiica lui Saul, care fusese de asemenea căsătorită mai întâi cu David, propriul ei părinte a dat-o de nevastă lui Pheltias, fiul lui Lis din oraşul Gethla.
9. După câtăva vreme, nişte zifei l-au vestit pe Saul că David se pripăşise din nou în ţinutul lor şi că sunt în stare să-l captureze lesne dacă el ar veni în ajutorul lor. Atunci Saul s-a îndreptat spre ei cu trei mii de oşteni aleşi şi, la sosirea nopţii, şi-a aşezat tabăra în locul numit Secela. Când a aflat că Saul pornise împotriva lui, David a trimis iscoade cărora le-a poruncit să-l anunţe în ce loc al ţinutului poposise regele. De îndată ce aceştia i-au spus că Saul sosise la Secela, el a plecat pe ascuns în timpul nopţii, însoţit de Abisa, fiul surorii sale Saruia, şi de Achimelec din Chetta şi s-a furişat împreună cu ei în tabăra lui Saul. în timp ce regele dormea adânc, în jurul lui stând culcaţi oştenii în frunte cu Abener, căpetenia oştirii, David s-a strecurat în cortul regesc, uşor de re-

r

cunoscut după pat şi după suliţă (aceasta era înfiptă în pământ la căpătâiul lui). David n-a cutezat să-şi ridice mâna împotriva lui Saul şi nu i-a îngăduit să facă acest lucru nici lui Abisa, care ardea de nerăbdare şi era gata să-l străpungă. El socotea drept o cumplită greşeală să curmi viaţa unui rege uns de Dumnezeu, oricât de rău ar fi fost acesta (fiindcă pedepsirea lui va veni la momentul potrivit, din partea celui care i-a dăruit puterea). Pentru a dovedi totuşi că a fost în tabără, ca să-l ucidă pe rege, dar se abţinuse s-o facă, David a luat cu el suliţa şi vasul cu apă, aflate întâmplător în preajma locului unde se odihnea Saul, şi, fără să bage de seamă nimeni, fiindcă erau adormiţi cu toţii, s-a îndepărtat nestingherit, după ce înfăptuise sub ocrotirea întunericului ceea ce plănuise împotriva oştenilor regelui. A trecut apoi peste un torent şi s-a urcat pe vârful unui munte, de unde putea fi auzit mai bine. De acolo i-a strigat pe oştenii lui Saul şi pe Abener, căpetenia oştirii, adresându-se pe această cale mulţimii. Când l-a auzit căpetenia oştirii şi a întrebat cine l-a strigat pe numele său, David i-a răspuns astfel:

„Sunt eu, fiul lui Iessaeu, cel silit să fugă de voi! Dar-cum se face că tu, bărbatul puternic, pe care regele l-a pus mai presus decât ceilalți curteni, păzești în atâta delăsare trupul stăpânului tău? Te îmbie oare somnul dulce, în loc să te îngrijești de ocrotirea lui? Pentru așa ceva meritați să vi se dea pedeapsa cu moartea, fiindcă n-ați băgat de seamă că unii dintre noi s-au furișat în tabără până în preajma regelui și a tuturor celorlalți. Caută, așadar, sulița regelui și vasul său de apă și pricepe singur că tabăra a fost pândită de primejdie fără ca nimeni să simtă ceva!" Saul a recunoscut glasul lui David și a înțeles că, datorită somnului și neglijenței străjilor sale, fusese la cheremul lui, dar că el l-a cruțat, deși ar fi fost pe deplin îndreptățit să-l ucidă pe loc. Saul i-a adus mulțumiri pentru propria izbăvire și l-a îndemnat pe David să-și recapete încrederea și să-și alunge teama că-i va mai pricinui un rău, întorcându-se la casa lui. S-a convins acum că el însuși nu se iubește atât de mult cât îl îndrăgește pe el David, cel care l-a oblăduit adesea, dându-i numeroase dovezi de bunăvoință, deși era urmărit întruna. Chiar dacă de-atâtea ori fusese trimis în surghiun și nevoit să îndure multe chinuri sufletești, departe de ceata prietenilor și a rudelor sale, el n-a încetat să-i rămână credincios, salvându-i în câteva rânduri viața, aflată neîndoielnic în primejdie de moarte. David

i-a cerut lui Saul să-i trimită pe cineva care să-i aducă sulița și vasul de apă, apoi a adăugat: „Dumnezeu ne va judeca pe fiecare după firea și faptele noastre, El știind bine că azi aș fi putut să te ucid, dar m-am abținut s-o fac!"

10. Scăpat teafăr și a doua oară din mâinile lui David, Saul s-a întors la cetatea sa de scaun și de baștină. Temându-se să nu fie prins de Saul dacă mai rămânea, David a găsit că era mai înțelept să fugă în țara filistenilor, adăstând între hotarele ei. Cu cei șase sute de oameni strânși în jurul lui, s-a dus la Anchus, regele din Gitta, unul dintre cele cinci orașe filistene. Regele l-a primit prietenește pe el și însoțitorii lui, dându-le locuințele cuvenite, și David a viețuit astfel la Gitta, împreună cu ambele sale soții, Achima și Abigaea. Când i-a parvenit această știre, Saul a renunțat să mai plece împotriva lui sau să-și trimită oștenii pe urmele sale: își primejduise până acum de două ori viața și puțin a lipsit să cadă în mâinile celui pe care vroia să-l prindă. Dar David n-a vrut să rămână în orașul gittenilor și l-a rugat pe regele care l-a primit cu brațele deschise să-i dea o cetățuie din ținutul său unde să locuiască singur. El se temea că, prin șederea lui îndelungată în oraș, să nu devină o pacoste și o povară. Atunci Anchus i-a dăruit un târgușor cu numele de Secela, pe care David l-a îndrăgit atât de mult încât, o dată ajuns rege, l-a îngrijit ca pe proprietatea sa, urmașii lui procedând la fel. Dar despre asta vom mai vorbi cu alt prilej. Răstimpul petrecut de David în Secela a fost de patru luni și douăzeci de zile. în această vreme el a întreprins pe ascuns incursiuni în ținuturile serreților și amaleciților, învecinați cu filistenii, le-a pustiit țara și, ca pradă, a strâns multe vite și cămile. Nu i-a cruțat însă pe prizonieri,de teamă că-l vor pârî regelui Anchus, căruia i-a trimis în dar o parte din pradă. La întrebarea regelui, de la ce dușman provenea captura, David a răspuns: „De la iudeii care locuiesc către miazăzi și spre șes". Anchus a dat crezare spuselor sale. El trăgea nădejdea că David va fi stăpânit de ură față de neamul său și, cât va trăi, îi va fi slugă, locuind în țara lui.

CAPITOLUL XIV

1. în vremea aceea, filistenii au hotărât să facă o nouă expediție împotriva israeliților și, trimițând tuturor aliaților din jurul lor chemarea să-și dea întâlnirea pentru război la Renga, de unde urma să pornească asaltul general împotriva evreilor, Anchus, regele gittenilor, i-a cerut lui David să vină cu ceata lui de oșteni, spre a lua parte la lupta cu evreii. El i-a făgăduit numaidecât sprijinul său și a zis că sosise momentul să-și arate recunoștința pentru binefacerile aduse și pentru ospitalitatea cu care fusese primit. Dornic să-l atragă de partea lui și mai mult, regele i-a promis lui David că, dacă va ieși biruitor în luptă și războiul se va desfășura după așteptările sale, îl va introduce în garda lui de corp.

2. Saul, regele evreilor, alungase din țara lui ghicitorii și ventrilocii și pe toți cei care practicau asemenea arte, cu excepția proorocilor. Când a auzit că filistenii se apropiau în marș și își așezaseră tabăra în șesul din preajma orașului Suna, s-a grăbit să-i întâmpine cu trupele sale. După ce a ajuns pe muntele numit Gelboe, el și-a așezat propria tabără față în față cu cea a vrăjmașilor. Tulburarea care l-a cuprins n-a fost mică atunci când a văzut că oastea dușmană părea vădit mai numeroasă și mai puternică decât a lui. Prin intermediul proorocilor săi l-a rugat pe Dumnezeu să aibă bunăvoința de a-i destăinui deznodământul bătăliei. Deoarece Domnul nu i-a dat nici un răspuns, spaima lui a sporit încât tot curajul i-a pierit, întrezărind în sinea lui înfrângerea care părea inevitabilă dacă nu primea ajutorul lui Dumnezeu. De aceea a poruncit să fie găsită o femeie ventrilocă și în stare să cheme sufletele morților, ca să afle de la ea cum îi vor merge treburile. Fiindcă ginta ventrilocilor aduce din lumea cealaltă duhurile răposaților și cu ajutorul acestora prezice viitorul celor dornici să-l cunoască din vreme. Unul dintre slujitorii săi l-a înștiințat că o asemenea făptură se găsea în orașul Endor și, fără știrea oștirii întregi, după schimbarea veșmintelor regești, Saul a luat doi slujitori dintre cei mai credincioși și, în toiul nopții, s-a dus la femeia din Endor, spre a-i cere să-i prezică viitorul, chemând sufletul unui mort numit de el. Dar femeia l-a refuzat

şi i-a spus că nu-l poate dispreţui pe rege, care alungase din ţara lui tagma prezicătorilor. N-ar fi deloc o dovadă de omenie ca, fără să-i fi pricinuit cândva o nedreptate, el s-o momească la săvârşirea unei fapte interzise, a cărei descoperire atrăgea după sine pedeapsa cu moartea. Dar regele s-a jurat că nimeni nu va afla nimic şi că nu va dezvălui altuia prezicerea ei, punând-o astfel în afară de orice pericol. După ce prin jurământul său i-a alungat orice teamă, Saul i-a poruncit să aducă sufletul lui Samuel. Neştiind cine era Samuel, femeia l-a chemat din tărâmul subpă-mântean. La apariţia acestuia, femeia s-a fâstâcit în faţa bărbatului semeţ şi plin de măreţie divină şi, tulburată de înfăţişarea lui, a exclamat: „Oare nu eşti tu regele Saul?" Căci Samuel îi arătase cine era el. Când Saul a încuviinţat acest lucru şi a întrebat-o ce anume o speriase, femeia i-a spus că vede un bărbat cu înfăţişarea divină, ieşind din pământ. El i-a cerut să-i vorbească despre chipul, îmbrăcămintea şi vârsta lui, iar femeia i-a răspuns că era un bătrân cu figură aleasă, îmbrăcat într-o lungă haină preoţească. Devenind acum limpede că era Samuel, regele a căzut cu faţa la pământ şi s-a închinat. Când sufletul lui Samuel a întrebat ce l-a făcut să-i tulbure liniştea şi să-l aducă de pe tărâmul celălalt, Saul s-a plâns că nevoia l-a silit s-o facă. Duşmani de temut au tăbărât asupra lui, fără ca el să se poată opune nenorocirilor prezente, Domnul l-a părăsit şi nu vrea nici prin prooroci, nici prin vise prevestitoare să-i dezvăluie viitorul: de aceea a recurs la dânsul, care l-a ajutat şi mai înainte. Dar Samuel, care ştia că sfârşitul vieţii lui Saul era aproape, l-a asigurat că nu mai avea nici un rost să-şi cunoască viitorul câtă vreme Domnul se depărtase de el. A adăugat apoi: „Se cuvine să ştii că-i este sortit lui David să fie rege şi el va încheia cu bine războiul. în schimb, tu, aşa cum ţi-am prezis pe când mai trăiam încă, îţi vei pierde, deopotrivă, puterea şi viaţa, fiindcă în războiul dus împotriva amaleciţilor nu te-ai supus lui Dumnezeu şi ai încălcat poruncile sale. Afla, aşadar, că El îţi va da oastea pe mâinile duşmanului, iar tu şi fiii tăi, căzând în bătălia de mâine, veţi fi împreună cu mine!"
3. La auzul acestor vorbe, Saul a amuţit de supărare şi s-a prăbuşit la pământ, fie din cauza durerii pe care i-o pricinuise proorocirea, fie din cauza istovirii (fiindcă de-a lungul zilei trecute, precum şi al nopţii, nu pusese un dumicat în gură). După ce Saul

ir

şi-a revenit cu mare greutate, femeia l-a îmbiat stăruitor să mănânce ceva şi i-a cerut să-i acorde această favoare pentru teme-rara-i prezicere, pe care, deşi n-ar fi avut voie s-o facă, de teama lui, necunoscându-l câtuşi de puţin, a luat-o asupra ei şi a rostit-o. De aceea, l-a rugat să se aşeze la masă şi, înfruptându-se din bucatele ei, să-şi recapete puterile şi să se întoarcă teafăr la oastea lui. Dar fiindcă el se codea şi, în adânca-i mâhnire, nu se atingea de nimic, femeia a stăruit până ce l-a convins în cele din urmă. Ea nu avea decât un viţel pe care se străduise să-l crească în casa ei, ca femeie sărmană care trăia din truda mâinilor sale, mulţu-mindu-se cu singura-i avuţie. S-a grăbit să taie viţelul, i-a fript carnea şi a pus-o în faţa slujitorilor şi a lui. Saul a plecat apoi spre propria-i tabără în cursul aceleiaşi nopţi.
4. Se cuvine să lăudăm dărnicia acestei femei simple. Deşi regele, fără s-o vadă niciodată la faţă, îi interzisese-să-şi desfăşoare meseria prin care treburile gospodăriei ar fi mers mai bine şi ar fi prosperat, ea n-a ţinut seama de faptul că o nedreptăţise prin condamnarea ştiinţei sale, nici nu l-a dispreţuit şi alungat ca pe un străin sau ca pe un necunoscut, ci s-a arătat miloasă, l-a mângâiat, l-a îmbiat să se înfrupte din mâncarea privită multă vreme cu dezgust şi, din marea-i sărăcie, i-a dat din belşug şi cu dragă inimă ce avea, fără să-şi pună nădejdea în răsplată sau recunoştinţă (ştiind prea bine că Saul urma să moară). Firea oamenilor este făcută anume să-şi arate înclinarea de a face un bine tuturor celor de la care pot să primească, la rândul lor, o favoare, dându-le satisfacţie deplină. Să urmăm minunata pildă a acestei femei şi să dăm sprijinul nostru tuturor celor nevoiaşi şi să socotim că nimic nu este mai util şi mai convenabil neamului omenesc şi totodată mai drag lui Dumnezeu decât râvna de a împărţi binefaceri. Dar despre această femeie am spus destule lucruri. Cuvântarea mea are acum în vedere ceea ce este spre folosul oraşelor, popoarelor şi ginţilor şi pe placul oamenilor buni, fiindcă îi îndeamnă pe toţi să susţină virtutea, să dobândească gloria şi să-şi deschidă calea către veşnica lor dăinuire, stimulând dorinţa cârmuitorilor de neamuri şi căpeteniilor de cetăţi să înfăptuiască fapte vitejeşti, încât să înfrunte primejdiile sau să moară pentru patrie, chiar dacă învaţă să întâmpine cele mai mari nenorociri. Saul, regele evreilor, mi-a dat prilejul menţionării acestor lucruri. Deşi ştia ce-o să se întâmple şi, potrivit

prezicerii proorocului, moartea lui era aproape, n-a vrut să fugă de ea sau, de dragul vieţii, să-şi dea oastea în mâinile vrăjmaşilor şi astfel să-şi înjosească demnitatea regească, ci s-a expus de bunăvoie primejdiilor pe sine, întreaga casă şi pe copiii săi, căci i s-a părut mai glorios ca, împreună cu ei, să piară luptându-se pentru propriul popor. El a preferat să-şi hărăzească morţii feciorii, care erau nişte viteji, decât să-i păstreze în viaţă, fără să fie sigur de soarta lor viitoare: în loc de moştenitori şi urmaşi, lăsa în urma lui faima şi o amintire veşnică. De aceea doar pe el îl cred un bărbat drept, viteaz şi înţelept şi oricine a fost sau va fi aidoma lui poate să se bizuie pe

unanima recunoaştere a virtuţilor sale. Nu mi se pare drept să fie numiţi eroi cei care pleacă la război cu certitudinea victoriei şi cu speranţa că se vor întoarce nevătămaţi, oricâte fapte au săvârşit ei, chiar dacă în istorii sau alte scrieri ei sunt menţionaţi ca atare. Vorbe de laudă, fireşte, merită şi aceştia; totuşi, bărbaţi de ispravă, foarte curajoşi şi dispreţuitori de primejdii pot fi numiţi într-adevăr numai cei ce urmează pilda lui Saul. Cel care, străin de ceea ce-l aşteaptă în război, nu şovăie deloc să pornească, ci se avântă în luptă, nesigur de viitorul lui, nu dă dovadă de un deosebit curaj, oricâte isprăvi mari ar săvârşi. îl socotesc un bărbat puternic şi într-adevăr viteaz mai degrabă pe cel ce, atunci când nu se simte animat de gânduri liniştitoare şi cunoaşte dinainte că se îndreaptă spre o moarte sigură, se aruncă în iureşul bătăliei, fără să se înfricoşeze, fără să se sperie de pericol, ci mergând cu bună ştiinţă în întâmpinarea lui. Aşa a făcut Saul, spre a dovedi că la fel trebuie să procedeze toţi cei ce vor să dobândească gloria postumă, mai ales regii, care, prin faptul că deţin cel mai înalt rang al puterii, departe de a putea pricinui vreun rău supuşilor lor, au datoria să pară nespus de buni faţă de ei. Despre Saul şi neasemuita lui vitejie mai avem multe de zis în afara acestora, dar materialul înfăţişat deja mi se pare îndestulător. Ca să nu dau impresia că laudele mele au întrecut măsura, mă întorc să-mi duc povestirea mai departe.
5. Când filistenii, cum am spus mai sus, şi-au aşezat tabăra, înregistrându-şi trupele după neamuri, regi şi provincii, printre ultimii a sosit şi regele Anchus cu oastea lui, căreia i se alăturase ceata celor şase sute de oşteni ai lui David. Când au dat cu ochii de ei, căpeteniile filistenilor l-au întrebat pe rege de unde veneau
352
aceşti evrei şi cine îi chemase. Acesta le-a răspuns că era David, care fugise de la stăpânul său, Saul, fiind bine primit la sosirea lui; iar acum, hotărât să-şi arate recunoştinţa pentru ospitalitatea ce i se arătase şi să se răzbune pe Saul, era gata să lupte alături de filisteni. Dar căpeteniile l-au mustrat pe rege că a chemat în ajutor un bărbat cu gânduri duşmane şi l-au sfătuit să-l îndepărteze pe David, ca să nu aducă în chip necugetat mari daune prietenilor săi: dacă întâmplător puterea lor slăbea, ei îi ofereau prilejul de a se împăca cu stăpânul său. Spre a se arăta prevăzători, căpeteniile i-au poruncit lui Anchus să-l trimită pe David împreună cu cei şase sute de oameni în locul pe care îl primiseră drept locuinţă. Căci despre acest David spuneau fetele în cântecele lor că răpusese filisteni cu miile. Când a auzit aceste vorbe, regele din Gitta a socotit că sfatul lor era înţelept şi, chemându-l pe David, i-a zis: „Eu ţi-am pus la încercare râvna şi credinţa şi de-aceea te-am adus ca aliat; căpeteniile au însă altă părere despre tine. întoarce-te numaidecât la locul pe care ţi l-am oferit în dar şi, fără să mi-o iei în nume de rău, păzeşte-mi acolo ţara, nu cumva s-o cotropească vrăjmaşii, căci şi aşa arăţi că-mi eşti aliat!" David a ascultat porunca regelui din Gitta şi s-a întors la Secela. Dar în timp ce el fusese plecat ca să aducă ajutor filistenilor, ama-leciţii au făcut o incursiune, au luat cu asalt Secela, au incendiat-o şi, aducând de acolo multe prăzi şi ce mai rămăsese din recolta filistenilor, s-au întors apoi la casele lor.
6. Când a aflat că Secela fusese devastată şi jefuită în întregime şi că soţiile sale (căci avea două), împreună cu nevestele şi copiii tovarăşilor lui, purtau jugul sclaviei, David şi-a sfâşiat numaidecât veşmintele, bocind şi plângând alături de cei dragi până ce i-au secat lacrimile. L-a pândit chiar şi primejdia de a fi ucis cu pietre de către însoţitorii lui, adânc îndureraţi de faptul că nevestele şi odraslele plecaseră în robie: el era socotit vinovat pentru cele întâmplate. După ce şi-a mai potolit amărăciunea, nădejdea şi-a pus-o în Dumnezeu şi l-a rugat pe Marele Preot Abiathar să-şi pună veşmântul sacerdotal, ca să-l întrebe pe Domnul printr-un oracol dacă se bucură de sprijinul lui urmărirea amaleciţilor, pentru redobândirea nevestelor şi copiilor şi pedepsirea duşmanilor. Primind de la Marele Preot porunca să plece, David a şi pornit pe urmele vrăjmaşilor, cu cei şase sute de oşteni ai săi. Când au ajuns la un torent cu numele Basel, a
353
întâlnit în calea lui un om rătăcitor, de obârşie egipteană, care era istovit de lipsuri şi de foame (căci vreme de trei zile şi trei nopţi cutreierase deşertul, fără să aibă ce să mănânce). După ce i-a dat hrană şi apă şi bărbatul s-a înzdrăvenit, David l-a întrebat cine era şi de unde venea el. Străinul i-a spus că patria lui era Egiptul şi că stăpânul său îl lepădase,, fiindcă nu l-a mai putut însoţi din pricina sănătăţii lui şubrede. I-a mărturisit că a făcut parte dintre cei care au incendiat şi prădat Secela, precum şi alte locuri din Iudeea. David l-a folosit drept călăuză în urmărirea amaleciţilor, pe care i-a găsit întinşi pe pământ, fie că se ospătau, fie că erau ameţiţi de băutură, încântaţi de prăzile lor. David a năvălit peste ei pe neaşteptate, făcând un mare măcel în rândurile lor. I-a găsit neînarmaţi, fără să se aştepte deloc la un atac şi, preocupaţi numai de mâncare şi băutură, amaleciţii au putut fi lesne învinşi. Unii dintre ei au fost surprinşi şi înjunghiaţi în timp ce prânzeau, astfel că sângele lor a mânjit bucatele şi proviziile, alţii au fost răpuşi când îşi sorbeau vinul sau în timpul somnului, moleşiţi de beţie. Cei care apucaseră să se înarmeze spre a înfrunta asaltul vrăjmaşilor au fost la fel de lesne trecuţi prin sabie ca şi cei neînarmaţi, Oştenii lui David au desfăşurat măcelul din primul ceas al zilei până seara, încât n-au scăpat cu viaţă decât vreo patru sute de amaleciţi, care s-au suit pe cămilele lor şi au fugit. Aşadar, David a luat înapoi tot ceea ce îi răpiseră duşmanii, nu numai ambele sale soţii, ci şi pe cele ale propriilor tovarăşi. Când s-au întors la locul unde cei două sute de oameni care nu fuseseră în stare să-i însoţească rămăseseră să păzească bagajele, ceata celor patru sute de biruitori a refuzat să împartă cu ei răsplăţile şi prada de război, deoarece n-au fost soţi de drum şi din laşitate nu şi-au urmărit vrăjmaşii, invocând că trebuie să fie mulţumiţi că şi-au recăpătat soţiile şi copiii. Dar David a socotit această părere necinstită şi nedreaptă: întrucât Domnul i-a ajutat să se răzbune pe

dușmani și să-și recupereze în întregime bunurile lor, cu-vine-se ca toți oștenii să aibă parte în mod egal de pradă, câtă vreme rămăseseră să păzească bagajele. De atunci datează legea, îndreptățind pe cei rămași să păzească tabăra să primească o pradă egală cu a celor care au câștigat bătălia. De îndată ce a sosit la Secela, David a trimis o parte din prada de război tuturor rudelor și prietenilor săi din seminția lui Iuda. Așa s-au petrecut lucrurile la jefuirea Secelei, precum și la măcelărirea amaleciților.
354
7. Filistenii s-au înfruntat cu israeliții într-o crâncenă bătălie și izbânda a surâs filistenilor, făcând numeroase victime în tabăra adversă. Saul, regele israeliților, și fiii săi au luptat cu multă îndârjire și dăruire totală, numai ca să aibă o moarte frumoasă, măsurându-se vitejește cu vrăjmașii lor. Mare a fost gloria de care s-au acoperit (căci nimeni n-a făcut mai mult decât ei), respingând toate trupele dușmane și au răspândit moarte în rândurile filistenilor, dar au fost copleșiți de cei din jurul lor. Fiii lui Saul se numeau Ionathas, Aminadab și Melchis. Când aceștia au căzut în luptă, trupele evreilor au luat-o la fugă, urmărite îndeaproape de vrăjmași, în mijlocul lor instaurându-se dezordinea și vărsarea de sânge. Și Saul se retrăgea înconjurat de puternicele lui cete, dar filistenii au trimis împotriva lor prăștiașii și arcașii, doborând o mare parte dintre ei. Saul însuși, care se bătuse cu vitejie și primise atâtea răni încât nu mai era în stare nici să lupte, nici să le mai îndure, fiind și prea slab ca să-și pună capăt singur zilelor, a poruncit purtătorului său de arme să-l străpungă cu sabia, altfel încăpea viu pe mâinile propriilor vrăjmași. Fiindcă purtătorul de arme n-a îndrăznit să-și ucidă stăpânul, Saul și-a tras sabia din teacă, și-a îndreptat vârful spre piept, gata să se arunce în ea. Dar, deoarece nu se mai simțea capabil să-și împlânte sabia în trup și să se străpungă cu ea, și-a purtat privirile de jur împrejur. A zărit atunci un tânăr aflat întâmplător în preajma lui, l-a întrebat cine era și, auzind că era amalecit, l-a rugat să-i înfigă sabia în piept, ceea ce mâinile sale nu mai erau în măsură să facă, și să-i aducă moartea mult dorită. Acesta a îndeplinit dorința lui Saul, i-a smuls brățările de aur de la încheieturi și cununa regească din creștet, apoi a fugit cu ele. Când a văzut moartea regelui, purtătorul de arme și-a luat singur viața. Nici unul din corpul de gardă al lui Saul n-a reușit să scape teafăr, ci toți au căzut în luptă pe muntele Gelboe. De îndată ce evreii care locuiau în valea situată dincolo de Iordan au auzit că Saul și fiii săi fuseseră răpuși și împreună cu ei pierise oastea întreagă, și-au părăsit orașele, refugiindu-se în fortărețele lor. Filistenii s-au strămutat în orașele care fuseseră lăsate în părăsire.
8. A doua zi, când și-au jefuit dușmanii căzuți în luptă, filistenii au dat de leșul lui Saul și de cele ale fiilor săi și au tăiat capetele acestora; au trimis apoi soli în întreaga țară, răspândind vestea că oastea dușmană fusese înfrântă. Armurile lor le-au pus ca
355
ofrandă în capiștea lui Astarte, trupurile fiindu-le crucificate pe zidurile orașului Bethsana, care azi se numește Scythopolis. Dar, după ce locuitorii din Jabis, oraș în ținutul galaadiților, au aflat că leșul lui Saul și cele ale fiilor săi fuseseră descăpățânate, au socotit că ar fi fost nedemn pentru ei să le lase neîngropate. S-au ridicat, așadar, oamenii cei mai puternici și îndrăzneți (căci orașul acesta număra mulți bărbați voinici și cutezători) și au mers o noapte întreagă, fără întrerupere, până la orașul Bethsana. Apoi s-au apropiat de zidurile dușmanilor, au luat trupul lui Saul și cele ale fiilor lui și le-au dus la Jabis, fără ca dușmanii să-i împiedice deloc, fie că nu erau în stare s-o facă, fie că nu s-au încumetat datorită bărbăției dușmanilor. Toți iabisenii au deplâns și au înmormântat leșurile în cel mai frumos loc din ținutul lor, numit Arura. De-a lungul a șapte zile i-au bocit, împreună cu soțiile și copiii lor, lovindu-și piepturile și vărsând lacrimi pentru rege și fiii lui, fără să se atingă nici de mâncare, nici de băutură.
9. Așa s-a sfârșit Saul, întocmai cum prezisese Samuel, fiindcă nu a îndeplinit poruncile Domnului privitoare la amaleciți și a ucis tot neamul Marelui Preot Achimelec și pe Achimelec însuși, nimicind orașul său preoțesc. în timpul cât mai trăia Samuel, a domnit optsprezece ani, iar după moartea lui, alți douăzeci și doi de ani. Saul s-a stins din viață așa cum am spus mai sus.
356

CARTEA A VII-A

CONȚINUTUL CÂRTII A VII-A:

1. Cum David a domnit în orașul Hebron asupra unei seminții, iar fiul lui Saul a cârmuit restul poporului.
2. Cum, după uciderea acestuia prin uneltirile prietenilor săi, David a ajuns să fie regele tuturor.
3. Cum David a asediat și cucerit Hierosolyma și, alungându-i din oraș pe canaaneeni, l-a dat iudeilor,
să-l locuiască.
4. Cum filistenii au pornit războiul împotriva lui David, dar au fost biruiți de acesta la Hierosolyma.

5. Tratatul de prietenie între Hiram, regele Tyrului, şi David.
6. Cum David a întreprins expediţii împotriva noroadelor învecinate, le-a învins şi le-a silit să-i plătească bir.
7. Cum David luptă cu oastea locuitorilor Damascului şi o învinge.
8. Cum s-a războit David cu mesopotamienii şi i-a învins.
9. Cum s-au răzvrătit rudele împotriva lui David, iar propriul său fiu l-a izgonit de
359
pe tron, şi cum a fugit el dincolo de Iordan.
10. Cum Abesalom s-a luptat cu tatăl său, David, şi a pierit împreună
cu oastea lui.
11. Cum David şi-a recăpătat domnia şi a dus un trai fericit.
12. Cum, încă din timpul vieţii sale, David l-a numit rege pe Solomon.
13. David moare şi lasă fiului său moştenire grămezi de aur şi pietre preţioase pentru construirea unui templu.

Cartea aceasta cuprinde un interval de 40 de ani.
360

CAPITOLUL I

1. întâmplarea a făcut ca bătălia menţionată mai sus să se desfăşoare în ziua în care David se întorcea de la Secela, obţinând victoria asupra amaleciţilor. După ce a stat două zile la Secela, a treia zi s-a înfăţişat la el, scăpat teafăr din bătălia cu filistenii, cel care îl ucisese pe Saul; cu hainele rupte şi ţărână presărată pe cap, i s-a prăbuşit la genunchii. Când l-a văzut David cum arăta şi l-a întrebat de unde venea, oşteanul i-a răspuns: din lupta pe care israeliţii au dus-o cu filistenii, cu un deznodământ foarte trist, întrucât au pierit multe mii de evrei, regele Saul însuşi, precum şi fiii săi, găsindu-şi sfârşitul. I-a transmis apoi vestea că, atunci când evreii învinşi au luat-o la fugă, l-a întâlnit, grav rănit, pe regele care, aflat în primejdia de a fi capturat de duşmani, l-a rugat pe el să-l ucidă. Căci, deşi zăcea prăvălit pe sabia lui, din pricina rănilor numeroase, era prea slab să-şi curme singur viaţa. Ca dovezi ale pieirii lui Saul, i-a arătat brăţările de aur de la încheietură, precum şi cununa regească, pe care i le-a smuls după moartea lui Saul ca să le înmâneze lui David. Când n-a mai fost nici un temei să se îndoiască, având înainte văditele semne ale dispariţiei lui Saul, David şi-a rupt hainele sale şi, în tovărăşia oamenilor apropiaţi, şi-a petrecut ziua întreagă plângând şi bocind. Jalea cea mai mare i-a provocat-o însă moartea lui Ionathas, cel mai credincios prieten şi izbăvitorul zilelor sale. Acum şi-a demonstrat David nobleţea şi marea-i bunăvoinţă faţă de Saul, deoarece nu numai că a fost profund mişcat de moartea lui, în pofida faptului că, din pricina lui, viaţa i-a fost deseori ameninţată, ci l-a executat şi pe cel care îl ucisese. A invocat faptul că singur s-a învinuit de uciderea regelui, iar atunci când a auzit că se trăgea din neamul amaleciţilor, l-a condamnat
361
^
pe loc la moarte. După aceea, David a compus bocetul şi funebrul elogiu închinat lui Saul şi lui Ionathas, care au dăinuit până azi[1].

2. După ce a adus regelui cuvenita cinstire şi doliul a luat sfârşit, David a întrebat, printr-un prooroc, pe care dintre cetăţile seminţiei Iuda i-o hărăzeşte drept lăcaş Domnul. Când acesta i-a răspuns că-i dăruieşte Hebronul, David a părăsit Secela, îndrep-tându-se într-acolo, împreună cu soţiile (căci avea două) şi cu ceata lui de oşteni. Atunci întreaga seminţie a venit la el şi l-a ales rege. Cum a primit vestea că jabisenii, locuitorii unui oraş din ţinutul din Galaditis, l-au înmormântat pe Saul şi pe fiii lui, a trimis la ei soli care să laude şi să încuviinţeze fapta lor, făgăduind să le aducă mulţumiri pentru evlavia dovedită faţă de răposaţi; totodată, le-a dat vestea că seminţia lui Iuda l-a ales rege.

3. De îndată ce a primit vestea că regele, împreună cu Ionathas şi cu alţi doi fii ai săi, căzuseră în luptă, Abener, căpetenia oştirii lui Saul, fiul lui Ner, bărbat întreprinzător şi bine intenţionat, s-a întors degrabă în tabără şi a pus mâna pe singurul fiu al regelui rămas în viaţă (care se numea Iebost), trecând cu el dincolo de Iordan, unde l-a proclamat rege al tuturor israeliţilor, cu excepţia seminţiei lui Iuda. I-a ales ca sălaş regesc localitatea care în limba băştinaşilor se numeşte Manalis, iar în limba grecească înseamnă „Tabără". De acolo, Abener s-a grăbit să plece cu o oaste aleasă, dornic mai întâi de toate să se ia la harţă cu seminţia lui Iuda, indignat de faptul că ea îl proclamase rege pe David. I-a ieşit în întâmpinare Ioab, fiul Sarviei şi al lui Suri, zămislit de sora lui David şi căpetenia oştirilor sale, însoţit fiind de fraţii săi Abessa şi Asael, precum şi de toate trupele lui David. L-a întâlnit la izvorul de lângă oraşul Gabaon şi şi-a pregătit oastea de atac. Deoarece Abener i-a spus lui Ioab că ar vrea să ştie care dintre cele două tabere deţine cei mai buni oşteni, ei au convenit să fie triaţi câte doisprezece oşteni de fiecare parte. Cei doisprezece aleşi de ambii conducători de oşti au păşit în intervalul dintre cele două oşti, şi-au aruncat suliţele împotriva adversarilor, şi-au tras săbiile din teacă, s-au prins de cap unul pe altul, împlântându-şi fiecare tăişul în coastele şi în măruntaiele celuilalt, astfel încât toţi au căzut la pământ, aşa cum fusese

înțelegerea.
[1] Vezi *Cartea a doua a Regilor,* 1, 19—27.

După pieirea luptătorilor, ceilalți războinici din ambele tabere s-au înfruntat într-o bătălie aprigă, în urma căreia oştenii lui Abener au fost biruiți. Ioab n-a încetat să-i hărțuiască pe fugari, îndemnându-şi oştenii să-i urmărească, fără să dea semne de oboseală în căsăpirea lor. Şi frații lui Ioab luptau vitejeşte, dar cu mult deasupra celorlalți s-a ridicat mezinul, Asael, ştiut ca foarte sprinten de picior (căci prin iuțeala lui îi depăşea, zice-se, nu numai pe oameni, ci până şi caii de curse, care rămâneau mai prejos decât el). Acesta îl urmărea pe Abener din răsputeri şi fără înconjur, neuitându-se nici în dreapta, nici în stânga. Când Abener a privit înapoi, a căutat să-i întrerupă goana şi să-l facă să se mulțumească cu unul dintre oşteni, luându-i armura. Nereuşind să-l înduplece, l-a rugat stăruitor să pună capăt urmăririi sale, spre a nu fi silit să-l omoare, ceea ce fratele său nu i-ar ierta niciodată. Fiindcă nici prin aceste vorbe nu l-a convins şi Asael a continuat să-l urmărească, Abener şi-a aruncat din fugă sulița înapoia lui şi l-a străpuns în aşa fel încât l-a ucis pe loc. Când însă cei ce îl urmăreau deopotrivă pe Abener au ajuns în locul unde zăcea Asael, ei s-au oprit în dreptul mortului, fără să-şi mai hăituiască vrăjmaşul. Dar Ioab şi fratele său Abessa, cuprinşi de o şi mai crâncenă mânie împotriva lui Abener din cauza uciderii lui Asael, au trecut dincolo de leşul lui şi l-au urmărit pe făptaş cu o aprigă râvnă până la asfințitul soarelui, ajungând în localitatea care se numea Ammata. Aici s-au urcat pe o culme, unde Ioab s-a oprit împreună cu cei din seminția lui Beniamin, şi printre ei l-a zărit pe Abener. Acesta şi-a înălțat glasul şi a strigat că nu se cuvine ca nişte consângeni să se învrăjbească şi să lupte între ei, fiindcă de vină fusese fratele lor, care, în pofida rugilor stăruitoare, nu s-a lăsat convins să-şi curme urmărirea, fiind străpuns de suliță din această pricină. Ioab a fost de aceeaşi părere şi a socotit că avea datoria să-i asculte cuvintele şi, prin sunetul de trâmbiță, i-a chemat pe ai săi, încetând să-şi vâneze semenii. El a înnoptat în locul unde-şi avea bivuacul, dar Abener şi-a continuat drumul în cursul nopții şi, trecând dincolo de Iordan, a sosit la tabăra lui Iebost, fiul lui Saul. în ziua următoare, Ioab şi-a însărcinat oamenii să numere leşurile celor căzuți în luptă şi să-i îngroape pe toți. Din
[2] *Biblia* menționează apartenența tuturor celor răpuşi de davidieni la tribul lui Veniamin, din care făcuse parte Saul.

oastea lui Abener pieriseră vreo trei sute şi şaizeci de oşteni[2], iar din cea a lui David numai nouăsprezece, în afară de Asael; Ioab şi Abessa i-au dus trupul la Bethleem şi l-au pus în mormânt alături de părintele său, după care amândoi s-au întors în Hebron, la David. De atunci s-a întețit războiul fratricid dintre evrei, care a durat multă vreme, astfel încât puterea susținătorilor lui David a sporit mereu, cu toate primejdiile înfruntate, pe când cea a fiului lui Saul şi a celor care îi dădeau ascultare a scăzut de la o zi la alta. 4. în acest răstimp, numărul copiilor lui David s-a ridicat la şase, născuți de tot atâtea neveste. Cel mai mare dintre ei o avea ca mamă pe Achima şi se numea Amnon; Daniel, cel de-al doilea, provenea de la soția lui Abigaea; Abesalom se chema cel de-al treilea fiu, născut de Machama, fiica lui Tholomeus, rege al gessirilor; celui de-al patrulea, dăruit de soția lui Agittha, i se zicea Adonias; cel de al cincilea, Sapathias, era de la Abitaal, iar pe cel de-al şaselea fiu, numit Gethraamas, îl născuse Aegla. A izbucnit un război fratricid în care ostile celor doi regi s-au înfruntat de multe ori. Abener, comandant al oştirii fiilor lui Saul, care era un bărbat chibzuit şi exercita o mare influență asupra poporului, a ştiut să-i atragă pe toți de partea lui Iebost, rămânându-i credincios câtăva vreme. Mai târziu, când a fost însă învinuit că avusese legături de dragoste cu o concubină a lui Saul care se numea Raespha, fiica lui Sibath, şi-şi atrăsese asprele dojeni ale lui Iebost, Abener s-a mâhnit şi s-a mâniat totodată pentru faptul că nu i-a arătat deplină recunoştință după meritele sale cel ale cărui interese le-a apărat cu toate puterile lui, amenințând atunci că va transmite domnia lui David, spre a dovedi că Iebost n-a obținut stăpânirea peste ținutul situat dincolo de Iordan prin pro-pria-i vitejie şi înțelepciune, ci numai prin războinica destoinicie de comandant şi credința lui Abener. Şi-a trimis într-adevăr la Hebron solii către David, pe care l-a rugat să se lege prin jurământ că-l va trata ca tovarăş şi prieten dacă va îndupleca poporul să se lepede de fiul lui Saul, recunoscându-l pe el drept rege al tuturor israeliților. După ce încheiase cu el legământul (fiindcă l-a încântat nespus de mult ceea ce îi propusese Abener prin solii săi), i-a cerut ca dovada cea dintâi a fidelității sale să-i fie de folos în redobândirea soției sale Michal. O câştigase prin înfruntarea unor mari primejdii, aducând tatălui ei, Saul, capetele a şase sute

L

de filisteni. Abenner i-a trimis-o pe Michal, după ce a luat-o de la Pheltia, cu care era atunci măritată, bucurându-se chiar de sprijinul lui Iebost. Acesta i-a scris lui David că-şi va reprimi soția, fiindcă era dreptul lui. Chemându-i la el pe bătrânii poporului, alături de fruntaşi şi de căpeteniile a peste o mie de oşteni, Abener le-a zis: „Voi înşivă ați avut mai înainte intenția să vă lepădați de Iebost şi să treceți de partea lui David, dar v-am oprit eu să faceți acest lucru. Vă dau acum voie să vă duceți la cine vreți. Iată, am aflat că Dumnezeu, prin glasul proorocului Samuel, a prezis că David este sortit să devină regele tuturor evreilor şi el îi va învinge şi subjuga pe filisteni". Când bătrânii din popor şi căpeteniile de oşti au auzit cu urechile lor că Abener a ajuns la părerea pe care o avuseseră şi ei mai înainte, au trecut numaidecât de partea lui David. După ce i-a convins pe aceştia, Abener i-a chemat şi pe cei din seminția lui Beniamin (fiindcă din acest trib proveneau toți însoțitorii lui Iebost)

şi le-a adresat aceleaşi cuvinte. Când a constatat că şi aceştia erau de părerea lui, s-a dus la David, alături de douăzeci dintre tovarăşii săi, ca să depună în fața lui jurământul (întrucât ceea ce facem chiar noi pare mai sigur decât orice obținem prin intermediul altora), dezvăluindu-i şi lui cuvântarea pe care o ținuse în fața căpeteniilor de oaste şi a întregii seminții a lui Beniamin. Fiind primit prieteneşte şi ospătat regeşte de către David timp de câteva zile, Abener i-a cerut îngăduința să plece spre a-i aduce oastea, încredințându-i comanda de față cu el şi sub privirile sale.
5. De îndată ce David îi îngăduise să plece, iar Abener de abia părăsise Hebronul, a sosit Ioab, comandantul oştirii, care a aflat că Abener tocmai fusese în vizită la el şi orânduise lucrurile privitoare la comanda supremă. Temându-se că acesta va ocupa în viitor primul loc în ierarhie, după David, ca unul care îi asigurase domnia, pe lângă faptul că era înzestrat cu o minte ageră care prevedea lucrurile şi se adapta vremurilor, precum şi că el însuşi va fi pus în umbră şi va pierde comanda oştirii, Ioab a conceput un plan mârşav şi perfid. Mai întâi l-a defăimat pe Abener în fața regelui şi l-a îndemnat să nu aibă nici o încredere în el: toate strădaniile sale urmăresc să întărească domnia fiului lui Saul. A venit cu gânduri amăgitoare şi viclene la David, plecând apoi de la dânsul plin de speranță, după ce-şi desfăşurase deja toate intrigile

sale. Dar fiindcă nu l-a convins deloc pe David şi n-a avut nici o înrâurire asupra lui, Ioab a hotărât să treacă la fapte şi mai îndrăznețe, suprimându-l pe Abener. A trimis, aşadar, pe urmele sale nişte soli care primiseră misiunea să-l întoarcă din drum în numele lui David, ca şi cum acesta mai avea să-i spună câteva lucruri, scăpate din vedere cu prilejul întâlnirii lor precedente. Când a primit această poruncă de la solii lui Ioab (care l-au întâlnit în localitatea Besira, situată la douăzeci de stadii de Hebron), Abener a făcut cale întoarsă, fără să bănuiască nimic. Ioab l-a întâmpinat la poartă şi l-a primit binevoitor, ca şi cum i-ar fi fost prietenul cel mai apropiat (aşa cum, deseori, cei ce urzesc în cugetul lor o nelegiuire obişnuiesc să adopte cu fățărnicie o atitudine cordială, ca să nu trezească bănuiala că urmăresc altceva). L-a atras departe de însoțitorii săi, să-i spună ceva sub acoperirea tainei, şi l-a dus într-un loc singuratic, unde se afla numai fratele său Abessa, împlântându-i sabia în pântecul său. Astfel a fost ucis Abener mişeleşte de Ioab, fiindcă, după spusele sale, l-a răzbunat, chipurile, pe fratele său Asael, ucis în bătălia de la Hebron de Abener, după o îndârjită urmărire. în realitate, Ioab se temea că va pierde comanda oştirii şi favoarea regelui, Abener fiind cel ce primea primul rang din partea lui David. De aici putem să ne dăm seama câte anume şi cel fel de fapte cutează să săvârşească oamenii care tind să cucerească cu orice preț cele mai înalte funcții şi să dețină puterea, nedându-se în lături de la nimic. Ca să-şi atingă țelurile lor, ei sunt în stare de nenumărate infamii şi, înfricoşându-se că vor pierde un lucru în loc să-l păstreze cât mai multă vreme, nu se mai feresc de nici o josnicie. Dânşii socotesc mai puțin grav faptul că n-ai ajuns în culmea puterii decât acela de a trebui s-o părăseşti, după ce te-ai deprins cu ea. Aceasta fiind nenorocirea lor cea mai mare, teama căşi vor pierde toate bunurile îi împinge să facă orice şi să îndrăznească orice, numai să rămână în posesia lor. Puținele mele poveşti privitoare la subiectul de mai sus mi se par suficiente.
6. Când David a aflat că a pierit Abener, sufletul său a fost cuprins de o jale adâncă şi a ridicat mâna dreaptă spre Domnul, mărturisind în fața tuturor cu glas tare că n-a ştiut nimic despre moartea lui Abener şi că fapta nu s-a săvârşit din porunca lui şi prin voința lui: pe înfăptuitorul omorului l-a blestemat, ame-

nințând că pedeapsa cu moartea o va primi, împreună cu întreaga familie, alături de complicii săi la crimă. Era îngrijorat să nu se creadă că el îl ucisese pe Abener, în pofida legământului de credință dintre ei. A îndemnat apoi întregul popor să jelească şi să-şi vădească durerea față de Abener, să-i înconjoare trupul cu cele mai înalte cinstiri, să-şi sfâşie hainele şi să se acopere cu saci, fiecare făcând aceste lucruri în timpul trecerii sale prin fața catafalcului. A mers el însuşi în urma acestuia, împreună cu bătrânii poporului şi căpeteniile sale, dovedind prin planşete şi tânguiri cât de drag i-a fost Abener pe când mai trăia şi cât de mult îl regretă acum pe răposat, care fusese ucis fără voia lui. După ce Abener a fost înmormântat cu solemnitate la Hebron şi i-a închinat un cântec funebru, David s-a apropiat cel dintâi de mormânt şi l-a stropit cu lacrimile sale, făcându-i şi pe alții să-l jelească. Pieirea lui Abener îl tulburase atât de mult că n-a vrut să mănânce ceva, cu toate stăruințele prietenilor săi, ba chiar s-a jurat că nu va pune nici un dumicat în gură până la asfințitul soarelui. Prin purtarea lui a cucerit numaidecât inima mulțimii din jur. Cei care îl iubeau sincer pe Abener au prețuit nespus de mult deosebita cinstire dată defunctului de David, precum şi faptul că l-a socotit demn de întreaga ceremonie a unei înmormântări serioase, de parcă i-ar fi fost rudă şi prieten apropiat, fără a se învoi să-l îngroape în chip josnic, ca pe un duşman odios. Totuşi au fost bucuroşi că David avea o fire blândă şi bună şi fiecare îşi spunea în sinea lui că regele îl va trata cu o dragoste asemănătoare cu aceea pe care o vădise față de sărmanul Abener. Aşadar, David şi-a dobândit un bun renume şi s-a trudit mult, nevrând să lase loc nici unei bănuieli că ar fi ştiut dinainte de moartea lui Abener. Totodată, el a adresat poporului următoarele cuvinte: „N-a fost deloc mică durerea pe care mi-a pricinuit-o moartea acestui bărbat de seamă, cum n-o să fie neînsemnată nici năpasta ce se abate asupra evreilor prin pierderea lui Abener, care i-ar fi putut ocroti şi izbăvi de primejdii prin sfatul înțelept şi brațul său puternic la izbucnirea unui război. Dumnezeu — a adăugat el —, cel care are grijă de toate, nu-l va lăsa nerăzbunat. Aflați că sunt prea slab ca să întreprind ceva împotriva lui Ioab şj a lui Abessa fiii Sarviei, dar

Domnul le va da o pedeapsă pe măsura nelegiuirii lor!" în acest fel şi-a găsit sfârşitul Abener.
367

L

CAPITOLUL II

1. Când a primit vestea morţii lui Abener, Iebost, fiul lui Saul, n-a îndurat-o uşor, fiindcă îşi pierduse o rudă apropiată, care îl ajutase să obţină domnia, şi a fost foarte tulburat, pieirea lui Abener pricinuindu-i o mare tristeţe. Nici el nu i-a supravieţuit prea mult, căci a fost ucis prin vicleşug de fiii lui Hieremmon (dintre care unul se numea Banaothas, iar celălalt Thannus). Deoarece erau din neamul lui Beniamin şi aveau o situaţie privilegiată, ei şi-au închipuit că David îi va răsplăti cu daruri mari şi le va dărui comanda oştirii sau alte funcţii înalte dacă îl vor suprima pe Iebost. într-o zi, găsindu-l pe Iebost singur în iatacul său, la ceasul amiezii, cufundat într-un somn adânc, fiindcă nu erau de faţă nici gărzile sale de corp, nici portarul casei, care adormise biruit de oboseală, de truda mâinilor sale şi de arşiţă, ei au pătruns în încăperea unde se odihnea fiul lui Saul şi l-au ucis în somn. I-au tăiat apoi capul şi vreme de o zi şi o noapte întreagă au străbătut în grabă drumul, fugind de pedeapsa urmăritorilor, ca să primească recompensa regelui şi un adăpost sigur. La sosirea în Hebron, au arătat capul lui Iebost şi s-au fălit cu isprăvile lor, ca să câştige favoarea lui David, deoarece l-au înlăturat pe cel ce-i era duşman şi rival la tron. Dar David nu s-a arătat deloc încântat de fapta lor, aşa cum sperau ei, ci le-a vorbit astfel: „Netrebnicilor, care veţi fi condamnaţi la moarte pentru crima voastră! Oare nu ştiaţi cum l-am pedepsit pe ucigaşul lui Saul, care mi-a adus cununa daurită, convins că prin acest omor îi făcea hatârul ca să nu cadă în mâinile duşmanilor săi? Socotiţi cumva că m-am schimbat atât de mult şi nu mai sunt acelaşi, încât să fiu încântat de nişte ticăloşi şi să trag foloase de pe urma unui stăpân ucis de voi, care aţi înjunghiat în patul său un om nevinovat, cu toate că nu v-a pricinuit nici un rău, ci dimpotrivă, v-a arătat deplina lui bunăvoinţă şi v-a distins cu înalte onoruri? De aceea, să înduraţi pedeapsa cu moartea nu numai pentru nelegiuirea voastră, ci şi pentru că aţi crezut că pieirea lui mă va face să tresalt de bucurie. Căci nimic n-ar fi putut să vă irosească preţuirea mea decât faptul că aţi putut gândi aşa ceva despre mine!"
368
De îndată ce a cuvântat astfel, David a poruncit ca amândoi să fie daţi pradă morţii în cele mai cumplite chinuri şi capul lui Iebost l-a îngropat în mormântul lui Abener.
2. în urma acestor întâmplări, toţi cei aflaţi în fruntea oştirii evreilor au venit să se închine lui David la Hebron, împreună cu căpeteniile a peste o mie de soldaţi şi cu conducătorii lor, amin-tindu-i de bunele lor intenţii faţă de el încă din timpul vieţii lui Saul, precum şi de deosebita cinstire pe care i-au arătat-o în calitatea lui de comandant suprem. Ei au evidenţiat de asemenea faptul că, prin intermediul proorocului Samuel, Domnul l-a ales rege împreună cu feciorii săi şi că era singurul hărăzit de Dumnezeu să-i biruie pe filisteni, izbăvind ţara de robia lor. David i-a lăudat pentru neaşteptatul lor zel, i-a îndemnat să rămână la fel şi în viitor (deoarece nu se vor căi vreodată că au făcut acest lucru) şi, după ce i-a ospătat regeşte, i-a lăsat să plece, ca să li se alăture întregul popor. Din partea seminţiei lui Iuda s-au adunat şase mii şi opt sute de oşteni înarmaţi cu scuturi şi suliţe: ei fuseseră alături de fiul lui Saul (deoarece tribul Iuda îl alesese rege pe David, împotriva voinţei lui). De la seminţia lui Simeon au venit şapte mii şi o sută de oameni; de la seminţia lui Levi, patru mii şapte sute de luptători, în frunte cu conducătorul lor, Iodam. După aceştia au venit Marele Preot Sadoc, alături de douăzeci de căpetenii înrudite cu el. Din partea seminţiei lui Beniamin s-au înfăţişat patru mii de oşteni: căci acest trib era încă nehotărât, aşteptând să ajungă la domnie un membru al familiei lui Saul. Apoi, din seminţia lui Efraim au sosit douăzeci de mii şi opt sute de oameni dintre cei mai viteji şi mai de vază; din jumătatea seminţiei lui Manasses, au fost optsprezece mii de oşteni deosebit de puternici; din seminţia lui Isachar, două sute de oameni care prevedeau viitorul şi douăzeci de mii de luptători; din seminţia lui Zabalon, cincizeci de mii de oşteni aleşi; acest trib a fost singurul care a trecut în întregime de partea lui David. Toţi aceştia erau înarmaţi, la fel ca şi cei din seminţia lui Gad. Din seminţia lui Neftali au sosit o mie de bărbaţi însemnaţi şi căpetenii, care foloseau scuturi şi suliţe, ei fiind însoţiţi de un mare număr de trupe din tribul lor[1]. Din seminţia lui Dan au fost douăzeci şi şapte de mii şase sute

[1] „Treizeci şi şapte de mii cu scuturi şi cu suliţe" *(Cartea întâi Paralipomena,* XII, 34), cifră omisă de Flavius Josephus.
369
de oşteni aleşi cu grijă; din seminţia lui Aser, patruzeci de mii. Din ambele seminţii de dincolo de Iordan[2], ca şi din cealaltă jumătate a seminţiei lui Manasses s-au strâns o sută şi douăzeci de mii de oşteni înzestraţi cu scut, suliţă, coif şi sabie. Chiar şi celelalte seminţii purtau săbii. Aceste mulţimi s-au adunat în Hebron, la David, cu mari provizii de grâne, vin şi bucate pentru hrană zilnică şi toţi l-au ales ca rege pe David. După ce poporul a petrecut trei zile în sărbători şi ospeţe, David a plecat cu întreaga lui oştire spre Hierosolyma.

CAPITOLUL HI

1. Oraşul era locuit de iebusei[1] (trăgându-şi obârşia din canaaneeni), care şi-au închis porţile şi şi-au înţesat

zidurile de apărare cu orbi, şchiopi şi tot felul de ciungi, ca să-şi bată joc de rege, strigându-i că mutilaţii îl vor împiedica să intre în cetate. (Ei făceau acest lucru din dispreţ, siguri fiind de trăinicia zidurilor.) Plin de mânie, David a început de îndată asediul. A trecut la atac cu multă ardoare şi grabă, spre a-şi dovedi puterea printr-o cucerire rapidă, inspirând astfel teamă celorlalţi, care aveau o atitudine asemănătoare cu a iebuseilor. A reuşit să cucerească partea de jos a oraşului. Cum însă cetăţuia i se mai împotrivea, regele a hotărât să instituie o răsplată şi distincţii militare, pentru a da imbold vitejiei luptătorilor săi, făgăduind că-l va numi comandant al întregii sale oştiri pe cel ce va înfrunta povârnişul abrupt şi va pătrunde primul în cetăţuie, ca s-o cucerească. Toţi

[2] Este vorba de triburile lui Ruben şi Gad.

[1] *Biblia* îi menţionează alături de alte şase neamuri mari şi puternice: heteii, ghergheseii, amoreii, canaaneii, ferezeii şi heveii, toate urmând să fie date pe mâna israeliţilor, care trebuiau să le nimicească, fără să cruţe pe nici unul *(Deuteronomul,* VII, l-2).

au fost cuprinşi de râvna întrecerii şi n-au drămuit nici un efort, din apriga dorinţă de a dobândi promisa conducere a oştirii, înaintea tuturora, Ioab, fiul Sarviei, a pătruns cel dintâi în cetăţuie, strigându-i de sus regelui să-i încredinţeze mult râvnita comandă supremă.

2. David i-a izgonit însă pe iebusei din cetate şi s-a instalat el însuşi în Hierosolyma, numindu-o Oraşul lui David, şi, cât timp a deţinut puterea, a locuit acolo. Răstimpul în care a domnit el la Hebron numai asupra seminţiei lui Iuda a fost de şapte ani şi şase luni[2]. După ce şi-a aşezat reşedinţa regală la Hierosolyma, treburile au început să-i meargă din ce în ce mai bine de la o zi la alta, fiindcă Dumnezeu a avut grijă ca situaţia să i se îmbunătăţească şi puterea să-i sporească. Hiram, regele Tyrului[3], i-a trimis o solie şi a încheiat cu el un tratat de alianţă. El i-a trimis aşijderea daruri, mai ales lemn de cedru, punându-i la îndemână şi lucrători destoinici, dulgheri şi meşteri zidari, care să-i construiască un palat la Hierosolyma. David a unit oraşul de jos cu cetăţuia, spre a face un singur corp, pe care l-a înconjurat cu ziduri, avându-l drept apărător al lor pe Ioab. (Aşadar, după ce i-a alungat pe iebusei din Hierosolyma, David a dat oraşului numele său: căci, potrivit strămoşului nostru Abraham, el se chema Solyma. De aceea, după spusele unora, şi Homer l-a numit Solyma[4]: în limba ebraică, templului i se zicea Solyma, ceea ce înseamnă „Siguranţă"). Din vremea când comandantul Iesus şi-a dus oastea împotriva canaaneenilor şi, după înfrângerea lor, le-a împărţit ţara între evrei şi până când David a înfăptuit ceea ce nu reuşise nimeni până la el, anume să-i izgonească pe canaaneeni din Hierosolyma şi să le cucerească oraşul, au trecut cinci sute şi cincisprezece ani.

3. Se cuvine să amintesc aici pe un anume Oronnas, bogătaşul iebuseu care n-a fost ucis de David când a cucerit Hierosolyma, pentru marea lui bunăvoinţă faţă de evrei şi pentru purtarea

[2] La Ierusalim JDavid a domnit 33 de ani peste tot Israelul şi Iuda, devenind rege la 30 de ani *(Cartea a doua a Regilor,* V, 4-5).

[3] Hiram (Ahiram) a cârmuit vestitul oraş-cetate al fenicienilor între 969-936 î.e.n., apucând ultimii ani ai domniei lui David (1004-965 î.e.n.).

[4] *Iliada* (VI, 184 şi 204) se referă însă la duşmanii lycienilor, *solymii,* care locuiau în sud-vestul Asiei Mici, pe coastele Munţilor Taurus, viteazul Belerofon fiind nevoit să lupte cu ei.

prietenească şi îndatoritoare faţă de rege, urmând să vorbesc despre asta mai târziu, la momentul potrivit. în afara femeilor luate în căsătorie, David a mai avut alte neveste şi concubine. Acestea i-au născut unsprezece fii, care s-au numit: Amnus, Emnus, Eban, Nathan, Solomon, Iebar, Elien, Phalna, Ennaphen, lenae, Eliphale, precum şi o fiică: Thamara. De la soţiile sale legitime, David a avut nouă fii, doi dintre ei menţionaţi la urmă aparţinând însă concubinelor. Thamara şi Abesalom au fost născuţi de aceeaşi mamă.

CAPITOLUL IV

1. De îndată ce au auzit că David a fost ales rege de către evrei, filistenii şi-au dus oastea împotriva lui la Hierosolyma, ocupând ceea ce se cheamă „Valea Uriaşilor" (loc aflat nu departe de oraş, unde şi-au aşezat tabăra. Dar regele iudeilor (care nu-şi îngăduiau să întreprindă nimic fără porunca Domnului sau fără solemna lui promisiune privind viitorul) a poruncit Marelui Preot să-i dezvăluie voinţa lui Dumnezeu şi deznodământul bătăliei. Când i s-a prezis izbânda şi supremaţia, David şi-a îndreptat trupele împotriva filistenilor, i-a atacat prin surprindere de la spate şi pe unii i-a ucis, iar pe alţii i-a pus pe fugă. Să nu-şi închipuie nimeni că filistenii au venit să-i înfrunte pe evrei cu o oaste neînsemnată, nici să tragă concluzia că ei s-au purtat ca nişte laşi şi fricoşi, din repeziciunea cu care au fost bătuţi şi din faptul că nu au înfăptuit nimic demn de semnalat. Trebuie să se ştie că întreaga Sirie şi Fenicie, în afară de multe alte neamuri războinice, le-au venit în ajutor, luând parte la luptă. Acesta era motivul pentru care, deşi fuseseră învinşi de nenumărate ori şi pierduseră atâtea mii de luptători, porneau din nou războiul împotriva evreilor, cu trupe şi mai numeroase. Cu toate înfrângerile suferite

în luptă, filistenii s-au îndreptat împotriva lui David cu o oaste de trei ori mai mare, aşezându-şi tabăra în acelaşi loc. Regele isra-eliţilor l-a întrebat iarăşi pe Dumnezeu cum se va încheia bătălia, iar Marele Preot i-a poruncit să-şi ducă oastea în dumbrava căreia i se spunea a Gemetelor, situată nu departe de tabăra duşmanilor, şi să nu se clintească din loc, nepornind la luptă înainte ca dumbrava să se umple de freamăt fără ca vântul să sufle deloc. De îndată ce dumbrava s-a frământat şi momentul propice, prezis de Dumnezeu, sosise, nezăbovind o clipă, David s-a îndreptat spre o victorie sigură şi lipsită de orice riscuri. Rândurile vrăjmaşilor n-au rezistat la asaltul evreilor şi la prima ciocnire au luat-o la fugă. A urmat un măcel cumplit şi urmărirea duşmanilor s-a extins până la Gaza (care trece drept ultimul lor hotar). Apoi David a prădat tabăra duşmană, unde a găsit numeroase comori,

punând pe foc idolii lor.
2. La norocoasa încheiere a războiului, după ce a convocat peste o mie de oşteni, David a hotărât să adune din toate ţinuturile pe acei oameni ai seminţiilor care erau în floarea vârstei, apoi pe preoţi şi leviţi, ca să meargă împreună cu ei până în oraşul Cariathiarim, aducând de acolo Chivotul Domnului în Hierosolyma, unde el urma să fie expus şi să primească jertfele şi celelalte sfinţiri îndrăgite de Dumnezeu. Căci acolo fusese lăsat din vremea domniei lui Saul Chivotul, fără să fi îndurat vreo daună. După ce întregul popor s-a adunat precum primise porunca, regele s-a îndreptat împreună cu el spre Chivot. Preoţii l-au scos din casa lui Aminadab, l-au pus într-un car nou, apoi au înjugat boii, îngăduinţa de a-i mâna primind-o fraţii şi fiii lui Aminadab. Regele şi poporul păşeau înaintea lor, închinau imnuri Domnului, intonând tot felul de cântece şi versuri din întreaga ţară şi în zumzetul instrumentelor şi lirelor, în dansuri şi coruri, în sunetul trâmbiţelor şi cimbalelor, au dus Chivotul până la Hierosolyma. După ce au ajuns în „Aria lui Chidon", cum se numea atunci locul acela, Domnul, în mânia lui, i-a dat lui Ozas pedeapsa cu moartea. Fiindcă boii erau gata să răstoarne Chivotul şi el a vrut să-l sprijine cu mâna, atingându-l fără să fie preot, Dumnezeu l-a făcut să moară pe loc. Regele şi poporul au fost adânc întristaţi de sfârşitul lui Ozas. Locul unde şi-a dat el duhul se cheamă până azi „Lovitura lui Ozas". întrucât s-a temut că poate să păţească la fel ca Ozas, dacă Chivotul ajungea în cetate şi în casa lui,

fiindcă acela pierise pentru simplul fapt că îl atinsese cu mâna, David n-a vrut să-l ducă în oraş, ci s-a îndreptat spre ogorul unui om drept, numit Obedam, de neam levit, şi a lăsat Chivotul la el. Acolo-a fost găzduit vreme de trei luni întregi şi a sporit avuţia casei lui Obedam, el însuşi alegându-se cu mari foloase. După ce a aflat că treburile lui Obedam mergeau strună şi, de unde mai înainte fusese sărac şi umil, acum bogăţia se revărsa întruna, încât toţi îl numeau un om norocos, căci vedeau cum casa lui prospera şi se acoperea de faimă, David a prins curaj, convins că n-o să i se întâmple nici un rău, şi a luat la dânsul Chivotul. îl purtau preoţii şi şapte coruri alese de David păşeau înainte, în vreme ce el însuşi cânta din liră ori bătea din palme. Văzându-i, aşadar, con-duita, Michal, soţia lui, fiica primului rege, Saul, l-a batjocorit. Când Chivotul a fost strămutat în oraş şi aşezat în cortul dinainte pregătit, David a adus solemne jertfe de împăcare prin înjunghierea unor paşnice victime şi a ospătat întreaga mulţime, împă-ţind şi femeilor, şi bărbaţilor, şi copiilor câte o pâinişoară, o bucată friptă din carnea victimelor, precum şi o turtă. După ce şi-a săturat astfel poporul, David l-a lăsat să plece acasă, întor-cându-se el însuşi la palatul său.
3. Acolo i-a ieşit în întâmpinare soţia lui, Michal, fiica lui Saul, i-a urat mult noroc şi l-a rugat pe Dumnezeu să-i hărăzească toate darurile pe care le împarte cu bunăvoinţă. L-a mustrat că totuşi el, marele rege, dănţuise necuviincios şi, în timpul jocului, se descoperise în faţa robilor şi slujnicelor sale. David i-a răspuns că nu se ruşinează de ceea ce este pe placul Domnului, care l-a ales pe el în locul tatălui ei şi al tuturor celorlalţi, şi că va juca şi va dănţui adesea, fără a se sinchisi că o să pară necuviincios faţă de slujnicele lui. Căci din legăturile sale cu David, Michal n-a rămas niciodată grea, cu toate că mai târziu, după ce tatăl ei a măritat-o cu alt bărbat (de la care fusese luată înapoi), zămislise cinci copii. Dar despre aceasta vom mai vorbi cu alt prilej.
4. Când a văzut că, prin voinţa Domnului, toate treburile îi mergeau din ce în ce mai bine, David a crezut că el păcătuia, locuind într-o casă de cedru, înaltă şi împodobită cu meşteşug, în timp ce Chivotul zăcea adăpostit într-un cort. A hotărât, aşadar, să clădească un templu aşa cum prezisese odinioară Moise. David a cerut sfatul proorocului Nathan, iar acesta l-a încurajat să facă ceea ce îşi pusese în gând, fiindcă Domnul îl va sprijini în toate

privinţele, dorinţa de a înălţa templul a devenit şi mai arzătoare. Dar Dumnezeu i s-a arătat lui Nathan în timpul nopţii şi i-a poruncit să-l vestească pe David că buna intenţie şi râvna lui i-au plăcut, mai ales că nimeni înaintea lui nu s-a gândit să-i înalţe un templu. Totuşi, chiar dacă în mintea lui s-a înfiripat acest plan, nu poate să-i încredinţeze făurirea templului, deoarece a purtat multe războaie şi are mâinile mânjite de sângele duşmanilor. Dar, după ce va îmbătrâni şi moartea va pune capăt vieţii sale îndelungate, templul va fi construit de un fiu al său, care va domni după el şi se va numi Solomon. Domnul îi promite că va avea grijă de Solomon ca de propriul său fiu, astfel încât domnia va fi păstrată şi transmisă urmaşilor săi. Dacă însă va greşi cumva el însuşi, drept pedeapsă se va îmbolnăvi şi pământul va fi lipsit de rodnicie. Când a aflat acestea de la prooroc, David a fost cu-prins de o bucurie fără margini, fiindcă ştia acum că domnia lui va fi durabilă şi trainică, propria-i casă va avea parte de strălucire şi renume. David s-a îndreptat spre Chivot, a căzut cu faţa la pământ înaintea lui şi s-a rugat, mulţumindu-i Domnului pentru toate binefacerile sale, pe care i le-a arătat, prin faptul că de la umila stare de păstor l-a ridicat la o aşa de mare putere; aşijderea, pentru ceea ce a făgăduit urmaşilor săi; în sfârşit, pentru că s-a preocupat mereu de evrei şi de libertatea lor. După ce s-a rugat astfel şi a închinat Domnului un psalm[1], David s-a îndepărtat de cort.

CAPITOLUL V

1. După scurtă vreme David a găsit de cuviinţă că trebuie să se războiască cu filistenii şi să nu îngăduie faptelor sale nici cel mai mic prilej de răgaz sau lâncezeală ci, aşa cum îi poruncise
^
[1] Acest psalm de laudă a Domnului, dat de David prin Asaf şi fraţii lui, slujitorii Chivotului, figurează în *Cartea întâi, Paralipomena,* XVI, 8-

36.
375

Dumnezeu, să-şi înfrângă vrăjmaşii, lăsând ca în viitor regii din neamul său să-şi cârmuiască ţara în pace. Şi-a adunat iarăşi oastea, dându-i ordinul să se înarmeze şi să pornească la război şi, cum a văzut că toate pregătirile trupelor se încheiaseră cu bine, a părăsit Hierosolyma, mărşăluind împotriva filistenilor. După ce i-a biruit în luptă, a luat o mare bucată din ţara lor şi a alipit-o la ţinuturile evreilor, purtând apoi război cu moabiţii. în urma izbândei sale în luptă, David a străpuns cu sabia două părţi din oştirea lui, iar pe cei rămaşi în viaţă i-a adus în stare de robie. Le-a impus un tribut anual, apoi şi-a dus numaidecât trupele împotriva lui Adrazar, fiul lui Araus şi rege din Sophene. în bătălia care s-a dat în preajma Eufratului, David a ucis din oastea lui vreo douăzeci de mii de filisteni şi şapte mii de călăreţi. A capturat totodată o mie de care, nepăstrând pentru el decât o sută, şi a dat pradă focului cea mai mare parte dintre ele.

2. Cum a aflat că David purta război cu Adrazar, Adad, rege al Damascului şi al Siriei întregi, s-a grăbit să-i vină în ajutor cu trupe puternice, fiind vorba de prietenul lui. Confruntarea cu David a avut loc pe malul fluviului Eufrat, dar, contrar aşteptărilor sale, el şi-a pierdut în bătălie o mare parte din oaste. Căci din trupele lui Adad au căzut pe câmpul de luptă douăzeci de mii de oşteni, ucişi de evrei, toţi ceilalţi căutându-şi scăparea în fugă. în Cartea a patra din *Istoria* sa, Nicolaos[1] îl pomeneşte pe acest rege în următorii termeni: „Multă vreme după aceea, întâietatea asupra localnicilor a dobândit-o un bărbat cu numele de Adad, care a domnit în Damasc şi Siria, cu excepţia Feniciei. într-un război purtat cu David, regele Iudeii, înfruntându-se în mai multe bătălii, a fost în cele din urmă învins, el, cel mai de seamă dintre regi, atât prin putere, cât şi prin vitejie!" Autorul îi menţionează şi succesorii, care, după stingerea lui din viaţă, au ocupat tronul şi i-au păstrat numele, recurgând la aceste afirmaţii: „După moartea lui Adad, urmaşii săi au domnit vreme de zece generaţii, fiecare primind de la propriu-i părinte, o dată cu puterea, şi

[1] Nicolaos din Damasc, istoric grec din sec. I î.e.n., citat de Flavius Josephus şi în *Războiul iudeilor împotriva romanilor.*

376

L

numele, aşa cum s-a întâmplat şi cu Ptolemeii[2] din Egipt. Cel mai vestit dintre toţi a fost al treilea care, dornic să refacă cu forţa regatul bunicului său, a pustiit ţara numită acum Samaria." El nu se abate aici de la adevăr. Este vorba despre Adad[3], care, în timp ce Achab era regele israeliţilor, a invadat Samaria: dar despre asta vom vorbi la momentul potrivit.

3. în expediţia sa împotriva Damascului şi a restului Siriei, David a supus în întregime această ţară, a lăsat garnizoane în ţinuturile sale, a pus locuitorii să-i plătească tribut şi, la întoarcerea acasă, a adus tablele de aur şi armurile gărzilor de corp ale lui Adad la Hierosolyma, închinându-le Domnului. Mai târziu, Susak[4], regele egiptenilor, când şi-a dus oastea împotriva nepotului lui David, Roboam, şi l-a învins, le-a luat cu el din Hierosolyma împreună cu numeroase alte bogăţii. Dar despre acestea vom vorbi mai pe larg la locul cuvenit. întrucât Domnul proteja faptele întreprinse de el şi avea grijă ca războaiele lui să fie încununate de succes, David şi-a dus oastea şi împotriva celor mai frumoase oraşe ale lui Adrazar, Bettaea şi Machon, pe care le-a cucerit şi prădat. în ele a găsit o mare cantitate de aur şi de argint, aşijderea un soi de aramă care era mai preţioasă decât aurul. Din ea a făcut Solomon uriaşul bazin care se numeşte mare[5] precum şi frumoasele vase împodobind templul.

4. După ce a aflat ce s-a întâmplat cu Adrazar şi a auzit că trupele sale fuseseră nimicite, regele din Amathe s-a temut să nu-i împărtăşească soarta, hotărând să încheie un tratat de prietenie cu David, mai înainte de a fi atacat el însuşi. L-a trimis la el pe propriu-i fiu Adoram, ca să-l felicite în numele său pentru izbânda asupra lui Adrazar, care-i era deopotrivă ostil, făcând un legământ

Toţi cei 15 suverani din dinastia macedoneană care a cârmuit Egiptul elenistic din 315 până în anul 30 î.e.n. au purtat numele celui care o întemeiase: diadohul Ptolemeu, fiul lui Lagos (367-283 î.e.n.)

[3] Ben-Hadad II, rege arameic al Damascului (860-843 î.e.n.), în prima sa campanie împotriva lui Ahab, cârmuitorul Regatului Israel (87l-852 î.e.n.), a ajuns până în Samaria, asediind fără succes reşedinţa regală.

[4] Faraonul Seşonk (947-925 î.e.n.) a întreprins o campanie împotriva lui Roboam, suveran al regatului Iudeei (928-911), jefuind Ierusalimul şi templul lui Solomon.

[5] Vezi descrierea lui în Cartea a VUI-a, cap. III, paragr. 5.

377

de prieteşug. I-a oferit în dar vase de aur, argint şi aramă făcute în vechime. David i-a încheiat alianţa cu Thaenus (căci aşa se numea regele din Amathe) şi i-a primit darurile, apoi l-a trimis înapoi pe fiul său, tratându-l cu toată cinstea pe care şi-o datorau unul altuia. După plecarea lui Adoram, David i-a închinat lui Dumnezeu darurile sale, împreună cu restul de aur şi de argint adunat de la oraşele şi popoarele subjugate. Domnul i-a adus victoria în toate bătăliile nu numai regelui, ci şi lui Abessa, fiul lui Ioab, trimis de David în fruntea oştii lui împotriva idumeilor: optsprezece mii dintre ai au căzut pe câmpul de luptă în înfruntarea cu Abessa. Regele a silit întreaga

Idumee să-i plătească bir atât pentru ogoare, cât şi pentru fiecare idumean în parte. David avea o fire dreaptă şi în judecăţile sale se arăta nepărtinitor. Căpetenia oştirii sale întregi era Ioab iar pe Iosaphat, fiul lui Achilus, l-a făcut cronicarul faptelor sale. Pe Sadok din casa lui Phinees, împreună cu Abiathar (care-i era prieten bun), i-a numit Mari Preoţi. Drept grămătic l-a ales pe Sisas; comanda gărzilor sale de corp a încredinţat-o lui Banaias, fiul lui Ioad. Pe fiii cei mai mari i-a numit în gărzile sale de corp şi lor le-a revenit propria-i siguranţă.
5. David a ţinut minte chiar şi legăturile sale cu Ionathas, fiul lui Saul, şi jurămintele lor de credinţă, precum şi prietenia şi râvna acestuia faţă de el. Căci tuturor celorlalte virtuţi pe care le avea o adăuga şi pe aceea de a-şi aminti mereu de cei ce i-au făcut un bine. Regele a poruncit să se facă amănunţite cercetări dacă mai supravieţuise cineva din neamul lui Ionathas, faţă de care să-şi arate recunoştinţa pentru prietenia lor de odinioară. Când în faţa lui a fost adus un bărbat dezrobit de Saul, care putea să ştie dacă mai rămăsese în viaţă vreunul din familia lui, David l-a întrebat ce urmaş din sângele lui Ionathas mai trăia, ca să-l poată răsplăti pentru binefacerile aduse cândva de Ionathas. Omul i-a răspuns că mai supravieţuise doar un fiu al său, numit Memfibost cel şchiop de picioare (căci de îndată ce a primit vestea că tatăl şi bunicul băiatului căzuseră în luptă, doica lui l-a înşfăcat la repezeală şi în timpul fugii pruncul i-a căzut de pe umăr, rămânând schilod la picioare). Când a aflat unde se afla şi cine crescuse copilul, David a trimis soli în oraşul Labatha, la un anume Machir (cum se numea cel care-l crescuse pe fiul lui
Ionathas), ca să-l cheme la el pe orfan. O dată ajuns în faţa regelui, Memfibost a căzut cu faţa la pământ şi i s-a închinat. David i-a spus să fie încrezător, căci avea parte de mult bine din partea lui. I-a dat înapoi casa părintească şi tot ce aparţinuse cândva bunicului său, poruncindu-i să se aşeze mereu la regeasca masă, ca să ia parte la ospăţ, fără să lipsească măcar o singură zi. După ce băiatul i-a mulţumit călduros pentru frumoasele vorbe şi darurile sale, regele l-a chemat pe Sibas şi i-a spus că-i oferă lui Memfibost casa părintească şi toată averea lui Saul. I-a cerut să-şi lucreze el însuşi ţarinile, aducând la Hierosolyma întregul venit. David l-a chemat în fiecare zi la masa lui pe orfan, dăruindu-i lui Memfibost pe Sibas, cu fiii lui (în total cincisprezece), împreună cu slugile sale (care erau în număr de douăzeci). De îndată ce regele a orânduit astfel lucrurile, Sibas s-a despărţit de el, cu adâncă plecăciune, spunându-i că va face întocmai tot ce i s-a cerat. Dar fiul lui Ionathas a rămas să locuiască în Hierosolyma, stând la masă alături de rege şi s-a bucurat de întreaga cinstire, ca şi cum ar fi fost fiul lui. Mai târziu, Memfibost a avut un fiu cu numele de Michas.

CAPITOLUL VI

1. în acest fel i-a cinstit David pe cei ce mai rămăseseră în viaţă din familia lui Saul şi Ionathas. între timp s-a stins din viaţă Naases, regele ammaniţilor[1] (prieten cu David) şi la tron a urmat fiul său, căruia David i-a trimis soli, ca să-i transmită condoleanţele sale, îndemnându-l să nu fie prea îndurerat de moartea părintelui său, iar legăturile de prietenie întreţinute cu el să dăinuie şi de acum încolo. Dar căpeteniile ammaniţilor au

[1] *Biblia* îi numeşte amoniţi *(Cartea a doua a Regilor,* cap. X).

întâmpinat solia cu intenţii rele şi nu în sensul dorit de David; ei l-au aţâţat pe noul rege, spunându-i că, sub pretextul mângâierilor, David îi trimisese pe aceşti bărbaţi pentru a-i spiona ţara şi trupele sale. Ei l-au sfătuit deopotrivă să fie prevăzător şi să nu se încreadă aşa de lesne în cuvintele lui David, căzând într-o nenorocire fără leac pentru el. Naases, regele ammaniţilor, a pus însă în vorbele căpeteniilor sale mai mult temei decât îi cerea înţelepciunea, lăsându-se convins, şi i-a batjocorit pe solii lui David. A pus să li se radă bărbile pe o singură parte şi să li se taie hainele pe jumătate, apoi le-a dat drumul să plece astfel, în loc să le dea un răspuns. Când a văzut asta, regele israeliţilor a fost din cale-afară de mânios şi a spus că nu va privi cu braţele încrucişate asemenea sfidare amestecată cu batjocura, ci va declara război ammaniţilor, spre a-l pedepsi pe regele lor, care-i supusese silniciilor pe solii săi. După ce prietenii apropiaţi ai regelui şi comandanţii de oşti şi-au dat seama că se făcuseră vinovaţi de ruperea legăturilor cu David şi urmau să-şi ispăşească nelegiuirea, s-au pregătit grabnic de luptă şi au trimis soli la regele mesopotamienilor, Syrus, şi i-au făgăduit o mie de talanţi, dacă va veni în ajutorul lor, făcând un legământ asemănător şi cu Subas. Regii aceştia aveau douăzeci de mii de pedestraşi. I-au tocmit cu plată pe regele amaleciţilor şi pe un al patrulea, numit Istob, amândoi aducând cu ei douăsprezece mii de oşteni bine înarmaţi.
2. David nu s-a speriat de această tovărăşie de arme cu trupele ammaniţilor. Se încredea mai mult în Dumnezeu, căci el avea de gând să pornească un război pentru pedepsirea nedreptăţii care i se făcuse, trimiţându-şi întreaga oaste, în frunte cu Ioab, împotriva vrăjmaşilor. Acesta s-a îndreptat spre oraşul cel mai de seamă al ammaniţilor, la Rabatha, unde şi-a aşezat tabăra. Duşmanii au ieşit din oraş, dar nu s-au aşezat laolaltă, ci fiecare pe linia lui de luptă (trupele chemate în ajutor au rămas afară, în câmp liber, pe când oastea ammaniţilor îşi strânsese rândurile înaintea porţilor oraşului, drept în faţa evreilor). Când a văzut cum stau lucrurile, Ioab şi-a făcut un plan ce se potrivea cu situaţia: şi-a ales oştenii cei mai viteji şi i-a grupat în faţa sirienilor şi a celorlalţi regi. A încredinţat comanda restului oştirii fratelui său Abessa şi i-a poruncit să-şi ducă trupele împotriva ammaniţilor,

sfătuindu-l ca, în cazul când sirienii vor fi mai puternici, să sară cu oastea în ajutorul lui; el însuşi va face acelaşi lucru, dacă va vedea că ammaniţii l-au încolţit prea tare. Apoi l-a rugat pe fratele său să ducă totul până la capăt

cu bărbăție şi destoinicie, fără să pară un fricos plin de laşitate, ci un luptător cu suflet de viteaz. Ioab l-a trimis pe Abessa să lupte împotriva ammaniților, el însuşi poruncind să-i înfrunte pe sirieni. Aceştia au opus o dârză rezistență, dar după ce Ioab a răpus o mare parte dintre ei, pe ceilalți i-au pus pe fugă. Văzând ammaniții ce s-a întâmplat, de teama lui Abessa şi a oştirii sale, nici n-au început măcar lupta, ci au urmat pilda tovarăşilor lor şi s-au refugiat în oraş. De îndată ce şi-a biruit şi fugărit vrăjmaşii, Ioab s-a întors la regele său în Hierosolyma, dintr-o strălucită expediție.
3. Totuşi, această înfrângere nu i-a convins pe ammaniți nici să se astâmpere, nici să încheie pacea cu evreii mai puternici decât ei; dimpotrivă, şi-au trimis solii la Chalamas, regele sirienilor de dincolo de Eufrat, a cărui oaste condusă de Sabek număra optsprezece mii de pedestraşi şi zece mii de călăreți, cumpărându-i alianța cu bani. După ce a aflat că ammaniții adunaseră iarăşi trupe nespus de multe împotriva lui, regele evreilor a hotărât să nu mai ducă războiul prin intermediul comandanților săi, trecând el însuşi Iordanul în fruntea oştirii întregi, şi-a întâmpinat duşmanii, s-a luptat cu ei şi a învins. Din rândurile vrăjmaşilor au căzut în bătălie vreo patrusprezece mii de pedestraşi şi şapte mii de călăreți. Chiar şi Sabek, comandantul oştirii lui Chalamas, s-a ales cu rană grea, în urma căreia a şi murit. în urma norocosului deznodământ al luptei, mesopotamienii s-au supus lui David şi i-au oferit daruri. Deoarece iarna se apropia, David s-a întors la Hierosolyma, iar la sosirea primăverii. l-a trimis pe Ioab, comandantul suprem al oştirii sale, să se războiască cu ammaniții. în timpul acestei incursiuni, el le-a devastat toate ogoarele, silind locuitorii să se adune în oraşul lor de seamă, Rabatha, unde i-a supus asediului.

CAPITOLUL VII

1. Chiar şi David, care avea o fire dreaptă şi evlavioasă, respectând cu strictețe legile strămoşeşti, a căzut atunci într-un mare păcat. Pe când se afla într-o zi pe acoperişul casei domneşti, unde obişnuia să se plimbe la ceasul înserării, David şi-a purtat privirile în jur şi a văzut cum în locuința ei se scălda în apă rece o femeie deosebit de chipeşă şi desăvârşită în toate privințele (numele ei era Beersabe[1]), fiind atât de cucerit de frumusețea ei încât nu şi-a mai putut stăpâni patima, ci a chemat-o la dânsul, apoi au păcătuit împreună. Deoarece a rămas însărcinată, femeia a trimis ştirea regelui şi l-a rugat să tăinuiască greşeala lor (căci, potrivit datinilor străbune, ea trebuia să-şi piardă viața pentru adulter). David l-a chemat de la asediul Rabathei pe soțul femeii, purtătorul de arme al lui Ioad, care se numea Uriaş. După sosirea lui, David i-a cerut să-i dea veşti despre oaste şi despre asediul oraşului. Uriaş răspunzându-i că toate treburile mergeau după pofta inimii lui, David l-a trimis să mănânce bucate de la propria-i masă şi i-a poruncit să meargă la soția lui, să se culce cu ea. Dar Uriaş n-a făcut aşa, ci a dormit alături de ceilalți purtători de arme ai regelui. Când a aflat acest lucru, David l-a întrebat de ce nu s-a dus acasă după ce fusese atâta vreme departe de soția lui, toți oamenii fiind înclinați să tânjească după vatra lor, atunci când au stat multă vreme pe meleaguri străine. Uriaş i-a răspuns că nu i s-a părut cuviincios ca el să aibă parte de desfătările soției, pe când soții lui de arme, în frunte cu comandantul lor, dorm pe pământul gol în tabără. La atrzul vorbelor sale, David i-a poruncit să mai rămână acolo în ziua aceea, pentru ca în următoarea să plece la comandantul oştirii. Uriaş a fost poftit apoi la masa regelui, unde a băut până s-a îmbătat, David însuşi oferindu-i dinadins numeroase cupe cu vin, astfel că şi de astă dată a dormit în fața porții regeşti, fără să se simtă deloc atras de soția lui. Mâniat de această purtare, regele l-a însărcinat printr-o scrisoare

[1] în *Biblie,* Batşeba, ce va deveni mama lui Solomon *(Cartea a doua a Regilor,* XI, 3)

pe Ioab să-l condamne pe Uriaş (ceea ce dovedea că greşise), indicându-i şi felul cum trebuia îndeplinită pedeapsa, nu cumva să reiasă că ea a venit din dorința lui. I-a poruncit să-l trimită pe Uriaş împotriva duşmanului, acolo unde lupta era mai crâncenă, lăsându-l să se expună primejdiilor, spre a fi părăsit de ceilalți. De îndată ce bătălia s-a încins, tovarăşii săi de luptă să se tragă deoparte. David şi-a pecetluit scrisoarea cu propriul său sigiliu şi i-a dat-o lui Uriaş, s-o ducă lui Ioab. De îndată ce a primit scrisoarea şi a aflat din ea dorința regelui, Ioad l-a aşezat pe Uriaş într-un loc unde ştia că vrăjmaşul va lupta cu cea mai mare îndârjire, dându-i ca însoțitori câțiva oşteni viteji. Comandantul l-a asigurat că toate trupele sale vor veni în ajutorul lor dacă vor izbuti să dărâme o parte a zidului, ca să pătrundă în oraş. Deoarece era un oştean destoinic şi datorită bărbăției lui se bucura de întreaga prețuire a regelui şi a semenilor săi, l-a sfătuit să-şi îndeplinească misiunea cu multă abnegație, neprecupețind nici un efort. Iar când Uriaş a pornit cu avânt la treabă, Ioad a dat tovarăşilor săi un semn tainic şi le-a spus să-l lase de izbelişte atunci când vor vedea duşmanii năvălind asupra lor. Aşadar de îndată ce evreii s-au apropiat de oraş, ammaniții s-au temut că, în locul unde se oprise Uriaş, duşmanii se grăbeau să escaladeze zidul. Au pus în față luptătorii lor cei mai viteji, au deschis poarta cetății pe neaşteptate şi au dezlănțuit un atac năprasnic. Când oştenii lui Uriaş i-au văzut apropiindu-se, au bătut cu toții în retragere, aşa cum le spusese mai înainte Ioab. Lui Uriaş i-a fost ruşine să fugă şi să-şi părăsească postul, aşa că şi-a aşteptat vrăjmaşii, le-a întâmpinat cu bărbăție asaltul, omorând pe mulți dintre ei; în cele din urmă, a fost însă împresurat, prins la mijloc şi ucis, împreună cu el căzând şi unii dintre tovarăşii săi.
2. După aceea, Ioab i-a trimis regelui o solie care să-i ducă vestea că el îşi dăduse osteneala să cucerească mai degrabă oraşul, dar, când a vrut să se cațăre pe ziduri, el a fost silit să se retragă cu multe pierderi. I-a mai poruncit solului ca, văzând cumva că regele se va înfuria la primirea ştirii, el să-i anunțe moartea lui Uriaş. Cele aflate de la solul său l-au supărat pe rege, care le-a spus că au greşit atunci când au vrut să escaladeze zidurile, în

loc să sape galerii pe sub ele sau să folosească şiretlicuri pentru cucerirea oraşului. Le-a dat ca exemplu pe Abimelec, fiul lui
383
Ghedeon, care, vrând să ia cu asalt un turn din Theba, a fost ucis de piatra aruncată de o bătrână şi, în pofida faptului că era un bărbat foarte viteaz, a avut parte de un sfârşit ruşinos din pricina dificultăților întâmpinate. La asta trebuiau să se gândească mai înainte de a se năpusti asupra zidurilor oraşului. Este spre folosul nostru să ținem minte toate întâmplările din războaiele de odinioară, şi pe cele frumoase, şi pe cele urâte, învățând ce se cuvine să imităm şi ce anume să evităm. Când însă solul l-a înştiințat pe mâniosul rege că Uriaş murise în luptă, furia lui s-a domolit numaidecât. David i-a poruncit apoi solului sa se întoarcă la Ioab şi să-i spună că pățania lui Uriaş i se pare cât se poate de omenească şi că, prin însăşi natura lui, războiul face ca uneori norocul să surâdă o dată vrăjmaşului, altă dată taberei celeilalte. Deci, asediul trebuie să fie pregătit de acum încolo cu grijă, nici un lucru să nu fie lăsat deoparte, ci să se înalțe parapete şi, prin asedierea lui cu maşini de război, oraşul să fie capturat, apoi distrus din temelii, toți locuitorii fiind ucişi fără excepție. Cu aceste porunci s-a întors degrabă solul la Ioab. După ce Beersabe, soția lui Uriaş, a aflat de moartea bărbatului ei, l-a bocit vreme de câteva zile. Când însă doliul s-a încheiat şi lacrimile vărsate pentru Uriaş au încetat să curgă, regele a luat-o de soție şi a avut de la ea un fiu.
3. Dar această nuntă n-a fost privită cu ochi buni de Dumnezeu, care s-a mâniat pe David şi, arătându-se în vis proorocului Nathan, i-a adus grave învinuiri regelui. Deoarece era un bărbat binecrescut şi prevăzător, Nathan şi-a dat seama că regii, când sunt cuprinşi de mânie, pun îndeobşte ceea ce simt mai presus de dreptate, hotărând să treaqă sub tăcere amenințările Domnului şi să recurgă la alte vorbe folositoare, adresate lui David, astfel ca, pe această cale, el să priceapă singur care erau adevăratele sale gânduri. El i-a spus lui David: „în acelaşi oraş locuiau doi oameni, dintre care unul era bogat şi stăpânea multe turme de oi şi vite de povară, celălalt era foarte sărac şi nu avea decât o mioară. Aceasta fusese crescută împreună cu copiii lui, primind una şi aceeaşi hrană, şi el o îndrăgea la fel ca pe fata lui. Când bogătaşului i-a venit un oaspete, acesta n-a vrut să jertfească vreuna dintre vitele sale, ca să-i gătească ceva prietenului său, ci şi-a trimis oamenii să ia mioara sărăntocului, pe care a servit-o la masă
384
oaspetelui său!" Cuvântarea aceasta l-a mâhnit pe rege şi față de Nathan el l-a numit nelegiuit pe omul care a cutezat să săvârşească o asemenea faptă, şi a spus că ar fi drept să plătească de patru ori prețul oiței, fiind după aceea vrednic să fie condamnat la moarte. Atunci Nathan s-a slujit de vorbele sale şi i-a spus că el însuşi merită să primească o atare pedeapsă, rostindu-şi singur sentința, deoarece cutezase să săvârşească o cumplită nelegiuire. I-a înfățişat apoi şi i-a dat în vileag mânia Domnului, care l-a pus rege peste toți evreii, l-a făcut stăpân peste atât de multe şi mari popoare învecinate şi l-a scăpat cândva din mâinile lui Saul, lăsându-l să aibă soții legitime. Şi totuşi, el l-a disprețuit şi jignit acum, când a luat de nevastă o străină, pe al cărei bărbat l-a dat mişeleşte în mâinile duşmanilor, spre a fi ucis. Pentru fapta aceasta, Domnul îl va osândi şi o soție de-a lui va fi necinstită de unul dintre fiii săi, care va unelti să-i răpească viața, pedepsind astfel în văzul lumii păcatul comis în mare taină. Chiar şi copilul născut de soția lui va muri în scurtă vreme. Regele a fost cuprins de spaimă şi tulburare, prin lacrimile şi gemetele sale recunoscând în fața lui Dumnezeu că greşise (fiindcă era fără îndoială un bărbat pios şi întreaga lui viață rămăsese curat şi nepătat, cu excepția purtării sale față de soția lui Uriaş). De aceea, Domnul s-a îndurat de el, luându-l iarăşi sub ocrotirea lui, şi i-a făgăduit că-i va cruța şi zilele şi domnia. Ca urmare a faptului că David se caia sincer, Dumnezeu i-a zis că nu mai vrea să fie supărat pe el. După ce i-a dezvăluit regelui soarta care-l aştepta, Nathan s-a întors la casa lui.
4. Asupra copilului pe care David l-a avut de la femeia lui Uriaş a trimis Dumnezeu o boală grea. Acest lucru l-a întristat pe David atât de mult încât, cu toate stăruințele oamenilor de casă, vreme de şapte zile n-a pus un dumicat în gură, ci a purtat veşmânt negru şi s-a culcat pe pământ îmbrăcat într-un sac, im-plorându-l pe Domnul să izbăvească pruncul: mama lui îi era nespus de dragă. Când copilul a murit în a şaptea zi, slujitorii s-au temut să-i transmită lui David ştirea, închipuindu-şi că, la aflarea ei, regele se va sinchisi şi mai puțin de hrană şi de îngrijirea trupului, din pricina doliului după fiul său, de vreme ce boala lui îl întristase peste măsură. Simțind că oamenii săi de casă erau foarte tulburați, ca şi cum ar fi vrut să-i ascundă ceva, regele a
385
priceput că i-a murit copilul. A chemat pe unul dintre slujitori şi, cum a aflat adevărul, s-a sculat de la pământ, s-a spălat, şi-a pus veşmânt alb şi s-a dus la Tabernacol; apoi a cerut să i se aducă cina. Această nouă şi neaşteptată purtare a lui a stârnit nedumerirea rudelor şi a slujitorilor, deoarece cât timp mai trăia copilul, n-a făcut nimic asemănător, iar după moartea copilului le împlinea pe toate. Ei l-au întrebat ce anume a prilejuit schimbarea atitudinii sale, după ce, fireşte, i-au cerut voie să facă acest lucru. David le-a răspuns că, după părerea lui, ei dovedeau că sunt lipsiți de înțelegerea lucrurilor; câtă vreme copilul lui era viu şi mai nutrea speranța că se va însănătoşi, a făcut tot ce i-a stat în putință, având convingerea că-l va îndupleca pe Dumnezeu, întrucât copilul a murit, jalea a devenit nefolositoare, pierzându-şi rostul. La auzul acestor vorbe, toți au lăudat înțelepciunea şi prudența regelui. După ce s-a culcat iarăşi cu soția lui, Beersabe a rămas din .nou însărcinată şi a zămislit un fiu pe care David, ascultând sfatul lui Nathan, l-a numit Solomon.

5. între timp, Ioab a întețit şi mai mult asediul ammaniților şi le-a tăiat sursele de aprovizionare cu apă şi hrană, astfel că lipsa băuturii şi a mâncării îi chinuia amarnic. Ei nu aveau decât o sărmană fântână pe care o drămuiau cu zgârcenie, şi nu făcea față nicidecum nevoilor lor mai mari. Ioab l-a înştiințat printr-o scrisoare pe rege şi l-a rugat să-şi grăbească sosirea în vederea capturării oraşului, ca să-şi însuşească el gloria cuceririi lui. Regele i-a lăudat bunăvoința şi devotamentul, şi-a strâns trupele pe care le mai avea şi a venit să ia cu asalt Rabatha, pe care a cucerit-o repede, îngăduind oştenilor săi s-o jefuiască. Pentru el şi-a păstrat coroana regelui ammaniților, care cântărea un talant, având în mijloc prețioase pietre de sardonix. David o purta întruna pe capul lui. în afara ei, a mai găsit în oraş strălucite şi costisitoare prăzi de război, iar pe bărbații capturați i-a ucis în chinuri grele. Nu s-a arătat mai blând nici cu celelalte oraşe ammanite, cucerite de el.
386
CAPITOLUL VIII
1. De îndată ce regele s-a întors la Hierosolyma, casa lui a fost lovită de o nenorocire, din următoarea pricină. El avea o copilă, încă fecioară, care era înzestrată cu o frumusețe atât de mare încât le întrecea şi pe cele mai chipeşe femei, se numea Thamara şi avea aceeaşi mamă cu Abesalom. De ea s-a îndrăgostit cel mai vârstnic dintre fiii lui David şi, deoarece era păzită cu străşnicie, căci era fată mare şi nu putea să-şi satisfacă pofta, Amnon s-a îmbolnăvit, durerea făcându-l să slăbească văzând cu ochii şi şi-a pierdut strălucirea din obraji. Dar Ionathas, ruda şi prietenul său, a băgat de seamă acest lucru, el fiind bărbat deosebit de şiret şi ager la minte. Când a văzut că, zi de zi, Amnon se împuțina la trup, contrar firii lui, a venit la el şi i-a cerut să-i spună care-i pricina suferinței lui. Potrivit părerii sale, avea convingerea că de vină era numai dragostea. După ce Amnon a recunoscut că aşa stăteau lucrurile, i-a mărturisit că o iubea pe sora lui, zămislită de acelaşi tată, Ionathas i-a înfățişat calea şi şiretlicul în măsură să-l ducă spre ținta dorită. L-a sfătuit să stea întins, făcând pe bolnavul; l-a îndemnat apoi să-l roage pe tatăl său, venit să-l vadă ce are, să i-o trimită pe sora lui, care să-l îngrijească: aşa nădăjduia el să se facă bine, scăpând mai repede de boală. Amnon s-a culcat aşadar în pat, chipurile, că ar fi bolnav, precum îl povățuise Ionathas. Când tatăl său a venit să-l viziteze şi l-a întrebat de sănătate, Amnon i-a cerut s-o trimită la el pe sora lui. David a poruncit fără înconjur ca ea să fie chemată la bolnav. La sosirea Thamarei, Amnon a rugat-o să-i facă nişte prăjituri, fiindcă le va mânca mai cu poftă dacă sunt făcute de mâna ei. De față cu fratele ei, a frământat făina, a făcut turtele, le-a copt şi le-a adus înaintea lui. Dar el n-a vrut să se înfrupte din ele, ci a poruncit ca, mai întâi, toate slugile să părăsească încăperea, deoarece vroia să se odihnească, scăpând de forfota şi larma lor. După ce porunca i-a fost ascultată, Amnon i-a cerut surorii sale să-i aducă mâncarea în odaia din fund. Când fata i-a îndeplinit rugămintea, a înşfăcat-o şi i-a cerut să se culce cu el. Atunci fata a strigat şi
387
i-a zis: „Nu mă silnici, frate, şi nu mă batjocori, fiindcă astfel încâlci legile de care ar trebui să te ruşinezi singur. Abține-te de la satisfacerea poftei, care n-ar aduce familiei noastre decât dojana şi hulă!" Thamara i-a dat sfatul să vorbească cu tatăl lor şi el nu se va împotrivi s-o dea după el. Prin vorbele sale, fata căuta să-i domolească, până una-alta, pofta arzătoare. Fratele nu i-a dat ascultare ci a obținut de la ea cu de-a sila ceea ce i-au cerut imperios iubirea şi patima. După ce şi-a siluit sora, Amnon a început s-o urască pe loc şi, împroşcând-o cu ocări, i-a spus să se scoale şi să plece. Când Thamara i-a reproşat că nelegiuirea lui se agrava dacă, de vreme ce a batjocorit-o, nu-i îngăduia să rămână măcar până la sosirea nopții, ci îi cerea să plece la lumina zilei, ca înjosirea să-i fie şi mai mare, Amnon a dat slugii sale porunca s-o scoată pe uşă afară. Jignirea şi siluirea ei au îndurerat-o atât de mult încât ea şi-a sfâşiat haina (după datina străveche, hainele cu mâneci lungi, purtate de fete, ajungeau până Ia călcâie, ca să le acopere în întregime), şi-a presărat cenuşă pe cap şi a trecut prin mijlocul oraşului, plângând şi strigând că fusese siluită. Fratele ei Abesalom a întâlnit-o întâmplător pe drum şi a întrebat-o ce nenorocire i s-a întâmplat, că se poartă aşa. Când sărmana i-a descris pângărirea pe care o îndurase, a mângâiat-o, i-a dat sfatul să se liniştească şi să-şi aline durerea, fără să socotească o ruşine că fusese necinstită de fratele ei. Thamara s-a lăsat convinsă şi a încetat să strige şi să dezvăluie mulțimii faptul că fusese siluită, stând multă vreme retrasă la fratele ei Abesalom.
2. Când şi tatăl ei a aflat cum s-au petrecut lucrurile, David a fost foarte supărat, dar fiindcă ținea mult la Amnon (căci el era întâiul său născut), nu s-a îndurat să-i facă nici un rău. în schimb Abesalom îl ura cumplit şi a aşteptat în ascuns prilejul potrivit spre a-l pedepsi pentru mârşăvia lui. După ce trecuseră deja doi ani de la întâmplarea trăită de sora lui, iar Abesalom avea de gând să se ducă la Belsephon (un oraş din seminția lui Efraim), să-şi tundă oile, şi-a rugat propriul părinte, precum şi pe frații săi, să vină la el ca oaspeți. Când tatăl lui s-a scuzat că nu poate veni, ca să nu devină o povară pentru el, Abesalom l-a rugat să-i trimită barem frățiorii. La sosirea acestora, a poruncit slugilor sale ca,
388
de îndată ce vor băga de seamă că Amnon a adormit, amețit de vin, să nu le fie frică de nimeni şi să-l ucidă pe loc.
3. Când această poruncă i-a fost îndeplinită, o mare spaimă a pus stăpânire pe frații lui Abesalom, care, temându-se pentru soarta lor, au încălecat degrabă pe cai şi s-au dus la tatăl lor. Cineva s-a grăbit să le-o ia înainte şi l-a vestit pe David că toți fiii lui fuseseră ucişi. Primind, aşadar, vestea că-şi pierduse dintr-o dată toți fiii prin

fărădelegea unuia dintre frați, David a fost cuprins de o jale cumplită, care a sporit şi mai mult când a auzit cine era făptaşul omorului. Fără să se întrebe asupra temeiului infamiei, fără să mai aştepte deloc să mai afle şi ştiri proaspete, aşa cum se şi cuvenea când era vorba de o nelegiuire înspăimântătoare şi atât de greu de crezut din pricina cruzimii sale, regele şi-a rupt hainele şi s-a aruncat la pământ, deplângându-şi deopotrivă toți fiii, atât pe cei ucişi, cât şi pe ucigaşul lor. Dar Ionathas, fiul lui Samas, fratele regelui, l-a rugat să-şi mai stăvilească lacrimile şi să nu creadă cumva că toți ceilalți au murit (n-avea nici un motiv să-şi închipuie aşa ceva). I-a zis să facă cercetări în privința lui Amnon: se prea poate ca Abesalom să fi cutezat să-l ucidă ca urmare a faptului că o siluise pe Thamara. între timp, s-a şi auzit zarva făcută de tropotul cailor şi au zărit o ceată care se apropia. Erau fiii regelui, care fugiseră de la ospățul fratelui lor. în timp ce aceştia plângeau, i-a întâmpinat părintele lor, mâhnit, cu toate că, împotriva aşteptărilor lui, îi vedea teferi pe cei despre care ceva mai înainte aflase că erau morți. Toți vărsau lacrimi şi boceau: ei, pentru fratele lor stins din viață, regele, pentru fiul său ucis. Abesalom a fugit însă la Gethsura[1], la bunicul său după mamă, care era regele acestei țări şi a rămas acolo vreme de trei ani.
4. Fiindcă David avea intenția să-l aducă acasă pe fiul său Abesalom, dar nu în vederea pedepsirii acestuia, ci numai ca să-l aibă în preajma lui (căci între timp mânia lui se mai domolise), Ioab, comandantul oştirii, l-a încurajat să facă ce şi-a propus. A trimis la el o femeie împovărată de ani, îmbrăcată în haine de jale, care să-i spună că între cei doi fii ai săi, aflați pe țarină, a izbucnit o sfadă împinsă până la încăierare şi, neavând cine să-i despartă,

[1] Regat sirian situat la nord de lacul Ghenezaret.

unul l-a lovit pe celălalt şi l-a omorât. Ea l-a implorat apoi să-i cruțe feciorul de rudele care s-au sculat împotriva ucigaşului şi urmăreau să-l omoare şi să-i înduplece prin rugile sale, stru-nindu-i pe cei ce cereau moartea fiului ei, rămas ca sprijin de bătrânețe şi unică speranță. Căci numai prin teamă față de dânsul pot fi împiedicați aceştia să-şi ducă la îndeplinire planurile lor. De îndată ce a primit încuviințarea cererii sale, femeia a adresat regelui următoarele vorbe: „îți sunt recunoscătoare pentru bunătatea ta, prin care ți-ai arătat mila față de bătrânețea şi de singurătatea mea. Dar ca să cred şi eu aievea în omenia ta față de mine, atunci împacă-te aşijderea cu propriul tău fiu şi încetează de a mai fi mânios pe el. Cum altfel ai putea să mă convingi că ai fost într-adevăr îndurător cu mine, câtă vreme îți urăşti încă feciorul pentru o nelegiuire asemănătoare? La urma urmei, ar fi o faptă necugetată ca, după ce unul dintre feciori a fost ucis fără voia ta, să doreşti ca şi al doilea să meargă pe acelaşi drum!" Atunci regele şi-a dat seama că povestea fusese născocită de Ioab, din dragostea lui față de Abesalom. După ce, din întrebările puse bătrânei, a aflat că lucrurile stăteau aşa, regele l-a chemat la el pe Ioab şi i-a spus că aprobă propunerea pe care i-a făcut-o, po-runcindu-i să-l repatrieze pe Abesalom: nu mai era supărat pe dânsul şi nu-i mai purta nici un fel de duşmănie sau ură. Ioab i-a mulțumit regelui, ale cărui vorbe le-a ascultat cu bucurie, gră-bindu-se să ajungă la Gethsura, de unde l-a readus pe Abesalom la Hierosolyma.
5. Cum a auzit că i se întoarce fiul, regele a trimis înaintea lui un sol şi a poruncit să i se pregătească o casă aparte, deoarece nu era deloc dispus să dea ochii cu el chiar la întoarcerea lui. Potrivit poruncii părintelui său, Abesalom nu l-a văzut la față, ci a stat mai mult acasă, mulțumindu-se cu semnele de dragoste pe care i le arătau ai săi. în pofida amărăciunii şi a faptului că nu se bucura de grija cuvenită îndeobşte unui fiu de rege, frumusețea lui Abesalom nu scădea cu nimic, căci el îi întrecea pe toți prin farmecul înfățişării şi înălțimea trupului său, fiind mai presus de cei ce trăiau răsfățați de numeroase plăceri. Pletele sale erau atât de încâlcite, încât cu greu puteau fi tunse după opt zile şi cântăreau două sute de sicii: ceea ce înseamnă cinci mine[2]. Abesalom

[2] O mină avea 4,363 gr.

a locuit în Hierosolyma doi ani, răstimp în care a zămislit trei fii şi o fată nespus de frumoasă[3], ajungând apoi soția lui Roboam, fiul lui Solomon; ea i-a dăruit un fiu cu numele de Abias. După aceea, Abesalom a trimis la Ioab un sol prin care i-a cerut să-l înduplece pe tatăl său, rugându-l să obțină de la el îngăduința de a-l vedea la față şi a-i vorbi în sfârşit. Fiindcă Ioab n-a vrut să facă acest lucru, el a trimis câteva dintre slugile sale să dea foc țarinei acestuia, vecină cu a lui. Când a aflat de această nelegiuire, Ioab a venit la Abesalom să se plângă şi l-a întrebat de ce a făcut acest lucru. El i-a răspuns: „Am pus la cale acest şiretlic ca să te pot aduce la mine, deoarece nu ți-ai îndeplinit misiunea, împăcându-mă cu părintele meu. Fiind acum în fața mea, te rog, înduplecă-l pe tata să mă ierte. Căci dacă părintele meu stăruie în supărarea lui, la reîntoarcerea acasă mă aflu într-o situație mai rea decât atunci când eram în surghiun!" Atunci Ioab s-a lăsat convins, îndurându-se de necazul său, a intervenit pentru el pe lângă rege şi prin vorbele sale privitoare la fiul său Abesalom l-a înduioşat atât de mult, încât l-a chemat numaidecât la el. Când Abesalom a căzut cu fața la pământ înaintea regelui, implorându-l să-l ierte, David l-a ridicat de jos şi i-a făgăduit că o să dea uitării trecutul.

CAPITOLUL IX

1. După reuşita demersului pe lângă tatăl şi regele său, Abesalom şi-a procurat în scurtă vreme numeroşi cai şi multe care, precum şi cincizeci de însoțitori bine înarmați. Zilnic se ducea dis-de-dimineață la palatul regal şi întreținea conversații amicale cu cei ce veniseră să-şi apere dreptul, dar îşi pierduseră

[3] Ea se numea Thamara, la fel ca unica soră a tatălui ei, siluită de propriu-i frate, Amnon, asasinat de Abesalom.

391
procesul, spunându-le că tatăl său nu avea sfetnici buni şi de aceea li s-a dat o sentinţă nedreaptă, şi pe toţi îi mângâia cu multă bunăvoinţă, asigurându-i totodată: dacă puterea îi va fi încredinţată, el îi va ajuta să recapete ceea ce li se cuvenea aievea. Prin aceste linguşiri şi-a atras poporul şi, convins că de acum se poate bizui pe sprijinul sigur al mulţimii, când se împliniseră patru ani de la împăcarea cu tatăl său, i-a cerut acestuia îngăduinţa de a pleca la Hebron, ca să închine Domnului o jertfă pe care i-o făgăduise din timpul surghiunului. David a aprobat cererea lui de plecare şi Abesalom a trimis pretutindeni soli ca să strângă laolaltă o uriaşă mulţime, plecând apoi spre Hebron.
2. Printre mulţi alţii se aflau acolo şi sfetnicul lui David, Achitofel Gelmoneanul, împreună cu două sute de bărbaţi veniţi din Hierosolyma, fără să ştie nimic de ceea ce se punea la cale, atraşi fiind de aducerea jertfei. La acest şiretlic a recurs Abesalom, ca să fie numit rege de către toţi cei de faţă. După ce David a primit acesta veste, tulburat peste măsură la auzul celor uneltite de fiul său, David s-a speriat şi deopotrivă a rămas surprins de cutezanţa şi ticăloşia lui Abesalom, care nu numai că dăduse repede uitării iertarea păcatului său, ci îi adăugase fapte mai rele şi mai nedrepte, adică să-i smulgă mai întâi domnia dăruită de Dumnezeu, răpind mai apoi până şi viaţa propriului său tată. David a hotărât, aşadar, să fugă dincolo de Iordan; şi-a chemat prietenii cei mai credincioşi, cărora le-a cerut părerea referitor la temeritatea fiului său, şi-a lăsat toate treburile în seama lui Dumnezeu şi zece dintre concubinele sale au rămas să păzească regescul lăcaş. El a plecat din Hierosolyma, însoţit de o impresionantă mulţime care îl urma de bunăvoie, precum şi de şase sute de oameni din garda lui de corp, fiind nedespărţiţii lui tovarăşi în vechile prigoane din timpul domniei lui Saul. Dar pe Marii Preoţi Abiathar şi Sadoc, care intenţionau să-i fie alături în surghiun, precum şi pe toţi leviţii, i-a convins să rămână acasă, pentru ca Domnul să-l ocrotească de primejdii chiar dacă Chivotul său nu mai călătorea împreună cu el. David le-a dat misiunea să-i transmită pe ascuns veşti despre fiecare eveniment aparte. Cei mai credincioşi dintre slujitorii săi s-au dovedit copiii Marilor Preoţi, Achimas, fiul lui Sadoc, şi Ionathas, fiul lui Abiathar. împreună cu el a plecat şi Ethi din Gitta, chiar şi fără asentimentul lui David, care nu l-a putut convinge să rămână; de aici a dedus re-
392

L

gele deosebita lui fidelitate faţă de dânsul. în timp ce cu picioarele desculţe urca pe Muntele Măslinilor şi toţi însoţitorii lui aveau ochii înlăcrimaţi, i-a sosit ştirea că Achitofel se afla împreună cu Abesalom şi că a trecut de partea lui. Primire;! acestei veşti i-a sporit şi mai mult jalea; l-a implorat pe Dumnezeu să înstrăineze cugetul lui Abesalom de Achitofel. David se temea că, prin sfaturile care-i erau potrivnice, va câştiga încrederea lui Abesalom, ştiind că era un bărbat înţelept şi cu mult discernământ în găsirea hotărârilor celor mai urgente. După ce ajuns în vârful muntelui, David şi-a întors privirea spre oraş şi rugile pe care le-a înălţat lui Dumnezeu au fost stropite cu multe lacrimi, de parcă şi-ar fi pierdut deja tronul. în calea lui a ieşit atunci un prieten bun şi credincios, care se numea Chusi. Văzându-l că-şi sfâşiase hainele, îşi presărase cenuşă pe cap şi deplângea jalnica lui soartă, David l-a mângâiat, şi i-a cerut să pună capăt mâhnirii sale. L-a rugat apoi pe Chusi să se ducă la Abesalom, prefăcându-se că a trecut în tabăra lui, să afle ce planuri tainice avea şi să zădărnicească sfaturile lui Achitofel. Rămânând alături de el, n-ar putea să-i fie mai folositor decât dacă s-ar afla în preajma lui Abesalom. Convins astfel de către David, Chusi l-a părăsit pe rege şi s-a îndreptat spre Hierosolyma, unde a sosit în scurtă vreme şi Abesalom.
3. După ce David a mai înaintat puţin, l-a întâmpinat Sibas, sluga lui Memfibost, trimis de acesta să-i îngrijească moşia pe care regele însuşi i-o dăruise, ca fiu al lui Ionathas, la rândul său fiul lui Saul. El mâna doi asini încărcaţi cu merinde necesare traiului zilnic şi l-a rugat să ia din ele atâta cât avea nevoie, întrebat de David unde îl lăsase pe Memfibost, Sibas i-a răspuns că el rămăsese la Hierosolyma, unde trăgea speranţă să fie ales rege de mulţimea intrată în vălmăşagul tulburărilor, convins că va fi preferat de popor, ţinând minte meritele lui Saul. Mâniat de acest lucru, regele i-a dăruit lui Sibas tot ceea ce îi oferise mai înainte lui Memfibost: merita mult mai mult decât el să le stăpânească. Iar Sibas a fost din cale-afară de bucuros.
4. Când a ajuns într-un loc denumit Bauris, David a întâlnit o rudă a lui Saul, care se chema Semei, fiul lui Geras, iar el a început să arunce asupra lui pietre şi vorbe de ocară. Deşi prietenii regelui l-au înconjurat, ca să-l ocrotească, Semei a continuat să-l blesteme şi mai rău, strigându-i că era băutor de sânge
393
"^
şi vinovat de toate nenorocirile. Fiindcă era impur şi nelegiuit, el îi cerea să părăsească ţinutul şi-i mulţumea lui Dumnezeu că a binevoit să-i ia domnia şi prin propriul său fiu îl pedepseşte pentru păcatele pe care le-a săvârşit, în pofida Domnului. Deoarece împotriva lui s-a dezlănţuit mânia tuturor, mai ales a lui Abesseus, care avea de gând să-l ucidă pe Semei, David a stăvilit elanul celor mânioşi, spunând: „Departe fie de noi gândul de-a adăuga

nenorocirilor de față încă una nouă! Nu mă ruşinez şi nici nu sunt îngrijorat de lătrăturile acestui câine care spumegă turbat, ci mă plec în fața Domnului, care l-a asmuțit împotriva mea. Nu mă mir deloc că îndur acest lucru, câtă vreme propriul meu fiu mă hăituieşte acum. Dar poate că Domnul îşi va arăta mila față de noi, ca prin voința lui să-i supunem pe duşmanii noştri!" David şi-a văzut de drumul său, fără să se sinchisească de Semei, care alerga pe cealaltă coastă a muntelui şi-l blestema amarnic. Cum a sosit la malul Iordanului, David a îngăduit alor săi, istoviți de marş, să-şi împrospăteze puterile.

5. De îndată ce Abesalom şi sfetnicul său Achitofel, urmați de întregul popor, au ajuns în Hierosolyma, chiar şi prietenul lui David şi-a făcut apariția şi, aruncându-se la pământ înaintea lui Abesalom, i-a urat o domnie lungă, care să dăinuie un veac întreg. Acesta i-a zis atunci: „Cum se face că tu, care te numărai printre cei mai buni amici ai tatălui meu şi i-ai fost credincios în toate privințele, acum nu te mai afli alături de el, ci l-ai părăsit, trecând de partea mea?" Răspunzând cu înțelepciune, Chusi i-a spus că datoria lui era să meargă pe calea aleasă de Dumnezeu şi de întregul popor: „Stăpâne, am văzut, aşadar, că amândoi sunt alături de tine şi de aceea îi urmez aşa cum se cuvine: căci tu ai primit domnia de la Dumnezeu. Socotindu-mă prietenul tău, te voi sluji cu credința şi râvna cu care l-am urmat şi pe tatăl tău, aşa cum bine ştii tu însuți. Nici nu se cuvenea să mă pun de-a curmezişul acestei stări de lucruri. De altfel, domnia nu trece la o altă familie, ci rămâne la una şi aceeaşi, fiul fiind urmaşul tatălui!" Abesalom s-a încrezut în vorbele sale şi a renunțat la bănuielile pe care le avea în privința lui. L-a chemat apoi pe Achitofel, să hotărască împreună cu el ce trebuia să întreprindă. El l-a sfătuit să aibă de-a face cu concubinele lăsate de tatăl său spre a-i păzi casa. în felul acesta — i-a zis Achitofel — poporul va auzi şi va crede că nu mai există nici o cale de împăcare între amândoi şi
394
va lupta cu mai multă dârzenie împotriva tatălui său. Până acum el s-a ferit să-i arate o duşmănie fățişă, aşteptând o eventuală împăcare între taberele adverse. Abesalom a urmat sfatul acesta şi a poruncit slugilor sale să înalțe deasupra casei regale un cort în văzul mulțimii: a intrat în el şi s-a culcat cu concubinele tatălui său. Aşa s-a adeverit ceea ce prezisese cândva Nathan, anume că va fi batjocorit de unul dintre fiii săi.

6. După ce a urmat întocmai îndemnul lui Achitofel, Abesalom l-a rugat să-i dea alte sfaturi privitoare la războiul pe care-l va purta împotriva tatălui său. Achitofel i-a cerut zece mii de oşteni destoinici, cu ajutorul cărora plănuia să-l ucidă pe pro-priu-i părinte, David, şi să-i captureze pe susținătorii lui care n-au căzut în luptă. L-a asigurat pe Abesalom că domnia lui va fi sigură şi trainică numai dacă David nu va mai fi printre cei vii. Planul acesta a fost pe placul lui Abesalom, care l-a chemat însă şi pe Chusi, prietenul lui David (cum obişnuia el să-l numească), i-a înfățişat părerea lui Achitofel şi i-a cerut să-i spună ce credea în această privință. Chusi şi-a dat seama că, făcând Abesalom ceea ce l-a sfătuit Achitofel, David va fi expus primejdiei de a fi prins şi ucis, aşa că şi-a dat osteneala să-i insufle o părere contrară. El i-a zis: „O, rege, nu ți-e necunoscută vitejia tatălui tău şi a însoțitorilor lui, alături de care a purtat nenumărate războaie, şi de fiecare dată a ieşit până la urmă biruitor. Dibaci în scornirea şiretlicurilor războinice şi priceput în dejucarea curselor întinse de duşmani, el stă de pază, pare-se, şi acum în tabăra lui. Dar în timpul nopții îi păzeşte pe ai săi, ca să se ascundă într-o vale, ori ca să pândească pe o stâncă. Iar atunci când trupa noastră porneşte la atac, oştenii lui se retrag pentru scurtă vreme, apoi pe neaşteptate se îmbărbătează, întrucât în apropierea lor se află regele, şi opun o dârză împotrivire. Iar când lupta e în plină desfăşurare, tatăl tău se iveşte dintr-o dată şi insuflă oamenilor săi curajul de a înfrunta primejdiile, stârnind în rândurile noastre panică. Cântăreşte sfatul meu şi, dacă-l găseşti mai bun, respinge planul lui Achitofel şi trimite-ți soli în toate ținuturile evreilor, chemân-du-i la o expediție împotriva tatălui tău. După ce trupele tale s-au strâns laolaltă, conducerea războiului să-ți aparțină în întregime, neîncredințând altuia comanda lor. Te poți aştepta la o victorie uşoară asupra lui David, dacă-l vei întâlni în câmp deschis, având în preajma lui oameni puțini, în vreme ce de ordinele tale vor asculta multe mii de oşteni, care doresc din toată inima să-ți arate
395
râvna şi devotamentul lor. Iar dacă părintele tău va căuta adăpostul meterezelor spre a fi supus asediului, lesne îi vom cuceri cetatea cu ajutorul maşinilor de război şi al galeriilor săpate pe sub ziduri!" Vorbele sale au avut mai multă trecere decât cele rostite de Achitofel: Abesalom a preferat sfatul lui părerii celuilalt. Vrerea lui Dumnezeu a făcut ca propunerea lui Chusi să-i pară lui Abesalom mai bună.

7. Chusi s-a dus degrabă la Marii Preoți Sadoc şi Abiathar, le-a înfățişat pe larg sfatul lui Achitofel şi pe cel dat de el şi le-a spus că Abesalom l-a socotit cel mai demn de urmat pe ultimul. Apoi le-a poruncit amândurora să-i trimită soli care să-i înfățişeze lui David aceste sfaturi şi totodată să-l îndemne să treacă fără întârziere dincolo de Iordan, ca nu cumva fiul său să-şi schimbe planul, pornind în urmărirea regelui, şi să-l prindă mai înainte ca el să se afle în siguranță. Marii Preoți se îngrijiseră din vreme ca fiii lor să se ascundă în afara oraşului, ca să-i transmită lui David veşti despre ce s-a mai întâmplat între timp. La aceştia au trimis preoții o slujitoare credincioasă, care să le comunice hotărârea luată de Abesalom, adăugându-şi cererea ca, prin grija lor, tainele acestea să ajungă cît mai repede la David. Fiii preoților n-au zăbovit deloc, ci s-au dovedit fideli şi devotați slujitori ai misiunii încredințate de părinții lor, de îndată ce au primit-o; de aceea, au şi pornit numaidecât la drum spre David, dându-şi seama că repeziciunea fără pereche era meritul lor cel mai mare. Nu se îndepărtaseră decât două stadii de oraş, cînd i-au văzut întâmplător nişte călăreți, care l-au şi prevenit pe Abesalom, Acesta i-a trimis numaidecât să-i prindă pe amândoi. Când fiii preoților au prins de veste, s-au abătut din drum şi s-au

îndreptat spre un sat situat nu prea departe de Hierosolyma (satul se numea Bachures). Acolo s-au rugat de o femeie să le găsească o ascunzătoare sigură. Aceasta i-a coborât pe cei doi tineri într-o fântână, acoperindu-i gura cu nişte lână agonisită de ea. Când urmăritorii au intrat în ogradă şi au întrebat-o dacă nu-i zărise pe cei doi, ea n-a tăgăduit că i-a văzut, numai că tinerii s-au odihnit puţin şi au plecat imediat. Le-a spus că-i vor prinde lesne dacă vor porni pe urmele lor. După ce i-au urmărit multă vreme pe fugari fără să-i prindă, călăreţii au venit înapoi. Când a văzut că urmăritorii s-au întors de unde veniseră şi primejdia de a fi prinşi nu-i mai pândea pe cei doi tineri, femeia i-a scos cu funia din fântână şi le-a cerut să plece. Străduindu-se să meargă cât mai repede, ei

au ajuns la David şi i-au spus pe îndelete ceea ce hotărâse Abesalom în privinţa lui. Regele a poruncit tuturor însoţitorilor săi să treacă fără zăbavă dincolo de Iordan, chiar dacă era noapte. 8. Cum a văzut că planul său n-a fost urmat, Achitofel a încălecat pe asinul său şi s-a înturnat la Gelmon, în oraşul său de baştină, unde şi-a chemat toate rudele, le-a înfăţişat sfatul pe care l-a dat lui Abesalom şi, întrucât nu i-a dat ascultare, moartea lui va surveni în curând. Căci David va ieşi biruitor şi îşi va redobândi domnia. A spus că mai potrivit era să-şi ia de bunăvoie viaţa decât să-l condamne la moarte David, deoarece îl sprijinise pe Abesalom împotriva lui. Cum a rostit aceste vorbe, a pătruns în interiorul casei, unde s-a spânzurat. Achitofel luându-şi în felul acesta viaţa după propria-i judecată, rudele sale l-au scos din ştreang şi l-au înmormântat. Aşa cum am spus, David a trecut dincolo de Iordan şi a ajuns în Parembolai, oraş nespus de frumos şi fortificat. Toţi fruntaşii ţinutului l-au primit cu dragă inimă, fie că le-a fost milă de un biet fugar, fie din respect faţă de uriaşul lui noroc de odinioară. Aceştia erau Berzelaeus Galaditeanul, Siphar, regele ammaniţilor, şi Machir, fruntaşul ţinutului. Ei au pus la îndemâna lui şi a însoţitorilor săi tot ceea ce aveau nevoie pentru traiul zilnic, având grijă să nu ducă lipsă de pături, pâine şi vin, oferindu-le cu dărnicie turme mari de vite şi tot ce aveau nevoie ca să se odihnească şi să-şi refacă puterile sleite.

CAPITOLUL X

1. Astfel se prezentau, aşadar, lucrurile. între timp, Abesalom a strâns o mare oaste împotriva prietenului său, a trecut fluviul Iordan şi tabăra şi-a instalat-o la Parembolai[1], în ţinutul gala-diţilor. în locul lui Ioab, ruda lui, l-a numit comandant suprem

' în limba elină, *Paremboles* înseamnă *castru* sau tabără militară.

al oştirii sale pe Amessas. Tatăl acestuia se numea Jetharsa, iar mama lui, Abigaea; ea, împreună cu Sarvia, mama lui Ioab, erau surorile lui David. La numărarea trupelor sale, David a găsit patru mii de oşteni şi a hotărât să nu mai aştepte atacul lui Abesalom, numind căpetenii peste o mie şi peste o sută de oameni, pe care i-a împărţit în trei; comanda primei părţi a încredinţat-o lui Ioab, a celei de-a doua, fratelui său Abessa, iar a celei de-a treia, lui Ethi, care-i era amic credincios şi locuia în oraşul Gitta. Când a vrut să ia parte el însuşi la bătălie, prietenii săi l-au împiedicat să plece, prin mult mai chibzuita lor înţelepciune. Iată ce i-au spus: în cazul când va fi înfrânt, toate speranţele lor s-au năruit pentru totdeauna. Dacă însă a fost biruită doar o parte a oştirii, cu cealaltă parte el s-ar putea retrage, ca să-şi strângă forţe proaspete. Cum e şi firesc, duşmanii ar bănui că el mai dispune de o altă oaste. David s-a lăsat convins de acest sfat şi a hotărât să rămână la Parembolai. Atunci şi-a trimis la război prietenii şi comandanţii de oşti. David i-a îndemnat să fie bravi şi credincioşi, recunoscând că le-a adus binefaceri odinioară. Dacă vor obţine victoria, i-a rugat stăruitor să-l cruţe pe fiul său Abesalom, pentru ca moartea lui să nu-l împingă şi pe el la un gest disperat. După ce i-a urat victorie strălucită, a lăsat oştirea să plece. 2. Când Ioab şi-a desfăşurat trupele înaintea duşmanului, în Marea câmpie, având spatele acoperit de o pădure, Abesalom a adus împotriva lui oastea şi ambele tabere s-au înfruntat cu mare curaj şi multă dârzenie. Cei care luptau pentru ca David să-şi recâştige domnia pierdută nu se fereau de nici o primejdie şi de nici un obstacol, dovedind o vitejie fără margini, potrivnicii lor făceau tot ce le stătea în putinţă ca nu cumva să-l piardă pe Abesalom, iar ei să cadă în mâinile tatălui acestuia şi să fie traşi la răspundere de rege. Aceştia, fiindcă erau mult mai numeroşi, nu vroiau să se lase întrecuţi de puţinii luptători ai lui Ioab şi ai căpeteniilor sale (căci asta ar fi însemnat să se acopere de-o mare ruşine). La rândul lor, luptătorii lui David socoteau că era o cinste pentru ei să învingă atâţia mii de vrăjmaşi. Şi de o parte, şi de alta, încleştarea a fost crâncenă. în cele din urmă, victoria a aparţinut davidienilor, care erau mai voinici şi mai pricepuţi în meşteşugul războiului. Hăituindu-i pe duşmani prin păduri şi văi adânci, pe unii i-au capturat, dar pe cei mai mulţi i-au ucis, aşa că mai numeroşi au fost cei seceraţi în timpul fugii decât cei

căzuţi în luptă. în ziua aceea au murit vreo douăzeci de mii de oşteni. Toţi davidienii au năvălit asupra lui Abesalom: putea fi lesne recunoscut prin frumuseţea şi măreţia lui. Temându-se să nu cadă viu în mâinile vrăjmaşilor, el a încălecat pe catârul său regesc şi a fugit. în goana aceea nestăvilită şi avântată, căci era un călăreţ ager şi neasemuit, pletele lui s-au încâlcit în coroana unui copac noduros cu crengi mari. Abesalom a rămas spânzurat, încât catârul a fugit sprinten mai departe, ca şi cum pe spinarea lui s-ar mai fi aflat stăpânul care stătea aninat de copac, fiind înconjurat de vrăjmaşii săi. Un oştean al lui David l-a văzut şi i-a adus vestea lui Ioab. Comandantul i-a făgăduit cincizeci de sicii dacă-l va străpunge pe Abesalom. Dar oşteanul i-a răspuns: „De mi-ai fi dat şi o mie de sicii, nici atunci nu l-aş fi atins pe fiul regelui meu, mai ales că ne-a cerut în auzul tuturor să-l ocrotim pe tânăr!" Ioab i-a cerut să-i arate unde anume spânzura Abesalom, s-a dus la faţa locului şi,

străpungându-i inima cu o săgeată, l-a ucis. Purtătorii de arme ai lui Ioab au înconjurat copacul, smulgând dintre crengile sale leşul, pe care l-au azvârlit într-o râpă adâncă şi întunecoasă, aruncând în ea o grămadă de pietre, până au astupat-o în întregime, dându-i forma şi înfățişarea unei movile de mormânt. Apoi Ioab a sunat retragerea şi şi-a împiedicat oştenii să mai verse sânge, din compătimire față de adversarul său, cu care era strâns înrudit.
3. La două stadii distanță de Hierosolyma, în valea regilor, Abesalom înălțase o coloană, căreia i-a zis înscrisul lui, susținând că, chiar dacă îi vor pieri copiii, numele său va dăinui prin acest monument. A avut trei odrasle, dintre care doi fii şi o singură fată, numită Thamara, aşa cum am mai spus. Ea s-a măritat cu nepotul lui David, Roboam, şi a născut un fiu, pe Abia, care a ajuns să domnească după aceea. Dar despre el vom vorbi mai pe larg la momentul potrivit[2]. Ca urmare a morții lui Abesalom, mulți care l-au susținut s-au împrăştiat, unul câte unul întorcându-se la locul său de baştină.
4. După aceea, Achimas, fiul Marelui Preot Sadoc, a venit la Ioab şi i-a cerut voie să-i ducă lui David vestea victoriei şi să-i dezvăluie că, mulțumită ajutorului şi judecății lui Dumnezeu, toate s-au încheiat cu bine. Ioab i-a zis că nu se cuvenea ca tocmai el, care i-a dus totdeauna numai veşti bune, să meargă acum la

[2] Vezi Cartea a VUI-a, cap. XI, paragr. 3.

^
rege cu ştirea morții fiului său, rugându-l pe Achimas să mai zăbovească. L-a chemat pe Chusi şi i-a cerut să înfățişeze regelui ceea ce văzuse cu ochii lui. Când însă Achimas i-a cerut din nou voie să ducă el solia (căci voia să menționeze numai victoria propriu-zisă şi să treacă sub tăcere moartea fiului său Abesalom), Ioab i-a îngăduit, în sfârşit, să plece la David. Deoarece a mers pe un drum mai de-a dreptul (cunoscut doar de el), Achimas a ajuns la rege înaintea lui Chusi. David şedea atunci între cele două porți şi aştepta sosirea din vălmăşagul bătăliei a unui sol, ca să-i înfățişeze deznodământul. O strajă a lui, care l-a zărit pe Achimas fugind, fără să-l recunoască însă, i-a spus lui David că a văzut pe cineva îndreptându-se spre ei. Regele i-a răspuns că-şi dorea mult să primească o veste bună. La scurtă vreme după aceea, straja a observat venirea celuilalt sol, având grijă ca şi regele să afle acest lucru. Când David şi-a repetat dorința privitoare la vestea cea bună, straja, care între timp îl recunoscuse pe primul sol, l-a anunțat că era vorba de Achimas, fiul Marelui Preot. David a fost foarte bucuros, exprimându-şi părerea că acesta era neîndoielnic aducătorul veştilor bune pe care spera el să le primească în legătură cu bătălia.
5. în timp ce-şi rostea vorbele sale, s-a arătat Achimas, s-a închinat adânc în fața regelui, care căuta să afle cum se încheiase lupta şi i-a vestit victoria şi păstrarea domniei. Când regele l-a întrebat ce se întâmplase cu fiul său, Achimas i-a răspuns că, de îndată ce vrăjmaşii au fost puşi pe fugă, el a şi pornit în mare grabă la drum, dar a auzit, totuşi, cum oştenii îl urmăreau pe Abesalom cu strigăte puternice. în afară de asta n-a mai putut auzi nimic, fiindcă Ioab l-a zorit să-i ducă lui David cât mai repede ştirea izbânzii. între timp a sosit şi Chusi, s-a înclinat adânc în fața regelui şi i-a vestit la rândul său victoria, fiind întrebat de David ce s-a întâmplat cu fiul său. Solul i-a răspuns astfel: „O, de-ar avea toți duşmanii tăi soarta lui Abesalom!" Acestor vorbe li s-a datorat faptul că nici regele şi nici cei din jurul lui n-au putut simți în continuare marea bucurie a victoriei recente. David însuşi s-a urcat în cel mai înalt foişor al oraşului, a plâns după feciorul său, şi-a lovit pieptul cu palmele, şi-a smuls părul din cap, strigând cu toată deznădejdea de care era cuprins: „Fiul meu, de ce n-a dat moartea şi peste mine, ca să-mi găsesc sfârşitul alături de tine!" Deşi îi iubea nespus de mult pe toți ai săi, David avea o deosebită afecțiune fată de Abesalom. Când oastea si Ioab au

aflat că regele îşi compătimea atât de mult fiul, toți s-au ruşinat să pătrundă triumfător în oraş şi au intrat doborâți de jale şi cu lacrimi în ochi, de parcă ar fi suferit o înfrângere. Văzând că regele avea fața acoperită şi gemea amarnic după fiul său, Ioab a pătruns la dânsul şi, ca să-l îmbuneze, i-a vorbit astfel: „Stăpâne, prin purtarea ta te faci singur de ocară, câtă vreme se pare că-i urăşti pe cei ce te iubesc şi înfruntă toate primejdiile care te pasc şi că ți-e silă până şi de propria ta familie, în schimb îi îndrăgeşti pe vrăjmaşii tăi, tânjind după cei ce şi-au primit moartea pe deplin meritată. Dacă Abesalom ieşea învingător şi ar fi fost proclamat rege, n-ar fi scăpat teafăr nici unul dintre noi, ci pe noi toți, împreună cu tine şi ai tăi, ne-ar fi sortit pieirii în chip jalnic. Duşmanii n-ar fi plâns după noi, ci dimpotrivă, s-ar fi bucurat nespus şi i-ar fi pedepsit aspru pe cei întristați de nenorocirea noastră. Nu te sfieşti să căinezi un om care te-a duşmănit şi, în pofida faptului că era fiul tău, şi-a dovedit nelegiuirea față de tine. Alun-gă-ți jalea nedreaptă, iveşte-te în fața oştenilor tăi şi mulțumeşte-le pentru vitejia cu care s-au luptat pentru izbândă. Dacă mai faci în continuare acelaşi lucru, chiar azi voi convinge poporul să te înlăture şi să pună alt rege în locul tău, pentru ca abia atunci tristețea ta să devină cu adevărat amară!" Prin vorbele sale, Ioab a îndepărtat tristețea regelui şi l-a făcut să chibzuiască la situația lui. David şi-a schimbat înfățişarea exterioară, aşa că a fost în măsură să se arate mulțimii. El s-a ivit în fața porții şi, cum a aflat vestea, mulțimea a şi venit să-l salute. Iată felul în care s-a purtat aceasta.

CAPITOLUL XI

1. Evreii care îl susținuseră pe Abesalom şi scăpaseră teferi din luptă, o dată întorşi la casele lor, au trimis în

oraşele din jur soli şi le-au amintit locuitorilor lor că David le adusese numeroase
401
binefaceri şi prin multe şi grele războaie îi ajutase să obţină libertatea. Lor le părea, aşadar, rău să-l înlăture pe David din domnie, ca s-o transmită altuia, şi acum, după ce-şi găsise sfârşitul cel ales de ei să fie rege, îl implorau pe David să-şi alunge supărarea şi, rearătându-se plin de bunăvoinţă, să ia din nou asupra sa grijile ocârmuirii, cu râvna dovedită de el odinioară. Cu aceleaşi rugi veneau numeroşi soli la David, care, la rândul lui, i-a trimis pe Marii Preoţi Sadoc şi Abiathar să le spună căpeteniilor seminţiilor lui Iuda ce înjositor ar fi pentru ei ca alte seminţii să propună realegerea ca rege a lui David, mai înaintea celor care erau din acelaşi neam şi rude de sânge. După aceea a lăsat să i se transmită comandantului de oaste Amessa întrebarea: de ce el, care-i era fiul surorii sale, nu-şi îndeamnă poporul să-l realeagă rege pe David? El nu trebuie să se bizuie doar pe faptul că va fi iertat, ceea ce a şi obţinut de altfel, ci, că va deveni chiar comandantul oştirii întregi, la fel cum a fost sub Abesalom. Marii Preoţi au vorbit cu căpeteniile seminţiei, înduplecându-l şi pe Amessa să se supună regelui şi să ceară readucerea regelui. Acesta şi-a convins seminţia să trimită de îndată soli la David, spre a-l ruga să-şi ia înapoi domnia. Lucrul acesta l-au făcut toţi isra-eliţii, la îndemnul lui Amessa.

2. După ce solii au ajuns la el, David s-a îndreptat spre Hierosolyma. înaintea tuturor celor de-o seamă cu ea, seminţia lui Iuda a venit în întâmpinarea regelui la fluviul Iordan, având alături pe Semei, fiul lui Geras, însoţit de o mie de bărbaţi din propria-i seminţie, aduşi de el, precum şi pe Sibas, robul eliberat de Saul, împreună cu cei cincisprezece fii ai săi şi cu douăzeci de slujitori. Aceştia, împreună cu cei din seminţia lui Iuda, au făcut un pod peste Iordan, pentru ca regele să-l treacă fără a se osteni deloc. Când David a ajuns la Iordan, i-a urat mai întâi bun venit seminţia lui Iuda; apoi s-a urcat pe pod Semei şi, cuprin-zându-i picioarele, l-a rugat pe rege să ierte greşeala pe care a comis-o faţă de el şi să nu se arate sever, spre a nu-şi începe recâştigată domnie printr-o pedeapsă, ci să ţină seama că-i pare rău de păcatul său şi a venit cel dintâi să-l salute. Pe când cerea iertare, căutând să-l înduioşeze pe rege prin vorbele sale, Abessa, fratele lui Ioad, i-a zis: „Cum oare să nu meriţi moartea tu, care l-ai blestemat pe cel urcat de Dumnezeu pe tron regesc?" Dar
402
David s-a întors spre el şi i-a răspuns: „Nu vreţi să vă potoliţi, fii ai Sarviei? Nu mai stârniţi noi necazuri, după ce abia s-au potolit vechile tulburări şi revolte! Nu trebuie să ignoraţi faptul că azi îmi redobândesc domnia. De aceea, jur să-i cruţ de pedeapsă pe toţi cei ce au comis nelegiuiri împotriva mea şi să dau uitării păcatele lor. Tu, Semei, prinde curaj şi nu te teme că vei primi cândva pedeapsa cu moartea!" Semei s-a aruncat la picioarele regelui, ca să-i mulţumească, apoi a plecat mai departe.

3. în întâmpinarea regelui a ieşit şi nepotul lui Saul, Memfibost, îmbrăcat în haine murdare şi cu părul neîngrijit. După fuga lui David nu şi-a mai tuns pletele şi nu şi-a curăţat hainele din pricina supărării, socotind schimbarea regelui drept o nefericire personală. Pe de altă parte, el fusese învinuit pe nedrept de vechilul său, Sibas. De îndată ce l-a salutat pe rege, arătându-şi veneraţia cuvenită faţă de el, David a început să-l descoasă de ce n-a plecat împreună cu el şi n-a luat parte la fuga lui. Memfibost i-a răspuns că vina o poartă Sibas: „De toate ordinele mele ca să facă pregătirile de drum n-a vrut să ţină seama, dis-preţuindu-mi vorbele, ca şi cum aş fi fost robul lui! Dacă aş fi avut picioare sănătoase, de bună seamă, nu m-aş fi despărţit de tine, câtă vreme ele m-ar fi ajutat să fug. Dar el nu s-a mulţumit să-mi zădărnicească strădania de a-mi arăta credinţa faţă de tine, stăpâne, ci m-a clevetit şi a înşirat minciuni pe seama mea. Dar eu ştiu că ele n-au cum să răzbată în cugetul tău, care este drept şi iubeşte adevărul, potrivit dorinţei lui Dumnezeu. Din cauza bunicului meu, ai avut de îndurat destule suferinţe care te-ar fi îndreptăţit să nimiceşti întreaga noastră familie; tu te-ai arătat, totuşi, iertător şi generos şi ai dat uitării toate nedreptăţile atunci când puterea îţi îngăduia să te răzbuni. Ai avut bunăvoinţa să mă treci în rândul prietenilor şi zilnic m-ai poftit la masa ta, cinstindu-mă atât de mult încât n-am rămas cu nimic mai prejos decât rudele tale apropiate!" Datorită acestor vorbe, regele nu s-a mai îndurat să-l pedepsească pe Memfibost, nici să-l judece pe Sibas, pentru minciunile sale. David i-a răspuns că, deoarece nu l-a întâlnit pe el mai repede decât pe Sibas, a dăruit acestuia întreaga-i avuţie; dar acum vrea să-i dea jumătate din ea înapoi, în semn de iertare. Memfibost i-a răspuns: „Sibas poate să-şi
403
însuşească întreaga mea avuţie; mie mi-e de-ajuns că ţi-ai redobândit domnia!"

4. Berzelaeus Galaditeanul, bărbat venerabil şi prietenos, care în timpul şederii regelui la Parembolai îi fusese de mare ajutor şi-l însoţise până la Iordan, a fost poftit de David să meargă cu el la Hierosolyma; i-a făgăduit să-i înconjoare bătrâneţea cu toată cinstea cuvenită şi să-i poarte de grijă ca unui părinte. De dragul casei vechi şi al familiei sale, Berzelaeus i-a refuzat invitaţia şi a invocat faptul că era prea bătrân ca să se lase atras de plăceri, întrucât ajunsese deja la vârsta de optzeci de ani, gândindu-se mai degrabă la moarte şi la mormânt. De aceea, dacă vrea într-adevăr să fie pe placul său, mai bine l-ar lăsa să plece acasă. Datorită vârstei înaintate, plăcerile mâncării şi ale băuturii nu mai au nici o noimă pentru el, iar urechile sale sunt prea surde ca să mai audă sunetele fluierelor şi viersuirea celorlalte instrumente cu care îndeobşte se desfată cei ce trăiesc în preajma regilor. Ascultând stăruitoarea lui rugăminte, regele i-a zis: „Ţie îţi dau voie să pleci, dar încredinţează-mi barem pe fiul tău Achiman, ca să-l răsplătesc pentru binefacerile tale!" Berzelaeus i l-a lăsat, aşadar, pe fiul său, s-a înclinat în faţa regelui şi i-a urat să fie încununat de succes tot ceea ce şi-a pus în gând şi s-a întors apoi acasă. David a

ajuns însă la Galgala, însoțit de jumătate din întregul popor şi de seminția lui Iuda.
5. în Galgala au venit la David mai-marii țării, însoțiți de o uriaşă mulțime, şi s-au plâns de seminția lui Iuda, care s-a dus la el pe ascuns, deşi trebuiau să-l întâmpine deopotrivă cu toții. Căpeteniile seminției lui Iuda i-au rugat să nu le ia în nume de rău faptul că le-au luat-o înainte. întrucât sunt rudele lui apropiate, de aceea trebuie să-l îngrijească şi să-l iubească pe David mai mult decât ceilalți, dar nu în speranța de a primi totuşi niscaiva daruri pentru întâietatea lor, astfel ca ceilalți să nu aibă motiv să se plângă că au sosit mai târziu. Prin vorbele acestea, căpeteniile seminției lui Iuda nu i-au domolit pe fruntaşii celorlalte seminții, care le-au răspuns în felul următor: „Suntem uimiți, fraților, că voi îl numiți pe rege numai ruda voastră! Deoarece David a primit de la Domnul puterea asupra tuturora, putem să socotim şi noi toți că ne înrudim cu el. Câtă vreme restul poporului numără unsprezece părți, iar voi una singură, şi pe deasupra suntem şi
404
ceva mai vârstnici, n-ați fost oameni drepți când l-ați primit pe furiş, fără ştirea noastră!"
6. Pe când căpeteniile se sfădeau astfel între ei, un om netrebnic şi pus pe harță, numit Sabaeus, fiul lui Bochorias din seminția lui Beniamin, a năvălit în mijlocul lor şi a strigat cu glas tare mulțimii: „Nici unul dintre noi nu are nimic de împărțit cu David şi cu soarta fiului lui Iessaeu!" După rostirea acestor vorbe, el a sunat din trâmbiță şi i-a declarat război regelui. Atunci toți l-au urmat pe Sabaeus, părăsindu-l pe David. Nu i-a păstrat credință decât seminția lui Iuda şi l-a însoțit până la casa lui regească din Hierosolyma. Cât priveşte concubinele care se destrăbălaseră cu fiul său Abesalom, David le-a mutat într-o casă deosebită, le-a pus pe toate sub supraveghere, a avut grijă să nu ducă lipsă de nimic , dar nu s-a mai dus la ele. L-a numit apoi pe Amessas mare comandant, dându-i funcția deținutăă până atunci de Ioab, şi i-a poruncit să strângă cât mai multe trupe din mijlocul semințiilor lui Iuda, iar după trei zile să se înfățişeze înaintea lui, ca să-i încredințeze comanda oştirii întregi şi să pornească împotriva fiului lui Bochorias. Deoarece Amessas a plecat şi tărăgăna adunarea trupelor sale, şi nu s-a întors la timp, în a treia zi, regele i-a zis lui Ioab că nu se cuvine să-i acorde lui Sabaeus un răgaz mai mare, care să-i înlesnească sporirea trupelor în stare să le provoace mai multe necazuri decât Abesalom: „Nu întârzia deloc, ci ia cu tine oştenii pe care-i ai la îndemână, precum şi ceata celor şase sute de luptători, plecând împreună cu fratele tău în căutarea duşmanului şi, oriunde îl vei întâlni, treci la atac. Grăbeşte-te să i-o iei înainte de a aduce oraşele fortificate în stăpânirea lui, făcându-ne să ducem lupte grele!"
7. Ioab a hotărât să nu mai zăbovească deloc, luându-şi şi fratele şi pe cei şase sute de luptători, a poruncit celorlalți oşteni aflați la Hierosolyma să-l urmeze şi împreună cu ei a plecat în urmărirea lui Sabaeus. Când a sosit la Gabaon (un târg situat la o distanță de patruzeci de stadii de Hierosolyma), l-a întâlnit pe Amessas, aducând cu el o oaste numeroasă. încins cu sabia la şold şi prevăzut cu o platoşă, Ioab şi-a lăsat intenționat să-i cadă arma din teacă atunci când Amessas s-a apropiat să-l salute. S-a aplecat după ea s-o ridice de jos şi, cu cealaltă mână, l-a apucat de barbă pe Amessas, care nu bănuia nimic, chipurile, ca să-l
405
sărute, şi cu sabia i-a străpuns pântecul, omorându-l. A săvârşit astfel o faptă nelegiuită şi foarte josnică, întrucât l-a răpus pe bunul tânăr care-i era şi rudă şi nu-i făcuse nici un rău, doar fiindcă îl invidia din pricina rangului de comandant suprem, egalând cinstirea arătată şi lui de către rege. Din acelaşi motiv îl omorâse mai înainte şi pe Abener. Barem atunci avusese onesta scuză că pedepsea nelegiuirea celui care îl răpusese pe fratele său Asael. Pentru asasinarea lui Amessas nu se mai putea sluji de un pretext asemănător. După moartea comandantului suprem, Ioab a pornit în urmărirea lui Sabaeus, lăsând lângă leş un paznic căruia i-a poruncit să strige în fața mulțimii că Amessas fusese ucis pe drept, primindu-şi pedeapsa meritată; cei care au rămas credincioşi regelui trebuie să se ducă după Ioab, care a primit comanda supremă, şi după fratele său, Abessa. Deoarece trupul neînsuflețit zăcea în drum şi întreaga mulțime se îngrămădea în jurul lui, ca să stea şi să se minuneze, cum obişnuia gloata, paznicul l-a târât pe un câmp din apropierea drumului, acoperindu-l cu o mantie. După ce a făcut acest lucru, toți au pornit pe urmele lui Ioab. Acesta l-a căutat pe Sabaeus în întreaga țară a israeliților, până când a aflat, în sfârşit, că el se refugiase într-un oraş fortificat, numit Abelmachea. De aceea, Ioab s-a dus într-acolo, a împresurat oraşul, l-a înconjurat cu un val de pământ, poruncind oştenilor să sape galerii pe sub ziduri şi să le dărâme. îndârjirea împotriva oraşului se datora cetățenilor lui, care refuzaseră să-l primească, aprinzându-i mânia.
8. Trăia acolo o femeie cinstită şi înțeleaptă, care, văzându-şi oraşul de baştină amenințat de o mare primejdie, s-a urcat pe zidul de apărare şi, cu ajutorul oştenilor, l-a chemat pe Ioab, să stea de vorbă cu el. La sosirea lui Ioab, femeia a început să-i spună următoarele: „Domnul a orânduit regi şi comandanți de oşti ca să-i izgonească pe duşmanii evreilor şi să instaureze pacea între ei. Tu însă te străduieşti să cucereşti şi să distrugi o cetate, mama oraşelor din Israel, care nu ți-a greşit cu nimic!"Ioab i-a răspuns că-l roagă pe Dumnezeu să-l ferească de aşa ceva, căci el nu are de gând să urzească pieirea unui singur om din popor, nici să nimicească un oraş atât de mare. Dar dacă locuitorii primesc să-l predea pe Sabaeus, fiul lui Bochorias, care s-a răzvrătit împotriva regelui, ca să-şi primească pedeapsa cuvenită, el va
406
ridica de îndată asediul şi-şi va retrage oastea. După ce a auzit vorbele lui Ioab, femeia l-a rugat ca, pentru scurtă vreme, să se abțină de la orice atac (căci capul vrăjmaşului va fi azvârlit peste zidul cetății), a coborât la

concetăţenii ei şi le-a zis: „Vreţi oare, oameni răi ce sunteţi, să pieriţi în chip jalnic, împreună cu copiii şi nevestele voastre, din pricina unui om nelegiuit şi aproape necunoscut, proclamându-l rege în locul lui David, care ne-a adus atâtea binefaceri? Credeţi că un singur oraş poate să înfrunte o oaste atât de mare şi de puternică?" La îndemnurile femeii, orăşenii i-au tăiat capul lui Sabaeus şi l-au aruncat oştenilor lui Ioab. Atunci căpetenia ostaşilor regelui, primind ceea ce ceruse, a pus capăt asedierii oraşului şi s-a întors la Hierosolyma, unde a fost numit comandantul oştirii. Apoi regele l-a pus în fruntea celor şase sute de luptători pe Banaias, pe Adoram l-a făcut culegătorul dărilor, Sabathes şi Achilaus erau cronicari, Susas fiind secretar, iar Sadoc şi Abiathar, Mari Preoţi.

CAPITOLUL XII

1. Când ţara a fost bântuită după aceea de foamete, David l-a implorat pe Domnul să se îndure de popor şi să-i dezvăluie pricina răului şi leacul îndreptării lui. Proorocul i-a răspuns că Dumnezeu cerea să fie răzbunaţi gabaoniţii pe care regele Saul, prin vicleşug şi contrar dreptăţii legii, îi măcelărise, încălcând jurământul rostit odinioară de comandantul Iesus şi de Adunarea bătrânilor. Dacă regele gabaoniţilor acceptă acum, ca răzbunare a cetăţenilor săi ucişi cândva, o satisfacţie, orice ar fi dorit el să ceară, Domnul promitea să se împace cu poporul său şi să-l scape de nenorocire. După ce, mulţumită proorocilor, a aflat voinţa lui Dumnezeu, David i-a chemat la el pe gabaoniţi şi i-a întrebat ce anume doreau în schimb. Deoarece ei au cerut să li se dea şapte

407

1

dintre vlăstarele lui Saul, spre a fi pedepsite cu moartea, regele le-a încredinţat victimele, cu condiţia ca Memfibost, fiul lui Ionathas, să fie cruţat. De îndată ce au primit bărbaţii pe care-i ceruseră, gabaoniţii i-au pedepsit cum au găsit de cuviinţă. Cum s-a înfăptuit acest lucru, Dumnezeu a trimis ploaia şi pământul a început să dea din nou roade, scăpat de secetă. Peste ţara evreilor s-a revărsat iarăşi belşugul. La scurtă vreme după aceea, regele a dezlănţuit un război împotriva filistenilor şi, după ce i-a pus pe fugă, în cursul urmăririi lor a rămas singur. Deoarece David era obosit, l-a zărit un duşman cu numele de Acmon, fiul lui Araphas. El se trăgea din neamul uriaşilor; purta o suliţă al cărei mâner cântărea două sute de sicii, o cămaşă de zale şi o sabie. Luptătorul şi-a întrerupt fuga şi s-a năpustit asupra lui cu hotărârea nechibzuită de a-l ucide pe regele vrăjmaşilor, care era sleit de puteri. A apărut deodată Abessa, fratele lui Ioab, l-a ocrotit pe regele întins la pământ şi l-a omorât pe duşman. Faptul că puţin a lipsit ca David să-şi piardă viaţa a nemulţumit profund mulţimea, iar comandanţii s-au jurat să-i interzică regelui de a mai lua parte la luptă, ca nu cumva, mânat de vitejia şi războinicul său avânt, să nu i se întâmple o nenorocire, încât poporul să rămână fără binefacerile sale, nu numai cele primite până acum, ci şi cele pe care urma să le aducă viaţa lui îndelungată. 2. Dar filistenii s-au adunat iarăşi în oraşul Gazară şi când a auzit că puneau la cale ceva, regele şi-a trimis oastea împotriva lor. A luptat atunci cu îndârjire şi s-a acoperit de faimă Sobacches Heteul, unul dintre războinicii cei mai voinici pe care i-a avut David. El a ucis mulţi duşmani care se lăudau că se trăgeau din neamul uriaşilor şi prin vitejia faptelor sale a contribuit în bună măsură la izbânda evreilor. După această înfrângere, filistenii au dezlănţuit un alt război. David şi-a trimis din nou oastea împotriva lor şi în bătălie s-a distins mai ales Nephanus, ruda lui apropiată. El a luptat atunci de unul singur cu cel mai destoinic oştean al filistenilor, l-a ucis, şi pe ceilalţi i-a pus pe fugă, mulţi dintre ei pierind în acest război. După scurtă vreme, ei şi-au aşezat tabăra la Gitta, oraş situat nu prea departe de hotarul cu ţara evreilor. Filistenii au adus cu ei un bărbat care avea înălţimea de şase coţi, iar la ambele picioare şi la ambele mâini mai multe degete decât îngăduie firea omenească. Pe acesta l-a înfruntat de unul singur Ionathas, fiul lui Samas, din oastea trimisă de David împotriva filistenilor, l-a răpus şi a adus o mare contribuţie la întregirea victoriei asupra vrăjmaşilor, obţinând prin isprăvile sale vitejeşti o glorie mare. în urma acestei bătălii, filistenii nu s-au mai luptat cu israeliţii.

3. După ce a purtat atâtea războaie şi a înfruntat atâtea primejdii, David s-a bucurat de-atunci încolo de o pace deplină, închinând Domnului ode şi imnuri[1] pe care le-a compus în versuri diferite: pe unele în trimetru[2], pe celelalte în pentametru[3]. A pus să se construiască felurite instrumente muzicale şi i-a învăţat pe leviţi să cânte la ele,înălţând laude lui Dumnezeu, nu numai cu prilejul sabatului, ci şi în celelalte zile de sărbătoare. Aceste ins-trumente sunt de categorii diferite. Cinyra avea zece corzi întinse, care erau mânuite cu plectrul; nabla număra douăsprezece corzi care erau atinse cu degetul. Cimbalele[5] făcute din aramă erau mari şi plate. Cele spuse de noi în această privinţă sunt suficiente ca să ne facem o părere despre natura instrumentelor.

4. Toţi oamenii din imediata apropiere a regelui erau adevărate pilde de bărbăţie. Cei ce s-au distins prin faptele lor de vitejie şi se bucurau de un deosebit renume sunt în număr de treizeci şi opt[6], dar dintre ei voi menţiona pentru eroicele lor isprăvi doar cinci, ca să ofer o vedere de ansamblu asupra virtuţilor lor. Ei erau înzestraţi cu atâta putere, încât au izbutit să supună ţinuturi

[1] Capitolul XXII din *Cartea a doua a Regilor* cuprinde *Cântarea de mulţumire a lui David pentru izbăvirea de vrăjmaşi.* Prin *ode,* Flavius Josephus subînţelege psalmii *(Tchilim* = cântece de laudă).

[2] Numit şi senar, căci era alcătuit din şase picioare (trei dipodii iambice), trimetru], alături de eroicul hexametru, a fost cel mai uzitat vers în antichitate. Poate de aceea autorul recurge la terminologia versificaţiei greco-romane.

[3] Având un picior în minus decât hexametrul, pentametrul era al doilea element de bază al distihului elegiac (utilizat în elegii şi epigrame).

[4] Un soi de liră cu tonalitate tristă, ale cărei corzi erau lovite cu un beţişor pe care instrumentiştii îl ţineau în mâna dreaptă. Vechii egipteni foloseau mai multe tipuri de plectru, adaptat de greci abia în secolul VII î.e.n., la multă vreme după moartea psalmistului David.

[5] Cimbala era un instrument de percuție răspândit în cultele orgiastice orientale, unde preoții izbeau ritmic două discuri de alamă.
[6] Catalogul eroilor din timpul luptelor lui David cu filistenii conține 37 de nume, ultimul fiind Urie Heteul *(Cartea a doua a Regilor,* XXIII, 8-39).
409

L

întregi şi să învingă noroade numeroase. Primul a fost Jessaemus, fiul lui Achemaeus, care adesea a năvălit în mijlocul cetei de vrăjmaşi şi nu punea capăt luptei sale până nu omora nouă sute dintre ei. Al doilea a fost Eleazar, fiul lui Dodias, care se afla împreună cu regele său la Arasa. O dată, când israeliții se retrăseseră speriați de numărul mare al duşmanilor, a rămas singur şi a ucis atât de mulți vrăjmaşi strânşi grămadă, încât sângele curs i-a lipit sabia de mâna sa. Văzând că duşmanii au luat-o la fugă, s-au coborât şi israeliții din munți, au pornit în urmărirea lor şi au obținut o strălucitoare victorie, în timp ce Eleazar continua să măcelărească filistenii, iar mulțimea îi vâna şi-i prăda pe cei căzuți. Al treilea a fost fiul lui Ilus.care se chema Cesabaeus. în lupta cu filistenii, care s-a dat în locul numit „Fălcile", şi acesta a înfruntat trupele duşmane, după ce evreii fugiseră iarăşi înfricoşați de mulțimea lor, opunându-se de unul singur, şi pe unii vrăjmaşi i-a culcat la pământ, iar pe alții i-a urmărit şi i-a pus pe fugă, fiindcă nimeni nu se, putea împotrivi avântului său. Acestea sunt eroicele fapte ale celor trei bărbați însemnați, cărora li se mai adaugă cea care urmează. într-o vreme când regele se afla la Hierosolyma şi oastea filistenilor năvălise pe neaşteptate în țară, David s-a urcat în cetățuia oraşului pe care l-am menționat mai înainte, ca să-l întrebe pe Dumnezeu despre soarta războiului. Fiindcă tabăra vrăjmaşilor era instalată chiar în valea care ducea până la Bethleem, douăzeci de stadii despărțind acest oraş de Hierosolyma, regele le-a zis soților săi: „Avem o apă aşa de bună în patria noastră, mai ales cea din fântâna de la poarta învecinată! Dacă cineva mi-ar aduce-o să mă adăp din ea, mi-ar face o mare plăcere, ca şi cum mi-ar dărui o comoară de preț!" De cum au auzit aceste vorbe, cei trei bărbați au şi pornit la drum, au trecut prin mijlocul taberei duşmane, au ajuns la Bethleem şi au luat apă din fântână şi la întoarcere au străbătut iarăşi tabăra, revenind la regele lor. Uluiți de cutezanța şi tăria lor sufletească, filistenii au păstrat tăcerea, neîndrăznind să le facă nimic, deşi disprețuiau numărul lor mic. Când i-a fost adusă apa, regele n-a vrut să se adape din ea şi a zis că fusese adusă cu primejdia vărsării sângelui unor oameni şi de aceea nu se încumeta s-o bea. Apa a adus-o libație în cinstea lui Dumnezeu, ca mulțumire pentru faptul că salvase viața celor trei bărbați. După ei venea la rând Abessa, fratele lui
410
Ioab: într-o singură zi a ucis şase sute de vrăjmaşi. Cel de-al cincilea era Banaias, ce se trăgea dintr-o familie de preoți. încolțit de doi frați care aveau o mare faimă printre moabiți, i-a biruit prin puterea lui. Provocat la luptă de un bărbat de neam egiptean, având o statură falnică şi arme la îndemână, în timp ce el era neînarmat, Banaias i-a smuls sulița şi l-a ucis cu ea. L-a răpus, aşadar, cu propria lui armă. în afara acestor isprăvi vitejeşti, se cade să mai pomenim o faptă care merită să fie pusă alături de cele dintâi ținând seama de curajul cu care a fost dusă la capăt. Când Domnul a trimis o dată zăpadă pe pământ, un leu a căzut într-o fântână şi, întrucât marginile ei erau acoperite cu nea, fiara se afla în primejdie de moarte. A început aşadar, să urle năprasnic după ajutor. Banaias a auzit fiara (căci trecea întâmplător pe drum), s-a îndreptat spre locul de unde venea urletul, a coborât în fântână şi, respingând leul cu loviturile bățului pe care-l avea în mână, l-a ucis în cele din urmă. La fel de viteji erau şi ceilalți treizeci şi trei de bărbați.

L

CAPITOLUL XIII

1. Regele David a vrut să ştie cât de multe mii întrunea norodul său, fără să țină minte porunca lui Moise prin prevederea căreia cel care număra poporul trebuia să-i ofere lui Dumnezeu câte o jumătate de siclu pentru fiecare om, şi i-a dat lui Ioab, comandantul oştirii sale, ordinul să cutreiere țara şi să-i socotească întreaga mulțime de locuitori. El a fost de părere că această numărătoare nu-şi avea rostul, dar nu l-a convins pe rege, care i-a poruncit să plece fără întârziere şi să facă recensământul evreilor. Ioab a luat cu el căpeteniile de seminții, precum şi nişte grămătici, ca să străbată țara israeliților şi să socotească mulțimea lor. După nouă luni şi douăzeci de zilejoab s-a întors în
411
Hierosolyma la regele său şi i-a spus cât de numeros era poporul întreg, cu excepția seminției lui Beniamin: nu-i sootise încă pe ei, şi nici pe cei din seminția lui Levi. Dar regele să caia acum că făcuse recensământul, fiindcă greşise astfel față de Dumnezeu. Numărul bărbaților în stare să mânuiască armele şi să fie oşteni se ridica la nouă sute de mii, dintre care cei din seminția lui Iuda însumau singuri patru sute de mii.
2. După ce proorocii l-au vestit că stârnise mânia Domnului, David a căutat să-l implore, să fie îndurător şi să-i

ierte greşeala. Atunci Dumnezeu însuşi l-a trimis pe proorocul Gad cu trei pedepse, pentru ca el s-o aleagă pe cea mai potrivită dintre toate: ori ca ţara lui să fie bântuită de foamete vreme de şapte ani; ori să ducă un război de trei luni, unde să sufere numai înfrângeri; ori ca ciuma să facă ravagii în popor trei zile. Fiindcă era greu să te decizi între nişte nenorociri atât de mari, David se afla în grea cumpănă şi mare zbucium. Când proorocul i-a explicat că era obligatoriu să facă acest lucru şi i-a cerut să-i dea răspunsul pe loc, deoarece Domnul aştepta să afle preferinţa lui, regele şi-a zis în sinea lui: dacă alegea foametea, putea să reiasă că a făcut-o în dauna supuşilor săi, de vreme ce teama l-ar fi ocolit pe el, care dispunea de mari provizii de grâu, fapt privit de toţi cu ochi răi; dacă se pronunţa pentru cele trei luni de luptă, iarăşi i s-ar fi reproşat că a fost rău intenţionat, întrucât îl ocroteau oştenii viteji şi îşi găsea refugiul în fortăreţe puternice, războiul neavând, aşadar, cum să-l înfricoşeze. Tocmai de aceea, David a optat pentru molimă, care-i lovea, deopotrivă, şi pe rege şi pe supuşii săi, aşa că temerile erau împărtăşite de toţi; după părerea lui, mai bine încăpea pe mâinile Domnului decât să ajungă în puterea duşmanilor.

3. Cum a primit acest răspuns, proorocul l-a şi dus lui Dumnezeu. Atunci El a trimis ciuma şi moartea asupra evreilor. N-au murit însă toţi în acelaşi fel, aşa că boala era greu de recunoscut. Răul era unul singur, dar pricinile şi prilejurile apariţiei sale erau nenumărate, nimeni neputând să-şi facă o părere. Oamenii piereau rând pe rând şi, de-abia cuibărită, boala te ducea repede spre o moarte sigură. Unii îşi dădeau dintr-o dată duhul în dureri şi chinuri cumplite, alţii slăbeau atât de mult încât nu

mai aveai ce să îngropi, molima mistuindu-i în întregime. Peste ochii unora se aşternea întunericul şi ei scoteau strigăte puternice, pierind sufocaţi. Asupra altora, care-şi duceau la groapă rudele din casă, moartea cobora înainte de terminarea înmormântării. Ciuma care bântuise din zorii zilei şi până la amiază, a secerat şaptezeci de mii de oameni'. Atunci îngerul Domnului şi-a întins mâna asupra Hierosolymei, ca să se pripăşească molima şi acolo. Dar regele, înveşmântat într-un sac, l-a conjurat pe Domnul să pună capăt ciumei şi să se ■declare satisfăcut cu cei ce muriseră deja. Când şi-a ridicat ochii în văzduh, zărind îngerul cu sabia trasă din teacă, îndreptată împotriva Hierosolymei, regele a strigat către Domnul că, deşi păstorul merită această pedeapsă, cuvine-se să-i salveze turma, care nu i-a greşit cu nimic. Apoi a cerut în genunchi ca mânia Domnului să se abată asupra casei sale, dar să-i cruţe poporul.

4. Atunci Dumnezeu i-a ascultat ruga, a pus capăt molimei şi l-a trimis la el pe proorocul Gad, poruncindu-i să urce numaidecât până la aria lui Oronnas Iebuseul şi să înalţe în cinstea Domnului un altar, unde să-i aducă o jertfă. La auzul acestei porunci, David n-a şovăit să plece de îndată la locul indicat. Ocupat cu treieratul grâului său, Oronnas l-a văzut pe rege îndreptându-se spre el, însoţit de toţi fiii săi, şi i-a ieşit înainte, să i se închine până la pământ. El era din neamul iebuseilor, prieten bun al lui David; de aceea, nu s-a supărat pentru răul pe care i l-a pricinuit atunci când i-a dărâmat oraşul, aşa cum am spus ceva mai înainte. Când Oronnas l-a întrebat de ce vine la sluga lui stăpânul, David i-a răspuns că vrea să-i cumpere aria, ca să înalţe un altar, pe care să aducă o jertfă Domnului. Oronnas s-a oferit să-i dăruie aria, plugul de lemn şi boii săi pentru ardere de tot, rugându-l pe Dumnezeu să-i primească cu dragă inimă sacrificiul. Regele i-a replicat că-i este nespus de dragă simplitatea şi dărnicia lui şi că-i mulţumeşte pentru oferta făcută. Dar David a stăruit să-i spună ce preţ cerea pentru toate, fiindcă nu se cădea să aducă o jertfă fără plata cuvenită victimelor. Când Oronnas i-a spus că se mulţumeşte cu cât îi dă el, regele i-a cumpărat aria cu cincizeci de

[1] *Biblia* dă aceeaşi cifră *(Cartea a doua a Regilor,* XXIV, 15), dar nu descrie simptomele epidemiei cumplite care a bântuit la sfârşitul domniei lui David.

sicii. A clădit deasupra un altar pe care a adus arderea de tot a victimelor şi jertfele de împăcare; astfel l-a îmbunat pe Dumnezeu, a cărui milostivire a recâştigat-o[2]. întâmplător, aria era locul unde Abraham venise odinioară cu fiul său, Isaac, ca să-l aducă ardere de tot lui Dumnezeu şi, când se pregătea să-şi înjunghie băiatul, a apărut din senin un berbec pe care l-a jertfit în locul propriului vlăstar, aşa cum am arătat mai înainte. Văzând că Domnul îi ascultase ruga şi-i primise cu bunăvoinţă jertfa, David a hotărât să numească locul acela „Altarul întregului norod" şi să clădească un templu închinat Domnului. Numele acesta l-a dat în vederea viitoarelor sale destinaţii. Printr-un prooroc trimis de el, Dumnezeu l-a vestit pe David că fiul său, care-i va urma la domnie, va construi în locul acela un templu falnic.

CAPITOLUL XIV

1. După primirea unei proorociri, regele a poruncit să se facă numărătoarea locuitorilor străini şi a găsit că ei erau o sută şi optsprezece mii. Optzeci de mii dintre ei au fost puşi să cioplească pietre, iar ceilalţi să le care, trei mii şi cinci sute fiind aleşi supraveghetori ai muncitorilor. A strâns pentru lucrarea sa o sumedenie de fier şi de aramă, precum şi o grămadă de trunchiuri de cedru uimitor de înalţi, care-i fuseseră trimişi de tyrieni şi sido-nieni. Căci el i-a rugat printr-o scrisoare să-i trimită lemnul acesta şi a mărturisit prietenilor săi că a întreprins deja pregătiri ca să-i lase fiului ce-i va urma la tron materialul necesar construirii unui templu. El îl strânge?, de pe acum, pentru ca fiul său, care era

[2] Cu acest holocaust al lui David, dornic să se împace cu Dumnezeu, se încheie *Cartea a doua a Regilor* (cap. XXIV).

tânăr şi n-avea încă experienţă în acest domeniu, să nu mai fie nevoit s-o facă, ci să treacă repede la înfăptuirea lucrării.
2. Apoi David l-a chemat pe fiul său Solomon şi i-a poruncit ca, de îndată ce va ajunge rege, să zidească un templu închinat Domnului, spunându-i că el însuşi plănuise acest lucru, dar Dumnezeu îl împiedicase s-o facă, deoarece era pângărit de sângele vărsat în războaie. El i-a prezis că templul său va fi înălţat de fiul său cel mai mic, Solomon, care va purta acest nume[1], şi a făgăduit că-l va lua sub părinteasca lui ocrotire, ţara evreilor bucurându-se în timpul ocârmuirii sale de fericire şi prosperitate, precum şi de ceea ce stă mai presus de toate: pacea din partea vrăjmaşilor şi liniştea din partea concetăţenilor învrăjbiţi. „Tu, însă, — i-a spus David — cel sortit să fie rege înainte de a se naşte, dă-ţi osteneala să te arăţi demn de pronia Domnului, prin slujirea evlaviei, dreptăţii şi bărbăţiei, urmând poruncile sale şi legile pe care le-a transmis Moise, fără să-i laşi nici pe alţii să le încalce. Fă tot ce eşti în stare ca să isprăveşti templul pe care Dumnezeu vrea să-l vadă înălţat în timpul domniei tale şi nu te lăsa copleşit de măreţia lucrării, nici speriat de greutăţile iscate de zidirea ei. îţi voi procura tot ce ai nevoie, mai înainte de a-mi da obştescul sfârşit. Află că ţi-am adunat deja o mie de talanţi de aur şi o sută de mii de talanţi de argint. Ţi-am strâns şi mari grămezi de aramă şi de fier, aşijderea pietre şi lemn în cantităţi uriaşe. în afară de asta, ai la îndemână multe mii de pietrari şi de lemnari, iar ceea ce-ţi mai lipseşte poţi să întregeşti şi singur. Dacă-ţi desăvârşeşti construcţia, vei fi pe placul Domnului şi te vei bucura de protecţia lui!" David i-a îndemnat apoi pe mai-marii norodului să-l sprijine pe fiul său în construirea templului şi, scutiţi de orice necaz, să se dedice cinstirii lui Dumnezeu. Ca atare, ei vor avea parte de o pace îndelungată şi de o guvernare înţeleaptă, cu care Dumnezeu îi blagosloveşte îndeobşte pe oamenii pioşi şi drepţi. Regele a mai poruncit ca, după ce templul va fi fost înălţat, să fie aduse în-lăuntrul lui Chivotul şi sfintele vase. Ele trebuiau să aibă de multă vreme sacrul lor lăcaş, dacă strămoşii noştri n-ar fi neglijat porunca Domnului, care !e-a cerut să înalţe un templu de îndată ce"

[1] De la „pace", „bunăstare" în ebraică. Nathan l-a educat pe Solomon şi l-a numit ledida (Iubitul lui Dumnezeu).

vor fi ajuns stăpânii acestei ţări. Asemenea îndemnuri a adresat David fruntaşilor norodului şi propriului său fiu.
3. Deoarece regele ajunsese la adânci bătrâneţi, trupul său suferea de frig din pricina vârstei înaintate, încât nici numeroasele haine cu care era acoperit nu-l mai încălzeau. Atunci, vracii lui s-au sfătuit şi au prescris căutarea în întreaga ţară a unei fete deosebit de frumoase, care să se culce alături de rege (căci acesta era leacul cel mai bun împotriva frigului; căldura revărsată de copilă). A fost găsită în oraş o femeie mai chipeşă decât toate celelalte, cu numele de Abesace, care dormea împreună cu David numai ca să-şi dăruie căldura trupească: din pricina bătrâneţii, el nu mai putea să aibă legături de dragoste cu femeile. Dar despre această fată vom vorbi mai încolo.
4. Cel de-al patrulea fiu al lui David, născut cu soţia lui Aeghita şi numit Adonias, era un tânăr chipeş şi înalt, asemănător la fire cu Abesalom şi, trăgând nădejdea să ajungă»rege, a spus prietenilor săi că lui i se cuvenea domnia. Şi-a pregătit un mare număr de care de război şi de cai, precum şi cincizeci de oameni care să-i alerge înainte. Deşi a văzut acest lucru, tatăl său nu i-a spus vorbe de dojana, n-a stăvilit planurile pe care le urzea în mintea lui, nici nu l-a întrebat de ce proceda aşa şi ce scop urmărea. Adonias avea ca susţinători pe Ioab, comandantul oştirii, şi pe Marele Preot Abiathar, iar împotriva lui erau Marele Preot Sadoc, proorocul Nathan, Banaias şi comandantul gărzilor de corp, Semeis, prietenul lui David şi ceata bărbaţilor viteji. în afara oraşului, lângă fântâna unei grădini regeşti, Adonias a dat un ospăţ la care şi-a chemat toţi fraţii, cu excepţia lui Solomon, poftindu-i de asemenea pe Ioab, comandantul oştirii, pe Abiathar şi pe conducătorii seminţiei lui Iuda; toţi au răspuns la invitaţia lui. Adonias nu i-a invitat la ospăţul lui pe Marele Preot Sadoc, pe proorocul Nathan, pe Banaias, comandantul gărzilor de corp, şi pe toţi cei ce făceau parte din tabăra adversă. Pe Beersabe, mama lui Solomon , a înştiinţat-o proorocul Nathan că Adonias se purta ca şi cum ar fi deja rege, iar David nu ştia nimic. A sfătuit-o să se îngrijească de propria-i salvare şi de cea a fiului ei, Solomon, şi să intre singură la David, spre a-i spune că, deşi el ajurat să-l facă succesor la tron pe Solomon, între timp Adonias a şi pus mâna pe domnie. Proorocul i-a zis că, în vreme ce ea vor-

bea regelui despre asta, se va înfăţişa el însuşi acolo, să întărească spusele sale. Beersabe a urmat sfatul lui Nathan şi s-a dus la rege; după ce i s-a închinat şi a primit îngăduinţa să vorbească, i-a înfăţişat acestuia tot ceea ce îi spusese proorocul: că Adonias dă un mare ospăţ la care i-a invitat pe Ioab, comandantul oştirii, pe Marele Preot Abiathar şi pe toţi fiii, în afară de Solomon, precum şi pe prietenii regelui. I-a arătat apoi că poporul aşteaptă, cu încordare, să vadă pe cine va proclama el rege, şi l-a rugat să chib-zuiască la faptul că, dacă Adonias va ajunge la domnie după moartea lui, atât ea cât şi Solomon erau sortiţi pieirii.
5. în timp ce femeia îi spunea aceste lucruri regelui, cămăraşul său i-a adus vestea sosirii lui Nathan, care dorea să-l vadă. Când David i-a poruncit să-l primească,'Nathan a intrat şi a întrebat dacă l-a numit rege astăzi pe Adonias, transmiţându-i astfel puterea. El a pregătit un strălucitor ospăţ, unde şi-a poftit toţi fraţii, cu excepţia lui Solomon, precum şi pe comandantul oştirii, Ioab; aceştia petrec acum şi printre aplauze şi glume nenumărate urează gazdei o domnie fără sfârşit. Dar nu i-a chemat la ospăţ nici pe el, nici pe Marele Preot Sadoc, nici pe Banaias, comandantul gărzilor de corp. S-ar cuveni să ştie toată lumea că lucrurile acestea se desfăşoară cu încuviinţarea regelui. După ce Nathan i-a cuvântat astfel, David a chemat-o înapoi pe Beersabe, care la sosirea

lui Nathan părăsise încăperea unde se odihnea regele. Cum a ajuns femeia în fața lui, regele i-a spus următoarele: „îți jur pe preamăritul Dumnezeu că fiul tău Solomon va domni în mod sigur, așa cum am jurat mai înainte, și că el va sta pe tronul meu chiar de azi!" Femeia s-a plecat adânc în fața regelui și i-a urat o viață lungă. David i-a chemat la el pe Marele Preot Sadoc și pe comandantul gărzilor de corp, Banaias. Le-a poruncit apoi ca, împreună cu proorocul Nathan, însoțiți de toți oștenii aflați în clipa aceea la curte, să-l pună pe propriul său fiu Solomon călare pe catârul domnesc și să-l ducă în afara orașului, la fântâna numită Geon, unde îl vor unge cu untdelemnul sfânt, proclamându-l rege. Ultima sarcină a fost încredințată Marelui Preot Sadoc și proorocului Nathan; ceilalți au primit misiunea să-l conducă pe Solomon prin mijlocul orașului și, sunând din corn de berbec, să strige: „Trăiască-n veci regele Solomon!" în felul acesta, poporul va afla că Solomon fusese făcut rege de tatăl său. Privitor la propria-i

417

L

domnie, David i-a recomandat lui Solomon să fie un cârmuitor evlavios și drept al poporului evreu și al seminției lui Iuda. Banaias i-a menit să aibă parte de binecuvântarea Domnului și, fără nici o zăbavă, Solomon a fost urcat pe spinarea catârului, dus în afara orașului până la fântână, uns cu untdelemnul sfințit și condus din nou în oraș, cu urări de noroc și de rugi ca domnia să-i fie lungă. Ajuns iarăși în casa regelui, a ocupat tronul părintelui său. Apoi, întregul popor și-a început ziua de sărbătoare cu ospețe de bucurie și s-a desfătat cu coruri și cântecul fluierelor, așa că pământul și cerul răsunau de sunetul nenumăratelor instrumente.

6. Dar, după ce Adonias și oaspeții săi au auzit aceste chiote, teama a pus stăpânire pe ei și comandantul Ioab a spus că muzica și trâmbițele nu erau pe placul lui. Așadar, ospățul a fost lăsat deoparte și nimeni nu s-a mai atins de bucate, căci toți erau îngândurați, și atunci s-a ivit pe neașteptate Ionathas, fiul Marelui Preot Abiathar. Privirile lui Adonias s-au luminat la vederea tânărului și el l-a numit aducător de vești bune. Dar, când acesta a povestit toate evenimentele trăite de Solomon prin voința lui David, Adonias și invitații lui s-au ridicat repede de la masă, grăbindu-se fiecare să ajungă acasă. Speriat că l-a supărat pe noul rege prin ceea ce făptuise în dauna lui, Adonias s-a dus să se roage Domnului și s-a prins cu mâinile de coarnele jertfelnicului, care ieșeau în afară. Solomon a aflat de fapta lui Adonias, care îl ruga să-i făgăduiască cu jurământ că nu va ține minte jignirea pe care i-a adus-o și nu-i va pricinui nici un rău. Cu multă blândețe și înțelepciune, Solomon i-a promis iertarea și scutirea de caznă și l-a prevenit că numai în cazul când va mai fi prins că pune la cale fapte asemănătoare își va primi pedeapsa meritată. A trimis apoi pe cineva să-l ridice din locul unde venise să ceară îndurarea divină. După ce Adonias a venit și s-a închinat cu respectul ce i se cuvenea, Solomon i-a spus să plece fără nici o teamă la casa lui, dar l-a sfătuit ca în viitor să dea dovadă de bună purtare și să facă numai ce era în folosul lui.

7. Fiindcă avea intenția să-l proclame pe fiul său regele întregului popor, David a chemat la Hierosolyma căpeteniile și preoții, alături de leviți. A făcut prima lor numărătoare și a găsit că bărbații de la treizeci la cincizeci de ani erau treizeci și opt

418

de mii. Dintre aceștia, David a rânduit ca douăzeci și trei de mii să fie supraveghetori ai construirii templului, șase mii să fie judecători ai poporului și scriitori; patru mii să fie portarii Casei Domnului și tot atâția să-l slăvească pe Dumnezeu, cântând în coruri sau din instrumentele lor muzicale. După ce i-a împărțit pe familii, i-a separat pe preoți de celelalte seminții și a găsit că erau douăzeci și patru de familii: șaisprezece din casa lui Eleazar și opt din casa lui Ithamaras. Regele a decis ca fiecare familie să-l slujească pe Domnul vreme de opt zile, de la un sabat la celălalt sabat. Așadar, în prezența lui David, a Marilor Preoți Sadoc și Abiathar și a tuturor căpeteniilor, familiile au făcut tragerea la sorți. Familia al cărui sorț a ieșit cel dintâi a fost trecută prima, a doua, cea cu sorțul următor și așa mai departe, până ce se ajungea la numărul de douăzeci și patru. Această împărțire a dăinuit până în zilele noastre. David a orânduit la fel și seminția leviților în douăzeci și patru de clase și le-a distribuit slujbele prin tragere la sorți, tot ca la preoți câte opt zile de fiecare. O deosebită prețuire a fost arătată urmașilor lui Moise: pe ei i-a pus să păzească tezaurul Domnului și darurile care i-au fost închinate de regi. Apoi a poruncit ca toți leviții și preoții să fie zi și noapte în slujba lui Dumnezeu, așa cum hotărâse cândva Moise.

8. David și-a împărțit întreaga oștire în douăsprezece pâlcuri egale și la fiecare a numit un comandant suprem, căpeteniile peste sute și căpeteniile peste miile de oșteni. Fiecare pâlc număra douăzeci și patru de mii de oameni și David a poruncit ca ele să fie în slujba lui Solomon, împreună cu căpeteniile peste mii și căpeteniile lor peste sute, vreme de treizeci de zile, de la începutul până la sfârșitul lunii. în fruntea fiecărui pâlc a pus oameni destoinici și drepți și i-a numit pe unii tezaurari, epistați ai satelor și ogoarelor, pe alții i-a făcut slujbași peste turme, dar mi s-a părut de prisos să numesc pe fiecare în parte.

9. După ce a rânduit aceste lucruri pe îndelete, așa cum am spus, David a chemat la adunare căpeteniile evreilor, fruntașii semințiilor, comandanții de oști și pe toți slujbașii care dețineau ranguri domnești și, urcat pe o tribună foarte înaltă, regele s-a adresat mulțimii astfel: „Frați și compatrioți ai mei, vreau să vă destăinuiesc că am de gând să înalț un templu închinat Domnului și în acest scop am strâns deja mult aur și o sută de

419
mii de talanți de argint. Prin glasul proorocului Nathan, Dumnezeu mi-a interzis să-l clădesc eu însumi, deoarece am purtat multe războaie în numele vostru şi mâinile îmi sunt mânjite de sânge omenesc. Vrerea lui a fost ca fiul şi urmaşul meu la domnie să fie făuritorul acestui templu. Precum ştiți bine voi înşivă, deşi strămoşul nostru Iacob a avut doisprezece fii, numai Iuda a vrut cinstea să domnească, şi eu însumi, care mai aveam alți şase frați, am fost pus de Dumnezeu pe tronul regesc, fără ca nici unul dintre ei să-şi arate nemulțumirea. Ca atare şi eu stărui mult pe lângă copiii mei să nu se răzvrătească pentru că Solomon a fost proclamat rege, ci dimpotrivă, să-l recunoască drept ales al Domnului şi să-l accepte de bunăvoie ca stăpânul lor. Căci dacă aşa vrea Dumnezeu, nu este greu să fii chiar în slujba unui domn străin; se cuvine deci să vă socotiți nespus de fericiți când propriul vostru frate a ajuns să obțină cea mai înaltă cinstire, fiind şi voi părtaşi la norocul său. în ce mă priveşte, doresc ca promisiunile Domnului să se înfăptuiască şi prosperitatea pe care Dumnezeu vrea s-o reverse asupra țării în timpul domniei lui Solomon să se răspândească pretutindeni şi să dăinuie de-a pururi! Toate se vor împlini întocmai şi vor cunoaşte un fericit deznodământ, dacă tu, fiul meu, vei dovedi că eşti evlavios şi drept, fiind ocrotitorul şi apărătorul legilor străbune. Dacă, în schimb, eşti împotriva lor, aşteaptă-te să ai parte doar de nenorociri!"
10. Cu aceste vorbe, regele şi-a încheiat discursul său. Sub privirile tuturor, i-a înmânat lui Solomon schița şi planul construcției templului, cu temelia şi încăperile sale inferioare şi superioare, aşijderea numărul, înălțimea şi lățimea acestora; apoi era menționată greutatea aurului şi argintului necesar obiectelor de cult. Prin cuvintele sale, David şi-a îndemnat fiul să se aplece asupra lucrării cu cea mai mare râvnă, iar pe mai-marii şi pe cei din seminția lui Levi, să vină în ajutorul lui Solomon, câtă vreme era prea tânăr şi Dumnezeu l-a ales pe el să construiască templul şi totodată să cârmuiască poporul. Le-a arătat apoi că nu va întâmpina dificultăți şi osteneli prea mari la înălțarea templului, deoarece el a strâns deja mulți talanți de aur, şi mai mulți talanți de argint, de asemenea lemne şi lemnari, şi pietrari, şi smaralde şi tot felul de pietre prețioase. Iar acum el va dona din veniturile Casei domneşti mai întâi două sute, mai apoi încă trei mii de
420
talanți de aur curat, atât pentru templu cât şi pentru heruvimii de la Carul Domnului, care vor fi puşi deasupra Chivotului, ca să-l acopere. După ce David a tăcut, căpeteniile triburilor, preoții şi seminția leviților au arătat o mare generozitate, anunțându-şi contribuția lor plină de generozitate şi strălucire. Căci ei s-au oferit să mai dăruiască cinci mii de talanți aur şi zece mii de stateri[2], zece mii de talanți de argint, precum şi multe mii de talanți de fier. Cine dispunea de o piatră prețioasă o aducea la tezaur, a cărui păstrare a fost încredințată lui Ialus, un urmaş al lui Moise.
11. Bucuria a cuprins întregul popor, ca şi pe David, când acesta a văzut cum căpeteniile,preoții şi toți ceilalți se întreceau cu mult zel să-şi aducă obolul la lucrare. Cu glas puternic a început să-l slăvească pe Domnul, numindu-l părinte şi creatorul lumii întregi şi făuritorul lucrărilor omeneşti, cel care l-a lăsat să aibă grijă de neamul evreilor şi de fericirea lor atunci când i-a încredințat lui domnia. Apoi a urat întregului popor mult noroc, iar fiului său, să aibă parte de o minte sănătoasă, dreaptă şi înzestrată cu toate virtuțile. După aceea a poruncit proorocului să se închine Domnului. Oamenii s-au culcat cu fața la pământ, s-au rugat lui Dumnezeu şi i-au mulțumit apoi lui David pentru toate binefacerile de care au avut parte în timpul domniei sale. în ziua următoare au închinat prinoase Domnului, aducând arderea de tot a o mie de viței şi la fel de mulți berbeci şi miei, iar ca jertfă de împăcare au înjunghiat mai multe mii de vite. O zi întreagă regele şi tot poporul s-au ospătat împreună, iar Solomon a fost uns încă o dată cu untdelemn sfânt şi proclamat rege. Mare Preot al întregului popor a fost ales Sadoc[3]. Apoi mulțimea l-a condus pe Solomon până la regescul lăcaş. L-au pus pe tronul tatălui său şi din ziua aceea i s-au supus de voie.

[2] Monede de aur sau argint greceşti ori ebraice, valorând patru drahme.
[3] Abiathar a fost îndepărtat din preoție de Solomon, fiindcă participase la ospățul dat de Adonias, f3când parte din tabăra potrivnică înscăunării lui *(Cartea a treia a Regilor,* II, 26-27).
421
CAPITOLUL XV
1. La scurtă vreme după aceea, David a căzut bolnav la pat din pricina bătrâneții şi, când a văzut că se apropia ceasul din urmă, l-a chemat la el pe Solomon şi i-a spus următoarele cuvinte: „Fiul meu, eu sunt acum silit de soartă să mă duc la părinții mei şi să pornesc pe drumul pe care trebuie să-l străbată toți cei ce trăiesc acum sau vor veni după noi, fără ca nimeni să se mai întoarcă vreodată pentru a afla ce s-a mai întâmplat în lumea asta după aceea. Dar, fiindcă mai sunt în viață şi moartea se apropie repede de mine, îți reamintesc încă o dată ceea ce ți-am spus mai înainte: te sfătuiesc să fii drept cu supuşii tăi şi evlavios față de Dumnezeu, care ți-a dăruit rangul de rege, şi să respecți legile sale, date de el prin intermediul lui Moise, fără să treci cu vederea încălcarea acestora, lăsându-te tentat de favoruri, de linguşeli, de alte pofte sau slăbiciuni sufleteşti. Pierzi indulgența lui Dumnezeu dacă nu-i asculți poruncile şi-ți înstrăinezi singur toate binefacerile şi binecuvântările sale. Câtă vreme te vei purta aşa cum se cuvine şi cum te îndemn eu s-o faci, sceptrul regesc va fi păstrat în familie şi nici o altă casă în afara noastră nu va mai domni asupra evreilor, în vecii vecilor. Aminteşte-ți de nelegiuirea comandantului suprem Ioab, care, mânat de invidie, a ucis două bune şi cinstite căpetenii ale oştirii israelite:

Abener, fiul lui Ner, şi Amessas, fiul lui Jetharsas. Răzbună moartea celor doi cum crezi tu de cuviinţă, căci Ioab a stat mai presus de puterile mele, fiind prea influent ca să-l pot pedepsi până acum. îţi recomand să-i ai în vedere mai ales pe fiii lui Berzelaeus Galaaditul, cărora să le arăţi toată cinstea şi grija, de dragul meu. îi voi răsplăti astfel pentru serviciile pe care mi le-a făcut tatăl lor, atunci când am fost silit de Abesalom să plec în surghiun. în schimb, pe Semei, fiul lui Geras, din seminţia lui Beniamin, care m-a împroşcat cu ocară în timpul fugii mele spre Parembolai, urmărindu-mă până la Iordan, unde a scăpat cu viaţă datorită mie, pedepseşte-l când vei găsi momentul potrivit!"

2. înfăţişând astfel pe îndelete fiului său toate lucrurile privitoare la domnie, la prieteni, ca şi la cei pe care i-a socotit demni să fie pedepsiţi, David s-a stins din viaţă la vârsta de şaptezeci de ani, după ce a domnit la Hebron asupra seminţiei lui Iuda şapte ani şi şase luni, iar la Hierosolyma, asupra ţării întregi, vreme de treizeci şi trei de ani. El a fost un bărbat deosebit, înzestrat cu toate virtuţile pe care trebuie să le aibă regele hărăzit să aducă bunăstare unui popor atât de numeros. Nimeni nu era mai viteaz decât el şi, când îşi conducea poporul la război, înfrunta primejdiile cel dintâi şi îşi îmbărbăta oştenii la împlinirea unor fapte vitejeşti şi strălucite pilde de eroism, nu prin ordine, aşa cum obişnuiesc unii stăpânitori. Cu privirile lui agere pătrundea şi desluşea repede atât lucrurile viitoare, cât şi pe cele în curs de desfăşurare, şi era chibzuit, blând, înţelegător faţă de cei loviţi de nenorociri, drept şi uman. El deţinea aşadar calităţile pe care şi le atribuie îndeobşte regii şi n-a abuzat niciodată de puterea lui, în afară de fapta lui privitoare la soţia lui Uriaş. în plus, el a lăsat în urma lui atâta avere cât n-a mai agonisit nici un alt rege al evreilor sau al altor popoare[1].

3. Fiul său Solomon i-a făcut o înmormântare fastuoasă la Hierosolyma şi, pe lângă toate ceremoniile care sunt respectate de obicei la funeraliile regilor, a îngropat cu el nenumărate bogăţii, mărimea lor putând fi lesne dedusă din următoarea întâmplare. La o mie trei sute de ani de la acest eveniment, Marele Preot Hyrcanus, împresurat de Antioh, căruia i se spunea cel Pios şi era fiul lui Demetetrius, s-a arătat dornic să-i dea o însemnată sumă de bani daca ridică asediul şi îşi retrăgea oastea. Deoarece nu dispunea de bani, el a deschis o încăpere a mormântului lui David, de unde a scos trei mii de talanţi, din care a dat o parte lui Antioh, şi astfel a scăpat de asediu, aşa cum vom arăta mai departe[2]. Mai târziu, după ce s-an scurs iarăşi mulţi ani, regele Herodes a deschis din nou o altă încăpere a mormântului, scoţând

..

[1] Cu urcarea pe tron a Iui Solomon şi cu moartea lui David se încheie şi *Cartea întâi a Cronicilor* sau *Paralipomena* I (cap. XXDC). [2]Cartea a XIII-a, cap. VIII, paragr. 3.

de acolo mari bogăţii[3]. Nici unul dintre ei n-a ajuns însă până la lăcaşul unde se aflau rămăşiţele regelui, care erau atât de bine ascunse în pământ încât oricine ar fi intrat în mormânt n-ar fi dat de urma lor. Dar spusele mele despre acest subiect mi se par deocamdată îndestulătoare.

CARTEA A VIII-A

[3] Despre violările mormântului lui David, pentru jefuirea bogăţiilor pe care le conţinea, a vorbit Flavius Josephus şi în *Războiul iudeilor împotriva romanilor.*

CONŢINUTUL CĂRŢII A VIII-A:

1. Felul cum Solomon a obţinut domnia şi şi-a ucis duşmanii.
2. Despre înţelepciunile, ştiinţa şi bogăţiile sale.
3. Cum a construit la Hierosolyma primul templu închinat Domnului.
4. Cum, după moartea lui Solomon, poporul s-a separat de fiul său Roboam şi zece triburi l-au ales rege pe Ieroboam, doar două triburi rămânându-i credincioase.
5. Cum Susak, regele egiptenilor, şi-a dus oastea împotriva Hierosolymei, a cucerit oraşul şi i-a dus comorile în Egipt.
6. Expediţia lui Ieroboam, regele israeliţilor, împotriva lui Abias, fiul lui Roboam, şi înfrângerea lui.
7. Cum aşa-numitul Basanes a stârpit neamul lui Ieroboam şi a pus mâna pe domnie, pe care a deţinut-o câtăva vreme.
8. Expediţia etiopienilor împotriva hierosolymitanilor, când regele lor era

Asanes, fiul lui Abias, şi pieirea oştirii duşmane.
9. Cum, după stârpirea neamului lui

Basanes, asupra israeliţilor a domnit Zamaras, apoi fiul său Achab.
10. Cum Adad, regele Damascului şi al Siriei, s-a luptat de două ori împotriva lui Achab şi a fost înfrânt.

11. Ammaniții şi moabiții, care i-au declarat război lui Iosaphat, regele Hierosolymei,
. au fost biruiți.
12. Cum Achab, pornind într-o expediție împotriva sirienilor, a fost înfrânt, căzând în luptă.
Cartea conține un interval de 163 de ani.

CAPITOLUL I
1. în cartea anterioară, l-am înfăţişat pe David şi destoinicia lui, câte binefaceri a adus concetățenilor săi, câte strălucite fapte războinice a săvârşit în lupte şi cum a murit la o vârstă înaintată. Fiul său Solomon era încă nespus de tânăr când a primit domnia, fiind proclamat rege al poporului de propriu-i părinte încă din timpul vieții', potrivit voinței lui Dumnezeu. La suirea pe tron, aşa cum se obişnuieşte la începutul unei ocârmuiri, întreaga mulțime i-a urat mult noroc şi toate să-i meargă din plin, treburile regatului să cunoască o mare înflorire, iar el să ajungă la adânci bătrâneți.
2. Dar Adonias, care pe când încă mai trăia tatăl său avusese de gând să pună mâna pe putere, s-a dus la Beersabe, mama regelui, i s-a închinat cu adânc respect şi, spunându-şi păsul atunci când a fost întrebat ce anume venise să-i ceară, a primit asigurarea că dorința îi va fi împlinită. Ea ştia bine că, ținând seama de vârsta pe care o avea şi de voința poporului, domnia i s-ar fi cuvenit lui. Dar, întrucât aceasta i-a revenit fiului ei, potrivit voinței Domnului, Adonias s-a arătat gata să i se supună şi să se împace cu situația de față. O ruga doar să intervină pe lângă fratele lui şi să-l convingă să i-o dea de soție pe Abisace, care dormise cu tatăl lor; datorită vârstei sale înaintate, David nu avusese legături de dragoste cu ea, astfel că rămăsese fecioară. Beersabe i-a făgăduit lui Adonias că, prin propria-i strădanie, nunta proiectată va avea loc; fratele lui îi va face cu dragă inimă această favoare, mai ales că stăruitoarea rugăminte venea chiar "in partea ei. Adonias a plecat legănat de speranța că va ajunge

Vreme de doi ani, Solomon a fost coregent, domnia lui fiindu-i aproape 'a fel de lungă ca a lui David (965-928 î.e.n.).

la căsătorie, iar mama lui Solomon s-a îndreptat spre fiul ei, ca să stea de vorbă despre cererea lui Adonias. Fiul însuşi i-a ieşit în întâmpinare, a îmbrățişat-o cu dragoste, a condus-o până la sala tronului şi s-a aşezat pe el, făcând mamei sale un semn să stea în dreapta lui. După ce a luat loc, Beersabe i-a zis: „Fiul meu, îndeplineşte-mi o singură rugăminte şi nu mi-o respinge făcând pe morocănosul şi pe urâciosul!" Solomon i-a poruncit să-i vorbească deschis (căci se cuvine să-i dea unei mame orice îi cere), după aceea a mustrat-o că nu era sigură de faptul că va face aşa cum doreşte ea, ci se teme că va fi refuzată. Atunci Beersabe l-a rugat pe Solomon să i-o dea de soție pe Abisace lui Adonias.
3. Cuprins de mânie la auzul acestor vorbe, regele şi-a lăsat mama să plece şi a zis că Adonias urmărea țeluri şi mai cutezătoare, ba chiar s-a mirat că nu-i pretinde şi domnia, ca frate mai mare, atunci când îi cerea să i-o dea de nevastă pe Abisace, printre prietenii săi puternici numărându-se comandantul de oaste Ioab şi Marele Preot Abiathar. L-a chemat numaidecât pe Banaias, comandantul gărzilor de corp, şi l-a trimis să-l omoare pe fratele său Adonias. Apoi l-a adus la el pe Marele Preot Abiathar şi i-a zis: „De pedeapsa cu moartea te salvează necazurile îndurate alături de tatăl meu şi Chivotul pe care, împreună cu el, l-ai adus la Hierosolyma. Pentru că l-ai urmat pe Adonias şi eşti susținătorul lui zelos, eu îți dau această pedeapsă potrivit căreia nu vei mai rămâne aici şi nu te vei mai arăta în fața ochilor mei, ci vei merge în patria ta, unde îți vei lucra moşia, şi astfel vei trăi până la sfârşitul vieții, fiindcă greşeala nu-ți îngăduie să mai rămâi în funcția pe care o ocupi acum!" Din pricina menționată mai sus, casa lui Ithamar a pierdut cinstea de a deține Marea Preoție, întocmai cum îi prezisese Dumnezeu lui Eli, bunicul lui Abiathar, anume că ea va reveni lui Sadoc din neamul Phinees. în răstimpul cât supremația preoțească i-a revenit casei lui Ithamar, care a şi păstrat-o, Eli fiind primul ei deținător, au rămas fără mare demnitate sacerdotală următorii: Boccias, fiul Marelui Preot Josephus; apoi fiul lui Boccias, Ioatham; fiul lui Ioatham, Maraioth; fiul acestuia, Arophaeus şi fiul lui Arophaeus, Achitob. Fiul lui Achitob a fost Sadoc, care a ajuns Mare Preot în timpul domniei lui David.
4. Auzind de moartea lui Adonias, comandantul de oaste Ioab s-a înspăimântat de-a binelea: fusese mai prieten cu el decât cu

L

regele Solomon. Mânat de primejdia care-l amenința, căci această înclinare a lui îl făcuse bănuitor, Ioab s-a refugiat la jertfelnic, încredințat că acolo va fi pus la adăpost de respectul regelui față de Dumnezeu. De îndată ce a aflat de la unii hotărârea luată de Ioab, Solomon l-a trimis pe Banaias la el, poruncindu-i să se înfățişeze la judecată, să-şi apere cauza. Ioab i-a zis însă că nu va părăsi cu nici un preț jertfelnicul, fiindcă preferă să moară în acel loc decât în altă parte. Când Banaias i-a comunicat regelui răspunsul, Solomon i-a cerut să-i împlinească dorința şi să-i taie capul pe loc, pedepsind astfel pieirea celor doi comandanți de oşti, pe care el îi ucisese mişeleşte. Apoi să-i îngroape trupul, pentru ca păcatul să se răsfrângă asupra neamului acestuia, el şi tatăl său rămânând neatinşi de moartea lui Ioab. Banaias a executat misiunea ce-i fusese încredințată şi a fost numit comandant suprem al oştirii, Sadoc rămânând singurul Mare Preot pus de rege în locul lui Abiathar.
5. Apoi Solomon i-a cerut lui Semei să-şi facă o casă în Hierosolyma şi să locuiască în permanență acolo, fără a cuteza să treacă dincolo de pârâul Chedron. Dacă nu va urma întocmai această poruncă, el va primi pedeapsa cu moartea. Nu s-a mulțumit doar cu marea lui amenințare, ci l-a pus să se lege şi prin jurământ că-i va asculta porunca, făcându-l să-şi părăsească locul de baştină şi să se mute în Hierosolyma. Trecuseră între timp trei ani, când a primit vestea că doi dintre robii săi fugiseră, îndrep-tându-se spre Gitta, aşa că s-a grăbit să-i readucă înapoi. După ce a aflat că el se întorsese împreună cu aceştia şi încălcase astfel porunca, fără să țină seamă de legământul său față de Dumnezeu, regele s-a indignat şi, chemându-l la el, i-a zis: „Oare n-ai jurat să nu te desparți nicicând de mine şi să te duci în alt oraş? Nu vei scăpa de pedeapsa ce ți se cuvine pentru sperjur, ca şi pentru batjocoririle aduse părintelui meu, silit să fugă în surghiun, primindu-ți răsplata pentru nelegiuirile tale! Află, aşadar, om ticălos, că zadamică-i bucuria răufăcătorilor că n-au fost pedepsiți pe loc şi că întotdeauna, chiar şi când se cred la adăpost de sancțiuni, vina lor sporeşte şi osânda devine şi mai mare decât in cazul când le-ar fi venit în momentul înfăptuirii crimei!" La Porunca regelui, Banaias l-a ucis pe Semei.

CAPITOLUL II

1. Când şi-a întărit astfel domnia prin înlăturarea vrăjmaşilor săi, Solomon a luat-o de soție pe fiica Faraonului[1], regele Egiptului, a consolidat zidurile Hierosolymei, făcându-le să fie mai mari şi mai trainice decât înainte, iar în cârmuirea țării a păstrat o pace deplină. Tinerețea nu-l împiedica nici să se pună în slujba dreptății şi a respectării legilor, nici să-şi amintească mereu de sfaturile pe care le primise de la tatăl său cu limbă de moarte. El se purta la fel ca un om matur şi plin de chibzuință, dovedind o bună înțelegere a tuturor lucrurilor. Solomon a hotărât să plece la Hebron şi pe jertfelnicul de aramă, făurit de Moise, a închinat jertfe Domnului, aducându-i arderi de tot o mie de victime. în felul acesta el a arătat că-l cinstea mult pe Dumnezeu. în noaptea următoare, Domnul i s-a arătat în somn şi i-a poruncit să-i spună ce răsplată pretinde pentru pilda lui de evlavie .Solomon i-a cerut ceea ce era mai frumos şi mai bun, fiind oferit cu multă plăcere de Dumnezeu, căci aducea cel mai mare folos omului. El n-a pretins să-i dea nici aur, nici argint, nici alte avuții pe care şi le-ar fi dorit îndeobşte un tânăr (căci dintre darurile Domnului, numai acestea sunt socotite cele mai prețioase de majoritatea oamenilor), ci i-a zis următoarele: „Dă-mi, Doamne, o minte sănătoasă şi o gândire înțeleaptă, ca să împart adevărul şi dreptatea când sunt chemat să judec poporul!" Această rugăminte i-a plăcut mult lui Dumnezeu, care i-a dat lui Solomon şi lucrurile nerâvnite de el, precum bogăție,glorie, izbândă asupra vrăjmaşilor şi, mai presus de toate, pricepere şi înțelepciune, atâta cât n-a mai avut nici un rege şi nici un alt om. De îndată ce a aflat aceasta de la Dumnezeu, Solomon s-a sculat din patul său şi s-a întors la Hierosolyma, unde a dus numeroase jertfe înaintea Tabernacolului, ospătându-şi toți supuşii.
2. în zilele acelea i-a fost dat să judece o pricină încurcată, a cărei dezlegare părea de negăsit. Cauza supusă dezbaterii mi s-a părut demnă de a fi descrisă pe larg, pentru ca cititorul să-şi

[1] Suveran din Dinastia 21 (tanită), aparținând Regatului Târziu.

dea seama cât de grea a fost găsirea soluției, iar cei aflați într-o situație asemănătoare să poată lua ca pildă agerimea cu care regele a izbutit să se descurce în ițele disputei. Au venit în fața lui Solomon două femei desfrânate, dintre care una, socotindu-se nedreptățită de cealaltă, i-a spus următoarele: „O, rege, eu locuiesc împreună cu dânsa în aceeaşi încăpere. întâmplarea a făcut ca amândouă să aducem pe lume în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră câte un băiat. Dar în a treia zi femeia a adormit peste fiul ei şi l-a strivit, apoi mi-a luat pe ascuns fiul

de la sân şi, în vreme ce dormeam adânc, a strecurat în brațele mele pruncul mort. Dimineața, când am vrut să-mi duc copilul la sân, să-l alăptez, nu l-am mai găsit pe al meu, ci l-am văzut pe fiul ei mort, zăcând alături. Că lucrurile stau într-adevăr aşa, am stabilit prin cercetări amănunțite. De aceea îmi cer copilul înapoi şi, întrucât ea nu vrea să mi-l dea, am venit la tine, stăpâne, să-ți cer ajutorul. Fiindcă eram numai noi două şi nu se teme de nimeni, care s-o dea de gol, ea tăgăduieşte fapta cu încăpățânare şi obrăznicie!" După ce femeia a vorbit astfel, regele a întrebat-o pe cealaltă ce avea de obiectat. Aceasta a negat că ar fi făcut ceea ce i se impută şi a susținut că fiul ei mai trăia, dar cel al reclamantei sale murise. Deoarece nimeni nu s-a putut pronunța asupra verdictului şi toți îşi băteau capul, străduindu-se ca nişte orbi să dezlege taina, regele a fost singurul care a găsit soluția. Solomon a cerut să fie adus pruncul viu şi pruncul mort şi a chemat un oştean din garda personală, căruia i-a poruncit să-şi scoată sabia din teacă şi să taie amândoi copiii în părți egale, urmând ca fiecare mamă să primească o jumătate atât din cel viu, cât şi din cel mort. De aceea, toată mulțimea care era de față a râs pe ascuns de hotărârea regelui ca de o copilărie. între timp, însă, mama adevărată a strigat, cerând în gura mare să nu se facă una ca asta, ci mai degrabă să i se dea celeilalte femei copilul său, căci ea va fi mulțumită că-l vedea viu, chiar dacă era al alteia. Cealaltă mamă s-a arătat dispusă să-şi vadă fiul tăiat în două, fiindcă vroia să-i pricinuiască mamei adevărate chinuri cumplite. Dându-şi seama din cuvintele amândurora de adevăratele lor simțăminte, regele a spus că pruncul aparținea celei care strigase (căci ea era adevărata mamă); pe cealaltă femeie a pedepsit-o pentru răutatea ei, întrucât, după ce-şi omorâse propriul copil, dorea să vadă cum moare şi cel născut de prietena ei. Poporul a văzut în această judecată o mare dovadă
^

şi adeverire a înțelepciunii şi agerimii regelui lor; de atunci încolo, toți i-au dat ascultare, căci era înzestrat cu o chibzuință dumnezeiască.
3. Căpeteniile militare erau totodată şi dregătorii unui întreg teritoriu. In fruntea ținutului Efraim se afla Ures, iar în regiunea Bethleem, Dioclerus. Meleagul Dora şi tot țărmul mării se supuneau lui Aminadab, căsătorit cu o fiică a lui Solomon. Marea câmpie[2] şi regiunea care se întindea până la Iordan asculta de Banaias, fiul lui Achilus. Provinciile Galadis şi Gaulanitis, până la muntele Liban, pe suprafața cărora se găseau şaizeci de oraşe mari şi fortificate, erau cârmuite de Gabares. Achinadab, căsătorit aşijderea cu o fiică a lui Solomon, numită Basima, guverna întreaga Galilee până la Sidon. Maritimul meleag din preajma oraşului fenician Arke i-a revenit lui Banachates, iar lui Saphates, munții Itabyrion şi Cârmei, precum şi Galileea (până la fluviul Iordan). Peste tot ținutul acesta a mai venit un cârmuitor aparte. Căci Semeis a fost numit mai mare şi peste meleagul seminției lui Beniamin, iar Gabares, peste regiunea de dincolo de Iordan. Mai presus de ei a fost pus un guvernator aparte. Minunată a fost prosperitatea atinsă de norodul evreilor şi mai ales de seminția lui Iuda, toți lăsându-se atraşi de cultivarea ogoarelor şi de grija acordată pământului arabil. întrucât se bucurau de traiul paşnic şi erau cruțați de războaie şi tulburări civile, căci aveau parte de mult dorita libertate în faptele întreprinse de ei, fiecare îşi dădea întreaga osteneală să-şi sporească avuția, făcând-o şi mai prețioasă.
4. Regele avea însă şi alți ispravnici, aflați în fruntea tuturor ținuturilor siriene şi ale celorlalți străini de la fluviul Eufrat şi până în Egipt, adunând birurile de la noroadele din partea locului. Acestea trebuiau să procure zilnic pentru masa regelui şi ospețele sale câte treizeci de *korp* din cea mai bună făină de grâu, şaizeci de *kore* din preparate de făină, zece boi îngrăşați şi douăzeci de boi din cei ce păşteau iarbă şi douăzeci de miei îngrăşați. Pe lângă toate acestea, Solomon primea zilnic de la regii noroadelor străine sălbăticiuni vânate, cerbi, bivoli,păsări şi peşte. Numărul carelor

[2] Situată la hotarul dintre Galileea şi Samaria.
[3] *Kor* — măsură ebraică de cereale, 1 kor=10 bath; 1 bath=6 hin; 1 hin=12 log; 1 log=conținutul a şase coji de ouă.

lui Solomon era atât de mare încât avea patruzeci de mii de iesle pentru caii înhămați la care. Pe lângă asta, mai dispunea de douăsprezece mii de cai de călărie, jumătate dintre ei aflându-se la Hierosolyma, în preajma regelui, iar cealaltă jumătate era împrăştiată prin oraşele domneşti, care îi slujeau drept adăpost. Ispravnicii care se ocupau de aprovizionarea cămărilor regelui aveau grijă de nutrețul cailor, în orice loc l-ar fi însoțit pe rege. 5. Dumnezeu i-a dat lui Solomon atâta înțelepciune şi pricepere încât i-a depăşit pe oamenii din timpurile vechi şi nici măcar egiptenii, care îi întrec, zice-se, pe toți prin ştiința lor, nu se pot asemui cu el, regele dovedindu-se mai ager la minte decât ei. Prin prestigiul înțelepciunii sale s-a situat mai presus şi i-a depăşit chiar şi pe aceia dintre evreii din vremea lui care au devenit renumiți pentru chibzuință lor; nu voi trece sub tăcere numele acestora. Este vorba de Ethan şi Aeman, Chalkeus şi Dardan, fiii lui Emaon. Solomon a scris o mie şi cinci cărți de ode şi cântări, precum şi trei mii de pilde şi proverbe[4]. Fiecărui arbore în parte i-a închinat câte o parabolă, de la isop şi până la cedrul din Liban. A procedat la fel cu animalele de povară şi cu toate celelalte făpturi, ca şi cu cele ce trăiau în apă sau în văzduh[5]. N-a trecut cu vederea şi nu a lăsat necercetat nici un domeniu al naturii şi, firesc, despre toate a vorbit în termeni filosofici, dovedind că şi-a însuşit ştiința însuşirilor lor de căpătâi. Dumnezeu l-a învățat arta de a combate demonii şi priceperea de a-i vindeca pe oameni prin îndepărtarea lor. El a compus descântece pentru lecuirea bolii, lăsând chiar şi nişte invocații care alungau duhurile rele şi le împiedicau să se întoarcă. Această metodă de vindecare mai are încă mare trecere la noi. Am văzut, de pildă, cu ochii mei cum concetățeanul meu, numit Eleazar, i-a eliberat pe unii care fuseseră în puterea demonilor, de față fiind Vespasian,

fiii săi, tribunii şi alți războinici. Vindecarea s-a făcut în felul următor. El a apropiat de nasul celui stăpânit de demoni un inel în care era vârâtă una din rădăcinile folosite de Solomon în acest scop, l-a pus pe bolnav s-o adulmece, silind duhurile rele să iasă pe nări. Posedatul s-a prăbuşit la pământ şi a conjurat demonul să nu se mai întoarcă vreodată, a pomenit numele lui Solomon şi

[4] Aluzie la *Pildele lui Solomon* şi la *Ecclesiastul* (Kohelet).

[5] Vezi *Cartea a treia a Regilor,* IV, 32-33).

a recitat invocațiile compuse de el[6]. Vrând să-i convingă pe cei prezenți că a stat în puterea lui să facă acest lucru, Eleazar a pus în apropiere un păhărel plin cu apă sau un lighenaş şi a poruncit demonului ca, atunci când va ieşi din omul posedat, să-l răstoarne, asigurându-şi astfel privitorii că a părăsit bolnavul. Ceea ce s-a întâmplat aievea, şi astfel s-au adeverit înțelepciunea şi ştiința lui Solomon. Am găsit de cuviință să vorbesc despre aceste lucruri ca să ştie toată lumea cât de mare a fost înțelepciunea lui şi cât de mult l-a îndrăgit Domnul, nimănui dintre cei luminați de soare nerămânându-i străine deosebitele lui virtuți în orice domeniu.

6. Când Hiram, regele tyrienilor, a aflat că Solomon s-a urcat pe tronul părintesc, a fost cuprins de bucurie (căci David îi fusese bun prieten) şi i-a trimis prin solii săi urări de bine şi felicitări pentru norocul de acum. Iar Solomon i-a trimis următoarea scrisoare:

SOLOMON CĂTRE REGELE HIRAM,

„Cum ştii şi tu, tatăl meu avea de gând să înalțe un templu închinat Domnului, dar războaiele şi repetatele sale expediții l-au împiedicat să-şi îndeplinească planul. Căci el n-a încetat să se lupte cu duşmanii săi până ce nu i-a constrâns pe toți să-i plătească tribut. în schimb, eu îi mulțumesc Domnului pentru pacea de care mă bucur acum şi, întrucât am destul răgaz pentru aşa ceva, vreau să-i construiesc lăcaşul lui Dumnezeu: eu îi voi fi făuritorul, aşa cum mi-a prezis tatăl meu. De aceea, te rog ca, împreună cu solii mei, să trimiți câțiva lucrători în Munții Liban, ca să doboare trunchiuri de cedri. La tăierea copacilor, sidonienii se pricep mult mai bine decât oamenii mei. Sunt gata să plătesc fiecărui lemnar simbria pe care o hotărăşti singur!"

7. Cum a citit această scrisoare, Hiram, încântat de sarcina pe care o primise, i-a trimis lui Solomon următorul răspuns:

REGELE HIRAM CĂTRE REGELE SOLOMON,

„Domnului i se cuvin laude pentru faptul că tatăl tău ți-a încredințat domnia ție, un bărbat înțelept şi înzestrat cu toate

[5] *Biblia* nu menționează faptul că Solomon a practicat exorcismul, dar lui i se atribuiau legendare puteri asupra spiritelor din aer şi din ape.

virtuțile. Cu dragă inimă voi transpune în faptă tot ce mi-ai cerut să fac prin scrisoarea ta. Voi pune să se doboare o puzderie de copaci, atât de cedru cu trunchi înalt, cât şi de chiparos, şi voi avea grijă ca oamenii mei să-i ducă până la mare, dându-le porunca să-i poarte cu plutele până la un loc de pe țărmul tău şi să-i descarce. Apoi oamenii tăi vor putea să-i ducă la Hierosolyma. Ia seama ca în schimbul lor să-mi trimiți grâne, de care ducem lipsă, noi, locuitorii unei insule."

8. Până astăzi s-au păstrat copiile acestor scrisori, nu numai în cărțile noastre[7], ci şi în cele ale tyrienilor. Cine vrea să le vadă îndeaproape, n-are decât să se roage de păstrătorii arhivelor publice din Tyr şi să se convingă singur că scrisorile reproduse de noi aici concordă cu cele de acolo. Fac aceste precizări fiindcă vreau ca cititorii mei să ştie că intenția mea a fost să scriu numai şi numai adevărul, ca să scap de învinuirea că am introdus în opera mea lucruri neverosimile de dragul amăgirii şi al desfătării oamenilor, pretinzând ca povestirea să se bucure de încrederea lor. Nu cer nici să mi se facă vreo concesie şi să fiu scutit de mustrări dacă mă abat de la adevăr în scrierea istoriei şi stăruitoarea mea rugăminte este ca nimeni să nu ia drept bună relatarea mea, câtă vreme ea nu poate fi confirmată prin dovezi sigure.

9. Când a primit scrisoarea de răspuns a regelui tyrienilor, Solomon i-a lăudat firea îndatoritoare şi bunăvoința şi, plin de recunoştință, a hotărât să-i trimită la rândul lui în fiecare an câte douăzeci de mii de *kore* de grâu şi tot atâția *bath* de untdelemn de măsline. Un *bath* cuprinde şaptezeci şi două de sextarii[8]. I-a oferit totodată şi aceeaşi cantitate de vin. După aceste prime semne, prieteşugul dintre Hiram şi Solomon a devenit tot mai mare şi şi-au jurat unul altuia că el va dăinui veşnic. Regele a poruncit să se recruteze din întregul popor treizeci de mii de lucrători, a căror corvoadă a căutat s-o facă mai uşoară printr-o înțeleaptă împărțire a lor. A stabilit, aşadar, ca zece mii dintre ei să doboare copacii din Munții Liban timp de o lună, apoi să se întoarcă acasă şi să se întremeze în următoarele două luni, până când ceilalți douăzeci de mii şi-au dus la capăt munca lor. La încheierea acestui *răgaz,* primii zece mii se vor întoarce, în a patra

[7] Vezi *Cartea a treia a Regilor,* V, 2-9.

8. Măsură pentru lichide — circa o jumătate de litru.

lună, la treabă. Adoram a fost numit să conducă întreaga corvoadă. Dintre locuitorii de obârşie străină, lăsați de David pentru muncile grele, şaptezeci de mii au fost puşi să care pietre şi alte materiale de construcție, iar optzeci de mii erau tăietori de pietre. Supraveghetorii ce urmăreau munca lor erau în număr de trei mii şi cinci sute. Ei au primit mai întâi sarcina să taie mari stane de piatră pentru temelia templului, să le îmbine sus în munți şi abia după aceea să le aducă în oraş. Această treabă era făcută nu numai de muncitorii băştinaşi, ci si de

meşterii trimişi de Hiram.

CAPITOLUL III

1. Solomon a început să zidească templul, în cel de-al patrulea an al domniei sale, în luna a doua, numită de macedoneni Artemision[1], iar de evrei Iyar, după cinci sute nouăzeci şi trei de ani[2] de la ieşirea israeliţilor din Egipt, după o mie şi douăzeci de ani de la strămutarea lui Abraham din Mesopotamia în Canaan şi după o mie patru sute şi patruzeci de ani de la potop. De la crearea lui Adam şi până în epoca în care Solomon şi-a construit templul s-au perindat, în total trei mii o sută şi doi ani. Atunci când Solomon s-a apucat să-şi înalţe templul, Hiram se afla în al unsprezecelea an al domniei sale[3] asupra Tyrului. De la întemeierea Tyrului şi până la clădirea templului trecuseră deja patru sute şi douăzeci de ani.

2. Regele a împlântat zdravăn, la o foarte mare adâncime în pământ, temeliile templului, făcute din durabilul material al pietrei, să reziste vitregiei timpului şi să se îngemăneze perfect cu solul, spre a constitui un temeinic sprijin pentru clădirea ce

[1] Corespunde lunii mai din calendarul romanic.

[2] *Cartea a treia a Regilor* (VI,1) reduce acest interval la 480 de ani.

[3] Adică în 958 î.e.n., anul urcării pe tron a lui Hiram fiind 969.

urma să se înalţe deasupra şi prin robusteţea suportului să susţină mai lesne nu numai impunătoarea clădire, ci şi frumoasele-i podoabe. Greutatea acestora nu urma să fie mai mică decât ansamblul construcţiei, care fusese concepută ca, în măreţia şi graţia ei, să fie înaltă şi întinsă. De la bază şi până la acoperiş, edificiul era făurit din marmură albă. înălţimea lui atingea şaizeci de coţi[4], tot atât cât măsura şi lungimea, lăţimea fiind de douăzeci de coţi. Deasupra se afla o zidire cu dimensiuni identice, astfel că întreaga înălţime a templului însuma o sută şi douăzeci de coţi. El era orientat spre răsărit. Pridvorul de dinainte avea, potrivit lăţimii edificiului, douăzeci de coţi în lungime, zece coţi în lăţime şi o sută şi douăzeci de coţi în înălţime. De jurul împrejurul templului se înălţau treizeci de case mai mici, care îl împrejmuiau pe dinafară şi, prin numărul şi strânsa lor alăturare, aveau menirea să ţină laolaltă construcţia. Ele erau făcute să dea din una în alta prin nişte uşi. Fiecare căsuţă avea cinci coţi în lăţime şi tot atâţia în lungime, atingând înălţimea de zece coţi. Deasupra lor s-a mai construit un rând, apoi încă un alt rând de încăperi, egale ca dimensiune şi număr, astfel încât toate, împreună cu catul de jos, să atingă înălţimea părţii inferioare a templului, fără ca zona lui superioară să fie înconjurată de vreun fel de încăperi. Acoperişul lor era făcut din lemn de cedru. Fiecare căsuţă avea propriul ei acoperiş, care nu se unea cu acoperişurile învecinate şi, în afara lor, întregul era ocrotit de un acoperiş comun, sprijinit de bârne deosebit de lungi, întinzându-se dintr-o parte în alta, astfel încât pereţii despărţitori se îmbinau strâns prin aceste lemne şi aveau o susţinere mai bună. Acoperişurile situate dedesuptul bârnelor erau făcute tot din lemn, fiind cioplite cu barda şi ferecate cu aur cizelat. în schimb, pereţii erau acoperiţi cu plăci din lemn de cedru cu pojghiţă aurită, astfel că interiorul templului revărsa o strălucire vie, privirile celor ce intrau rămânând orbite de splendoarea aurului, venită de pretutindeni. Templul era construit cu atâta meşteşug din pietre cioplite strâns şi armonios îmbinate între ele încât ochiul nu putea distinge urma maiului sau a unei alte unelte[5],

[4] Un cot evreiesc = 0,525 m.

[5] „Când s-a zidit templul, la zidirea lui au întrebuinţat pietre cioplite lucrate mai înainte. Aşa că nici ciocan, nici topor, nici altă unealtă de fier nu s-a auzit la zidirea lui" *(Cartea a treia a Regilor,* VI, 7). Conform unei credinţe orientale, fierul era socotit un metal impur, folosirea lui fiind interzisă.

ci îngemănările păreau a fi făcute dintr-o singură bucată, dând impresia că s-ar fi unit parcă de la sine prin folosirea sculelor. Pentru urcarea la caturile de sus, regele a născocit o scară spirală, împlântată în grosimea peretelui. Nu exista o poartă mare, orientată spre răsărit, ca la catul de jos, intrarea făcându-se doar prin uşiţe laterale. Nu numai înăuntru, ci şi în afară, templul avea bârne de cedru, legate între ele cu lanţuri grele, ca să dea întregului mai multă trăinicie şi putere.

3. Regele a împărţit Templul în două părţi: despărţitura din fund, măsurând douăzeci de coţi, a izolat-o ca pe un sanctuar; despărţitura din faţă, de patruzeci de coţi, a hărăzit-o cultului. în peretele care separa cele două despărţituri a făcut o uşă din lemn de cedru, împodobită cu mult aur şi gravuri în relief. înaintea ei a întins o draperie de pânză din inul cel mai fin şi mai moale, împodobită cu felurite flori de culoare purpurie, albastră ca stân-jenelul şi stacojie. Pentru sanctuar a făcut doi heruvimi din aur curat, care măsurau douăzeci de coţi în lungime şi tot atâţia în lăţime, înălţimea amândurora fiind de cinci coţi. Aripile fiecăruia aveau o întindere de cinci coţi. Heruvimii erau aşezaţi aproape unul de altul, deoarece câte o aripă a lor, desfăşurată, atingea peretele de miazăzi, respectiv peretele de miazănoapte al sanctuarului, cealaltă pereche de aripi strânse acoperea Chivotul sfânt, pus la mijloc. Dar cum arătau aceşti heruvimi, nimeni nu poate s-o spună sau să şi-o închipuie. Pardoseala templului era acoperită cu foiţă de aur. Poarta templului era astfel făcută încât să se potrivească cu înălţimea pereţilor şi atingea lăţimea de douăzeci de coţi, ea fiind aşijderea împodobită cu aur. Ca să scurtăm vorba, Solomon n-a lăsat nici o parte a templului, atât în exterior cât şi în interior, care să nu fie căptuşită cu aur. în afară de asta, poarta era ocrotită de o draperie, la fel ca partea dinăuntru. Poarta pridvorului nu era prevăzută cu aşa ceva[6].

4. Solomon i-a cerut regelui Hiram să-i trimită din Tyr pe meşterul cu numele Cheiramos, a cărui mamă se trăgea

din seminția Neftali (căci ea era din acest trib), tatăl său, Uriaş, fiind

[6] O amplă descriere a celui de-al doilea templu înălțat la Ierusalim după întoarcerea evreilor din captivitatea babiloniană a fost făcută de Flavius Josephus în *Războiul iudeilor împotriva romanilor,* V, 5 (Editura Hasefer, Bucureşti, 1991, p. 392-398).

440

de obârşie israelită. El era cel mai iscusit în oricare ştiință a făurarilor, deosebit de priceput îndeobşte în prelucrarea aurului, argintului şi a aramei: toate podoabele Templului care țineau de meşteşugul lui, potrivit voinței regelui, au fost înfăptuite de el. Pentru pridvorul sanctuarului, Cheiramos a făurit doi stâlpi de aramă cu o grosime de patru degete. Aceşti stâlpi aveau o înălțime de optsprezece coți, măsurând de jur împrejur douăsprezece degete. în vârful fiecărui stâlp a pus un creştet turnat în formă de crin, care atingea înălțimea de cinci coți şi avea deasupra o împletitură de aramă, din mlădițe de palmier, ca să acopere crinul. De jur împrejur atârnau două şiruri de rodii, două sute la număr. Stâlpul situat în partea dreaptă a pridvorului se numea Iachis, iar cel din partea stângă se chema Boaz.

5. Meşterul a turnat şi marea de aramă, sub forma unei emisfere. Această lucrare a primit numele de mare datorită mărimii sale. Marginea acestui bazin avea un diametru de zece coți, iar grosimea peretelui său era de un lat de palmă. Rezervorul se sprijinea la mijloc pe un soclu răsucit în zece spirale, având diametrul de un cot. De jur împrejur erau aşezate douăsprezece juninci cu fața spre cele patru vânturi, câte trei în direcția fiecărui vânt, şi spinările îndreptate spre interior, aşa că emisfera se proptea pe ele, potrivit adânciturii vasului. Aşa-zisa mare conținea trei mii de *bathuri.*

6. Cheiramos a făcut apoi zece postamente pătrate de aramă pentru lighenele de spălat. Fiecare dintre ele avea lungimea de cinci coți, lățimea de patru coți şi înălțimea de şase coți. Aceste postamente ale căror părți erau cizelate separat se asamblau în felul următor. în tot atâtea colțuri erau aşezate patru coloane pătrate între care tăblițele adaptate bazei postamentului pătrundeau în acelaşi timp. Acestea erau împărțite în trei, pe fiecare parte fiind înfățişat un munte. La poalele sale fusese gravat câte un leu, un taur sau un vultur. Colonetele aveau laturile cizelate şi împodobite la fel ca şi tăblițele. Toată lucrarea era aşezată pe patru roți, turnate din acelaşi metal, osia împreună cu spițele lor având diametrul de un cot şi jumătate. îți încântau privirea curbura roților şi felul cum spițele lor se împlântau perfect în arcuitele obezi: nu mai întâlneai nicăieri aşa ceva. Din colțurile superioare ale postamentului ieşeau patru suporturi de forma unor brațe de la umăr în sus, unde se afla o spirală pe care se proptea fundul

441

vasului de spălat. Acesta era sprijinit de gheare de vultur şi labe de leu, atât de bine adaptate la suporturi încât privitorii aveau impresia că se contopeau cu ele. între gheare se zăreau ramuri de palmier cizelate. Astfel arătau cele zece postamente. în afara lor, meşterul a mai făcut zece rotunde lighene de aramă ce se cheamă *cythrogaulos,* fiecare cuprinzând câte patruzeci de *choe.* Fiecare lighean avea o înălțime de patru coți, tot atâta măsurând şi marginea lui de la un capăt la celălalt. Toate aceste ligheane au fost puse pe postamentele ce se numesc *mechonoth.* Cinci lighene au fost puse în partea stângă a templului (adică spre miazănoapte) şi tot atâtea în partea dreaptă, aşadar spre miazăzi. Marea de aramă a fost aşezată tot în dreapta. Apoi, bazinele şi marea de aramă au fost umplute cu apă. Marea de aramă fusese făcută pentru ca să-şi spele în ea mâinile şi picioarele preoții care urcau la jertfelnic. Celelalte lighene slujeau la spălarea măruntaielor şi a picioarelor de vite aduse ardere de tot.

7. Meşterul a făurit apoi jertfelnicul cu lungimea de douăzeci de coți, tot atât cât lățimea şi înălțimea de zece coți, el fiind hărăzit arderilor de tot. I-a făcut şi cuvenitele vase, toate din aramă, oale şi lighene. Cheiramos a meşterit pentru jertfelnic cleşti şi cârlige, tot felul de scule lucrate din aramă şi frumos împodobite cu aur strălucitor. Regele a cerut să se facă o mulțime de mese, dintre care una era mare şi de aur, pe care se punea pâinea pentru Dumnezeu, precum şi alte multe mii, în diverse scopuri. Deasupra lor a aşezat ceşti şi pocale pentru libații, douăzeci de mii de aur şi patruzeci de mii de argint. Lor li s-au adăugat mii şi mii de candelabre, potrivit învățăturilor lui Moise. Unul dintre ele a fost adus în templu, unde trebuia să ardă şi ziua, aşa cum cerea legea. Masa cu pâine a aşezat-o în latura de miazănoapte a templului şi candelabrul în partea opusă, adică spre miazăzi. între amândouă se afla jertfelnicul de aur. Toate acestea se găseau în partea din față a templului, care măsura patruzeci de coți, în fața draperiei din dreptul sanctuarului unde urma să fie adus Chivotul.

8. Regele a avut grijă să se facă de asemenea ulcioare de vin, optzeci de mii la număr, precum şi cupe de aur, zece mii de aur şi douăzeci de mii de argint; aşijderea, tăblițe de aur, unde se aducea la altar lamura făinii de grâu, înmuiată cu untdelemn, optzeci de mii de bucăți, iar numărul celor de argint era de două

442

ori mai mare; în sfârşit, vase mari în care lamura făinii de grâu era amestecată cu untdelemn, şaisprezece mii fiind de aur şi de două ori mai multe, cele de argint. Lor li s-au adăugat măsurile pentru lamura făinii de grâu, douăzeci de mii de aur şi de două ori mai multe de argint, asemănătoare celor numite *hin* sau *assaron* de urmaşii lui Moise. Regele a înzestrat templul şi cu cădelnițe de aur pentru buna răspândire a miresmelor. Aidoma lor, erau alte cincisprezece mii de cădelnițe care aduceau focul de la jertfelnicul mare la jertfelnicul mic, în interiorul templului. Solomon a dăruit o mie de veşminte pentru Marii Preoți şi o mie de mantii lungi până la glezne, pieptare şi pietre prețioase. Dar diadema pe care Moise scrisese cândva numele lui Dumnezeu era una singură şi ea s-a păstrat până în zilele noastre. A făcut veşminte preoțeşti din cea mai fină pânză de in, împreună cu brâie de

purpură pentru fiecare, în număr de zece mii, precum şi două sute de mii de trâmbiţe, făurite la porunca lui Moise; două sute de mii era şi numărul veşmintelor din pânză fină de in pentru coriştii din rândul leviţilor; în sfârşit, a mai înjghebat şi patruzeci de mii de instrumente muzicale din *electrum*[1], pentru acompaniamentul cântărilor, numele acestora fiind *nabla* şi *cinyra. 9.* Toate acestea le-a înfăptuit Solomon, care nu şi-a drămuit cheltuielile, ci a arătat o mare dărnicie în înfrumuseţarea templului, împodobindu-l cu fast şi strălucire, ca un depunător în tezaurul lui Dumnezeu. De jur împrejurul templului a ridicat un zid numit in limba localnicilor *geision* , iar în cea a grecilor *thrinkos,* care avea înălţimea de trei coţi, pentru a împiedica mulţimea să pătrundă în el, devenind limpede că numai pentru preoţi intrarea era liberă. în afara acestui zid a construit un templu aparte de forma unui pătrat cu porticuri mari şi late şi porţi înalte larg deschise spre cele patru vânturi şi aurite pe dinafară. Acolo puteau să intre toţi oamenii care nu erau pângăriţi şi se supuneau legilor. Cuvintele nu se arătau în stare să descrie şi ochilor nu le venea să creadă cât de minunat era exteriorul acestui templu. [v]agauni mari în care privirile nu cutezau să coboare din pricina adâncimii lor, regele le-a astupat cu grămezi de pământ şi, facându-le să se ridice cu patru sute de coţi, ele au ajuns la nivelul

[7] După spusele lui Pliniu cel Bătrân *(Istoria naturala,* XXXIII, 80), acest wetal de culoarea chihlimbarului era un aliaj din trei părţi de aur şi o parte argint.

muntelui, unde a fost clădit templul. De aceea, împrejurimile sanctuarului egalau frumuseţea templului. Regele l-a înconjurat cu o dublă galerie susţinută de coloane care se sprijineau pe bucăţi de stâncă din partea locului, fiind acoperite cu lambriuri din lemn de cedru. Toate porţile templului au fost făcute din argint[8].

CAPITOLUL IV

1. Această lucrare, cuprinzând vasta şi frumoasa construcţie şi dotarea templului cu zestrea lui interioară, Solomon a desăvârşit-o în şapte ani şi a dovedit astfel nu numai uriaşa-i bogăţie, ci şi exemplara lui râvnă, întrucât ceea ce ar fi cerut durata unei vieţi omeneşti, el a împlinit într-un interval scurt în comparaţie cu măreţia sanctuarului. Apoi a trimis scrisori căpeteniilor de seminţii şi bătrânilor neamului evreu şi i-a chemat împreună cu întregul popor la Hierosolyma, ca să vadă cum arată templul şi să mute Chivotul sfânt înlăuntrul lui. După ce s-a răspândit ştirea ca toţi să se îndrepte spre Hierosolyma, oamenii au sosit acolo în luna a şaptea, pe care localnicii o numea Thişri, iar macedonenii îi zic Hyperberetaios[1]. în vremea aceea avea loc şi Sărbătoarea Corturilor, cea mai sfântă şi mai mare festivitate a evreilor. Atunci au fost luate Chivotul sfânt, împreună cu cortul făcut de Moise anume pentru el, dar şi obiectele de cult, şi au fost aduse în templu. în frunte păşea regele însuşi împreună cu poporul, mânând animalele de jertfă, precum şi leviţii care turnau pe drum libaţii şi sângele multor victime, arzând o imensă cantitate de

[8] *Biblia* nu pomeneşte de un al doilea templu, destinat poporului şi învecinat cu marele sanctuar rezervat exclusiv preoţilor.

[1] în calendarul romanic, octombrie, când evreii celebrează Sucot — Sărbătoarea Corturilor sau a Strângerii Roadelor, care în Israel durează opt zile şi în diaspora nouă zile.

aromate, astfel încât în întregul aer din jur se răspândiseră miresme dulci şi se împrăştiase vestea că Domnul pornise la drum şi, după părerea oamenilor, era gata să vină, spre a locui şi rămâne în casa recent construită şi închinată lui. Nici imnurile, nici corurile n-au încetat să răsune până ce alaiul a ajuns la templu, fără să dea semne de oboseală. în acest fel a fost adus Chivotul sfânt. Când urma ca el să fie introdus în sanctuar, restul mulţimii s-a tras deoparte, numai preoţii care l-au purtat aşezându-l în sanctuar între cei doi heruvimi. Aripile lor îl atingeau (fiindcă ele fuseseră făcute anume de meşter), ca să ocrotească Chivotul ca un cort sau ca o cupolă de templu. Chivotul sfânt nu conţinea nimic altceva în afara celor două table de piatră pe care erau săpate zece porunci, date lui Moise de Dumnezeu pe muntele Sinai. Candelabrul, masa de aur şi jertfelnicul de aur au fost puse în templu, în faţa sanctuarului, în acelaşi loc pe care îl ocupaseră odinioară în Tabernacol, pe ele aşezându-se numaidecât ofrandele. Dar altarul de aramă şi-a aflat locul înaintea intrării, în partea opusă ieşirii, astfel încât la deschiderea ei să apară în faţa ochilor ceremonia sacră şi marea bogăţie a jertfelor. Toate celelalte obiecte destinate cultului au fost puse în interiorul templului.

2. După ce preoţii care au orânduit lucrurile din preajma Chivotului sfânt au ieşit din sanctuar, dintr-o dată s-a lăsat asupra templului un nor gros, nu atât de dens şi doldora de ploaie ca în anotimpul iernii, ci molcuţ şi liniştit, şi o negură atât de deasă a acoperit ochii sacerdoţilor, încât ei nu s-au mai putut zări unul pe altul. în închipuirea şi cugetul tuturor s-a cuibărit gândul că Dumnezeu a coborât în templu, ales de El cu dragă inimă drept lăcaş. Aşa îşi spuneau aceştia în sinea lor. Atunci regele Solomon (care stătea pe un jilţ) s-a ridicat şi a dedicat Domnului următoarele cuvinte, socotindu-le potrivite cu natura divină şi pe propria lui măsură: „Iată, Doamne, că ai un veşnic lăcaş pe care singur ţi l-ai făurit din văzduh, aer, pământ şi mare, umplându-l acum în întregime, fără ca el să te poată adăposti în interiorul lui! Am clădit acest templu în numele tău, ca să-ţi aducem jertfe şi rugăciuni pe care să le înălţăm către tine, având convingerea că eşti de faţă şi nu i-ai părăsit pe ai tăi. Căci dacă le vezi pe toate şi le auzi pe toate, câtă vreme sălăşluieşti acum printre noi, te vei îngriji de ocrotirea tuturora şi-ţi vei vădi prezenţa în faţa oricui va

veni să te roage!" După ce a înălțat aceste vorbe spre Domnul, Solomon s-a adresat poporului şi i-a arătat puterea şi prevestirea lui Dumnezeu: i-a prezis tatălui său toate întâmplările viitoare, dintre care multe s-au şi înfăptuit, iar celelalte urmează să se împlinească; i-a dezvăluit nu numai că va avea un fiu, ci şi cum se va chema, numindu-l pe el drept ziditor al templului, pe care-l va înălța după moartea părintelui său. întrucât toți au văzut minunata adeverire a prezicerilor, Solomon i-a îndemnat să-l binecuvânteze pe Dumnezeu şi să nu se îndoiască de promisiunile pe care le-a făcut pentru fericirea lor, întărindu-şi credința prin ceea ce au văzut cu ochii lor.
3. După ce a spus acestea poporului, regele şi-a întors iarăşi privirea către templu şi, cu mâna dreaptă întinsă spre mulțime, a cuvântat astfel: „Oamenii nu sunt în stare să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru binefacerile pe care le-au primit de la el căci dvinitatea nu are nevoie de mulțumiri, fiind prea mare ca să primească o asemenea răsplată. Dar pentru că ne-ai aşezat, stăpâne, deasupra celorlalte făpturi, datori suntem să-ți proslăvim măreția şi să-ți aducem mulțumiri pentru ceea ce ai avut bunătatea să dărui casei mele şi poporului evreu. Cum am putea mai lesne să-ți îmblânzim mânia şi să atragem asupra noastră favoarea şi milostenia ta, decât prin cuvântul pe care-l sorbim din văzduh şi tot prin văzduh îl trimitem spre tine? Pentru binefacerea ta trebuie să-ți aduc fierbinți mulțumiri, mai întâi pentru tatăl meu, pe care l-ai ridicat în culmea gloriei din starea lui umilă, apoi pentru faptul că până în ziua de azi mi-ai îndeplinit toate făgăduielile tale. Te rog ca şi de-acum înainte să-mi dăruieşti ceea ce Dumnezeu oferă îndeobşte oamenilor pe care vrea să-i umple de noroc şi să te înduri să asiguri veşnica dăinuire a neamului meu, aşa cum i-ai promis tatălui meu, atât în timpul vieții, cât şi pe patul lui de moarte: anume, că domnia o vom păstra pentru noi, transmițându-se unui mare număr de urmaşi. De aceea îți cer să hărăzeşti copiilor mei virtutea care ți-e nespus de dragă. în genunchi te implor să-ți strămuți o parte din duh în templul acesta, ca să te simțim pe pământ, alături de noi. Deşi cerul, care are o mare adâncime, este un lăcaş prea mic să te cuprindă, cu atât mai puțin acest sancuiar, te rog să-l cruți de orice prădăciune duşmană şi să-l ocroteşti, păstrându-l ca pe un tezaur al tău. Dacă însă poporul va greşi cândva față de tine şi pentru păcatul săvârşit

L

vei trimite drept pedeapsă asupra lui seceta, molima ciumei sau altă plagă, încât singur să-şi dea seama că a încălcat legile sfinte, fugind după aceea în mare număr spre templu, spăşit, spre a-şi căuta scăparea — ascultă rugile lui, ca şi cum ai locui în sanctuar, îndură-te de el şi scapă-l de năpastă! Te rog să fii îndurător nu numai cu evreii căzuți în păcat, ci chiar şi cu cel ce vine la tine de la capătul lumii sau din oricare loc, dornic să ceară sprijinul tău, dându-i ajutorul cerut. Astfel va deveni limpede pentru toți că tu însuți ai vrut să înalți la noi acest templu, pentru ca nimeni să nu ne asemuiască cu cei lipsiți de omenie, nedrepți şi duşmănoşi cu străinii, ci că toți primim laolaltă ocrotirea şi sprijinul, mulțumită generozității tale!"
4. Aşa a cuvântat Solomon şi s-a aruncat cu fața la pământ stând într-o îndelungată rugăciune, apoi s-a ridicat şi s-a dus la jertfelnic. După ce a pus pentru ardere de tot numeroase victime, şi-a dat seama din cele mai strălucite semne că jertfele erau pe placul lui Dumnezeu. Din cer a pogorât o flacără şi, sub privirile tuturor, s-a prăvălit pe altar, răpind şi mistuind în întregime victimele. Din această vădită minune, pe care a văzut-o cu ochii lui, poporul a dedus că Dumnezeu şi-a dat consimțământul să locuiască în templu şi, cuprins de bucurie, s-a aruncat la pământ, să se închine Celui de Sus. Regele a început să-l proslăvească pe Dumnezeu şi şi-a îndemnat supuşii să facă acelaşi lucru, căci au avut dovada că Dumnezeu s-a arătat binvoitor, şi să-l roage pe El să le îndeplinească mereu propriile lor dorințe, să le păstreze cugetul curat şi ferit de toate păcatele şi să-şi vădească îndurarea, încurajându-i să ducă o viață călăuzită de dreptate, cinstirea divinității şi respectarea legilor date de Dumnezeu prin intermediul lui Moise. Doar aşa va cunoaşte neamul evreu deplina prosperitate şi va fi mai fericit decât spița tuturor celorlalți oameni. Totodată le-a amintit că avuțiile pe care le-au strâns până acum trebuie să şi le păstreze, ba chiar să le înmulțească. Să nu li se pară de ajuns că le-au dobândit prin evlavie şi dreptate, ci să aibă stăruitoarea grijă de a le asigura stabilitatea. Oamenii nu întâmpină mai mari greutăți la strângerea unei averi, decât la menținerea agoniselii lor şi la neînjosirea ei printr-un păcat.
5. După ce a vorbit astfel mulțimii, regele a împrăştiat adunarea, aducând mai întâi jertfe în numele său şi al tuturor evreilor: a înjunghiat, astfel, douăzeci de mii de viței şi o sută douăzeci

de mii de oi. Atunci a fost stropit pentru prima oară templul cu sângele victimelor şi toți evreii, împreună cu soțiile şi copiii lor, s-au ospătat din belşug. Apoi, prăznuind aşa-numita Sărbătoare a Corturilor, regele a petrecut împreună cu întregul popor în ospețe strălucite şi minunate de două ori câte şapte zile[2].
6. După ce s-au desfătat în această sărbătoare, fără să uite nici una din cucernicele lor îndatoriri față de Dumnezeu, şi şi-au luat rămas bun de la rege, s-au întors cu toții acasă, binecuvântându-şi mai întâi cârmuitorul prin osteneala căruia ei fuseseră înzestrați cu o minunată construcție, şi au adresat Domnului rugi fierbinți ca

Solomon să rămână cât mai multă vreme pe tronul regal. Făcând cale întoarsă, şi-au dat frâu liber bucuriei şi veseliei, au cântat imnuri de slavă Domnului, astfel încât întregul lor drum spre casă a fost o adevărată încântare, fără să-i simtă oboseala. Cei ce aduseseră Chivotul în sanctuar şi avuseseră prilejul să-i admire măreţia şi frumuseţea interioară, luând parte la marile jertfe şi prăznuiri, s-au întors şi ei în oraşul de baştină al fiecăruia. Dar, în timpul somnului său de noapte, regele a avut un vis în care Domnul însuşi a spus că i-a auzit rugăciunea şi vrea să ia templul sub pavăza lui, locuind mereu într-însul, dacă urmaşii lui şi întregul popor vor continua să meargă pe calea dreptăţii. Dacă va urma întocmai sfaturile părintelui său, l-a asigurat că mai întâi el însuşi va urca pe culmea fericirii şi a măreţiei neasemuite şi apoi din neamul său şi din seminţia lui Iuda va fi ales mereu regele întregii ţări. Dacă însă se va depărta de legile sale sau le va da uitării şi se va închina zeilor străini, El îl va smulge din rădăcini, încât nu va mai rămâne vreo urmă din propria-i familie şi de pieire nu vor scăpa nici măcar israeliţii. Prin războaie şi mari nenorociri îi va stârpi pe aceştfa şi-i va izgoni din ţara pe care a dat-o străbunilor lor, trimiţându-i în robie pe meleaguri străine. Templul înălţat acum va fi ars şi prădat de vrăjmaşi, iar oraşul va fi dărâmat de mâinile duşmane. Nenorocirile îndurate de evrei vor ajunge de pomină şi vor fi atât de cumplite, încât cu greu vor fi crezute aievea. Când popoarele vecine, care vor rămâne înmărmurite la auzul acestor nenorociri, vor întreba din curiozitate de ce i-a urât atât de mult pe evrei Dumnezeu, care odinioară le-a

[2] „Sfinţirea jertfelnicului a durat şapte zile, iar sărbătoare, alte şapte zile" *(Cartea a doua Paralipomena,* VII, 9).

dăruit cinstiri şi avuţii, atunci supravieţuitorii să le dea următorul răspuns: Drept pedeapsă pentru păcatele lor şi pentru încălcarea datinilor strămoşeşti. Că Dumnezeu i-a vorbit astfel lui Solomon în vis, avem mărturia Cărţilor sfinte[3].

CAPITOLUL V

1. După ce a zidit templul de-a lungul a şapte ani, cum am mai spus, Solomon a trecut la clădirea palatului său regal, pe care l-a terminat de-abia în treisprezece ani. N-a dovedit în această lucrare aceeaşi râvnă, ca în cazul templului. Făurirea lui într-un răstimp uimitor de scurt, având în vedere mărimea sanctuarului, se explică prin ajutorul lui Dumnezeu, căruia i-a şi fost închinat, el fiind cel ce l-a terminat în anii pe care i-am menţionat. Măreţia palatului nu se putea asemui cu cea a templului şi, deoarece materialele nu fuseseră strânse cu zel şi pregătite din vreme, ne-fiind o casă hărăzită Domnului, ci regilor, înălţarea lui a durat mai mult. Totuşi, construcţia era demnă de toată lauda şi grăitoare pentru bunăstarea ţării şi a regelui. Se cuvine să descriem, pe îndelete, cum era orânduit şi împărţit, pentru ca eventualii mei cititori să-şi facă o părere despre somptuozitatea lui.

2. Palatul era mare şi frumos, sprijinit pe numeroşi stâlpi şi destinat să primească poporul, care îşi spunea păsurile şi cerea să i se judece pricinile, fiind destul de încăpător să cuprindă mulţimea venită să i se facă dreptate. Avea lungimea de o sută de coţi, lăţimea de treizeci de coţi şi înălţimea de treizeci de coţi. Stâlpii de susţinere erau pătraţi, în întregime din lemn de cedru, în stil corintic, aidoma uşilor care aveau trei canaturi cizelate,

[3] Flavius Josephus a redat în stil indirect prevestitoarele vorbe adresate de Dumnezeu lui Solomon în vis, după sfinţirea şi închinarea templului din Ierusalim *(Cartea a treia a Regilor,* IX, 3-9).

slujind ca podoabă şi mijloc de apărare. Lângă clădirea principală, pe întreaga ei lăţime, se afla la mijloc o altă casă pătrată, lată de treizeci de coţi, stând faţă în faţă cu templul şi susţinută de coloane înalte. în interiorul ei era sala tronului magnific pe care se aşeza regele când judeca. Alături se înălţa încă o casă, hărăzită să slujească drept locuinţa reginei[1], precum şi alte încăperi pentru ospeţe sau pentru refacerea regelui după terminarea zilnicelor treburi de stat, toate fiind îmbrăcate în lemn de cedru. Aceste case erau construite din blocuri de stâncă de zece coţi, dar pereţii erau acoperiţi cu bucăţi de piatră cioplită şi costisitoare cu care sunt împodobite îndeobşte templele şi încrustate palatele regeşti de pe faţa pământului, fălindu-se cu nobleţea înfăţişării lor. Exterioarele clădirilor erau înfrumuseţate prin trei rânduri de coloane şi cu o a patra parte alcătuită din admirabile sculpturi ce întruchipau arbori şi felurite plante, pe care atârnau umbroase crengi şi frunze, toate lucrate cu atâta măiestrie, încât aveai impresia că se mişcă, ascunzând astfel piatra. Restul zidurilor până la acoperiş era acoperit cu tencuială şi cu tot felul de vopseli sau picturi. în afara acestora, Solomon a mai făurit clădiri unde putea să se dedea desfătărilor, de asemenea un foarte lung portic, situat într-un frumos loc al palatului, şi o fastuoasă sală pentru ospeţe şi petreceri, aurul strălucind pretutindeni. Aşijderea şi vasele folosite acolo: tot ceea ce întrebuinţau oaspeţii la mâncare şi băutură era numai din aur. Nu-i cu putinţă să descrii sau să redai măreţia şi diversitatea curţii regale: câte case mari avea şi câte mai mici, ce încăperi se aflau sub pământ sau prea îndepărtate ca să le vezi; cu atât mai puţin, cele mai frumoase locuri de contemplaţie şi dumbrăvile care încântau ochii sau puneau trupurile la adăpost de arşiţă, ferindu-le de ea. într-un cuvânt, întregul edificiu era închegat din piatră strălucitoare, lemn de cedru, aur şi argint. Faptul că şi acoperişul şi pereţii conţineau pietre încrustate cu aur, la fel de împodobite ca şi templul Domnului, dovedeşte acest lucru. Regele şi-a făcut şi un uriaş tron de fildeş, ca o tribună, numărând şase trepte. De fiecare parte erau câte doi lei şi tot atâţia deasupra tronului său. Pe locul unde se aşeza regele

[1] Solomon i-a făcut reginei o locuinţă aparte, în afara cetăţii lui David, pentru ca fiica faraonului să nu stea în Casa sfântă, în care a intrat Chivotul Domnului *(Cartea a doua Paralipomena,* VIII, 11).

450
erau întruchipate nişte mâini gata să-l primească pe rege, iar spătarul aducea cu o jumătate de taur cu spinarea înclinată, deopotrivă ferecată în aur.
3. Solomon a desăvârşit aceste construcţii în douăzeci de ani, fiindcă pentru înălţarea lor a primit de la Hiram, regele Tyrului, mult aur, iar argint şi mai din belşug, precum şi lemn de cedru, chiparos şi pin. La rândul lui, l-a răsplătit cu daruri bogate pe Hiram, oferindu-i în fiecare an grâu, vin şi untdelemn, de care insula unde locuia regele ducea mereu lipsă, aşa cum am spus mai înainte. în afară de asta, i-a dăruit şi nişte cetăţi din Galileea, douăzeci la număr, situate în vecinătatea Tyrului. Când Hiram s-a dus şi le-a cercetat, darul n-a fost pe placul lui; a trimis, aşadar, soli la Solomon ca să-i spună că el n-avea nevoie de aceste cetăţi şi de atunci acest ţinut s-a numit *Chabalon.* Căci în lumea feniciană *Chabalon* înseamnă „neplăcut". Regele Tyrienilor i-a trimis aşijderea lui Solomon subtile vorbe cu tâlc şi ghicitori, rugându-l să le dezlege şi să-i explice încâlcitul lor conţinut, înzestrat cu o minte foarte ascuţită şi înţeleaptă, regele nu s-a ferit de ele şi, după ce a biruit toate dificultăţile lor şi a înţeles ce urmăreau, le-a lămurit sensul. Cei doi regi sunt menţionaţi chiar şi de Menandru[2], care a tradus din limba feniciană în graiul elin arhivele tyrienilor, scriind următoarele: „După moartea lui Abibalos, urmaşul tronului a fost fiul său Hiram, care a domnit treizeci şi patru de ani, trăind până la cincizeci şi trei de ani. A construit aşa-zisul Dig mare, a închinat un stâlp de aur templului lui Zeus, apoi s-a dus în muntele ce se cheamă Liban, unde sub supravegherea lui au fost tăiaţi copaci pentru acoperişul templelor. A pus să se dărâme vechile temple şi a înălţat temple noi pentru Heracles[3] şi Astarte, cel al lui Heracles fiind clădit în luna Peritios[4]. A întreprins o expediţie împotriva jykeilor[5], fiindcă nu-i mai plăteau bir, şi, după ce i-a subjugat din nou, s-a întors acasă.

[2] Nu este vorba de celebrul poet dramatic grec Menandru (324-293 î.e.n.), creatorul comediei eline noi, ci de un istoric omonim.
[3] Templul lui Heracles din Tyr, descris de Herodot *(Istorii,* II, 44), era împodobit cu doi stâlpi: unul de aur şi altul din piatră de smarald, vechimea sanctuarului fiind de 2300 de ani, potrivit preoţilor locali. în Fenicia, Heracles era cunoscut sub numele de Melkart.
[4] Februarie, în calendarul romanic.
[5] Popor sirian.

L

451
în vremea aceea a trăit fiul cel mai mic al lui Abdemon, care s-a priceput să dezlege de fiecare dată dificilele ghicitori trimise de Solomon, regele Hierosolymei, lui Hiram şi să le găsească tâlcul." Ei sunt pomeniţi şi de Dios, prin următoarele cuvinte: „După moartea lui Abibalos, a domnit fiul săul Hiram, care a construit un dig în partea de răsărit a oraşului şi a mărit astfel cetatea[6]; a umplut cu pământ spaţiul care o separa de templul lui Zeus Olimpianul, situat de cealaltă parte, şi l-a unit cu oraşul, înzes-trându-l cu ofrande din aur. Apoi s-a suit pe muntele Liban, unde a tăiat copaci pentru înjghebarea templelor". Dios mai adaugă că Solomon, care domnea atunci în Hierosolyma, i-a trimis nişte ghicitori, cerându-i să trimită el însuşi cimiliturile sale, cu condiţia ca primitorul neînstare să dezlege enigmele să plătească trimi-ţătorului o amendă usturătoare. Hiram a acceptat condiţia şi, fiindcă n-a putut să tălmăcească ghicitoarea lui Solomon, a fost nevoit să plătească drept ispaşă o ăumă mare. Mai târziu, el a reuşit să găsească dezlegarea cu ajutorul lui Abdemon, bărbat tyrian, şi i-a trimis, la rândul lui, o altă ghicitoare lui Solomon. Acesta n-a reuşit s-o dezlege, aşa că a trebuit să-i dea lui Hiram o amendă substanţială. Informaţia o deţinem de la Dios.

CAPITOLUL VI

1. Când regele a văzut că zidurile Hierosolymei nu erau prevăzute cu turnuri de apărare (căci el socotea că oraşul avea nevoie de asemenea întărituri, pe măsura numelui său), regele a trecut la faptă şi a construit deasupra meterezelor foişoare mari.

[7] întrucât Tyrul fusese întemeiat pe o insulă stâncoasă din faţa litoralului fenician, Hiram i-a sporit suprafaţa, unind-o cu o insuliţă vecină, unde se afla probabil templul lui Zeus.

452
Apoi a întemeiat şi oraşe, care se numărau printre cele mai puternice din ţară, precum Asor, Magedo şi Gazară, situate în ţinutul filistenilor. împotriva celui de-al treilea, Faraonul, regele egiptenilor, a pornit o expediţie, l-a asediat, l-a luat cu asalt şi, după măcelărirea locuitorilor săi, l-a făcut una cu pământul, dăsuindu-l apoi fiicei sale, la nunta ei cu Solomon. Regele l-a înălţat din nou, deoarece natura însăşi întărise oraşul care aducea foloase la izbucnirea războiului, fiind făcut pentru vremuri de restrişte. Nu prea departe de Gazară a construit încă două oraşe, dintre care unul se numea Betchora, iar celălalt Baleth. în afara acestora, a mai înălţat şi alte oraşe, situate în locuri hărăzite să ofere desfătări şi delicii prin aerul lor curat, prin abundenţa fructelor văratice şi bogăţia izvoarelor lor. S-a dus apoi în deşertul ce se întindea mai sus de Siria şi a întemeiat acolo un mare oraş, aflat la două zile de mers faţă de Siria superioară, la o singură zi faţă de Eufrat şi la şase zile de drumeţie până la măreţul

Babilon. Ceea ce explică situarea oraşului atât de departe de meleagurile locuite ale Siriei este faptul că, dincolo de el, pământul nu mai are apă, fiind unicul loc unde se găsesc izvoare şi fântâni[1]. Regele a înconjurat oraşul cu ziduri puternice şi l-a numit Thadamor, cum se cheamă şi azi printre sirieni, dar grecii îi spun Palmyra.
2. Cu asemenea treburi s-a îndeletnicit regele Solomon. Pentru cei ce se întreabă de ce s-au numit Faraon toți regii Egiptului, de la Minaios[2], întemeietorul oraşului Memphis, care a trăit cu mult înainte de strămoşul nostru Abraham şi până la Solomon, într-un răstimp mai mare de o mie trei sute de ani, Faraoni che-mându-se şi cei ce au domnit după aceea, am găsit de cuviință să le înlătur neştiința şi să le explic adevăratul motiv. Faraon la egipteni înseamnă, de fapt, „rege". Socot că în tinerețe, regii s-au chemat altfel, dar la urcarea lor pe tron au adoptat acest nume, care în limba țării era acordat funcției lor. Aşa li s-a zis şi regilor din Alexandria, care au avut mai înainte alt nume, dar după urcarea pe tron s-au chemat la fel ca primul dintre ei, Ptolemeu.
[1] Oaza în jurul căreia a apărut oraşul caravanier din deşertul sirian, aşezat pe drumul comercial care unea Mediterana cu Mesopotamia.
Min sau Menes, primul faraon din dinastia 1, legendar fondator al statului [e]g'ptean (circa 3100 î.e.n.), neatestat de izvoarele arheologice şi identificat cu Narmer.
453
Asijderea, împărații romani, care la naştere s-au chemat într-un fel sau altul, şi-au luat obştescul titlu de Caesar, atribuit domniei şi demnității lor, renunțând cu totul la numele lor părintesc. Asta cred eu că l-a făcut pe Herodot din Halicarnas să-i numească la fel ca pe Minaios, întemeietorul Memfisului, pe cei trei sute şi treizeci de regi care au domnit în Egipt[3], fără să le menționeze numele: toți se cheamă, deopotrivă, Faraon. Dar de îndată ce s-a urcat pe tron o regină, a şi spus că se cheamă Nicaule[4], evident fiindcă toți regii bărbați au putut purta acelaşi nume, ceea ce nu se potrivea cu o femeie, de aceea i-a şi dat numele. în cronicile poporului meu am citit că după Faraonul care a fost socrul lui Solomon, nici un rege al egiptenilor n-a mai primit acest nume şi că femeia pomenită mai înainte, care l-a vizitat pe Solomon, este denumită regină atât a Egiptului, cât şi a Etiopiei. Despre dânsa voi vorbi mai pe larg după aceea. Am menționat aceste lucruri ca să arăt cum cronicile noastre concordă cu cele ale egiptenilor.
3. Regele Solomon s-a îndreptat apoi împotriva canaa-neenilor, neascultători, care locuiau de la muntele Liban şi până la oraşul Amathe, i-a adus sub puterea lui şi ca tribut i-a silit să-i fie slujitori la muncile de corvoadă, trimițându-i în fiecare an lucrători pentru cultivarea ogoarelor. Nici un evreu nu făcea atunci treburi de rob (nu era nevoie ca, de vreme ce Dumnezeu strânsese atâtea popoare sub jugul lor, ei să mai fie argați, când puteau să-i coboare pe supuşii lor la condiția de slujitori). Toți preferau să fie în slujba armelor şi să meargă la câmp aduşi de caii înhămați la carele de lupte, decât să îndure truda de rob. Peste canaaneenii pe care i-a luat în serviciul lui, Solomon a numit cinci sute şi cincizeci de ispravnici, să aibă grijă ca toți să se subordoneze poruncii regelui şi să-i facă apți şi iscusiți în muncile pe care trebuiau să le îndeplinească în numele lui.
4. Regele a construit numeroase corăbii în limanul egiptean, într-un loc de lângă Marea Roşie, aşa-zisul Gasiongabel, situat
[3] Dintre care optsprezece bărbați etiopieni şi o femeie băştinaşă. Vezi Herodot, *op. cit.,* II, 100.
[4] La Herodot (II, 100), ea se numeşte Nitocris, la fel ca şi legendara regină a Babilonului.
[5] Numele unor regine ale Egiptului din dinastia Lagizilor, purtat de câteva oraşe elenistice.
454
nu departe de oraşul Aelana, al cărui nume actual este Berenice[5]. Odinioară, acel ținut era în stăpânirea evreilor. Chiar şi această flotă a fost înjghebată prin dărnicia lui Hiram, regele tyrienilor, şi prin sprijinul lui nepregetat. I-a pus la îndemână sute de cârmaci şi corăbieri deprinşi să cutreiere marea, pe care Solomon i-a trimis împreună cu un vistiernic de-al său să navigheze până la Sophira, care azi se numeşte Țara Aurului (ea se află în India[6]), ca să-i aducă prețiosul metal. După ce au strâns patru sute de talanți de aur, ei s-au întors la regele evreu.
5. Femeia care domnea în Egipt şi în Etiopia şi năzuia după înțelepciune, remarcabilă şi în alte privințe, a auzit despre virtutea şi chibzuință lui Solomon, dorința ei arzătoare fiind să-l vadă cu ochii ei şi zile în şir să întrețină discuții privitoare la grijile ce-o bântuiau. Preocupată să-l cunoască personal şi nu pe calea faimei şi a zvonurilor (fiindcă cel ce se sprijină în întregime pe mărturia povestitorului îşi face îndeobşte o părere care poate fi greşită, adesea contrară adevărului), a hotărât să-l întâlnească pe Solomon cu scopul învederat de a-i pune la încercare înțelepciunea, înfățişând lucrurile care o puneau în încurcătură, cu rugămintea de a primi cuvenitele lămuriri. Regina a venit, aşadar, la Hierosolyma, însoțită de glorie mare şi multe avuții: în alaiul ei erau cămile încărcate cu aur, felurite mirodenii şi pietre prețioase. Regele şi-a primit vizitatoarea cu brațele deschise, şi-a plecat urechea la păsurile ei şi, cu agerimea minții sale, i-a priceput lesne necazurile, dând răspuns subtilelor întrebări mai repede decât era de aşteptat. Regina a rămas surprinsă de înțelepciunea lui Solomon când şi-a dat seama că ea nu numai că o întrecea pe a sa, ci se situa mai presus de faima ce o înconjura. I-a admirat mai ales palatul regal, pentru frumusețea şi măreția lui, şi nu mai puțin iscusita orânduire a clădirilor alăturate: căci şi în acestea se întrezărea marea înțelepciune a regelui. în mod aparte au încântat-o sala denumită „Pădurea Libanului" şi strălucirea meselor zilnice, iar bogăția mobilierului, ornamentelor şi veşmintelor purtate de slujitorii regelui, precum şi îndemânarea cu care îl slujeau, o umpleau de o uimire fără margini. N-au interesat-o în mai mică măsură nici jertfele închinate zi de zi lui Dumnezeu, asijderea grija şi râvna

L

[6] Autorul situează misteriosul El Dorado al lui Solomon pe coasta somaleză, [c]i pe cea indiană, fabulosul Ofir nefiind localizat nici până azi.

455

cu care slujeau preoţii şi leviţii. Văzând mereu aceste lucruri, regina a rămas atât de impresionată, încât n-a mai putut să se abţină şi şi-a mărturisit întreaga admiraţie. S-a dus la Solomon şi i-a arătat într-un discurs că aşteptările ei au fost întrecute în mare măsură, spunându-i următoarele:„O, rege, toate faimele larg răspândite, o dată ajunse la noi, atrag după ele o oarecare îndoială. Bogăţiile tale, pe care le ai, adică înţelepciunea şi prevederea, precum şi comorile cu care te-a înzestrat domnia, nu se dovedesc vorbe goale, iar faima nu este amăgitoare, ci rămâne în urma adevărului, căci propria-ţi fericire, văzută acum cu ochii mei, a răzbit până la mine mult ştirbită. Faima poate să ne farmece auzurile fără să înfăţişeze faptele aşa cum sunt ele, dar eu le-am văzut cu ochii mei şi le-am constatat la faţa locului. Aşa că veştile care au ajuns la urechile mele, oricât de minunate şi de neverosimile, sunt prea palide în comparaţie cu ceea ce-mi oferă privirile. Cred că au parte de fericire poporul evreu, slujitorii şi prietenii tăi, cărora le e dat să-ţi vadă zilnic chipul şi să-ţi asculte vorbele înţelepte. Lăudat fie Domnul, care îndrăgeşte atât de mult această ţară şi pe locuitorii ei, lăsând ca tu să fii regele lor!"

6. Pentru ospitalitatea cu care a primit-o, regina şi-a arătat recunoştinţa faţă de Solomon nu numai prin vorbe, ci şi-a vădit preţuirea faţă de înţelepciunea lui şi prin daruri. Astfel, i-a dat nu numai douăzeci de talanţi de aur, ci şi o sumedenie de mirodenii şi de pietre preţioase. Cică tot de la această femeie a primit în dar rădăcina balsamilor, copăcei[7] care cresc şi azi pe la noi. La rândul lui, Solomon i-a adus daruri multe, potrivit dorinţelor pe care şi le-a exprimat. N-a refuzat să-i dea nimic din ceea ce i-a cerut şi s-a grăbit să-i ofere de la sine orice ar fi râvnit să obţină, dovedindu-şi astfel firea generoasă. După ce a adus daruri şi Solomon i-a urmat pilda, regina egiptenilor şi a etiopienilor, despre care am vorbit mai sus, s-a întors în patria[8] ei.

[7] Sucul lor, în contact cu aerul, devine răşină. Balsamul a fost foarte preţuit în antichitate pentru aroma plăcută şi pentru virtuţile lui medicinale.

[8] Sfârşitul domniei lui Solomon coincide cu înscăunarea lui Seşonk sau Sişak, primul faraon din Dinastia a 22-a, libiana (947-720 î.e.n.), Dinastia a 25-a, etiopiana, cârmuind Egiptul mai târziu (745-650 î.e.n.). Hatşepsut, unica regină a Egiptului (1504-l48 2 î.e.n.), în calitate de regentă, în numele suveranului minor

456

CAPITOLUL VII

1. Regele a primit atunci din aşa-numita Ţară a Aurului pietre preţioase şi lemn de pin, întrebuinţat la facerea balustradelor pentru templul Domnului şi palatul regelui şi la făurirea instrumentelor muzicale, precum chitara şi nabla, cu care leviţii îşi acompaniau imnurile lor închinate lui Dumnezeu. Ca frumuseţe şi mărime, ele le întreceau pe cele ce fuseseră aduse mai înainte sau erau folosite în zilele acelea. Nimănui n-o să-i vină să creadă că lemnul de pin de atunci este acelaşi cu cel care se cheamă astăzi aşa, primind acest nume din partea negustorilor, ca să stârnească admiraţia cumpărătorilor. Căci el semăna cu lemnul de smochin, doar că era mai alb şi mai strălucitor. Am socotit necesar să fac aceste precizări pentru ca mintea omenească să cunoască lucrurile limpede şi la momentul potrivit şi nimeni să nu se îndoiască de adevărata natură a lemnului de pin, întrebuinţat de rege.

2. Şase sute şi şaizeci şi şase de talanţi cântărea aurul primit anual de Solomon, fără să mai punem la socoteală cel pe care el însuşi îl cumpăra de la negustori şi cel oferit în dar de către căpeteniile de ţinuturi sau regii Arabiei. A întrebuinţat acest aur la făurirea a două sute de paveze, câte şase sute de sicii măsurând fiecare pavăză în parte. A mai făcut trei sute de scuturi care cântăreau trei mine de aur. Aceste scuturi le-a atârnat în sala denumită „Pădurea Libanului". Până şi pocalele folosite la banchete erau făurite cu multă măiestrie din aur şi pietre preţioase, celelalte vase fiind făcute în întregime din aur. Nimeni nu era dornic să cumpere sau să vândă argint. în aşa-numita Mare Tarsiş, Solomon avea un mare număr de corăbii prin care trimitea popoarelor de pe ţărmurile sale felurite mărfuri; în schimbul lor, regelui i se aduceau aur, argint, fildeş, robi etiopieni şi maimuţe. Pentru

Tutmes III, a întreprins o expediţie în Ţara Punt (pe coasta Africii răsăritene) ca să aducă mirodenii de care egiptenii duceau lipsă. *Biblia* vorbeşte însă de regina din Saba, stat din Peninsula Arabiei (pe teritoriul Yemenului actual). Regatul Saba [s]-a constituit abia în secolul VIII î.e.n., cunoscând ulterior o mare înflorire. Regi sau regine sabaite au existat probabil şi înainte de înfiinţarea puternicului stat teocratic, a cărui prosperitate se baza pe exportul de plante aromate.

457

ca să se ducă şi să se întoarcă, corăbiile trebuiau să călătorească timp de trei ani.

3. Faima virtuţii şi înţelepciunii lui Solomon a sporit şi s-a răspândit în ţinuturile situate de jur împrejur, şi pretutindeni regii, care nu aveau prea mare încredere în vorbe, ardeau de nerăbdare să-l vadă, căutând să-i atragă bunăvoinţa prin darurile lor deosebite. Aceştia îi trimiteau vase din aur şi argint, veşminte de purpură, multe feluri de mirodenii, cai şi care, precum şi catâri pentru poveri mari, prin puterea şi frumuseţea cărqra sperau să-l mulţumească pe Solomon. Pe această cale, carele şi caii aflaţi deja în stăpânirea lui s-au înmulţit, numărul

carelor crescând cu patru sute (mai înainte avusese el însuşi o mie), iar cel al cailor, cu două mii (mai înainte avusese douăzeci de mii de telegari). Caii fuseseră instruiţi să se distingă prin aspectul şi viteza lor, de aceea semenii lor nu puteau să le stea alături nici în privinţa frumuseţii, nici în cea a iuţelii, ci doar ei se dovedeau mai arătoşi decât toţi şi mai rapizi. La aceasta se adăuga şi distincţia celor care îi încălecau, tineri în floarea vârstei, cu înfăţişare plăcută şi mult mai înalţi la statură decât cei de o seamă cu ei, purtând plete lungi şi tunici de purpură tyriană. Zi de zi îşi pudrau părul cu pulbere aurie, astfel încât creştetele lor năpădite de razele soarelui revărsau strălucirea aurului. Regele i-a înzestrat cu arcuri şi arme şi, înconjurat de ei, obişnuia să iasă din oraş înveşmântat în alb şi mânându-şi singur carul. Se îndrepta spre un loc situat la două *shoine* distanţă de Hierosolyma, care se numea Etham, fiind bogat în grădini încântătoare şi în izvoare. Cu acest alai minunat ieşea regele la plimbare.
4. întrucât Solomon îşi orienta suprafireasca înţelepciune şi râvnă în toate direcţiile, fiind mare iubitor de frumos, el s-a arătat grijuliu şi faţă de starea drumurilor, iar pe cele care duceau la regescul oraş Hierosolyma le-a pavat cu piatră neagră[1], ca să facă mai plăcută drumeţia călătorilor şi să-şi dovedească bogăţia şi măreţia puterii sale. Şi-a împărţit carele şi le-a distribuit astfel ca fiecărui oraş să-i revină un număr oarecare dintre ele, puţine fiind cele pe care le-a păstrat pentru folosul său. Pe acestea, Solomon le-a numit Oraşe-cu-care. A adus în Hierosolyma atâta

[1] Cu bazalt din preajma Arnonului, fluviu care-i despărţea pe moabiţi de amoriţi.

458

argint încât putea să se ia la întrecere cu pietrele şi în câmpiile Iudeei a plantat cedri, nemaintâlniţi până atunci, şi sicomori. De la negustorii egipteni cumpăra cu şase sute de drahme care cu doi cai, pe care le trimitea în dar regilor din Siria şi de dincolo de Eufrat. 5. După ce a devenit cel mai vestit rege dintre toţi regii şi cel mai îndrăgit de Dumnezeu, prin înţelepciunea şi bogăţiile lui întrecându-i pe cei ce fuseseră cârmuitorii evreilor, Solomon n-a perseverat în purtarea sa până la capăt, ci s-a înstrăinat de datinile strămoşeşti, astfel că sfârşitul lui n-a semănat cu propria-i viaţă. Pătimaşa iubire a nevestelor şi lipsa de măsură în dragoste l-au făcut să nu se mai mulţumească cu femeile localnice, ci s-a nuntit şi cu cele de alt neam: sidoniene, tyriene, ammanite şi idumeene, încălcând legea lui Moise, care interzicea căsătoriile cu străinele. De dragul nevestelor lui, a început totodată să se închine idolilor acestora. De aceea, Legiuitorul n-a privit cu ochi buni şi a avertizat că nuntirile cu femeile străine nu erau îngăduite, ca nu cumva evreii să se lase atraşi de riturile din afară şi să le părăsească pe cele străbune, de dragul cinstirii idolilor acestora, încetând să se mai închine lui Dumnezeu. Prins în ameţitorul vârtej al plăcerilor, Solomon n-a ţinut seamă de acest lucru. în afara fiicei lui Faraon, el a mai avut şapte sute de soţii şi trei sute de concubine. Patima l-a făcut să ajungă la cheremul lor şi să le adopte obiceiurile, socotind că pentru a da dovada marii sale iubiri, era necesar să treacă la credinţa din ţara lor natală. Datorită vârstei înaintate şi faptului că judecata lui era prea slabă ca să-i readucă în memorie orânduielile strămoşilor, a uitat să se mai închine Dumnezeului propriu, cinstindu-i pe idolii nevestelor sale. Solomon păcătuise şi mai înainte şi se abătuse de la litera legilor când a modelat junincile de aramă puse în jurul soclului de la ofranda adusă templului, denumită Marea de aramă, aşijderea când a făurit statuile leilor din preajma tronului său (căci nu mai avea nevoie să facă chipuri cioplite). După ce a avut în faţă frumoasa şi înălţătoarea pildă a virtuţii şi gloriei tatălui său, care au fost lăsate fiului ca răsplată a desăvârşitei devoţiuni faţă de Dumnezeu, după ce acesta i-a apărut de două ori în somn şi l-a îndemnat să meargă pe urmele paşilor părinteşti, Solomon s-a abătut de la drumul drept, moartea lui fiind lipsită de glorie. S-a [lv]it şi un prooroc trimis de Dumnezeu, care l-a înştiinţat că nelegiuirea lui a ieşit la iveală, spunându-i că n-o să se mai bucure

i^

459

mult de faptele sale. Domnia nu-i va fi răpită câtă vreme mai trăia, deoarece Domnul făgăduise să-l facă urmaşul lui David. După ce va muri, pedeapsa se va abate asupra fiului său, chiar dacă nu întregul popor i se va arăta necredincios căci zece seminţii îi vor contesta puterea şi doar celelalte două vor rămâne supuse nepotului lui David, de dragul bunicului, pe care Domnul l-a iubit, şi de dragul Hierosolymei, unde el plănuise să-i închine un jertfelnic.
6. La auzul acestor prevestiri, Solomon a fost cuprins de-o durere amarnică şi sufletul său s-a tulburat la gândul că toate lucrurile bune care îl făcuseră fericit se vor schimba în nenorociri. N-a trecut multă vreme de la aflarea veştilor aduse de prooroc până când Dumnezeu i-a scos în cale un duşman, cu numele de Ader; pricina duşmăniei acestuia decurgea din împrejurările următoare. El fusese un copil din neamul idumeenilor, care avea obârşie regească. Atunci când Ioab, comandantul oştirii lui David, a supus Idumeea şi vreme de şase luni i-a măcelărit pe toţi bărbaţii în stare să mânuiască armele, el a fost singurul care a izbutit să fugă, ducându-se la Faraon, regele Egiptului. Acesta s-a arătat bucuros să-l găzduiască, i-a dăruit casă şi pământ care să-i asigure hrana zilnică, apoi, după ce a ajuns bărbat, i-a devenit atât de drag, încât i-a dat-o în căsătorie pe sora soţiei sale, numită Taphine. Fiul care i s-a născut a fost crescut împreună cu copiii lui Faraon. Când a aflat în Egipt de moartea lui David, cât şi de cea a lui Ioab, Ader s-a dus la Faraon, cerându-i să-i dea voie să se întoarcă în ţara lui. Faraon l-a întrebat dacă ducea lipsă de ceva, ori a suferit o nedreptate, încât avea motiv să-l părăsească.

Multă vreme Ader a stăruit să-l roage adesea pe rege, dar fără nici un folos, aşa că s-a hotărât să rămână. Dar când treburile lui Solomon au început să meargă prost ca urmare a păcatelor sale pomenite mai înainte, care stârniseră mânia lui Dumnezeu, Faraon i-a permis, în sfârşit, lui Ader să se întoarcă în Idumeea. Aici a încercat zadarnic să ridice ţara împotriva lui Solomon (căci ea avea o puternică garnizoană, care ar fi înăbuşit numaidecât orice mişcare de dezrobire). De aceea, Ader s-a dus în Siria. Acolo s-a întâlnit cu un oarecare Raazar, care fugise de la stăpânul său, regele Adrazar din Sophene, şi prin jafurile sale tulbura liniştea ţării. A făcut legământ de prietenie cu această căpetenie şi, plecând cu banda lui de hoţi, a cucerit o parte a Siriei
460
si s-a proclamat rege. Chiar din timpul când el a făcut incursiuni în ţinuturile israeliţilor, pe care le-a prădat şi pustiit. Astfel a devenit Ader o pacoste pentru evrei.
■ 7. împotriva lui Solomon s-a mai ridicat şi un om din acelaşi neam cu el, Ieroboam, fiul lui Nabataeus, care, încrezător într-o proorocire primită cândva, trăgea nădejde să ajungă rege el însuşi. Rămas orfan de tată pe când era copil, fusese crescut de mama lui. Prin purtarea lui curajoasă şi nobilă, i-a atras atenţia lui Solomon, care l-a pus dregător peste lucrătorii de corvoadă atunci când zidurile din jurul Hierosolymei au fost întărite. El şi-a îndeplinit cu atâta râvnă funcţia, încât regele l-a preţuit şi lăudat, numindu-l drept răsplată căpetenia tribului lui Iosif. Cu prilejul despre care vorbim acum, tocmai când părăsea Hierosolyma, Ieroboam a întâlnit un prooroc din Silo, numit Achias. El l-a salutat, l-a dus alături de drum într-un câmp, unde nu se afla altcineva în afara lor, şi-a rupt mantia în douăsprezece bucăţi şi, poruncindu-i lui Ieroboam să ia zece dintre ele, i-a zis: „Potrivit făgăduinţei pe care i-a făcut-o lui David, Dumnezeu vrea să sfârtece regatul lui Solomon şi să-i dea fiului său un trib, împreună cu cel învecinat, iar ţie să ţi le ofere pe celelalte zece, fiindcă Solomon a căzut în mare păcat, trecând cu totul de partea idolilor la care se închină nevestele sale. Acum, deoarece cunoşti motivul pentru care Domnul şi-a schimbat atitudinea faţă de Solomon, pune-te în slujba dreptăţii şi respectă legile, căci doar pentru evlavia şi credinţa ta în Dumnezeu ţi se încredinţează înalta funcţie pe care a primit-o cândva David!"
8. Tânăr înflăcărat şi pus pe fapte mari, Ieroboam n-a mai cunoscut astâmpărul după ce a auzit vorbele proorocului. De îndată ce şi-a ocupat postul, el şi-a amintit de ceea ce îi prezisese Achias şi a început să aţâţe poporul să se ridice împotriva lui Solomon şi, în urma unei răscoale, să aducă domnia în mâinile sale. Când a aflat ce anume urmăreşte şi unelteşte dregătorul său, Solomon s-a hotărât să-l prindă şi să-l omoare. Cunoscând din vreme intenţia lui, Ieroboam a fugit la Susak, regele egiptenilor, unde a rămas până la moartea lui Solomon, ca să nu păţească nici un rău, urmând ca tronul să-i revină lui. Dar Solomon s-a stins din viaţă la adânci bătrâneţi, după ce a domnit optzeci de ani[1] şi

[1] Flavius Josephus dublează numărul anilor de domnie ai lui Solomon (9*55—928 î.eji.), care n-a atins o vârstă atât de înaintată.

461
a atins vârsta de 94 de ani, fiind înmormântat la Hierosolyma. A fost cel mai norocos, mai bogat şi mai înţelept dintre toţi regii, cu singura vină că la bătrâneţe a greşit, lăsându-se târât în păcat de nevestele sale. Despre aceste lucruri şi despre ponoasele pe care le-au avut de tras evreii de pe urma lor, vom mai avea ocazia să vorbim şi cu alte prilejuri.

CAPITOLUL VIII

1. După moartea lui Solomon, al cărui urmaş la tron a fost fiul său Roboam, mama lui fiind o femeie ammanită, cu numele de Nooma, căpeteniile poporului au şi trimis soli în Egipt, ca să-l cheme pe Ieroboam. El a venit în oraşul Sicima, unde sosise între timp Roboam; era dorinţa lui să se înfăţişeze singur ca rege în faţa israeliţilor adunaţi acolo. Căpeteniile, împreună cu Ieroboam, l-au rugat să le uşureze corvezile şi să fie mai clement decât părintele său. Ei au îndurat cu greu jugul lui; purtându-se mai îngăduitor, îl vor sluji cu mai mult devotament dacă se arată milostiv, în loc să-i constrângă prin frică. Roboam le-a zis că le va da răspunsul peste trei zile, ceea ce a stârnit bănuiala că nu vrea să-şi plece urechea numaidecât la cererile lor. După părerea lor, în tinereţe mintea omenească era mai înclinată spre bunătate şi omenie. Au socotit un semn bun faptul că le-a cerut un răgaz de gândire şi nu i-a respins din capul locului.
2. Convocându-i pe prietenii tatălui său, Roboam i-a întrebat ce răspuns trebuie să dea el poporului. Cum era de aşteptat din partea unor bărbaţi bine intenţionaţi, care cunoşteau îndeaproape firea mulţimii, bătrânii l-au sfătuit să se poarte prietenos cu poporul, să-i vorbească cu blândeţe şi să fie ceva mai îngăduitor decât obişnuiesc să se arate regii. Pe această cale el va câştiga favoarea mulţimii, căci, prin felul lor de a fi, supuşii nu-i iubesc decât pe regii binevoitori şi care îi tratează de la egal la egal.
462
Roboam a refuzat să primească sfatul lor util, dacă nu pentru orice prilej, barem pentru cel de acum, când urma să fie ales rege. Cred că Dumnezeu l-a făcut şi pe el să respingă ceea ce era în interesul lui. Roboam i-a chemat în schimb pe tinerii care fuseseră crescuţi împreună cu el, le-a înfăţişat sfatul dat de bătrâni şi le-a cerut să-i spună propria lor părere. Fiindcă nici tinereţea şi nici Dumnezeu nu le îngăduia să vadă lucrurile mai bine, ei l-au sfătuit să răspundă poporului că degetul lui mic e mai gros decât mijlocul tatălui său; dacă în timpul domniei lui Solomon, mulţimea a simţit cumva apăsarea robiei, mai greu şi mai apăsător va fi jugul pe care-l va purta de-acum înainte şi, dacă dânsul a mustrat-o cu harapnicele, el însuşi o va pedepsi cu ajutorul scorpionilor. Sfatul lor a fost pe placul regelui, care a socotit că răspunsul era mai potrivit cu demnitatea lui de suveran. A treia zi, când

poporul s-a adunat să-l asculte şi toţi erau nerăbdători să audă spusele regelui, convinşi că vorbele sale vor fi blânde şi pline de omenie, în răspunsul lui Roboam a lepădat sfatul prietenilor vârstnici, adoptând părerea celor tineri. Aceasta era dorinţa lui Dumnezeu, pentru ca să se adeverească cele prezise de Achias.
3. Cuvintele lui Roboam au lovit ca o sabie în poporul care, la auzul vorbelor sale, a rămas înmărmurit, de parcă urma să fie supus caznelor. După aceea, toţi au fost cuprinşi de indignare şi, într-un singur glas, au strigat că de azi înainte nu vor să mai aibă legătură cu David şi cu urmaşii lui şi, adăugând că nu-i lasă decât templul, fiindcă fusese clădit de părintele său, l-au ameninţat pe Roboam că-l părăsesc. Ei au fost atât de furioşi şi de porniţi împotriva lui, încât atunci când regele li l-a trimis pe Adoram, căpetenia peste strânsul dărilor, ca să-i potolească pe răzvrătiţi şi să le ceară iertare dacă spusele sale au fost pline de cutezanţă tinerească şi prea aspre, aceştia nici nu l-au lăsat să cuvânteze, ci l-au omorât, aruncând pietre asupra lui. Când a văzut una ca asta, Roboam şi-a zis că pot să-l lovească şi pe el pietrele care l-au ucis pe dregătorul său şi, temându-se să nu i se întâmple vreo nenorocire, s-a urcat degrabă în carul său şi a fugit la Hierosolyma. Seminţia lui Iuda şi cea a lui Beniamin l-au ales rege pe el, dar restul poporului s-a despărţit de neamul lui David, proclamându-l rege pe Ieroboam. Roboam, fiul lui Solomon, a chemat să vină la adunare cele două triburi care îi rămăseseră credincioase şi din
^

rândurile lor a înjghebat o oaste de o sută optzeci de mii de luptători aleşi şi s-a pregătit să pornească împotriva lui Ieroboam şi a poporului, silindu-l prin forţa armelor să i se supună. A fost împiedicat să pornească în expediţie printr-un prooroc trimis de Dumnezeu (care i-a spus că nu se cădea să poarte război cu cei din neamul lui, mai ales că Domnul fusese cel ce hotărâse scindarea poporului), aşa că Roboam n-a mai pornit la drum. Intenţionez ca mai întâi să vorbesc despre ce a întreprins Ieroboam şi abia după aceea să înfăţişez faptele lui Roboam, regele celor două seminţii. Aceasta va fi ordinea respectată în întreaga noastră istorie[1].
4. Ieroboam şi-a construit atunci în oraşul Sichim un palat regal şi a locuit într-însul; s-a îngrijit apoi să-şi mai înalţe unul în oraşul numit Phanuel. Deoarece nu mai era mult până la Sărbătoarea Corturilor, şi-a zis în sinea lui: dacă poporul se va duce la Hierosolyma să se închine Domnului, prăznuirea va avea loc acolo şi poate că, ademenită de strălucirea templului şi a slujbelor divine, mulţimea se va căi, se va întoarce la regele de mai înainte şi-l va părăsi, viaţa lui fiind pusă în mare primejdie. Şi-a întocmit, aşadar, următorul plan. A făcut doi viţei şi a construit pentru ei două capişti, una în oraşul Bethel, cealaltă în Dan (situat lângă izvoarele Iordanului mic). în fiecare din sus-zisele oraşe a pus câte un viţel de aur. Ieroboam a întrunit cele zece seminţii peste care domnea şi la adunare a ţinut următorul discurs: „Bărbaţi înrudiţi prin seminţiile noastre, cred că nu vi-e străin faptul că Dumnezeu se află în orice loc şi că nu întâlneşti nici un meleag unde să nu fie de faţă, căci El ascultă pretutindeni rugile închinătorilor săi. Aşa stând lucrurile, eu nu vreau să vă silesc să străbateţi un drum lung până la oraşul potrivnic Hierosolyma, spre a îngenunchea înaintea Lui. Templul acela a fost construit tot de un om. Ca atare, am făcut şi eu doi viţei din aur, în numele lui Dumnezeu, închinându-l pe unul oraşului Bethel, iar pe celălalt oraşului Dan, pentru ca fiecare să se ducă spre cel mai apropiat de casa lui, ca să se roage Domnului. Din
Ca urmare a dezmembrării statului unificat, din pricina disensiunilor dintre triburi, Flavius Josephus înfăţişează paralel şirul suveranilor din Regatul Israel (928-724 î.e.n.) şi al celor din Regatul Iudeii (928-586 î.e.n.), semnalând delimitările şi interferenţele ambelor state înrudite, care s-au scindat în detrimentul lor.

rândurile voastre, voi numi preoţi şi leviţi, încât să nu mai aveţi nevoie de seminţia lui Levi şi de urmaşii lui Aaron. Cel ce simte dorinţa să fie preot n-are decât să jertfească Domnului un viţel si un berbec, la fel cum a făcut şi cel dintâi preot, Aaron!" Prin aceste vorbe, Ieroboam a înşelat poporul, îndemnându-l să se lepede de credinţa strămoşească şi să-i încalce legile. Aceasta a însemnat pentru evrei începutul nenorocirilor şi pricina pentru care au fost ei biruiţi de popoare străine şi duşi în captivitate. Dar despre asta vom povesti la momentul potrivit.
5. în luna a şaptea, când avea loc sărbătoarea, Ieroboam a vrut s-o prăznuiască la Bethel, în acelaşi timp cu cele două seminţii din Hierosolyma; a înălţat, aşadar, înaintea viţelului un jertfelnic, spre care a urcat împreună cu preoţii, el însuşi fiind Mare Preot[2]. Dar, în clipa când se pregătea, în văzul mulţimii, să pună pe jertfelnic victima pentru arderea de tot, ca trimis al Domnului a venit de la Hierosolyma un prooroc, ce se numea Jadon; s-a aşezat în mijlocul poporului şi, cu faţa spre jertfelnic, ca să fie auzit mai bine de rege, a cuvântat astfel: „Domnul îţi prevesteşte prin mine că din neamul lui David se va naşte un om, numit Iosias[3], care va jertfi deasupra ta pe preoţii mincinoşi ai vremii acesteia, arzând peste tine oasele lor de înşelători, amăgitori şi nelegiuiţi. Pentru convingerea celor de faţă că aşa vor decurge lucrurile, voi prezice semnul faptelor ce se vor petrece curând. Acest jertfelnic se va despica şi toată grăsimea victimelor aflate pe el se va scurge în ţărână!" Vorbele rostite de prooroc au stârnit mânia lui Ieroboam, care a întins mâna spre el, poruncind să fie prins. Dar mâna întinsă a înlemnit pe neaşteptate şi n-a mai putut să şi-o tragă înapoi, fiind cuprinsă de o toropeală vecină cu moartea. în scurtă vreme s-a despicat şi jertfelnicul şi tot ce se afla deasupra s-a împrăştiat, aşa cum prezisese proorocul. Când s-a convins că omul spusese adevărul şi suflul divin îi inspirase prezicerile, regele l-a
[2] Ieroboam I, primul suveran al Regatului Israel (928-907 î.e.n.), a căutat să se delimiteze de Iudeea vecină nu numai politic, ci şi religios, interzicând supuşilor săi pelerinajul la Ierusalim, şi a încurajat cultul taurului. încercarea lui de a întruni în persoana lui monarhia şi demnitatea sacerdotală supremă este în spiritul tradiţiei orientale.
Suveran din perioada târzie a Regatului Iudeu, Iosia (640—609 î.e.n.) a desfiinţat sanctuarele şi cuiburile de idolatrie din provincie. Despre

domnia lui va fi vorba în Cartea a X-a, cap. IV.

L

465

implorat să intervină pe lângă Dumnezeu, să-i înzdrăvenească mâna dreaptă. Proorocul l-a rugat pe Domnul să îndeplinească dorinţa regelui. Când a văzut că mâna i-a revenit la starea ei firească, Ieroboam s-a bucurat şi l-a poftit să prânzească cu el. Jadon i-a răspuns că nu cutează să intre în casa lui, nici să mănânce pâine sau să bea apă în acest oraş, întrucât Dumnezeu însuşi îi interzisese acest lucru. I-a spus că n-avea voie nici măcar să se întoarcă pe drumul pe care venise, la întoarcere urmând să aleagă altă cale. Regele a rămas mirat de cumpătarea proorocului dar l-a îngrijorat soarta acestuia, temându-se să nu-l pândească vreo nenorocire.

CAPITOLUL IX

1. în oraş trăia pe atunci un bătrân ticălos, fals profet, pe care Ieroboam îl preţuia nespus de mult, de vreme ce spunea numai lucruri plăcute, amăgindu-l în felul acesta. El stătea ţintuit la pat, deoarece era sleit de puteri din pricina vârstei înaintate. Când fiii săi i-au povestit despre proorocul venit de la Hierosolyma, despre semnele minunilor şi felul cum, rugându-l pe Dumnezeu, care înţepenise mâna dreaptă a lui Ieroboam, aceasta s-a îndreptat iarăşi, bătrânul s-a temut că străinul va dobândi o mai mare trecere în faţa regelui decât o avea el, bucurându-se de o deplină cinstire. A poruncit fiilor săi să pună numaidecât şaua pe asin, fiindcă voia să plece la drum. Aceştia i-au îndeplinit porunca pe loc, iar el a încălecat şi a pornit pe urmele proorocului, aflându-l pe drumeţ sub un stejar înalt şi umbros, unde se odihnea. Mai întâi l-a salutat, apoi l-a dojenit că nu trecuse pe la el să-i ceară găzduire. Când Jadon i-a răspuns că Dumnezeu îi interzisese să se lase ospătat de vreunul din locuitorii oraşului, bătrânul i-a zis: „Sunt sigur că Dumnezeu nu ţi-a interzis să iei masa la mine, căci şi eu sunt

466

prooroc şi-l cinstesc în aceeaşi măsură. M-a trimis adineaori la tine, să te aduc oaspete în casa mea!" Jadon l-a crezut pe mincinos şi s-a întors din drum. în vreme ce stătea la masă într-o plăcută conversaţie cu gazda, Domnul i s-a arătat lui Jadon şi i-a spus că, întrucât nu s-a supus poruncii sale, îl va pedepsi aspru, arătându-i şi cum va face acest lucru. I-a spus că, la întoarcere, va întâlni pe drum un leu, care îl va ucide, aşadar nu-şi va găsi odihna veşnică în mormântul strămoşilor săi. După părerea mea, Dumnezeu a vrut să se întâmple aşa, pentru ca Ieroboam să nu se încreadă în vorbele lui Jadon, socotindu-le minciună sfruntată. Pe drumul său de întoarcere la Hierosolyma, Jadon s-a întâlnit cu un leu, care l-a smuls din şaua animalului său de povară şi l-a omorât. N-a făcut însă nici un rău asinului. S-a aşezat lângă leşul proorocului şi l-a păzit până când nişte drumeţi l-au văzut şi, reîntorşi în oraş, l-au vestit pe falsul profet. Acesta şi-a trimis fiii să aducă leşul în oraş şi l-a îngropat acolo cu mare cinste. A cerut apoi feciorilor săi ca, după ce va muri el însuşi, să-l pună în acelaşi mormânt, asigurându-i că toate prezicerile lui Jadon privitoare la oraş, jertfelnic, preoţi şi falşii profeţi, se vor adeveri cândva. După moarte nu va mai îndura injurii dacă va fi înmormântat alături de Jadon şi oasele sale vor rămâne neatinse, neputând fi deosebite de cele ale proorocului. De îndată ce a adus cuvenitele cinstirii lui Jadon şi le-a transmis fiilor săi ultima dorinţă, rău şi nelegiuit cum era, s-a dus la Ieroboam şi i-a zis: „Cum de ai rămas atât de tulburat de vorbele smintitului acela?" Când regele i-a povestit ce a păţit cu mâna lui la jertfelnic şi l-a numit pe Jadon drept un adevărat şi mare prooroc al Domnului, a început cu şiretenie şi perfidie să-i clatine convingerile, punând sub semnul îndoielii verosimilitatea faptelor în care judecata lui credea. S-a străduit să-l convingă pe rege că mâna lui a înţepenit vlăguită de oboseală, deoarece cărase jertfele, dar, după ce s-a odihnit puţin, ea şi-a revenit de la sine. Jertfelnicul s-a despicat fiindcă era proaspăt construit şi, sub povara victimelor multe şi mari, n-a mai rezistat şi a crăpat în două. Bătrânul i-a anunţat apoi că autorul minunilor prevestitoare murise sfâşiat de un leu, ceea ce dovedea că nu era un prooroc adevărat. Prin aceste vorbe l-a convins pe rege şi a atras pe calea nelegiuirii cugetul său, care se îndepărtase tot mai mult de Dumnezeu, precum şi de faptele sfinte şi drepte. îl sfida pe Domnul şi-l batjocorea într-atât încât

^

467

zi de zi căuta să-l întâmpine cu o nouă ticăloşie, mai mare şi mai respingătoare. Ceea ce am spus până acum despre Ieroboam mi se pare îndestulător.

CAPITOLUL X

1. Roboam, fiul lui Solomon, care, aşa cum am arătat mai înainte, domnea peste două seminţii, a întărit sau a construit următoarele oraşe mari: Bethleem, Etame, Thecoe, Bethsura, Socho, Odollam, Ipan, Marissa, Zipha, Adoraim, Lachis, Azeca, Saraim, Elom şi Hebron. Ele au fost înălţate mai întâi în seminţia lui Iuda. Dar el a construit apoi oraşe mari şi în seminţia lui Beniamin, le-a fortificat şi a instalat pretutindeni garnizoane şi

comandanţi aparte, toate fiind înzestrate din belşug cu provizii de grâu, untdelemn şi alte mijloace de trai, precum şi cu scuturi şi suliţe pentru multe mii de războinici. La Hierosolyma s-au strâns în preajma lui Roboam preoţii şi leviţii din toate ţinuturile israeliţilor, împreună cu oamenii din popor care rămăseseră buni şi drepţi. Aceştia şi-au părăsit oraşele de baştină ca să-l poată cinsti după datină pe Dumnezeu în Hierosolyma: nu era pe placul lor să se închine zilnic viţeilor de aur, cum le cerea Ieroboam. Timp de trei ani, aceştia au sporit puterea lui Roboam. După ce se căsătorise mai înainte cu o rudă de-a lui, care i-a dăruit trei copii, el s-a însurat cu o altă rudă, numită Machane, fiica Thamarei, avându-l ca părinte pe Abesalom. Aceasta i-a născut un fiu ce se chema Abias. Şi de la celelalte soţii a avut Roboam mai mulţi copii, dar cel mai mult a iubit-o pe Machane. în total, soţiile sale legitime au fost în număr de optsprezece, iar concubinele, în număr de treizeci. De la acestea s-a ales cu douăzeci şi opt de fii şi şaizeci de fete. Ca urmaş al său, l-a ales pe Abias, fiul lui Machane, căruia i-a încredinţat tezaurul şi oraşele sale întărite.
468
2. Cred că măreţia faptelor şi schimbarea lor în bine sunt îndeobşte pricina nenorocirilor şi nedreptăţilor omeneşti. Căci atunci când a văzut că puterea a început să-i crească tot mai mult, Roboam s-a dedat la tot felul de crime şi fărădelegi, dispreţuind cinstirea lui Dumnezeu, iar poporul n-a căutat decât să-i urmeze exemplul. Aşa se face că împreună cu moravurile regilor se pervertesc şi obiceiurile supuşilor, care, nevrând să veştejească desfrâul celor dintâi prin buna lor purtare, urmează viciile cârmuitorilor, la fel ca şi virtuţile. Dacă n-ar fi procedat aşa, s-ar fi tras concluzia că ei nu preţuiau destul faptele suveranilor lor. La fel s-a întâmplat şi cu supuşii lui Roboam, care, atunci când regele lor a început să calce fără sfială legile divine, s-au străduit să nu-şi jignească cumva cârmuitorul, rămânând ei oameni drepţi. Spre a-l pedepsi pentru fărădelegile sale, Dumnezeu l-a trimis în ţara lui pe Susac, regele egiptenilor. Faptele sale au fost atribuite, din greşeală, de Herodot lui Sesostris[1]. în al cincilea an al domniei lui Roboam, a pornit împotriva acestuia cu o oaste numeroasă. Era însoţit de o mie două sute de care de război, de şaizeci de mii de călăreţi şi de patruzeci de mii de pedestraşi. Majoritatea lor erau libieni şi etiopieni. împreună cu ei, a năvălit în ţara evreilor, a cucerit fără luptă cetăţile întărite ale lui Roboam, lăsând garnizoane puternice în fiecare, apoi s-a îndreptat spre Hierosolyma.
3. Când Roboam şi poporul său au fost împresuraţi în oraş de oastea lui Susak, ei l-au implorat pe Dumnezeu să le dea izbânda şi izbăvirea, dar nu l-au putut îndupleca pe Domnul. Proorocul Samaeas le-a spus că Domnul le trimite vestea că-i lasă în mâinile vrăjmaşilor, aşa cum ei au părăsit slujbele lui. De îndată ce au auzit, evreii şi-au pierdut pe loc curajul şi, văzându-se fără nici o speranţă de salvare, au început să recunoască singuri că Dumnezeu îi refuza pe bună dreptate, fiindcă au păcătuit faţă de el, prin faptul că i-au încălcat poruncile şi legile. Cum i-a zărit că erau abătuţi şi se căiau de greşelile lor, Domnul le-a transmis

[1] „Părintele istoriei" a preluat din tradiţia orală legendara figură a marelui cuceritor din Dinastia a XII-a, Sesostris al III-lea (1878-l842 î.e.n.), atribuindu-i victorii şi campanii ale unor faraoni ulteriori, printre care şi Ramses al II-lea (1304-l237 Î£ji.). Roboam (928-911 ten.) a fost contemporan cu faraonul Şişak sau Şeşonk (947-925 î.e.n.).
469
prin proorocul său că nu vroia să-i dea pieirii, ci să-i supună egiptenilor, ca să simtă ei înşişi dacă era mai uşor să slujească unui om decât lui Dumnezeu. Susak a cucerit aşadar Hierosolyma fără luptă, fiindcă Roboam, cuprins de teamă, a deschis porţile oraşului, n-a mai rămas însă fidel pactului încheiat, ci a jefuit templul, a răpit tezaurul Domnului şi al regelui, cărând o mare cantitate de aur şi argint, fără să lase nimic în urma lui. Faraonul şi-a însuşit şi pavezele de aur şi scuturile făcute de Solomon; n-a cruţat nici tolbele de aur luate de David de la regele Sophene şi închinate Domnului. Apoi s-a întors acasă la el. Herodot din Halicarnas menţionează această expediţie, deşi se înşală în privinţa numelui purtat de rege, spunând că suveranul a invadat ţările multor popoare şi a cucerit Siria Palestinei, subjugându-i pe toţi oamenii din această regiune, care s-au predat fără luptă. E limpede că el a vrut să menţioneze norodul nostru ca fiind capturat de egipteni. Totodată povesteşte că, în ţările pe care le-a supus, regele a ridicat columne pe care erau săpate părţile ruşinii femeieşti[2]. Roboam, regele nostru, a fost cel ce a predat oraşul, fără ca mai înainte să pună mâna pe arme. Mai departe, Herodot spune că etiopienii au deprins de la egipteni obiceiul de a-şi tăia împrejur mădularul bărbătesc. Căci şi fenicienii, şi sirienii din Palestina au învăţat de la egipteni să se taie împrejur[3]. Este cunoscut faptul că în Palestina Siriei nimeni nu se mai taie împrejur, în afara noastră. Dar în privinţa asta fiecare poate gândi cum crede de cuviinţă.
4. După retragerea lui Susak, regele Roboam şi-a înzestrat garda regală cu paveze şi scuturi făcute din aramă, la fel de numeroase ca şi cele din aur. Fiindcă nu-şi propunea să se distingă prin expediţii războinice şi strălucite isprăvi vitejeşti, cârmuirea lui a îmbinat pacea deplină cu teama de Ieroboam, cu care a trăit

[2] Ca dovadă că erau lipsiţi de bărbăţie. Străvechile stele înălţate de legendarul Sesostris în diferite ţări cucerite de el n-au dăinuit decât în mică măsură. Herodot susţine că a văzut el însuşi câteva în Siria Palestinei, luând aminte la textele lor, însoţite de semnul infamant *(Istorii,* II, 106). în 1940 s-au descoperit la Beryhos, în Palestina, inscripţii amintind victoriile Iui Ramses al D-lea, repurtate pe aceste meleaguri, fără întruchiparea „ruşinii de femeie" la care se referă istoricul grec.

[3] „Dintre toţi oamenii, numai colchidienii, egiptenii şi etiopienii se taie împrejur de când e lumea Fenicienii şi sirienii din Palestina mărturisesc până şi ei că au luat acest obicei de la egipteni". (Herodot, *Istorii,* II, 104).
470
într-o perpetuă duşmănie. A murit la vârsta de şaptezeci şi cinci de ani, dintre care şaptesprezece ani au revenit domniei sale. A fost un bărbat semeţ şi necugetat, care a pierdut o mare parte a regatului lăsat de tatăl său, neurmând sfaturile date de prietenii acestuia. A fost îngropat la Hierosolyma în mormântul regilor. I-a urmat la

tron fiul său Abias, în al optsprezecelea an al domniei lui Ieroboam asupra celor zece seminţii. Iată care a fost sfârşitul lui Roboam. Mai rămâne să vorbim despre Ieroboam şi despre felul cum şi-a încheiat şi el viaţa. Căci el nu s-a oprit şi nici n-a încetat să-l înfrunte pe Dumnezeu, ci a stăruit să înalţe jertfelnice pe înălţimile munţilor şi să numească preoţi din mijlocul poporului[4].

CAPITOLUL XI

1. La scurtă vreme după aceea, Domnul a lăsat să cadă meritata pedeapsă pentru fărădelegile sale asupra creştetului lui Ieroboam şi a întregii familii. Tocmai atunci s-a îmbolnăvit fiul lui, care se numea Obimes, şi Ieroboam i-a cerut soţiei sale să-şi lepede hainele şi să pună veşmântul omului de rând, spre a se duce la proorocul Achias, acest bărbat având minunatul dar de-a prezice viitorul fără greş (căci el i-a proorocit că urma să fie ales rege). I-a poruncit ca, o dată ajunsă la Achias, să se poarte ca o străină şi să-l întrebe dacă fiul ei se va lecui de boala lui. Regina şi-a schimbat veşmintele, după porunca soţului ei, apoi s-a dus în oraşul Silo, unde locuia Achias. Pe când se pregătea să intre in casa proorocului, care îşi pierduse lumina ochilor din pricina bătrâneţii, Domnul i s-a arătat acestuia şi l-a vestit nu numai că soţia lui Ieroboam se pregătea să-l viziteze, ci şi ce anume trebuia să răspundă la întrebările ei. Regina s-a dat drept o străină din

Pseudosacerdoţii „pentru toate căpiştele înălţimilor care sunt în cetăţile Samariei" *(Cartea a treia a Regilor,* XIII, 32).

pătura de jos. De îndată ce a pătruns în casă, proorocul i-a strigat: „Intră, femeia lui Ieroboam, de ce te mai ascunzi de mine? Nu poţi să-i ascunzi nimic lui Dumnezeu, care mi s-a arătat şi m-a prevenit că vei veni, învăţându-mă şi ce trebuie să-ţi spun!" Când femeia se pregătea să se întoarcă la bărbatul ei, Achias i-a spus ce anume să-i transmită acestuia: „Deşi ai fost om de rând venit din mijlocul poporenilor, te-am ridicat la rang înalt, rupând regatul de la casa lui David, ca să ţi-l dau ţie. Dar tu n-ai ţinut seamă de acest lucru, ai înlăturat cinstirea mea, ţi-ai turnat nişte idoli de aur şi te-ai închinat lor. De aceea, te voi coborî din nou şi voi nimici întregul tău neam, făcându-l să ajungă pradă câinilor şi păsărilor cerului. Din rândul israeliţilor voi înălţa un rege, ce nu va mai lăsa în viaţă pe nici unul din casa lui Ieroboam. La aspra pedeapsă va fi părtaş şi poporul, pe care îl voi azvârli din acest pământ bun, surghiunindu-l în ţinuturile de dincolo de Eufrat, fiindcă a devenit ortacul nelegiuirii regelui şi s-a închinat zeilor făuriţi de el, în loc să mă cinstească pe mine. Dar tu, femeie, întoarce-te la bărbatul tău şi du-i veştile acestea. Feciorul îl vei găsi fără suflare: de îndată ce piciorul tău va călca în cetate, copilul se va stinge din viaţă. întregul popor va jeli la înmormântarea lui, onorându-l cu doliul obştesc: er a fost singurul din casa lui Ieroboam la care s-a găsit un dram de bunătate!" Adânc tulburată de aceste prevestiri şi nemângâiată de apropiata moarte a fiului ei, regina a plecat repede, presărându-şi calea de întoarcere cu planşete şi tânguiri. Veştile rele şi nenorocirea o hărţuiau fără milă, propria-i grabă dăunând fiului ei (căci cu cât se zorea mai mult, cu atât mai repede aducea sfârşitul acestuia), dar se simţea datoare faţă de bărbatul ei să-şi iuţească paşii. La sosirea ei acasă, şi-a găsit copilul fără suflare şi i-a povestit regelui tot ceea ce i-a fost dat să întâmpine.

2. Ieroboam nu s-a sinchisit de nimic, ci şi-a strâns o oaste numeroasă ca s-o ducă într-o expediţie, luptând împotriva lui Abias, fiul lui Roboam, care moştenise tronul părintelui său, domnind peste două triburi. îl privea cu dispreţ, datorită faptului că era prea tânăr. Când a auzit de venirea lui Ieroboam, Abia nu s-a înspăimântat deloc şi, dovedind un curaj neobişnuit pentru vârsta lui, mai presus de aşteptările vrăjmaşului, el şi-a înjghebat din cele două seminţii o oaste cu care s-a dus să-l întâmpine pe Ieroboam într-un loc* numit Semaron. Şi-a aşezat tabăra în

preajma lui şi a făcut pregătirile de război. Trupele sale erau în număr de patru sute de mii, oastea lui Ieroboam fiind de două ori mai mare. Când taberele adverse se aflau faţă în faţă, gata să înceapă lupta, cu primejdiile ei, şi să se înfrunte deschis, Abias s-a urcat pe o înălţime şi a făcut un semn cu mâna, rugându-l pe Ieroboam şi mulţimea din jur să-i dea ascultare. De îndată ce s-a înstăpânit liniştea pretutindeni, el a ţinut următoarea cuvântare: „Ştiţi, desigur, că Dumnezeu i-a hărăzit pentru totdeauna lui David şi urmaşilor săi domnia asupra voastră. De aceea mă mir că, părăsindu-l pe tatăl meu, v-aţi înhăitat cu sluga lui, Ieroboam, iar acum veniţi să luptaţi împotriva celor pe care Dumnezeu i-a pus să domnească, ca să le răpiţi ce le-a mai rămas din moştenirea lor. Cea mai mare parte a regatului a încăput deja pe mâinile lui Ieroboam; trag. nădejdea că nu se va mai bucura de ea multă vreme. Domnul îl va pedepsi pentru păcatele pe care le-a comis, ca să pună capăt abuzurilor şi silniciilor sale, dar şi pentru faptul că v-a ademenit să-i urmaţi pilda, ca să fiţi părtaşi la aceleaşi nelegiuiri. Tatăl meu nu v-a făcut nici o nedreptate în afară de faptul că, prost sfătuit de nişte oameni răuvoitori, a rostit cuvinte neplăcute într-o adunare, iar voi l-aţi părăsit pentru mânia lui trecătoare, îndepărtându-vă astfel de Dumnezeu şi încălcând legile sale. Fie pentru neştiinţa tânărului de a vorbi în întruniri publice, fie pentru binefacerile aduse de Solomon, părintele său, frumos ar fi fost să-i treceţi cu vederea nu numai cuvintele grele adresate vouă, ci şi vârsta necoaptă şi lipsa de experienţă care l-au mânat spre o faptă grea şi odioasă. Drept este ca meritele părinţilor să scuze greşelile urmaşilor. Dar voi nu v-aţi preocupat de aşa ceva mai înainte, şi nu vă preocupaţi nici acum, când aţi urnit împotriva noastră o oaste uriaşă. Pe ce se bizuie încrederea voastră în izbândă? Pe viţeii de aur şi pe jertfelnicele clădite pe înălţimi, care sunt dovezi nu ale evlaviei, ci ale necredinţei? Pe mulţimea trupelor voastre, mai numeroase ca ale noastre, se întemeiază speranţa voastră în victorie? Ce importanţă are puterea unei oştiri uriaşe, atunci când ea duce un război nelegiuit? Căci numai pe dreptate şi evlavie se sprijină

deplina certitudine a biruinței asupra vrăjmașilor. Or, ele sunt de partea noastră, fiindcă de la început noi am respectat legile și l-am cinstit pe Dumnezeu, care nu poate fi plăsmuit de mâini omenești și din materiale șubrede, nici de un rege nelegiuit, care își amăgește poporul, ci există prin sine

473

însuși, fiind începutul și sfârșitul tuturor lucrurilor. Ca atare, vă îndemn acum să vă dezmeticiți și, dovedind o judecată mai înțeleaptă, să renunțați la război. Gândiți-vâ la datinile străbune, care v-au adus atâta fericire și prosperitate!"

3. Acestea au fost cuvintele adresate de Abias mulțimii. în timp ce vorbea, Ieroboam a trimis pe ascuns niște războinici din tabăra lui care să meargă pe cărări tainice și să-l învăluie pe Abias. Când s-au trezit în mijlocul dușmanilor înșirați de jur-împrejur, oștenii lui s-au înspăimântat, pierzându-și curajul. Dar Abias i-a îmbărbătat pe ai săi și i-a îndemnat să-și pună nădejdea în Dumnezeu: vrăjmașii nu puteau să-i mențină în încercuirea lor. Toți l-au rugat deopotrivă pe Dumnezeu să-i ajute și, în vreme ce preoții sunau din trâmbițe, ei s-au năpustit cu strigăte asupra potrivnicilor. Domnul a frânt curajul acestora, le-a slăbit puterea, lăsându-i să fie pridídiți de oastea lui Abias. Atât de mulți au căzut din trupele lui Ieroboam, încât nu s-a mai pomenit un asemenea masacru în războaiele grecilor, nici ale barbarilor[1], minunată și strălucitoare fiind victoria obținută de oștenii lui Abias cu sprijinul lui Dumnezeu. Ei au ucis cinci sute de mii de dușmani, au cucerit și prădat cetățile lor întărite: Bethel și cu ținutul ce-i aparținea, așijderea Isana cu împrejurimile sale. După această grea înfrângere, Ieroboam n-a putut să-și mai revină câtă vreme a mai trăit Abias. N-a trecut mult de la izbânda aceasta și el a murit, după ce a domnit doar trei ani[2], fiind înhumat în mormântul înaintașilor săi. A lăsat în urma lui douăzeci și doi de fii și șaisprezece fiice; a avut toți acești copii de la patrusprezece soții. I-au urmat la tron Asanus și mama lui, numită Machaia, căci era minor. în timpul domniei lui Asanus, țara israe-liților s-a bucurat de zece ani pașnici.

4. Atâta am găsit cu cale să vă spun despre Abias, fiul lui Roboam și nepotul lui Solomon. Ieroboam, rege peste zece seminții, a murit și el după o domnie de douăzeci și trei de ani. I-a urmat la tron fiul său Nadab, când Asanus era în al doilea an al ocârmuirii sale. Fiul lui Ieroboam a domnit doi ani[3] si a fost

' Pentru vechii greci, toate popoarele din lume erau barbare, adică străine.

[2] între 911 și 908 î.e.a, Abijah s-a aliat cu Ben-Hadad I, suveranul regatului arameic al Damascului, nereușind să lichideze succesiunea.lui Ieroboam.

[3] între 907-906 î.e.n. Uzurpatorul tronului celui de-al doilea suveran al Regatului Israel era unul dintre înalții ofițeri de încredere ai lui Nadab.

474

la fel de rău și de nelegiuit ca și tatăl său. în acești doi ani, el a asediat Gabatho, oraș din țara filistenilor, străduindu-se să-l cucerească. A pierit acolo în urma unei capcane întinse de un prieten al său, numit Basanes, fiul lui Machelus. După moartea lui Nadab, acesta i-a ocupat tronul și a stârpit întregul neam al lui Ieroboam. S-au împlinit astfel prezicerile Domnului, căci aceia dintre rudele lui Ieroboam care fuseseră uciși în oraș au fost sfâșiați de câini, cei răpuși pe ogoare căzând pradă păsărilor cerului. Așa și-a primit casa lui Ieroboam pedeapsa cuvenită pentru fărădelegile și ticăloșiile ei.

CAPITOLUL XII

1. Asanus[1], regele din Hierosolyma, era un om cu deprinderi foarte bune și cu frică de Dumnezeu și nu făcea, nici nu gândea nimic care să nu-i dovedească evlavia și respectul legilor. în timpul domniei sale a păstrat ordinea, a smuls din rădăcină răul și a înlăturat orice lucru necurat. Și-a înjghebat o oaste de trei sute de mii de luptători aleși, din seminția lui Iuda, înarmați cu paveze și lănci, precum și două sute treizeci de mii din seminția lui Beniamin, înzestrați cu scuturi și arcuri. Când a împlinit zece ani de domnie, Zaraeus, regele Etiopiei, a pornit într-o expediție împotriva lui, în fruntea unei oștiri numeroase, alcătuită din nouă sute de mii de pedestrași, o sută de mii de călăreți și trei sute de care de război. Când a ajuns cu trupele sale la Marissa (situat în seminția lui Iuda), i-a ieșit în întâmpinare Asanus, și-a desfășurat oastea pentru bătălie în valea numită Saphtha, din preajma orașului, și, având în fața ochilor mulțimea etiopienilor, cu glas puternic l-a rugat pe Dumnezeu să dea cât mai multe mii de

Asa a cârmuit regatul Iudeii între anii 908 și 867 î.e.n., fiind inițial sub regența mamei sale.

L

475

dușmani pe mâna lui, spunându-i: „în nimeni altul nu-mi pun încrederea decât în tine, Doamne, Tu, care ai făcut pe cei puțini să triumfe asupra celor mulți și pe cei slabi asupra celor tari. Numai cu ajutorul tău îndrăznesc să lupt cu oastea lui Zaraeus!"

2. în timp ce Asanus rostea aceste cuvinte, Dumnezeu i-a arătat semnul izbânzii, iar el a pornit vitejește la atac, a ucis un mare număr de etiopieni și, silindu-i pe ceilalți s-o ia la fugă, i-a urmărit până în ținutul Gerara. După ce

au pus capăt vărsării de sânge, evreii au pornit să jefuiască orașul (căci Gerara fusese cucerită) și tabăra dușmană, unde au pus mâna pe o uriașă pradă de aur și argint, cămile și vite deprinse cu poverile și cu pășunatul. După această strălucită victorie, obținută cu deplinul sprijin al lui Dumnezeu, Asanus s-a îndreptat, împreună cu oastea lui, spre Hierosolyma. Nu prea departe de oraș le-a ieșit în cale un prooroc, numit Azarias, care i-a rugat să se oprească puțin și le-a zis că Dumnezeu le-a dat această victorie deoarece s-au arătat întotdeauna drepți și cucernici și în toate privințele s-au supus voinței Domnului. A adăugat că, atâta vreme cât vor continua așa cum au început, Dumnezeu îi va ajuta să-și biruie vrăjmașii și să ducă o viață fericită. Dacă însă se vor lepăda de credință, Domnul va face ca lucmrile să se întoarcă împotriva lor și va veni o vreme când în întregul popor nu se va găsi un singur prooroc adevărat și nici un preot îndrituit. Le vor fi pustiite orașele, norodul lor va fi împrăștiat în toate colțurile pământului, ducând o viață de oameni pripășiți și rătăcitori. De aceea, proorocul i-a îndemnat ca, atâta vreme cât dispun de răgazul necesar, să stăruie în săvârșirea faptelor bune, atrăgându-și binecuvântarea Domnului. Când au auzit cuvintele proorocului, s-au bucurat deopotrivă regele și poporul, care l-au asigurat că erau dornici să respecte dreptatea și legea nu numai în viața obștească, ci și în cea personală, cu întreaga lor grijă și atenție. Regele a trimis în întreaga țară oameni de seamă care să supravegheze aplicarea legilor.
3. Așa mergeau treburile lui Asanus, regele celor două seminții. Mă întorc acum la Basanes, regele poporului israelit, care l-a ucis pe Nadab, fiul lui Ieroboam, ocupându-i tronul. El s-a stabilit în orașul Tharsa, unde și-a făcut reședința, a domnit douăzeci și trei de ani[2] și a fost mai necredincios și mai nelegiuit

[2] Cel de-al treilea suveran al Regatului Israel, uzurpatorul tronului iui Nadab, a domnit între 906-883 î.e.n.

decât Ieroboam și fiul său, asuprind poporul și disprețuindu-l pe Dumnezeu. Domnul i l-a trimis pe proorocul Iehu, spre a-l vesti că-i va stârpi familia printr-o plagă aidoma celei care s-a abătut asupra casei lui Ieroboam. Căci Basanes nu i-a răsplătit binefacerea de a deveni rege printr-o cârmuire dreaptă și cucernică (așa cum ar fi fost mai întâi spre binele său, mai apoi pe placul Domnului). Mai degrabă a luat ca model răutatea lui Ieroboam, al cărui suflet nelegiuit retrăiește în el și-și vădește ticăloșia. în încheiere, Iehu i-a spus că, de vreme ce a ajuns să-i semene leit lui Ieroboam, merită să îndure o pedeapsă asemănătoare. Deși aflase dinainte nenorocirile de care va avea parte, împreună cu neamul său, pentru fărădelegile comise de el, urmând să se răsfrângă și asupra propriilor urmași, Basanes n-a pus capăt mârșăviilor până la sfârșitul vieții, nici gând să încerce ca, prin căință, să-și atragă îndurarea lui Dumnezeu. La fel ca omul momit de un premiu, care, după ce a pus ochii pe bunul altuia, se ostenește necontenit să-l obțină, așa și Basanes, fără să țină seamă de viitorul prezis de prooroc, s-a străduit să sporească numărul mișe-liilor, de parcă ar fi fost fapte bune, și să-și târască în prăpastie neamul și propria-i casă, adăugând zi de zi o nelegiuire la alta, ca un adevărat atlet al răului. în cele din urmă, de îndată ce și-a adunat o nouă oaste, a pornit împotriva unui oraș nelipsit de importanță, numit Armathon, care se afla la o depărtare de patruzeci de stadii de Hierosolyma, l-a cucerit și l-a întărit, propunân-du-și dinainte să instaleze acolo o garnizoană și prin incursiunile sale să tulbure regatul lui Asanus.
4. Fapta întreprinsă de vrăjmaș l-a speriat pe Asanus, care, dându-și seama câte pagube putea să aducă întregii sale țări oastea adăpostită în Armathon, a trimis regelui din Damasc, prin intermediul solilor, aur și argint, ca să facă cu el o alianță, în amintirea legăturilor prietenești dintre părinții amândurora. Regele a primit bucuros darurile și a încheiat alianța, rupând legăturile lui de prietenie cu Basanes. Apoi și-a trimis oștenii, în frunte cu comandanții lor, împotriva orașelor din ținuturile sale, ca să le atace. Trupele au pornit în marș și fie au invadat, fie au prădat orașele numite Abion, Dana, Abellane și multe altele. Aflând ce se întâmplase între timp, regele israeliților a renunțat să mai construiască și să întărească Armathonul și s-a întors degrabă, ca să vină în ajutorul supușilor săi, puși la grea încercare. Cu

materialele pregătite anume pentru întărirea Armathonului, Asanus a construit în aceeași regiune două cetăți puternice: una numită Gaba, iar alta Maspha. După aceea, Basanes n-a apucat să întreprindă vreo expediție împotriva lui Asanus: l-a prins din urmă moartea. A fost înmormântat la Tharsa și i-a urmat la tron fiul său Elanus. El a pierit după ce a domnit doi ani[3], din pricina uneltirilor lui Zamares[4], mai mare peste jumătate din carele de război. O dată, când Elanus se ospăta la vistiernicul lui din Orsa, Zamares și-a convins câțiva călăreți să-l însoțească și să-l omoare, căci regele rămăsese fără comandanți și gărzile sale de corp: toți erau ocupați cu asedierea Gabathei, oraș al filistenilor.
5. După ce l-a ucis mișelește pe Elanus, Zamares, mai-mare peste jumătate din carele de război, i-a smuls domnia și a stârpit, de la primul până la ultimul, întregul neam al lui Basanes, așa cum proorocise cândva Iehu. Familia lui a pierit, împărtășind soarta casei lui Ieroboam, descrisă de mine mai înainte. Când trupele care asediaseră Gabatha au aflat ce a pățit regele și că Zamares, ucigașul lui, îi preluase domnia, l-au proclamat rege pe mai-marele oștirii, Amarinus[5]. Acesta a părăsit tabăra din Gabatha, s-a dus la reședința regală din Tharsa și, asediind orașul, l-a luat cu asalt. Când a văzut orașul pustiit, Zamares s-a refugiat în odaia din fund a palatului și, dându-i foc, a ars împreună cu el, după o domnie de șapte zile. Atunci poporul israeliților s-a împărțit în două tabere, dintre care una îl vroia rege pe Thamnaeus, iar cealaltă, pe Amarinus. Deoarece au învins cei care îl susțineau pe ultimul, Thamnaeus a fost ucis, și rege al întregului popor a devenit Amarinus. El a urcat pe tron în al treizecelea an al domniei lui Asanus și l-a ocupat vreme de doisprezece ani, dintre care șase i-a petrecut în

oraşul Tharsa şi ceilalţi şase în oraşul Semareon, numit de greci Samaria. Amarinus însuşi i-a spus aşa, după un anume Semar, cel care i-a vândut muntele unde s-au înălţat clădirile oraşului. între el şi regii care au domnit înaintea lui, singura deosebire constă în faptul că a fost mai hain decât aceştia. Toţi

[3] între 883-882 î.e.n.

[4] Efemerul rege israelit Zimri (882 î.e.n.).

[5] Omri, al şaselea suveran al Regatului Israel (882-871 î.e.n.),care părăseşte reşedinţa aleasă de Ieroboam I, Tirţa (Tirzah), făcând din Samaria central politic şi religios al statului său.

şi-au dat osteneala de a înstrăina zi de zi poporul de Dumnezeu prin statornica săvârşire a fărădelegilor. De aceea a lăsat Domnul ca unul să-l ucidă pe celălalt şi nimeni din familia lor nu le-a supravieţuit. Amarinus a şi murit în Samaria, urmaşul la tron fiind fiul său Achab[6].

6. De aici reiese limpede cât de mult se preocupă Dumnezeu de treburile omeneşti şi că numai cei buni îi sunt dragi, iar pe cei răi îi urăşte, sortindu-i pieirii. Din pricina nelegiuirii şi nedreptăţii lor, regii israeliţilor au pierit alături de întreaga lor familie, unul din vina celuilalt. în schimb, Asanus, regele Hierosolymei şi al celor două seminţii, a ajuns, graţie cucerniciei şi dreptăţii sale, la adânci bătrâneţi, având o moarte frumoasă, după o domnie de patruzeci şi unu de ani. Când s-a stins din viaţă, tronul a fost ocupat de fiul său, Iosaphat, zămislit de Abida. Datorită virtuţii şi evlaviei sale, toţi l-au socotit demn urmaş al străbunului său David. Despre lucrurile privitoare la acest rege vom vorbi acum.

CAPITOLUL XIII

1. în Samaria şi-a avut reşedinţa Achab, regele israeliţilor, asupra cărora a domnit vreme de douăzeci şi trei de ani. Nu s-a deosebit cu nimic de regii care au fost înaintaşii săi, decât prin faptul că s-a dedat celor mai josnice nelegiuiri. A imitat toate batjocurile şi jignirile aduse de aceştia lui Dumnezeu, luându-se la întrecere cu Ieroboam în privinţa mârşăviilor. Nu numai că s-a închinat viţeilor de aur întruchipaţi de acest rege, ci a născocit el însuşi alţi idoli şi mai năstruşnici. S-a căsătorit cu fiica lui Ithobal[1], regele Tyrului şi Sidonului, numită Iezabela, care l-a

[6] Al şaptelea suveran al Regatului Israel (87l-852 î.e.n.). [1] Ittobal (Ethbaal) a domnit în Tyr (887-856 î.e.n.) şi a supus Sidonul şi întreaga Fenicie, continuând tradiţia bunelor legături ale ţării sale cu Palestina.

învăţat să-i venereze zeii părinteşti. Era o femeiuşcă întreprinzătoare şi atât de cutezătoare, încât a avut neruşinarea şi nesăbuinţa de a înălţa o capişte zeului pe care tyrienii îl numesc Bel[2], sădind în jurul lui o dumbravă cu tot felul de pomi. Apoi şi-a înzestrat zeul cu preoţi şi falşi profeţi. De multe tagme asemănătoare era înconjurat regele, care şi-a întrecut toţi premergătorii în necredinţă şi fărădelege.

2. Un prooroc[3] din oraşul Thesbona, situat în ţinutul Galaadului, trimis de atotputernicul Dumnezeu, a venit la Achab şi i-a prevestit că Domnul nu-i va mai trimite ploaie în anii următori şi nici rouă nu va mai acoperi pământul, până ce nu se va ivi el din nou. După ce şi-a întărit vorbele printr-un jurământ, s-a îndreptat spre meleagul de miazăzi şi a sălăşluit lângă un pârâu care îi asigura apă de băut, fiindcă hrana i-o aduceau zilnic corbii. Dar când pârâul a secat din cauza secetei, Domnul i-a poruncit să plece în oraşul Sarephta, nu departe de Sidon şi Tyr (la jumătatea distanţei dintre ele): acolo va întâlni o femeie văduvă, care-l va hrăni. O dată ajuns aproape de poarta cetăţii, a văzut o femeie truditoare care aduna vreascuri. întrucât Domnul i-a arătat că aceasta era cea care urma să-i asigure hrana, proorocul s-a apropiat de ea, i-a dat bineţe şi a rugat-o să-i dea puţină apă de băut. După ce femeia plecase să-i aducă ce a cerut, proorocul a rechemat-o, poruncindu-i să vină şi cu o bucată de pâine. Ea s-a jurat că nu mai avea în casă decât o mână de făină şi puţin untdelemn şi tocmai plecase să adune vreascuri, ca să coacă pentru fiul ei o pâine. A adăugat apoi că, după ce o mâncau, nu le mai rămânea decât să moară de foame, deoarece altceva nu mai aveau. Atunci proorocul i-a zis: „Nu te teme şi nădăjduieşte că totul va fi bine! Făₜmi mai întâi mie un dumicat de pâine şi adu-l încoace. îţi prezic că făina din vasul tău nu va scădea şi untdelemnul din ulcior nu se va împuţina până când va da Domnul ploaie pe pământ!" Aşa i-a vorbit proorocul şi femeia a intrat în casă, făcând ceea ce îi spusese el. De atunci încolo, şi femeia,

[2] Zeul fenician al Soarelui şi stăpânul cerului (identificat cu babilonianul Enlil) se confundă aici cu mai ilustrul său fiu Baal Melkart, al cărui cult, larg răspândit în lumea semitică, a fost introdus în Israel de soţia lui Achab.

[3] Providenţialul prooroc se numeşte Ilie, iar pâiâul din care bea apă, Cherit *(Cartea a treia a Regilor,* XVII, l-8).

si fiul ei, şi proorocul au avut cu ce să se îndestuleze şi nici unul n-a îndurat vreo lipsă până la încetarea secetei. Absenţa ploilor o pomeneşte şi Menandru, care, istorisind faptele lui Ithobal, scrie următoarele: „în timpul domniei sale a bântuit o mare secetă, care a durat din luna Hyperberetaios[4] a unui an până la celălalt Hyperberataios al anului următor. După ce a înălţat rugi fierbinţi lui Dumnezeu, a urmat o ploaie cu fulgere puternice. El a întemeiat oraşele Botrys în Fenicia şi Auza în Libya." Astfel menţionează Menandru seceta din vremea lui Achab (căci pe atunci a domnit şi Ithobal asupra tyrienilor).

3. Când femeii despre care am spus mai înainte că-l hrănea pe prooroc i s-a îmbolnăvit fiul atât de rău încât nu mai sufla deloc şi părea mort, ea a început să-l bocească şi să se lovească cu palmele, a scos un vaiet dureros şi a pus nenorocirea pe seama venirii proorocului, învinuindu-se singură de păcatul ce a adus după el pieirea copilului. Proorocul i-a cerut să-şi păstreze cumpătul şi să i-l dea pe fiul ei, fiindcă îl va primi înapoi viu. După

ce l-a primit, l-a dus în foişorul unde-şi avea locuinţa şi l-a pus pe patul său. I-a strigat Domnului că nu merită o asemenea răsplată femeia care îl găzduia şi îngrijea. L-a rugat apoi pe Dumnezeu să-i redea copilului viaţa. Domnul s-a milostivit de nefericita mamă şi, ca să-i dovedească că nu-i trimisese proorocul spre nenorocul ei, i-a reînviat copilul când nimeni nu se mai aştepta la aşa ceva. Mama i-a mulţumit proorocului şi a mărturisit că acum recunoaşte pe faţă faptul că el vorbea în numele Domnului.
4. La puţină vreme după aceea, proorocul s-a dus la regele Achab ca să-i vestească sosirea ploilor, îndeplinind astfel voinţa Domnului. O mare foamete bântuia atunci în întreaga ţară, încât lipsuri cumplite duceau nu numai oamenii, ci chiar şi caii şi vitele celelalte, care nu aveau ce să mai pască pe pământul secătuit de secetă. Regele l-a chemat pe mai-marele curţii, Obedias, şi i-a poruncit să se ducă până unde curgeau izvoare şi pâraie şi, dacă găsea acolo niscaiva iarbă, s-o cosească şi s-o aducă, servind drept nutreţ vitelor. Aşijderea a trimis soli pe tot cuprinsul ţării, să-l caute pe proorocul Elias, dar aceştia n-au dat de urma lui. Achab i-a cerut lui Obedias să-l însoţească. Au pornit, aşadar, la drum, împărţindu-şi între ei ţara, s-o cutreiere: unul a mers pe un
Denumire siro-macedoneană a lunii octombrie din calendarul romanic.

drum, celălalt pe alt drum. Odinioară, când regina Iezabel hotărâse să ucidă proorocii, Obedias a apucat să ascundă o sută dintre ei în peşteri subpământene, hrănindu-i numai cu apă şi pâine. De îndată ce se despărţise de rege, Obedias l-a întâlnit pe profetul Elias şi, aflând cine era, a căzut cu faţa la pământ înaintea lui. Proorocul i-a cerut să se ducă la rege şi să-l anunţe că el va veni acolo în curând. Drept răspuns, Obedias i-a zis: „Ce rău ţi-am făcut că mă trimiţi acum la cel care te-a căutat pe toată faţa pământului, vrând să te dea pe mâna gâdelui său? Oare nu ştii că n-a mai rămas nici un loc unde Achab să nu fi trimis un sol ca să te prindă şi să te aducă degrabă, în vederea uciderii tale? Acum mă tem — a adăugat el — că după ce Dumnezeu ţi se va fi arătat, tu vei pleca în altă parte, iar eu voi primi pedeapsa cu moartea fiindcă n-am îndeplinit porunca regelui şi n-am putut să dau de urma ta, cutreierând pământul. Te rog, aşadar, să mă scoţi din impas şi să te gândeşti la faptul că m-am străduit să-ţi arăt bunăvoinţa mea când am salvat de la pieire o sută de prooroci, toţi ceilalţi fiind căsăpiţi de Iezabela, căci eu îi hrănesc şi acum pe ascuns!" Dar proorocul i-a spus lui Obedias că poate să plece fără teamă la regele său, legându-se prin jurământ să se arate lui Achab în aceeaşi zi.
5. După ce Obedias i-a indicat regelui locul de întâlnire cu Elias, Achab a ieşit în întâmpinarea proorocului şi, plin de mânie, l-a întrebat dacă el era cel ce a adus nenorocirea asupra poporului evreu, prin seceta pe care a stârnit-o. Fără să-l linguşească deloc, acesta i-a răspuns că el şi neamul lui poartă vina tuturor nenorocirilor, fiindcă au adus în ţară zeii străini, cărora li se închină, în vreme ce l-au părăsit pe Domnul lor, singurul Dumnezeu adevărat, şi nu se mai sinchisesc de el. I-a cerut acum să plece şi să adune pe muntele Cârmei întregul popor, chemându-i pe proorocii soţiei sale[5], oricât de mulţi ar fi ei, precum şi pe preoţii săi din dumbrava sacră[6], în număr de patru sute. Atunci când pe muntele amintit mai înainte, la porunca regelui, s-au strâns toţi bărbaţii,
5 „Cei patru sute de prooroci ai Aşerei, care mănâncă la masa Izabelei *(Cartea a treia a Regilor,* XVIII, 19). „Aşera" era stâlpul făcut din lemn sfinţit în cinstea Astartei, zeiţa feniciană a procreaţiei şi fecundităţii. Şi Solomon a cinstit această divinitate sidoniană.
6 Achab a ridicat în Samaria un jertfelnic în templul lui Baal, înconjurat de o pădure sfântă *(Cartea a treia a Regilor,* XVI, 32).

împreună cu soţiile lor, Elias a păşit în mijlocul mulţimii şi a zis: „Cât timp veţi mai sta în cumpănă până să hotărâţi ce fel de viaţă alegeţi? Dacă credeţi că Domnul strămoşilor este adevăratul şi singurul nostru Dumnezeu, urmaţi-l pe el şi poruncile sale; dacă însă socotiţi că nu mai e bun de nimic şi găsiţi de cuviinţă să vă închinaţi zeilor străini, atunci urmaţi calea acestora!" întrucât mulţimea n-a dat nici un răspuns, Elias le-a propus să pună la încercare puterea zeilor străini şi a Domnului său, în pofida faptului că el era singur şi proorocii în număr de patru sute, primind un juncan pe care să-l înjunghie şi să-l aşeze pe lemne, fără să facă însă focul. Ceilalţi vor proceda la fel şi-şi vor chema zeii să aprindă lemnele. Din acest fapt va reieşi care este adevăratul Dumnezeu. Propunerea lui fiind acceptată, Elias a cerut ca mai întâi proorocii să-şi aleagă victima şi s-o pregătească de jertfă, invocându-şi apoi zeii. Deoarece nici rugile, nici invocaţiile n-au dat roadele aşteptate de proorocii care aduceau jertfa, Elias i-a luat în derâdere, îndemnându-i să strige mai tare la zeii lor: poate că erau plecaţi de acasă, poate că dormeau. De dimineaţă şi până la amiază s-au străduit ei în felul acesta şi, după datina lor strămoşească, se înţepau cu săbiile şi lănciile proprii. Cum a fost adus şi juncanul său pentru jertfă, Elias a poruncit celorlalţi să se tragă deoparte şi a rugat mulţimea să se apropie, stând de veghe ca nu cumva să dea el foc lemnelor pe ascuns. Când oamenii s-au apropiat, a luat douăsprezece pietre, după numărul seminţiilor poporului evreu, apoi a ridicat din ele jertfelnicul, săpând împrejurul lui un şanţ adânc. A aşezat deasupra altarului lemnele tăiate, a poruncii să se toarne peste jertfelnic cofe atât de pline cu apă de izvor încât dădeau pe din afară, şanţul împrejmuitor umplându-se astfel cu apă în întregime. După aceste pregătiri, a început să-l roage pe Dumnezeu, căruia i-a strigat să-şi arate făţiş puterea faţă de poporul său rătăcind de multă vreme pe căi greşite. în timp ce vorbea, deodată s-a pogorât focul din cer, în văzul mulţimii, a căzut pe altar şi a mistuit jertfa, împreună cu apa din jur, lăsând locul uscat.
6. Când au văzut această minune, israeliţii au căzut cu faţa la pământ şi s-au rugat Domnului unic, pe care l-au numit cel mai mare şi singurul Dumnezeu adevărat, în vreme ce pe ceilalţi i-au proclamat închipuiri deşarte şi prosteşti ale oamenilor. I-au prins apoi pe falşii profeţi şi i-au ucis, aşa cum le-a poruncit Elias. El

l-a îndemnat apoi pe rege să plece acasă, să se ospăteze bine, fără să-şi mai facă alte griji: în curând se va convinge singur că vine ploaia. Achab s-a îndepărtat, iar Elias s-a suit în vârful Carmelului, s-a aşezat pe pământ, şi-a atins genunchii cu fața şi i-a poruncit ucenicului său să se urce pe o stâncă înaltă, având vederea spre mare, ca să-l prevină de îndată ce va vedea norii de ploaie. Dar cerul era încă senin şi curat. Ucenicul s-a dus şi s-a întors în repetate rânduri cu ştirea că nu a zărit nimic. A şaptea oară, a revenit şi i-a spus proorocului că a desluşit pe cer o pată neagră, nu mai mare decât urma unui picior omenesc. La auzul acestor vorbe, Elias şi-a trimis ucenicul la Achab, spre a-i cere să plece degrabă spre oraş, mai înainte ca norii să deschidă zăgazul ploilor. Regele s-a îndreptat numaidecât spre Iesraela. N-a trecut mult timp şi văzduhul s-a întunecat, acoperindu-se de nori, s-au dezlănțuit vânturi năprasnice şi au adus o ploaie torențială. Purtat de duhul Domnului, proorocul a însoțit carul regelui până ce a ajuns în Iesraela, oraşul Izarei.
7. Când Iezabela, soția lui Achab, a auzit de minunile făcute de Elias şi de căsăpirea proorocilor ei, s-a mâniat şi i-a trimis soli care să-i dea vestea că va fi ucis la rândul lui, aşa cum i-a ucis el pe profeți. Speriat de amenințare, Elias a fugit în oraşul Bersubee (care se află la capătul ținutului seminției lui Iuda, lângă Idumeea) şi, lăsându-şi ucenicul acolo, s-a dus singur mai departe în pustiu. El îşi ruga moartea (căci, nesocotindu-se mai bun decât părinții săi, după moartea acestora nu mai ținea la propria lui viață). S-a culcat sub un copac şi a adormit. Trezit de o făptură nevăzută, când s-a sculat, a găsit în preajma lui pâine şi apă. După ce a mâncat şi a băut, hrana i-a dat puteri noi. Elias a plecat mai departe spre muntele Sinai[7], locul unde se zice că Moise a primit legile de la Dumnezeu. Acolo a dat peste o peşteră adâncă, a intrat şi s-a adăpostit în interiorul ei. Deodată, un glas, tăinuind pe cel căruia îi aparținea, l-a întrebat de ce a părăsit oraşul venind aici. Elias a răspuns: fiindcă i-a ucis pe proorocii zeilor străini şi a convins poporul că nu există decât un singur Dumnezeu, cel pe care l-a cinstit de la început, iar pentru fapta lui, soția regelui caută să-i dea pedeapsa cu moartea. Apoi, acelaşi glas i-a poruncit să iasă a doua zi sub cerul liber (aşa va afla ce anume avea de

[7] în *Biblie,* ținta proorocului Ilie este Muntele Horeb *(Cartea a treia a Regilor, XIX,»).*

făcut). Când a părăsit peştera, la ivirea zorilor, a simțit un cutremur puternic şi a zărit un foc orbitor. S-a lăsat o linişte deplină, apoi glasul Domnului l-a îndemnat să nu se sperie de nimeni (căci nici un duşman n-o să-i facă vreun rău). După aceea, i-a poruncit să se întoarcă acasă şi să-l ungă rege peste poporul său pe Iehu[8], fiul lui Nemessaeus, să-l proclame rege peste sirienii din Damasc pe Azael, iar pe Elissaeus din oraşul Abela să-l facă prooroc în locul lui. Astfel, nelegiuiții din mijlocul poporului vor fi ucişi pe de o parte de Iehu, pe de altă parte de Azael. Auzind aceste cuvinte, Elias s-a întors în țara evreilor, unde l-a întâmpinat Elissaeus, fiul lui Saphatus, care era împreună cu alții, având douăsprezece perechi de boi înjugați la pluguri. Cum a dat de el, şi-a aruncat deasupra lui mantia. Elissaeus a început numaidecât să proorocească, părăsindu-şi boii în brazdă, şi l-a urmat pe Elias. A cerut însă voie acestuia să-şi îmbrățişeze părinții înainte de plecare. Cu dezlegarea acestuia, şi-a luat rămas bun de la ai săi şi, cât timp a trăit Elias, l-a urmat ca ucenic şi slujitor. Aşa s-au petrecut lucrurile cu acest prooroc.
8. Un anume Nabuth din oraşul Izara avea o vie în imediata apropiere a curții regelui. Acesta l-a rugat ca, la prețul care îi convine lui, să-i dea lui via învecinată, pentru ca, unită cu averea lui, să intre sub o singură stăpânire. Dacă nu vroia să ia bani, era liber să-şi aleagă oricare din viile regale, după propriul său plac. Dar Nabuth s-a ferit să cadă la învoială cu dânsul, spunându-i că era hotărât să culeagă singur roadele viei pe care o primise moştenire de la părintele său. împotrivirea aceasta l-a mâhnit pe rege, care s-a simțit jignit de faptul că învoiala lui n-a fost primită, refuzând să se spele şi să mănânce ceva. Soția lui, Iezabela, l-a întrebat de ce era întristat şi n-a vrut nici să se îmbăieze, nici să se ospăteze. Regele i-a povestit cât de îndărătnic a fost Nabuth şi cum, în pofida faptului că vorbise prieteneşte şi aproape că-şi înjosise demnitatea, fusese batjocorit pentru că propunerea nu i-a fost primită. Regina l-a îndemnat să nu mai fie aşa de abătut, ci să-şi alunge supărarea, redând trupului său obişnuitele îngrijiri zilnice. Va avea ea grijă ca Nabuth să-şi primească pedeapsa cuvenită. în numele lui Achab, a trimis fruntaşilor israeliți scrisori prin care le cerea să introducă o zi de post şi să cheme poporul

Cel de-al zecelea suveran al Regatului Israel (842-814 î.e.n.), care a persecutat cultul lui Baal, masacrându-i pe preoții lui.

^

la adunare, în care să i se asigure lui Nabuth un loc de cinste (fiindcă era de neam ales). Trebuiau să găsească trei bărbați înzestrați cu mult curaj ca să depună mărturie împotriva lui Nabuth, susținând că l-a hulit pe Dumnezeu şi pe rege şi după aceea să-] bată cu pietre şi să-l înlăture dintre cei vii. Nabuth a fost într-adevăr învinuit pe nedrept, aşa cum ceruse regina în scrisoare, că-l hulise pe Dumnezeu şi pe Achab, fiind bătut cu pietre şi ucis de mulțime. Cum a primit vestea bună, Iezabela s-a şi înfățişat regelui şi i-a spus că de acum încolo poate să-şi însuşească via lui Nabuth pe degeaba. Fără să-şi mai strunească bucuria, Achab a sărit din patul său şi s-a dus să vadă via lui Nabuth. Cuprins de mânie, Dumnezeu l-a trimis pe Elias la ogorul lui Nabuth, ca să-l întâlnească pe rege şi să-i ceară socoteală pentru că l-a ucis pe stăpânul terenului, ca să devină pe nedrept proprietarul moştenirii. Când s-a ivit Elias, regele l-a întrebat ce avea să-i spună (fiindcă-i era ruşine să fie prins asupra faptului tocmai când păcătuia). Elias i-a răspuns astfel: Chiar în locul unde leşul lui Nabuth a fost mâncat de câini, va fi vărsat sângele lui şi al soției sale şi întregul său neam va pieri, fiindcă a cutezat să comită mârşăvia ca, batjocorind legea, să-şi ucidă concetățeanul. Atunci, Achab a fost cuprins de remuşcări, s-a îmbrăcat peste

trup în sac şi s-a abţinut de la mâncare, recunoscându-şi vina. Ci Dumnezeu l-a iertat şi, prin intermediul proorocului, l-a vestit că pedeapsa nu-l va lovi pe el cât mai avea de trăit, fiindcă îşi regretă purtarea, ci abia în timpul domniei fiilor lui Achab, ameninţările sale se vor adeveri.

CAPITOLUL XIV

1. Pe vremea când lui Achab i s-au întâmplat aceste lucruri, fiul lui Adad[1], regele sirienilor şi al Damascului, a strâns toate

[1] Ben-Hadad (Bar-Hadad) II, fiul lui Ben-Hadad I, suveranul regatului arameic, cu capitala la Damasc (860-843 î.e.n.), adversarul lui Achab.

L

trupele ţării sale, şi-a luat drept aliaţi treizeci şi doi de prinţi de dincolo de Eufrat şi a mărşăluit împotriva lui Achab. Fiindcă nu avea o oaste la fel de puternică, acesta n-a cutezat să-l înfrunte într-o bătălie, strângând în oraşe întărite pe toţi locuitorii ţării sale, şi a rămas el însuşi în Samaria: zidurile sale păreau atât de puternice, încât străpungerea lor părea cu neputinţă. Regele Siriei s-a îndreptat cu trupele sale spre Samaria, pe care a împresurat-o cu oastea şi a supus-o asediului, trimiţându-şi crainicul la Achab, cu cererea de a-i primi soli, spre a afla de la aceştia ce anume dorea de la el. Regele s-a arătat de acord să-i primească şi, după sosirea lor, solii i-au spus, în numele propriului suveran, că averile, copiii şi soţiile sale trebuie să fie ale lui Adad. Dacă el primeşte această condiţie şi-i îngăduie să ia tot ce pofteşte, atunci el însuşi va retrage oastea din jurul oraşului şi va ridica asediul. Achab a poruncit solilor să se întoarcă la regele lor şi să-i comunice că el şi toţi ai săi sunt la dispoziţia lui Adad. După ce i-au transmis mesajul, regele şi-a trimis încă o dată solii, să-i spună lui Achab că, de vreme ce a recunoscut că toate îi aparţin, să îngăduie a doua zi pătrunderea în oraş a trimişilor săi, care să cotrobăiască palatul regal, precum şi casele prietenilor şi rudelor, permiţându-le să ia cu ei ceea ce li s-a părut mai bun şi să lase ce le-a displăcut. Indignat de cea de-a doua solie a regelui sirienilor, Achab şi-a strâns poporul laolaltă şi i-a zis: că din dorinţa lui de a-şi salva supuşii şi pacea, el şi-a dat soţiile şi copiii pe mâinile duşmanului, renunţând în favoarea lui la toate avuţiile sale. Cu aceste cereri şi-a trimis sirianul prima lui solie. „Dar acum el are pretenţia să-şi trimită slujitorii să ne scotocească toate casele şi să nu mai lase nici un lucru de preţ în stăpânirea noastră. E limpede că el urmăreşte să ne provoace la luptă, fiindcă ştie că, de dragul vostru, sunt gata să-i dau avuţiile mele, dar nu pot să dispun de ceea ce vă aparţine, pregătind în felul acesta pretextul dezlănţuirii ostilităţilor. Eu voi face însă aşa cum vreţi voi!" Poporul l-a îndemnat să nu accepte propunerile de supunere, ci să le respingă, înarmându-se de război. Achab a lăsat solii să plece, ducând regelui lor răspunsul că primeşte să îndeplinească prima cerere, ca să asigure liniştea poporului, fără să se împace cu cea de-a doua.

2. Cum a primit neplăcuta veste, Adad şi-a dat frâu liber mâniei şi i-a trimis lui Achab o a treia solie, cu ameninţarea că va înălţa în jurul oraşului un val mai înalt decât zidurile de

apărare, pe care le socotea jalnice, iar pentru asta era de ajuns ca fiecare oştean să aducă un pumn de ţărână. Astfel îşi vădea regele mulţimea trupelor şi groaza pe care o răspândeau ele. Achab i-a răspuns că mândria armelor era deşartă, mai preţioasă fiind izbânda în luptă. Regele benchetuia împreună cu cei treizeci şi doi de prinţi, aliaţii lui, când s-au întors solii, şi i-au adus răspunsul. Adad a poruncit numaidecât ca în jurul oraşului să se construiască un val de pământ şi palisade şi nici o lucrare privitoare la asediu să nu fie lăsată deoparte. în timpul acestor pregătiri, Achab şi întregul său popor au fost cuprinşi de frică. Şi-au recăpătat încrederea şi au alungat teama de îndată ce a venit la ei un prooroc care le-a spus că Domnul va da pe mâna lor zecile de mii de duşmani. Când regele l-a întrebat prin cine vor obţine ei izbânda, proorocul i-a răspuns: „Prin fiii căpeteniilor de peste ţinuturi, doar că trebuie să-i conduci chiar tu, fiindcă sunt lipsiţi de experienţă!" Achab i-a chemat pe fiii căpeteniilor (numărul lor s-a ridicat la două sute treizeci şi doi) şi, când a aflat că sirienii benchetuiau şi petrecerea lor era în toi, a deschis poarta tinerilor, lăsându-i să iasă din cetate. De îndată ce iscoadele au vorbit regelui despre ei, Adad a trimis în întâmpinarea tinerilor gărzile, cu următoarea poruncă: dacă veneau să se războiască, să fie aduşi la el înlănţuiţi; dacă însă veneau cu gânduri paşnice, să fie trataţi la fel. între timp, Achab şi-a pregătit de luptă întreaga oaste în interiorul oraşului. Fiii căpeteniilor s-au ciocnit cu gărzile, măcelărindu-i pe unii, iar pe ceilalţi i-au pus pe fugă şi i-au urmărit până în tabără. Când a văzut izbânda lor, regele israeliţilor a poruncit ca toate trupele să se năpustească asupra vrăjmaşilor. Atacaţi prin surprindere, sirienii s-au împrăştiat. Fiindcă nu se aşteptau ca oastea să năvălească în afara oraşului, atacul i-a găsit nepregătiţi şi neînarmaţi, fără armurile lor, aşa că au fugit din tabără, regele însuşi scăpând teafăr mulţumită iuţelii cailor săi. Achab i-a urmărit multă vreme pe sirieni şi i-a răpus pe mulţi dintre ei. Apoi a jefuit tabăra duşmană (care era ticsită de bogăţii, iar aurul şi argintul se găseau din belşug) şi, capturând carele de război şi caii lui Adad, s-a întors apoi în oraş. Dar

proorocul l-a sfătuit pe Achab să-şi țină trupele bine înarmate, fiindcă în anul următor regele sirienilor va porni într-o nouă expediție împotriva lui, înfruntându-l iarăşi pe Achab.
488
3. Cum s-a văzut în siguranță, împreună cu tot ce a mai putut salva din oastea lui la terminarea bătăliei, Adad s-a sfătuit cu prietenii săi, cum să pornească iarăşi un război împotriva israeliților. Aceştia n-au fost de părere să lupte cu ei în munți, fiindcă acolo era mai puternic Dumnezeul lor. Domnul îi ajută să triumfe în asemenea locuri şi de aceea au ieşit israeliții biruitori; de astă dată; potrivit spuselor lor, ei se vor dovedi cei mai tari dacă bătălia urma să se dea în vale. Apoi povața lor a fost ca să îngăduie prinților, cu care se aliase în război, să se întoarcă acasă, dar trupele să rămână în preajma lui Adad, urmând să fie înlocuiți de propriii satrapi. Pierderile suferite de trupele sale, carele de război şi caii, trebuiau să fie acoperite de el în țara lui. Această povață a fost pe placul lui Adad, care şi-a înarmat şi instruit oastea, numaidecât, aşa cum se cuvenea.
4. La sosirea primăverii, a pornit cu trupele sale împotriva israeliților şi, când a ajuns la un anume oraş (care se numea Apheca), şi-a aşezat tabăra într-o câmpie întinsă. Achab şi-a adus oastea în întâmpinarea lui, punându-şi tabăra în imediata apropiere, în comparație cu trupele vrăjmaşilor, oastea lui era mai puțin numeroasă. Proorocul a venit din nou la el şi i-a spus lui Achab că Dumnezeu îi va dărui victorie ca să dovedească faptul că, în pofida părerii sirienilor, puterea lui nu era mai mică în câmpie, decât la munte. Vreme de şapte zile, ambele oşti au stat liniştite față în față. în ultima din aceste zile, la ivirea zorilor, duşmanul s-a aşezat în ordine de bătaie. Achab şi-a înarmat, la rândul lui, trupele. Taberele s-au ciocnit, s-a dezlănțuit o luptă crâncenă şi ostile duşmane au rupt-o la fugă, suferind grele pierderi în timpul hărțuirii lor. Cei mai mulți au fost răpuşi de roțile carelor de război sau de tovarăşii lor de luptă, puțini fiind cei ce şi-au găsit scăparea la Apheca, aflată în stăpânirea lor. Chiar şi acolo au pierit douăzeci şi şapte de mii de oameni, zidul de apărare prăbuşindu-se peste ei. în afara acestora, au mai căzut pe câmpul de luptă o sută de mii de oşteni. Adad, regele sirienilor, [a] fugit împreună cu slujitorii lui cei mai credincioşi şi s-a ascuns într-o cămară subpământeană. însoțitorii lui i-au spus că regii israeliților erau mărinimoşi şi îndurători şi trăgeau nădejdea să obțină grațierea lor de către Achab, dacă îl vor implora cu so-lemnitate. Au cerut voie lui Adad să plece, şi el le-a dat dezlegarea pe loc. Slujitorii şi-au încins saci peste coapsele lor, şi-au
489
înfăşurat frânghii în jurul capului (după străvechea datină a sirienilor atunci când cereau îndurare) şi s-au dus la Achab, ru-gându-l să cruțe viața lui Adad: pentru această faptă bună, ei îi vor păstra o veşnică recunoştință. Regele le-a spus că-l hiritiseşte pentru faptul că a scăpat teafăr şi n-a pățit nici un necaz în bătălie, făgăduind să-l primească cu cinste şi prietenie, ca şi cum ar fi fratele său. După ce au obținut de la el jurământul că lui Adad nu i se va întâmpla vreo neplăcere când îşi va face apariția, slujitorii l-au scos pe rege din casa unde stătea ascuns, aducându-l până la Achab într-un car. El s-a prosternat înaintea acestuia. Achab i-a întins mâna dreaptă, l-a urcat în carul său, l-a îmbrățișat şi i-a cerut să-şi recapete calmul, căci nu-l pândea nici un rău. Adad i-a mulțumit lui Achab şi a promis că nu va da uitării, cât timp va mai trăi, binele pe care i l-a făcut. Apoi a făgăduit că va restitui israeliților oraşele pe care regii de dinaintea lui le-au cucerit şi că drumul către Damasc va fi deschis pentru Achab, la fel cum a fost Samaria la îndemâna părinților săi. Legământul l-au pecetluit amândoi printr-un jurământ şi, oferindu-i multe daruri lui Adad, Achab l-a lăsat să se întoarcă în regatul lui. Aşa s-a încheiat războiul lui Adad, regele sirienilor, împotriva lui Achab şi a israeliților.
5. A venit atunci proorocul numit Michaeas la un israelit, şi i-a cerut să-l lovească la cap: aceasta era dorința lui Dumnezeu. Fiindcă acela nu s-a îndurat să o facă, proorocul i-a prezis că va fi sfâşiat de un leu, deoarece nu l-a ascultat pe Dumnezeu. Aşa s-a întâmplat cu omul acela şi proorocul a adresat altuia aceeaşi rugăminte. După ce omul l-a lovit zdravăn, rănindu-l la cap, iar el şi-a oblojit creştetul, proorocul s-a dus la rege şi i-a spus că se luase la harță şi că fusese însărcinat de comandantul său să păzească un prizonier. Deoarece acesta a fugit, el s-a temut să nu fie executat de comandantul său: întrucât lăsase prizonierul să scape, pedeapsa cu moartea era ceea ce i se cuvenea. Când Achab i-a zis că-şi merită pe drept osânda, proorocul şi-a scos legătura din creştet, astfel ca regele să-şi dea seama că era Michaeas. El a recurs la acest şiretlic pentru ca să se slujească de vorbele lui Achab. Ca atare, i-a spus următoarele: „Fiindcă ai dat drumul din mâinile tale, nepedepsit, unui om blestemat de Dumnezeu, Domnul te va pedepsi făcând ca tu să pieri prin mâna lui Adad şi poporul tău să fie răpus de oastea lui!" Mânios din cale-afara
490
pe prooroc, Achab a poruncit ca el să fie zvârlit în închisoare. S-a întors la palatul său, foarte tulburat de cuvintele lui Michaeas.

CAPITOLUL XV

1. Aşa îi mergeau treburile lui Achab. Acum mă întorc la losaphat[1], regele Hierosolymei. Acesta şi-a mărit regatul prin aducerea trupelor proprii nu numai în cetățile popoarelor subjugate, ci a instalat garnizoane şi în oraşele seminției lui Efraim, care fuseseră cucerite de bunicul său, Abia, de la Ieroboam, rege peste zece triburi. Dumnezeu s-a arătat binevoitor şi milostiv, fiindcă a fost drept şi cucernic şi a căutat să facă în fiecare zi numai lucruri pe placul Domnului. Toți regii din jurul lui îl onorau prin darurile lor, astfel că el şi-a agonisit o mare bogăție şi o glorie strălucitoare.

2. în al treilea an al domniei sale, losaphat i-a chemat la el pe fruntaşii regiunilor, împreună cu preoţii, şi le-a poruncit să cutreiere ţara, spre a întreba din oraş în oraş, întregul său popor, despre legile lui Moise, învaţându-l să le urmeze şi, cu multă râvnă, să-l cinstească pe Dumnezeu. Toată mulţimea a fost atât de bucuroasă încât nu avea altă preocupare şi nu îndrăgea altceva decât supunerea faţă de legi. Vecinii lui losaphat au continuat să-l respecte şi au păstrat legăturile de pace. Filistenii îi plăteau un anumit tribut, iar arabii îi trimiteau an de an câte trei sute şaizeci de miei şi tot atâţia iezi. A luat măsuri de apărare a marilor oraşe, pe altele le-a întărit deopotrivă, trupele şi le-a pregătit şi înarmat in vederea confruntării cu duşmanul. Din partea seminţiei lui Iuda, oastea lui primea trei sute de mii de ostaşi aleşi, căpetenia lor fiind Ednaeus. Două sute de mii de oşteni avea în subordinea
Cel de-al patrulea suveran al Regatului Iuda, fiul şi urmaşul lui Asa, a domnit între anii 867-864 î.e.n.

lui Ioannes, care era comandant şi peste două sute de mii de pedestraşi-arcaşi din seminţia lui Beniamin. Altă căpetenie, numita Ochobatus, dispunea de o sută şi optsprezece mii de oşteni înzestraţi cu armament greu, supuşi regelui, în afară de garnizoanele din locurile întărite.
3. Pe fiul lui, Ioram, l-a căsătorit cu Gotholia[2], fiica lui Achab, rege peste zece seminţii. Când s-a dus, curând după aceea, în Samaria, Iosaphat a fost bine primit de Achab, care i-a ospătat din belşug pe însoţitorii lui, oferindu-le pâine, vin şi carne, apoi l-a rugat să încheie alianţă cu el împotriva regelui sirienilor, ca să recucerească de la el oraşul Aramatha din ţinutul Galadena, răpit cândva tatălui său. Iosaphat i-a promis sprijinul său (oastea lui nefiind mai mică decât a celuilalt) şi şi-a chemat trupele din Hierosolyma la Samaria. Amândoi regii au ieşit în afara oraşului şi, după ce s-au aşezat pe un tron propriu, fiecare a plătit solda oştenilor săi. între timp, Iosaphat a poruncit să fie chemaţi nişte prooroci, spre a fi întrebaţi dacă expediţia împotriva sirienilor se va desfăşura sub auspicii favorabile. Vreme de trei ani, Achab trăise în pace cu sirienii, din ziua când el îi lăsase să plece din captivitate.
4. Achab şi-a chemat proorocii, în număr de patru sute, şi le-a cerut să-l întrebe pe Dumnezeu dacă oastea lui va obţine victoria asupra lui Adad, cucerind oraşul pentru care porneşte acest război. Deoarece proorocii l-au sfătuit să întreprindă această expediţie (căci el îi va birui pe sirieni ca şi mai înainte, luându-i prizonieri), Iosaphat a bănuit că aceştia erau nişte falşi profeţi şi l-a întrebat pe Achab dacă nu avea la îndemână şi un prooroc al lui Dumnezeu, de la care să afle viitorul cu deplină siguran-ţă. Achab i-a răspuns că mai avea unul singur, pe care el îl ura, fiindcă îi prezisese că va fi înfrânt de regele sirienilor şi ucis. De aceea îl şi ţinea acum închis în temniţă: se numea Michaeas, fiul lui Jembleus. Fiindcă Iosaphat a stăruit pe lângă el să-l aducă, Achab şi-a trimis famenul să-l aducă pe Michaeas. Pe drum, famenul i-a spus că toţi ceilalţi prooroci au prezis victoria regelui. Michaeas l-a asigurat că nu-şi putea permite să atribuie Domnului minciuni, ci va spune ceea ce i-a destăinuit Dumnezeu
[2] Athalia, mama lui Ohozia şi protagonista tragediei lui Racine, care-i poartă numele.

despre soarta regelui. Când a ajuns la Achab, acesta l-a implorat să dea glas adevărului. Proorocul i-a zis că Dumnezeu i-a arătat pe israeliţi cum fugeau urmăriţi de sirieni, risipindu-se prin munţi, la fel ca turmele care nu mai aveau păstori. A mai adăugat că Domnul vroia să-l facă să înţeleagă că toţi vor scăpa teferi, el fiind singurul care va cădea în bătălie. Ca urmare a vorbelor rostite de Michaeas, Achab i-a grăit lui Iosaphat astfel: „Oare n-am spus eu puţin mai înainte că omul ăsta îmi vrea răul şi că prooroceşte mereu împotriva mea?" Michaeas i-a răspuns că datoria lui era să dea ascultare tuturor cuvintelor Domnului, falşii profeţi fiind cei ce-l îndeamnă să plece la război, cu speranţa izbânzii, chiar dacă îl aşteaptă moartea pe câmpul de luptă. Regele a căzut pe gânduri, dar Sedechias, unul dintre falşii profeţi, a venit şi l-a îndemnat să nu ţină seamă de Michaeas, căci nimic din ceea ce spune nu-i adevărat. Ca dovadă în sprijinul său l-a luat pe proorocul Elias, care, oricum, putea să prezică viitorul mai bine decât Michaeas. El a zis: „Acela ţi-a proorocit că în via lui Nabuth, din preajma oraşului Izara, câinii îţi vor linge sângele regesc, aşa cum au lins sângele lui Nabuth, care a fost lovit cu pietre de poporul aţâţat de tine. E limpede că Michaeas ăsta minte, căci cutează să-l contrazică pe un prooroc mai bun decât el, susţinând că vei muri în următoarele trei zile! Să dea dovada că e un prooroc adevărat şi că suflul divin sălăşluieşte într-însul! N-are decât să-mi înţepenească braţul cu care îl voi lovi peste obraz, aşa cum Jadon a înţepenit braţul drept al regelui Ieroboam, atunci când acesta a vrut să-l prindă. Sunt convins că ai auzit de această întâmplare!" Deoarece Sedechias l-a lovit pe Michaeas fără să păţească nimic, Achab s-a lecuit de teamă, pornind vitejeşte cu trupele sale împotriva sirienilor. Biruitoare a ieşit, după cum cred eu, soarta, care l-a făcut să aibă mai multă încredere în falşii profeţi decât în cel adevărat, pentru ca ursita lui să se îndeplinească fără ocol. Sedechias şi-a făcut nişte coarne de fier Şi i-a explicat lui Achab că Dumnezeu i-a prezis prin ele nimicirea Siriei. Când însă Michaeas a proorocit că peste puţine zile Sedechias va fugi din cămară în cămară, căutându-şi o ascunzătoare, spre a scăpa de pedeapsa cuvenită pentru mincinoasa-i profeţie, regele a poruncit ca el să fie dus lui Achamon, căpetenia oraşului lui, ca să fie zvârlit în temniţă, unde să nu i se mai dea nimic altceva în afară de pâine şi apă.

5. Aşadar, Achab şi Iosaphat, regele Hierosolymei, au pornit cu trupele lor, mărşăluind spre Aramatha, în ţinutul Galaadului. Cum a aflat de această expediţie, regele sirienilor a venit cu oastea în întâmpinarea lor, aşezându-şi tabăra nu departe de Aramatha. Achab şi Iosaphat s-au înţeles ca primul să-şi scoată straiele regeşti şi regele Hierosolymei să poarte în timpul luptei veşmintele lui Achab, ca să zădărnicească născocirea lui Michaeas.

Soarta l-a găsit însă şi fără însemnele sale. Căci Adad, regele sirienilor, poruncise căpeteniilor sale să nu ucidă pe nimeni în afară de regele israeliţilor. La începutul bătăliei, sirienii l-au văzut pe Iosaphat, care stătea în faţa oştirii, şi, convinşi că ele era Achab, s-au năpustit asupra lui. L-au înconjurat, dar, după ce s-au apropiat, şi-au dat seama că nu era el Achab, aşa că toţi au dat înapoi. Deşi lupta a durat de la răsăritul soarelui şi până seara, având victoria de partea lor, sirienii n-au ucis pe nimeni, aşa cum le poruncise regele lor. Au căutat să-l omoare doar pe Achab, fără să-l găsească nicăieri. Un paj al regelui Adad, numit Aman, şi-a încordat arcul împotriva duşmanului, săgeata lui pă-trunzându-i prin încheietura armurii, până în plămân. Achab a căutat să ascundă trupelor sale nenorocirea care îl lovise, de teamă că aceştia o vor lua la fugă. Apoi a poruncit vizitiului său să retragă cariil şi să-l scoată din luptă, fiindcă fusese grav rănit. în pofida suferinţei sale cumplite, regele a rămas în carul de război până la asfinţitul soarelui, când şi-a pierdut cunoştinţa şi a murit.

6. La sosirea nopţii, oastea siriană s-a retras în tabăra ei, dar, aflând de la un crainic vestea morţii lui Achab, ea s-a întors acasă. Leşul lui Achab a fost dus la Samaria, unde a fost înmormântat. Când a fost spălat la un izvor din Izara carul său (care era stropit de sângele regelui), s-a adeverit prezicerea lui Elias. Căci au venit câinii şi i-au lins sângele şi după aceea a rămas obiceiul ca acolo să se scalde curtezanele. Regele a murit în Ramathon, aşa cum prroorocise Michaeas. întrucât lui Achab i s-au întâmplat întocmai cele prezise de cei doi profeţi, se cuvine, aşadar, să recunoaştem măreţia lui Dumnezeu şi să-l înconjurăm pretutindeni cu întreaga noastră cinstire şi veneraţie. Să avem grijă ca plăcerea şi voinţa proprie să nu ne pară mai demne de încredere decât adevărul însuşi şi să socotim că nimic nu ne slujeşte mai mult decât prezicerile şi cunoaşterea de către oameni a viitorului lor, fiindcă astfel aflăm care este voinţa Domnului şi de ce trebuie să ne ferim

niai mult. Din ceea ce a păţit acest rege, se cuvine să deducem forţa destinului, căci chiar dacă îl ştim dinainte, nu putem scăpa de el: în sufletele omeneşti se furişează dulcea speranţă — până ce le ademeneşte acolo unde dau de nenoroc. în sinea lui, Achab s-a înşelat în privinţa ursitei sale, şi astfel şi-a pierdut viaţa, fiindcă nu s-a încrezut în prezicerea sfârşitului său, acordând mai mult credit dorinţelor proprii. La tron i-a urmat fiul său, Ochozias[3].

[3] Ochozias (Akasiah), ce) de-al optulea suveran al Regatului Israel (852-851 î.e.n.).

n

5

ta

CONŢINUTUL CÂRTII A IX-A

Cum Ioram, fiul lui Achab, i-a învins în război pe moabiţi.

Cum omonimul său, Ioram, regele Hierosolymei, a luat puterea asupra întregului regat, omorându-şi fraţii şi pe toţi prietenii tatălui său.

Cum Idumeea l-a părăsit şi arabii s-au războit cu el, şi cum i-a pierit întreaga oaste, împreună cu toţi fiii săi, cu excepţia unuia singur, care era copil, şi după aceea, ducând o viaţă nelegiuită, a murit în chip jalnic.

Expediţia regilor din Siria şi Damasc împotriva lui Ioram, regele israeliţilor; cum Ioram, asediat în Samaria, a scăpat ca prin minune de primejdie.

Cum Ioram, împreună cu întreaga lui familie, şi Ochozias, regele Hierosolymei, au fost ucişi de Iehu, căpetenia călăreţilor.

Cum, după moartea lui, a domnit peste
israeliţi Iehu, avându-şi reşedinţa în
Samaria, la fel ca şi fiii lui până în cea
de-a patra spiţă.
499
7. Cum o femeie cu numele de Gotholia a domnit cinci ani în Hierosolyma şi cum Iodaus, Marele Preot, a ucis-o, făcându-l rege pe Ioas, fiul lui Ochozias.
8. Expediţia lui Azael, regele Damascului, împotriva israeliţilor. Ce pagube mari a adus ţării lor şi oraşului Samaria, cum s-a dus curând după aceea la Hierosolyma, silindu-l pe regele oraşului să-i dea o sumă mare de bani, după care s-a întors la Damasc.
9. Cum Amasias, regele din Ierusalim, a întreprins o expediţie împotriva idumeenilor şi amaleciţilor.
10. Cum acelaşi, pornind războiul împotriva lui Ioas, regele israeliţilor, a fost capturat într-o bătălie şi, după ce a plătit o mare răscumpărare, a fost lăsat să plece iar în regatul său. Cum fiul său Ozias a subjugat popoarele învecinate.
11. Ieroboam, regele israeliţilor, a pornit într-o expediţie în Siria, de unde s-a întors biruitor.
12. Cum regele asirienilor, venit cu o oaste împotriva Samariei, a stors o mare sumă de la regele Phakeas, revenind apoi în ţara lui.
13. Cum Arases, regele din Damasc, a pornit cu oastea lui împotriva Hierosolymei şi l-a încolţit pe regele Achaz atât de rău, încât acesta a trimis daruri bogate regelui
500
Asiriei, convingându-l astfel să asedieze Damascul.
14. Cum regele asirienilor a cucerit Damascul şi l-a omorât pe regele său, strămutându-i poporul în Media, şi a colonizat Damascul cu alte neamuri.
15. Cum Şalmanasar, regele asirienilor, şi-a ridicat armele împotriva Samariei şi, după un asediu de cinci ani, l-a ucis pe, regele acestuia, Oseas. Cum a surghiunit cele zece seminţii ale israeliţilor în Media şi a mutat în locul lor neamul cuthaeilor, adus din Persia, cărora grecii le zic samariteni.
Cartea aceasta cuprinde un interval de o sută cincizeci de ani.
501

CAPITOLUL I

1. întorcându-se acasă după ce-l ajutase pe Achab, regele israeliţilor, în războiul împotriva lui Adad, regele sirienilor, despre care am vorbit mai înainte, Iosaphat, regele Hierosolymei, a fost întâmpinat de proorocul lehu şi mustrat pentru că legase prietenie cu Achab, un om necredincios şi nelegiuit. I-a spus că, nemulţumit de fapta lui, Dumnezeu, cu toate că păcătuise faţă de el, l-a smuls din mâinile duşmanilor, fiindcă avea o fire bună şi evlavioasă. De aceea, regele i-a mulţumit şi a adus jertfe Domnului. Apoi a început să cutreiere toate ţinuturile de sub stăpânirea lui, ca să-şi instruiască poporul în legile date de Dumnezeu, prin intermediul lui Moise, precum şi în cinstirea Domnului. Regele a aşezat în fiecare cetate judecători, pe care i-a îndemnat să dea numai sentinţe corecte poporului şi să nu mai urmărească decât dreptatea, fără să se lase influenţaţi nici de daruri, nici de situaţia celor ce deţineau puterea prin bogăţia şi obârşia lor nobilă. Ei trebuiau să împartă dreptatea tuturor în mod egal, ţinând seama de faptul că Dumnezeu vede orice, chiar şi faptele ce se petrec în taină. După ce a propovăduit acest lucru în oricare cetate din amândouă seminţiile, s-a întors la Hierosolyma. Şi în acest oraş a pus judecători din rândul preoţilor, locuitorilor şi fruntaşilor poporului, pe care i-a sfătuit să se dovedească oneşti şi drepţi în toate procesele lor. Dacă însă pricini mai grele din alte oraşe vor fi supuse dezbaterilor lor, ei sunt datori să caute cu şi mai mare râvnă sentinţa dreaptă, fiindcă se cuvenea ca judecăţile să fie cât mai cinstite şi mai juste, în oraşul în care se află templul Domnului şi reşedinţa regelui. Drept căpetenii ale judecătorilor, regele i-a numit pe arhiereii Amasias şi Zabadias, amândoi din seminţia lui Iuda. Astfel a orânduit Iosaphat toate lucrurile.
503
2. în vremea aceea, moabiţii şi ammaniţii, împreună cu o ceată de arabi, i-au declarat război lui Iosaphat şi şi-au aşezat tabăra lângă Lacul Asfaltitis[1] în Engaddi, distanţa dintre oraş şi Hierosolyma fiind la trei sute de stadii. Acolo creşteau palmieri frumoşi şi copăcei ce produceau balsam. Când a auzit că trecuseră dincolo de lac şi se pregăteau să intre în ţara lui, Iosaphat s-a înfricoşat, a adunat poporul din Hierosolyma în pridvorul templului şi, stând în faţa sanctuarului, i-a cerut Domnului să-i dea puterea şi tăria de a înfrunta vrăjmaşul ce venea împotriva

lui (căci l-au rugat şi cei care au zidit acest templu, să apere oraşul şi să-i alunge pe cei ce cutezau să-l atace); acum, adversarul venea cu intenţia de a-i răpi ţara ce i-a fost încredinţată de El. Aşa îl implora regele în lacrimi, alături de întregul popor, împreună cu soţiile şi copiii. Atunci, un prooroc numit Iaziel a păşit în mijlocul adunării, şi-a ridicat glasul şi le-a spus regelui şi poporului că Dumnezeu le-a ascultat rugile, făgăduind să lupte şi El împotriva duşmanului lor. I-a poruncit regelui ca în ziua următoare, însoţit de oastea lui, să pornească împotriva năvălitorilor. Va da de ei la coasta dintre Hierosolyma şi Engaddi, numită Coama. Dar nu trebuie să intre numaidecât în luptă, ci doar să stea şi să privească cum Dumnezeu se răfuia cu străinii. După ce proorocul a rostit aceste vorbe, regele, împreună cu poporul, s-au plecat cu faţa la pământ şi i-au adus mulţumiri Domnului şi închinăciuni, în vreme ce leviţii îi înălţau imnuri de slavă, acompaniaţi de instrumentele lor.
3. Dis-de-dimineaţă, Iosaphat a mărşăluit până în pustiul situat mai jos de oraşul Thecoa şi i-a spus mulţimii că trebuia să aibă încredere în cuvintele proorocului şi nu se cuvenea să pornească la luptă, ci să-i pună în prima linie pe preoţi cu trâmbiţele lor, precum şi pe leviţi şi pe cântăreţi, aducând mulţumiri Domnului, ca şi cum ţara ar fi scăpat deja de duşmani. Sfatul regelui a fost pe placul tuturora, aşa că a fost transpus în faptă. Dumnezeu le-a inspirat ammaniţilor frică şi consternare. Luându-i pe ceilalţi drept duşmani, s-au omorât între ei, astfel că nimeni din oastea puternică n-a scăpat teafăr. Când şi-a aruncat privirea în valea unde vrăjmaşii îşi făcuseră tabăra şi a văzut-o năpădită de leşuri, Iosaphat a fost tare bucuros de ajutorul neaşteptat al lui

[1] Vezi Cartta I, cap. K, n. 3.

Dumnezeu, care le oferise victoria fără să-şi dea nici o osteneală, îngăduind oştenilor săi să pătrundă în tabăra duşmană, să despoaie leşurile. După ce au prădat vreme de trei zile, luptătorii au fost sleiţi de puteri (atât de mare era numărul celor ucişi). în a patra zi, poporul întreg s-a adunat într-un loc scobit şi râpos şi au adus laude Domnului şi tocmai de aceea meleagul a fost denumit Valea Binecuvântării[2].
4. De îndată ce şi-a readus oastea în Hierosolyma, regele a petrecut mai multe zile în ospeţe şi jertfe. După aceea, vestea înfrângerii vrăjmaşilor a ajuns până la popoarele străine, care s-au înfricoşat toate de Iosaphat, deoarece au recunoscut că Dumnezeu era statornicul lui ajutor. De atunci încolo, Iosaphat a dus o viaţă înconjurată de o mare glorie, pe care o datora cucerniciei sale faţă de Dumnezeu. A întreţinut legături prieteneşti şi cu fiul lui Achab, regele israeliţilor, şi a încheiat cu el legământul că vor înjgheba împreună corăbii care să plutească până la porturile din Pont şi Tracia. Din pricina faptului că erau prea mari, corăbiile au pierit; de aceea, n-a mai construit alte nave. Astfel s-a purtat Iosaphat, regele Hierosolymei.

CAPITOLUL II

1. Ochozias[1], fiul lui Achab, domnea asupra israeliţilor, avându-şi reşedinţa în Samaria. El era un bărbat nelegiuit şi semăna în toate privinţele cu ambii săi părinţi, precum şi cu Ieroboam, cel dintâi care a avut neruşinarea să momească poporul pe calea răului. în al doilea an al domniei, regele moabiţilor s-a răzvrătit împotriva lui, încetând să-i mai dea birul pe care îl plătea

Vezi *Cartea a doua Paralipomena,* XX, 26. ' Cel de-al optulea suveran al Regatului Israel (852-851 î.e.n.) a încurajat "dolatria adusă din afară de părinţii lui, Achab şi Iezebel.

îndeobşte părintelui său. Când cobora o dată din foişorul casei domneşti, Ochozias a alunecat pe trepte şi s-a îmbolnăvit, aşa că s-a adresat zeiţei Musca (aşa se numea această divinitate) din Accaron, cerându-i sfaturi privitoare la însănătoşirea lui. Dar Domnul evreilor i s-a arătat proorocului Elias şi i-a poruncit să iasă înaintea trimişilor lui Ochozias şi să-i întrebe dacă israeliţii n-au şi ei propriul lor Dumnezeu, de vreme ce conducătorul acestora a recurs la zei străini ca să-şi obţină vindecarea, îndemnând solii să se întoarcă din drum şi să-l vestească pe rege că boala lui nu va avea leac. Elias a făcut ceea ce i-a poruncit Dumnezeu şi solii s-au înapoiat numaidecât la rege, după ce au primit prevestirea proorocului. Uimit de rapida lor întoarcere, Ochozias şi-a întrebat solii care era pricina grabei lor. Aceştia i-au răspuns că pe drum au întâlnit un om care i-a îndemnat să nu meargă mai departe, ci să se întoarcă la rege şi, potrivit poruncii Domnului israeliţilor, să-i aducă vestea că boala lui se va agrava. Când regele a cerut solilor să-i spună cum arăta cel ce le-a spus astfel, ei au răspuns că era un om păros şi încins peste mijloc cu o cingătoare din piele. Dându-şi seama din descrierea solilor că era vorba de Elias, Ochozias a trimis o căpetenie de-a sa cu cincizeci de oşteni bine înarmaţi, având misiunea să-l aducă la el pe prooroc. Căpetenia expediată de rege l-a găsit pe Elias stând în vârful muntelui şi i-a poruncit să coboare, ca să-l însoţească până la rege, iar dacă se împotrivea ordinului său se vedea nevoit să-l constrângă. Elias i-a spus că, spre adeverirea faptului că era adevăratul profet, va invoca cerul să trimită para care să-l mistuie împreună cu oştenii lui. El s-a rugat apoi şi focul coborât din văzduh a preschimbat în scrum căpetenia, împreună cu oştenii ei. Cum a aflat de această pierdere, regele s-a mâniat şi a trimis după Elias o altă căpetenie, însoţită de acelaşi număr de oşteni, ca şi cea dintâi. Când noua căpetenie l-a ameninţat pe prooroc că-l va duce cu sila, dacă nu vroia să coboare de bunăvoie din vârful muntelui, Elias şi-a înălţat ruga împotriva lui, iar focul a mistuit-o şi pe cealaltă căpetenie. Deşi auzjse ce i se întâmplase acesteia, regele a trimis o a treia căpetenie. Deoarece era un om chibzuit şi mai paşnic la fire, după ce a ajuns la locul unde adăsta atunci Elias, acesta i-a vorbit cu duhul blândeţii. Proorocul ştia sigur că a venit la el contrar voinţei sale, la ordinul regelui şi, spre deosebire de căpeteniile care l-au precedat, n-a făcut-o cu dragă inimă, ci silit

506

să se supună. Căpetenia l-a implorat să aibă milă de viața lui şi de cea a însoțitorilor lui, coborând de pe munte ca să-l urmeze până la rege. Cucerit de vorbele şi de purtarea prevenitoare a căpeteniei, Elias s-a lăsat înduplecat şi a coborât de pe munte, gata să-l întovărăşească până la rege. Ajuns în fața lui Ochozias, i-a proorocit ceea ce îi încredințase Domnul: „Deoarece m-ai disprețuit pe mine, ca şi cum n-aş fi fost chiar eu Dumnezeu, în stare să fac preziceri despre starea sănătății tale, şi ți-ai trimis solii la zeița din Accaron, ca să ştii care va fi deznodământul bolii tale; află că vei muri în curând din pricina ei!"

2. La scurtă vreme după aceea, aşa cum proorocise Elias, Ochozias a murit. I-a urmat la tron propriu-i frate, Ioram[2], căci el s-a stins din viață fără să aibă copii. Nerămânând cu nimic dator față de răutatea părintelui său, acest Ioram a domnit doisprezece ani şi s-a dedat la toate fărădelegile şi dovezile lipsei de credință în Dumnezeu; a părăsit cinstirea lui spre a se închina zeilor străini. A fost însă un bărbat harnic şi un cârmuitor capabil, în vremea lui a dispărut din ochii oamenilor Elias şi nici până azi nu ştie nimeni care a fost sfârşitul lui. A lăsat totuşi, în urma lui un ucenic, Elissaeus, despre care am vorbit mai înainte. în Cărțile sfinte stă însă scris că atât Elias cât şi Enoch[3], care a trăit înainte de potop, au dispărut fără urmă şi nimeni n-a aflat nimic despre moartea lor[4].

[2] Ioram (Jehoram), cel de-al nouălea suveran al Regatului Israel (85l-842 îe.n.), a fost ultimul reprezentant al dinastiei întemeiate de generalul Omri în 882 îe.n.

[3] Enoch (Anoch), fiul lui Iared şi tatăl lui Mathusalem (Mathusala), a trăit 365 de ani, ducându-se după aceea la Dumnezeu, fără să se mai ştie nimic despre data stingerii lui din viață (vezi *Cartea I,* cap. III, paragr.4).

[4] După ce proorocul a lovit cu mantia sa apa Iordanului şi a trecut prin albia lui ca pe uscat, s-a ivit un car cu cai de foc şi un vârtej de vânt l-a înălțat la cer Pe Ilie, despărțindu-l miraculos de discipolul său Elisei *(Cartea a patra a Regilor* 11,8-l2).

507

CAPITOLUL III

1. Când s-a suit pe tron, Ioram a hotărât să declare război regelui moabitilor, care se numea Misan. Cum am menționat deja, el îi trădase fratele, refuzând să mai dea birul de două sute de mii de oi netunse, pe care îl plătea tatălui lor. După ce şi-a strâns trupele proprii, Ioram a trimis soli la Iosaphat, pe care, având în vedere că fusese de la început prietenul părintelui său, l-a rugat să se alieze cu oastea lui, spre a porni războiul împotriva moabitilor, care se ridicaseră împotriva puterii sale. Iosaphat nu numai că i-a făgăduit să-i vină în ajutor, ci l-a tras în acest război şi pe regele idumeenilor, care depindea de el. De îndată ce a primit promisiunea alianței lui Iosaphat, Ioram a venit cu oastea lui la Hierosolyma, unde a fost primit cu multă ospitalitate de regele hierosolymiților. Cei trei suverani întruniți la Hierosolyma, regele Hierosolymei, cel al Samariei şi cel al Idumeei, au hotărât să mărşăluiască împotriva duşmanilor prin deşertul idumeean (fiindcă vrăjmaşii nu se aşteptau ca ei să aleagă drumul care străbătea pustiul). După ce l-a cutreierat vreme de şapte zile, deoarece călăuzele lor rătăciseră drumul, au început să ducă mare lipsă de apă, atât pentru vite, cât şi pentru trupe, şi îngrijorarea i-a cuprins pe toți, mai ales pe Ioram, care l-a întrebat cu jale în glas pe Dumnezeu cu ce i-au greşit cei trei regi că-i dădea pe mâinile craiului moabiților fără luptă. Dar Iosaphat, fiind un om drept, l-a mângâiat şi încurajat, cerându-i să cerceteze dacă în tabără nu se afla printre însoțitori şi un prooroc al Domnului, ca să-l întrebe pe Dumnezeu ce anume trebuiau să facă. Deoarece un slujitor al regelui a spus că-l văzuse pe Elissaeus, fiul lui Saphatus, ucenicul lui Elias, cei trei regi au pornit spre el, la îndemnul lui Iosaphat. Sosiți la cortul proorocului (situat în afara taberei), l-au întrebat despre soarta care era hărăzită oştirii lor, cel mai dornic să ştie fiind Ioram. Elissaeus i-a spus să nu-l mai sâcâie cu asemenea întrebări, ci să se ducă la profeții tatălui şi ai mamei sale (căci doar ei erau adevărații prezicători!). Ioram a stăruit mult ca el să-i proorocească şi să-i scoată din impas. Atunci Elissaeus l-a luat martor pe Domnul că n-ar fi dat nici un

508

1

răspuns dacă Iosaphat n-ar fi fost un om sfânt şi drept. A venit anume un cântăreț, care mânuia cu iscusință psalterionul (aşa cum dorise proorocul). în timp ce acesta psalmodia, Elissaeus a fost atins de suflul divin şi le-a poruncit regilor să sape în albia torentului mai multe şanțuri: „Fără să se zărească un nor, fără să se stârnească vântul sau să înceapă ploaia, veți vedea cum fluviul se umple de apă, astfel că oştenii şi vitele voastre vor avea de unde să se adape. Nu veți obține numai asta de la Dumnezeu, ci vă veți bucura de sprijinul lui în victoria asupra duşmanului, căci veți cuceri cele mai frumoase şi mai întărite cetăți ale moabiților, le veți tăia pomii roditori, veți pustii țara lor, astupându-le cu pietre fântânile şi râurile!"

2. După ce proorocul a rostit aceste vorbe, a doua zi, înainte de ivirea zorilor, fluviul avea albia plină (căci la trei zile de drum, în Idumeea, Dumnezeu trimisese ploi abundente), aşa încât oştenii şi vitele au găsit apă din belşug.

Cum a aflat că trei regi au pornit împotriva lui şi că mărşăluiau prin deşert, regele moabiţilor şi-a adunat în grabă oastea, aşezându-şi tabăra pe un munte, pentru ca vrăjmaşul să nu poată pătrunde în ţară neobservat. La răsăritul soarelui, când au zărit undele fluviului (care curgea nu prea departe de ţara moabiţilor), culoarea lor sângerie (din pricina răsfrângerii razelor solare) i-a făcut pe localnici să-şi închipuie în mod greşit că duşmanii se măcelăriseră între ei, chinuiţi de sete, şi de aceea apa se înroşise de sângele lor. Vrăjiţi de această amăgire, l-au rugat pe regele lor să-i trimită la vrăjmaşii răpuşi, spre a le jefui oştirea. Şi toţi, plecaţi cu gândul la pradă, s-au apropiat de tabăra duşmanilor, pe care îi socoteau morţi de-a binelea. Speranţele moabiţilor au fost înşelate amarnic. Adversarii s-au năpustit de pretutindeni asupra lor, pe unii i-au ucis, iar pe alţii i-au împrăştiat, fugărindu-i până în ţinuturile lor. Regii au năvălit, aşadar, în ţara moabiţilor, le-au dărâmat cetăţile, le-au prădat ogoarele, acoperindu-le cu pietre kiate din râuri, le-au tăiat copacii cei mai buni, le-au astupat izvoarele de apă şi au culcat zidurile la pământ. Aliaţii l-au împresurat pe regele moabiţilor într-un oraş întărit, unde a fost silit să se refugieze. Când s-a văzut atât de ameninţat şi asediat, a pus la cale o străpungere împreună cu şapte sute de luptători, ca să străbată călare tabăra duşmană prin locurile unde străjile i s-au părut mai puţin numeroase. Tentativa lui de a ieşi din încercuire n-a reuşit, fiindcă

în calea lui a dat de nişte gărzi puternice. S-a reîntors, aşadar, în oraş şi, în disperarea lui, a recurs la o faptă extremă. L-a luat deci pe fiul său cel întâi-născut, care urma să domnească după el, l-a urcat pe zidul de apărare, unde putea să fie mai bine zărit de duşmani, şi l-a jertfit zeului, aducându-l ardere de tot. Când au văzut această faptă, regii au fost cuprinşi de milă şi evlavie şi, îndurându-se de nenorocirea lui, au ridicat asediul şi au plecat acasă. Iosaphat s-a întors la Hierosolyma, unde a trăit în pace şi, la scurtă vreme după expediţie, şi-a dat obştescul sfârşit în al şaizecelea an al vieţii şi în al douăzeci şi cincilea an al domniei sale. A fost înmormântat cu mare pompă la Hierosolyma, dove-dindu-se un zelos continuator al isprăvilor lui David.

CAPITOLUL IV

1. Iosaphat a lăsat după el mulţi fii, urmaşul pe care şi l-a ales fiind cel mai mare dintre ei: Ioram[1]. Un nume asemănător a purtat regele israeliţilor, care era fratele mamei sale şi fiul lui Achab. La întoarcerea din Moabitis în Samaria, regele israeliţilor a fost însoţit de proorocul Elissaeus, ale cărui fapte mari şi demne de a fi înfăţişate le voi descrie aşa cum mi-au parvenit ele din Cărţile sfinte.

2. Acolo se arată că, într-o zi, a venit la Elissaeus soţia lui Obedias[2], mai-marele curţii la Achab, să-i spună că ştia el însuşi faptul că soţul ei i-a salvat pe proorocii condamnaţi la moarte de Iezabela, soţia lui Achab. Femeia susţinea că ascunsese o sută de prooroci şi că împrumutase bani pentru întreţinerea lor. Acum

[1] Ioram (Jehoram), al cincelea suveran al Regatului Iudeii (846-843 î.e.n.), nu trebuie confundat cu omonimul său, care a domnit în Regatul Israel (85l-842 î.e.n.), fiul lui Achab şi al [ezebelei.

[2] Vezi Cartea VIII-a, cap. XIII, paragr.4.

însă, după ce i-a murit bărbatul, au sosit creditorii s-o ducă în robie împreună cu fiii ei. L-a rugat, aşadar, pe Elissaeus ca, ţinând seama de generoasa faptă a fostului ei soţ, să se arate îndurător şi s-o ajute. La întrebarea proorocului ce anume mai avea în casă, ea a răspuns că nu-i mai rămăsese decât oleacă de untdelemn într-un ulcior. Atunci proorocul i-a poruncit să meargă acasă, să împrumute cât mai multe vase goale de la vecini, şi, zăvorând bine uşa casei, să toarne în toate oalele puţin untdelemn: Domnul va avea grijă să le umple. Femeia i-a îndeplinit porunca, punând pe fiecare dintre fiii ei să-i aducă vasele goale şi, după ce s-au umplut toate, s-a dus la prooroc să-i ducă vestea. Elissaeus a sfătuit-o să vândă untdelemnul şi să-i împace pe creditori. îi va mai rămâne câte ceva din banii încasaţi pe untdelemn încât să aibă din ce să trăiască, împreună cu copiii ei. Aşa a stins proorocul datoria văduvei şi a scăpat-o de persecuţia creditorilor ei. 3. Apoi Elissaeus l-a prevenit din vreme pe Ioram să se ferească de un anume loc, căci acolo îşi puseseră sirienii oamenii lor la pândă, să-l ucidă. Regele l-a ascultat pe prooroc şi nu s-a mai dus la vânătoarea pusă la cale. Când a văzut că şiretlicul lui dăduse greş, Adad a bănuit că uneltirea fusese zădărnicită tocmai de apropiaţii lui, care îl trădaseră faţă de Ioram. Din cale-afară de mânios, şi-a chemat oamenii la el, învinuindu-i că ei i-au destăinuit regelui capcana, şi i-a ameninţat cu moartea, fiindcă i-au transmis duşmanului secretul pe care li—1 încredinţase numai lor. Unul dintre cei de faţă l-a sfătuit să nu îmbrăţişeze o părere greşită şi să-i bănuiască pe ai săi că au denunţat vrăjmaşului primirea de la regele lor a ordinului de a-l suprima. S-ar cuveni să ştie că proorocul Elissaeus era cel care-i împărtăşea regelui duşman toate planurile sale. Convins de acest sfat, Adad şi-a expediat aşadar solii să cerceteze în ce oraş se afla Elissaeus. Cei ce primiseră misiunea lui s-au întors cu ştirea că proorocul sălăşuia în cetatea Dothaim. Adad a trimis atunci o mare ceată de călăreţi Şi care de război, să-l captureze pe Elissaeus. Ei au înconjurat întregul oraş, ca să-l ţină sub supravegherea lor. în zorii zilei, când a auzit că duşmanii veniseră să-l prindă pe stăpânul său, slujitorul ■. proorocului s-a speriat şi, scoţând strigăte de spaimă, a fugit să-i ducă vestea. Acesta l-a îndemnat să nu-şi piardă cumpătul şi să-şi păstreze încrederea în Dumnezeu, pe care l-a rugat să-şi vădească puterea şi prezenţa, pentru ca slujitorul său să-şi recapete curajul

şi tăria sufletească. Domnul a ascultat ruga proorocului şi l-a făcut pe slujitorul lui Elissaeus să-şi vadă stăpânul înconjurat de o puzderie de călăreţi şi de care, încât el şi-a înlăturat frica, recă-pătându-şi calmul, ca martor al

puternicei ocrotiri divine. Apoi Elissaeus l-a rugat pe Dumnezeu să învăluie privirile vrăjmaşilor, acoperindu-le cu negură, spre a nu fi în stare să-l recunoască. După ce i-a cerut Domnului acest lucru, s-a dus în mijlocul duşmanilor şi i-a întrebat pe cine au venit să caute. Când sirienii i-au răspuns că-l căutau pe Elissaeus, acesta le-a promis că-l va da pe mâna lor dacă-l vor urma în oraşul în care locuia. Fiindcă Dumnezeu le întunecase ochii şi judecata, vrăjmaşii l-au însoțit pe prooroc fără şovăială. Elissaeus i-a condus până în Samaria şi i-a poruncit lui Ioram să închidă porțile oraşului şi să-i înconjoare cu trupele sale pe sirieni. L-a rugat din nou pe Domnul să le deschidă ochii, ridicând negura care îi acoperea. De îndată ce orbirea lor s-a destrămat, ei s-au trezit în mijlocul duşmanilor. Când sirienii au rămas adânc tulburați şi puşi în mare încurcătură de uimitoarea şi neprevăzuta întâmplare, cum era de aşteptat, regele l-a întrebat pe prooroc dacă era de părere să-i străpungă cu sulițele, dar Elissaeus s-a împotrivit. El i-a spus că era îndreptățită numai uciderea prizonierilor de război, totuşi, aceştia n-au provocat nici o pagubă țării, ci, fără ştirea lor, au fost aduşi încoace de voința Domnului. L-a sfătuit pe rege să-i primească prieteneşte şi să-i ospăteze, lăsându-i apoi să plece nevătămați. Ioram a ascultat sfatul proorocului, dându-le o masă strălucită sirienilor, după care i-a trimis înapoi la regele lor, Adad.

4. Când sirienii s-au întors acasă şi au povestit întâmplările prin care au trecut, Adad a rămas uimit de această minune, de puterea şi perpetua prezență a Domnului israeliților, precum şi de fățişa ocrotire a proorocului. Temându-se de Elissaeus, a hotărât să nu mai întreprindă nimic pe ascuns împotriva regelui israeliților. A preferat să ducă un război deschis, fiindcă se credea superior adversarului prin puterea şi numărul trupelor sale. Şi-a strâns o oaste numeroasă, cu care a plecat să-l înfrunte pe Ioram. Acesta socotea însă că nu avea destule forțe să poată opune rezistență sirienilor, ;işa că s-a închis în Samaria, încrezător în trăinicia întăriturilor cetății. Chiar dacă nu dispunea de maşini de război ca să cucerească oraşul, Adad nădăjduia ca barem prin foame şi lipsa celor necesare traiului zilnic să pună stăpânire pe

samarieni, mărşăluind cu oastea împotriva lor, să-i asedieze. Supuşii lui Ioram erau bântuiți de o asemenea foamete încât între zidurile Samariei un cap de asin se vindea cu optzeci de sicii de argint, iar pentru un sextar[3] de găinaț de porumbel, care ținea loc de sare, evreii plăteau cinci sicii de argint. Aşa se face că Ioram se temea ca nu cumva vreun hămesit de foame să predea oraşul vrăjmaşului. De aceea, în fiecare zi el cutreiera zidurile cetății şi controla gărzile, să nu se furişeze cineva printre ele. Regele observa atent şi îşi dădea toată osteneala să surprindă pe oricine avea asemenea planuri sau le şi înfăptuia, împiedicându-l din capul locului să le ducă până la capăt. într-un astfel de rond, o femeie i-a strigat: „îndură-te de mine, Doamne!" Convins că venise să-i ceară de mâncare, regele s-a înfuriat, a afurisit-o în numele Domnului şi i-a spus că nu avea nici arie, nici teasc, să-i poată oferi ceva din prisosul său. Femeia i-a răspuns că n-aştepta asemenea lucruri de la el, căci nu pentru hrană îl necăjea, ci pentru judecarea unei pricini pe care o avea cu o altă femeie. Când regele i-a cerut să-i vorbească şi să-i dea lămuriri privitoare la cererea ei, străina i-a explicat că, întrucât n-a mai putut să îndure foamea cumplită, a convenit împreună cu o vecină şi prietenă a ei, să-şi sacrifice copiii (căci fiecare avea un băiat), mâncând într-o zi pe al uneia dintre ele, în altă zi pe al celeilalte. „Iar eu - a zis femeia - l-am înjunghiat mai întâi pe fiul meu; şi ieri ne-am ospătat amândouă din el[4]. Dar cealaltă nu vrea să facă la fel, ci şi-a încălcat legământul, ascunzându-şi copilul!" Rostirea acestor cuvinte l-a umplut pe Ioram de o durere atât de mare încât şi-a rupt hainele, a scos strigăte, apoi şi-a dezlănțuit mânia împotriva lui Elissaeus, pe care s-a hotărât să-l omoare, fiindcă nu l-a rugat pe Dumnezeu să lecuiască suferința, înlăturând nenorocirile lor. Regele a trimis de îndată pe cineva, să-i taie capul. Călăul s-a dus repede să-i îndeplinească porunca. Mânia regelui nu i-a rămas străină lui Elissaeus, care, stând în casă împreună cu ucenicii lui, i-a vestit pe aceştia că Ioram, fiul unui ucigaş, a trimis pe cineva să-i taie capul. Apoi a strigat: „Când va veni

[1] Măsură romană pentru lichide, 1/6 dintr-un „congius", cea. 1/2 de litru. Măria, fiica lui Eleazar din Bethezuba, şi-a mâncat propriul copil în timp <* Titus asedia Ierusalimul, fapta ei odioasă fiind descrisă de Flavius Josephus "i *Războiul iudeilor împotriva romanilor.*

omul care a primit ordinul, voi să închideți bine uşa şi să-l opriți la intrare. Pe urmele sale va veni în curând şi regele, cu gânduri schimbate!" La sosirea omului însărcinat de rege să-l omoare pe Elissaeus, ucenicii au ascultat porunca dată de învățătorul lor. Ioram a regretat curând faptul că s-a mâniat pe prooroc şi, temându-se că acesta va fi ucis de slujitorul trimis să-i îndeplinească ordinul, s-a grăbit să împiedice omorul şi să-l salveze pe Elissaeus. De îndată ce a sosit la el, regele a început să se plângă că proorocul nu-i ceruse Domnului nici un leac împotriva relelor pe care le întâmpinau acum, fără să se sinchisească de nenorocirile căzute pe capul lor. Dar Elissaeus a promis că a doua zi, la ora sosirii regelui la el, cerealele vor fi din belşug şi două măsuri de orz vor fi cumpărate în târg cu un siclu, iar o măsură din făina cea mai curată va costa tot un siclu. Ioram şi cei din suita lui au primit vestea cu mare bucurie, căci ei nu se îndoiau de adevărul prezicerilor proorocului, ştiind că ele se adeveriseră şi mai înainte. Lipsurile şi greutățile zilei aceleia au fost uşurate de speranța în ziua următoare. Dar mai-marele peste a treia parte a oştirii, prietenul regelui, al cărui braț îl sprijinea, i-a spus atunci lui Elissaeus: „De necrezut sunt vorbele tale, proorocule! Cele spuse de tine nu se pot îndeplini, aşa cum nu-i cu putință ca din cascadele cerului să curgă orzul şi lamura de făină!" Proorocul i-a răspuns astfel: „Cu ochii tăi te vei convinge că aşa vor sta lucrurile, dar din roade nu te vei înfrupta deloc!"

5. Prezicerile lui Elissaeus s-au adeverit însă în felul următor. Potrivit unei legi din Samaria, leproşii care nu aveau trupul vindecat de această boală trebuiau să locuiască în afara oraşului. Din această pricină, patru oameni

adăstau în fața porților cetății, fiindcă din pricina foametei cumplite nimeni din interiorul ei nu le aducea de-ale gurii şi nici ei nu erau lăsați de lege să pătrundă înăuntru. Ei şi-au zis că nu se aşteptau decât să moară de foame, câtă vreme rămâneau pe loc, să îndure lipsa hranei, aşa că s-au lăsat în seama duşmanilor, deoarece, dacă aceştia îi cruțau, scăpau cu viață, iar dacă îi ucideau, barem aveau parte de o moarte norocoasă. O dată ce au luat această hotărâre, leproşii s-au dus în timpul nopții la tabăra duşmană. Domnul a început să-i înspăimânte şi să-i îngrijoreze pe sirieni, făcând ca în urechile lor sa răsune tropote de cai şi vuiet de arme, ca şi cum s-ar fi apropiat de ei o oaste în marş, astfel că bănuiala lor s-a înrădăcinat din

ce în ce mai adânc. Mințile lor au fost atât de tulburate încât şi-au părăsit tabăra şi au fugit la Adad, spunându-i că Ioram, regele israeliților, venea cu trupe auxiliare, însoțit de regele Egiptului şi de regii insulelor, să tabere asupra lor. Ei desluşiseră limpede vuietul apropierii lor. Au adus această ştire lui Adad, care le-a dat crezare (căci şi el auzea zgomotele care răsunau în urechile oştenilor săi). Nespus de răvăşiți şi agitați, sirienii şi-au părăsit tabăra, caii şi vitele de povară, precum şi averile lor uriaşe, luând-o la fugă. Când leproşii menționați puțin mai înainte, care plecaseră din Samaria spre oastea siriană, au ajuns în tabără, au dat acolo de multă tăcere şi linişte. Pătrunzând în tabără, au intrat într-un cort în interiorul căruia n-au văzut pe nimeni, au mâncat şi au băut după pofta inimii, luând cu ei hainfc şi mult aur, după care şi-au ascuns prada în afara taberei. Apoi au intrat într-un alt cort, de unde au cărat de asemenea ceea ce au găsit înăuntru. Au făcut la fel a treia şi a patra oară, fără să vadă nici țipenie de om. De aici au dedus că duşmanii îşi luaseră tălpăşița şi s-au mustrat singuri că n-au dus această veste lui Ioram şi concetățenilor lor. De îndată ce au ajuns lângă zidurile Samariei, i-au strigat pe străjeri şi le-au spus ce se întâmplase cu vrăjmaşii. Portarii au transmis ştirea gărzilor regelui. Când Ioram a aflat acest lucru, şi-a convocat prietenii şi căpeteniile. Celor întruniți la chemarea lui, le-a spus că, în spatele retragerii regelui sirienilor, el bănuia că se ascunde o capcană. „Pierzându-şi nădejdea că vă va subjuga prin înfometare, cu presupusa lui fugă, el caută să vă momească în tabără, ca s-o jefuiți, urmând să vă doboare prin surprindere şi să vă cucerească oraşul fără luptă. De aceea, vă sfătuiesc să vă apărați cetatea fără să o părăsiți, neîncrezându-vă în retragerea vrăjmaşilor!" Unul dintre cei de față a afirmat că socoteşte sfatul regelui drept foarte bun şi foarte înțelept, dar a propus să fie trimişi, totuşi, doi călăreți care să cerceteze întregul ținut până la Iordan. Dacă ei vor fi prinşi, căzând în cursa întinsă de vrăjmaşi, oastea va fi avertizată să se ferească de o ieşire imprudentă din cetate, ca să nu aibă şi ea aceeaşi soartă. Iar dacă duşmanii îi vor ucide pe călăreții luați prizonieri, ei pot fi numărați printre cei ce şi aşa vor muri de foame. Planul a fost pe placul regelui, ce şi-a trimis călăreții în recunoaştere. în calea acestora s-a aşternut un drum nebântuit de vrăjmaşi; în schimb, ei l-au aflat acoperit de nenumărate provizii şi arme de care fugarii se

descotorosiseră spre a se uşura, înlesnindu-şi goana nestrunită. După ce a ascultat spusele călăreților, regele i-a îngăduit mulțimii să jefuiască tabăra. Prada nu era deloc lipsită de preț şi puțină, fiind alcătuită din mult aur şi argint şi din turme de vite de tot felul; aşijderea, din cereale, în cantități mai mari decât cele întrezărite în visele lor. Astfel, samarienii nu numai că au scăpat de lipsurile de mai înainte, ci abundența a fost atât de mare încât pentru două măsuri de orz plăteau un siclu, iar pentru o măsură din făina cea mai curată dădeau tot un siclu, aşa cum prezisese Elissaeus. O măsură cântărea o baniță[5] italică plus încă jumătate. De acest belşug nu s-a putut bucura şi mai-marele peste a treia parte a oştirii. Pe el l-a pus de pază regele la poarta cetății, ca să stăvilească năvala mulțimii, să nu se calce în picioare unul pe altul. A fost strivit în îmbulzeală şi şi-a dat duhul, murind aşa cum îi spusese Elissaeus, atunci când proorocise că vor veni provizii îmbelşugate, el fiind singurul care n-a vrut să-l creadă.
6. Când Adad, regele sirienilor, a ajuns teafăr în Damasc şi a înțeles că nu pătrunderea duşmanilor în tabără l-a înfricoşat, ci Dumnezeu însuşi inspirase întregii sale oştiri groaza şi panica, a fost întristat de faptul că Domnul îl duşmănea, căzând bolnav la pat. în vremea aceea a venit şi proorocul Elissaeus din patria lui în Damasc. De îndată ce a aflat acest lucru, Adad l-a trimis pe Azael, cel mai credincios slujitor al său, să-l întâlnească cu daruri în mână şi l-a însărcinat să-l întrebe despre boală, dacă va scăpa de amenințarea ei. însoțit de patruzeci de cămile cu cele mai mari comori din Damasc şi cu cele mai prețioase avuții ale regelui, Azael a ieşit în întâmpinarea lui Elissaeus şi, după ce l-a salutat prieteneşte, i-a spus că fusese trimis de regele Adad să-i aducă daruri şi să-l întrebe despre boala lui, dacă se va mai însănătoşi vreodată. Proorocul l-a vestit pe Azael că stăpânul său va muri curând, dar i-a poruncit să nu-i sufle regelui nici o vorbă despre asta. Auzind ce-l aştepta pe rege, slujitorul s-a întristat, dar şi Elissaeus a început să plângă şi să verse pâraie de lacrimi, întrezărind nenorocirile de care era pândit poporul său după moartea lui Adad. Când Azael l-a întrebat de ce era atât de abătut, proorocul i-a răspuns astfel: „Plâng, fiindcă mă îndurerează relele care se vor abate asupra poporului israelit din cauza ta. Căci tu

[5] Un *modius* roman, măsură de capacitate, întâlnită mai ales la grâne = 8.751.

îi vei răpune pe cei mai buni dintre ei, vei da pradă cetățile întărite, vei strivi cu pietre copiii lor de sân, despicând cu sabia femeile însărcinate!" La întrebarea lui Azael: de unde va avea puterea să facă aşa ceva?, Elissaeus i-a răspuns: Domnul îi dezvăluise că el va fi regele Siriei. Reîntors la Adad, Azael l-a anunțat că se va lecui de boală. Dar a doua zi i-a pus pe gură o plasă udată cu apă, omorându-l prin sufocare, apoi s-a proclamat

rege în locul lui. Azael a fost un bărbat plin de vigoare, care a ştiut să-şi atragă preţuirea sirienilor şi a poporului din Damasc[6]. Atât Adad, cât şi Azael, care a domnit după el, sunt veneraţi şi azi ca nişte zei, drept mulţumire pentru binefacerile lor şi pentru templele cu care au împodobit Damascul. Mulţimea orânduieşte zilnic cortegii în onoarea domniei lor, lăudându-le vechimea, fără să ştie că ei aparţin unor vremuri mai noi şi că aceşti regi au cârmuit în urmă cu o mie şi o sută de ani. Când a aflat de moartea lui Adad, Ioram, rege al israeliţilor, a respirat uşurat, fără frica şi spaima inspirate de el, bucurându-se de binecuvântarea păcii.

CAPITOLUL V

1. Ioram, regele din Hierosolyma (care se numea la fel ca regele israeliţilor, cum am spus mai înainte), şi-a început domnia prin uciderea fraţilor lui, precum şi a prietenilor tatălui său având un rang înalt. Prin această faptă şi-a dovedit cu prisosinţă răutatea, fără să rămână deloc mai prejos decât regii israeliţilor, care au renunţat cei dintâi la datinile strămoşeşti şi la cinstirea lui Dumnezeu. Să înfăptuiască rele şi să se închine zeilor străini l-a învăţat propria-i soţie, Gotholia, fiica lui Achab. Datorită

[6] în timpul domniei lui Hazael (843-796 î.e.n.), uzurpatorul tronului lui Ben-Hadad II (860-843 î.e.n), Regatul arameic al Damascului a atins apogeul puterii şi expansiunii sale teritoriale, cunoscând o mare înflorire.

legământului pe care îl încheiase cândva cu David, Dumnezeu nu s-a îndurat să stingă neamul lui Ioram, în pofida faptului că zi de zi el comitea noi fărădelegi şi nu înceta să ducă spre pieire credinţa neamului său. In vremea aceea s-au răzvrătit împotriva lui idumeenii, care l-au ucis pe regele de mai înainte, fidel tatălui său, alegând un alt rege după cum au crezut ei de cuviinţă. Cu călăreţii aflaţi atunci sub comanda lui şi cu nişte care de război, Ioram a năvălit noaptea în Idumeea[1] şi i-a nimicit pe cei ce erau în imediata lui Vecinătate, fără să pătrundă mai departe. Aşadar, această expansiune nu i-a adus nici un folos, căci de stăpânirea lui s-au dezbărat toate celelalte populaţii care locuiau în aşa-nu-mitul ţinut Laluna. în nebunia lui, a mers până acolo încât şi-a mânat propriul popor pe vârful muntelui, silindu-l să se închine acolo zeilor străini.

2. în timp ce comitea aceste fapte mârşave şi căuta să înlăture cu desăvârşire amintirea orânduielilor tatălui său, Ioram a primit de la proorocul Elias (aflat atunci încă în ţară) o scrisoare care îl anunţa că Dumnezeu îl va pedepsi cu grele osânde pentru că n-a luat drept model datinile străbunilor săi, ci s-a slujit de nelegiuitele pilde ale regilor din Israel, silindu-i deopotrivă pe locuitorii din seminţia lui Iuda şi pe cetăţenii din Hierosolyma să părăsească sfânta credinţă strămoşească în Dumnezeu şi să se închine idolilor, la fel cum a făcut şi Achab cu israeliţii. îl mustra, aşijderea, pentru faptul că şi-a ucis fraţii[2], împreună cu alţi oameni buni şi drepţi. Scrisoarea proorocului dezvăluia şi pedepsele prin care îşi va ispăşi aceste păcate. Poporul său va fi măcelărit, soţiile regelui, copiii lui vor pieri, el însuşi va muri în chinuri cumplite, din pricina unei boli a pântecelui, în urma căreia măruntaiele îi vor putrezi pe dinăuntru, ieşind de la sine afară din trup. Astfel, Ioram îşi va vedea cu ochii lui propria nenorocire, fără ca răul să aibă un mijloc de vindecare, dându-şi în cele din urmă duhul. Aceste lucruri le-a dezvăluit proorocul Elias în scrisoarea lui[3].

[1] Slăbirea puterii regatului iudeu în timpul domniei lui Ioram (846-843 î.e.n.) a permis Edomului să-şi cucerească independenţa politică, exemplul lui fiind urmat şi de Labina, regiune situată între Bethel şi Sichem.

[2] Iosaphat dăruise celorlalţi fii ai săi: Azaria, Iehiel, Zaharia, Micael şi Şefatia aur, argint şi cetăţile întărite din Iuda *(Cartea a doua Paralipomena,* XXI, 2-3).

[3] Flavius Josephus rezumă textul scrisorii atribuite proorocului Ilie din *Cartea a doua Paralipomena,* XXI, 12-l5.

3. După câtăva vreme, o oaste a arabilor care locuiau în vecinătatea Etiopiei, precum şi a filistenilor, a făcut o incursiune în regatul lui Ioram, a jefuit ţara şi palatul regal, omorându-i şi copiii şi soţiile. Doar un singur fiu, numit Ochozias, a scăpat din mâinile duşmanilor. După aceea regele a fost lovit de boala pe care i-o prezisese proorocul. S-a zbătut mult timp în chinuri grele (căci Domnul şi-a abătut mânia asupra pântecelui său) şi s-a stins din viaţă în chip jalnic, văzând cum măruntaiele îi ieşeau afară. Până şi leşul lui a fost dispreţuit de popor. După socoteala mea, acesta a tras concluzia că nu era demn de funeralii regeşti cel care şi-a dat duhul lovit de mânia lui Dumnezeu. Ioram n-a fost aşezat în gropniţa părintelui său, nici n-a primit cinstiri deosebite[4]. A fost înmormântat mai degrabă ca un om de rând. Poporul din Hierosolyma a transmis domnia fiului său Ochozias[5].

CAPITOLUL VI

1. După moartea lui Adad, Ioram, regele israeliţilor, a tras nădejdea să smulgă Siriei oraşul Aramatha din ţinutul Galaaditis, mărşăluind într-acolo cu o oaste mare. în timpul asediului, săgeata unui sirian i-a provocat o rană care i-a curmat însă viaţa. S-a întors aşadar în oraşul Iesraela[1], să-şi îngrijească rana, şi şi-a lăsat întreaga oaste sub comanda lui Iehu, fiul lui Nemessus, la Aramatha, oraşul fiind aproape cucerit. Intenţia lui Ioram era ca, după vindecarea rănii sale, să se războiască iar cu sirienii. între

1

[4] La funeraliile lui Ioram poporul nu a mai ars aromate, aşa cum făcuse pentru părinţii lui.
[5] Ohozia (Ahaziah), cel de-al şaselea suveran al Regatului Iudeii (843-842 îe.n.), fiul lui Ioram şi al Athaliei, nu trebuie confundat cu omonimul său, care a domnit în Regatul Israel (852-851 î.e.n.)
[1] Cea de-a doua reşedinţă a Regatului Israel
519
timp, proorocul Elissaeus l-a trimis pe un ucenic de-al său la Aramatha, cu untdelemnul sfânt, ca să-l ungă rege pe Iehu, spunându-i că Dumnezeu însuşi l-a ales rege. Printre alte indicaţii pe care i le-a dat, proorocul i-a cerut să călătorească la fel ca un fugar şi să plece de acolo fără să fie văzul de nimeni. Când a sosit în oraş, ucenicul l-a găsit pe Iehu stând în mijlocul comandanţilor oştirii, aşa cum îi prezisese Elissaeus. De îndată ce l-a găsit, i-a zis că vroia să-i vorbească despre ceva între patru ochi. Iehu s-a sculat şi l-a urmat într-o încăpere, unde tânărul a turnat unde-lemnul pe capul lui şi i-a spus că Domnul l-a ales pe el rege, să stârpească neamul lui Achab şi să răzbune sângele proorocilor ucişi mişeleşte de Iezabela, spre a desfiinţa casa lui Ieroboam, fiul lui Nabataeus, şi cea a lui Baasa[2], distrugându-le din temelie pentru nelegiuirile lor, fără să lase în viaţă nici o sămânţă din neamul lui Achab. După rostirea acestor vorbe, ucenicul a fugit numaidecât din încăpere, spre a nu fi văzut de cineva din oştire. 2. Iehu a părăsit casa şi s-a întors unde stătuse împreună cu comandanţii săi. Aceştia l-au iscodit şi l-au rugat să le dezvăluie în ce scop venise la el tânărul acela despre care spuneau că nu părea zdravăn la minte. Iehu le-a răspuns: „Presupunerile voastre sunt întemeiate, deoarece mi-a înşirat vorbe fără nici o noimă!" Când ei au stăruit să afle mai multe lucruri despre asta, Iehu le-a spus că, potrivit spuselor tânărului, Dumnezeu l-a ales pe el să fie cârmuitorul poporului. Cum a rostit aceste cuvinte, fiecare şi-a scos haina, aşternând-o înaintea lui, şi în sunete de corn de berbec Iehu a fost proclamat rege. Acesta şi-a adunat oastea şi a plănuit să pornească împotriva lui Ioram, la Iesraela, unde, aşa cum am menţionat, regele îşi îngrijea rana pe care o primise pe când asedia Aramatha. într-acolo se îndreptase şi Ochozias, regele Hierosolymei, care venise să vadă starea sănătăţii lui Ioram, datorită legăturilor lor de rudenie (căci era fiul surorii lui, cum am arătat mai sus). Deoarece vroia să-i ia prin surprindere pe Ioram şi pe însoţitorii lui, Iehu a poruncit ca nici un oştean de-al său să nu fugă cumva din oraş, mergând la Ioram să-l dea de gol. Astfel puteau să-i arate limpede bunele lor intenţii şi faptul că l-au proclamat rege cu gânduri cinstite.
[2] Baasa (Basanus), ce] de-al treilea suveran al Regatului Israel (906-883 î.e.n.), care a uzurpat tronul lui Nadab şi i-a masacrat pe toţi urmaşii lui Ieroboam.
520
3. Porunca lui Iehu a fost primită cu bucurie de oştenii care au pus sub supraveghere drumurile, pentru ca nimeni să nu poată ajunge la Iesraela, trădând regelui planul său. Iehu şi-a luat cu el călăreţii cei mai destoinici, s-a urcat în carul său şi a mărşăluit spre Iesraela. Când s-a apropiat, straja pusă de regele Ioram să ia aminte la cei ce urmăreau să intre în oraş a văzut trupele lui Iehu, anunţându-l pe Ioram că sosea un pâlc de călăreţi. El a dat ordin să plece numaidecât un călăraş, să-i întâmpine şi să vadă cine erau călăreţii. De îndată ce a ajuns la Iehu, călăraşul l-a întrebat ce veşti avea despre oaste, căci regele era dornic să le afle. Iehu i-a spus să nu-şi facă griji în privinţa asta, ci să-l urmeze. Cum o observat acest lucru, straja l-a anunţat pe Ioram că solul se alăturase pâlcului, reîntorcându-se călare. Iehu i-a cerut şi celui de-al doilea sol al regelui să procedeze la fel ca primul. Straja a trimis şi această veste regelui. în cele din urmă, s-a urcat el însuşi în car, alături de Ochozias, regele Hierosolymei (care, aşa cum am menţionat, venise să vadă starea rănii lui, fiindcă-i era rudă), şi au pornit împreună în întâmpinarea lui Iehu. Cu pâlcul lui Iehu, care înainta mai încet, Ioram s-a întâlnit în ţarina lui Nabuth şi l-a întrebat dacă treburile oştirii sale mergeau bine. Când Iehu l-a împroşcat cu batjocuri, numind-o pe mama lui vrăjitoare şi desfrânată, regele s-a temut că Iehu nu venise cu gânduri bune, aşa că şi-a întors repede carul şi a fugit, după ce i-a spus lui Ochozias că au căzut într-o capcană. Iehu şi-a întins arcul şi săgeata lui l-a nimerit pe Ioram, străpungându-i inima. Regele a căzut numaidecât în genunchi şi şi-a dat duhul. Iehu i-a dat ordin lui Badacru, căpetenie peste a treia parte a oştirii sale, să arunce leşul lui Ioram în ţarina lui Nabuth, amintindu-şi de profeţia proorocului Elias, care-i prezisese tatălui lui Achab, după uciderea lui Nabuth, că acolo va pieri, împreună cu întreaga familie. El însuşi auzise această prezicere rostită de gura proorocului odinioară, pe când şedea în car, în spatele lui Achab. Când Ioram s-a prăbuşit, Ochozias s-a temut pentru propria lui viaţă şi a mânat carul pe un alt drum, în speranţa că va scăpa astfel de Iehu. Acesta l-a urmărit şi l-a surprins pe o colină, rănindu-l cu săgeata lui. Ochozias a părăsit carul şi, încălecând pe un cal, a fugit de Iehu până în Mageddo. A murit după scurtă vreme, în timp ce îşi îngrijea rana. Ai săi i-au adus leşul la Hierosolyma, unde l-au
521.
înmormântat. Domnia lui a durat un an, timp în care şi-a întrecut părintele, în privinţa răutăţii.
4. Când Iehu a pătruns în Iesraela, Iezabela, gătită regeşte, s-a urcat într-un turn şi i-a strigat: „Slugă minunată,

care ți-ai ucis stăpânul!" Iehu şi-a ridicat ochii spre ea, a întrebat-o cine era şi i-a cerut să coboare, spre a veni până la dânsul. Apoi a dat poruncă famenilor s-o arunce din turn. în cădere, a stropit zidul de jur împrejur cu sângele ei, după aceea caii au călcat-o în picioare, sfârşind în chip jalnic. După împlinirea acestei fapte, Iehu a pătruns în palatul regal şi el însuşi, cu prietenii săi, obosiți de marş, şi-a reîmprospătat puterile printr-un ospăț sau alte mijloace asemănătoare. Slujitorilor săi, care curmaseră viața Iezabelei, le-a cerut s-o înmormânteze cu toată cinstea cuvenită, fiindcă era de neam regesc. Dar cei ce fuseseră însărcinați s-o îngroape n-au găsit din trupul ei decât extremitățile: toate celelalte părți fuseseră devorate de câini. Când a auzit acest lucru, Iehu s-a minunat de profeția lui Elias, care prezisese că Iezabel va avea parte de-o asemenea moarte.
5. Fiindcă Achab a lăsat în urma lui şaptezeci de fii, care erau crescuți în Samaria, Iehu a trimis două scrisori: una, îngrijitorilor lor, cealaltă, căpeteniilor samaritene. El le-a îndemnat pe acestea ca (de vreme ce fiii regelui aveau o sumedenie de care, de cai, arme, trupe şi chiar oraşe întărite) să proclame rege pe cel mai puternic dintre feciorii lui Achab, ca să răzbune moartea stăpânului lor. Prin aceste scrisori, Iehu căuta să afle care erau sentimentele samaritenilor față de el. După citirea scrisorilor, căpeteniile şi îngrijitorii copiilor au fost cuprinşi de teamă, deoarece şi-au dat seama că nu puteau să facă nimic împotriva ucigaşului celor doi regi puternici. I-au scris, la rândul lor, că s-au înțeles să-l aleagă suveran pe el şi să ducă la îndeplinire toate poruncile sale. Atunci Iehu le-a trimis o nouă scrisoare prin care le poruncea să taie capetele fiilor lui Achab şi să i le trimită. Căpeteniile i-au chemat pe îngrijitorii fiilor regelui şi le-au cerut să le taie capetele, după înjunghierea acestora având grijă să le expedieze lui Iehu. Cei chemați au îndeplinit porunca, fără să omită nimic, şi au strâns capetele în panere împletite, trimi-țându-le apoi la Iesraela. Iehu tocmai se ospăta cu prietenii săi când a primit vestea sosirii capetelor tăiate. El a poruncit ca din aceste capete să se facă grămezi aşezate în ambele părți ale porții

oraşului. După transpunerea vorbelor în faptă, Iehu s-a dus în zorii zilei să cerceteze capetele şi, dând cu ochii de ele, a început să spună poporului care era de față că îşi dusese oastea împotriva stăpânului său, pe care l-a şi ucis, dar pe toți aceştia nu i-a ucis el. Vroia să-i convingă *pe* cei din jur că neamului lui Achab i s-a întâmplat tot ceea ce îi sortise Dumnezeu, pierind aşa cum prezisese cândva proorocul Elias. După aceea, Iehu a ucis şi toate rudele lui Achab pe care le-a găsit în Iesraela, apoi s-a îndreptat spre Samaria. Pe drum a întâlnit nişte călăreți, rude apropiate ale lui Ochozias, regele Hierosolymei, şi i-a întrebat încotro călătoresc. Ei i-au răspuns că veniseră în vizită, să-l salute pe Ioram şi pe regele Ochozias (căci ei nu ştiau nimic despre moartea amândorura). Iehu a pus mâna pe ei şi a dat poruncă să fie omorâți, numărul oamenilor ridicându-se la patruzeci şi doi.
6. A întâlnit apoi un bărbat bun şi drept, numit Ionadab, vechi prieten de-al său, care l-a salutat şi a început să-l laude pentru tot ce făcuse potrivit voinței lui Dumnezeu, stârpind casa lui Achab. Iehu i-a cerut să se urce în carul lui şi să-l însoțească până în Samaria, spunându-i că vrea să-i arate că nu cruță nici un necredincios, ci-i va pedepsi cu moartea pe falşii profeți şi pe preoții amăgitori, precum şi pe cei ce au îndemnat poporul să se îndepărteze de cinstirea atotputernicului Dumnezeu, spre a se închina zeilor străini. Căci va fi un minunat şi plăcut prilej pentru un bărbat bun şi drept să asiste la pedepsirea unor nelegiuiți. Ionadab i-a dat ascultare şi s-a urcat în car, ajungând la Samaria. Acolo, Iehu a descoperit toate rudele lui Achab şi le-a ucis. Ferm hotărât ca nici unul dintre falşii profeți sau preoți ai lui Achab să nu scape de pedeapsa cu moartea, el a recurs la următorul şiretlic. Iehu a chemat la o mare adunare poporul, căruia i-a zis că dorea să venereze de două ori mai mulți zei decât cei pe care-i introdusese în țară Achab, rugându-l să vegheze ca preoții şi profeții şi închinătorii idolilor să fie de față. El plănuia să aducă numeroase şi strălucite jertfe zeilor lui Achab şi preotul care va lipsi va fi condamnat la moarte. Zeul introdus de Achab se numea Baal. în ziua aleasă pentru celebrarea jertfei, a poruncit să fie aduşi preoții lui Baal din întreaga țară a israeliților. Iehu a avut grijă ca toți preoții să aibă odăjdiile lor. Când acestea s-au înfăptuit, s-a dus la tem-plu, împreună cu prietenul său Ionadab, dând dispoziție să se ia măsura ca nici un străin să nu se afle printre preoți: nu dorea ca

în rândul preoților să se infiltreze vreun intrus. Atunci când a fost înştiințat că prezența oricărui străin era exclusă şi că celebrarea jertfei începuse deja, Iehu a cerut ca porțile templului să fie ocupate de optzeci dintre cei mai credincioşi luptători ai săi, cărora le-a poruncit să-i ucidă pe falşii profeți, răzbunând acum îndelung disprețuitele datini străbune de cinstire a lui Dumnezeu. Oştenii au fost amenințați că vor plăti cu viața lor dacă va scăpa vreunul dintre ei. Aceştia i-au răpus pe toți bărbații, au incendiat templul lui Baal şi au scăpat astfel Samaria de ceremoniile străine[3]. Baal era zeul oraşului Tyr. Ca să-i facă hatârul socrului său Ithobal, regele tyrienilor şi al sidonienilor, Achab îi înălțase în Samaria un templu, îi statornicise profeți şi introdusese toate slujbele cultului său. După înlăturarea acestui idol, Iehu a îngăduit, totuşi, israeliților să se închine vițeilor de aur. Deoarece a înfăptuit această faptă bună şi i-a pedepsit cum se cuvine pe necredincioşi, Dumnezeu i-a prezis printr-un prooroc al său că urmaşii lui vor domni asupra israeliților până la a patra spiță. Aşa au stat lucrurile privitor la Iehu.

CAPITOLUL VII

1. Când a primit vestea pieirii fiului ei Ochozias, aşijderea a fratelui Ioram, ca şi a stingerii propriului neam regesc, Gotholia[1], fiica lui Achab, s-a străduit să nu mai lase în viață pe nici unul din familia lui David, încât, stârpind întreaga lui spiță,

[3] Prin eradicarea cultului lui Baal şi asasinarea lui Ochozias, Iehu a destrămat alianța Israelului cu Femeia şi Iudeea, izolându-se şi prin menținerea la Dan şi Bethel a venerării vițelului de aur.
[1] După moartea soțului ei, Ioram (843 î.e.n.), şi asasinarea fiului ei, Ochozias (842 î.e.n.), Athalia a fost regină a ludeei (842-836 î.e.n.), urmărind exterminarea familiei domnitoare.

524

nimeni din rândurile sale să nu mai poată obține domnia. Ea a şi înfăptuit ceea ce şi-a propus; a scăpat, totuşi, teafăr unul dintre fiii lui Ochozias şi iată în ce fel a fost el ocolit de moarte. Ochozias, avea o soră bună, numită Iosabetha; ea era măritată cu Marele Preot Iodaus. Când a intrat în palatul regal, sub leşurile celor ucişi, alături de doica lui, l-a găsit ascuns pe Ioas (căci aşa se numea băiețelul de un an). Iosabetha i-a luat pe amândoi, i-a dus în odaia de dormit şi, împreună cu soțul ei, Iodaus, a crescut băiatul pe ascuns în templu, şase ani, răstimp în care Gotholia a domnit la Hierosolyma asupra celor două seminții.

2. în al şaptelea an, Iodaus şi-a dezvăluit taina unor căpetenii de sute, cinci la număr, şi i-a convins să contribuie alături de el la înlăturarea Gotholiei şi la încoronarea copilului. Spre a fi mai sigur de ajutorul lor, i-a silit să depună jurământ, ceea ce i-a sporit nădejdea în izbânda uneltirii lui împotriva Gotholiei. Bărbații pe care Marele Preot Iodaus i-a atras de partea lui la înfăptuirea planului au străbătut întreaga țară şi i-au adunat pe preoți, pe leviți şi pe căpeteniile semințiilor, aducându-i apoi la Hierosolyma. Iodaus i-a pus să jure că vor păstra numai pentru ei taina pe care o vor afla, tăcerea fiind la fel de necesară ca şi acțiunea hotărâtă. De îndată ce jurământul a fost rostit şi a socotit că nu mai era primejdios să le destăinuie planul, Iodaus l-a adus în fața lor pe băiatul din neamul lui David, crescut de el, şi le-a spus: „Acesta este regele vostru, provenit din casa despre care, ştiți prea bine, Dumnezeu a făgăduit că va domni de-a pururi peste voi. Vă sfătuiesc, aşadar, ca o treime dintre voi să rămână în templu, spre a-l apăra pe rege; a patra parte să stea de strajă la poarta templului, având mare grijă şi de poarta, mereu deschisă, care dă spre palat. Restul mulțimii să adaste neînarmată în interior şi să nu îngăduie intrarea în templu a nici unui om înarmat, decât dacă aparține preoțimii!" Apoi a cerut ca o parte dintre preoți şi leviți să se grupeze în jurul regelui cu săbiile trase din teacă, aidoma oştenilor din garda regală, astfel încât să ucidă pe oricine îndrăznea să intre înarmat în templu, fiecare păzindu-şi suveranul cu străşnicie, fără să-i fie teamă de cineva. îndemnurile Marelui Preot au fost urmate potrivit spuselor sale, voința lui fiind transpusă în faptă. Intre timp, Iodaus a deschis cămara armelor, care fusese orânduită în templu din vremea lui David, şi a împărțit căpeteniilor de peste sute, preoților şi leviților toate sulițele şi tolbele aflate

525

acolo, precum şi diferite alte arme. Oameni bine înarmați au fost puşi de jur împrejurul templului, ca să împiedice intrarea celor cărora nu le era îngăduit acest lucru. După aceea, a fost adus în mijlocul mulțimii copilul, i s-a pus coroana regală pe creştet, în timp ce Iodaus l-a uns cu untdelemn sfânt, proclamându-l rege. Poporul a scos chiote de bucurie, l-a salutat cu urale şi a strigat: „Trăiască regele!"

3. La auzul zarvei neaşteptate şi al aplauzelor, Gotholia s-a înspăimântat de-a binelea şi a ieşit din palat, însoțită de garda ei. Când a sosit la templu, preoții au lăsat-o să intre numai pe ea, iar escorta înarmată a fost împiedicată să treacă de cei ce fuseseră puşi să străjuiască poarta, din porunca Marelui Preot. Cum l-a văzut pe copilul care trona pe o tribună, gătit cu coroana regală, Gotholia şi-a rupt hainele sale, a scos un strigăt puternic şi a dat ordin să fie ucis băiatul, care căta să-i smulgă domnia prin vicleşuguri. Iodaus le-a chemat atunci pe căpeteniile cele peste sute şi le-a poruncit s-o ducă pe Gotholia în valea Cedron şi s-o omoare acolo (căci el nu vroia să pângărească templul prin uciderea nemernicei femei). A adăugat apoi să fie sortiți pieirii şi cei ce căutau să sară în ajutorul ei. Căpeteniile însărcinate să curme viața Gotholiei au pus mâna pe ea, au dus-o până la regeasca poartă a catârilor şi au omorât-o acolo.

4. După ce uneltirea pusă la cale împotriva Gotholiei a fost astfel încununată de succes, Iodaus a strâns poporul şi pe oşteni în templu, unde i-a pus să jure că se vor supune de bunăvoie regelui, făgăduind să-i ocrotească prosperitatea domniei şi să-i asigure paza. L-a obligat chiar şi pe rege prin jurământ să-l cinstească pe Dumnezeu şi să nu încalce legile lui Moise. Apoi a pornit împotriva templului lui Baal, înălțat de Gotholia şi de soțul ei, Ioram, pentru înjosirea lui Dumnezeu şi cinstirea lui Achab, l-au dărâmat din temelii, şi l-au ucis pe Maathas, care îi era atunci preot, slujindu-l cu credință. Iodaus le-a încredințat preoților şi leviților îngrijirea şi paza templului, după tradiția lui David, şi le-a poruncit să aducă zilnic câte două jertfe, arderi de tot, aprinzând şi mirodenii, potrivit legilor scrise. Pe unii dintre leviți i-a numit portari la intrările templului, pentru ca nici un om nepurificat să nu se strecoare în el.

5. De îndată ce a orânduit astfel fiecare dregătorie în parte, el însuşi, împreună cu căpeteniile şi cu întregul popor, l-au

526

petrecut pe Ioas de la templul Domnului până la Casa domnească. L-au aşezat pe tron şi toți au scos strigăte de bucurie, vreme de câteva zile veselindu-se împreună la ospețe sărbătoreşti. Moartea Gotholiei n-a pricinuit nici o tulburare în oraş. Când a devenit rege, Ioas abia împlinise şapte ani. Mama lui se numea Sabia şi locul ei de baştină era Bersabee. Atât timp cât a trăit Iodaus, regele a urmat cu strictețe legile, închinându-se statornic lui Dumnezeu. Ajuns la vârsta însurătorii, şi-a luat două soții, alese de Marele Preot, şi de la ele a avut deopotrivă băieți şi fete. Atâtea am avut de istorisit despre regele Ioas[2]. privitor la felul cum a scăpat de urmărirea Gotholiei şi cum a dobândit demnitatea regală.

CAPITOLUL VIII

1. Azael, regele Siriei, a purtat război cu israeliţii şi regele acestora, Iehu, a pustiit regiunea situată dincolo de Iordan, spre răsărit, şi locuită de seminţiile lui Rubei, Gad şi Manasses, precum şi ţinuturile Galaaditis şi Batanaea, dând pradă focului şi jefuind totul în lung şi în lat, fără să cruţe viaţa nici unuia dintre cei ce cădeau în mâinile sale. Nu s-a grăbit să-l alunge din meleagurile prădate de el Iehu, care, înfruntându-l pe Dumnezeu şi dis-preţuind sfintele sale datini şi legi, s-a stins din viaţă după ce a domnit asupra israeliţilor vreme de douăzeci şi şapte de ani[1]. El a fost înmormântat în Samaria şi i-a urmat la tron fiul său Ioaz[2].

Ioas (Iehoaş), nepotul şi urmaşul idolatrei Athalia (Gotholia), împotriva căreia s-au ridicat cercurile preoţeşti şi nobiliare, a fost cel de-al optulea suveran al Regatului Iudeii (836-798 î.e.n.). [1] între 842 şi 814 î.e.n.

loahaz (Jehoahaz), cel de-al unsprezecelea suveran al Regatului Israel, a [do]mnit între anii 814 si 800 î.e.n.

2. în schimb, Ioas, regele Hierosolymei, avea arzătoarea dorinţă de a restaura templul Domnului şi l-a chemat pe Marele Preot, poruncindu-i să trimită în întreaga ţară leviţi şi preoţi care să ceară câte o jumătate de siclu pe fiecare cap de locuitor pentru refacerea sanctuarului părăginit în timpul domniei lui Ioram,a Gotholiei şi a urmaşilor acestora. Dar Marele Preot nu i-a urmat porunca, fiindcă ştia că nimeni n-o să plătească birul în arginţi, în al douăzeci şi treilea an al cârmuirii sale, Ioas i-a chemat la el pe leviţi şi i-a dojenit că nu i-au îndeplinit porunca şi, întrucât le-a cerut ca în viitor să se ocupe serios de repararea templului, Iodaus a născocii un mijloc de colectare a banilor, care a fost pe placul mulţimii. A dispus să se facă o ladă din lemn, închisă de jur împrejur, având o singură deschizătură[3]. Apoi a pus-o în templu, lângă jertfelnic, şi a poruncit ca fiecare să arunce în ea prin deschizătură oricât găsea de cuviinţă, pentru refacerea sanctuarului. întregul popor a primit bine această noutate şi a dat bir pe întrecute mult aur şi argint ca să umple lada. Scriitorul şi preotul vistiernic deşertau lada plină şi în faţa regelui socoteau banii adunaţi într-însa, după care o puneau la loc. Făceau acest lucru în fiecare zi. De îndată ce li s-a părut că banii oferiţi de popor erau îndestulători, Marele Preot Iodaus şi regele Ioas i-au folosit pentru plata cioplitorilor de piatră şi a dulgherilor, precum şi pentru procurarea unor mari grămezi de lemn frumos. După ce s-a terminat refacerea templului, din aurul şi argintul rămas (care nu era deloc puţin) s-au făcut vase mari, ulcioare şi felurite cupe, aducând zilnic jertfe strălucite prin care năpădeau altarele cu grăsimi. Zelul acesta a durat cât a trăit Iodaus.

3. Dar, după moartea lui (el a atins vârsta de o sută treizeci de ani, a fost un om drept şi deosebit de virtuos în orice privinţă şi a fost înmormântat în gropniţa regilor, fiindcă a păstrat domnia neamului lui David), regele Ioas a renunţat la cinstirea Domnului. Aidoma lui, chiar şi fruntaşii poporului au pornit pe căi greşite, astfel că au încălcat legile şi toate le făceau după bunul lor plac. Neîmpăcându-se cu schimbarea în rău a regelui şi a celor ce-l însoţeau, Dumnezeu le-a trimis prooroci care să-i dojenească pentru faptele lor şi să-i abată de la nelegiuiri. Dar patima puternică şi dorinţa nemărginită erau atât de înrădăcinate, încât

[3] Marele Preot Iehoiada a descoperit astfel prototipul antic al cutiei milelor-

nici nenorocirile îndurate de înaintaşi, ca şi pedepsele abătute asupra tuturor familiilor lor pentru dispreţuirea legilor sfinte, nici avertismentele date de prezicerile vechilor prooroci n-au putut ₛă-i atragă spre pocăinţă, ei nesimţindu-se dispuşi să se mai întoarcă la bunăstarea de unde ajunseseră la nelegiuirile de acum. Fără să-şi mai amintească de binefacerile tatălui, Ioas a poruncit să fie ucis cu pietre în templu Zacharias, fiul Marelui Preot Iodaus, fiindcă, pătruns de suflul profetic al Domnului, într-o adunare a poporului, l-a îndemnat pe rege să se pună în slujba dreptăţii, prezicându-i o pedeapsă cumplită dacă nu se supunea. Când şi-a dat sfârşitul, Zacharias l-a chemat pe Dumnezeu ca martor şi judecător al supliciului pe care-l îndura, pentru un sfat înţelept şi pentru serviciul adus de tatăl său având parte de o moarte amară şi silnică.

4. N-a trecut multă vreme şi regele şi-a primit pedeapsa cuvenită, căci Azael, regele sirienilor, a năvălit în ţara lui, a prădat şi dărâmat Gitta, îndreptându-şi oastea împotriva Hierosolymei. înfricoşatul Ioas a golit tezaurul templului şi pe cel al regilor, răpind darurile sanctuarului, şi le-a trimis pe toate în Siria, ca să-şi răscumpere siguranţa şi să scape de asediu, fără a mai fi ameninţat să piardă totul. înduplecat de uriaşa sumă primită, Azael şi-a retras oastea din faţa Hierosolymei. Totuşi, Ioas a fost lovit de o boală grea, iar prietenii lui Zacharias l-au pedepsit şi, dornici să răzbune moartea fiului lui Iodaus, au uneltit împotriva regelui şi l-au ucis. Ioas a fost înmormântat la Hierosolyma, nu însă în gropniţa strămoşilor săi, din pricina nelegiuirilor sale. A atins vârsta de patruzeci şi şapte de ani şi urmaşul lui la tron a fost Amasias.

5. în al douăzeci şi unulea an al domniei lui Ioas, rege al Israelului a devenit la Samaria Ioaz, fiul lui Iehu, cârmuirea lui durând şaptesprezece ani. El n-a urmat pilda bună a tatălui său, ci s-a dedat aceloraşi fărădelegi săvârşite de primii regi, care l-au dispreţuit pe Dumnezeu. Regele sirienilor l-a biruit şi i-a nimicit în aşa măsură oastea că nu i-au mai rămas decât zece mii de pedestraşi şi cincizeci de călăreţi, luându-i de asemenea multe Şi mari oraşe, după măcelul comis de oştirea lui. Aceste nenorocirii s-au întâmplat regelui israeliţilor potrivit proorocirilor lui Elissaeus, când i-a prezis lui Azael că-l va ucide pe regele sirienilor şi al locuitorilor Damascului, ocupând tronul acestuia. Biruit de atâtea rele, şi-a pus nădejdea în închinăciuni şi rugi,

1

529
implorându-l pe Domnul să-l scape din mâinile lui Azael şi să nu-l pună sub jugul puterii sale. Dumnezeu, care îndrăgeşte căinţa mai mult decât virtutea şi se mulţumeşte doar cu dojenirea celor puternici, n-a vrut să-l hărăzească în întregime pieirii, făcându-l să nu se mai înspăimânte de primejdiile războiului. Aşa se face că ţara, care a obţinut iarăşi pacea, s-a bucurat iar de vechea-i prosperitate, iar bogăţia i-a sporit.
6. La moartea lui Ioaz s-a suit pe tron fiul său Ioas[4], în al treizeci şi şaptelea an al domniei lui Ioas din Hierosolyma, şi vreme de şaisprezece ani i-a cârmuit pe israeliţi în Samaria (căci şi regele din Hierosolyma purta acelaşi nume[5]). El era un om drept şi firea lui era cu totul deosebită de cea a tatălui său. în vremea aceea, proorocul Elissaeus, care îmbătrânise, s-a îmbolnăvit şi regele israeliţilor a venit să-l vadă. Când a dat de bătrânul aflat pe patul de moarte, el a început să plângă sub ochii lui şi să-l bocească, numindu-l părintele şi apărătorul său. Lui îi datora faptul că n-a trebuit să se folosească de arme împotriva duşmanilor săi, fiindcă, potrivit prezicerilor sale, a obţinut victoria asupra lor fără luptă. Iar acum proorocul vroia să se despartă de viaţă şi să-l lase în seama duşmanilor săi înarmaţi (sirienii). Ioas i-a spus că nici viaţa lui nu va fi mai sigură şi mult mai bine ar fi să moară acum, o dată cu el. Elissaeus l-a mângâiat atunci pe înlăcrimatul rege, cerându-i să aducă un arc şi să-l întindă. Când regele s-a pregătit să tragă cu arcul, proorocul şi-a pus mâinile sale pe mâinile acestuia şi i-a poruncit să săgeteze. Regele a tras trei săgeţi apoi s-a oprit. Proorocul i-a zis: „Dacă ai fi tras mai multe săgeţi, ai fi stârpit din rădăcină puterea siriană; fiindcă te-ai mulţumit doar cu trei săgeţi, vei ieşi biruitor în tot atâtea bătălii împotriva sirienilor, redobândind ţinuturile smulse de ei de la înaintaşii tăi!" Auzind spusele sale, regele a plecat şi, la scurtă vreme după aceea, proorocul a şi murit. El a fost un bărbat renumit prin dreptatea lui şi s-a bucurat de sprijinul făţiş al lui Dumnezeu. Ceea ce s-a adeverit prin ulterioarele sale proorociri,

[4] Cel de-al doisprezecelea suveran al Regatului Israel (800-784 î.e.n.) a fost coregent al tatălui său în ultimii doi ani ai domniei lui Ioahaz.
[5] Paranteza atrage atenţia asupra omonimiei celor doi regi: cel din Ierusalim, nepotul Athaliei, aflat la sfârşitul domniei sale (836-798 î.e.n.), şi cel din Samaria, care de abia obţinuse tronul.

530
greu de crezut, inspirate de Dumnezeu, a căror amintire dăinuie până azi în rândurile evreilor. A avut parte de o înmormântare strălucită, aşa cum merită un bărbat îndrăgit de Dumnezeu. în vremea aceea s-a petrecut întâmplarea cu drumeţul ucis de tâlhari şi aruncat în mormântul lui Elissaeus: de îndată ce a venit în atingere cu trupul proorocului, mortul a înviat pe loc. Atât am avut de spus despre proorocul Elissaeus, despre prezicerile pe care le-a rostit în timpul vieţii şi despre divina putere deţinută chiar şi după moartea lui.
7. La moartea lui Azael, regele sirienilor, domnia a revenit fiului său Adad[6], cu care s-a războit Ioas, regele israeliţilor, şi l-a biruit de trei ori, smulgându-i regiunea cu toate oraşele şi satele răpite de Azael de la'părintele său. Apoi şi-a dat sfârşitul şi Ioas, fiind înmormântat la Samaria, şi puterea a deţinut-o fiul său Ieroboam[7].

CAPITOLUL IX

1. în al doilea an al domniei lui Ioas, regele israeliţilor, a fost făcut rege la Hierosolyma, în seminţia lui Iuda, Amasias[1], mama lui, numită Iodada, fiind cetăţeană a aceluiaşi oraş. încă din fragedă tinereţe s-a dovedit un mare iubitor al dreptăţii. De îndată ce s-a văzut stăpân pe frânele domniei, el a hotărât mai întâi să-si

[6] Ben-Hadad HI, suveranul Regatului arameic al Damascului (796-770 î.e.n.), nu s-a putut opune tendinţei Israelului şi a Iudeii de a se emancipa de sub suzeranitatea lui, după ce tatăl său Hazael fusese înfrânt în 802 î.e.n., de regele asirian Adad-nirari (811-782 î.e.n.).
[7] Ieroboam II, al treisprezecelea suveran al Regatului Israel (784-748 î.e.n.), P[e]nultimul şi cel mai strălucit reprezentant al dinastiei întemeiate de Iehu, după asasinarea lui Ioram.
[1] Al nouălea suveran al Regatului Iudeii a domnit între 798-769 î.e.n.

531
răzbune propriul său părinte, pedepsindu-i pe cei ce puseseră mâna pe el, făcând caz de prietenia lor. I-a prins pe toţi şi Ie-a dat pedeapsa cu moartea, fără să întreprindă nimic împotriva copiilor lor, dând ascultare legilor lui Moise, care a socotit că nu era drept ca vina părinţilor să cadă asupra copiilor. Apoi a recrutat din rândurile seminţiilor Iuda şi Beniamin pe cei ce erau în floarea vârstei şi împliniseră deja douăzeci de ani, adunând astfel trei sute de mii de oşteni, şi a pus deasupra lor căpeteniile peste sute. După aceea a trimis la regele israeliţilor soli care să tocmească cu plată o sută de mii de oşteni pentru o sută de talanţi de argint. Intenţia lui era să declare război amaleciţilor, idu-meenilor şi gabaliţilor. Dar când se pregătea să-şi pună în mişcare oastea împotriva lor, un prooroc l-a îndemnat să slobozească trupele israeliţilor: aceştia sunt un popor lipsit de credinţă şi prezicerea Domnului îi anunţa o înfrângere dacă se va sluji de ajutorul lor. El va fi mai puternic decât duşmanii doar dacă va avea încredere în sprijinul lui Dumnezeu, ducând lupta numai cu trupele proprii. Deoarece regele şi-a arătat nemulţumirea întrucât plătise solda israeliţilor, proorocul l-a sfătuit să se supună voinţei Domnului, căci el îi va

dărui şi mai mulţi bani. Regele i-a slobozit aşadar pe israeliţi, spunându-le că le lasă solda pe care au încasat-o deja; apoi a plecat cu trupele proprii împotriva popoarelor menţionate mai înainte. El i-a învins într-o mare bătălie şi a ucis zece mii dintre ei, luând tot atâţia prizonieri, pe care i-a dus până la aşa-zisa Stâncă Mare, îndreptată spre Arabia, unde i-a aruncat în prăpastie. Din această luptă, regele s-a ales cu o mare pradă şi cu multe avuţii ale tuturor popoarelor învinse, între timp ce Amasias conducea expediţia, israeliţii care fuseseră lăsaţi slobozi erau porniţi împotriva lui, fiindcă credeau că i-a găsit nedemni de această misiune (căci asta nu s-ar fi întâmplat, dacă nu i-ar fi dispreţuit); i-au atacat aşadar regatul şi au înaintat până la Bethsemera, au jefuit ţara şi au luat cu ei pradă multe vite, omorând vreo trei mii de locuitori.
2. Victoria şi succesul expediţiei sale l-au făcut îngâmfat pe Amasias şi el a început să-l neglijeze pe Dumnezeu, care era făuritorul lor de fapt, preferând să înalţe rugăciuni idolilor aduşi de el din ţara amaleciţilor. A venit însă un prooroc şi i-a spus ca se miră de ce îi socoteşte zei pe cei ce nu i-au ajutat deloc pe închinătorii lor şi nu i-au eliberat din mâinile sale, lăsându-i ă piară

pe cei mai mulţi dintre ei şi să ajungă ei înşişi în captivitate; căci idolii fuseseră aduşi la Hierosolyma de nişte prizonieri de război. Purtarea asta a stârnit mânia regelui, care i-a poruncit proorocului să tacă din gură, ameninţându-l să-l condamne la moarte dacă se amestecă în treburi care nu-l priveau deloc. Atunci proorocul i-a răspuns că el va amuţi, dar i-a prezis că Dumnezeu nu va lăsa nepedepsite de mâna lui înnoirile pe care le-a adus. Fără să fie în stare să păstreze măsura în marele său noroc (faptul că îl primise de la Dumnezeu nu l-a împiedicat să-l sfideze pe acesta) şi din cale afară de încrezut, Amasias i-a trimis lui Ioas, regele israeliţilor, o scrisoare prin care îi cerea să i se supună, împreună cu întregul său popor, fiindcă aşa a fost odinioară, pe vremea străbunilor săi, David şi Solomon. Dacă nu catadicsea să facă ceea ce se cuvenea, să afle că războiul va decide cui îi va aparţine puterea. Drept răspuns Ioas i-a scris următoarele:
„REGELE IOAS CĂTRE REGELE AMASIAS,
în Liban a fost odată un chiparos foarte înalt, precum şi un ciulin. Acesta a trimis să-i spună chiparosului să-i dea fiica fiului său de femeie. Dar între timp a trecut pe acolo o fiară sălbatică şi l-a călcat în picioare. Asta să-ţi fie învăţătură de minte să nu râvneşti la lucruri prea mari, ca nu cumva, ameţit de succesul tău împotriva amaleciţilor, fălindu-te cu el, să atragi primejdia asupra ta şi a regatului tău!"
3. După citirea acestui răspuns, dorinţa lui Amasias de a porni la război a devenit şi mai arzătoare. Dumnezeu, aşa cred eu, l-a împins să facă acest lucru, ca să-şi primească pedeapsa pentru păcatele sale. Şi-a dus, aşadar, trupele împotriva lui Ioas, gata să înceapă lupta. Spaima şi deruta pe care Dumnezeu le-a inspirat în mânia lui au cuprins pe loc oastea lui Amasias, care a luat-o la fugă mai înainte de a se măsura cu vrăjmaşul. Deoarece ai săi să împrăştiaseră din pricina fricii, lăsându-l singur în voia soartei, Amasias a încăput pe mâinile duşmanilor, iar Ioas l-a ameninţat cu moartea dacă nu-i convingea pe locuitorii Hierosolymei să-şi deschidă porţile, îngăduind oştirii sale să pătrundă în oraş. Constrâns de nevoie şi temându-se că-şi pune viaţa în pericol, Amasias a devenit răspunzător de intrarea în oraş a lui Ioas. Acesta a pus să se dărâme zidul pe o întindere de patru sute de [co]ţi şi prin această spărtură a intrat cu carul în Hierosolyma,

aducându-l pe Amasias luat prizonier. Aşa a devenit stăpânul Hierosolymei Ioas,care a răpit tezaurul Domnului şi a jefuit tot aurul şi argintul pe care l-a găsit în palatul lui Amasias. Abia după aceea l-a eliberat pe Amasias şi s-a întors în Samaria. Această nenorocire a lovit Hierosolyma în al paisprezecelea an al domniei lui Amasias. După aceea, propriii lui prieteni căutând să-i ia viaţa, Amasias a fugit în oraşul Lachisa. Acolo a fost el ucis de oamenii pe care uneltitorii i-au trimis pe urmele sale. Leşul său a fost adus la Hierosolyma, unde a fost înmormântat cu onoruri regeşti. Astfel şi-a săvârşit viaţa Amasias, din pricina semeţiei sale şi a sfidării lui Dumnezeu, după ce a trăit cincizeci şi patru de ani, domnia lui durând douăzeci şi nouă de ani. Urmaşul la tron a fost fiul său, numit Ozias[2].

CAPITOLUL X

1. în al cincisprezecelea an al cârmuirii lui Amasias a început domnia lui Ieroboam, fiul lui Ioas, asupra israeliţilor, în Samaria şi ea s-a încheiat după patruzeci de ani[1]. Acest rege îi era potrivnic lui Dumnezeu şi mare dispreţuitor al legilor, deoarece se închina idolilor şi era atras de multe obiceiuri fără noimă şi străine, aducând nenumărate nenorociri poporului israelit. Proorocul Ionas i-a prezis că, în cazul în care va purta război cu sirienii, va clătina din temelii puterea lor şi că-şi va întinde hotarele regatului său înspre partea de miazănoapte până la oraşul Amathus şi către miazăzi până la Lacul Asfaltit. Acestea erau graniţele de odinioară ale Canaanului, după măsurătoarea făcută de comandantul Iesus. Ieroboam a întreprins o expediţie împotriva

[2] Azaria (Uzziah), al zecelea suveran al Regatului Iudeii, a domnit între anii 769 şi 733 î.e.n.

[1] Cifră aproximativă, întrucât anii domniei lui Ieroboam n au fost 784-748 *leM*

sirienilor şi a pus stăpânire peste întregul lor ţinut, întocmai cum îi prezisese Ionas.
2. întrucât mi-am propus să scriu o istorie fidelă a faptelor poporului meu, am socotit că se cuvine să povestesc tot ceea ce stă scris în cărţile evreilor despre acest prooroc[2]. Când Dumnezeu i-a poruncit să se ducă în regatul lui Ninus[3] şi la sosirea lui în oraş să profetizeze că regele îşi va pierde în curând domnia, el n-a mers acolo din

pricina fricii. A fugit de Dumnezeu în oraşul Iope, unde a dat peste o corabie, în care s-a îmbarcat, ca să plece la Tars, în Cilicia. Dar dintr-o dată s-a dezlănţuit o furtună nespus de puternică, încât puţin a lipsit ca nava să se scufunde, şi co-răbierii, împreună cu cârmaciul şi armatorul, făgăduiau să-şi arate recunoştinţa faţă de zei, dacă scăpau de primejdiile mării. Doar Ionas stătea ascuns undeva şi nu întreprindea nimic din ceea ce vedea că făceau ceilalţi. Când talazurile s-au înălţat şi mai sus şi marea s-a învolburat şi mai mult sub furia vânturilor, ei au bănuit că unul dintre călători era pricina acestei furtuni şi au hotărât să tragă la sorţi spre a descoperi cine era vinovatul. Trecân-du-se de la vorbă la faptă, sorţul a căzut pe Ionas. La întrebarea corăbierilor, de unde venea şi ce avea de gând, el a răspuns că era evreu de neam, proorocul Domnului atotputernic. I-a sfătuit apoi să-l arunce în mare, dacă vor să scape de primejdie, căci din pricina lui se dezlănţuise furtuna. La început ei n-au cutezat să facă acest lucru, socotind că era o nelegiuire să trimită la o moarte sigură un străin care le-a încredinţat viaţa lui. Totuşi, când au văzut că furtuna se înteţea mereu şi corabia era gata să se scufunde, îmboldiţi pe de o parte de stăruinţele proorocului însuşi, înduplecaţi pe de altă parte de teama că nu vor scăpa de naufragiu, marinarii l-au aruncat pe Ionas în mare. Urgia mării s-a potolit numaidecât, iar proorocul, zice-se, a fost înghiţit de un chit, după trei zile şi tot atâtea nopţi fiind zvârlit pe ţărmul Pontului Euxin, viu şi cu trupul nevătămat. Rugându-l pe Dumnezeu să-i ierte păcatul, Ionas s-a dus în oraşul Ninive, s-a

[2] „Iona, fiul lui Amitai, proorocul cel din Gat-Hefer", prezicătorul lui Ieroboam *(Cartea a patra a Regilor,* XIV, 25), este protagonistul unei cărţi din *Biblie* care îi poartă numele, punându-l în rândul marilor profeţi.

[3] Primul rege asirian, soţul legendarei Semiramida, de la care îşi trage numele Ninive (în asir. Ninua), cel mai vechi oraş al Asiriei

oprit într-un loc unde putea să fie auzit de toţi şi le-a prezis locuitorilor că în curând vor pierde supremaţia lor asupra Asiei[4]. După ce le-a dat această veste, el s-a întors acasă. Istorisirea v-am depănat-o aşa cum am găsit-o scrisă în cărţi[5].

3. Regele Ieroboam, care a avut parte de foarte mult noroc în viaţa lui şi a domnit vreme de patruzeci de ani, şi-a dat duhul. A fost înmormântat la Samaria şi drept urmaş la tron l-a avut pe fiul său Zacharias. în al paisprezecelea an al domniei lui Ieroboam, Ozias, fiul lui Amasias, a devenit cârmuitorul celor două seminţii la Hierosolyma, mama lui, numită Achiala, fiind originară din acest oraş. El însuşi era un om bun, drept şi mărinimos, prevedea lucrurile dinainte şi dovedea multă hărnicie. Şi-a dus oastea împotriva filistenilor, i-a învins în luptă şi le-a luat cu asalt oraşele Gitta şi Iamnia, dărâmând zidurile lor. După aceea a făcut o expediţie împotriva arabilor care locuiau în vecinătatea Egiptului, a zidit un oraş la Marea Roşie şi a lăsat acolo o garnizoană. Apoi i-a subjugat pe ammaniţi, punându-i să plătească un anumit bir, şi a adus sub stăpânirea lui întregul ţinut, până la hotarele Egiptului, în cele din urmă, a început să se preocupe şi de Hierosolyma. A refăcut ceea ce, datorită fie vechimii, fie nepăsării regilor de dinainte, se surpase din zidul oraşului. A reclădit până şi acea parte a zidului care fusese dărâmată de regele israeliţilor, atunci când l-a adus pe părintele său prizonier, pătrunzând în oraş. A zidit de asemenea numeroase turnuri, atingând înălţimea de o sută şi cincizeci de coţi. Posturile de strajă din pustiu le-a înconjurat, aşijderea, cu ziduri şi a săpat multe apeducte. Numărul vitelor de povară şi al feluritelor turme era uriaş, căci ţara era bogată în păşuni. Fiindcă îndrăgea agricultura şi era foarte preocupat de lucrarea pământului, a sădit tot felul de plante şi seminţe. A strâns în jurul lui o oaste alcătuită din trei sute şaptezeci şi cinci de mii de ostaşi aleşi, în fruntea cărora a pus mai-mari peste sute şi mai-mari peste mii, bărbaţi viteji şi viguroşi la trup, numărul lor

[4] Textul se referă doar la Asia Mică. Ninive, ultima capitală a Regatului asirian, a fost cucerită în 612 î.e.n. de o coaliţie medocaldeană.

[5] Flavius Josephus omite finalul aventurii lui Iona. Prevestirea lui că Ninive va fi cucerită în 40 de zile îi alertează pe locuitori, care se căiesc şi obţin iertarea lui Dumnezeu. Infirmarea prezicerilor sale stârneşte supărarea lui Iona, care primeşte o părintească mustrare divină.

ajungând la două mii. întreaga oaste era împărţită în falange şi bine înzestrată cu arme: fiecare luptător avea sabie, scut şi platoşă de aramă, arcuri şi praştii. A făcut, aşijderea, multe maşini de război, care-şi aveau rostul la asedierea cetăţilor, aruncătoare de pietre şi de suliţe, pârghii de ridicat greutăţi, gheare de fier şi alte asemenea unelte.

4. După ce a prevăzut şi pregătit aceste treburi, mintea lui, ademenită de trufie, s-a împăunat cu mulţimea avuţiilor trecătoare, dispreţuind lucrurile nemuritoare şi atotdăinuitoare (precum cinstirea lui Dumnezeu şi respectarea legilor). Din înălţimea succeselor sale a căzut şi el pradă aceloraşi vicii, la fel ca şi tatăl său, care şi-a datorat pieirea strălucirii faptelor de război şi puterii, neştiind să păstreze măsura. într-o zi solemnă, când la sărbătoare lua parte întregul popor, şi-a pus veşminte preoţeşti şi a intrat în templu, să tămâieze altarul de aur al Domnului. Marele Preot Azarias şi cei optzeci de preoţi din jurul lui s-au împotrivit (căci i-au zis că nu avea voie să se amestece în treburile divine, care le fuseseră încredinţate numai urmaşilor lui Aaron). Dar când toţi i-au strigat să iasă din templu şi să nu încalce datinile Domnului, regele s-a înfuriat, ameninţându-i cu moartea dacă nu se potoleau. Atunci a avut loc un puternic cutremur de pământ şi templul s-a crăpat, şi înlăuntrul lui s-a revărsat orbitoarea lumină a soarelui, care a căzut pe faţa regelui, aceasta fiind năpădită dintr-o dată de lepră. în locul din faţa oraşului, numit Eroge, s-a despicat în două o creastă şi jumătatea ei situată spre apus a alunecat vreo patru stadii spre partea de răsărit a muntelui, astfel încât a acoperit şi drumul, şi grădina regească. Când preoţii au remarcat că faţa regelui fusese cuprinsă de lepră, i-au dezvăluit nenorocirea care îl lovise şi i-au poruncit să părăsească oraşul, ca un om impur. Ruşinat de răul care căzuse asupra lui şi pier-zându-şi toată

încrederea, a ascultat porunca preoților; fiindcă s-a socotit mai presus de soarta omenească şi pentru lipsa lui de evlavie față de Dumnezeu, şi-a atras o pedeapsă jalnică şi demnă să inspire milă. A trăit o bucată de vreme în afara oraşului, ca un om de rând, iar de cârmuirea țării s-a ocupat fiul său Iotham[6].

[6] Iotham a fost regent al Regatului Iudeii între anii 758-743 î.e.n. îmbolnăvirea de lepră a unui suveran impunea izolarea lui şi preluarea regenței oe către un membru al familiei. Ozias sau Azaria a murit abia în 733 î.e.n.

537

Cu sufletul mâhnit şi cu amărăciunea pricinuită de nelegiuirile sale, el şi-a dat în cele din urmă sfârşitul, după ce a trăit şaizeci şi opt de ani, cârmuind vreme de cincizeci şi doi de ani. A fost înmormântat aparte, în propria-i grădină.

CAPITOLUL XI

1. Zacharias[1], fiul lui Ieroboam, rege al israeliților vreme de şase luni, a fost ucis mişeleşte de un prieten al său, numit Sellum[2], fiul lui Iabes, care i-a urmat la tron, fără să domnească nici el mai mult de treizeci de zile. Menahem, căpetenie de oaste care se afla pe atunci în oraşul Tharsa, auzind de uciderea lui Zacharias, a părăsit tabăra şi a mărşăluit cu toate trupele sale până la Samaria, unde l-a ucis pe Sellum în cursul unei bătălii, s-a făcut rege în locul lui, apoi s-a întors la Tharsa. Acolo, locuitorii oraşului au zăvorât porțile în fața lui şi n-au vrut să-l recunoască drept rege. Dornic să se răzbune pe ei, a trecut prin foc şi sabie ținutul din jurul oraşului, pe care l-a asediat şi l-a cucerit cu forța şi, răbdând cu greu jignirea pe care i-o aduseseră tharsienii, i-a ucis pe toți şi n-a cruțat nici copiii, fără să dea înapoi de la nici o dovadă de cruzime. S-a dezlănțuit împotriva propriilor concetățeni cu o sălbăticie care nu putea fi iertată nici dacă s-ar fi revărsat asupra unor străini învinşi în război. întocmai cum şi-a început domnia, aşa şi-a dus-o mai departe, cu aceeaşi cruzime,

[1] Al patrusprezecelea suveran al Regatului Israel (748-747 î.e.n.), Zacharia (Zecchariah), a fost ultimul reprezentant al dinastiei întemeiate de Iehu (842-814 î.e.n.), el însuşi asasinul regelui Ioram (85l-842 î.e.n.)

[2] Al cincisprezecelea suveran al Regatului Israel (748-747 î.e.n.), Şalum (Şallum) a avut **o** domnie la fel de efemeră, ca şi cea de şapte zile a lui Zimfl (882 î.e.n.)

538

vreme de zece ani, Menahem[3]. Când a venit să se războiască cu el regele asirian Phullus[4], nu s-a dus să se lupte cu asirienii, ci i-a convins cu o mie de talanți de argint să se retragă, puniand capăt ostilităților. Menahem a pus această sumă în spinarea poporului, încasând un bir de cincizeci de drahme pe cap de locuitor. După aceea, Menahem şi-a sfârşit viața şi a fost înmormântat la Samaria, lăsându-l ca urmaş la tron pe fiul său Phaceas[5], care n-a rămas mai prejos în cruzime decât tatăl său şi a domnit numai doi ani. Apoi a fost lovit mişeleşte la un ospăț cu prietenii săi şi ucis de căpetenia a peste o mie de oşteni Phaceas, fiul lui Romelia. Dar şi acest Phaceas[6], care a cârmuit douăzeci de ani, a fost nelegiuit şi nedrept. în timpul domniei sale, regele numit Tiglatpalasar a făcut o expediție împotriva Israelului[7] şi a supus întreaga țară Galadena, ținutul de dincolo de Iordan, Galileea învecinată, precum şi Cydisa şi Azora, ducând locuitorii în robie, când s-a întors în regatul său. Mi se pare că am spus suficiente lucruri privitoare la aoest rege al asirienilor. 2. Iotham[8], fiul lui Ozias, a domnit la Hierosolyma asupra seminției lui Iuda, mama lui, născută în acel oraş, numindu-se Hierasa. Acestui rege nu i-a lipsit nici o virtute şi a fost la fel de evlavios față de Dumnezeu, pe cât de drept s-a arătat şi cu oamenii. Şi spre construcțiile cetății şi-a îndreptat grija (a făcut cu dragă inimă toate îndreptările şi decorațiile care i s-au părut necesare). A construit un portic al templului şi vestibuluri noi, a refăcut părțile prăbuşite ale zidurilor de apărare, pe care le-a întărit

[3] Menahem, cel de-al şaisprezecelea suveran al Regatului Israel (747-737 î-e.n.), s-a distins prin sălbăticia purtării sale față de supuşi.

[4] Tiglatpalasar III, suveran asirian al Regatului Nou (745-727 î.e.n.), a înfrânt Israelul în 733 î.e.n. O inscripție asiriană îl menționează pe Menahem ca dinast tributar Asiriei.

[5] Pecachia (Pekakiah), al şaptesprezecelea suveran al Regatului Israel, a **domnit** între 737-735 î.e.n.

Pecah (Pekah), al optsprezecelea suveran al Regatului Israel, a domnit între '35 şi 733 î.e.n., căutând să înjghebeze o coaliție antiasiriană.

în campania lui Tiglatpalasar din 733 î.e.n, când a învins Regatul Israel, regele asirian s-a bucurat de sprijinul Iudeii învecinate.

[8] Iotham a fost doar regent al Regatului Iudeii (758-743), fiindcă tatăl său, h (Azaria), mai trăia, dar lepra îl împiedica să guverneze.

539

cu turnuri mari şi greu de cucerit. Tot ceea ce se afla în regatul său într-o stare care lăsa de dorit a fost restaurat de el cu multă atenție. A dus război împotriva ammaniților şi, după ce a ieşit biruitor în luptă, i-a silit să plătească în fiecare an o dare de o sută de talanți de argint, zece mii de care de grâu şi tot atâtea care de orz. Şi-a întărit regatul într-atât, încât duşmanii să nu-l disprețuiască şi pe ai săi să-i vadă fericiți.

3. Trăia în vremea aceea un prooroc numit Naum[9], care, prevestind prăbuşirea Asiriei şi a lui Ninus, a spus următoarele: „Ninive fi-va un iaz cu apă biciuită de vânt! La fel de tulburat va arăta întregul popor vălurindu-se în fuga lui şi unii vor striga celorlalți: stați şi împotriviți-vă, prădați aurul şi argintul! Dar nimeni nu se va lăsa convins (căci fiecare vrea să-şi salveze mai degrabă viața decât bogățiile). Cumplită fi-va învrăjbirea lor, plânsul şi bocetul li se vor auzi, mădularele lor vor lâncezi şi fețele tuturor se vor îngălbeni de spaimă. Unde fi-va bârlogul leilor, cu mama puilor lor? — Te voi dărâma din temelii, Ninive — zice Domnul — şi nu vor mai ieşi din tine lei care vor stăpâni lumea!"[10] Despre Ninive, acest prooroc a făcut multe alte preziceri pe care n-am găsit de cuviință să le menționez aici, ca să nu-mi ostenesc prea mult cititorii. Toate prezicerile privitoare la Ninive s-au adeverit întocmai, după o sută şi cincisprezece ani[11]. Tema aceasta a fost tratată îndestulător.

[9] Profet din Regatul Iuda, care a trăit în a doua jumătate a secolului VII î.e.n. Prin prezicerile sale, a căutat să-şi încurajeze concetățenii, care pe atunci erau vasalii asirienilor.

[10] Flavius Josephus parafrazează câteva pasaje din cartea lui Naum (cap. II, paragr. 9-l4). Ea se învecinează în *Biblie* cu cartea lui Iona, evocat de autor în Cap. X,paragr. 2.
[11] Profețiile lui Naum datează, așadar, din anul 727 î.e.n., având în vedere faptul că Ninive a fost cucerită și distrusă în 612 î.e.n.
540
CAPITOLUL XII
1. Iotham și-a dat obștescul sfârșit după ce a trăit patruzeci și unu de ani, dintre care șaisprezece a fost domnitor, fiind înmormântat în gropnița regilor. L-a urmat la tron fiul său Achaz[1], care în privința lipsei de credință în Dumnezeu și a încălcării legilor strămoșești a urmat pilda regilor israeliți: pe altarele înălțate de el la Hierosolyma a închinat prinoase idolilor, aducând jertfă ardere de tot pe propriul său fiu, după obiceiul canaa-neenilor, și a comis multe asemenea nelegiuiri. în timp ce se purta astfel și se ținea de nebunii, regele sirienilor și al Damascului, Arases, și cel al israeliților, Phaceas (care erau prieteni buni), i-au declarat război, l-au împresurat la Hierosolyma, unde l-au asediat multă vreme fără folos, datorită trăiniciei zidurilor de apărare. Dar regele sirienilor a cucerit Ailath, oraș situat la Marea Roșie, i-a căsăpit pe locuitori și în locul lor a adus coloniști sirieni. După ce i-a ucis pe iudeii din garnizoana orașului, ca și pe cei care locuiau în împrejurimi, el a revenit la Damasc cu oastea lui, aducând prăzi bogate. Când a aflat că sirienii s-au întors acasă, regele israeliților, convins că se putea măsura cu ei, și-a dus trupele împotriva lor, dar a fost înfrânt în bătălie, Domnul fiind mânios pe el din pricina nelegiuirilor sale multe și mari. în ziua aceea au răpus o sută douăzeci de mii de iudei israeliții, al căror comandant, Zacharias, l-a ucis în timpul luptei pe fiul lui Achaz, numit Amasias, luându-i prizonieri pe căpetenia întregii curți, Ericas, precum și pe comandantul seminției lui Iuda, Elcan. în afara lor, israeliții au luat ca robi femei și copii din seminția lui Beniamin și, alegându-se cu pradă multă, s-au întors în Samaria. 2. Obedas, care era în vremea aceea proorocul Samariei, a întâmpinat oastea înaintea orașului și i-a strigat că această izbândă a fost obținută nu prin vitejia ei, ci ca urmare a faptului că Dumnezeu și-a revărsat mânia asupra regelui Achaz. I-a mustrat pe ostași că nu s-au mulțumit doar cu uciderea sângeroasă, ci au
[1] Asociat de tatăl sau Iotham la regența exercitată în timpul incurabilei maladii a lui Ozias sau Azaria (758-733 î.e.n.), Achaz a fost efectiv suveran al Regatului Iudeii între 733-727 î.e.n.
541
cutezat să ia prizonieri niște consângeni din semințiile lui Iuda și Beniamin. I-a sfătuit apoi să-i trimită la casele lor, căci, dacă nu dau ascultare vorbelor sale, îi așteaptă pedeapsa lui Dumnezeu. Poporul israeliților, chemat la adunare, a dezbătut soarta prizonierilor. S-au ridicat atunci așa-numitul Barachias, bucurându-se de mare trecere în țara lui, împreună cu alți trei bărbați, și au zis: „Noi suntem de părere că nu trebuie să le dăm voie concetățenilor să-i primească în oraș pe acești prizonieri, pentru ca Dumnezeu să nu ne sortească pe toți pieirii. Și așa păcatele noastre sunt destul de mari, după spusele proorocilor, așa că nu ne ferim să le adăugăm noi fărădelegi!" De îndată ce au auzit aceste vorbe, ostașii i-au făcut așa cum au găsit de cuviință. Bărbații amintiți mai sus au luat pe robi, le-au scos lanțurile, s-au îngrijit de trupurile lor, le-au dat merinde de drum și i-au trimis acasă. Tuspatru i-au și însoțit, i-au călăuzit până la Ierihon, situat nu prea departe de Hierosolyma, apoi s-au întors la Samaria.
3. întristat de înfrângerea pricinuită de israeliți, regele Achaz a trimis o solie la Tiglatpalasar, căruia i-a cerut să se alieze cu el împotriva israeliților, sirienilor și damaschinilor, aducându-i o mare sumă de bani; i-a oferit apoi daruri strălucite. După ce solii au ajuns la el, Tiglatpalasar s-a grăbit să vină în ajutorul lui Achaz. A pornit într-o expediție împotriva Siriei, a pustiit ținuturile ei și a luat cu asalt Damascul[2], omorându-l pe regele Arases. Pe damaschini i-a strămutat în Media Superioară și în locul lor a adus în Damasc coloniști din rândul neamurilor asiriene. A prădat apoi țara israeliților și pe mulți dintre ei i-a dus în robie. Pentru felul cum s-a purtat cu sirienii, regele Achaz a strâns aurul și argintul pe care l-a găsit în visteria regală, ba chiar și în templul Domnului, pe care l-a golit și de ofrandele lui cele mai frumoase, și, luând cu el întreaga comoară, a adus-o la Damasc, unde, potrivit tratatului încheiat mai înainte, a oferit-o regelui asirienilor, cu mulțumirile lui pentru toate faptele sale, apoi s-a întors la Hierosolyma. A fost însă atât de smintit și de nechibzuit și cunoscându-și atât de puțin propriul său interes încât, în pofida faptului că sirienii luptaseră împotriva lui, n-a
[2] Tiglatpalasar III a cucerit Damascul și l-a transformat în reședința unei provincii asiriene în 732 î.e.n., după ce, în campania din anul anterior, a învins și Regatul Israel.
542
încetat să se închine zeilor acestora și a continuat să-i cinstească, de parcă ar fi obținut victoria cu ajutorul lor. Când a fost învins din nou, a început să se roage zeilor asirieni, ca și cum ar fi avut de gând să-i slujească mai degrabă pe toți ceilalți idoli, și nicidecum pe adevăratul Dumnezeu al străbunilor săi, care îi adusese această înfrângere, fiindcă era mânios pe el. A mers atât de departe în disprețul și nepăsarea lui față de Dumnezeu, încât a încuiat ușile templului și a interzis aducerea jertfelor, răpind ofrandele din sanctuar. în urma unor astfel de jigniri aduse Domnului, Achaz s-a stins din viață după ce a trăit treizeci și șase de ani, domnia lui durând șaisprezece ani, și l-a lăsat ca urmaș la tron pe fiul său, Ezechias[3].
CAPITOLUL XIII
1. în vremea aceea a murit Phaceas[1], regele israeliților, ucis mișelește de prietenul său numit Oseas[2], care a domnit nouă ani, fiind un om nelegiuit și disprețuitorul lui Dumnezeu. Șalmanasar[3], regele asirienilor, a întreprins o campanie împotriva lui, l-a învins (fiindcă Domnul nu i-a dat binecuvântarea și sprijinul său), l-a făcut

supusul său şi i-a impus un bir permanent. în al

[3] Iezechia (Hezekiah), suveran al Regatului Iudeei, a domnit între anii 727-698 î.e.n.

[1] Pecah, suveran al Regatului Israel (735-733), care îşi asasinase la rândul său predecesorul, pe Pecachia (737-735 Î£.n.), el însuşi fiul uzurpatorului Menahem (747-737 î.e.n.).

[2] Ultimul suveran al Regatului israel (733-724 î.e.n.) a adus la putere o clică ostilă politicii duse de Pecah. Potrivit unei inscripţii asiriene, Tiglatpalasar III l-a făcut rege Osea şi i-a impus plata unui tribut. După moartea acestuia (727 i.e.n.), Osea s-a alăturat răscoalei izbucnite în Palestina şi Siria împotriva expansiunii asiriene.

[1] Şalmanasar V, suveran asirian al Regatului Nou (727-722 î.e.n.).

patrulea an al cârmuirii lui Osea, şi-a început domnia la Hierosolyma Ezechias, fiul lui Achaz şi al Abiei, originară din acest oraş. Prin firea lui, s-a dovedit un om bun, drept şi evlavios. De îndată ce s-a urcat pe tron, n-a socotit nimic mai necesar şi mai folositor pentru el şi pentru supuşii lui decât cinstirea Domnului. De aceea, a strâns laolaltă poporul, preoţii şi leviţii şi le-a adresat următoarele cuvinte: „Nu vi-e străin faptul că, datorită păcatelor tatălui meu, care a fost un unelti tor împotriva credinţei în Dumnezeu, aţi îndurat ponoase multe şi mari, fiindcă, amăgiţi de el, v-aţi lăsat ademeniţi să vă închinaţi idolilor ridicaţi de el la rangul de zei. De vreme ce aţi constatat singuri cât de primejdios lucru este lipsa de evlavie, vă îndemn aşadar să vă dezvăţaţi de aceste deprinderi, înlăturând vechile voastre necurăţenii. Mai ales voi, preoţii şi leviţii, adunaţi-vă la templu, să-l redeschideţi, şi mai întâi prin solemne jertfe de purificare să-l readuceţi la strămoşeasca lui strălucire de odinioară. Astfel Dumnezeu va pune capăt mâniei sale şi va fi îndurător cu noi!" 2. Sub imboldul vorbelor regelui, preoţii au deschis templul, au curăţat sfintele vase descoperite de ei şi, înlăturând murdăria, au pus pe altare jertfe solemne[4]. Regele a trimis apoi soli în întreaga ţară, să cheme poporul la sărbătoarea Praznicului Azimelor: din pricina nelegiuirii de mai înainte, celebrarea fusese întreruptă de multă vreme. Până şi la israeliţi a trimis soli, prin care i-a îndemnat să renunţe la felul lor de viaţă de acum şi să se întoarcă la vechea datină a cinstirii adevăratului Dumnezeu. El le îngăduia bucuros să vină la Hierosolyma, ca să sărbătorească Praznicul Azimelor, luând parte, alături de semenii lor, la solemna adunare. Regele le-a spus că nu-i îndemna să-i dea ascultare, dacă nu vroiau să facă acest lucru, ci s-a gândit la interesul lor, urmărind să-i facă fericiţi. Solilor sosiţi la ei ca să expună propunerea regelui lor, israeliţii nu le-au dat ascultare, ba chiar i-au luat în derâdere, socotindu-i nişte nebuni. Şi pe proorocii care le dădeau sfaturi bune şi le preziceau că vor avea parte de mari nenorociri dacă nu se întorceau grabnic la venerarea adevăratului Dumnezeu, ei îi batjocoreau sau le luau în cele din urmă viaţa. Nu s-au mulţumit numai cu aceste păcate, ci s-au dedat la nebunii şi mai

[4] Ceremonia sfinţirii templului după deschiderea lui este descrisă pe larg în *Canea a doua Paralipomena.* cap. XXIX.

mari, despre care vom vorbi mai departe. N-au încetat să facă asemenea fapte până ce Dumnezeu nu i-a pedepsit pentru fărădelegile lor, dându-i pe mâinile duşmanilor. Dar despre asta vom vorbi pe îndelete la momentul potrivit. Numai cei din seminţiile lui Manases, Zabulon şi Isachar au ascultat îndemnurile proorocilor şi s-au convertit la bunacredinţă. Toţi aceştia s-au îndreptat spre Hierosolyma, la Ezechias, să se închine acolo Domnului. 3. De îndată ce s-a adunat mulţimea, Ezechias, împreună cu căpeteniile şi întregul popor, s-au dus la templu, unde el a jertfit în numele său şapte tauri şi tot atâţia berbeci, aşijderea şapte miei şi tot atâţia ţapi. După ce regele şi căpeteniile au pus mâna pe creştetul victimelor, preoţii au primit îngăduinţa să le jertfească. Aceştia au înjunghiat vitele şi jertfele au fost supuse arderii de tot. în jurullor stăteau leviţii cu instrumente muzicale, înălţau imnuri Domnului şi intonau psalmi, aşa cum îi învăţase David, iar ceilalţi preoţi îi acompaniau pe cântăreţi suflând din trâmbiţe. Când au fost săvârşite aceste jertfe, regele şi mulţimea s-au culcat cu faţa la pământ şi l-au venerat pe Domnul. Apoi el a avut grijă să fie înjunghiaţi şaptezeci de boi, o sută de berbeci, două sute de miei, oferind pentru îndestularea poporului şase sute de boi precum şi alte trei mii de vite . Toate au fost îndeplinite de preoţi aşa cum cereau legile. Aşadar, regele s-a ospătat cu poporul în chiot şi veselie, mulţumind lui Dumnezeu. Când a sosit Praznicul Azimelor, a fost adusă aşa-zisa jertfă a Paştilor, după care jertfele divine s-au repetat timp de şapte zile. în afară de ceea ce oferise până atunci, regele a mai dăruit mulţimii două mii de tauri şi şapte mii de vite. La fel au făcut şi căpeteniile: au dat poporului o mie de tauri şi o mie şi patruzeci de vite. Sărbătoarea Paştilor s-a desfăşurat cu atâta strălucire, fiindcă de pe vremea regelui Solomon ea nu mai fusese celebrată cu un asemenea fast. De îndată ce toate datinile sărbătorii s-au încheiat, oamenii s-au dus să cureţe întreaga ţară, oraşul fiind şi el purificat de murdăria idohlor. Regele a poruncit ca, potrivit legilor scrise, jertfele zilnice să fie făcute pe cheltuiala lui, iar poporul să dea preoţilor şi leviţilor zeciuiala şi pârga roadelor lor, pentru ca ei să se poată ocupa mereu de ritual, asigurându-şi traiul numai din slujirea lui Dumnezeu. De aceea, poporul aducea preoţilor şi leviţilor tot soiul de roade. Ca atare, regele a construit cămări de provizii şi hambare pentru grâne, din care să se înfrupte după voia lor fiecare preot şi levit,

împreună cu soţiile şi copiii lor. S-a revenit astfel la obiceiul de odinioară al cinstirii lui Dumnezeu. O dată înfăptuite lucrurile despre care am vorbit, regele a declarat război filistenilor, i-a învins şi a ocupat toate oraşele aflate în stăpânirea duşmanilor, până la Gaza şi Gitta. Dar regele asirienilor i-a trimis soli prin care l-a ameninţat că-i va spulbera întregul regat dacă nu-i va da birul plătit mai înainte de tatăl său. Regele Ezechias nu s-a lăsat intimidat de aceste ameninţări, ci şi-a pus nădejdea în credinţa lui faţă de Dumnezeu şi în proorocul Esaias, care i-a prezis limpede viitorul. Spusele mele privitoare la acest rege mi se pare îndestulătoare.

CAPITOLUL XIV

1. Când Şalmanasar, regele asirienilor, a primit vestea că regele israelitilor a trimis în taină o solie către Soam, regele egiptenilor, invitându-l să încheie o alianţă împotriva lui, s-a mâniat şi a făcut o expediţie în Samaria, în al şaptelea an al domniei lui Osea. Regele nu i-a îngăduit să pătrundă în oraşul pe care, după un asediu de trei ani[1],l-a cucerit în al nouălea an al domniei lui Osea şi în al şaptelea an al domniei lui Ezechias, regele Hierosolymei. Astfel a nimicit el tot regatul israeliţilor şi a surghiunit întregul popor în Media şi în Persia. împreună cu aceştia, l-a prins viu şi pe regele Osea. în locul celor îndepărtaţi a strămutat alte popoare din ţinutul Chutha (care îşi trăgea numele de la un fluviu din Persia), în Samaria, trimiţându-i să locuiască în ţara israeliţilor. Aşadar, din ludeea au plecat în exil cele zece seminţii ale israeliţilor, după nouă sute patruzeci şi şapte de ani de la cucerirea

[1] Şalmanasar V a întrep.ins o campanie împotriva Palestinei şi a asediat timp de trei ani Samaria (724—722). după cucerirea căreia a deportat populaţia în Media şt Mesopotamia. Regatul Israel a devenit provincie asiriană (721 î.e.n.)

acestei ţări de către strămoşii care plecaseră din robia egipteană şi opt sute de ani de la domnia lui Iesus. De la răscoala lor împotriva lui Roboam, nepotul lui David şi de la înscăunarea lui Ieroboam, după cum am arătat mai înainte, s-au scurs două sute patruzeci de ani, şapte luni şi şapte zile. Israeliţii au avut această soartă fiindcă au încălcat legile şi n-au dat ascultare proorocilor, începutul nenorocirilor lor a fost războirea în urma căreia l-au părăsit pe Roboam, nepotul lui David, şi l-au ales rege pe slujitorul acestuia, Ieroboam, care i-a amăgit prin nelegiuirea şi pilda rea dată de el, atrăgând asupra lor mânia lui Dumnezeu. Şi el a primit cunoscuta pedeapsă, pe care a meritat-o din plin.

2. Regele asirienilor a invadat cu oastea întreagă Siria şi Fenicia. Numele acestui rege figurează în cronicile tyrienilor. Expediţia împotriva Tyrului a făcut-o când peste tyrieni domnea Elulaeus. Şi Menandru, cel care a tradus în limba greacă cronicile tyrienilor, aminteşte acest lucru prin următoarele vorbe: „Elulaeus, numit de tyrieni Pyas, a cârmuit vreme de treizeci şi şase de ani. A înăbuşit revolta citteenilor prin trimiterea unei flote care i-a silit să i se supună din nou. împotriva lui a trimis o oaste regele Asiriei, care a purtat război cu întreaga Fenicie şi a încheiat apoi pace cu toţi, întorcându-se acasă. De sub stăpânirea tyrienilor au ieşit Sidonul, Ace, Tyrul vechi[2] şi multe alte oraşe, care s-au predat regelui asirienilor. Fiindcă tyrienii n-au vrut să i se supună, regele le-a declarat iarăşi război, după ce a primit de la fenicieni şaizeci de corăbii înarmate, având opt sute de vâslaşi. Tyrienii au trimis împotriva lor douăsprezece corăbii care au împrăştiat navele duşmane, luând cinci sute de prizonieri. Datorită faptei lor de vitejie, toţi tyrienii s-au bucurat de o mare faimă. Când regele asirienilor s-a reîntors, a pus străji în preajma fluviilor şi apeductelor de la care tyrienii se aprovizionau cu apă. Locuitorii Tyrului au trebuit să rabde vreme de cinci ani şi să bea apă din fântânile săpate de ei." Acestea sunt însemnările despre Şalmanasar, regele asirienilor, care au fost consemnate în cronicile tyriene.

3. Când însă au fost strămutaţi în Samaria chutaeii (care se cheamă aşa fiindcă au fost aduşi din Chutha, regiune situată în Persia, numindu-se la fel ca un fluviu), cu propriul său zeu a venit

[2] Situat la polul opus al Tyrului nou sau insular, întemeiat pe o insulă stâncoasă, în fata litoralului fenician.

în Samaria fiecare neam (căci erau în total cinci), şi l-a cinstit după datina strămoşească, ceea ce a stârnit mânia atotputernicului Dumnezeu. Aşadar, au fost bântuiţi de ciumă[3], molimă care i-a secerat pe mulţi dintre ei, fără ca nimeni să cunoască un leac al vindecării răului. O prezicere i-a asigurat că, de îndată ce se vor închina Domnului atotputernic, el îi va scăpa de molimă. Chutaeii au trimis soli la regele Asiriei, prin care au cerut să li se trimită nişte preoţi dintre israeliţii capturaţi în război. La sosirea lor, aceştia i-au îndrumat spre credinţa în Dumnezeu şi, cum au început să-şi înalţe rugile spre El, ciuma a şi dispărut ca prin minune. Până în zilele noastre au rămas credincioşi acestor obiceiuri chutaeii - cum li se spune în limba evreilor, în vreme ce grecii îi numesc samariteni - şi ei fac caz de această schimbare şi de înrudirea lor ori de câte ori le merge bine iudeilor, susţinând că se trag din Iosif şi au obârşie comună. Când însă văd că acestora le merge rău, ei pretind că n-au cu iudeii legături nici de prietenie, nici de sânge, şi că sunt nişte intruşi care provin dintr-un neam străin. Despre asta vom găsi însă prilejul să mai vorbim pe îndelete.

CARTEA AX-A

[3] în Biblie, prăpădul cutheilor vine din partea leilor *(Cartea a IV-a a Regilor,* XVII, 25).

CONŢINUTUL CĂRŢII A X-A

învins, ducându-l ca prizonier la Babilon şi, după ce l-a ținut multă vreme în captivitate, l-a readus în domnie.
5. Cum regele Iosias a ieşit în întâmpinarea lui Nechao, regele egiptenilor, care mărşăluia cu oastea lui prin Iudeea, împotriva babilonienilor, spre a-i împiedica trecerea şi cum, în lupta cu el, alegându-se cu o rană, şi-a sfârşit viața la Hierosolyma, iar locuitorii oraşului l-au proclamat rege pe fiul său Ioaz.

X

551
6. Cum Nechao l-a înfruntat într-o luptă lângă fluviul Eufrat pe regele babilonienilor şi, la întoarcerea în Egipt, s-a îndreptat spre Hierosolyma, unde l-a luat cu el în captivitate pe Ioaz, punând în locul lui ca rege al Hierosolymei pe fratele său Ioakim.
7. Expediția întreprinsă de Nabucodonosor, regele babilonienilor, împotriva Siriei; după ce a supus-o în întregime până la hotarele cu Egiptul, s-a dus la Hierosolyma, unde l-a silit pe regele Ioakim să-i fie prieten şi aliat în război.
8. Cum, după plecarea babilonienilor, Ioakim s-a unit iarăşi cu egiptenii; cum Nabucodonosor i-a declarat război, l-a asediat şi, după ce a silit oraşul să se predea, l-a ucis pe Ioakim şi l-a proclamat rege pe fiul său Ioachim; cum, de îndată ce a primit din partea Hierosolymei o mare sumă de bani, s-a întors în Siria.
9. Cum Nabucodonosor s-a căit că l-a făcut rege pe Ioachim şi, pornind într-o expediție împotriva Hierosolymei, a pus mâna pe Ioachim, care s-a predat împreună cu mama şi cu prietenii lui.
10. Cum babilonianul a făcut mulți prizonieri, a răpit ofrandele templului şi s-a întors la Babilon, numindu-l rege
552
al locuitorilor Hierosolymei pe Sedechia, unchiul lui Iehonia.
11. Cum, la primirea ştirii că şi acesta avea de gând să intre în legături de alianță şi prietenie cu Egiptul,a atacat Hierosolyma cu trupele sale, a împresurat-o şi a luat-o cu asalt; cum a incendiat templul şi a dus în robie poporul din Hierosolyma la Babilon, împreună cu Sedechia.
12. Cum a murit Nabucodonosor, lăsându-l ca urmaş la tron pe fiul său; cum a fost dărâmată împărăția asirienilor de către Cirus, regele perşilor, precum şi ce au avut de îndurat între timp iudeii din partea babilonienilor.
553

CAPITOLUL I

1. în al patrusprezecelea an al domniei lui Ezechias, regele celor două seminții, regele asirienilor numit Sennacherib[1] i-a invadat țara cu o oaste numeroasă, cucerind toate oraşele semințiilor lui Iuda şi Beniamin. Când s-a pregătit să mărşăluiască cu trupele sale împotriva Hierosolymei, Ezechias i-a trimis o solie prin care îl vestea pe rege că era gata să i se supună, plătindu-i birul impus de el. Sennacherib a dat ascultare solilor, întrerupând războiul, a acceptat cererea şi a făgăduit că, de îndată ce Ezechias îi va plăti trei sute de talanți de argint şi treizeci de talanți de aur, el se va declara mulțumit şi se va lega prin jurământ să se retragă imediat, fără să-i mai aducă nici o pagubă. încrezându-se în cuvântul său, Ezechias şi-a golit vistieria şi i-a trimis banii, ferm convins că va scăpa de orice amenințare a războiului la adresa regatului său. După ce a primit banii, asirianul nu s-a mai sinchisit de promisiunea lui, ci a plecat el însuşi împotriva egiptenilor şi a etiopienilor, lăsându-l pe Rapsaces, comandantul său suprem, împreună cu alte două căpetenii şi cu o oaste numeroasă, să asedieze Hierosolyma. Numele acestor căpetenii erau Tharata şi Anacharis.
2. Cum au ajuns şi şi-au aşezat tabăra în fața zidurilor oraşului, ei au trimis la Ezechias un sol şi l-au chemat să stea de vorbă. Temându-se să vină el însuşi la întâlnire, şi-a împuternicit trei dintre prietenii lui cei mai credincioşi: pe căpetenia curții domneşti numită Eliachim şi pe cronicarii săi, Sobnaeus şi Ioach. Când a dat cu ochii de ei, comandantul Rapsaces le-a poruncit să se întoarcă la regele lor şi să-i spună următoarele: „Slăvitul
Sennacherib, suveranul asirian al Regatului Nou (705-681 î.e.n.), urmaşul lui Sargon II (722-705 î.e.n.), a reprimat în 701 î.e.n. revolta din Siria şi Palestina, ațâtată de Egipt, pustiind Iudeea şi începând asediul Ierusalimului.
A.

rege Sennacherib îl întreabă pe ce se întemeiază şi în ce-şi pune nădejdea Ezechias, că fuge de stăpânul său, nevrând să-i asculte vorbele şi să-l primească în oraş pe el, împreună cu oastea? Nu-s oare de vină egiptenii, în speranța că aceştia vor triumfa asupra oştilor regelui? Dacă se aşteaptă la aşa ceva, atunci să ştie că a luat-o razna, aidoma omului care îşi caută sprijin într-o trestie ruptă şi nu numai că se prăbuşeşte, dar se şi răneşte la mână, făcându-şi singur rău. Regele se cuvenea să afle că Sennacherib a pornit în această expediție potrivit voinței lui Dumnezeu, care i-a dat puterea să dărâme regatul israeliților şi să-i nimicească poporul subjugat de el!" Deoarece Rapsaces şi-a rostit discursul în evreieşte (căci cunoştea bine această limbă), Eliachim l-a rugat să vorbească în siriană, temându-se ca mulțimea să nu se înspăimânte la auzul cuvintelor sale. Dar comandantul, care pricepuse ce anume urmărea el, bănuind pricina fricii lui, cu un glas şi mai puternic i-a răspuns lui Eliachim astfel: „Vorbesc în evreieşte pentru ca, după aflarea poruncilor regelui, toți să aleagă ceea ce este spre binele lor şi să se predea nouă. Căci mi se pare limpede că voi şi regele vostru amăgiți cu speranțe deşarte poporul şi-l îndemnați să reziste. Dacă aveți curajul şi vă credeți în stare să respingeți trupele noastre, sunt gata să vă pun la dispoziție două mii de cai dintre cei pe care îi am la îndemână, voi urmând să aduceți pentru ei tot atâția călăreți, ca să vă demonstrați propriile puteri. Dar voi nu puteți oferi călăreți, fiindcă nu-i aveți, ca să alcătuiți o trupă. De ce mai şovăiți atunci să vă predați celui mai tare decât voi, care vă poate captura fără voia voastră? Spre siguranța voastră, este mai bine să vă predați de bunăvoie, decât să fiți subjugați cu de-a sila, ceea ce v-ar pricinui numai primejdii şi nenorociri!"

3. Cuvintele rostite cu glas tare de către comandantul asi-rienilor, în auzul solilor şi al poporului, i-au fost transmise lui Ezechias. Acesta şi-a scos veşmintele regeşti, s-a îmbrăcat cu un sac şi, în semn de umilință, s-a culcat cu fața la pământ, după datina străbună, rugându-l pe Dumnezeu să nu-i refuze sprijinul acum, când nu mai avea nici o altă speranță. Apoi i-a trimis pe câțiva dintre prietenii săi şi dintre preoți la proorocul Esaias, spre a-i cere să se roage lui Dumnezeu, aducând o jertfă pentru salvarea tuturor şi pentru ca Domnul să destrame speranțele duşmanilor şi să se îndure de soarta poporului său. Când proorocul

556

a făcut toate acestea, printr-o prezicere a Domnului, le-a redat curajul regelui şi prietenilor săi, proorocind că vrăjmașii vor fi învinşi fără luptă, siliți să se retragă ruşinați şi să renunțe la semeția lor de acum. Dumnezeu va avea grijă să-i hărăzească pieirii. Chiar şi privitor la Sennacherib, regele asirienilor, proorocul a prezis că expediția lui împotriva Egiptului se va«termina prost şi, la întoarcerea acasă, va fi răpus de sabie.

4. în vremea aceea, regele asirian i-a trimis lui Ezechias o scrisoare unde îl numea smintit dacă îşi închipuia că poate scăpa de robia ce-l aşteaptă din partea lui, care a subjugat popoare multe şi mari. îl amenința că-l va captura pe el şi pe supuşii lui, hără-zindu-i pe toți pieirii, dacă nu-i va deschide porțile, ca să-i primească de bunăvoie oastea în Hierosolyma. Ezechias a citit mesajul fără să-şi piardă cumpătul, deoarece avea deplină încredere în Dumnezeu, şi a împăturit scrisoarea, depunând-o în templu. Când l-a implorat iarăşi pe Domnul să mântuiască oraşul şi pe toți locuitorii săi, proorocul Esaias i-a spus că ruga lui a fost ascultată şi că de data asta asirienii vor ridica asediul şi că viitorul îi va fi pe deplin asugurat din partea lor. Oamenii îşi vor lucra în linişte oagoarele şi îşi vor vedea fără teamă de treburile lor. La puțin timp după aceea, regele asirienilor, care eşuase în campania lui împotriva Egiptului, s-a întors acasă fără nici un rezultat din următoarea pricină. Asedierea oraşului Pelusium i-a luat foarte multă vreme şi tocmai când digurile ridicate în preajma zidurilor ajunseseră la înălțimea acestora, aşa că se pregătea să pornească asaltul asupra lor, el a auzit că Tharsices, regele etiopienilor, însoțit de o mare oaste trimisă în ajutorul egiptenilor, îşi croia drumul prin pustiu ca să năvălească în țara asirienilor. Sennacherib a fost atât de tulburat încât, fără nici un rezultat, cum am mai spus, a ridicat asediul oraşului Pelusium, retrăgându-se. Despre acelaşi Sennacherib vorbeşte Herodot în Cartea a doua a *Istoriilor*[1] sale că a pornit într-o expediție împotriva regelui egiptenilor, care era preotul lui Hefaistos, şi a împresurat Pelusium, fiind silit să ridice asediul oraşului dintr-o pricină asemănătoare. Preotul egiptenilor l-a implorat pe zeul său, iar acesta, ascul-tându-i rugămintea, a căşunat arabilor o năpastă. Herodot se înşală în această privință când susține că nu era vorba de regele

[2] Vezi Herodot, *Istorii,* II, 141. Numele de Sethos, atribuit preotului, nu apare în listele regilor, date de Manethon sau Diodor.

557

asirieniior, ci de cel al arabilor[3]. După spusele sale, o mare mulțime de şoareci au ros într-o noapte arcurile şi celelalte arme. Aşa se face că regele şi-a retras oastea ce împresura Pelusium, fiindcă nu mai avea arcuri. în **felul** acesta înfățişează lucrurile Herodot. Dar şi istoricul caldeean Berosos îl pomeneşte pe Sennacherib, care a fost regele asirieniior şi a purtat războaie împotriva Asiei întregi şi a Egiptului, zicând următoarele:

5. întorcându-se din campania împotriva Egiptului la Hie/osolyma, Sennacherib şi-a găsit trupele lăsate sub comanda lui Rapsaces bântuite de ciumă. Molima trimisă de Dumnezeu asupra oştirii, chiar în prima noapte când a luat şi el parte la asediul oraşului, a secerat o sută optzeci şi cinci de mii de luptători, împreună cu comandanții şi mai-marii lor peste sute. Această calamitate l-a umplut de spaimă şi durere şi, înfricoşat că-şi va pierde întreaga oştire, a fugit împreună cu restul trupelor sale, retrăgându-se grabnic în cetatea lui de scaun, numită Ninus. Acolo a mai trăit puțină vreme şi şi-a sfârşit viața în urma uneltirilor lui Adramalech şi Sarsar, fiii săi cei mai mari, care l-au ucis în propriu-i templu, numit Arasca. Datorită acestui paricid, ei au fost alungați de concetățenii lor, ducându-se în Armenia. Pe tronul lui Sennacherib s-a urcat însă Assarachodas[4]. Astfel s-a

încheiat campania asirieniior împotriva Hierosolymei.

CAPITOLUL II

1. Scăpat pe neaşteptate de temerile sale, regele Ezechias, având alături întregul popor, a adus o jertfă de mulţumire lui

[3] Herodot îl numeşte pe Sennacherib „regele arabilor şi al asirieniior", deşi el a domnit doar asupra asirieniior, autorul făcând o confuzie între două popoare vecine.
[4] Aşarhaddon, suveran al Regatului Nou (68l-669 î.e.n.), ales de un consiliu imperial conducătorul Asiriei, după asasinarea tatălui său, Seunacherib.

Dumnezeu, fiindcă ştia că nici o altă pricină, fie ea ciuma, fie frica de moarte, n-ar fi putut să-l determine pe duşman să părăsească Hierosolyma, decât sprijinul dat de Dumnezeu. Şi când, scăpat de orice grijă, s-a pus cu multă râvnă în slujba Domnului, curând după aceea a căzut pradă unei boli atât de grele, încât nici medicii lui nu mai aveau nici o speranţă de însănătoşire, nici prietenii lui. La această boală se adaugă cumplita amărăciune a regelui, care îşi dădea seama că nu avea copii şi, aflat în pragul morţii, casa lui rămăsese fără moştenitori, iar tronul său, fără urmaş legitim. Frământat de grija lui atât de apăsătoare şi din cale afară de trist, l-a rugat pe Dumnezeu să-i mai prelungească puţin viaţa, barem până va zămisli un copil, nelăsându-l să-şi dea duhul mai înainte de a deveni tată. Domnul s-a milostivit de soarta lui şi i-a îndeplinit cererea, deoarece nu-şi deplângea moartea pentru că era lipsit de binefacerile domniei, nici nu-l implora să-i prelungească plăcerile vieţii, ci numai din dorinţa de a avea un copil care să-i fie urmaş la tron. Dumnezeu i-a zis lui Esaias să-l înştiinţeze pe Ezechias că peste trei zile se va vindeca de boală şi, după însănătoşire, va mai trăi încă cincisprezece ani, aducând pe lume copii. Când proorocul i-a transmis vestea încredinţată de Dumnezeu, regele, încă ţintuit la pat de boală, a rămas surprins de promisiunile făcute şi, nevrând să dea crezare vorbelor, i-a cerut să-i adeverească printr-un semn miraculos că spusele sale veneau din partea Domnului. Căci faptele care ne întrec aşteptările şi speranţele doar pe această cale pot fi crezute. Când proorocul l-a întrebat ce fel de semn îi pretindea, Ezechias i-a cerut ca soarele, care în asfinţitul său acoperise zece linii pe cadranul ceasului prin umbra ce-o arunca, să se întoarcă înapoi, străbătându-şi iarăşi drumul[1]. Proorocul l-a rugat pe Dumnezeu să-i arate regelui semnul dorit de el şi, văzând Ezechias ceea ce a vrut să privească, s-a vindecat numaidecât de boală, s-a dus în templu şi a adus cuvenitele mulţumiri.

2. în vremea aceea, împărăţia asirieniior a fost spulberată de mezi[2]. Dar despre asta va fi vorba cu alt prilej. Regele

[1] în *Biblie,* umbra de la ceasul cu soare este dată înapoi cu zece linii *(Cartea a patra a Regilor,* XX, 9-l0), la sugestia proorocului Isaia.
De fapt, o coaliţie medo-babiloniană a cucerit în 612 î.e.n. metropolele Halah şi Ninive, punând capăt existentei Regatului Asirian Nou.

babilonienilor, numit Baladas[3], şi-a trimis solii la Ezechias, rugându-l să întreţină cu el legături de prietenie şi alianţă. Regele şi-a primit solii cu braţele larg deschise, i-a ospătat, le-a arătat vistieria şi depozitul său de arme, precum şi strălucitoarele comori de pietre preţioase şi aur, apoi le-a dat daruri pentru Baladas, lăsându-i să plece la dânsul. A venit atunci proorocul Esaias şi l-a întrebat de unde erau solii. Ezechias i-a răspuns că aceştia veniseră de la regele lor din Babilon şi că le-a arătat tot ce avea, pentru ca ei, având în faţa ochilor bogăţia şi puterea lui, să-şi facă o părere, ca s-o poată împărtăşi regelui propriu. Dar proorocul i-a vorbit astfel: „Află că, după câtva timp, bogăţiile tale vor fi duse la Babilon, iar fiii răsăriţi din tine vor ajunge eunuci, pierzându-şi bărbăţia, spre a-l sluji carobi pe regele Babilonului!" Foarte mâhnit de vorbele proorocului, Ezechias i-a zis că el ar vrea să-şi ferească poporul de o asemenea nenorocire. întrucât nu era cu putinţă să schimbi hotărârea Domnului, s-a rugat ca, barem cât trăieşte el, să se bucure de o viaţă paşnică. Şi Berosos îl aminteşte pe regele Babilonului, Baladas. Proorocul Esaias, însă, inspirat de suflul divin în dezvăluirile sale şi dornic să rostească numai adevărul, a fost mereu sigur că nu spune nici un lucru înşelător, lăsându-şi toate prezicerile în scris, pentru ca urmaşii să le judece după adeverirea lor. Nu numai acest prooroc, ci şi alţi doisprezece[4] semeni de-ai lui au făcut la fel şi tot ceea ce s-a întâmplat la noi, bun sau rău, nu s-a petrecut altfel decât au prezis ei. Dar, despre fiecare în parte, vom vorbi după aceea.

[3] Marduk-apal-iddina II, biblicul Merodac Baladan, suveran al Babilonului în două rânduri: 722-710 şi 703-702 *(Cartea a patra a Regilor,* XX, 12).
[4] în afară de Isaia, încă 15 profeţi figurează în *Biblie* cu prezicerile lor: Ieremia, Iezechiel, Daniel, Osea, Amos, Miheia, Ioil,, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia şi Meleahi.

CAPITOLUL III

1. Regele Ezechias a mai trăit potrivit răgazului menţionat mai înainte şi s-a bucurat în tot acest răstimp de pace, apoi a murit ia vârsta de cincizeci şi patru de ani, dintre care a domnit douăzeci şi nouă de ani. Fiul său Manasses[1], urmaşul lui la tron, având o mamă numită Achiba, originară din Hierosolyma, s-a îndepărtat de obiceiurile celui ce i-a fost părinte şi a contrazis felul de viaţă al acestuia. A săvârşit tot felul de nedreptăţi, fără să lase deoparte nici o fărădelege, imitând ticăloşiile israeliţilor din pricina cărora Domnul i-a sortit pieirii şi a cutezat să pângărească chiar şi templul, nu numai oraşul şi ţara întreagă. Dispreţul lui faţă de Dumnezeu a mers departe şi s-a arătat nemilos cu toţi, astfel că i-a ucis pe cei mai drepţi din rândul evreilor, fără să-i cruţe nici

măcar pe profeți. A omorât zilnic atât de mulți dintre ei încât în Hierosolyma curgeau pâraie de sânge. Supărat pe el din această pricină, Domnul le-a trimis regelui şi poporului prooroci, amenin-țându-i cu aceeaşi nenorocire care s-a abătut asupra fraților lor, israeliții, din cauza purtării lor sfidătoare. Ei n-au avut încredere în vorbele lui, prin ascultarea cărora n-ar mai fi fost loviți de nici un necaz. Abia după ce s-au adeverit prezicerile proorocilor, s-au convins de adevărul vorbelor lor.

2. Deoarece au continuat să-şi ducă viața lor ticăloasă, Dumnezeu i-a stârnit pe regele babilonienilor şi pe cel al caldee-nilor să dezlănțuie războiul împotriva lor. Aceştia au trimis în Iudeea o oaste care a devastat țara şi l-au luat prizonier, prin vicleşug, pe Manasses, aducându-l cu ei, să-şi primească pedeapsa pentru faptele sale. Aşa a recunoscut Manasses cât de mare era nenorocirea lui şi şi-a dat seama că el purta întreaga vină. L-a implorat, aşadar, pe Dumnezeu să-l facă pe duşman mai omenos şi mai milostiv. Domnul i-a ascultat rugămintea, încuviințând cererea lui. Astfel, Manasses a fost pus în libertate de regele babilonienilor şi a putut să se întoarcă în regatul lui. Cum a sosit în Hierosolyma, a făcut tot ce a putut ca să şteargă amintirea

[1] Mânase (Manasseh), al paisprezecelea suveran al Regatului Iuda (698-642 î.e.n.), după ce a fost regent al tatălui său Iezechia. Vasal fidel al Asiriei, a renunțat la reformele religioase ale acestuia, **reintroducând** cultul lui Baal.

anterioarelor sale greşeli, căci se străduia să rămână evlavios. A sfințit iarăşi templul şi a purificat oraşul, unica lui preocupare fiind cum să-i mulțumească Domnului pentru salvarea din robie a lui şi să-i atragă bunăvoința pentru cât mai avea de trăit. A învățat şi poporul să facă acelaşi lucru, ca unul care a înțeles ce nenorocire îşi atrăsese singur prin viața nelegiuită pe care o dusese. A reconstruit altarul unde se aduceau jertfe legitime, după prescripțiile lui Moise. După ce s-a îngrijit să orânduiască ceea ce ținea de dreapta credință, s-a preocupat şi de siguranța locuitorilor din Hierosolyma şi a refăcut vechiul zid de apărare, a înălțat altele şi a clădit turnuri foarte înalte, apoi a înzestrat din belşug cu cele necesare traiului zilnic şi altor nevoi fortărețele situate în afara oraşului, care erau pregătite pentru garnizoane. Schimbându-şi conduita în bine, Manasses şi-a petrecut restul vieții în deplină cucernicie, încât a fost socotit un om fericit şi demn de a sluji drept pildă celorlalți, din clipa când a început să-l cinstească statornic pe Dumnezeu. A trăit şaizeci şi şapte de ani, stingându-se din viață după o domnie de cincizeci şi cinci de ani. A fost înmormântat în grădina lui, şi drept urmaş i-a fost fiul său, Amos, a cărui mamă se numea Ernalsema, fiind originală din oraşul Iabata.

CAPITOLUL IV

1. Amos[1] a urmat pilda nelegiuirilor pe care tatăl său cutezase să le comită în tinerețe şi a fost ucis mişeleşte de slujitori, în propria lui casă, după ce a trăit numai douăzeci şi patru de ani, domnind vreme de doi ani. Dar poporul a pedepsit fapta ucigaşilor, l-a îngropat pe Amos lângă tatăl său şi tronul a fost ocupat de fiul său Iosias[2], care avea pe atunci opt ani, trăgându-se dintr-o

[1] Amon, al cincisprezecelea suveran al Iudeii (642-640 î.e.a).

[2] Iosia (Iosiah), al şaisprezecelea suveran al Iudeii (640-609 î.e.n.), a fost un înverşunat adversar al idolatriei.

mamă numită Iedis, originară din oraşul Boscheti. înzestrat cu o fire aleasă şi fireasca înclinare spre virtute, l-a luat drept model pe regele David, făcând din el ținta şi norma vieții sale. încă de la împlinirea vârstei de douăzeci de ani, a dat dovada cucerniciei şi setei lui de dreptate. A adus poporul pe calea înțelepciunii şi l-a îndemnat să se descotorosească de idoli, care nu erau aievea zei, cinstindu-l pe Dumnezeul strămoşilor lui. După ce a început să urmărească cu luare aminte introducerea datinilor străbune, a îndreptat cu grijă abaterile descoperite, dând dovadă de discernământ, de parcă ar fi fost un om în vârstă şi cu o chibzuință matură. Doar faptele pe care le găsea la locul lor erau reținute de el şi imitate. Făcea aceste experiențe fără să țină seama doar de perspicacitatea şi agerimea minții sale, ci ascultând sfaturile şi îndemnurile celor bătrâni. Cât priveşte respectarea legilor, grija acordată treburilor statului şi evlavia față de Dumnezeu, toate îi mergeau din plin, deoarece nu se mulțumea să constate nedreptățile săvârşite de domnitorii dinaintea lui, ci se străduia să obțină deplina lor înlăturare. Căci regele însuşi a străbătut fiecare oraş şi ținut în parte, a tăiat dumbrăvile închinate zeilor străini şi le-a dărâmat altarele, înlăturând cu dispreț darurile închinate lor de străbuni. în acest fel a abătut el poporul de la greşitele-i păreri privitoare la cinstirea lui Dumnezeu; astfel au apărut iar pe jertfelnicul său prinosuri şi arderi de tot. Iosias a numit judecători şi controlori care să supravegheze ca fiecare lucru să țină seama de justiție şi de dreptate, chiar dacă îşi punea viața în primejdie. A trimis apoi soli în întregul său regat să răspândească vestea că oricine dorea putea să aducă aur şi argint pentru refacerea templului, aşa cum credea de cuviință şi atât cât dispunea. După ce s-au adunat bani destui, regele a lăsat grija folosirii cheltuielilor pentru templu lui Amasias, căpetenia cetății, lui Saphan, scriitorul, şi lui Ioates, cronicarul, precum şi lui Eliachias, Marele Preot. Fără delăsare şi zăbavă, ei au chemat arhitecții şi ceilalți meşteri trebuincioşi, pentru înnoirea sanctuarului, şi s-au pus pe treabă. Aceştia au refăcut în scurtă vreme templul, ca să dovedească tuturor cuvioşia regelui.

2. Ajuns între timp în al optsprezecelea an al domniei sale, regele l-a chemat pe Marele Preot Eliachias şi i-a poruncit ca din banii rămaşi să se facă vase, cupe şi ceşti pentru slujbele sacre, aşijderea, aurul şi argintul păstrat în vistieria templului să fie

±.

folosite, deopotrivă, la făurirea de vase şi scule. Tot umblând după aur, Marele Preot a dat întâmplător de Cartea sfântă depusă de Moise în templu[3], încredinţând-o spre lectură scriitorului Saphanes. După ce a parcurs-o, acesta s-a dus la rege să-l înştiinţeze că şi-a dus la capăt întreaga misiune, citindu-i de asemenea cartea lui Moise. Cum a aflat conţinutul ei, regele şi-a rupt hainele sale. L-a chemat la el pe Marele Preot Eliachias, pe scriitor, alături de câţiva prieteni apropiaţi, şi i-a trimis până la proorocită Olda, femeia lui Sallum, bărbat vestit şi dintr-un neam mare. Le-a cerut ca, sosind la dânsa, s-o întrebe dacă putea să-l înduplece pe Dumnezeu şi să-i atragă bunăvoinţa. Fiindcă el se temea că, din cauza păcatelor comise de strămoşi împotriva legilor lui Moise, va avea de suferit poporul, care va fi alungat din propria ţară, părăsindu-şi vatra veche ca să-şi sfârşească cu toţii viaţa în chip jalnic. Când a primit solia adusă de trimişii regelui, proorocită le-a spus să se întoarcă şi să-l vestească pe rege că Dumnezeu a luat împotriva iudeilor o hotărâre pe care rugăciunile n-o mai pot modifica. Poporul este sortit pieirii, căci va fi izgonit din ţinuturile sale şi va fi despuiat de toate avuţiile sale de până acum, întrucât a încălcat legile şi, în pofida lungului răgaz avut la dispoziţie, nu s-a căit, deşi proorocii l-au sfătuit să-şi schimbe purtarea, prezicându-i nenorocirile care-l aşteptau pentru faptele-i nelegiuite. Aşa se va convinge mulţimea că El era Dumnezeu adevărat şi că proorocii nu s-au înşelat deloc în toate prezicerile făcute în numele său. Datorită faptului că regele era un om drept, El nu vroia să aplice totuşi pedepsele pe care le-a hărăzit poporului, ci să le mai amâne, îndeplinindu-le mai târziu, abia după ce Iosias nu va mai fi în viaţă.
3. De îndată ce proorocită a rostit aceste preziceri, solii s-au întors la regele lor să i le transmită pe toate. El şi-a trimis vestitorii pretutindeni şi a poruncit să se adune la Hierosolyma preoţii, leviţii, precum şi bărbaţii de orice vârstă. Când aceştia s-au strâns laolaltă, le-a citit mai întâi Cartea sfântă, apoi, stând pe un loc înalt în mijlocul lor, i-a pus pe toţi să jure că vor păstra credinţa

[3] A cincea şi ultima dintre cărţile lui Moise, intitulată *Deuteronomul (A doua lege),* cuprinzând învăţăturile şi testamentul legiuitorului. *Biblia* o denumeşte „Cartea legii Domnului care fusese dată prin mâinile lui Moise". *(Cartea a doua Paralipomena,* XXXIV, 14).

în Dumnezeu, respectând legile lui Moise. Oamenii şi-au dat bucuroşi încuviinţarea şi au făgăduit să împlinească întocmai hotărârea regelui. Au adus jertfe şi l-au rugat pe Dumnezeu să le arate mila şi îndurarea lui. Regele a poruncit Marelui Preot ca, dacă s-au păstrat în templu nişte vase închinate de strămoşi idolilor şi zeilor străini, să le scoată afară. Pentru că s-au găsit destule vase de acest fel, toate au fost strânse grămadă, arse şi cenuşa lor, răspândită în vânt. Apoi, preoţii idolilor care nu erau din stirpea lui Aaron au fost ucişi.
4. îndată ce a înfăptuit acestea în Hierosolyma, regele a cutreierat ţara şi a distrus din temelie tot ce clădise Ieroboam în cinstea zeilor străini, iar oasele falşilor profeţi le-a ars pe altarele înălţate de Ieroboam însuşi. Proorocul Achias, care a venit la Ieroboam când aducea jertfe şi a vorbit în auzul întregului popor, a prevestit ceea ce urma să se întâmple: anume, că un urmaş al lui David cu numele de Iosias le va îndeplini cândva, precum am menţionat mai înainte. Aşa s-au adeverit prezicerile sale, la trei sute şaizeci de ani de la rostirea lor.
*
5. După aceea, regele Iosias a trecut chiar şi la aceia dintre israeliţi care scăpaseră de captivitate şi nu fuseseră duşi robi în Asiria, convingându-i şi pe ei să renunţe la faptele nelegiuite şi să părăsească cinstirea zeilor străini, spre a-l venera pe atotputernicul Dumnezeu al strămoşilor, cu evlavie şi statornică credinţă. Iosias a scotocit casele, satele şi oraşele, bănuind că în interiorul lor se mai ascunseseră idoli. A înlăturat din drum chiar şi carul soarelui, aşezat înaintea intrării templului Domnului şi făurit de străbuni[4], precum şi alte obiecte închinate cinstirii lui Dumnezeu. Curăţând în felul acesta întreaga ţară, regele a chemat la Hierosolyma poporul, să ia parte la Sărbătoarea Azimelor, numită şi a Paştilor. A dăruit mulţimii (ca jertfă pascală) treizeci de mii de iezi şi miei neînţărcaţi şi trei mii de boi pentru ardere de tot. De la cei mai de vază dintre iudei, preoţii s-au ales, ca daruri pascale, cu două mii şase sute de miei, aşijderea, leviţii au primit de la fruntaşii lor cinci mii de miei şi cinci sute de boi. Această uriaşă mulţime a victimelor a fost sacrificată potrivit

1

[4] Regii lui Israel au aşezat înaintea Templului, aproape de locuinţa eunucului Netan Melec, cea din Pervarim, carul şi caii în cinstea soarelui (vezi *Cartea a patra a Regilor,* XXIII, 11).

legilor lui Moise, preoţii făcându-şi datoria lor faţă de popor. De asemenea Paşte nu mai avuseseră parte evreii din vremea proorocului Samuel, fiindcă totul s-a desfăşurat după cum erau legile şi respectându-se străvechile datini ale ţării. După ce a trăit în pace deplină şi a fost cel mai răsfăţat de bogăţie şi glorie dintre toţi, regele Iosias şi-a sfârşit viaţa în felul următor.

CAPITOLUL V

. 1. Nechao[1], regele egiptenilor, şi-a strâns o oaste şi a pornit într-o expediţie spre fluviul Eufrat, ca să poarte

război cu mezii şi babilonienii, care doborâseră împărăţia asirienilor. Dorinţa lui era să-şi impună puterea asupra Asiei întregi. Când a ajuns la Mendes[2] (oraş aflat în stăpânirea lui Iosias), regele l-a împiedicat, cu trupele sale, să-i străbată ţara în campania lui potrivnică me-zilor. Dar Nechao i-a trimis un mesager prin care i-a spus că n-a pornit cu oastea împotriva lui, ci că se îndrepta spre Eufrat. I-a cerut lui Iosias să nu-i stârnească mânia şi să-l provoace la război, împiedicând marşul oştirii sale. Iosias nu s-a sinchisit de vorbele lui Nechao, ci a hotărât să se opună din răsputeri acestei treceri prin ţara lui. Părerea mea este că ursita lui l-a împins să facă acest pas, spre a-şi prilejui singur pieirea. în timp ce-şi punea oastea în linie de luptă şi trecea cu carul său de la o aripă la alta, un egiptean care l-a nimerit cu săgeata lui i-a curmat zelul războinic. Fiindcă rana îl chinuia mult, a poruncit oştirii să se retragă şi s-a întors la Hierosolyma. Plaga primită în luptă i-a adus moartea şi

[1] Nechao II, al doilea faraon din dinastia 26 saită (609-593 î.e.n.), a căutat să profite de înlăturarea asirienilor, pentru a impune supremaţia egipteană în Asia anterioară, luptând împotriva Mediei şi a Regatului Noului Babilon.

[2] La Megiddo, în nord-vestul Palestinei, a avut loc în 609 î.e.n. o bătălie între oastea lui Nechao şi trupele lui Iosia, regele Iudeii fiind înfrânt şi grav rănit.

a fost înmormântat cu mare pompă în gropniţa strămoşilor lui, după ce a trăit treizeci şi nouă de ani, dintre care treizeci şi unu de ani a fost rege. Cu mare amărăciune l-a bocit poporul, plângând după el mai multe zile în şir. Proorocul Ieremia a compus cu această ocazie o cântare de jale[3] păstrată până azi. Acelaşi prooroc a prezis şi nenorocirile care trebuiau să se abată asupra oraşului, ba chiar şi distrugerea lui, petrecută în zilele noastre, pomenind, în scrierile rămase urmaşilor, înfrângerea şi cucerirea Babilonului[4]. N-a fost singurul care a prezis-o poporului, căci şi proorocul Iezechiel a scris despre asta două cărţi[5] pe care ni le-a lăsat. Amândoi proorocii se trăgeau din neam preoţesc. Dar Ieremia a rămas în Hierosolyma din al treisprezecelea an al domniei lui Iosias, până la distrugerea templului şi a oraşului. 2. După moartea lui Iosias, pomenită mai înainte, i-a urmat la tron fiul său numit Ioachaz[6], care împlinise atunci douăzeci şi trei de ani, mama lui, Amitala, fiind originară din Lobana. A fost un om nelegiuit şi desfrânat. întors din campania lui, regele egiptenilor l-a chemat pe Ioachaz în oraşul numit Amatha şi situat în Siria. Cum a ajuns la el, l-a zvârlit în lanţuri şi i-a dat tronul mai vârstnicului frate după tată, numit Eliachim, schimbându-i numele în Ioakim[7]. A impus ţării un bir de o sută de talanţi de argint şi unul de aur. L-a pus pe Ioakim să plătească această sumă mare[8] iar pe Ioachaz l-a dus în Egipt, unde acesta a şi murit, domnind numai trei luni de zile. Mama lui Ioakim, numită Zabuda, era originară din oraşul Abuma. Prin firea lui era înclinat spre nedreptate şi silnicie, fără evlavie faţă de Dumnezeu şi nici blândeţe fată de oameni.

[3] *Plângerile lui Ieremia (Threnoi* sau *Lamentationes Ieremiae Prophetae),* care nu provin de la celebrul prooroc din a doua jumătate a secolului VII î.e.n.

[4] Vezi *Ieremia,* cap. LI, *Proorocire pentru pieirea Babilonului.*

[5] *Biblia* nu conţine decât o singură carte cu 48 cap., *Iezechiel,* situându-se între proorocii *Ieremia* şi *Daniel**

[6] Ioahaz (Iehoahaz), al şaptesprezecelea rege din Iuda (609 î.e.n.), este omonimul fiului lui Iehu, care a domnit în regatul Israel (814—800 î.e.n.)

[7] Ioiachim (Jehoiakim), antepenultimul suveran al regatului Iuda, a domnit la Ierusalim între anii 608-598 î.e.n.

[8] Regele i-a cerut fiecărui supus al său să aducă, după aprecierea sa, aur şi argint, ca să dea Faraonului Nechao birul; care era anual (vezi *Cartea a patra a Regilor,* XXIII, 35 şi *Cartea a doua Paralipomena*, XXXVI, 3-4).

CAPITOLUL VI

1. în al patrulea an al domniei lui Ioakim, rege al babilonienilor a ajuns un anume Nabucodonosor[1]; în acelaşi timp, a pornit cu o oaste împotriva oraşului Charchamesa[2] (situat pe fluviul Eufrat), intenţia lui fiind să-l provoace la război pe Nechao, regele egiptenilor, care avea sub stăpânirea lui întreaga Sirie. Când a aflat despre planurile babilonianului şi despre expediţia care îl viza pe el, Nechao n-a rămas nepăsător, ci a pornit cu o oaste puternică spre Eufrat, ca să-l alunge pe Nabucodonosor. Dar a fost învins, pierzând în bătălie mii şi mii dintre ostaşii lui. Babilonianul a trecut atunci Eufratul şi a pus stăpânire pe Siria, până la Pelusium, cu excepţia Iudeii. în al patrulea an al domniei lui Nabucodonosor şi în al optulea an de când Ioakim îi cârmuia pe evrei, babilonianul a năvălit în Iudeea cu oaste numeroasă, cerându-i lui Ioakim să-i plătească bir, şi l-a ameninţat că-i declară război dacă se împotrivea cererii lui. Speriat de ameninţări, el şi-a cumpărat pacea cu bani şi trei ani la rând a dat birul ce-i fusese impus.

2. Dar în al treilea an, când a auzit că egiptenii se pregăteau să înceapă războiul cu babilonienii, Ioakim n-a mai plătit birul, văzându-şi aşteptările înşelate: căci egiptenii n-au mai cutezat să întreprindă expediţia plănuită. Chiar şi proorocul Ieremia sfătuia zi de zi poporul să nu-şi pună zadarnice speranţe în egipteni: regele babilonienilor le va dărâma oraşul şi regele Ioakim va încăpea pe mâinile lui. Dar vorbele sale n-au adus nici un folos, căci nimeni nu era sortit să scape. Departe de a se sinchisi de prezicerile auzite cu urechile lor, atât mulţimea cât şi fruntaşii au fost indignaţi de cuvintele lui şi l-au învinuit pe Ieremia că proorocea numai nenorociri, târându-l în judecată ca să obţină

[1] Nabucodonosor II, fiul şi urmaşul lui Nabopalassar (625-605 î.e.n.), întemeietorul Regatului caldeo-babilonian, sub domnia căruia (605-562 î.e.n.) Babilonul atinge maxima lui expansiune teritorială.

[2] Karkemiş, oraş situat pe Eufratul Superior, unde armata lui Nabucodonosor a învins în 605 î.e.n. trupele faraonului Nechao, venite în ajutorul Asiriei, ajunsă în pragul dispariţiei.

condamnarea lui. Şi aproape toţi ceilalţi erau gata să voteze în defavoarea lui, numai bătrânii, care aveau mai multă înţelepciune, l-au achitat şi l-au scos din sala de judecată, nelăsând să i se întâmple vreun rău lui Ieremia.

Ei au invocat faptul că nu era singurul care prezisese orașului o soartă vitregă, ci mai înaintea lui proorocise același lucru Micheia[3], precum și mulți alții, fără ca regii din vremea lor să le cășuneze vreun necaz, ci arătându-le cinstea cuvenită unor profeți ai Domnului. Prin argumentele lor au reușit să îmblânzească mulțimea și să-l scape pe Ieremia de pedeapsa care-i fusese hărăzită. El și-a scris în întregime proorocirile și, în a noua lună din al cincilea an al domniei lui Ioakim, a luat cartea unde erau cuprinse toate nenorocirile care pândeau orașul și sanctuarul, citind-o în fața poporului adunat în templu, să postească. Când au aflat conținutul ei, căpeteniile i-au smuls cartea din mână și au poruncit atât proorocului cât și scriitorului său să se îndepărteze, fără să le dezvăluie încotro se îndreptau. De fapt, ei au dus cartea regelui. în fața prietenilor strânși în jurul lui, Ioakim a poruncit scriitorului său să ia cartea în mână și să i-o citească. Când a auzit prezicerile spuse de Ieremia, regele s-a înfuriat, i-a rupt cartea și a aruncat-o în foc. A poruncit apoi ca Ieremia și Baruch să fie prinși și aduși la el, ca să-și primească pedeapsa. Dar aceștia au reușit să scape de furia lui.
3. Când însă, după scurtă vreme, regele babilonienilor a venit să-l înfrunte cu oastea, Ioakim a fost atât de înspăimântat de prezicerile proorocului încât, spre a se feri de orice necaz, nu și-a zăvorât porțile înaintea lui, nici nu s-a pregătit de război. De îndată ce a pătruns în oraș, nu și-a mai ținut cuvântul dat: Babilonianul i-a ucis pe cei mai voinici și mai chipeși locuitori ai Hierosolymei, împreună cu regele Ioakim, dând ordin ca el să fie zvârlit de pe meterezele cetății, fără să îngăduie înmormântarea lui. Drept rege al orașului și al țării, l-a numit pe fiul său Ioachim. Pe cei mai de seamă oameni din popor, în număr de vreo trei mii, i-a dus în captivitate la Babilon. Printre aceștia se afla și proorocul Iezechiel, care pe atunci era un copil. De acest sfârșit tragic a avut parte regele Ioakim, după ce a trăit treizeci și șase de ani, dintre care unsprezece ani a stat pe tron.
[3] Profet din vremea domniei lui Iotam, Ahaz și Sezechia, ale cărui preziceri, adresate celor din Iuda si Samaria, au fost incluse în *Biblie.*

X

Ioachim[4], urmașul lui, a cărui mamă se numea Nosta și era cetățeană a Hierosolymei, a domnit trei luni și unsprezece zile.

CAPITOLUL VII

1. Dar regele babilonienilor, care-i încredințase tronul lui Ioachim, a regretat curând propria-i faptă: s-a temut că, amintin-du-și de uciderea tatălui său, îi va înstrăina țara. A trimis, așadar, o oaste care să-l asedieze pe Ioachim la Hierosolyma. întrucât avea o fire blândă și dreaptă, n-a vrut să-și primejduiască orașul din vina lui, ci și-a oferit ca ostatici mama și rudele căpeteniilor de oști trimise de Babilonian, după ce a obținut jurământul acestuia că nu vor avea de suferit nici ei, nici orașul lui. Acesta n-a rămas însă credincios legământului nici măcar un an. Regele babilonienilor n-a ținut deci seamă de el, ci printr-o scrisoare a poruncit căpeteniilor de oști să-i facă prizonieri pe toți tinerii și meșteșugarii aflați în oraș (al căror număr se ridica la zece mii opt sute treizeci și doi) și să-i aducă în lanțuri la el, împreună cu Ioachim, mama și prietenii lui. Pe toți aceștia i-a pus sub pază severă. L-a numit apoi rege pe unchiul lui Ioachim, Sedechia[1], după ce l-a constrâns prin jurământ să mențină țara sub stăpânirea lui, să nu pună la cale vreo răzvrătire și nici să întrețină legături cu Egiptul.
2. Sedechia avea douăzeci și unu de ani când a fost făcut rege și era frate după mamă cu Ioakim, dovedindu-se un disprețuitor al dreptății și cinstei. Deoarece îl înconjurau numai niște nelegiuiți de vârsta lui, chiar și întregul popor avea o purtare sfidătoare, după bunul plac al fiecăruia. De aceea, proorocul Ieremia
s-a dus la rege să-l avertizeze și să-i ceară să se abțină de la mișelii și fapte potrivnice legii, îngrijindu-se doar de dreptate, și să nu dea ascultare căpeteniilor (printre care se numărau mulți răuvoitori), nici să se încreadă în profeți falși și mincinoși, pentru ca să nu mai fie iarăși asediați de babilonieni sau să-i ațâțe la război împotriva acestora pe egipteni Jn speranța că-i vor învinge. Căci nu are de-a face decât cu neadevăruri, care nu se vor împlini niciodată. De câte ori îl auzea pe prooroc vorbind astfel, Sedechia avea încredere în el și dădea dreptate spuselor sale, convins că acestea erau în folosul său. Dar prietenii lui îi schimbau din nou gândurile și tălmăceau cuvintele proorocului așa cum le convenea lor. Iezechiel chiar a prezis din Babilon nenorocirea care amenința poporul și cele aflate de el le-a transmis printr-o scrisoare la Hierosolyma. Sedechia n-a mai avut încredere în amândoi proorocii, din următoarea pricină. Prin spusele lor, proorocii erau întru totul de acord în privința faptului că orașul va fi cucerit și Sedechia însuși va ajunge prizonier. Dar în timp ce Iezechiel se deosebea, zicând că Sedechia nu va vedea Babilonul, Ieremia susținea că regele babilonienilor îl va aduce acolo în lanțuri. Fiindcă, în ambele privințe, părerile lor nu coincideau, el nu vroia să le socotească adevărate, îndoindu-se chiar și de acele preziceri unde cei doi prooroci erau într-un deplin acord. Toate s-au întâmplat însă conform proorocirilor lor, așa cum vom arăta la momentul potrivit.
3. După ce a respectat vreme de opt ani pactul încheiat cu babilonienii, Sedechia nu le-a mai rămas credincios, ci a trecut de partea egiptenilor, trăgând nădejdea ca, în alianță cu ei, să-i nimicească pe babilonieni. De îndată ce i-a parvenit această știre, regele babilonian a făcut o expediție împotriva lui, a pustiit țara, i-a cucerit fortărețele, venind el însuși la Hierosolyma să-l asedieze[2] pe rege. Cum au aflat de situația disperată în care se zbătea aliatul lor, Sedechia, egiptenii au adunat trupe numeroase, pătrunzând în Iudeea, ca să despresoare orașul. Regele babilonian a părăsit asediul Hierosolymei, a ieșit în întâmpinarea egiptenilor, pe care i-a înfruntat și pus pe fugă,

alungându-i din Siria. Când regele babilonienilor s-a retras din fața Hierosolymei, falșii profeți

[4] Iehonia (Iehoiachim), penultimul rege din Iuda (597 î.e.n.), a avut o domnie la fel de scurtă ca și unchiul său Ioahaz.
[1] Sedechia (Zedekiah), ultimul rege din Iuda, a domnit între anii 597-586 î.eji.
[2] în urma răscoalei din 588 î.e.n., Nabucodonosor a invadat Iudeea și a împresurat Ierusalimul.

570

571

s-au străduit să-l înșele pe Sedechia, spunându-i că babilonienii nu-i vor mai ataca pe supușii săi, nici n-o să-i strămute din propriile locuințe în Babilonia, iar captivii se vor întoarce acasă și vor aduce cu ei toate vasele răpite de rege din templu. Dar Ieremia a pășit în mijlocul lor și a rostit preziceri adevărate, care îi contraziceau: „Rău faceți că-l amăgiți pe rege, căci alianța lui cu egiptenii nu-i aduce nici un folos! Babilonienii îi vor învinge, apoi vor porni iar împotriva Hierosolymei, îi vor asedia pe locuitori și-i vor stârpi prin foamete, iar pe supraviețuitori îi vor duce în captivitate și le vor jefui avuțiile, prădând și bogățiile templului, căruia îi vor da foc, în timp ce orașul va fi făcut una cu pământul. Noi îi vom sluji ca robi pe rege și pe urmașii lui timp de șaptezeci de ani, după care, doborând împărăția babilonienilor, perșii și mezii ne vor elibera, trimițându-ne înapoi în țara noastră, spre a reclădi templul și a restaura Hierosolyma!" Așa a cuvântat Ieremia și i-a convins pe cei mai mulți. Dar căpeteniile și nelegiuiții l-au împroșcat cu vorbe de batjocură, ca și cum el n-ar fi fost în toate mințile. Când însă a vrut să se întoarcă în orașul său de baștină, numit Anathoth, situat la douăzeci de stadii distanță de Hierosolyma, l-a întâlnit pe drum o căpetenie[3], care a pus mâna pe el, învinuindu-l că voia să fugă la babilonieni. Proorocul i-a spus că-l acuza pe nedrept, invocând faptul că se întorcea în patria lui. Acesta nu l-a crezut pe cuvânt, ci l-a înșfăcat și l-a dus pe Ieremia la dregători, să-l condamne. Judecătorii l-au supus la tot felul de torturi și l-au zvârlit în temniță. Acolo a trebuit să rămână proorocul, suferind o mare nedreptate, așa cum am mai spus. 4. în al nouălea an al domniei lui Sedechia, în a zecea zi din luna a zecea, regele babilonienilor și-a îndreptat din nou împotriva Hierosolymei trupele sale, pe care le-a instalat în fața orașului, asediindu-l cu întreaga-i putere timp de optsprezece luni. Curând Hierosolyma a fost bântuită deopotrivă de foamete și ciumă, două nenorociri mari care sunt îndurate cu greu de un oraș asediat. între timp, proorocul Ieremia, deși zăcea în închisoare, nu tăcea din gură, ci cu glas puternic își îndemna poporul să deschidă porțile orașului, lăsându-i pe babilonieni să intre. Dacă făceau așa, erau salvați cu toții; altfel, vor pieri în întregime. El

[3] Ireia, căpetenia gărzii de la poarta lui Veniamin din Ierusalim *(Ieremia,* XXXVII, 13).

572

prezicea că oricine rămânea în oraș urma să piară, fie de foame, fie de sabia dușmană; doar cei ce fugeau la vrăjmași aveau posibilitatea să scape de moarte. Când auzeau aceste vorbe, căpeteniile nu aveau nici o încredere în ele, oricât de mare era primejdia care îi amenința, ci se duceau mânioși la rege, să Ic transmită și să se plângă de prooroc, pe care îl învinuiau că a luat-o razna și le frângea din capul locului curajul, căutând să slăbească avântul și siguranța poporului, prin prezicerea unor mari nenorociri. Căci ei erau gata să înfrunte orice pericol de dragul regelui și al patriei, în timp ce Ieremia îi îndemna stăruitor să fugă la dușmani, zicând că, oricum, orașul va fi cucerit și ras din temelii.

5. Prin firea lui blândă și dornică de dreptate, regele Sedechia nu era pornit împotriva lui Ieremia, dar, cuprins de teama că-și va supăra în vremuri de restriște căpeteniile, împiedicându-i să facă ceea ce hotărâseră singuri, l-a dat pe prooroc în mâinile lor, să dispună de el cum voiau. De îndată ce au primit dezlegarea regelui, aceștia au pătruns îii temniță și l-au luat pe prizonier, coborându-l cu funiile într-o groapă plină cu noroi[4], ca să moară sufocat. Acolo, nămolul i-a ajuns până la gât, așa că viața lui era în mare primejdie. între timp, unul dintre slujitorii regelui, de obârșie etiopiana, care se bucura atunci de multă prețuire la curte[5], i-a relatat lui Sedechia ce i s-a întâmplat proorocului, zicându-i că prietenii și căpeteniile sale au săvârșit o faptă rușinoasă când l-au cufundat pe Ieremia în noroi și i-au pregătit o moarte mai cumplită decât cea pe care ar fi avut-o în închisoare. Cum a primit această veste, regele s-a căit că l-a lăsat pe prooroc la cheremul căpeteniilor sale și a poruncit etiopianului să ia treizeci de slujitori regești, funii și tot ce credea el că avea nevoie ca să-l scoată pe Ieremia din groapa unde fusese afundat. Etiopianul a luat ceea ce i s-a poruncit și l-a smuls pe prooroc din noroi, lăsându-l liber.

6. După aceea, regele l-a chemat în taină la el și l-a întrebat dacă Dumnezeu vrea să-i destăinuie ceva sau are de gând să-i dea sprijinul său. Ieremia i-a răspuns că, chiar dacă ar avea să-i spună

[4] în groapa lui Malehia din curtea temniței nu era apă, ci numai noroi *(Ieremia,* XXXVIII, 6).
[5] Ebed-Melec, Etiopianul, unul dintre eunucii de la curtea regală *(Ieremia,* XXXVIII, 7).

573

ceva, tot nu l-ar crede, așa cum n-a dat ascultare nici îndemnurilor sale. Apoi i-a zis: „Oare ce rău ți-am făcut, de vreme ce au hotărât să mă ucidă prietenii tăi? Unde sunt acum cei ce susțineau că babilonienii nu vor reîncepe războiul cu noi, înșelând bună-cre-dința noastră? în ce mă privește, mi-e teamă să-ți spun adevărul, ca nu cumva să-mi dai pedeapsa cu moartea!" Când însă regele s-a legat prin jurământ că n-o să-l condamne la moarte, nici nu-l va preda căpeteniilor lui, proorocul a prins curaj și l-a sfătuit să predea orașul babilonienilor. L-a asigurat că Dumnezeu i-a trimis acest oracol, dacă vrea să rămână teafăr și să scape de primejdie, fără ca atât orașul cât și templul să fie distruse din temelie. Dacă nu se supune, cetățenii îl vor socoti pe el cauza acestor năpaste și

autorul tuturor nenorocirilor. Când a auzit spusele sale, Sedechia i-a răspuns că dorea să-i urmeze sfatul, ceea ce era şi în interesul său, dar se temea că acei concetăţeni care trecuseră de partea babilonienilor îi vor aduce false învinuiri în faţa regelui duşman, atrăgând condamnarea lui. Atunci, proorocul l-a încurajat şi i-a zis că temerile sale în privinţa condamnării la moarte erau neîntemeiate. Căci dacă va preda oraşul babilonienilor, nu va păţi nimic nici el, nici copiii şi nici soţiile, iar templul va rămâne neatins. După rostirea acestor vorbe, regele l-a lăsat pe Ieremia să plece, dar i-a poruncit să nu destăinuie conţinutul convorbirii lor vreunui concetăţean sau căpeteniilor sale, dacă aceştia vor afla că fusese chemat de rege şi-l vor întreba ce anume i-a zis el. Să recurgă la prefăcătorie şi să le răspundă că nu l-a rugat pe rege decât să-l scape de lanţuri şi să-l scoată din temniţă. Proorocul s-a descotorosit de curioşi, aşa cum îi poruncise regele. Căci, de îndată ce au ajuns la prooroc, l-au descusut în privinţa discuţiei cu el. Fireşte că le-a spus ce trebuia.

CAPITOLUL VIII

1. între timp, Babilonianul asedia Hierosolyma din răsputeri şi cu tenacitate; el a construit pe parapete înalte turnuri, de unde

luptătorii săi îi alungau pe cei ce se apropiau de ziduri. De jur împrejur a ridicat valuri de pământ, care atingeau nivelul zidurilor. Dar şi apărătorii oraşului se împotriveau cu vigoare şi vitejie asediului. Nu-i doborau nici foametea, nici ciuma şi, în pofida năpastelor care îi măcinau din interior, făceau faţă asprimii războiului, fără să se sperie de maşinile de asediu făurite de duşmani şi împinse spre ziduri, născocind la rândul lor tot felul de maşinării, care să li se opună. Era o adevărată întrecere de forţă şi iscusinţă militară între babilonieni şi locuitorii Hierosolymei, în care unii, socotindu-se mai destoinici, se credeau în stare să cucerească oraşul, iar alţii îşi puneau speranţa salvării în el şi nu dădeau semne de oboseală în inventarea unor lucrări noi, destinate să zădărnicească maşinile de război ale duşmanilor. Aşa au rezistat asediaţii vreme de optsprezece luni, până când cei mai mulţi au căzut pradă foametei şi săgeţilor aruncate de vrăjmaşi din turnurile lor.

2. Oraşul a fost, aşadar, cucerit în al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia, în a noua zi din luna a patra. Asaltul a fost condus de căpeteniile oştilor babiloniene, cărora Nabucodonosor le încredinţase continuarea asediului: căci el se afla atunci în oraşul Reblatha. Numele căpeteniilor care au capturat Hierosolyma asediată, pentru cei dornici să le cunoască, sună astfel: Nergelear, Aremmantus, Semegar, Nabosaris şi Echarampsaris. Oraşul a fost ocupat la miezul nopţii şi căpeteniile duşmane au pătruns în templu. Când a primit această veste, regele Sedechia şi-a luat soţiile, copiii, căpeteniile şi prietenii, fugind din oraş prin nişte râpe întărite, înspre pustiu. Deoarece unul dintre dezertori i-a prevenit pe babilonieni la ivirea zorilor, aceştia au pornit în urmărirea fugarilor, i-au ajuns din urmă în apropierea Ierihonului şi i-au înconjurat. Când prietenii şi căpeteniile care se asociaseră Ia fuga lui Sedechia i-au văzut pe duşmani apropiindu-se, l-au lăsat singur şi s-au împrăştiat, fiecare cu intenţia de a-şi salva propria-i viaţă. Ca atare, duşmanii l-au prins viu pe Sedechia, având puţini oameni în jurul lui şi, împreună cu copiii şi soţiile sale, l-au dus la regele lor. După ce a ajuns la el, Nabucodonosor a început să-şi numească prizonierul ticălos şi sfidător de tratate, care n-a ţinut minte cuvintele rostite mai înainte, nerespectând promisiunile de a-şi păstra ţara sub autoritate babiloniană. I-a imputat faptul că a fost nerecunoscător, fiindcă, obţinând în

favoarea lui domnia (pe care el însuşi a răpit-o de la Ioachim, ca să i-o dăruiască), Sedechia şi-a folosit puterea în dauna propriului binefăcător. „Dar mare este Dumnezeu, care, scârbit de apucăturile tale, te-a dat pe mâna mea!" După ce i-a adresat aceste cuvinte lui Sedechia, Nabucodonosor a poruncit ca fiii lui, împreună cu prietenii şi ceilalţi captivi, să fie ucişi pe loc, sub privirile regelui. Apoi l-a lipsit pe Sedechia de lumina ochilor şi, punân-du-l în lanţuri, l-a dus la Babilon. Astfel s-au adeverit prezicerile lui Ieremia şi Iezechiel: anume, că va ajunge prizonierul babilonienilor şi va sta de vorbă cu ei faţă în faţă; lipsit de lumina ochilor, va fi dus la Babilon, fără să-l vadă, întocmai cum a prezis Iezechiel.

3. Am istorisit aceste lucruri pentru ca făptura lui Dumnezeu să se dezvăluie celor ce nu o cunosc, căci ea este felurită şi înţeleaptă şi prezice toate evenimentele care urmează să se întâmple la timpul cuvenit şi în ordinea lor exactă. De aici deducem nepriceperea şi nechibzuinţa oamenilor din pricina cărora ei nu sunt în stare să-şi întrevadă viitorul, ci se îndreaptă orbeşte spre pieire, fără să cunoască nici o cale de a ocoli primejdia.

4. Aşa şi-au încheiat viaţa regii din neamul lui David, douăzeci şi unu la număr, de la primul până la ultimul; ei au domnit împreună cinci sute şi paisprezece ani, şase luni şi zece zile; acestora li se alătură Saul, care n-a fost din seminţia lor şi a cârmuit douăzeci de ani.

5. Babilonianul l-a trimis pe căpetenia trupelor sale Nabuzardanes la Hierosolyma să jefuiască templul, poruncindu-i să-l ardă împreună cu palatul regal, să facă oraşul una cu pământul şi să strămute populaţia în Babilon. Nabuzardanes a sosit în al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia la Hierosolyma, a prădat templul şi a răpit vasele de aur şi argint ale Domnului, precum şi marele bazin de spălat, dăruit de Solomon; aşijderea, stâlpii de aramă cu capitelurile lor, mesele de aur şi candelabrele. Luând cu el toate acestea, căpetenia a dat foc templului, în prima zi a lunii a cincea din al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia, totodată cel de-al optsprezecelea al domniei lui Nabucodonosor. Apoi a incendiat palatul regal şi a dărâmat oraşul. Templul a fost mistuit de flăcări, la patru sute şaptezeci de ani, şase luni şi zece zile de la construirea lui; de la ieşirea poporului

din Egipt trecuseră deja o mie şaizeci şi doi de ani, şase luni şi zece zile. Tot
timpul care s-a scurs, de la potop până la distrugerea templului, a fost o mie nouă sute cincizeci şi şapte de ani, şase luni şi zece zile; de la crearea lui Adam, până la ceea ce s-a întâmplat cu templul au trecut trei mii cinci sute treisprezece ani, şase luni şi zece zile. Iată, aşadar, numărul anilor; am explicat cât de mulţi au fost şi fiecare eveniment în parte pe care l-au despărţit. După ce căpetenia oştirii regelui babilonienilor a ras din temelii Hierosolyma şi a surghiunit populaţia oraşului, i-a capturat pe Marele Preot Sareas, pe al doilea preot, Sophonias, pe căpeteniile străjilor templului (care erau trei la număr), pe eunucul mai mare peste gărzile de corp, apoi pe şapte dintre prietenii lui Sedechia, pe grămăticul lui, precum şi pe alţi şaizeci de fruntaşi. Pe toţi aceştia, împreună cu vasele răpite din templu, i-a dus la regele său în Reblatha, oraş din Siria. Nabucodonosor a poruncit să se taie capetele Marelui Preot şi căpeteniilor, dar pe ceilalţi prizonieri, în frunte cu Sedechia, i-a dus la Babilon. în afara lor l-a luat cu el şi pe Marele Preot Iosadoc, fiul Marelui Preot Sareas, pe care babilonianul l-a ucis în Reblatha, oraş din Siria, cum am spus mai înainte.

6. După ce am enumerat, aşadar, neamul regilor[1], arătând însuşirile lor personale, câţi ani a trăit şi a domnit fiecare în parte, socotesc că trebuie să spun şi numele Marilor Preoţi care s-au perindat în vremea regilor. Primul Mare Preot al templului de-abia construit de Solomon a fost Sadoc. I-a urmat în această înaltă funcţie fiul său Achimas; după Achimas, Azarias; după acesta, Ioram; după Ioram, Isus, demnitatea trecând de la el la Axioram; urmaşul lui direct a fost Phideas, al lui Phideas, Sudeas, al lui Sudeas, Juel; al lui Juel, Iotham; al lui Iotham, Uriaş; al lui Uriaş, Nerias şi al lui Nerias, Odeas, după el a venit la rând Sallum, după Sallum, Elchias; după Elchias, Sareas şi, în sfârşit ,după el, Iosadoc, dus la Babilon, în captivitate. Toţi aceştia au moştenit demnitatea de Mare Preot din tată în fiu.

[1] Aici se încheie istorisirea domniilor celor trei regi din Israel, Saul, David şi Solomon, şi prezentarea paralelă a celor 19 suverani din Regatul Israel (928-724 î.e.n.) şi 20 de suverani din Regatul Iudeii (928-586 î.en.), Havius Josephus epuizând astfel conţinutul celor patru *Cărţi ale Regilor* şi al celor două cărţi ale cronicilor *(Paralipomena,* I şi II).

7. Când s-a întors la Babilon, Nabucodonosor l-a ţinut pe Sedechia în închisoare până la sfârşitul vieţii sale. Apoi l-a înmormântat el însuşi cu multă pompă. Vasele răpite din templul locuitorilor din Hierosolyma le-a închinat zeilor săi, a statornicit poporul în ţara babiloniană, iar pe Marele Preot l-a slobozit din lanţuri.

CAPITOLUL IX

1. Căpetenia Nabuzardanes, care dusese în captivitate poporul din Iuda, i-a lăsat acolo pe săraci şi pe transfugi, iar drept căpetenie a lor l-a ales pe cel ce se numea Godolias şi era fiul lui Aicami, un bărbat nobil şi drept. El a poruncit, ca din rodul pământului lucrat de ei, oamenii să-i plătească regelui un bir anumit. Pe proorocul Ieremia l-a chemat din temniţă la el, în speranţa că-l va convinge să-l însoţească la Babilon (căci regele îi dăduse ordinul să-i satisfacă orice dorinţă). Dacă n-avea de gând să-l urmeze, trebuia să-i spună lui Nabuzardanes unde dorea el să se stabilească, spre a-l putea înştiinţa pe rege printr-o scrisoare. Dar proorocul nu vroia să plece, nici să se aciueze într-un loc anume, ci se mulţumea să trăiască printre ruinele patriei şi jalnicele-i rămăşiţe. Când a aflat care era hotărârea lui, căpetenia i-a poruncit lui Godolias să aibă grijă de Ieremia şi să-i dea tot ce-i poftea inima. L-a înzestrat apoi cu daruri bogate şi l-a lăsat să plece încotro poftea. Ieremia s-a hotărât să rămână în oraşul din ţinutul acela, numit Masphath, şi l-a rugat pe Nabuzardanes să-l elibereze din temniţă şi pe discipolul său, Baruh[1], fiul lui Nerus, care se trăgea dintr-o casă vestită şi stăpânea foarte bine limba ţării sale.

[1] în cap. VI, Flavius Josephus a prezentat în treacăt exemplara colaborare dintre Ieremia şi scriitorul Baruh. Proorocul i-a dictat în închisoare prezicerile şi Baruh le-a scris pe un sul de hârtie (fireşte, papirus), citind în templu cartea,

2. După încheierea misiunilor sale, Nabuzardanes s-a îndreptat spre Babilon. Când însă cei ce fugiseră în timpul asedierii Hierosolymei şi trăiau risipiţi în întreaga ţară au aflat că babilonienii s-au retras, lăsând în urma lor vreo câţiva evrei în ogoarele locuitorilor Hierosolymei, cărora li se încredinţase cultivarea lor, toţi s-au strâns de pretutindeni la Masphath, în preajma lui Godolias. Căpeteniile lor erau Ioannes, fiul lui Careas, Iezanias, Sareas şi alţii. Printre ei se afla şi Ismael, de neam regesc, un om nelegiuit şi foarte viclean, căci în vreme ce Hierosolyma fusese împresurată, fugise la Baalis, regele ammaniţilor, locuind în acest răstimp la el. La sosirea lor, Godolias i-a sfătuit să rămână acolo, înlăturând orice fel de teamă faţă de babilonieni: nu li se va întâmpla nici un rău dacă se vor ocupa de muncile agricole. Şi-a pecetluit vorbele printr-un jurământ şi a adăugat că el va fi ocrotitorul care va veni în ajutorul lor atunci când vor avea o supărare. Le-a cerut apoi să se statornicească, după voia lor, în oricare oraş, pe care să-l reconstruiască, spre a putea fi locuit. I-a prevenit să se pregătească şi să-şi procure din vreme grâu, vin şi untdelemn, ca să nu ducă lipsă la iarnă. De îndată ce le-a vorbit astfel, i-a trimis să-şi aleagă fiecare ţinutul şi locul unde voiau să trăiască. 3. Atunci când printre neamurile învecinate cu Iudeea s-a răspândit vestea că Godolias i-a primit cu multă omenie pe toţi fugarii reîntorşi la el şi le-a îngăduit să ocupe ogoarele şi să le lucreze, cu obligaţia de a plăti bir babilonienilor, mulţi au venit de-a valma la Godolias şi au populat Iudeea. Atunci când s-au deprins cu ţara, precum şi cu blândeţea şi omenia lui Godolias, Ioannes şi căpeteniile de oşti din jurul lui l-au îndrăgit şi i-au spus că Baalis, regele ammaniţilor, îl trimisese pe Ismael anume ca să-l înlăture prin vicleşug şi pe ascuns, spre a domni asupra israe-liţilor: căci el se trăgea din neam

regesc. L-au asigurat că-l vor scăpa de complotul acesta dacă le va îngădui să-l ucidă ei înşişi pe Ismael, fără ca nimeni să prindă de veste. I-au mărturisit temerea lor privitoare la faptul că, prin asasinarea lui de către

pe care regele Ioiachim a confiscat-o şi apoi a ars-o, cerând pedepsirea lui Ieremia şi Baruh pentru ceea ce au făcut. Preveniţi de dregătorii regelui, cei doi se ascund şi nu pot fi găsiţi. Dar *la îndemnul Domnului,* Ieremia ia alt sul de hârtie (papirus) şi-l înmânează lui Baruh: „Şi acesta a scris în el, din gura lui Ieremia, toate cuvintele din sulul ce-l aruncase în foc Ioiachim, regele lui Iuda. şi a mai adăugat la ele multe cuvinte asemenea acelora" *(Ieremia,* XXXVI, 32).

Ismael, rămăşiţele poporului israelit erau sortite să piară în întregime. Godolias le-a răspuns că nu-i venea să creadă că poate să urzească împotriva lui asemenea planuri mârşav cel pe care l-a copleşit cu atâtea binefaceri. Nu era cu putinţă ca un om aflat la ananghie, care a primit de la el tot sprijinul necesar, să fie atât de nerecunoscător faţă de binefăcătorul său şi atât de nelegiuit încât să caute să-l răpună cu propria-i mână pe cel ce trebuie să-l apere împotriva celor ce uneltеau împotriva vieţii lui. Chiar dacă presupunerea lor ar fi întemeiată, i-a asigurat că preferă să fie omorât de Ismael, decât să ajungă ucigaşul unui om care s-a refugiat la el, încredinţându-i salvarea, ca şi cum s-ar fi pus zălog.

4. Fiindcă n-au putut în nici un chip să-l înduplece pe Godolias, Ioannes şi celelalte căpetenii de oşti l-au părăsit. După treizeci de zile, Ismael şi alţi zece însoţitori au sosit în Masphath, la Godolias, care le-a făcut o primire strălucită, dându-le un ospăţ unde el s-a îmbătat, în timp ce Ismael şi tovarăşii lui se veseleau straşnic. Când şi-a văzut gazda amorţită de băutură şi cuprinsă de un somn adânc, Ismael şi cei zece prieteni ai lui s-au sculat de la masă şi l-au omorât pe Godolias, ca şi pe cei ce luau parte la ospăţ. După uciderea lor, au ieşit repede, în toiul nopţii, şi i-au răpus pe toţi iudeii din oraş, împreună cu oştenii din garnizoana lăsată de babilonieni. în ziua următoare au sosit din cuprinsul ţării optzeci de bărbaţi, să-i aducă daruri lui Godolias, nici unul dintre ei neştiind ce i se întâmplase între timp. Cum i-a văzut, Ismael a şi poruncit ca ei să fie introduşi în casa lui Godolias. De îndată ce au intrat, i-a închis în încăperea principală şi i-a măcelărit, apoi le-a aruncat leşurile într-o groapă adâncă, să nu le mai vadă nimeni. Din cei optzeci de bărbaţi n-au scăpat cu viaţă decât cei ce i-au rugat să nu-i ucidă, căci erau gata să le dea mobilele, hainele şi proviziile de grâu pe care le ţineau ascunse pe câmp. Când a auzit vorbele lor, Ismael a cruţat viaţa acelor bărbaţi. Locuitorii din Masphath, împreună cu soţiile şi copiii lor, printre care se afla şi fiica lui Sedechia, încredinţată de Nabuzardanes lui Godolias, au fost duşi în captivitate. Ismael s-a întors la regele ammaniţilor după împlinirea acestor fapte.

5. Când au primit vestea mârşavelor fapte săvârşite de Ismael la Masphath şi a uciderii lui Godolias, Ioannes şi căpeteniile de oşti din jurul lui s-au mâniat, strângându-şi trupele ca să pornească lupta împotriva lui Ismael, pe care l-au întâlnit lângă izvoarele din Hebron. De îndată ce i-au zărit pe Ioannes şi

căpeteniile lui de oşti, prizonierii lui Ismael au fost cuprinşi de bucurie, nădăjduind că vor să sară în ajutorul lor. Au început să-l părăsească pe Ismael şi s-au întors la Ioannes. Dar Ismael şi opt dintre însoţitorii lui au fugit la regele ammaniţilor. Ioannes i-a luat pe toţi cei ce încăpuseră pe mâinile lui Ismael, laolaltă cu eunucii, soţiile şi copiii şi i-au adus până la locul ce se numeşte Mandra, rămânând acolo o zi întreagă. Au hotărât apoi să plece de îndată spre Egipt, de teamă că, rămânând în ţară, îi vor ucide babilonienii, supăraţi de asasinarea lui Godolias, care fusese învestit de ei cu puteri depline.

6. După luarea acestei hotărâri, Ioannes, fiul lui Careas, şi căpeteniile de oşti din preajma lui s-au dus la Ieremia şi l-au implorat să-l roage pe Dumnezeu să le arate ce anume aveau de făcut ca să iasă din impas, jurând că vor proceda întocmai cum le va porunci. Ieremia proorocul le-a promis să intervină pentru ei pe lângă Dumnezeu, dar a trebuit să treacă zece zile până să i se arate Domnul, care i-a cerut să-i dezvăluie lui Ioannes, celorlalte căpetenii de oşti şi poporului că, dacă rămân în ţara lor, el le va purta de grijă, să nu păţească nici un necaz din partea temuţilor babilonieni. în schimb, plecarea lor în Egipt va stârni mânia lui, făcându-i să îndure plăgile de care ştiu ei înşişi că au avut parte fraţii lor de demult. Când Ioannes i-a spus poporului ce sfat le-a dat proorocul la îndemnul lui Dumnezeu, oamenii n-au crezut că porunca prin care li se cerea să rămână în ţară provenea de la Dumnezeu; doar dorinţa de a fi pe placul lui Baruh, ucenicul său, l-a făcut să-i atribuie lui Dumnezeu această născocire, spre a-i convinge să rămână în ţară, ca să fie răpuşi de babilonieni[2]. Aşadar, poporul şi Ioannes n-au urmat sfatul care fusese trimis de Dumnezeu prin gura proorocului, ci s-au dus în Egipt, luându-i cu ei pe Ieremia şi Baruh.

7. De îndată ce au ajuns acolo, Domnul l-a înştiinţat pe prooroc că regele babilonienilor avea de gând să vină cu oastea împotriva egiptenilor şi i-a poruncit să prezică poporului că Egiptul va fi subjugat şi pe unii dintre ei îi va ucide, iar pe alţii îi va lua prizonieri, ducându-i la Babilon. Aceste fapte s-au petrecut întocmai. La cinci ani după distrugerea Hierosolymei, în al douăzeci şi treilea an al domniei sale, Nabucodonosor a

[2] Acuzaţia a fost adusă de Azaria, Iohanan şi alţi oameni îngâmfaţi *(Ieremia,* XUII,2).

întreprins o expediţie împotriva Coelesiriei, pe care a şi cucerit-o, apoi a dezlănţuit războiul cu ammaniţii şi moabiţii. După subjugarea acestor popoare, a năvălit în Egipt, ca să-l zdrobească. Pe regele care domnea atunci l-a ucis şi a pus pe altul în locul lui, iar pe evreii aflaţi acolo i-a dus din nou în captivitate la Babilon. Neamul evreilor, asupra căruia s-au abătut atâtea nenorociri, a trecut de două ori Eufratul. Căci cele zece seminţii din Samaria au ajuns în timpul domniei lui Oseas sub stăpânirea asi-rienilor; apoi, cei rămaşi din celelalte două

triburi, după cucerirea Hierosolymei, au fost duşi în captivitate de Nabucodonosor, regele babilonienilor şi al caldeenilor. Şalamanasar, care i-a alungat din propriile case pe israeliţi[3], i-a strămutat în locul lor pe chuteii care locuiseră până atunci în interiorul Persiei şi al Mediei, ca se le spună apoi samariteni, trăgându-şi numele de la ţinutul unde s-au statornicit. Dar regele babilonienilor, care a dus în surghiun cele două seminţii[4], n-a adus nici un alt popor în ţinutul lor. Aşa se face că toată Iudeea, împreună cu Hierosolyma şi templul, au rămas pustii vreme de şaptezeci de ani. întregul răstimp dintre capturarea celor zece triburi şi plecarea în captivitate a celorlalte două triburi a fost de o sută treizeci de ani, şase luni şi zece zile.

CAPITOLUL X

1. Nabucodonosor, regele babilonienilor, i-a selecţionat pe fiii de neam mare ai iudeilor şi pe cei înrudiţi cu regele Sedechia, care se distingeau prin robusteţea trupului şi frumuseţea lor,

[3] Rezistând unui asediu de trei ani, Samaria a fost cucerită în 721 î.e.n., Regatul Israel fiind transformat într-o provincie asiriană şi locuitorii lui, strămutaţi în Media şi Mesopotamia.

[4] Robia babiloniană a început în 597 î.e.n., când Nabucodonosor a deportat în Babilonia un prim grup de iudei, în frunte cu regele lor Ioiachim sau Iehonia. O deportare masivă a avut loc în vara lui 586 î.e.n., după distrugerea templului şi a Ierusalimului de către Nebusardan. O a treia deportare, mai restrânsă, s-a desfăşurat în 582-581 î.e.n. (vezi *Uremia,* cap. final, LII).

dându-le multă învăţătură şi o creştere aleasă. Pe unii dintre ei i-a făcut eunuci (cum se întâmpla îndeobşte cu băieţii popoarelor învinse, la o vârstă încă fragedă), pe alţii i-a hrănit cu bucate de la masa lui, având grijă ca ei să-şi însuşească datinile ţării şi scrierile caldeenilor. Aceştia au dat dovadă de o mare înţelepciune în domeniile în care fuseseră instruiţi şi dintre ei s-au distins patru tineri din neamul lui Sedechia, prin înfăţişarea plăcută şi mintea lor ascuţită. Primul se chema Daniel, al doilea, Ananias, al treilea, Misael şi al patrulea, Azarias. Dar babilonianul le-a schimbat numele şi le-a cerut să se cheme altfel. Pe Daniel l-a numit Baltasar; peAnania, Sedraches; pe Misael, Misaches, iar pe Azaria, Abdenago[1]. Datorită firii lor alese, râvnei cu care se aplecau asupra cărţilor şi dovezilor de înţelepciune, regele îi preţuia nespus şi-i îndrăgea.

2. Daniel a socotit că era mai sănătos ca el şi rudele sale să ducă o viaţă mai aspră şi să se abţină de la bucatele mesei regelui său să se înfrupte din orice fel din fiinţă înzestrată cu suflul vieţii. S-a dus, aşadar, la Aschanes, eunucul care îi avea sub supravegherea lui, şi i-a cerut să-şi oprească pentru el bucatele aduse de la masa regelui, iar lor să le dea de mâncare numai legume şi curmale sau orice fel de hrană lipsită de viaţă. Căci se simţeau atraşi doar de asemenea merinde, pe toate celelalte le dispre-ţuiau[2]. El le-a zis că era gata să se supună voinţei lor, dar se temea, totuşi, că va fi tras la răspundere şi expus pedepsei dacă regele ar deduce acest lucru din fragilitatea corporală şi din culoarea feţei cu trăsăturile schimbate între timp, acest lucru reie-şind din comparaţia cu alţi tineri bine hrăniţi (căci era firesc ca trupul să-şi schimbe linia şi coloritul odată cu hrana). Când l-au văzut pe Aschanes cuprins de frică, l-au convins ca timp de zece zile să-i pună la probă, hrănindu-i astfel. Dacă trupurile lor nu vor arăta deloc mai rău decât înainte, să le dea mai departe aceleaşi bucate, deoarece ele nu le-au adus nici o vătămare. Să revină

'. în *Biblie,* Belsaţar, Şadrac, Meşac şi Abed-Nego *{Daniel,* 1,7).

[2] Proorocul Daniel este un vegetarian contemporan cu filosoful grec Pitagora (580-500 î.e.n.), care a făcut lungi călătorii de studii în Egipt, Persia, Fenicia şi Iudeea. Pe lângă pâine, el mânca legume fierte sau crude, arareori peşte, interzicând consumul cărnii unor vietăţi care împart cu noi privilegiul de a avea suflet. Interdicţia se baza pe credinţa lui în metempsihoză, adică transmigrarea sufletelor prin corpurile diverselor animale.

în schimb la ceea ce mâncaseră mai înainte dacă se va vedea că au slăbit sau au rămas în urma celorlalţi. Deoarece hrana simplă nu numai că nu i-a împuţinat, ci trupurile lor au părut mai sănătoase şi mai împlinite decât ale celor ce se înfruptau din dărnicia mesei regeşti, putând să treacă drept mai săraci decât dânşii. Daniel şi însoţitorii lui dădeau impresia că trăiau în mare belşug şi bogăţie. De atunci încolo, Aschanes, scăpat de temerile sale, şi-a păstrat pentru el bucatele pe care regele le trimitea zilnic de la masa lui pentru tineri, iar lor le dădea hrana menţionată mai sus. în felul acesta ei şi-au păstrat minţile mai curate şi mai apte de a se îmbiba cu învăţături, trupurile lor fiind robuste şi rezistente la eforturi. Cugetele lor nu erau delăsătoare, nici îngreunate de o hrană variată, nici nu se moleşeau din această pricină, aşa că le venea uşor să-şi însuşească întreaga învăţătură a evreilor şi a caldeenilor. Daniel era mai dibaci decât ceilalţi mai ales în tălmăcirea viselor, iar acest har al lui era un dar al lui Dumnezeu. 3. La doi ani de la devastarea Egiptului, regele Nabucodonosor a avut un vis minunat, al cărui tâlc i l-a dezvăluit Dumnezeu chiar în timpul somnului, dându-l însă uitării la trezirea lui. I-a chemat de îndată la el pe magii caldei şi pe prezicători şi le-a povestit că a avut un vis, adăugând că nu-l mai ţinea minte, şi le-a poruncit să-i spună ce anume a visat şi ce tâlc avea vedenia. Aceştia i-au răspuns că aşa ceva nu era în stare să afle nici un om, dar să le spună ce a văzut în somn şi ei îi vor dezlega visul. Atunci el i-a ameninţat cu moartea dacă nu vor descoperi ce anume a visat. Nabucodonosor a poruncit să fie ucişi cu toţii, căci au recunoscut că nu erau capabili să facă ceea ce le-a poruncit. Când a auzit că regele şi-a condamnat la moarte toţi înţelepţii, alături de aceştia aflându-se în primejdie el însuşi şi rudele lui, Daniel s-a dus la Ariochus, care era căpetenia gărzilor regelui. I-a cerut să-i spună pricina pentru care regele a poruncit să fie duşi la moarte toţi caldeii şi magii. Când a primit răspunsul că Nabucodonosor se supărase pe ei fiindcă avusese un vis şi le-a poruncit să i-l reamintească, iar ei au susţinut că nu erau în stare să facă aşa ceva, Daniel l-a rugat pe Ariochus să se ducă la rege şi să-i ceară să mai aştepte o noapte, amânând pentru a doua zi executarea magilor. Trăgea

nădejdea ca, prin rugi înălțate Domnului, să primească dăzvăluirea tainei visului cu pricina. Şi Ariochus s-a dus la rege şi i-a transmis cererea lui Daniel. Nabucodonosor a dat
584
ordin să se amâne uciderea magilor până când se va înfăptui promisiunea lui Daniel. Tânărul s-a dus, aşadar, acasă, însoțit de rudele sale, şi o noapte întreagă l-a implorat pe Dumnezeu să-i cruțe pe magi şi pe caldei, el urmând să împărtăşească soarta acestora şi să-i dea la iveală vedenia pe care a avut-o în somn regele şi nu-şi mai amintea de ea. înduplecat de primejdia ce-l amenința pe Daniel şi încântat de cucernicia lui, Dumnezeu i-a dezvăluit taina visului, împreună cu interpretarea lui, pentru ca regele să înțeleagă ce tâlc avea. De cum a primit de la Domnul această revelație, Daniel s-a sculat foarte bucuros, transmițând vestea fraților săi, care, după ce-şi luaseră rămas bun de la viață şi cugetau la moarte, s-au văzut scăpați de teroare şi năpădiți de speranța supraviețuirii. împreună cu aceştia, a adus mulțumiri Domnului, care se milostivise de tinerețea lor, şi, la ivirea zorilor, Daniel s-a dus la Ariochus, cerându-i să-l însoțească la rege: dorea să-i spună ce anume văzuse el în visul din noaptea trecută. 4. Când a fost primit de rege, Daniel i-a cerut mai întâi să nu-l socotească mai înțelept decât ceilalți caldei şi magi fiindcă poate să-i dezvăluie visul pe care nici unul dintre aceştia n-a fost în stare să-l întrevadă. „Căci nu priceperea — i-a spus el — nici propria agerime mai mare decât a altora au înfăptuit totul. Lui Dumnezeu i-a fost milă că eram în primejdie de moarte, eu însumi rugându-l pentru viața mea şi a consângenilor mei, să-mi destăinuie visul tău şi tălmăcirea lui. La grea încercare m-a pus nu atâta jalea pricinuită de condamnarea noastră la moarte, cât mai ales teama pentru renumele tău, fiindcă ai dat porunca să fie ucişi pe nedrept nişte oameni buni şi cinstiți, cărora le-ai cerut să facă un lucru mai presus de înțelepciunea omenească şi aflat doar la îndemâna lui Dumnezeu. în vreme ce erai preocupat de gândul privitor la cel ce va stăpâni după tine lumea întreagă şi stăteai întins în pat, Dumnezeu a vrut să ți-i arate pe toți regii care vor veni, trimițându-ți un vis prevestitor. Ți s-a părut că vezi în fața ta o uriaşă statuie, al cărei cap era de aur, umerii şi brațele, de argint, pântecele şi coapsele, de aramă, iar pulpele şi picioarele, de fier[3]. Apoi ai zărit o stâncă mare care s-a rostogolit dintr-un

[3] Seminția de aur, argint, aramă şi fier figurează în mitul vârstelor omenirii, inclus în poemul *Munci şi Zile* de poetul grec Hesiod, în opera căruia s-au depistat influente orientale.

585
munte şi s-a prăvălit asupra statuii, a culcat-o la pământ, sfărâmând-o, aşa că n-a mai rămas din ea nici o parte întreagă: aurul, argintul, fierul şi arama s-au preschimbat într-o pulbere mai fină decât făina. S-a stârnit însă un vânt puternic, care a împrăştiat-o apoi în lung şi în lat. în schimb, stânca a crescut atât de mult încât se părea că acoperă întregul pământ. Acesta a fost visul pe care l-ai avut: tălmăcirea lui este următoarea. Capul de aur te înfățişează pe tine şi pe regii babilonieni care au domnit înaintea ta. Cele două brațe şi umerii de argint întruchipează faptul că regatul tău va fi înlăturat de doi regi[4]. împărăția lor va fi doborâtă de regele ce va veni din apus, înveşmântat în aramă[5]. Puterea acestuia va fi înfrântă de cineva aidoma cu fierul şi care va stăpâni întreaga lume, având însuşirile fierului[6], mai trainic decât aurul, argintul şi arama!" Daniel i-a dat lămuriri regelui despre stâncă, dar mie îmi este îngăduit să scriu doar despre trecut, nu şi despre cele ce vor veni. Omul avid de adevăr, care nu-şi precupețeşte truda de a cerceta lucrurile în amănunțime, dornic să ştie ceea ce nu este sigur sau ține de viitor, să-şi dea osteneala să parcurgă cartea lui Daniel, aflată printre scrierile noastre sfinte[7].

5. Când a auzit cuvintele sale, regele Nabucodonosor şi-a recunoscut visul şi, plin de admirație față de însuşirile lui Daniel, a căzut cu fața la pământ şi l-a venerat la fel ca pe un zeu, poruncind să i se închine jertfe. Nu s-a mulțumit doar cu atât, ci i-a pus numele zeului venerat de el şi l-a făcut guvernatorul întregului său regat, alături de rudele sale. Prin invidia şi intrigile străinilor, aceştia au fost amenințați de-o mare primejdie, deoarece l-au jignit pe rege cu următorul prilej: Nabucodonosor a făcut o statuie de aur înaltă de şaizeci de coți şi a aşezat-o în marea câmpie a Babilonului. La solemna sfințire a statuii, a chemat toate căpeteniile din întregul regat şi le-a poruncit ca, de îndată ce vor

[4] Al mezilor şi al perşilor. După ce au nimicit Asiria în alianță cu Regatul Noului Babilon, mezii au fost înfrânți şi înglobați în Imperiul Persan (550 î.e.n.) de către Cirus II, care a cucerit Babilonul în 539 î.e.n.

[5] Alexandru cel Mare, rege al Macedoniei (336—323 î.e.n), victorios în expediția antipersană, care a lăsat generalilor săi (diadohii) un imperiu mai vast decât cel al lui Cirus II şi Darius I.

[6] Aluzie la Imperiul Roman, pe care Havius Josephus l-a socotit cel mai trainic dintre toate.

[7] Biblicele proorociri ale lui Daniel conțin şi unele viziuni apocaliptice.

586
auzi glasul trâmbițelor, să cadă cu fața la pământ şi să se închine statuii. Pe cei ce nu făceau închinăciunea i-a amenințat că-i va arunca într-un cuptor cu foc arzător. La sunetul trâmbiței, când toți se închinau statuii, după spusele unora,rudele lui Daniel n-au făcut acest lucru, nevrând să încalce datinile țării lor. Prinşi asupra faptei, ei au fost aruncați numaidecât în flăcări, dar providența divină i-a salvat şi, contrar tuturor aşteptărilor, au scăpat teferi. Focul nu s-a atins de ei, ci, parcă dându-şi seama, după părerea mea, că nişte oameni fără nici o pată fuseseră zvârliți în văpăile sale, nu şi-a îndreptat suflul spre ei, forța lui mistuitoare ară-tându-se neputincioasă. Cât timp tinerii au stat în mijlocul focului, Domnul le-a ocrotit trupurile, care n-au fost deloc vătămate de flăcări[8]. Pe această cale, ei s-au dovedit a fi nişte bărbați drepți şi îndrăgiți de Dumnezeu, recăpătându-şi favoarea regelui[9], care de atunci încolo le-a arătat o deosebită prețuire.

6. N-a trecut mult şi regele a avut alt vis care îi prevestea că-şi va pierde tronul şi va trăi printre fiare sălbatice,

urmând ca, după şapte ani petrecuți în pustiu[10],să-şi redobândească domnia. Datorită noului său vis, el a strâns iarăşi magii şi le-a vorbit despre vedenie, cerându-le să-i dezvăluie înțelesul ei. Nimeni n-a fost în stare să afle tâlcul visului şi să-l explice regelui. Daniel a fost singurul care l-a găsit şi i-a prezis că lucrurile se vor desfăşura întocmai cum a visat. Nabucodonosor a petrecut intervalul pe care l-am menționat în pustiu şi, în răstimpul de şapte ani, nimeni n-a cutezat să-i ocupe tronul. Când însă l-a rugat pe Dumnezeu să-şi primească domnia înapoi, acesta i-a redat-o. Să nu mi se repro-

[8] Vezi *Cântarea celor trei tineri* (în cuptorul cu foc din Babilon) inclusă în *Biblie* alături de *Cartea lui Baruh* şi *Epistola lui Ieremia* către cei ce aveau să fie duşi robi în Babilon.

[9] Prietenii lui Daniel au trecut cu succes prin proba focului.

[10] în perioada cât a stat izolat de oamenii care l-au alungat, detronatul suveran babilonian a dus o viață asemănătoare cu cea a primitivului Enkidu, înainte de a fi ademenit în Uruk de curtezana trimisă de Ghilgameş: mânca iarba de pe dealuri împreună cu gazelele şi de-a valma cu sălbăticiunile se adăpa la ochiurile de apă. *Biblia* sugerează acest lucru prin cuvintele: „Inima lui să nu mai fie inimă de om, ci o inimă de dobitoc să-i fie dată şi şapte ani să treacă peste el!" *(Daniel,* IV, 13). Flavius Josephus nu descrie şi cel de-al doilea vis fascinant al lui Nabucodonosor, nici aspra existență pe care a dus-o în pustiu ca să-şi răscumpere păcatele din timpul domniei sale anterioare în Babilon, plină de idoli, violență şi desfrâu.

şeze faptul că în scrierile mele înfăţişez fiecare lucru aparte, aşa cum l-am întâlnit în cărțile străvechi. Căci încă de la începutul acestei lucrări de istorie, m-am pronunțat împotriva celor ce vor dori sau vor avea pretenția să-mi arăt rezerva față de evenimentele povestite, asigurându-i că mă mărginesc doar să deapăn în limba Eladei cărțile evreilor, cu promisiunea că în expunerea întâmplărilor nu voi adăuga şi nu voi omite nimic.

CAPITOLUL XI

1. După ce a domnit patruzeci şi trei de ani, regele Nabucodonosor s-a stins din viață. A fost un om pus pe fapte mari şi mult mai norocos decât înaintaşii săi. Şi Berosos, în a Treia carte a *Istoriei caldeenilor,* aminteşte isprăvile sale prin următoarele vorbe: „Când Nabopalassar, tatăl său, a aflat că satrapul pe care-l pusese peste Egipt, Coelesiria şi Fenicia s-a răzvrătit, iar el nu mai putea face față oboselilor, a încredințat încă tânărului fiu Nabucodonosor o parte a trupelor sale, ca să ducă război împotriva nesupusului guvernator. Nabucodonosor s-a întâlnit cu el, l-a înfruntat într-o bătălie şi, învingându-l, a readus în stăpânirea lui țările menționate mai înainte. Dar Nabopalassar, care se îmbolnăvise între timp, şi-a dat obştescul sfârşit în Babilon, după ce domnise douăzeci şi unu de ani. Cum a primit vestea morții tatălui său, la scurtă vreme după aceea, Nabucodonosor a orânduit treburile din Egipt şi celelalte ținuturi şi, lăsând în seama prietenilor săi prizonierii luați din Iudeea, Fenicia, Siria şi din rândul poporului egiptean, ca să-i ducă în Babilonia, alături de trupele prevăzute cu armament greu şi bagajele lor, s-a dus el însuşi la Babilonu o suită restrânsă, prin mijlocul deşertului. Mai întâi a intrat în posesia regatului pe care cel mai puternic principe caldean îl guverna şi în absența lui şi-a primit întreaga împărăție

a tatălui său. Apoi Nabucodonosor a poruncit ca prizonierii aduşi de el să fie colonizați în cele mai potrivite ținuturi ale Babiloniei. După ce a împodobit templul lui Bel şi al altor zei cu bogate prăzi de război, a adăugat la vechea vatră a oraşului un cartier nou. Ca să apere canalul fluviului de atacurile celor ce plănuiau să asedieze Babilonul, a înconjurat atât partea interioară, cât şi partea exterioară a oraşului cu un întreit şir de ziduri, care erau construite fie din cărămizi arse şi smoală, fie numai din cărămizi arse. De îndată ce a întărit bine oraşul şi l-a înzestrat cu porți[1] magnifice, în vecinătatea palatului părintesc a construit un palat nou, despre măreția şi strălucirea căruia mi se pare de prisos să mai vorbesc, în pofida faptului că era întins şi impunător, el a fost terminat totuşi în cincisprezece zile. în acest palat a înălțat terase de piatră care se asemuiau cu munții şi erau concepute astfel ca pe ele să crească tot felul de arbori. A făcut şi aşa-numitele grădini suspendate[2], fiindcă soția lui, care fusese crescută în Media, dorea să-şi amintească de patria ei." în a Treia carte din *Istoria Iudeei,* Megasthenes[3] pomeneşte faptele acestea, străduindu-se să dovedească prin ele că acest rege l-a întrecut cu mult pe Heracles prin vitejia şi eroicele sale isprăvi. Megasthenes mai spune apoi că Nabucodonosor a pustiit o mare parte a Libyei[4] şi a Iberiei[5]. în cea de-a Doua carte din *Istoria Persiei,* Diocles îl menționează pe acest rege, iar Filostrat, atât în *Istoria Indiei,* cât şi în *Istoria Feniciei,* spune că el a asediat treisprezece ani Tyrul, în vremea domniei lui Ithobal[6]. Acestea sunt relatările tuturor istoricilor despre regele babilonian.

' Herodot merge atât de departe, încât ridică numărul porților Babilonului de la 8 la 100 *(Istorii,* CLXXIX), concurând astfel cu Theba faraonilor.

[2] „Grădinile suspendate" ale Babilonului, etajate deasupra unor bolți uriaşe, făceau parte din cele şapte minuni ale lumii antice.

[3] Geograf grec (secolul TV-IH î.e.n), solul regelui elenistic Seleucos I Nicator la curtea suveranului din Pataliputra, care a petrecut cu întreruperi circa un deceniu în India, scriind o istorie a acestei țări.

[4] întreaga parte nordică a Africii, în accepția antichității greco-romane.

[5] Regiune istorică situată între Munții Caucaz şi nord-estul Armeniei antice, corespunzând parțial Republicii Georgia de azi.

[6] Vestita cetate insulară feniciană a fost constrânsă să recunoască suzeranitatea babiloniană în 574 î.e.n.

2. După moartea lui Nabucodonosor, i-a urmat la tron fiul său Abilamarodach, care l-a scos din lanțuri numaidecât pe regele Hierosolymei, Iehonia[7],l-a socotit ca făcând parte dintre prietenii lui de nădejde, i-a dat daruri numeroase şi l-a trecut în rândul regilor de seamă, aflați la Babilon.Căci tatăl său nu şi-a ținut cuvântul dat şi nu l-a cruțat pe Iehonia ce se predase de bunăvoie, împreună cu soțiile, copiii şi toate rudele sale, de dragul oraşului de baştină, vrând să-l ferească de distrugere, aşa cum am arătat mai înainte. Când a murit

Abilamarodach, după ce a domnit optsprezece ani[8], sceptrul a revenit fiului său Niglisar[9], care a cârmuit țara patruzeci de ani, stingându-se apoi din viață. După el, succesor îndreptățit la tron i-a fost fiul său Labosardach[10], care n-a domnit decât nouă luni. Urmaş i-a fost Baltasar[11], numit de babilonieni Naboandel[12]. Cu el au purtat război Cirus[13], regele perşilor, şi Darius, regele mezilor. în timp ce era asediat de ei în Babilon, a văzut cu ochii lui o mare minune. într-o zi, el stătea la masa întinsă în sala cea mare, cu dichisul veseliei regeşti, şi se ospăta împreună cu țiitoarele şi cu prietenii săi apropiați. în timpul petrecerii, a dat poruncă să fie aduse din templul său vasele Domnului, pe care Nabucodonosor le răpise din templul de la Hierosolyma, însă nu se folosise de ele, lăsându-le expuse în sanctuarul propriului zeu. După ce a avut îndrăzneala de a întrebuința la banchet

[7] Iehonia (Jehoiakin) sau Ioiachim, care a domnit la Ierusalim doar trei luni (597 î.e.n.), a fost deportat de Nabucodonosor, fiind scos din temniță babiloniană după aproape 37 de ani de detenție *(Cartea a patra a Regilor,* XXV, 27).

[8] Avil-Marduc, biblicul Evil-Merodac, fiul şi urmaşul lui Nabucodonosor, n-a domnit decât doi ani: 562-560 î.e.n.

[9] Neriglissar (ebr. Nergal-Sarezer), ginerele lui Nabucodonosor II, a domnit numai patru ani (560-556 î.e.n.), de zece ori mai puțin decât susține Flavius Josephus.

[10] Domnia lui Labaşi-Marduk (556 î.e.n.) a fost la fel de scurtă ca a lui Iehonia: doar trei luni (în loc de nouă luni).

[11] Belşazar (lat. Baltassar), principe caldeu, este confundat cu Nabonid, fiind coregentul său cu puteri depline, în răstimpul cât tatăl său şi-a stabilit reşedința în oaza Taima din Arabia.

[12] Nabonid (gr. Nabonnedos), ultimul suveran al regatului Noului Babilon (556-539 î.e.n.).

[13] Cirus II cel Mare, suveran persan care a întemeiat imperiul Ahemenid (559-529 î.e.n.) şi l-a înfrânt pe Astiage, regele Mediei (transformată în satrapie în 550 î.e.n.) şi a cucerit Babilonul, apărat de Belşazar (Baltasar).

590

vasele sacre, întru hulirea lui Dumnezeu, a văzut deodată cum din perete s-a ivit o mână şi a scris pe tencuială câteva cuvinte. Tulburat de această vedenie, Baltasar i-a chemat la el pe magi şi pe caldei, precum şi pe acei babilonieni care se pricepeau să tâlcuiască minunile şi visele, tălmăcind cuvintele scrise pe perete. Dar, fiindcă nici un mag n-a fost capabil să descopere sau să înțeleagă ceva, regele a fost atât de speriat şi tulburat de neaşteptata întâmplare încât a răspândit în întreaga țară vestea că pe omul care-i va citi inscripția şi va lămuri ce vrea să-i spună, îl va face să poarte împrejurul gâtului un lanț de aur şi să îmbrace veşminte de purpură, aidoma regilor caldeeni, dându-i în stăpânire o treime din regatul său. După această solie, a sporit numărul magilor care s-au luat la întrecere să citească scrierea, fără să găsească însă nici un răspuns. Atunci, bunica regelui, văzând cât de mult se zbuciuma nepotul ei din această pricină, a căutat să-l încurajeze şi i-a vorbit de un prizonier originar din Iudeea, pe care Nabucodonosor îl adusese cu el după distrugerea Hierosolymei. Se numea Daniel şi era un bărbat înțelept, deosebit de priceput în dezlegarea lucrurilor greu de înțeles, singurul recunoscut de Dumnezeu. Când nimeni n-a putut să dea răpuns la o întrebare grea a lui Nabucodonosor, doar el a scos la lumină firul ghemului încâlcit. L-a îndemnat să-l cheme pe el, ca să cerceteze scrisul acela, să-i descopere tâlcul pe care ceilalți n-au putut să-l priceapă şi să-i destăinuie dacă Dumnezeu îi prevestea o nenorocire.

3. De îndată ce a aflat despre Daniel, Baltasar l-a chemat şi i-a spus că a auzit cât era de înțelept şi că duhul Domnului să-lăşluia într-însul, el fiind cel mai în măsură dintre toți să dezlege taine mai presus de mintea celorlalți. Apoi l-a rugat să-i citească o inscripție şi să dezvăluie tâlcul ei: dacă va face acest lucru, îl va îmbrăca în veşmânt de purpură, îi va pune împrejurul gâtului un lanț de aur şi-i va dărui o treime din regatul său, ca răplată a înțelepciunii lui, pentru ca toți cei ce îl vor întâlni să-l socotească un om de vază, dorind să afle din ce motiv a primit asemenea distincție. Daniel i-a cerut să-şi păstreze cadourile pentru sine (căci înțelepciunea şi harul prezicerii nu pot fi cumpărate prin daruri, ele fiind oferite celor nevoiaşi fără bani), arătându-se gata să-i explice inscripția. Tâlcul ei este că sfârşitul vieții sale s-a apropiat, fiindcă, deşi a avut în față pilda bunicului său, care a fost aspru pedepsit pentru nesocotirea lui Dumnezeu, tot n-a

591

învățat să fie smerit şi să nu se ridice mai sus de natura omenească. Fiindcă Nabucodonosor a fost nevoit să trăiască la fel ca fiarele din pricina nelegiuirii sale, dar a obținut îndurarea prin rugi şi închinăciuni, redobândindu-şi deprinderile vieții omeneşti, precum şi tronul; ca atare, atât cât a mai trăit, l-a preamărit pe Dumnezeu cel ce este atotputernic şi are în grija sa treburile pământeşti, în schimb, Baltasar a dat uitării toate acestea şi a adresat multe vorbe de hulă Domnului, de vasele căruia a ținut să se folosească împreună cu țiitoarele sale. Când i-a văzut faptele, Domnul s-a mâniat şi prin cele scrise de el i-a prevestit cum i se va sfârşi viața. Inscripția lui are următorul înțeles: MANE în limba greacă înseamnă *Arithmos,* adică *Număr,* căci Dumnezeu a socotit zilele vieții şi ale domniei sale, neacordându-i decât un scurt răgaz. THEKEL înseamnă, la rândul său, *Stathmos,* adică *Greutate.* Aşadar, Dumnezeu îi spune că a pus durata domniei lui la cântar şi talgerul acestuia s-a înclinat. PHARES înseamnă în greceşte *Klasrna,* adică *Fragment[1]*.* Deci Domnul îi frânge regatul şi-l împarte între mezi şi perşi.

4. Când Daniel i-a spus regelui că acesta era tâlcul cuvintelor scrise pe peretele sălii de ospețe, cum era de aşteptat, Baltasar a fost năpădit de multă amărăciune şi tristețe, primind prezicerea dezastrului apropiat. Dar n-a şovăit să dea făgăduita răsplată prevestitorului nenorocirilor sale şi s-a ținut de cuvânt. Şi-a zis în sinea lui că amenințarea legată de încheierea domniei sale viza numai propria-i soartă, şi nicidecum pe proorocul pe care l-a socotit un om bun şi drept, în pofida faptului că prevestea nenorocirea ce-l pândea numai pe dânsul. Ea s-a şi adeverit, astfel: la puțină vreme după aceea, a fost luat prizonier, oraşul fiind capturat de regele perşilor, Cirus, care şi-a dus oastea împotriva lui. Pe când era rege Baltasar, a cărui domnie a durat şaptesprezece ani, a fost

cucerit Babilonul. Acesta a fost, aşadar, sfârşitul urmaşilor regelui Nabucodonosor. Darius[15], care a nimicit regatul

[14] în cele trei cuvinte fatidice recunoaştem trei măsuri de greutate şi totodată monede orientale străvechi: *mina, şechel* (siclu) şi *paras* (jumătate de mină). în ultimul recunoaştem şi numele perşilor. în persana veche, Persepolis = Parsa.

[15] Darius Medul,menționat şi de *Biblie* (Daniel, VI, 1), n-a avut o existență istorică reală, fiindcă tatăl său Asliage a **fost** învins de perşii conduşi de Cirus II (550 î.e.n.), care a cucerit singur Babilonul. legenda îl confundă probabil cu Darius I, suveranul persan (522-486 î.e.n.), întemeietorul unui vast imperiu.

babilonienilor, împreună cu ruda lui, Cirus, atinsese vârsta de şaizeci şi doi de ani când a căzut Babilonul. Era fiul lui Astiage şi grecii i-au dat alt nume. Acesta l-a luat cu el pe proorocul Daniel, ducându-l la reşedința lui din Media, şi i-a arătat cea mai înaltă prețuire. El a fost unul dintre cei trei mari satrapi având în subordinea lor trei sute şaizeci de satrapii: atâtea satrapii a întemeiat Darius.

5. Cinstirea multă de care se bucura Daniel şi marea trecere pe care o avea în fața lui Darius, şi toate acestea pentru simplul motivă că duhul Domnului sălăşluia în el, au stârnit invidia celorlalți. Devin îndeobşte pizmuitori cei ce văd că regii acordă altora mai mare atenție decât lor înşile. Căci dregătorii care tolerau cu greu faptul că Daniel exercita atâta influență asupra lui Darius pândeau orice ocazie ca să-l ponegrească şi să-l învi-nuiască fără temei. Fiindcă privea banii de sus şi era disprețuitorul cadourilor, cel mai ruşinos lucru pentru el fiind să primească de la cineva un dar, chiar şi din partea celor îndreptățiți să-l aducă, Daniel nu oferea defăimătorilor săi nici un prilej bun să-i atragă dojana. Fiindcă nu găseau nici un pretext să-l compromită în fața regelui, fie întinându-i cinstea, fie folosind calomnia, dregătorii au născocit un alt mijloc să-l înlăture din calea lor. Când au observat că Daniel se ruga de trei ori pe zi lui Dumnezeu, şi-au zis că găsesc în sfârşit ocazia să-l distrugă. S-au dus, aşadar, la Darius şi i-au spus că satrapii şi dregătorii erau de părere ca în decurs de treizeci de zile să se interzică poporului său să se închine atât lui, cât şi zeilor. Ei au luat hotărârea să arunce în grota leilor şi să sortească pieirii pe oricine încălca această hotărâre.

6. Străin de răutatea curtenilor săi şi fără să-şi închipuie că era o capcană întinsă lui Daniel, Darius a spus că primeşte această propunere şi a făgăduit să le pecetluiască vrerea, urmând ca poporul să afle printr-un edict hotărârea satrapilor. Toți ceilalți se fereau în linişte să încalce porunca, în schimb Daniel nu. s-a sinchisit de ei, ci, după obiceiul său, s-a rugat în văzul tuturor lui Dumnezeu. Convinşi că se ivise prilejul urzit de ei să-şi su-prime rivalul, satrapii au mers degrabă la rege şi au adus învinuirea că Daniel a fost singurul care n-a făcut ce-a poruncit el (căci nimeni n-a mai avut curajul să se închine zeilor). Totuşi, nu evlavia le-a călăuzit paşii, mai degrabă invidia i-a mânat să-l urmărească pe prooroc şi să spioneze purtarea lui. Temându-se

că, din marea lui slăbiciune pentru el, Darius va fi înclinat să-l ierte pe disprețuitorul edictului său, fapt care sporea ura lor față de Daniel, dregătorii n-au devenit mai blânzi, ci au susținut cu tărie că, potrivit prevederilor legii, vinovatul să fie aruncat în groapa leilor. Plin de speranța că Dumnezeu îl va scăpa pe Daniel, nelăsând fiarele să-i facă vreun rău, Darius l-a îndemnat să înfrunte cu mult curaj ceea ce îl aşteaptă. După ce l-a aruncat în grota leilor şi a pecetluit cu inelul său piatra pusă la intrarea cavernei, regele s-a îndepărtat. Şi-a petrecut întreaga noapte în "" post şi nesomn, foarte îngrijorat de soarta lui Daniel. S-a sculat dis-de-dimineață şi s-a dus la grotă, unde, găsind intact sigiliul pietrei de la intrare, l-a chemat cu glas tare pe Daniel, să se convingă dacă mai era în viață. Când l-a auzit pe rege şi i-a spus că scăpase teafăr, Darius a poruncit ca proorocul să fie scos din grota fiarelor. Deşi au văzut că Daniel nu pățise nimic, duşmanii lui n-au vrut să atribuie providenței divine salvarea lui, ci au spus că leii nu s-au atins de el fiindcă erau ghiftuiți, susținând în fața regelui că aşa s-au întâmplat lucrurile. Fiindcă le-a întrezărit ura nelegiuită, el a cerut să li se arunce leilor multă carne, să-i hră-nească bine, apoi a dat ordin ca duşmanii lui Daniel să fie împinşi în grotă, să se convingă dacă leii sătui se vor mai năpusti asupra lor. Când satrapii au fost aruncați în ghearele leilor, Darius a recunoscut miraculoasa salvarea lui Daniel. Căci leii n-au cruțat pe nici unul, ca şi cum ar fi fost flămânzi şi avizi după hrană. Am convingerea că ceea ce i-a stârnit n-a fost foamea, căci puțin mai înainte mâncaseră carne pe săturate şi erau ghiftuiți, ci răutatea omenească: nimic nu i-a împiedicat ca, prin vrerea Domnului, s-o simtă şi fiarele, dându-le pe loc cuvenita pedeapsă.

7. După ce au pierit astfel cei ce uneltiseră împotriva lui Daniel, regele Darius a trimis în întreaga țară soli care să-l preamărească pe Domnul cel venerat de Daniel, spunând că el era singurul Dumnezeu adevărat şi atotputernic. Apoi i-a arătat lui Daniel cea mai mare prețuire şi i-a oferit primul loc în rândul prietenilor săi. Cum a ajuns în culmea gloriei, Daniel cel îndrăgit de Dumnezeu a înălțat în oraşul Ecbatana[16] din Media un turn, o minunată zidire construită cu mare măiestrie, care mai există,

[16] Fostă metropolă a Mediei până la cucerirea ei de către regii persani, a căror reşedință de vară a devenit ulterior.

dăinuind până azi. Privitorul poate să creadă că-i o clădire recentă, terminată chiar în ziua când a văzut-o: atât este de nouă, de strălucitoare şi de frumoasă în întregimea ei, fără să fi fost vătămată de îndelungata perindare a vremii. Fiindcă edificiile, la fel ca oamenii, îmbătrânesc şi o dată cu trecerea anilor îşi pierd o parte din strălucirea lor. Regii mezilor, perşilor şi părților zac înmormântați în acest turn, a cărui pază a fost încredințată unui preot evreu — obicei păstrat până în ziua de azi. Se cuvine ca despre acest bărbat să povestim întâmplările

care stârnesc admirația celor ce le ascultă. în toate faptele pe care le-a întreprins, ca unul dintre proorocii cei mai mari, norocul i-a surâs peste aşteptările sale şi, cât i-a fost dat să trăiască, a avut parte de faimă şi de prețuirea regilor şi a poporului, amintirea lui dăinuind veşnic şi după moarte. Cărțile pe care le-a lăsat urmaşilor sunt citite la noi şi acum şi din acestea reiese că Daniel a stat de vorbă cu Dumnezeu. Căci obişnuia să prezică nu numai evenimentele următoare, ca şi ceilalți prooroci, ci preciza şi timpul când ele urmau să se întâmple. Spre deosebire de alți prooroci, care preziceau numai nenorociri şi de aceea ațâțau ura regilor şi a poporului împotriva lor, Daniel era vestitorul lucrurilor bune şi prin profeții norocoase cucerea favoarea tuturor şi, datorită faptului că ele se adevereau fără greş, poporul îl socotea nu numai solul adevărului, ci şi trimisul lui Dumnezeu. Ne-a lăsat scrieri din care pot fi desprinse proorociri ce pot fi luate într-o formă foarte fidelă şi neschimbată. El ne spune că, aflat întâmplător la Susa[17], metropola Persiei, a ieşit cu nişte prieteni în câmpie, fiind zgâlțâit pe neaşteptate de un puternic cutremur, încât însoțitorii lui au luat-o la fugă. El însuşi a căzut cu fața la pământ, întinzându-şi ambele brațe; l-a atins atunci cineva şi i-a poruncit să se scoale şi să privească ce anume hărăzeşte viitorul poporului. Când s-a ridicat în picioare, i s-a arătat un berbec uriaş, având în fruntea lui mai multe coarne, dintre care ultimul era cel mai mare. Apoi şi-a îndreptat ochii spre apus şi a văzut cum plutea prin văzduh un țap care s-a năpustit asupra berbecului, l-a străpuns cu coarnele sale şi l-a trântit la pământ, călcându-l în picioare. Apoi a văzut

[17] Vechea capitală a Elamului, cucerită de asirieni şi anexată de Persia (secolul VI î.e.n.), care a transformat-o în una din principalele reşedințe ale suveranilor ei din dinastia Ahemenizilor.

cum din fruntea țapului a crescut un corn zdravăn, care s-a frânt, în locul lui apărând alte patru coarne îndreptate spre toate cele patru vânturi. Daniel mai zice că din unul dintre ele a mai ieşit alt corn mic, care s-a mărit cu timpul. Domnul i l-a arătat şi i-a spus că acest corn va purta război cu poporul său, îi va cuceri capitala, va stânjeni ceremoniile templului, interzicând jertfele, vreme de o mie două sute nouăzeci şi şase de zile. Daniel scrie că a văzut acestea în câmpia din preajma Susei[18]. Dumnezeu însuşi a ținut să-i tâlcuiască în felul următor vedeniile pe care i le-a dezvăluit. I-a zis că berbecul întruchipează împărăția mezilor şi perşilor, iar coarnele, pe viitorii săi regi. Cornul mai nou îl înfățişează pe ultimul rege, care îi va întrece pe toți prin bogăția şi faima lui'A. Țapul sugerează că din Grecia va veni un rege care va triumfa asupra perşilor în două bătălii[20], punând stăpânire pe întreaga lor împărăție. Zdravănul corn crescut în fruntea țapului îl desemnează pe primul rege; celelalte patru coarne, crescute după căderea celui dintâi şi îndreptate spre cele patru margini ale pământului, sunt urmaşii iviți după moartea primului rege, care îşi vor împărți între ei împărăția lui, fără să fie nici copiii şi nici rudele sale, devenind stăpânitorii lumii pentru mulți ani. Din rândul acestora se va ridica un rege care va lupta împotriva poporului iudeu şi a legilor lui, va lovi în orânduirea țării şi va jefui templul, împiedicând timp de trei ani aducerea jertfelor. Aceste evenimente s-au abătut într-adevăr asupra neamului nostru în timpul domniei lui Antioh Epiphanes[21], aşa cum le-a întrezărit Daniel şi prezis cu mulți ani înainte în scrierile sale. Aşijderea a scris Daniel chiar şi despre împărăția romană şi uriaşa ei întindere. Toate acestea le-a aşternut în scris proorocul sub îndrumarea lui Dumnezeu. Cei care îi vor citi scrierile şi vor constata adeverirea proorocirilor vor fi uimiți de marea cinstire cu care l-a onorat Dumnezeu, în timp ce i-a lăsat să greşească pe

[18] Vezi *Daniel,* cap. VIII, *Vedenia berbecului şi a țapului.*
[19] Darius I cel Mare, suveran persan (522^86 î.e.n.), sub care imperiul Ahemenizilor cunoaşte apogeul puterii şi înfloririi sale.
[20] Issos (333 î.e.n.) şi Gaugamela (331 î.e.n.), unde Alexandru cel Mare I-a învins de fiecare dată pe Darius III (380-330 î.e.n.).
[21] Antioh IV Epiphanes, suveranul Regatului Seleucid (175-l63 î.e.n), a interzis cultul lui Iahve (167 î.e.n.) la Ierusalim, înălțând un altar în cinstea lui Zeus şi provocând răscoala Macabeilor din Iudeea.

epicureicii care au alungat pronia cerească din viață şi sunt convinşi că Dumnezeu nu se preocupă de treburile omeneşti, întreaga natură nu e călăuzită de o făptură fericită, nemuritoare şi dăinuind de-a pururi, ci se susține prin propria-i purtare, fără îndrumător şi ocrotitor. Cei care se lipsesc de un conducător, cum afirmă epicureicii, sunt la fel ca o corabie fără cârmaci, bătută de furtună, sau la fel ca un car fără vizitiu, bălăngănindu-se în goana lui bezmetică, gata oricând să se ciocnească şi să se destrame. Ținând seama de prezicerile lui Daniel, mi se par, aşadar, departe de adevăr cei ce îşi închipuie că Dumnezeu nu se sinchiseşte de ceea ce se întâmplă cu neamul omenesc. Dacă hazardul ar conduce totul în lume, atunci nici proorocirile lui nu s-ar fi adeverit deloc. în ceea ce mă priveşte, am consemnat tot ceea ce am citit în Scrierile sfinte. Cine vrea să aibă o altă părere decât a mea,nu are decât să şi-o păstreze.

„în istoria lumii vechi Josephus Flavius rămâne ca o exemplară sinteză culturală, prin familiarizarea sa cu trei universuri spirituale ce mânuiau cele trei limbi sacre ale Bibliei - ebraica, greaca şi latina -împrejurare care i-a creat autorului, în posteritatea bizantină şi medievală occidentală, un loc de neconfundat."

RĂZVAN THEODORESCU

HASEFER